



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 5 · 10.–11. oktober
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 10. oktober 2017 kl. 10

President: Ole mic Thommessen

Dagsorden (nr. 5):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten: Representantene Sverre Myrli, Rigmor Aasrud, Michael Tetzschner, Liv Signe Navarsete og Geir Jørgen Bekkevold, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentant for Hedmark fylke, Tone Merete Sønsterud, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentantene, for Buskerud fylke Anne Helene Sandum, og for Østfold fylke Monica Carmen Gåsvatn, har tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Tor André Johnsen fra og med tirsdag 10. oktober og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Johan Aas innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Johan Aas er til stede og vil ta sete.

Presidenten skal meddele at valget av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen, som ble foretatt i Stortingets konstituerende møte lørdag 7. oktober, hadde som resultat at samtlige foreslåtte medlemmer og varamedlemmer ble valgt med 169 stemmer.

Presidenten vil senere innkalle valgkomiteen til dens første møte.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide overbrakte 12 kgl. proposisjoner:

- om finansiering av fv. 33 på strekningene Skardtjernet–Tonsvatnet og Bjørgokrysset–Nedre Øydgarden i Oppland (Prop. 171 S (2016–2017))
- om midlertidig endring i pengespilloven (jubileumsgave til Den Norske Turistforening) (Prop. 172 L (2016–2017))
- om samtykke til godtaking av direktiv (EU) 2017/853 om kontroll med erverv og innehav av våpen (vidareutvikling av Schengen-regelverket) (Prop. 166 S (2016–2017))
- om endringer i barnelova og straffeloven mv. (bedre rettsvern for barn mot vold og overgrep) (Prop. 167 L (2016–2017))

- om endringer i folketrygdloven (forenklinger i foreldrepengeordningen) (Prop. 168 L (2016–2017))
- om endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) (Prop. 169 L (2016–2017))
- om lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova) (Prop. 165 L (2016–2017))
- om endringer i barnehageloven (krav til norskspråklig kompetanse) (Prop. 170 L (2016–2017))
- om samtykke til å sette i kraft avtaler mellom Norge og enkelte andre land til endring av virkningstidspunktet for OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Prop. 162 S (2016–2017))
- om samtykke til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Sveits til endring av virkningstidspunktet i OECD/Europarådets overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Prop. 163 S (2016–2017))
- om finansiering av Nordhordlandspakken i Hordaland (Prop. 164 S (2016–2017))
- om lov om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseloven) (Prop. 161 L (2016–2017))

Presidenten: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Marit Arnstad vil fremsette tre representantforslag.

Marit Arnstad (Sp) [10:03:20]: På vegne av representantene Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Siv Mossleth og meg sjøl vil jeg framsette et forslag om å sikre at lærere som er utdannet før 2014, fortsatt beholder full undervisningskompetanse.

På vegne av representantene Heidi Greni, Jenny Klinge, Liv Signe Navarsete, Willfred Nordlund, Siv Mossleth, Sandra Borch, Sigbjørn Gjelsvik, Ole André Myhrvold og meg sjøl vil jeg framsette et forslag om anledning til å omgjøre vedtak om tvangssammenslåing av kommuner.

Til slutt vil jeg på vegne av representantene Jenny Klinge, Emilie Enger Mehl, Sigbjørn Gjelsvik og meg sjøl framsette et forslag om styrking av det lokale politiet.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette tre representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:04:25]: Eg skal fremja eit forslag på vegner av Willfred Nordlund, Ivar Odnnes, Per Olaf Lundteigen og meg sjølv om å styrkja rekruttering til og finansiering av fastelegeordninga, i tråd med intensjonane i samhandlingsreforma.

Så vil eg fremja eit forslag på vegner av representantane Ole André Myhrvold, Heidi Greni, Willfred Nordlund

og meg sjølv om å styrkja finansieringsordningane for etablering av sjukeheimar, omsorgsbustader og dagaktivitetstilbod.

Så har eg æra av å fremja eit siste representantforslag på vegner av representantane Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Marit Arnstad og meg sjølv om å innføra ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst éin time fysisk aktivitet kvar dag.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum vil fremsette et representantforslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:05:49]: Jeg har den ære å fremme et representantforslag på vegne av Heidi Greni, Åslaug Sem-Jacobsen, Ivar Odnes, Marit Knutsdatter Strand, Kjersti Toppe, Nils T. Bjørke, Liv Signe Navarsete, Sandra Borch, Geir Adelsten Iversen og meg selv om omgjøring av vedtak om ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå.

Presidenten: Representanten Maria-Karine Aasen-Svensrud vil fremsette et representantforslag.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [10:06:19]: På vegne av representantene Terje Aasland, Lene Vågslid, Dag Terje Andersen og meg selv har jeg gleden av å fremsette et representantforslag om at fylkeskommunene Vestfold og Hedmark skal bestå som selvstendige fylkeskommuner og ikke tvinges til å slå seg sammen til én region.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås vil fremsette et representantforslag.

Stein Erik Lauvås (A) [10:07:02]: På vegne av representantene Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Martin Kolberg, Anne Helene Sandum, Nina Sandberg og meg selv har jeg den glede å fremsette forslag om at fylkeskommunene Østfold, Akershus og Buskerud skal bestå som selvstendige fylkeskommuner og ikke tvinges til å slå seg sammen til én region.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik vil fremsette et representantforslag.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:07:36]: Jeg vil på vegne av representantene Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad, Geir Adelsten Iversen og meg selv legge fram representantforslag om nedsetting av et offentlig utvalg som skal foreta en gjennomgang av konsekvensene av at Storbritannia går ut av EU og Norges alternativ til EØS-avtalen.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen vil fremsette et representantforslag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:08:10]: På vegne av representantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Adelsten Iversen, Sandra Borch og meg sjøl vil jeg legge fram forslag om retten til å få pensjonsslipp tilsendt i posten.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande vil fremsette et representantforslag.

Trine Skei Grande (V) [10:08:25]: Jeg skal fremme et forslag – noen av dem det angår, føler at dette er viktig for dem. Det er et representantforslag fra Ketil Kjenseth, Terje Breivik, Carl-Erik Grimstad og meg sjøl om hele sykehusstrukturen i Vest-Finnmark.

Presidenten: Representanten Ingalill Olsen vil fremsette et representantforslag.

Ingalill Olsen (A) [10:09:00]: På vegne av representanten Runar Sjøstad og meg selv vil jeg fremme et forslag om at fylkene Finnmark og Troms ikke tvinges til å slå seg sammen til én region.

Presidenten: Representanten Tore Storehaug vil fremsette et representantforslag.

Tore Storehaug (KrF) [10:09:29]: På vegner av representantane Olaug V. Bollestad, Geir Jørgen Bekkevold, Torhild Bransdal og meg sjølv vil eg leggje fram eit forslag om utjamning av nettareffane.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:10:04]: På vegne av representantene Torhild Bransdal, Tore Storehaug, Steinar Reiten og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om å innføre lærernorm, at nye kompetansekrav ikke gis tilbakevirkende kraft og endre karakterkravet i matematikk for opptak til lærerutdanningen.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken vil fremsette hele ti representantforslag.

Audun Lysbakken (SV) [10:10:34]: President – jeg håper du er klar. Disse forslagene er viktig for alle de angår.

På vegne av representantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv vil jeg framsette forslag om å gjennomføre Stortingets mål i klimaforliket om å kutte norske klimagassutslipp fram mot 2020.

På vegne av representantene Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg sette fram forslag om å sikre økonomisk trygghet for foreldre til alvorlig syke barn gjennom pleiepengeordningen.

På vegne av representantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og meg selv vil jeg framsette forslag om å sikre et trygt og stabilt barnevern uten profitt.

På vegne av representantene Mona Lill Fagerås, Solfrid Lerbrekk og meg selv vil jeg sette fram forslag om profittfri barnehage.

På vegne av representantene Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv vil jeg sette fram forslag om at det ikke skal gjøres strukturendringer i fiskeriene før etter at Stortinget har gjennomført en helhetlig gjennomgang av strukturpolitikken.

På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og meg selv vil jeg sette fram forslag om rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd.

På vegne av representanten Petter Eide og meg selv vil jeg sette fram forslag om å stanse eksport av våpen og forsvarsmateriell og flerbruksvarer til landene som intervensjoner i Jemen, og ta initiativer for å ansvarliggjøre partene i krigen for brudd på humanitærretten og eventuelle krigsforbrytelser.

På vegne av representantene Mona Lill Fagerås, Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg framsette forslag om flere lærere i skolen – mer likeverdig og tilpasset opplæring for elevene.

På vegne av representantene Mona Lill Fagerås, Freddy André Øvstegård og meg selv vil jeg sette fram forslag om kompetansekrav for undervisning uten tilbakevirkende kraft.

På vegne av representantene Petter Eide, Karin Andersen og meg selv vil jeg sette fram forslag om at Norge må utrede muligheten for å signere atomvåpenforbudet.

Presidenten: Representanten Jon Gunnes vil fremsette et representantforslag.

Jon Gunnes (V) [10:13:22]: På vegne av representanten Carl-Erik Grimstad og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om innføring av lobbyregister.

Presidenten: Representanten Une Bastholm vil fremsette fem representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:13:48]: På vegne av meg selv har jeg gleden av å fremme følgende fem forslag:

- om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor
- om en rusreform for å sikre skadeforebygging og individuell helsehjelp til rusavhengige
- om å stanse tildeling av nye letetillatelser på norsk sokkel

- om et løft for norsk sirkulærøkonomi gjennom gjenvinning av avfall for næringsaktører og kommuner
- om å fase ut bruk av miljøgifter i forbrukerprodukter

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse at møtet i dag fortsetter utover kl. 16 og avsluttes senest kl. 22. Trontaledebatten fortsetter i morgen.

Sak nr. 1 [10:15:08]

Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker.

Deretter 44 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debattdag og fordeles slik mellom partiene: Arbeiderpartiet 13 innlegg, Høyre 12 innlegg, Fremskrittspartiet 7 innlegg, Senterpartiet 5 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Venstre 2 innlegg og Kristelig Folkeparti 2 innlegg.

Det åpnes for inntil fire replikker på hvert innlegg etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet og etter ett av innleggene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Onsdagens møte settes kl. 10 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil 14 replikker.

Deretter eventuelle resterende 3-minuttersinnlegg fra dagens møte samt de som melder seg under tirsdagens debatt.

– Det anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:16:57]: President – gratulerer!

Noen av de største utfordringene Norge har stått overfor de siste tiårene, rykker nærmere nå. Det preger inngangen til denne stortingsperioden. Vi må snu trenden med stadig flere unge mennesker som ikke får jobb, eller som kun får utrygge jobber. Det haster. En fallende andel

av oss er i arbeid, vi opplever økende utenforskap, som svekker selve grunnmuren for vår samfunnsmodell – trygt arbeid og velferd til alle. Vi må gi omsorg av bedre kvalitet til flere eldre. Det haster, for økningen i antall eldre vil skyte fart i årene som kommer. Vi må, i denne stortingsperioden, komme i gang med vesentlige kutt i klimagassutslippene. Vi må, på overtid, få på plass en avtale med EU og få til kutt som monner i Norge. Det haster – om vi skal nå Stortingets mål om 40 pst. kutt innen 2030.

I trontalen framholder regjeringen at «et bærekraftig velferdssamfunn» er et mål vi må nå. Skal det målet nås, kan ikke de fire neste årene bli som de fire siste. Vi kan ikke fortsette å bruke for mye oljepenger og samtidig bruke for lite tid, krefter og penger på de utfordringene som virkelig er viktige, og som nå rykker nærmere. Norge kan bedre enn det.

Før stortingsvalget ga vi dette løftet:

«Vi skal gjøre det viktigste for Norge til det viktigste i norsk politikk.»

Det vil være vår rettesnor også etter valget, i den stortingsperioden som nå begynner.

Valget ga et annet resultat for Arbeiderpartiet enn vi ønsket. Jeg vil gratulere statsminister Erna Solberg med et resultat som gjør at hun fortsetter som statsminister. Samtidig er det slik: Den rød-grønne siden i politikken styrket seg ved dette stortingsvalget. De såkalte Nydalen-partiene fikk lavere oppslutning ved dette valget enn i 2005 og 2009. Sammensetningen av det nye Stortinget, med en svekket høyreside, gir derfor nye muligheter for nye flertall i mange saker. Politikken kan framover dreies i en mer rettferdig, klimavennlig og ansvarlig retning enn i forrige periode. Arbeiderpartiet vil jobbe iherdig for at det skjer, på områder som arbeidsliv, likestilling og familierpolitikk, på områder som distriktpolitikk og næringspolitikk, hvor et nytt storting gir mulighet for en politikk for hele landet.

Skal vi møte og løse de krevende oppgavene som nå venter, må vi bygge på det beste ved Norge: høy tillit og små forskjeller, sterke fellesskap og grunnleggende trygghet i en tid med omstillinger. Bygger vi på disse særtrekkene ved landet vårt, er det neppe noe land som er bedre rustet til å møte eldrebølgen, redusere utenforskapet i arbeidslivet eller makte overgangen til et klimavennlig samfunn.

La meg gi noen eksempler på hva dette betyr:

Å bygge på det beste ved Norge betyr å styrke det organiserte arbeidslivet, ikke svekke det, slik vi har sett de siste årene. Det er avgjørende for å bevare den norske samfunnsmodellen. Derfor ber vi i dag regjeringen legge fram forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å begrense bruken av tidsbegrenset innleie for å sikre et tryggere arbeidsliv.

Å bygge på det beste ved Norge betyr at flere praksissterke unge mennesker kommer raskt inn i arbeidslivet. Slik kan vi bidra til at utenforskapet i Norge blir mindre, ikke stadig større, slik det har blitt de siste årene. På vårt beste tar vi i Norge et felles ansvar for å gi alle muligheter til å skaffe seg kompetanse og komme i jobb. Derfor ber vi i dag regjeringen legge fram tiltak som sikrer at alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett sikres tilbud om læreplass etter videregående trinn 2.

Å bygge på det beste ved Norge betyr at vi som fellesskap tar ansvar for at vi når våre klimamål innen 2030. Noe av det aller beste ved Norge er at vi makter å gjennomføre store samfunnsendringer i bredt samarbeid på tvers av sektorer. Det er det som må til i klimapolitikken. Vårt forslag om at staten skal bidra med inntil 70 pst. av investeringskostnadene i store kollektivutbygginger i storbyene, er ett uttrykk for denne ambisjonen.

Skal vi forbli gode på omstilling i Norge, må vi styrke, ikke svekke, de trekkene ved vårt samfunn som nettopp har gjort oss gode til å takle krevende utfordringer i fellesskap, styrke trekk ved vårt samfunn som likestilling mellom menn og kvinner – et tema som knapt ble nevnt i trontalen eller i regjeringens redegjørelse om rikets tilstand. Derfor fremmer Arbeiderpartiet i dag forslag om å øke fedrekvoten til 14 uker, for å gi barn og fedre tid sammen og bidra til likestilling i arbeidslivet.

Vi vil styrke trekk ved vårt samfunn, som små forskjeller. Derfor vil Arbeiderpartiet fortsette kampen mot store skatteuttak fra Fremskrittspartiet og Høyre, som øker forskjellene nettopp på et tidspunkt hvor protestene, sinnet, i mange land rundt oss viser hvor galt det går når ulikhetene får øke.

Å være det største opposisjonspartiet forplikter. Vi skal ta vårt ansvar og gjøre jobben som opposisjon. Vi skal være kritiske der det er på sin plass. La meg ta et ferskt eksempel: Fellesforbundet har i lang tid kritisert regjeringen for svak innsats mot sosial dumping i byggebransjen. I forrige uke slo også Byggenæringens Landsforening alarm. De skrev at «en stor svakhet i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet er at det mangler koordinering og lederskap» fra regjeringen. Det er fortjent kritikk – som vi raskt vil ta inn i denne sal, med nye forslag til tiltak og med det alvorligste denne saken fortjener.

Vi skal som et stort og ansvarlig opposisjonsparti bidra til å finne gode løsninger for Norge. Det påhviler regjeringen et eget ansvar for å bidra ikke bare til at slike løsninger kan forankres i Stortinget, men at de følges opp på en god og inkluderende måte i etterkant.

I en mer uforutsigbar verden er det spesielt viktig med bred oppslutning om hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. EØS-avtalen og norsk NATO-medlemskap utgjør fundamentene for denne politikken. Norge skal kjennes igjen som en forsvarer av folke-

retten, en støttespiller til FN og en pådriver for menneskerettigheter og nedrustning.

Ja, hovedlinjene ligger fast. Samtidig er verden rundt oss i stor forandring. Vi må ha takhøyde for åpent å diskutere disse forandringene og konsekvensene de får for norske interesser.

Vi vil være konstruktive og kritiske i opposisjon. Samtidig skal vi som det største opposisjonspartiet være et klart alternativ til høyrepartienes politikk. I neste stortingsperiode, og med basis her i Stortinget, skal vi utvikle det alternativet videre.

Vi skal utvikle arbeids- og kompetansepolitikken – utvikle nye og effektive grep som gjør at den store teknologiske revolusjonen som nå slår inn i arbeidslivet vårt, som varehandelen, får sitt politiske motsvar i ny politikk for livslang læring.

Vi skal utvikle innvandrings- og integreringspolitikken. Vi skal stå ved det brede forliket i Stortinget fra 2015. Vi skal stå opp mot dem som sprer fremmedfrykt og splid og gjør minoritetene utrygge. Vi skal utvikle integreringspolitikken slik at vi får flere innvandrere i jobb og inn i samfunnet vårt.

Vi skal utvikle distriktpolitikken. Vi skal formulere nye svar på hvordan vi sikrer økt framtidstro og vekst i hele landet – uten at nødvendige endringer stopper opp, og uten at by settes på kollisjonskurs med land i sak etter sak, slik vi har sett de siste årene.

Vi skal utvikle næringspolitikken for å utnytte norske fortrinn, naturressurser og eierskap og legge grunnlag for nye jobber i årene som kommer.

Når vi i denne sal i de neste fire årene skal finne sammen om svar på de store utfordringene Norge står overfor, er det enda tydeligere enn i forrige periode at det ikke er til høyre for partiet Høyre flertallet og de gode løsningene ligger. Arbeiderpartiet skal som det største opposisjonspartiet gjøre det som står i vår makt for å trekke politikken i et endret storting inn mot sentrum–venstre. Bare slik kan vi møte store utfordringer i samfunnet med en politikk som bygger på det beste ved Norge, som små forskjeller og sterke fellesskapsløsninger.

Med dette tar jeg opp forslagene fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Representanten Jonas Gahr Støre har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [10:26:03]: Etter en lang og spennende valgkamp og etter mange runder med evalueringer og diskusjoner om hva som gikk galt for Arbeiderpartiet, synes jeg at representanten Gahr Støre i dag varslet en ansvarlig politikk – han var opptatt av det – samtidig som vi før representanten Gahr Støre opplevde ikke en vårflokk, men en høstflokk av repre-

sentantforslag som alle, iallfall mange av dem, har store kostnadssider.

Hvis vi nå skal være mer påholdne med oljepengebruken, må vi gjøre noe for å effektivisere offentlig sektor, få offentlig sektor til å jobbe smartere, få offentlig sektor til å få mer ut av kronene. Da er spørsmålet til Arbeiderpartiet: Vil Jonas Gahr Støre bidra til nødvendige reformer, forlik og samarbeid for å bidra til at offentlig sektor jobber smartere, slik at vi kan gi mer rom for et bærekraftig velferdssamfunn?

Jonas Gahr Støre (A) [10:27:03]: I likhet med representanten gleder jeg meg over høstflommen av gode forslag, som skal få positiv behandling i dette stortinget med nye konstallasjoner.

Ordet «reform» betyr å gjøre ting bedre. Representanten kan være trygg på at Arbeiderpartiet vil være en pådriver for å gjøre ting bedre i hele vårt samfunn for å utnytte ressursene bedre, slippe fram folks initiativ og kunnskap og ha respekt for det. I offentlig sektor må vi fortsette arbeidet med å ta i bruk ny teknologi for å kunne gjøre ting på en bedre måte, slik vi hadde lang erfaring med i vår regjering – digitalisering, effektivisering. Men framfor alt tror jeg det er viktig å spille på lag med dem som jobber i denne sektoren, gi dem tillit og ikke styre dem ned til minste detalj, slik at de opplever at de blir rammet inne av byråkratiske, krevende og fordyrende løsninger. Vi har den fremste ressursen i dem som jobber der, og da tror jeg at det er å kaste bort tiden med reformer for strukturendringer, med en regionreform som jeg i valgkampen kalte et makkverk av en reform – jeg mener det fortsatt er det – og med andre reformer som stort sett byråkratiserer framfor å gjøre ting mer effektivt og godt for folk.

Trond Helleland (H) [10:28:09]: Nå skal vi ikke gjøre denne runden kun til en runde om regionreform. Men det er interessant at de representantforslagene Arbeiderpartiet nå fremmer, vil gjøre om tre regioner og gå tilbake til syv fylker. Det er vel ikke et bidrag til en mer effektiv offentlig sektor som gir rom for å skape velferdstjenester. De videregående skolene ligger der, men det er administrasjonen, det å ha mer samordnet realpolitikk osv., som blir viktig.

Det å øke skattene kan vi gjøre bare en gang, og Arbeiderpartiet hadde forslag i valgkampen om å øke skattene med 15 mrd. kr. Etter vår mening er det et uttrykk for politisk latskap og kortsiktig tenkning. Det er ingen løsning å gå fra å bruke oljepenger til å bruke folks sparepenger, og derfor må en effektivisere. Hvorfor starter da Arbeiderpartiet denne sesjonen med å reversere en regionreform som de selv før har jobbet aktivt for å få til uten å ha lykkes?

Jonas Gahr Støre (A) [10:29:08]: Dette er en reform som representanten egentlig er imot. Han er imot det nivået, han er imot de regionene og har aldri brent for dem. Jeg skal komme tilbake senere i denne debatten og påpeke en del svakheter ved dem. Jeg mener det er et makkverk, for det skaper et veldig ubalansert Norge, og det er også en regionreform som nesten ikke har innhold for hva disse nye regionene skal gjøre.

Derfor må vi gjøre dette på den måten som de har vist vei på i Trøndelag: To fylker har slått seg sammen etter gode og grundige prosesser nedenfra. De ser ut til å lykkes med noe av det samme i Agder, og det kan komme i noen andre deler. Arbeiderpartiet er helhjertet for og også pådriver.

Så skal vi ha en skatte- og fordelingspolitikk som er både rettferdig og nødvendig. Og nå får vi se på torsdag, når statsbudsjettet kommer, hvilken evne regjeringen viser til å prioritere innenfor ansvarlige rammer og samtidig gjøre det viktigste for Norge til det viktigste i politikken, også i budsjettpolitikken. Da skal vi nok se på hvordan fordelingen skal bidra til at vi opprettholder gode tjenester, fornyer Norge og gjør det på en måte som folk kjenner seg igjen i, og hvor de også kan yte sitt beste.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:30:20]: Et ordnet og velorganisert arbeidsliv er en grunnpilar i det norske samfunnet. Dette er nå under press. I hundre år har registrerte havnearbeidere hatt avtalefestet fortrinnsrett til lossing og lasting i norske havner, men den 18. september i år ble det enighet om en ny tariffavtale for havnearbeid. Til ABC Nyheter 21. september sier leder i Transportarbeiderforbundet, Lars Johnsen:

«EØS-avtalen tilsidesetter vår forrige avtale. Vi ønsker selvfølgelig en tariffavtale som gir fortrinnsrett for registrerte havnearbeidere. (...) Her er det en innblanding i den frie forhandlingsretten i Norge fra EØS.»

Er representanten enig i at det er EØS-avtalen som har tvunget transportarbeiderne til å inngå en tariffavtale der fortrinnsretten for de registrerte havnearbeiderne blir fjernet, og vil Arbeiderpartiet støtte initiativet i Stortinget for å sikre havnearbeidernes fortrinnsrett, i tråd med ILO-konvensjon nr. 137?

Jonas Gahr Støre (A) [10:31:13]: Jeg mener at det er mulig å finne gode ordninger for våre havnearbeidere og for de oppgavene de skal løse i norske havner, innenfor rammene av EØS-avtalen. Jeg mener at det innenfor denne avtalen er rom for å ivareta krav til både lønn, arbeidsbetingelser og vilkår, i tråd med norske tradisjoner, samtidig som vi også følger de prinsippene i EØS-avtalen som gjelder etableringer.

EØS-avtalen har gjennomgående vist seg å være godt i tråd med å nå mål for norsk arbeidsliv. Den store utredningen vi hadde i 2012, viste at det gjennomgående var skjedd et løft for norske arbeidstakere, både på rettighetssiden, på inntektssiden og på de fleste andre områder. Så er det utfordringer som vi skal møte offensivt, men Arbeiderpartiet har tro på at vi kan gjøre det godt innenfor rammen av denne avtalen. En vei som skulle tilsi at vi sier opp avtalen eller går ut av den – som representanten tar til orde for – vil gjøre norske arbeidstakere mer utrygge og mer usikre når det gjelder både arbeid og rettigheter.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:32:19]: Arbeiderpartiet var med på en del forlik i Stortinget i forrige periode. Blant annet ble det et forlik om skattereformen, hvor det ble etablert enighet om å redusere skattesatser både for bedrifter og for personer og også redusere formuesskatten på arbeidende kapital – mens Arbeiderpartiet i valgkampen jo lovet at de ville øke skattene med 15 mrd. kr, nettopp det motsatte av hva skattereformen egentlig legger opp til. Kan vi tolke det som et signal om at Arbeiderpartiet ikke lenger vil bidra til en bred enighet i saker og på områder som er svært viktige – både for norske bedrifter, for norske skattebetalere og for verdiskapingen i Norge?

Jonas Gahr Støre (A) [10:33:03]: Det er en stor feilslutning fra representanten Limi – som jeg har mistanke om at han egentlig er klar over. Det skatteforliket som kom i Stortinget, hadde Arbeiderpartiet et vesentlig ansvar for, både for forslagene som ble fremmet, og for det som det ble flertall for. Vi skal selvfølgelig stå ved det. Da levde vi opp til noe fint i norsk politikk, nemlig at vi er enige om strukturen for skattesystemet. Vi kan ha litt ulikt syn på nivå.

For øvrig hadde Arbeiderpartiet i sitt opplegg redusert verdifastsettelsen av såkalt arbeidende kapital til 80 pst. – mer enn det regjeringspartiene gjorde – for å gi en støtte til bedriftene som dette gjaldt.

Vi skal gjennomføre skatteforliket, i tråd med avtalen. Vi har, som sagt, et annet syn på fordelingseffekten. Vi kan ha den samme strukturen for formuesskatten, selv om vi mener at satsene skal gjenspeile at de av oss med sterkest skuldre betaler noe mer. Derfor er skatteopplegget som vi gikk til valg på, og det vi står for her i Stortinget, helt i tråd med forliket. Det vil også representanten kjenne igjen når våre forslag kommer.

Petter Eide (SV) [10:34:18]: Som vi er kjent med, er partiene i Norge uenige i spørsmålet om hvordan Norge på best mulig måte kan bidra til at verden kvitter seg med atomvåpen. Regjeringspartiene understreker at de ikke ønsker at Norge skal slutte seg til forbudet mot

atomvåpen, men det er derimot noe usikkerhet rundt Arbeiderpartiets posisjon. Representanten Gahr Støre nevnte heller ikke noe om dette i sitt innlegg. De siste dagene har man i mediene fått inntrykk av at Arbeiderpartiet støtter arbeidet for et internasjonalt forbud, men det er uklart om Arbeiderpartiet støtter SVs initiativ om å få utredet en mulig prosess med sikte på at Norge slutter seg til dette.

Mitt spørsmål til Gahr Støre er derfor om Arbeiderpartiet vil støtte regjeringens avvisende linje eller om Arbeiderpartiet vil samarbeide med SV for å finne en konstruktiv rolle for Norge for hvordan vi kan bidra til at verden kvitter seg med atomvåpen.

Jonas Gahr Støre (A) [10:35:18]: Når dette stortinget begynner sitt arbeid, vil Arbeiderpartiet gjennom arbeid i komiteene påse at det kommer en klar forventning til regjeringen om å vise hvordan den vil arbeide for nedrustning på et bredt felt, også på atomfeltet. Det skjedde i forrige periode, og skal skje også nå. Fordi Norge valgte å tre ut av det initiativet som den forrige regjeringen startet opp, og som jeg var aktiv i, ble resultatet av den prosessen, den traktaten som er vedtatt i FN, en annen enn den kunne blitt. Den er, slik den er i dag, ikke av en slik karakter at Arbeiderpartiet vil gå inn for signering av den. Men det betyr ikke at vi skal være passive på området atomnedrustning, hvor det trengs initiativ, også fra land som Norge. Derfor vil vi møte forslag som kommer i komiteen, på en konstruktiv måte. SVs forslag har per i dag i sin åpningstekst «signering og ratifisering». Det er vi ikke for. Men arbeidet for at vi skal være en pådriver innenfor dette området, er vi for, og vi kommer til å stille både krav og forventninger om dette. Jeg tror stortingsflertallet kommer til å vise regjeringen at den må stramme seg opp og komme med ny innsats på dette feltet.

Trine Skei Grande (V) [10:36:28]: Jeg har lyst til å spørre om noe som representanten knapt fikk mulighet til å nevne på sine ti minutter. Det gjelder et område der det har skjedd enormt mye, både internasjonalt og nasjonalt, nemlig miljøfeltet. Man ser av trontalen at man nå ser på det som en hovedsatsing, mens det tidligere, av regjeringen før denne, bare ble nevnt som hovedsatsing i forbindelse med kvotehandel. Vi ser at vi har fått en avtale med EU, som kommer til å være viktig framover, og som flere Arbeiderparti-representanter skapte usikkerhet om i valgkampen. Vi har sett at miljøopposisjonen i Arbeiderpartiet har tapt i flere saker, som f.eks. gjaldt Lofoten og Vesterålen. Men vi så også at mange i Arbeiderpartiet i løpet av valgkampen viste til manglende klima- og miljøpolitikk i Arbeiderpartiet som en av svakhetene til partiet. Spørsmålet mitt er todelte: Er Gahr Støre enig i kritikken fra sine egne om at

miljø- og klimapolitikken har hengt etter? Og: Kan vi få se en ny klima- og miljøpolitikk fra Arbeiderpartiet i den kommende perioden?

Jonas Gahr Støre (A) [10:37:33]: Svaret på det første spørsmålet er nei, og svaret på det andre er ja. Det er kortversjonen.

Jeg mener Arbeiderpartiet la fram mye viktig miljøpolitikk i valgkampen. Jeg nevnte noe på talerstolen, bl.a. finansiering av kollektivtransport i de store byene. Vi la fram forslag angående kyst og hav, fergeutbygging, nye oppdrag ved norske verft, å bruke miljøteknologipenger til også å skape arbeidsplasser innen ny teknologi og å få til løsninger som er bra både for miljø og klima.

Så skal vi ta lærdom av hvordan valgkampen ga oss tilbakemeldinger. Men vi hadde klima som ett av våre hovedsatsingsfelt. Ja, det kommer ny politikk i neste periode, slik det gjorde i forrige – slik Arbeiderpartiet var pådriver for å få oljefondet ut av kull, slik Arbeiderpartiet medvirket til nye flertall på dette området. Det ble forsinket et år på grunn av representanten Skei Grande – dessverre, det skal sies. Men vi kommer til å komme med nye forslag, og vi kommer til å få en fraksjon og talspersoner for klima og miljø som kommer til å få Skei Grande til å bli målløs. (Munterhet i salen)

Presidenten: Det får vi nå se på. (Munterhet i salen)
Replikkordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) [10:39:02]: Ærede president og kjære storting!

Denne forsamlingen har fått tillit fra det norske folk. Vi har ulik partifarge og ideologisk ståsted, men vi har alle til felles at vi ønsker å gjøre Norge enda bedre.

Vi har akkurat lagt bak oss en krevende valgkamp. Der har vi sikkert sagt ting til hverandre som er litt spissere enn det vi normalt er komfortable med. Da er det godt å komme tilbake til vanlig arbeid i Stortinget, der vi kan starte med blanke ark og jobbe for et bedre Norge.

For andre gang etter annen verdenskrig har en Høyre-ledet regjering blitt gjenvalgt. Det er en tillitserklæring fra velgerne. Jeg tror velgerne har gitt Erna Solberg fornyet tillit fordi regjeringen har gode resultater å vise til og klare visjoner for hvor Norge skal videre.

I 2013 stemte velgerne for kortere helsekøer, mer læring i skolen, flere veier og reformer i offentlig sektor. Det handlet ikke bare om nye ansikter, slik Arbeiderpartiet hevdet, men om nye ideer og bedre løsninger. Velgerne fikk det de ba om, og svarte med å gi regjeringen fornyet tillit.

Politikk i regjering handler nettopp om å forvalte tillit på en god måte og gjøre det en sier en skal gjøre. Derfor blir det viktig for regjeringen å levere når det gjelder våre valglofter. Det handler om å skape flere jobber, for-

trinnsvis jobber som bidrar til inntektssiden av statsbudsjettet, ikke flere jobber som lever av statsbudsjettet. Det vil være helt avgjørende for å kunne fortsette styrkingen av velferden i Norge, for det er arbeidstakerne og bedriftene som betaler for den fantastiske velferdsmodellen Norge er. Det handler også om å satse på tidlig innsats i skolen og sørge for at elvene våre lærer mer, og at færre faller fra.

Videre skal vi skape pasientenes helsetjeneste med kortere helsekøer og mer forutsigbar behandling samt gjennomføre en kvalitetsreform i eldreomsorgen: Leve hele livet. Ikke minst skal vi skape et tryggere Norge ved å satse på forsvar, politi og beredskap.

Vi er heldige som får være stortingsrepresentanter i Norge. Vår nasjonalforsamling har som tradisjon å jobbe godt sammen for å skape et bedre samfunn. Ser vi på landene rundt oss, ser vi tegn til økende polarisering i politikken. Politisk gjennomslag blir erstattet med politisk konflikt, og det gjør at flere land havner i politisk stampe. Det gjør at tilliten til det politiske systemet faller, og at de gode politiske løsningene ikke finner veien til overflaten.

Norge er ikke der i dag. Tvert om er vår store styrke som nasjon at vi har stått sammen om viktige grep for å skape det velferdssamfunnet vi er i dag. På mange måter er vi enige om mange av de viktige målene i politikken. Vi ønsker små forskjeller, et arbeidsliv med plass til alle og en skole som gir folk muligheter i sitt liv. Vi har vært flinke til å ta det beste fra to verdener: Vi har f.eks. både en fri markedsøkonomi og en effektiv politikk for å motvirke utenforskap. I Stortinget har dette gitt seg uttrykk i bred enighet om flere viktige pilarer i vårt samfunn, slik som trygdesystemet og utenriks- og forsvarspolitikken. Bare de siste 15 årene har Stortinget samlet seg om pensjonsforlik, skatteforlik, forsvarsforlik, innvandringsforlik og barnehageforlik, for å nevne noe. Dette er en stor styrke ved det norske demokratiet og en egenskap som mange andre land misunner oss.

Jeg velger å benytte anledningen i dag til å minne om dette, fordi dette er en verdi ved det norske demokratiet som det er lett å ta for gitt. I en verden med sosiale medier og klikkmedier blir vi som politikere stadig etterspurt klarere tale og mer konflikt. Men i en slik verden må vi minne oss selv på de gode politiske prosessene. Det norske storting er kjent for, fordi dette er prosesser vi er tjent med å holde ved like. Særlig blir dette viktig når vi går trangere tider i møte. Omstillingen av vår viktigste næring, olje- og gassnæringen, er ikke ferdig selv om ledigheten nå går ned, veksten går opp, og flere kommer i arbeid.

Vi må fortsatt skape flere jobber, særlig i privat sektor. På samme tid vil digitaliseringen og automatiseringen gjøre det nødvendig at vi som storting har et særlig

fokus på at befolkningen har den kompetansen de trenger til de nye jobbene. Dette krever et løft for yrkesfagene, for digital kompetanse og for å sørge for at ingen går ut på dato.

Det kommer ikke til å være mangel på oppgaver å løse i samfunnet. Eldrebølgen er ikke lenger bare et scenario, men for mange kommuner i ferd med å bli virkelighet. Fram mot 2030 blir vi mer enn dobbelt så mange eldre. Det er en av de største oppgavene vi står overfor i de kommende årene. Alle de som har ropt etter strammere budsjetter og mindre oljepengebruk, kan med andre ord gå lysere tider i møte. For med de demografiske utfordringene Norge står overfor, og med de forpliktelsene Stortinget allerede har gitt innenfor samferdsel og forsvar, for å nevne noe, vil handlingsrommet i norsk økonomi bli trangere. Det krever at politikere fra alle partier blir litt flinkere til å si hvordan gode intensjoner skal betales, ikke bare hva de vil gi mer penger til. Og jeg håper at vi som politikere kan være litt mer kreative enn kun å kreve inn mer av folks sparepenger.

På mange måter vil Norge gå inn i en ny normalsituasjon, hvor en må sette tæring etter næring. Gode ideer til hvordan skattekrone kan brukes smartere, slik at en får mer velferd for pengene, vil være etterspurt. Ikke minst vil det bli behov for politikere som evner å reformere og modernisere, ikke bare reversere.

Som Norges største regjeringsparti vil Høyre ta ansvar for at vi får et Norge som er på sitt beste. Vi vil stemme for politikk som gjør et godt Norge enda bedre. Når utfordringene krever det, vil Høyre invitere partiene på Stortinget til å komme sammen for å løse de utfordringene vi som nasjon står overfor. Jeg håper på Stortingets tilslutning til nye nødvendige reformer og forlik, som kan bidra til å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i.

Det vil være nok av utfordringer å ta fatt i. Eldrebølgen og digitaliseringen er allerede nevnt, men jeg vil også trekke fram behovet for å adressere utenforskapet i Norge, nemlig å sørge for at de som kan jobbe, får jobbe.

Når vi som storting skal ta vare på velferden i Norge, krever det ikke bare at vi har en bærekraftig velferd økonomisk, men også klimamessig. Norge skal møte sine forpliktelser overfor EU og kutte utslippene med om lag 40 pst. i ikke-kvotepliktig sektor fram mot 2030. Når en observerer de enorme teknologiske framskrittene verden har tatt innenfor lavutslippsbiler og lavutslippsfartøy til sjøs de siste fire årene, blir jeg optimist med tanke på at dette er mulig. Det er imidlertid viktig for Høyre at vi gjennomfører denne overgangen på en smidig måte, uten at vi mister tilliten hos befolkningen eller næringslivet.

Alle de innenrikspolitiske ambisjonene dette stortinget har for å skape et bedre Norge, hviler på en grunnleg-

gende forutsetning om at Norge er trygt. Derfor er det en viktig prioritet for denne regjeringen å styrke forsvaret og beredskapen i Norge. Det er nemlig vår aller viktigste forpliktelse til velgerne i Norge, det å holde Norge trygt.

Vi kommer trolig også de kommende årene til å se et uforutsigbart og sammensatt trussel- og kriminalitetsbilde. Terroren vi så sist uke i USA, og den krevende situasjonen på Korea-halvøya minner oss om det. Nettopp derfor er det så viktig at Stortinget følger opp enigheten fra langtidsplanen for forsvaret og fullfører politireformen. Uavhengig av hvem som styrer landet, skal Norge være blant verdens tryggeste land å bo i og verdens beste land å bo i. Det er Stortingets fremste oppgave. Det vil kreve at vi både tar vare på det som er bra og samtidig utvikler ny politikk.

Jeg ser fram til en ny regjeringsperiode og en ny stortings sesjon med gode politiske kamper der vi hele tiden jobber for å gjøre Norge enda bedre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [10:47:59]: Jeg har merket meg at både representanten Helleland og jeg har bilde av Hallingskarvet på kontoret vårt. Det skyldes at jeg elsker det fjellet, og det skyldes at Helleland kommer fra den dalen. Jeg har lært at på toppen av Hallingskarvet kan man se en sjettedel av Norge, men man ser bare halve Viken. Det vil si at man ser ikke til Halden. Nå er Buskerud-mannen Helleland i ferd med å bli Viken-mannen. Jeg lurer på hvordan han kjenner på det. Siden han er så opptatt av at dette skal bli bra for styringen av Norge og effektiviteten i Norge, skal vi nå organisere den videregående skolen fra Ål til Halden, Moss, Fredrikstad, samordne og få nærhet der. 1,2 millioner mennesker skal inn i denne regionen, dobbelt så stor i antall mennesker som neste region. Er dette en god struktur for Norge? Siden Hellelands innlegg var gjennomsyret av at nå skal vi alle være så konstruktive – og jeg har sagt at vi skal være et konstruktivt opposisjonsparti – er spørsmålet: Hvor konstruktivt flertallsparti er Høyre? Vil Høyre være med og se på dette på nytt, slik at vi får et Norge som vi kan være stolte av, av måten vi er organisert og innrettet på?

Trond Helleland (H) [10:49:08]: Det er riktig at når en er på toppen av Hallingskarvet, på Folarskardnuten, ser en langt, men om en ser til Halden, er jeg ikke helt sikker på. Det jeg er sikker på, er at den konstruksjonen som er valgt, handler ikke om Halden og Haugastøl. Den handler om at den byen vi er i nå, er et gravitasjonsfelt for både Østfold og Buskerud. Jeg vil minne om at det var fylkesordfører Ole Haabeth i Østfold og fylkesordfører Roger Ryberg i Buskerud, begge fra Arbeiderpartiet, som tok initiativ til Viken, så det må ha

vært tenkt tanker i Buskerud Arbeiderparti og Østfold Arbeiderparti som åpenbart er blitt overkjørt av partiledelsen.

Vi skal være konstruktive, men når vi har inngått en skriftlig avtale med tre andre partier om en regioninndeling i Norge, regner jeg med at den avtalen står. Slik er det også når det gjelder Gahr Støre, jeg håper at de avtalene vi har inngått, kan videreføres. Så får vi diskutere det vi ikke har avtaler om.

Jonas Gahr Støre (A) [10:50:10]: Dette var et typisk Høyre-svar. Jeg spurte om hva Helleland mente, og så kom han med hva Haabeth og Ryberg mener. Dem kan jeg snakke med, men fylkestingene i de tre fylkene har sagt nei. De har stemt nei til denne ordningen, de er imot den. Representanten Hareide, en av partnerne bak dette vedtaket, har sagt at dette er langt fra en perfekt reform, man må se nærmere på den. I den tonen som representanten Helleland trakk opp, som jeg synes var både mild og vennlig som representanten selv, ligger det at la oss sette oss ned og se på denne løsningen. Det kan ikke være slik vi ordner Norge rundt hovedstaden, med 1,2 millioner mennesker, når man attpåtil har satt seg imot. Spørsmålet mitt er igjen: Hva mener egentlig Høyre? Jeg vet jo at man ivret ikke for det tredje nivået. Nå er det en mulighet til å ta tak i dette igjen, gjøre det funksjonelt, ordne det slik at folk kjenner seg igjen i det. De forslagene ligger her i Stortinget. Vil representanten, i tråd med det innlegget han holdt, stille opp på den dugnaden?

Trond Helleland (H) [10:51:14]: Høyre mener det Arbeiderpartiet mente helt til partipisken smalt. I Buskerud var det et bredt flertall i fylkestinget for å gå inn for Viken. Så skjedde det et eller annet som gjorde at plutselig hadde alle snudd. Jeg tror det var et representantskapsmøte, det er vel ofte det som avgjør sakene i Arbeiderpartiet. Men fylkestingsgruppen var tydelig. Fylkestinget i Buskerud var tydelig. Jeg har ingen problemer med å forsvare Viken – heller det enn kunstige konstruksjoner. Arbeiderpartiet har jo egentlig ingen konstruksjoner, de vil bare tilbake til det gamle, dagens fylkesinndeling. Hvis vi skal ha en effektivisering av offentlig sektor, er jeg ikke redd for at de som søker seg inn på Ål videregående skole, blir sendt til Halden. Vi i Høyre er tilhengere av fritt skolevalg. Det gjør at en kan gå på videregående skole på Gol, i Numedal, på Ål. En trenger ikke reise til Østfold, selv om det sikkert er hyggelig å reise dit også. Det kan hende de har noen linjer og noen tilbud som vi ikke har i Buskerud, og det vil være positivt.

Presidenten: Neste replikant er Kjersti Toppe. Helleland må nok stå litt til. (Munterhet i salen)

Trond Helleland (H) [10:52:27]: Jeg følte at det var jeg som spurte. (Munterhet i salen)

Kjersti Toppe (Sp) [10:52:36]: Senterpartiet vart valets vinnar. Vi var det tydelegaste opposisjonspartiet mot regjeringas politikk. Ein veljar sa til meg i valkampen at han stemte ikkje på Senterpartiet fordi vi lovde ting i valkampen, men fordi vi ville dra samfunnet i ei retning som han meinte var veldig bra. Ein viktig verdi i eit slikt samfunn er at vi kan vera eit folk som stolar på kvarandre. Senterpartiets reform for offentleg sektor er at vi vil ha ein leiarkultur der vi stolar på folk som gjer jobben i førstelinjeteneste. Regjeringas kurs er å sentralisera. Det gjeld politi, det gjeld Nav, kommune og fylke, og folk reagerer på denne kursen.

Høgres parlamentariske leiar, Trond Helleland, sa i Hallingdølen 30. juli at det vart for mange reformer på ein gong. Helleland viste sjølvkjenning, men han mista sjølvstol tillit. Regjeringa køyrer gjennom reformer med tvang, mot fleirtalet av dei folkevalde i kommunar og fylke. Spørsmålet mitt er:

Vil Høyre etter valet visa same sjølvkjenning og stoppa sentraliseringsarbeidet der ein set system føre menneske i offentleg sektor?

Trond Helleland (H) [10:53:47]: Jeg skal gi representanten Kjersti Toppe rett i én ting: Senterpartiet var det tydeligste opposisjonspartiet i denne valgkampen, i hvert fall når det gjaldt distriktspolitikk og sentralisering. Jeg hadde flere hyggelige runder med Trygve Slagsvold Vedum om distriktspolitikken. Der har vi litt ulike utgangspunkt, men jeg mener at samferdsel, det å satse på veibygging, binde landet sammen, det å stole på at privat næringsliv i distriktene klarer å skape nye jobber, viser seg å gi resultater. Reiselivet i Norge går så det suser, det er fantastisk utvikling i sjømatnæringen, distriktsnæringene går bra. De fylkene som er de typiske distriktsfylkene, har den laveste arbeidsledigheten, så der har vi en juvel som vi skal polere videre. Men det betyr ikke at vi kan si at offentlig sektor ikke skal gjennomgå endringer, og det er der vi opplever at Senterpartiet er litt bakstreverske. Men jeg mener at Senterpartiet har gitt veldig gode signaler nå etter valget, se nest i Vårt Land, og jeg ser fram til et samarbeid med Senterpartiet i denne perioden, om reformer vi kan enes om.

Mona Lill Fagerås (SV) [10:55:05]: Først hadde jeg lyst til å si at jeg alltid har oppfattet Høyre som et næringsparti. Innbyggerne i Lofoten, der jeg kommer fra, er tydelig på hva de mener om oljeboring i våre nærområder. Hele 76 pst. sa i valgkampen nei til oljeboring i disse sårbare områdene. Bakgrunnen for at dette synet står så sterkt, er hensynet til eksisterende næringer i Lo-

foten, og da spesielt fiskerinæringen, som jo er Norges nest største eksportnæring. Når hele 76 pst. av innbyggerne i Lofoten sier nei til oljeboring utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, er mitt spørsmål til representanten Helleland: Gjør slike tall inntrykk på den parlamentariske lederen i Høyre, eller er ikke hensynet til fiskerinæringen så viktig for representanten Helleland så lenge det er snakk om å åpne LoVeSe for oljeindustrien?

Trond Helleland (H) [10:56:15]: Det er klart det gjør inntrykk på meg som Høyres parlamentariske leder at så mange sier nei til oljeboring i Lofoten. Det er nettopp derfor Høyre har vært tilhenger av å ha en konsekvensutredning. Det å vite hva en går til hvis en eventuelt skal starte oljeboring, må jo være noe som faktisk er ganske viktig. Vi er veldig opptatt av – som jeg var inne på i det forrige innlegget – både reiseliv og fisk. Lofoten er virkelig en juvel som har alle forutsetninger for å lykkes, og det er ingen som vil sette det på spill. Poenget med norsk oljesektor er at den er verdens sikreste og har utviklet seg stadig. Men det vi mener, er veldig enkelt. Vi ønsker å konsekvensutrede. Så vil det bli diskusjoner her i huset om det faktisk blir mulig å få til.

Ola Elvestuen (V) [10:57:24]: Jeg legger til grunn at Høyre fortsatt kan ha interesse av at det er mulig å komme fram til enighet om ikke å konsekvensutrede Lofoten, Vesterålen og Senja. Men jeg skal stille et spørsmål om den viktigste oppgaven som vi – og resten av verden – står overfor: å begrense den globale oppvarmingen og å oppfylle Paris-avtalen og forsterke den. Venstre er veldig glad for at det i trontaledebatten ble tatt opp at vi ønsker en enighet med EU om å redusere våre utslipp med 40 pst. fram mot 2030. I siste periode har vi hatt et godt samarbeid, og vi har ambisiøse mål: bare nullutslippskjøretøy skal selges i 2025, det er satsing på kollektivtransport, vi har støtte til grønn omstilling, enten det er Enova, Fornybar AS eller en miljøteknologiordning.

Men Helleland mener også at vi står overfor trangere økonomiske rammer. Da blir mitt spørsmål: Er Høyre likevel innstilt på at vi må ha det samme høye ambisjonsnivået for å nå klimamålene i Norge, og en lederrolle for å få til grønn omstilling, også internasjonalt?

Trond Helleland (H) [10:58:31]: Svaret kunne vært veldig enkelt: Ja, det er vi innstilt på. Gjennom denne fi-reårsperioden som vi har bak oss, har vi virkelig utviklet klima- og miljøpolitikken i et godt samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti. Det har vært et av de mest dynamiske områdene, der veldig mye har skjedd. Mye har vært skapt underveis fordi vi har utviklet nye virkemidler, men vi ser hvordan den teknologioptimistiske tilnærmingen vi har på mange områ-

der, nå gir resultater; elbilpolitikken, utslippspolitikken knyttet til ferger osv. Ny teknologi utvikles hele tiden. Vi står fullt og helt bak dette og mener det er smart for Norge å satse på en klimavennlig politikk, for det vil også være en viktig næring for Norge framover når oljen etter hvert begynner å få mindre betydning. Men det er en balanse her. Vi vet at olje og gass vil være – og er – viktig for finansieringen av AS Norge. Derfor må vi finne den balansen, og vi må skape rom for de gode klimaløsningene.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:59:49]: Høgre og Kristelig Folkeparti var einige om ti veker pappapermisjon. Så har me sett konsekvensen av det: fedrekvota og talet på fedrar som tar ut pappapermisjon, har gått ned. Da statsråd Monica Mæland såg resultatene, sa ho at ho går for 14 veker pappapermisjon. Statsministeren gjekk så langt at ho sa ho var skuffa over norske menn. Eg har lyst til å leggje at for eigen del tok eg ut 14 veker, frivillig.

Kristelig Folkeparti har ei veldig god løysing her: Me går til 14 veker, så utvider vi talet med fire nye veker, sånn at det ikkje går på kostnad av valfridomen til familiane. Er det ei løysing som Høgre synest er god, og som Høgre vil vurdere?

Trond Helleland (H) [11:00:44]: Et av hovedanslagene både i trontalen og i mitt innlegg var at vi må begynne å se på hva ting koster og hvordan samfunnet skal bruke de inntektene vi har. Det å utvide med fire nye uker vil ha en kostnad, og jeg regner med, og håper, at når det gjelder også alle andre gode forslag som er eller vil bli fremmet her i dag, vil Kristelig Folkeparti være med i en diskusjon om hvordan vi i så fall skal finansiere dette. Som Jan P. Syse sa i sin tid: «Vi politikere er ofte mot summen av alt vi er for.» Det er mange gode og ideelle målsettinger. Jeg er tilhenger av en lang pappapermisjon, jeg hadde selv en deling med min kjære kone som var ganske god: fifty–fifty. Det er mulig å få til. Men jeg ønsker at far skal ta et større ansvar, og det er det viktigste. Så må vi se hvordan vi kan få lagt til rette for det. Nå ligger det mange forslag på bordet, men det har en økonomisk kostnad, som jeg håper Kristelig Folkeparti vil være med og vurdere.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:02:10]: Den 11. september gikk det norske folk til valglokale og valgte at Fremskrittspartiet skulle fortsette i regjering. Jeg vil takke velgerne for tilliten de igjen har vist oss. Det er historisk, også i europeisk sammenheng, at det minste partiet i en mindretallsregjering leverer som Fremskrittspartiet har gjort ved dette valget.

Det manglet ikke på advarsler om hva som ville skje hvis Fremskrittspartiet slapp inn i regjeringskontorene. Det ble påstått at det ville rasere skolen, barnehagene,

landbruket og arbeidslivet, og oljefondet – det skulle tømmes. Alle påstander har blitt grundig tilbakevist.

Det har vært fire gode, men krevende år mens vi har sittet i regjering. Norge har opplevd det største oljeprisfallet på 30 år, noe som førte til at titusener mistet jobben i oljenæringen. Særlig var situasjonen vanskelig på Sør- og Vestlandet. Dette måtte møtes med målrettede tiltak. Vi kuttet skattene for næringslivet, vi lanserte en tiltakspakke på nær 10 mrd. kr, og vi har økt samferdselsbudsjettet med omtrent 50 pst. siden vi inntok regjeringskontorene i 2013.

Mens Fremskrittspartiet har sittet i regjering, er det blitt skapt nye jobber hvert år. Vi sørger for trygghet i hverdagen til folk flest. Vår politikk virker. Det har vært utfordringer som vi sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har løst på en god måte – ikke alltid lett, men sammen har vi klart å finne gode løsninger.

Krig, uroligheter og fattigdom i Afrika og Midtøsten har sendt millioner av mennesker på flukt mot Europa. Europas asylinstitutt var ikke klart eller laget for det antallet migranter som kom i 2015. Norge var nødt til å stramme inn for bl.a. å sikre en god integrering. Resultatet har vært klart og tydelig. I 2016 kom det laveste antallet asylsøkere til Norge på 20 år, og vi er blant de beste på integrering. Politikken virker.

Fremskrittspartiet har vist seg som et handlekraftig og styringsdyktig parti. Dette faktum har også velgerne fått med seg.

Jeg skal innrømme at det er litt deilig å være ferdig med valgkampen. Det tror jeg velgerne også synes – en valgkamp som mange mener besto av politikere som ofte snakket i munnen på hverandre og fokuserte på hva motstanderne gjorde og sa, i stedet for på egne løsninger.

Det skal ikke være noen tvil om hva Fremskrittspartiet tar med seg i forhandlingene om en ny regjeringsplattform, og hva vi ønsker å gjennomføre i denne perioden.

Innbyggerne har sett hva som har skjedd de siste årene. De har sett hvordan skatter og avgifter reduseres, hvordan helsekøene går ned, og hvordan infrastruktur bygges og vedlikeholdes. Folk har ikke kjent seg igjen i svartmalingen av Norge, i fortellingen om hvor dårlig alt går, og hvorfor skattene bør økes. Sannheten er jo at de fleste piler peker i riktig retning for norsk økonomi. Dette er også grunnen til at velgerne valgte å gi Høyre og Fremskrittspartiet fornyet tillit ved årets valg.

I forrige periode ble skatter og avgifter senket med 22 mrd. kr. Det er mye penger. Og 8 000 kr i skattelette kommer godt med for mange familier. Opposisjonen har ment at dette er småpenger, og det er det kanskje for mange i Arbeiderpartiet, men ikke for folk flest. Også i år har Fremskrittspartiet gått til valg på å senke skatter og

avgifter. For oss er det viktig at skattereduksjonene kommer folk til gode. Det er viktig å kutte i inntektsskatten ved å heve bunnfradraget og ved å senke satsen. Dette vil motivere til å jobbe mer, noe som er helt nødvendig i årene som kommer. Men lavere skatt har også en verdi i seg selv ved at innbyggerne får beholde litt mer av sin egen inntekt. Dette er å flytte makt fra politikere og byråkrater til folket, og dette er å gi folk frihet til å bestemme mer over egne penger og egne liv.

Eiendomsskatten er en usosial skatt, som Fremskrittspartiet ønsker å avvikle. Den tar ikke hensyn til verken inntekt eller gjeld. Vi var ganske mange som ble provosert av historien om Marianne i Bodø og den store skatteregningen hun fikk fra kommunen. Enkelte kommuner har i dag store overskudd og kan enkelt kutte ut eiendomsskatten. Andre kommuner må gjøre andre prioriteringer og effektivisere driften sin. Kommunene må i fremtiden drive mer rasjonelt enn i dag. Dette gjelder også innenfor de områdene som er politisk prioritert. Jeg er samtidig ikke i tvil om at kommunene kommer til å klare dette arbeidet. Eiendomsskatten bør fjernes gradvis og ikke komme som et sjokk på kommunene.

For Fremskrittspartiet har det alltid vært en selvfølge at alle skal få rask helsehjelp. Det er grunnleggende galt at man i lang tid har latt mennesker stå i helsekø hos offentlige institusjoner samtidig som private institusjoner har hatt ledig kapasitet. Det som betyr mest for hver og en av oss når vi blir syke, er tross alt at vi kan være trygge på at vi får best mulig behandling raskest mulig. Et av de viktigste tiltakene i regjering har derfor vært å øke stykkprisfinansieringen og innføre fritt behandlingsvalg, nettopp for å sikre at den ledige kapasiteten i hele Helse-Norge blir tatt i bruk. For oss handler dette om å sette pasienten foran systemet. Ikke bare har fritt behandlingsvalg skapt større forutsigbarhet for den enkelte, det har også skapt en valgfrihet som vi vet vil være helt avgjørende for veldig mange. For vi må ikke glemme at det tilbudet det offentlige helsevesenet tilbyr, ikke nødvendigvis er det som passer for alle. Fritt behandlingsvalg setter pasientenes behov først.

I perspektivmeldingen fra i vår ble det påpekt at reformer i offentlig sektor vil være viktige i fremtiden for at innbyggerne skal kunne få de velferdstjenestene de forventer, og som det er bred enighet i denne sal om at vi skal ha også i fremtiden. Nå har vi fått Nye Veier, som vil spare staten for milliarder av kroner, og det er gjennomført en jernbanereform. Men vi må fortsette å reformere offentlig sektor. Jeg håper dette er noe også Arbeiderpartiet og de andre partiene på Stortinget vil være med på i denne perioden.

Det forventes en eldrebølge i årene som kommer. Særlig fra 2030 vil vi få svært mange pensjonister over 80

år, og disse vil trenge flere helsetjenester. Mange vil nok også forvente mer enn generasjonen før. For de fleste i denne salen er det forhåpentligvis mange år til de selv trenger denne type tjenester, men mange av oss kan nok kjenne oss igjen i at vi kommer til å kreve langt mer enn våre foreldre og besteforeldre har gjort. Arbeidet med eldrebølgen og kostnaden ved denne må starte nå. For å løse dette trenger vi ikke bare å effektivisere driften i det offentlige, vi er også fullstendig avhengige av lønnsomme bransjer i fremtiden.

Vi har vært heldige med det norske oljeeventyret og utnyttet disse ressursene veldig godt. Statens pensjonsfond utland er rekordstort – dette til tross for at vi har vært nødt til å bruke mer oljepenger i en veldig krevende periode. Selv om jeg tror det er lenge til vi ikke tjener penger på olje, er vi nødt til å omstille oss og finne andre næringer i tillegg. Vi trenger derfor en høyt kompetent og utdannet arbeidsstyrke for å utvikle disse næringene. Derfor er det så viktig å satse videre på forskning og utdanning, og derfor vil regjeringen skape best mulige rammebetingelser for norsk næringsliv – både eksisterende og nye næringer. Det handler om vår felles fremtid og vår velferd.

Jeg vil nok en gang takke velgerne for tilliten ved årets valg. Det var et valg om vi skulle øke skattene eller senke dem ytterligere, og om vi skulle ha en liberal eller streng innvandringspolitikk. Årets valg var et verdivalg – et valg om hvilken retning vi ønsker at Norge skal gå i. Velgerne har nå gitt sitt mandat til et ikke-sosialistisk flertall, som Fremskrittspartiet skal være med på å ivareta til det beste for folket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [11:10:52]: Jeg synes det var interessant å høre representanten Limi si at det nå skal forhandles om en regjeringsplattform. Det betyr kanskje at trontalen som vi hørte i går, skal justeres når en ny plattform ser dagens lys, og prioriteringene kommer inn der. For det blir jo interessant å se hvordan en del av det som representanten her trakk fram som krav fra Fremskrittspartiet, skal gjøres om til politikk. De lovet opp mot 50 mrd. kr i skattecutt i valgkampen og å avvikle eiendomsskatten uten kompensasjon til kommunene. Så har han i tillegg nå dratt opp scenarier med ganske store oppgaver vi skal løse. Eldrebølgen kommer ikke fra 2030, den kommer fra 2020, tidlig i det tiåret, og man må begynne nå.

Så spørsmålet mitt til representanten er: Hvordan har han tenkt å finne løsninger for samfunnet – og for kommunene – for å møte disse store oppgavene, samtidig som så store deler av inntektene skal bortfalle? Er det da et nytt syn etter fjorårets enighet når det gjelder an-

svarlig bruk av oljepenger, for å bruke mer av dem, eller har han andre grep i såkalt effektiviserende retning?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:11:57]: Det er jo slik at det ved inngangen av ny periode skal utformes ny politikk, og det foregår jo også noen samtaler på ikke-sosialistisk side. Det tar vi i tur og orden.

Fremskrittspartiet har ikke lovet 50 mrd. kr i skattelette – det er nok andre som har lovet det på våre vegne. Men det er helt klart at vi ønsker å redusere skattenivået i Norge, og vi ønsker å avvikle eiendomsskatten. Eiendomsskatten utgjør en veldig liten del av kommunenes samlede inntekt, og vi vet at kommunene har hatt veldig gode resultater både i 2015 og i 2016, så det bør være fullt mulig å avvikle eiendomsskatten over tid. Dette er ikke noe som skjer sånn over natten, men over tid, slik at kommunene får anledning til å tilpasse seg et lavere skattenivå.

Jonas Gahr Støre (A) [11:12:52]: Nå er det jo slik at når flere kommuner har tydd til eiendomsskatt, er det fordi de har funnet det helt nødvendig for å løse grunnleggende oppgaver knyttet til skole og eldreomsorg allerede. Jeg hører ofte representanten snakke om at kommuneøkonomien ble bedre i 2015 og 2016. Det snakkes ikke så mye om 2017 – for ikke å snakke om hva som kan komme i 2018 og 2019.

Så jeg utfordrer fortsatt på det bildet av at man kan kutte eiendomsskatten og de andre store skattene – 50 mrd. kr var summen av de forslagene Fremskrittspartiet fremmet. Hvis man regner det ut, kommer man omtrent til det. Derfor mener jeg at det fortsatt er et uttrykk for en samfunnsretning som er stikk i strid med det representanten Helleland trakk opp – et samfunn med små forskjeller, med muligheter for alle og like muligheter til utvikling over hele landet – når man fjerner inntektsgrunnlaget for kommunene til å løse sine praktiske oppgaver. Så igjen: Hvordan har representanten Limi tenkt å løse de grunnleggende velferdsoppgavene når inntektsgrunnlaget for å løse dem forsvinner?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:13:53]: Jeg regner med at representanten Gahr Støre også har sett på KOSTRA-tallene, hvor man kan sammenligne kostnadsnivået i norske kommuner. Det vi ser, er at det er store forskjeller på de kommunene som har lave kostnader i sin tjenesteproduksjon, og dem som har de høyeste kostnadene, og som da driver minst effektivt. Altså: Bare ved å løfte de «dårligste i klassen» opp på nivå med de beste vil man hente ut en betydelig effektiviseringsgevinst. Og som sagt, eiendomsskatten utgjør en liten del av de samlede inntektene for kommunene.

Jeg forholder meg til resultatene i 2015 og 2016, for det er kjente tall. Da kan vi dokumentere at økonomien

i kommunene er veldig bra. Forhåpentligvis vil vi få en positiv utvikling videre. Det gjenstår å se, men vi vet at kommuneøkonomien per i dag er veldig bra, og vi vet at kommuner som har overskudd og et positivt driftsresultat, også har innført eiendomsskatt, uten at det egentlig er nødvendig, for å kunne utføre det som er de høyest prioriterte oppgavene – å levere tjenester til innbyggerne.

Ivar Odnes (Sp) [11:15:08]: Senterpartiet er oppteke av tryggleik og beredskap i heile landet. Representanten Limi seier her at regjeringa har levert på nettopp det det siste året, men det er ikkje det som er bildet ute i landet. Seinast sist veke hadde vi på Sør- og Vestlandet flaumsituasjonar og fortvilte folk som frykta både for sitt liv og for hus og heim. Det siste året har fleire naturkatastrofar ramma ulike delar av landet, med orkan, flom og ras og hendingar som storbrannen i Lærdal, der lokal kunnskap og beredskap har vore med og sikra og avgrensa skadeomfanget.

Korleis meiner Framstegspartiets parlamentariske leiar no at regjeringa sine sentraliseringsreformer i kommune, politi og brannvesen – og kutt i Heimevernet – skal bidra til å styrkja beredskapen for å handtera kriser og uventa hendingar over heile landet?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:16:12]: Dette ble egentlig en litt merkelig sammenblanding. For det første tror jeg at Senterpartiet ble irettesatt og korrigert nok ganger i valgkampen på denne påstanden om sentraliseringspolitikk. Den ble erklært død opptil flere ganger, selv om det ble hevdet at det var en politisk påstand som ikke kunne faktasjekkes. Er det noe Høyre og Fremskrittspartiet har gjort i foregående periode, i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti, er det nettopp å styrke beredskapen, bevilge mer penger til flomsikring, til rassikring, til utbedring av tunneler, osv. Det har vært en høyt prioritert oppgave. Det har blitt bevilget penger over statsbudsjettet, og dette er selvfølgelig noe som gjøres i samarbeid med kommuner og fylker, for det er ofte de som har det operative ansvaret. Men det skal ikke være noen tvil om at ansvaret for å bevilge penger ligger her, og på regjeringens nivå, og det vil det fortsatt gjøre også i denne perioden.

Solfrid Lerbrekk (SV) [11:17:34]: «Et bærekraftig velferdssamfunn» skal vera overskrifta på arbeidet til regjeringa dei neste fire åra. Eg lurar på korleis representanten Limi frå Framstegspartiet ser for seg eit berekraftig velferdssamfunn? Er «berekraftig» eit fint ord for velferdskutt? Og er «effektivisering» eit fint ord for nedbemanning?

Dei tilsette i eldreomsorga seier sjølve at dei i dag treng ei norm for auka bemanning. Dei opplever at dei

allereie i dag er for få tilsette på jobb. Det same ser me i skulen, på sjukehusa og i barnehagen.

Denne regjeringa har til no stått for ei rekkje usosiale kutt i velferda. Meiner de at det er berekraftig for samfunnet som heilskap å kutta i den sosiale tryggleiken til det norske folk?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:18:31]: Absolutt ikke. Det er nettopp det at vi har et godt utbygd sosialt sikkerhetsnett som skal skape forutsigbarhet og trygghet for folk flest i Norge.

Så er vi heldigvis i den situasjonen at de aller fleste klarer å forsørge seg selv og sine. Men vi vet at det er noen som ikke gjør det, og det er der vi må målrette tiltakene. Det jeg tror vi vil oppleve nå fremover, er at om det ikke blir mindre rammer, så blir det en litt annen budsjettsituasjon, og det betyr at vi må tørre å tenke litt nytt. Vi må se på hvordan vi kan utnytte disse ressursene våre bedre for å få bedre resultat, og kanskje bruke mindre penger.

Jeg er veldig uenig i det som til tider synes å være opplest og vedtatt i norsk politikk, at man hele tiden skal fokusere på bevilgningenes størrelse, men svært lite på resultatene, og det er vi nødt til å snu.

Ola Elvestuen (V) [11:19:43]: I Venstre er vi fornøyd med at vi i forrige periode fikk enighet om mange klimamål, også med Fremskrittspartiet – at vi sammen med EU har en målsetting om å redusere utslippene med 40 pst. fram mot 2030, men også en nasjonal transportplan med en omfattende satsing på kollektivtransport og en målsetting om å redusere utslipp i transportsektoren. Vi gjør ting i Norge i dag som ingen andre land er i nærheten av, med nærmere 30 pst. økning i salg av nullutslippskjøretøy sist måned. Vi har også vedtatt at elbilfordelene skal vare fram til 2020, og det er et mål at alle nye biler solgt i 2025 skal være nullutslippskjøretøy.

Da blir mitt spørsmål: Er Fremskrittspartiet innstilt på at elbilfordelene, altså fordelene for andre nullutslippskjøretøy, må vi holde fast ved lenge nok, sånn at vi sikrer at vi når målsettingen om at det bare skal selges nullutslippskjøretøy i 2025?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:20:43]: Jeg kan glede representanten Elvestuen med at nå har også jeg kjøpt elbil, og trives veldig godt med det, ikke minst – selv om det er en kombinasjon av flere ting – fordi det er lønnsomt.

Fra spøk til alvor: Ja, jeg tror at det som er det viktigste i tiden fremover, er å klare å komme dit hen at man balanserer avgiftspolitikken i enda større grad når det gjelder bil. Nå har vi i foregående periode, sammen med Venstre, fått gjennomført endringer i engangsavgiften,

nettopp for å premiere biler med lave utslipp, ikke nødvendigvis null, men lave utslipp, og det har kommet norske forbrukere og norske bilkjøpere til gode.

Så har det aldri vært meningen at elbilfordelene skulle vare evig. Det er i første omgang avgrenset til 2020. Jeg tror at vi er nødt til å forberede oss på den situasjonen som vil oppstå ved at man fortsatt skal premiere biler med lave utslipp, men det er ikke sikkert at det avgiftssystemet blir utformet på samme måte som i dag.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:22:02]: Ein av dei debattane som Kristeleg Folkeparti ønskte å løfte i valkampen, var at me må stoppe reisa mot eit sorterings-samfunn. Da veit me at den konkrete politikken blir avgjerande for om me lukkast med det. Eitt av dei partia som går lengst innanfor bioteknologien, tidleg ultralyd-tilbod og det å opne for aktiv dødshjelp, er Framstegspartiet.

Mitt spørsmål til Framstegspartiet er: Ser Framstegspartiet konsekvensane av den politikken dei fører, at det har nokre etiske utfordringar, og at me lett får eit samfunn der enkelte blir valde bort, blir sorterte bort, nettopp når alle moglegheiter blir gitt, og at me i for stor grad lèt teknologien styre etikken? Vi må derimot la etikken styre teknologien. Det er mi utfordring til Framstegspartiet.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:23:00]: Det er et veldig viktig område Hareide her tar opp, og vi ser også at det er et vanskelig felt. Vi ønsker ikke å sette for store begrensninger på mulighetene som oppstår ved å bruke ny teknologi. Samtidig må den teknologien også håndteres og utøves med stor varsomhet, for det kan bli et etisk dilemma.

Ingen ønsker et sorteringssamfunn, overhodet ikke. Det skal være like muligheter for alle, og man skal ikke kunne velge bort noe. Men samtidig er det noen som ønsker å bruke denne teknologien til å oppnå noe som de alternativt ikke gjør. Så jeg ser at det har to sider, og jeg tror at det er viktig å belyse det, spesielt det etiske, men ikke nødvendigvis å forby det.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Marit Arnstad (Sp) [11:24:22]: Etter valget er det mange som vil forsøke å konstruere sin egen historie om valgresultatet. Da kan noen enkle fakta være på sin plass. Regjeringen fortsetter, men regjeringspartiene hadde en tilbakegang på 3 prosentpoeng, og samlet gikk de fire tidligere samarbeidspartiene tilbake med 5,3 prosentpoeng ved dette valget. Det flertallet som regjeringen hadde i Stortinget i forrige periode, med enten Venstre eller Kristelig Folkeparti, er nå tapt.

Det skaper en helt ny dynamikk i Stortingets arbeid. Sakene kommer til å bli rettesnor, og flertallet vil måtte variere. Vi står med andre ord overfor en ekte mindretallsregjering. Nå er mindretallet reelt.

I den perioden som ligger foran oss, kommer Senterpartiet til å fokusere på sakene og forsøke å få gjennomslag for ny politikk, med ulike flertall som finnes i dette Stortinget. For oss vil politikken være det viktigste.

Tidligere i høst døde legen og samfunnsdebattanten Per Fugelli. Han var en tydelig og kontroversiell stemme på mange områder. Jeg husker jeg så et program med tilbakeblikk på hans tid på Røst og Værøy. Fugelli sa noe i dette programmet som jeg merket meg: Jeg tror på mange måter folkevettet er klokere enn fagvettet.

I august leste jeg at verken Værøy eller Røst har noe politi lenger. Dermed har det vært fritt fram for hærverk og for innbrudd, noe folk sjølsagt reagerer sterkt på. Etersom dette skjedde midt i valgkampen, rykket både politiledelsen og justisministeren raskt ut og sa at nå skulle lensmannen komme på plass. Men problemet er at dette ikke er noe enestående tilfelle. Det er i ferd med å bli en regel i Distrikts-Norge. Knivstikking, ulykker, funn av døde mennesker – ingenting gjør lenger stort nok inntrykk til at politiet rykker ut dersom det skjer langt nok fra nærmeste by.

De frustrasjonene som det skaper, er høyst forståelige. Folkevettet reagerer. Folk vil at det skal være trygghet, enten det bor 1 000 eller 100 000 mennesker et sted. De vet at forebygging av kriminalitet ikke kan fjernstyres. De vet at hverdagskriminaliteten også må bekjempes. Vi har den siste perioden hatt mange runder på Stortinget om politireformen. Min spådom er at flere vil det bli. Senterpartiet skal bidra med våre forslag om et politi som kan skape trygghet for alle, uavhengig av hvor de bor.

På mange måter virker det som om vi nå er et samfunn som kan stadig mer, men greier stadig mindre. Mange av innbyggerne opplever at det etableres systemer som ikke tjener dem godt, og hva verre er: Når en tar til motmæle, blir en fortalt at en ikke vet sitt eget beste, eller at en kort og godt er blitt så dyr i drift at systemet ikke lenger kan opprettholde viktige tjenester. En må spørre: Hva skjedde med menneskene oppe i milliardene? Det gjelder Nav, som nå trekker seg tilbake fra sine brukere. De som trenger råd og veiledning, bes nå om å ringe eller bruke internett. Men Nav er ikke noe strømselskap, der man kan ringe servicenummer og taste 5 og firkant. Nav er mange menneskers sikkerhetsnett når livet avviker fra det normale, når det tar en tyngre vending. Det er urovekkende at klagene på Nav har økt så sterkt det siste året. Det tyder på at endringen i Nav går i feil retning.

Kanskje er tenkningen i Nav et symptom på en offentlig sektor som effektiviserer seg vekk fra menneskene. Innenfor utdannings- og helsesektoren ser vi noe av det samme. Rapportering og skjemaer spiser tida som kan brukes til elevene eller til pasientene. Systemene blir viktigere enn menneskene. En sån utvikling bidrar til at både menneskene som bruker offentlige tjenester, og dem som er ansatt der, føler samme avmakt. De føler avmakt overfor et system der praktisk samarbeid ikke blir oppmuntret, og der det å ta operativt ansvar ikke blir premiert. Samtidig ser vi gang på gang at ansvaret pulveriseres hos toppledelsen, og at direktorater, helseforetak og departementer blir sittende og skylde på hverandre.

Mange av de reformene som denne regjeringen har satt i gang i offentlig sektor, er strukturendringer som handler om å sentralisere. Men de samme reformene handler også om makt og avmakt, og om en type offentlig styring der systemet trumfer individet. En av de viktigste debattene Stortinget står overfor de neste fire årene, er derfor hvilken type offentlig sektor vi skal ha. Norge har svært mange ansatte i offentlig sektor som ønsker å gjøre jobben sin på en ordentlig måte, men som i dag blir detaljstyrt og utsatt for en mengde rapporteringsarbeid. Løsningen på dette er ikke konkurranseutsetting og anbudsregimer. Løsningen er en fornying av offentlig sektor der de ansatte gis myndighet og tiltro til å gjøre en god jobb, og der de som bruker offentlige tjenester, føler at de blir både sett og hørt. Med andre ord: Folkevettet må telle.

Jeg synes Frank Aarebrot uttrykte det godt da han i sommer sa at det må bli slutt på galskapen som kalles New Public Management. Aarebrot var en av våre fremste formidlere av politikk og politisk historie, men hans innsats ville nesten ikke ha gitt uttelling i det rigide systemet for telling av kvalitet som i dag gjelder innenfor universitetssektoren. Det Høyre og Fremskrittspartiet har gjort de fire siste årene, er å gå til et målrettet angrep på offentlig sektor, både ved en gjennomgående sentralisering på mange områder og ved å oppmuntre til flere tellekanter og mer rapportering, enda flere direktorater og enda flere råd og utvalg.

Distriktspolitikk handler på mange måter om å skape balanse. Det skapes store verdier rundt omkring i Norge. Det er stor aktivitet og kreativitet, det opprettes arbeidsplasser, og det betales skatt. Verdiskapingen er stor. Men da må også offentlig sektor henge sammen og fungere like godt over hele Norge. Det må balanseres. Den private verdiskapingen er avhengig av en velfungerende offentlig sektor.

Framover skal vi alle sammen høre mye om digitalisering. Den skyter fart. Men allerede nå ser vi et gryende klasseskille her. Mange av dem som bor i distriktene, får

ikke ta del i den nye teknologiske utviklingen. Det kan ikke godtas. Vi kan ikke godta at mange skolebarn ikke får levert leksene sine fordi nettet er for dårlig. Vi kan ikke godta at gründere ikke får utviklet ideene sine fordi nettkapasiteten ikke er god nok, fordi de tilfeldigvis bor utenfor de store byene og ute i distriktene. Men dette er hverdagen til mange bedriftseiere og mange personer i Distrikts-Norge, og det er ikke akseptabelt.

Senterpartiet mener at det er på tide å endre kurs. Verdiskapingen i hele landet må utvikles. Vi må motarbeide et digitalt klasseskille, og offentlig sektor må fornyes uten at det skal bety en sterk sentralisering. Det betyr med andre ord at vi må ha større tillit til dem som arbeider i offentlig sektor, ikke detaljstyre dem. Det betyr at digitaliseringen må gi muligheter til alle, ikke gi nye klasseskiller. Det betyr at vi må se hele landet og fornye den distriktspolitikken som nå forvitrer under denne regjeringen. Det betyr at vi må redusere forskjeller sosialt og geografisk. Det betyr at vi må få opp respekten for naturressursene våre og for dem som produserer dem. Vi må fordele ressursene over hele landet, slik at alle får et godt velferdstilbud uansett hvor de bor.

Stortinget er nå sammensatt på en slik måte at det gir større muligheter for gjennomslag for endringer som kan bidra til en ny kurs. På samme måte som regjeringspartiene prøver å konstruere sin egen historie om stortingsvalget, prøver de nå også å konstruere sin egen fortelling om hvordan Stortinget bør fungere. Statsministeren ønsker åpenbart at Stortinget må innrette seg etter regjeringens ønsker slik at kryssende flertall unngås – ellers kan det etter hennes utsagn bli helt uhåndterlig. Men det er ikke slik parlamentarismen fungerer. Det er faktisk slik at det er regjeringen som må innrette seg etter Stortinget og flertallets ønsker. Det er enhver mindretallsregjeringens lodd. Regjeringen kan ikke gjøre sitt mindretall til Stortingets ansvar.

Den nye sammensetningen av Stortinget kommer til å gi oss en spennende tid, med mange muligheter på vegne av viktige saker. En ting er sikkert: Senterpartiet skal stå klar til å gripe hver eneste mulighet. Det er det som kalles demokrati.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [11:33:50]: Takk, president – og gratulerer!

I forrige periode sto Arbeiderpartiet og Senterpartiet sammen om å styrke kommuneøkonomien. Også SV var enig i det. En reise i valgkampen ute i norske kommuner viser at det er et stort behov for å styrke tjenestene i helse- og omsorgssektoren, i skolen, i barnehagene, gi kommunene muligheter for å være med på å redusere klima-

gassutslipp og ikke minst å gi dem virkemidler og penger, sånn at de kan sette i gang tiltak som reduserer påvirkningen på klimaet. Nå hører vi at Høyres parlamentariske leder sier at vi må begynne å se på hva ting koster. Det samme hører vi representanten Limi si. Hvordan vil Senterpartiet finansiere det jeg håper fortsatt er Senterpartiets politikk, å styrke kommunenes økonomi? Og ser representanten muligheten for å få et flertall for det i Stortinget heretter?

Marit Arnstad (Sp) [11:34:59]: Ja, det er riktig at Senterpartiet og Arbeiderpartiet sto sammen i forrige periode om det som angår rammene til kommunene, men kanskje det som er like viktig, også fordelingen av inntektene til de ulike gruppene av kommuner. Det er også et viktig spørsmål etter Senterpartiets mening. Jeg har stort håp om at vi skal kunne stå sammen om det også i kommende periode. Jeg tror at i en mer krevende økonomisk tid må en prioritere, og det å prioritere gode velferdstjenester til innbyggerne – på skole, på barnehage, på helse – er helt avgjørende viktig. Det skjer gjennom de midlene som kommunene får.

Så har denne regjeringen foreslått en endring i inntektssystemet som gjør at de store kommunene får mer midler på bekostning av de små kommunene. Det er en utvikling Senterpartiet er bekymret for, for behovet for gode velferdstjenester fins over hele landet. Det å strippe mange av de små kommunene for viktige inntekter for å overføre dem til de største byene er ingen god løsning på framtidens velferdsutfordringer.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [11:36:08]: Senterpartiet sa til Aftenposten i januar at kommunereformen betyr å desentralisere oppgaver til kommuner. Samtidig vises det til at det kan gjøres uten at man behøver å redusere antall kommuner. Og samtidig har Senterpartiet i flere aviser sagt at dersom kommuner har utfordringer med barnevernet og å løse de oppgavene, må de flytte ansvaret ut av kommunen og inn i interkommunalt samarbeid. Nå vet vi at Frank Aarebrot, statsviteren, som også Arnstad siterte, var svært kritisk til interkommunalt samarbeid. Det er rett og slett å flytte makt ut av kommunestyresalen. Så spørsmålet mitt til Senterpartiet er egentlig: Hvordan mener dere at opprettelse av interkommunale selskaper vil styrke lokaldemokratiet?

Marit Arnstad (Sp) [11:37:16]: Det er riktig at Senterpartiet mener at det er svært mange oppgaver som kan desentraliseres uten at en trenger å gjennomføre noen store strukturreformer, slik som Høyre har foreslått. Det problematiske med Høyres strukturreformer er at de ikke engang har latt oppgavene følge reformene. Det har vært ren strukturendring uten oppgavedesentralisering. Vi mener at det er mange oppgaver kommune-

ne er i stand til å gjennomføre, og som de bør få muligheten til å gjennomføre. Vi har presentert det i ulike sammenhenger i Stortinget.

Når det gjelder barnevern, er det en viktig og krevende tjeneste. Der er det utfordringer både i små og store kommuner. Hvordan vi skal løse framtidens barnevern, burde vi egentlig diskutere helt uavhengig av kommunestørrelse og strukturreform innenfor kommunene, fordi det er en viktig problemstilling som fortjener oppmerksomhet på egen kjøll. Det er heller ikke noen helt automatisk sammenheng i at de store kommunene er bedre på barnevern enn de små. En av de aller beste kommunene i landet på barnevern er faktisk Dovre kommune i Oppland, som slett ikke er av de største kommunene her i landet.

Helge André Njåstad (FrP) [11:38:32]: Eg vil først gratulera Senterpartiet med eit godt val. Så trur eg veldig mange er einige med meg i at det er bra at ein fortset å kritisera – og ikkje sit i eit departement i desse dagar og reverserer.

Eg merka meg at den parlamentariske leiaren brukte ein del tid på politireforma. Det fekk meg til å tenkja på ein av dei største kontrastane i valkampen min. Det var då eg hadde Siv Jensen på besøk i Hordaland. Me starta dagen i ein barnehage på Askøy med glade barn, og me leikte med dei. Så fortsette me til operasjon Dark Room i Bergen og hørde dei gruvsame historiene som dei kunne fortelja oss, historier som dei etterforska og jobba veldig systematisk med. Då slo det meg at den retorikken som Senterpartiet har hatt om at talet på lensmannskontor er det viktigaste for å kjempa mot kriminalitet, kanskje ikkje er den riktige. Viss ein er oppteken av sykkeltjuveri, ja – men er ein oppteken av kriminelle som ikkje kjenner kommunegrensar, og som opererer på nett, er svaret nei.

Spørsmålet mitt til Senterpartiet er: Korleis skal ein kjempa mot dei kriminelle som ikkje kjenner kommunegrensar, og som er på nett, når lensmannskontor er det viktigaste?

Marit Arnstad (Sp) [11:39:41]: Sjølsagt er det svært viktig å bekjempe nettkriminalitet og, ikke minst, kriminalitet rettet mot barn på nettet. Det er ingen som ikke mener det. Det er en svært alvorlig problemstilling.

Det som er så sørgelig, er at Høyre og Fremskrittspartiet setter det opp mot resten av politiets arbeid. Det er sørgelig at de bruker det som en brekkstang i den debatten. Når representanten her snakker om sin egen valgkamp, kan jo jeg ta ham med til valgkampen i Nord-Trøndelag og fortelle ham om det tilfellet da det hadde skjedd en stor ulykke i Røyrvik kommune i Nord-Trøndelag: Nærmeste politipatrulje er 18 mil unna, og det tar

tre–fire timer før de er i stand til å være der. Brannvesenet er nødt til å ta hele ansvaret alene.

Den type polititjenester kan vi ikke ha i Distrikts-Norge. Vi må være i stand til å gi innbyggerne trygghet – enten det er store ulykker, knivstikking eller f.eks. funn av døde mennesker, som vi også har sett rundt omkring i Distrikts-Norge. Det å sette ting opp mot hverandre på den måten som Høyre og Fremskrittspartiet her gjør, er dessverre veldig uheldig.

Lars Haltbrekken (SV) [11:41:00]: I dag tidlig våknet vi til meldingen om store skogbranner i California. For en drøy uke siden fulgte vi sørlendingenes kamp mot flommen. Det ble en av de verste flommene i nyere tid. Klimaendringene er ikke lenger noe som tilhører en fjern framtid, de skjer her og nå.

Som representanten Arnstads og min felles favoritt, nobelprisvinneren i litteratur, så treffende sa det:

«Come gather 'round people

Wherever you roam

And admit that the waters

Around you have grown

And accept it that soon

You'll be drenched to the bone

If your time to you is worth savin'

Then you better start swimmin' or you'll sink like a stone

For the times they are a-changin'»

Kutt i utslippene av klimagasser de neste fire årene er det viktigste vi kan gjøre for å begrense klimaendringene. Jeg vil derfor spørre representanten Arnstad om Senterpartiet sammen med SV vil være med på å sikre at Norge oppfyller sitt klimaforlik fra 2012.

Marit Arnstad (Sp) [11:42:12]: Senterpartiet er ikke «Like a Rolling Stone» i klimapolitikken. Vi er stødige. Vi ønsker oss en praktisk og jordnær klimapolitikk. Vi står sjølsagt bak målsettingen om å redusere norske klimagassutslipp med 40 pst. innen 2030 og er også åpne for gode diskusjoner om hvordan det skal gjøres.

Det som er viktig for oss, er at en iverksetter tiltak som har virkning – ikke symbolmessige tiltak, som har minimal effekt – at en gjennomfører en praktisk og jordnær klimapolitikk som virker, og som folk forstår.

Terje Brevik (V) [11:42:57]: Senterpartiet vann valet ved å få mange veljarar i distriktskommunane til å tru at partiet fører den beste politikken for Distrikts-Noreg. Eg gratulerer Senterpartiet med det! Eit slikt resultat forpliktar. Då forventar eg noko meir enn at svaret primært er symbolforslag om å reversera samanslåinga av kommunar og fylke. Skal ein styrkja kommunane på kostnad av staten, flytta makt og ressursar og sikra fleire trygge arbeidsplassar i heile landet, vil det etter Ven-

stres syn vera langt meir føremålstenleg heller å fylla kommune- og regionreforma med reelt innhald. Det prøvde me å få Senterpartiet med på i førre periode. Svaret var kontant: Det hadde partiet null interesse av, fordi dei skulle vinna valet ved å protestera. Omsynet til partiet var viktigare enn omsynet til distrikta.

No er valet unnagjort. Spørsmålet er: Vil Senterpartiet no vera med Venstre på å styrkja kommunane og regionane og slik verkeleg ta eit krafttak for distrikta?

Marit Arnstad (Sp) [11:44:02]: Som jeg nevnte i et tidligere replikk svar, har Senterpartiet fremmet en rekke forslag om oppgaver som bør desentraliseres til fylker og til kommuner uavhengig av strukturendringer i fylkene og kommunene. Vi mener fortsatt at det er aktuelt. Dessverre fikk vi ikke noen tilslutning til det i Stortinget sist, fordi alle de fire samarbeidspartiene ville knytte enhver desentralisering av oppgaver til strukturendring.

Det er merkelig at det ikke skal være mulig også for Venstre å diskutere de to tingene hver for seg, for det er mange oppgaver som kan desentraliseres til kommunene uten at en trenger å endre struktur av den grunn. Jeg håper at Venstre vil være med på den type debatt i perioden som kommer. Jeg tror Senterpartiet og Venstre kan ha mye å snakke om når det gjelder å få en faktisk desentralisering i det norske samfunnet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [11:45:15]: Den viktigste utfordringen for Norge er ikke å bevare vaffelen, og Rinkeby er – og vil forbli – en del av Sverige. Den viktigste konflikten i vårt samfunn er ikke den kulturkrigen som høyresiden ønsker å forvandle norsk politikk til. De store spørsmålene i vår tid er den økende ulikheten i makt og rikdom og handlingslammelsen i møte med klimændringene.

All framgang i det valget vi har bak oss, kom på rødgrønn side. Regjeringen er svekket, og i dette Stortinget finnes muligheter for flertall for en ny kurs i en mengde saker som er viktige for veldig mange mennesker. I dag fremmer SV ti representantforslag som vi utfordrer sentrumspartiene og Arbeiderpartiet til å slutte seg til i høst.

I trontalen kan regjeringen fortelle oss at det er bra med små forskjeller. Det er tomme ord fra en regjering som mer enn noe annet har lyttet til dem som har mest i Norge, en regjering som har satt den økonomiske eliten først.

I går kom meldingen om bonusfest for norske toppledere. Egoismen til overklassen er vond å se på når vi samtidig vet at de 10 pst. dårligst betalte i det norske arbeidslivet snart har hatt ti år nesten uten reallønnsvekst.

I en sånn situasjon trengs ikke skatteuttak til dem på toppen. Regjeringen har rigget skattesystemet for den økonomiske eliten, mens arbeidsfolk merker lite eller ingenting til Siv Jensens skatteuttak.

Regningen for skattefesten sendes til noen av dem som har det vanskeligst – til amputerte og brannskadde som har fått økte egenandeler, til uføre som har fått mindre å leve av, til dem som er avhengig av bostøtte, til de arbeidsløse som mistet feriepengene, til verftsarbeideren som fikk skattesmell på sluttvederlaget når han mistet jobben – og nå til syke som skal få dyrere medisiner når regjeringen vil kutte hvit resept, og til familier med alvorlig syke barn som får kutt i pleiepengene.

Det Norge trenger nå, er en kraftfull politikk for rettferdig fordeling.

Vi må rigge om skattesystemet sånn at det bidrar til å redusere forskjellene, og til at arbeid lønner seg mer og spekulasjon i aksjer og boliger mindre.

Vi må sette dem som har minst først. Derfor fremmer vi i dag forslag om en opptrappingsplan for barnetrygden, fordi de fattige familiene fortjener at norske politikere endelig handler. Og derfor fremmer vi i dag forslag om å reversere – ja «reversere» er et fint ord når det handler om å gjøre om på urettferdighet – kuttet i pleiepengene og å gi også foreldre med varig syke barn mulighet til pleiepengene så lenge barna trenger det.

Derfor må vi ta tilbake kontroll over arbeidslivet og boligmarkedet. Vi må sikre at de viktigste ressursene hører fellesskapet til. Fisken skal skape liv langs kysten, ikke privatiseres bort til kvotebaroner og trålredere. Jernbanen skal frakte folk rundt i Norge, ikke fortjeneste ut av Norge. Og velferden vår skal være til for å skape trygghet for folk flest, ikke profitt for noen få. Derfor fremmer SV i dag forslag om å stanse velferdsprofittøren i barnevern og barnehager.

Vi må sikre at vi har en skole som ikke gir opp et eneste barn – en skole som motvirker klassesamfunnet og Forskjells-Norge, i stedet for å reproducere det. Derfor fremmer vi i dag forslag om en nasjonal lærernorm for å gjøre overfylte klasserom til historie i norsk skole. Og derfor fremmer vi forslag om å stoppe den skandaløse avskiltingen av erfarne lærere, lærere som barna våre trenger i årene som kommer.

I trontalen står det ingenting om at forskjellene vokser, og absolutt ingenting om hva regjeringen vil gjøre med det. Nå må de tvinges til å tenke. SV fremmer derfor et ganske enkelt forslag til votering her i salen under trontaledebatten. Vi ber om en stortingsmelding om tiltak mot den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge.

Regjeringen varsler tøffere tider for Norge. Vårt land vil mer og mer preges av de samme problemene som vi ser i land rundt oss. Der ser vi at den markedsliberale modellen har spilt fallitt. Det er derfor den demokratis-

ke sosialismen er tilbake som et alternativ for millioner av velgere på jakt etter en ny vei i land som USA, Storbritannia, Frankrike og Spania. Ulikhetskrisen og klimakrisen krever en restrukturering av økonomien vår med en mye mer aktiv stat, sterkere fellesskap, kraftig omfordeling og rask omstilling fra en økonomi basert på fossil energi og på å bruke opp ressurser til en økonomi basert på fornybar energi og å bruke ressurser om igjen.

Der møtes de – de to – en rød politikk for rettferdighet og en grønn politikk for miljø. Den ene er ikke mulig uten den andre. Begge to forutsetter at menneskene settes foran markedene, og at behovene til de mange settes foran profitt til de få.

I går kom nok et utspill fra Statoil-sjefen om at han må få pumpe opp mer olje for å redde klimaet. I det har han nok hjertelig støtte fra regjeringen. Både oljedirektørene og høyresiden tenker mer på raske penger enn på de raske endringene i klimaet vårt.

Ekstremvær er allerede en dramatisk trussel mot mennesker i store deler av verden, og som regel rammes de fattigste hardest. Å stoppe klimaendringene handler om rettferdighet.

Under den borgerlige regjeringen har nedgangen i norske klimagassutslipp stoppet opp. Perioden vi nå begynner, må bli vendepunktet.

Kappløpet etter ny olje, stadig dypere inn i Arktis, er i realiteten en måte å si at Norge ikke bryr seg om klimaendringene. Det er allerede funnet mer kull, olje og gass i verden enn det som er mulig å brenne hvis vi skal unngå katastrofal global oppvarming. Oljen i Arktis kan ikke utvinnes hvis verden skal nå klimamålene, og hvis en effektiv klimapolitikk settes i gang, vil det heller ikke lønne seg. Å fortsette skattesubsidieringen av ny oljeleting vil derfor vise seg å være sløsing med penger og sløsing med muligheter til å utvikle morgendagens arbeidsplasser.

At vi fortsatt har en debatt om Lofoten, Vesterålen og Senja, er helt utrolig. Det finnes ikke noe kompromiss i den saken. Det skal fiskes, ikke bores etter olje, på Røsthavet. SV svikter aldri folket, fiskerne og naturen i Lofoten, Vesterålen og Senja.

Det aller viktigste i klimapolitikken er ikke hva som skjer om 15 eller 20 år, men hva som skjer nå. Vi må komme i gang med utslippskutt som monner. SV var det eneste partiet som i valgkampen la fram en konkret plan for hvordan vi kan kutte utslipp i den kommende fireårsperioden. I den planen la vi fram tiltak og virkemidler som vil kutte utslippene med minst 5 millioner tonn. Derfor fremmer vi denne planen med 42 konkrete forslag i Stortinget i dag. Klimaendringene er i gang. Det er nok prat – det er tid for handling.

Fredsprisen til ICAN var en pris i rett tid. Trusselen om atomkrig er mer reell enn på svært lenge, og atomvå-

penarsenalene moderniseres i stedet for å bygges ned. Et forbud i FN-regi ser ut til å være det eneste som kan få atomnedrustning tilbake på den globale dagsordenen. Innenfor rammen av denne forbudsprosessen må målet være å få til reelle forhandlinger mellom stormaktene om gjensidig nedrustning.

Skal vi få til det, må vestlige land uten atomvåpen støtte forbudet. Det er flaut at Norge har stilt seg på feil side i FN. I stedet for å støtte fredsprisvinneren dilter regjeringen etter Donald Trump. Derfor fremmer SV forslag i dag om at Stortinget skal sette i gang prosessen med å utrede hva det kommende forbudet vil få å si for Norge. Kall det gjerne en konsekvensutredning. Jeg håper at også partiene som ennå ikke har bestemt seg, vil kunne støtte vårt forslag.

I valgkampen ble det snakket mye om islamistisk fundamentalisme. Det er noe særlig Fremskrittspartiet har snakket høyt og lenge om. Da er det virkelig en himmelropende dobbeltmoral i at regjeringen tillater eksport av krigsutstyr til det islamistiske diktaturet i Saudi Arabia, og har gjenopptatt eksporten til Emiratene. Vi har tenkt å gi Fremskrittspartiet en sjanse til å rette opp i gapet mellom liv og lære. Derfor fremmer vi i dag forslag om å stanse eksport av våpen og forsvarsmateriell til landene som deltar i krigen i Jemen.

SV begynner denne stortingsperioden med store ambisjoner. Politikk handler om å velge side, og vi vet hvor vi står.

Vi setter dem som har minst, foran den økonomiske eliten.

Vi vil ta tilbake kontroll over arbeidsliv og boligmarked.

Vi vil sette folkets rett til fisken foran kvotebaroner og trålfredere.

Vi vil sette hensynet til vår felles velferd foran velferdsprofitørenes ønske om fortjeneste.

Vi vil sette hensynet til klimaet foran oljedirektørene.

Vi vil støtte fredsprisvinneren og ikke Donald Trump.

Med det tar jeg opp og fremmer SVs forslag i trontaledebatten.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:55:45]: Jeg er helt enig i at trontalen til Høyre og Fremskrittspartiet var grå, at den manglet ambisjoner, og jeg er glad for at opposisjonen, inkludert SV, gjør jobben for dem i dag; de fremmer mange gode forslag, som innenfor arbeid. Vi ser nå et mer brutalisert arbeidsliv. Arbeiderpartiet fremmer i dag et forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å dempe vikarbruken i arbeidslivet. Jeg synes det er alvorlig at en nå ser at innleie erstatter faste stillinger.

Hjemmefra, Stavanger, kjenner en til at kutt i oljen har betydd mer innleie, færre ansatte. Jeg synes det er spesielt alvorlig for unge arbeidstakere, som nå ser en mer usikker jobbframtid, noe som ikke minst gjør det helt umulig for dem i det hele tatt å drømme om å skaffe seg en egen bolig.

Jeg lurer derfor på om SV deler den bekymringen til Arbeiderpartiet, og om en vil stemme for det forslaget som Arbeiderpartiet i dag fremmer?

Audun Lysbakken (SV) [11:56:40]: Den bekymringen deler SV, og vi ser fram til å samarbeide om forslag som gjør at vi kan få økt kontroll med arbeidslivet vårt. Det betyr f.eks. å styrke arbeidsmiljøloven, det betyr å styrke Arbeidstilsynet, det betyr å øke straffene for brudd på bestemmelsene i arbeidslivet, og – som representanten Tvedt Solberg peker på – det betyr å gjøre noe med den dramatiske situasjonen når det gjelder misbruk av innleie av arbeidskraft i norsk arbeidsliv. SV mener det har gått så langt at svaret må være å forby bemanningsbransjen i den form den har i dag. Den bør begrenses til det som er ren vikarformidling, og ikke til den økende rollen den har fått i norsk arbeidsliv.

Jeg er glad for at Arbeiderpartiet også har signalisert en større vilje til å diskutere hvordan vi håndterer arbeidsinnvandringen. Arbeidsinnvandring må ikke bli en brekkstang for å dumpe lønns- og arbeidsvilkår i det norske arbeidslivet.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:57:37]: Et annet viktig område der Arbeiderpartiet også har store ambisjoner om å få til ting, er innenfor klima. Dette nevnte representanten også grundig i sitt innlegg. Det er et område som krever handling, og etter valget finnes det en mulighet i Stortinget for å skape bevegelse i klimapolitikken. I innlegget sitt brukte representanten ord som at nå er det nok prat, nå må vi komme i gang. Men dessverre ser Venstre ut til å avslå den muligheten som ligger der, og velger samarbeid med klimafornekterne i Fremskrittspartiet heller enn handling.

Mitt spørsmål er derfor: I hvor stor grad tror representanten Lysbakken at klimapolitikken blir taperen når Venstre nå sitter med Fremskrittspartiet og forhandler?

Audun Lysbakken (SV) [11:58:18]: Klimapolitikken blir taperen når man gir makt til partier som ikke bryr seg om klimautfordringen. Jeg tenker også at Arbeiderpartiet nå har fått en gyllen mulighet til å vise Venstre og andre partier at Arbeiderpartiet er villig til å få til mer i klimapolitikken enn det høyresiden har vært. Dessverre har historien i norsk politikk ofte vært at de grønne partiene har stått mot de grå partiene, og at Arbeiderpartiet har vært et av de grå partiene.

Men nå begynner vi med blanke ark. Jeg ser fram til samarbeid med Arbeiderpartiet. SV har lansert 42 konkrete forslag for utslippskutt. Arbeiderpartiet har nå en gyllen mulighet til å vise at Arbeiderpartiet er klar til å være grønnere enn høyresiden i norsk politikk, og jeg gleder meg til å hjelpe Arbeiderpartiet på veien til det.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [11:59:12]: En av SVs virkelige seire er barnehageforliket, og nå har vi tilnærmet full barnehagedekning, barnehager med stadig bedre kvalitet, stadig bedre bemanning, svært fornøyde barn og foreldre. Disse resultatene hadde vært uoppnåelige uten private og ideelle tilbydere. De private ble invitert med på dugnaden av SV, som inntil nylig også har applaudert dem, men ikke lenger. Retorikken vi hører i dag, er odiøs – med referanse til dem som beriket seg gjennom samarbeid med den tyske okkupasjonsmakten. De kalles profitører.

Er det sånn SV liker å takke alle dem som iherdig har jobbet for å innfri SVs politiske mål? Ingen private barnehager mottar en eneste krone mer enn de offentlige, og hvordan forsvarer SV da å kalle dem «velferdsbaroner», eller kanskje «velferdsbaronesser», for det er jo bl.a. snakk om en del kvinnelige gründere? Ja, alle som driver gode private barnehager i dag, kalles for velferdsprofitører. Hvordan forsvarer man det, når det har vist seg at de i virkeligheten er velferdsinnovatører?

Audun Lysbakken (SV) [12:00:10]: Høyre har brukt enhver mulighet til å få debatten om velferdsprofitt til å spore av og handle om noe annet enn det den handler om. SV er for private barnehager. Vi er de fremste forsvarerne av de små private barnehagene, som taper under den regjeringen som sitter nå.

Det vi er imot, er at penger som er bevilget til barnehager, skal gå til profitt, til rike eiere, havne i skatteparadis, brukes til noe helt annet enn det som var hensikten med pengene. Det er Høyre som har et forklaringsproblem. De må forklare hvorfor det er ansvarlig bruk av skattebetalernes penger at penger som folk tror skal gå til trygghet for barn, til god omsorg for barn, isteden går til å gjøre noen rike mennesker rikere, eller oppkjøpsfond enda mer lønnsomme. Det er meningsløs bruk av skattebetalernes penger. Det vi vil ha, er et enkelt, folkelig og fornuftig vedtak om at hver krone som bevilges til barnehager, skal gå til barnehager, i både private og offentlige barnehager.

Helge André Njåstad (FrP) [12:01:22]: Eg merka meg at representanten Lysbakken i samband med valet sa at «all framgang var på vår side». Det blir som ein fotballtrenar som tapte 4–0 i den førre kampen og denne gongen berre 3–1, og så seier han at «me hadde størst framgang».

Det eg tenkte å utfordra representanten på, er bustadpolitikken, som han sa han ville ta tilbake. I valkampen har eg registrert at ein ønskjer ein statleg eigedomsskatt. Det er stikk i strid med det Framstegspartiet ønskjer, som ønskjer at òg den kommunale skal fasast ut. Me vil ikkje lenger at Marianne frå Bodø, som eg vart kjend med på NRK, må velja mellom å betala eigedomsskatt for huset sitt – over 20 000 kr – og om ho skal ha barnehageplass til barna sine.

Så spørsmålet mitt er: Den statlege eigedomsskatten som SV tek til orde for, er det i tillegg til eller i staden for den kommunale, som allereie er der, og som me vil redusera?

Audun Lysbakken (SV) [12:02:08]: 0–4: Jeg hadde ikke ventet at det var en kollega fra Hordalandsbenken som skulle ta opp Branns siste resultat. Det synes jeg var dypt illojalt (munterhet i salen), men jeg skal prøve å svare på spørsmålet likevel.

Det SV vil ha, er en flytting av skatt fra arbeid til eiendom. Alle beregninger som er gjort – av det Finansdepartementet som styres av Siv Jensen – viser at vårt forslag til nasjonal eiendomsskatt vil redusere ulikhet i Norge. Det er ikke mulig i dag å få til et mer rettferdig skattesystem, å gjøre noe med økende ulikhet, uten også å tørre å se på hvordan boligmarkedet styres i Norge – eller ikke styres i Norge. Manglende skattlegging gjør at prisene eksploderer, at unge forretningsmenn kjøper boliger istedenfor å starte bedrifter, og det går ut over dem som har minst, ut over de unge som skal inn på boligmarkedene, og ut over dem som har de laveste lønningene og den laveste kapitalen i utgangspunktet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:03:24]: Representanten har tatt opp temaet rettferdig fordeling og utjevning av ulikheter i sitt innlegg, og det leder meg inn på soneforvaltningen av ulv. Soneforvaltningen av ulv fører til at en svært liten del av Norges befolkning må ta all belastningen med at et flertall i Stortinget ønsker ulv i Norge. Den ulvepolitikken som føres i dag, er grunnlag for mye utrygghet i ulveutsatte områder, den er grunnlag for svekket biologisk mangfold og tap av rettigheter knyttet til næringer, friluftsliv og jakt. Og da er mitt spørsmål til Lysbakken: Mener Lysbakken at en slik fordeling av byrdene med å ha ulv er rettferdig?

Audun Lysbakken (SV) [12:04:13]: Jeg ser fram til samarbeid med representanten Enger Mehl og Senterpartiet i veldig mange saker. Det vil nok også bli sånn i Stortinget i denne perioden at akkurat rovdyr er et av de områdene der våre to partier har ulik politikk. Vi må finne en måte for god distriktspolitikk og god landbrukspolitikk og sameksistere med en ansvarlig forvaltning av rovdirene våre. Jeg mener at det Senterpartiet

går inn for, altså at Norge i praksis ikke skal ta noe ansvar for å ta vare på ulven i det hele tatt, er feil, det vil sende feil signal ut i verden. Vi står ikke bare oppe i en dramatisk klimakrise, men også i en annen miljøkatasstrofe knyttet til tap av biologisk mangfold. Det rike landet Norge må klare å ta vare på vårt mangfold. Det innebærer også rovdirene. Og så skal det forvaltes på en måte som gjør det mulig å drive landbruk i hele landet og få til sameksistens med en god og ansvarlig forvaltning av rovdyr.

Ketil Kjenseth (V) [12:05:26]: Gratulerer til president Raja og til representanten Lysbakken med et godt valg for SV. Det styrker SV og Venstres felles kamp for klima.

Representanten Lysbakken har drevet en aggressiv valgkamp mot velferdsinnovatørene. Det litt mer paradoksale er at SV har fremmet en rekke forslag som uttrykker en mistillit til norsk offentlig sektor, særlig kommunene, for SV ønsker en rekke tillitsreformer, særlig i kommunal sektor, knyttet til både helse, skole og barnevern. Når Lysbakken snakker om at de skal rigge om skattesystemet og kreve inn 22 mrd. kr mer til et byråkrati som en åpenbart ikke har tillit til, er spørsmålet: Hvordan skal de som har minst, bli vinnerne, og ikke det byråkratiet som SV da tydeligvis ikke har tillit til?

Audun Lysbakken (SV) [12:06:30]: Byråkratiet har vokst så mye med Fremskrittspartiet i regjering at det koster en del penger å opprettholde det, det er helt riktig. Men de skatteøkningene SV går inn for – som altså kombineres med en omfordeling som gjør at folk som har en inntekt på under 600 000, vil komme ut i pluss – vil gjøre det mulig å bygge ut velferden vår og å utvikle morgendagens arbeidsplasser gjennom en aktiv statlig næringspolitikk. Det trengs hvis vi både skal ha økt verdiskaping og bevare små forskjeller i det norske samfunnet.

Vår viktigste reform når det gjelder offentlig sektor, koster likevel ikke en eneste krone, og det er en tillitsreform for å bli kvitt dagens overstyring av offentlig ansatte. Det kan gi virkelig effektivisering, men da må vi tørre å stole på dem som jobber der.

For øvrig synes jeg – etter skandalen i alt fra barnevern og eldreomsorg til søppeltømming i det siste – at begrepet «velferdsinnovatør» er et modig begrep å ta i bruk.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [12:08:08]: Jeg har gledet meg lenge til å si dette i denne situasjonen: Ærede president!

La oss lære oss sjøl og andre at politikk ikke behøver å være bare det muligens kunst, sa Václav Havel, det kan

også være det umuliges kunst, nemlig kunsten å forbedre seg sjøl og verden.

Vi lever i en tid med store endringer, store endringer som krever nye tanker, radikale reformer og nye måter å tenke politikk på. Vi ser at samfunnet er i stadig hurtigere endring, og det krever også at vi løfter de prinsippene og de verdiene som vi tradisjonelt har bygd politikken på.

Hva er det som utfordrer oss? Jo, det er for det første en stadig sterkere globalisering, som krever at vi finner politiske løsninger på tvers av landegrensene, og det politiske universet blir større. Den andre store utfordringen er de menneskeskapte klimaendringene, som krever at vi finner radikale nye løsninger for å utvikle politikk. Den tredje store utfordringen er teknologien rundt oss, som er i stadig endring, men som også gir oss enorme muligheter til både å skape mer velferd, myndiggjøre hvert menneske og sørge for at vi får til kunnskap og innovasjon i egen nasjon. Den siste store utfordringen er å fornye velferdsstaten og gjøre den bærekraftig også med tanke på framtidens utfordringer.

Det liberale utgangspunktet for all politikkskaping handler om dagens frihetskamper, at alle skal ha frihet til å skape seg gode liv, sjøl om vi er forskjellige og har forskjellig utgangspunkt. Politikken har som mål å myndiggjøre mennesker til å være i stand til å ta sine egne valg. Vi står i mange viktige frihetskamper i dag. Det er en viktig frihetskamp i Norge i dag å kjempe mot fattigdom, spesielt mot barnefattigdom. Det handler om alle de ungene som vokser opp med dårlig råd, og at de mister troen på sine egne evner, eller voksne som ikke opplever å få en meningsfull jobb, og som ikke føler at de er med og bidrar i et fellesskap. Her er bedre alltid mulig, her kan vi løfte de viktige utfordringene.

Den andre store frihetskampen er den som vi har gjennom skole, barnehage og SFO. Her vet vi at det eneste som virker, er kloke, gode barnehagelærere og kloke, gode lærere som kan faget sitt, og som kan være med å løfte de ungene som virkelig trenger å bli løftet. Skole har alltid vært det viktigste for sosial utjevning, skole har alltid vært det viktigste i enhver frihetskamp, for det handler om å løfte og gi hver enkelt en mulighet til å skape sitt eget liv. Da er det ikke antall voksne rundt en som er viktig, nei, det er antall lærere rundt en – antallet som faktisk har fagkompetanse og kan gjennomføre det faglige løftet som trengs.

For noen dager siden lærte vi at to tredjedeler av all spesialundervisning i norsk skole blir gjennomført av folk uten kompetanse i spesialpedagogikk. Det er den store utfordringen i den norske skolen, det er den store urettferdigheten mange opplever, det er den viktige frihetskampen å kjempe – å sørge for at vi får gode fagfolk til å gjøre det. Da handler det ikke om at de ikke har

voksne med seg, men det handler om at de ikke har lærere med seg. Her er bedre alltid mulig.

Den neste viktige frihetskampen for kommende generasjoner er kampen for miljøet vårt og klimaet på kloden. Her er i hvert fall bedre alltid mulig. Her må vi sørge for å skape markeder for nullutslippsløsninger, vi må sørge for at staten stopper med å finansiere de næringene som hører fortida til, og begynne å legge til rette for og skape kapital for de fornybare næringene som hører framtida til. Her trenger vi en stor samfunnsendring, og vi trenger å være modige og se på hvordan vi skal bruke ny politikk for å få til de endringene framover.

Den neste viktige frihetskampen er å heie på alle dem som har en idé i seg for muligheter til å skape jobber for seg sjøl og for andre. Det er alle de små gründerne, alle dem som innoverer og skaper nye arbeidsplasser – om det er en klesbutikk eller om det er et rørleggerfirma, eller om det er en høyteknologibedrift eller noe som kanskje kan bli stor norsk industri. De må ikke lenger møtes med byråkrati og arbeidsgiveravgift fra første ansatte. Vi må satse enda mer på forskning som de kan bygge på for å skape nye arbeidsplasser, og vi må sørge for at offentlige anbud legger til rette for nyskaping og mer innovasjon i Norge. Hvis vi slipper alle disse kreftene løs, vil vi klare å skape det nye Norge med de nye arbeidsplassene og de nye mulighetene. Vi har masse skaperkraft i det norske folket som vi ikke har fått utløst sånn som vi har det i dag. Det må bli mye lettere å skape arbeidsplasser, mye lettere å forfølge ideen sin og forfølge drømmen sin om å skape sin arbeidsplass sjøl. Her er bedre også alltid mulig.

Venstre vil alltid kjempe for dem som sitter nederst ved bordet. Vi vil kjempe frihetskampen for de fattige barna, vi vil kjempe frihetskampen for alle dem som trenger ekstra hjelp og støtte gjennom skolen for å få muligheten til å utnytte potensialet i nettopp seg sjøl. Derfor er kampen for miljøet og klimaet viktig, fordi det handler om friheten til kommende generasjoner, friheten til å slippe ekstremvær, friheten til å puste i ren luft, gå i ren natur og ikke oppleve at vi har tatt livet av de artene som vi fikk muligheten til å leve sammen med på kloden. For Venstre vil kampen for Kunnskaps-Norge være viktig fordi det er en kamp om å fordele makt. Kunnskap er makt – makt til å styre seg sjøl, makt til å forfølge sin egen idé, makt til å være med og påvirke samfunnet rundt seg, makt til å ha mulighet til å være med og uttrykke meningene sine. Derfor er skole en viktig frihetskamp, derfor er skole så viktig for sosial utjevning, derfor er kunnskapsrike lærere den viktigste innsatsfaktoren vi kan ha for faktisk å lykkes i den frihetskampen. Derfor er det viktig å løfte forskning, fordi ethvert samfunn som baserer sin eksistens på kunnskap, forskning og alle de mulighetene som ligger i å dyrke

kunnskap og forskning framover, vil være samfunn som lykkes i framtida. Vi må være et samfunn der det er lettere å skape jobber, lettere å forfølge ideer, og der man føler at hvis man er med på å skape noe, får man et klapp på skulderen fra samfunnet, ikke en mistanke om at man er profitør, eller mistanke om at man egentlig bare gjør dette for pengenes skyld.

Sånn vil Venstre opptre som liberalt parti i denne perioden. Dette er de viktigste kampene vi går inn i ethvert samarbeid med, dette er frihetskampene, dette er de liberale kampene som det norske samfunnet trenger at noen faktisk kjemper i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:16:04]: Representanten Skei Grande snakka i innlegget sitt om fridomskamper. Vi i Arbeidarpartiet er opptekne av fridom for arbeidsfolk, fridom gjennom tryggleik, fordi vi trur at trygge arbeidstakarar vågar meir.

I fire år har Venstre vore ein veldig ivrig støttespelar til denne regjeringa i arbeidslivspolitikken og skulle nok også gjerne sett at regjeringa gjekk kanskje endå lenger i enkelte spørsmål, f.eks. i liberaliseringa og svekkinga av arbeidsmiljølova. Når Venstre no i fire nye år gjev si støtte til Høgre og Framstegspartiet, ja kanskje til og med går inn i regjering, er det mange arbeidsfolk som er bekymra for fridomen og for tryggleiken. Kan Venstre-leiaren avklare kva for ordningar i arbeidslivet det er som står for fall i denne perioden?

Trine Skei Grande (V) [12:16:59]: Vi sto for en del viktige endringer i arbeidsmiljøloven i starten av forrige periode. Dem står vi for. Ingenting av det Arbeiderpartiet sa det kom til å føre til i norsk arbeidsliv, har vi sett resultater av med de endringene som vi faktisk har gjort. Men Venstres engasjement for arbeidslivet handler ikke bare om dem som er innenfor; det handler også om dem som er utenfor. Det handler om de innvandrerdamene i min bydel som sliter med å komme seg inn i arbeidslivet fordi de ikke har det nettverket som mange andre har. Det handler om å gjøre det lettere for alle dem som har vært utenfor arbeidslivet i lengre perioder, å få muligheten til å komme seg inn i arbeidslivet. Det var nettopp derfor vi gjorde de oppmykningene som vi gjorde, og de oppmykningene fikk ikke de følgene som Arbeiderpartiet kommer med her, men jeg er helt sikker på at når disse får virke en stund, kommer vi til å se at dette gjør det lettere for folk å komme inn i arbeidsmarkedet. Denne kampen handler ikke bare om dem som er utenfor; den handler også om at de som er utenfor, skal ha muligheten til å komme inn.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:17:57]: Det er vel inga hemmelegheit at Venstre har eit til tider anstrengt forhold til fagbevegelsen, og eg trur nok at det går begge vegar, særleg for dei fagorganiserte som har lese parti-programmet til Venstre. Der kan vi lese at Venstre vil kutte i sjukeløna, innføre nasjonal minsteløn, liberalisere og svekkje arbeidsmiljølova endå meir og avvikle det statlege bidraget til AFP-ordninga – for å nemne noko. Alt dette er jo målretta angrep på den norske arbeidslivsmodellen.

Eg spør på nytt: Kva for ei av desse ordningane er viktigast for Venstre og representanten Skei Grande å gjere noko med og få gjennomslag for hos regjeringspartia i løpet av desse fire åra?

Trine Skei Grande (V) [12:18:42]: Vi har ikke noe anstrengt forhold til noen fagforeninger, det er veldig mange fagforeninger som ledes av Venstre-folk. Jeg kan si at LO har et litt anstrengt forhold til Venstre, men det har vel mer med Venstres posisjon i denne salen å gjøre, og at vi hindret Arbeiderpartiet i å få makt, enn det har å gjøre med vårt syn på arbeidsmiljøloven.

Vi sørger for å kjempe for dem som er utenfor, vi kjemper for rettigheter til dem som ikke har rettigheter. I dag er det slik at er en en liten butikkeier i Kristiansand og driver klesbutikk med dameklær, har en ikke de samme rettighetene som hvis en er arbeidstaker. Vi vil at det skal være mye større rettigheter for alle dem som skaper arbeidsplasser, at de også skal få rett til sykelønn, at de også skal ha muligheter for å ha det sosiale nettverket som alle andre har. Venstre har alltid kjempet for dem som er utenfor systemene, og da må vi av og til kunne reversere systemet innenfor, for at flere skal ha mulighet, og ikke løfte den muren mellom dem som er innenfor, og dem som er utenfor, som Arbeiderpartiet tradisjonelt har stått for.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:19:56]: Representanten Skei Grande sa i innlegget sitt at «her er bedre alltid mulig» – det var eit veldig godt «slogan».

I innstillinga til langtidsplanen for Forsvaret føreslo Senterpartiet, saman med m.a. Venstre, at Andøya flystasjon skulle oppretthaldast som base for maritime overvakingssfly, og at Hæren på Bardufoss skulle få behalde sine helikopter. Det var eg òg sær sars tydeleg på ved begge dei sakene. Då er det interessant, når Venstre no angiveleg er i samtalar/forhandlingar med regjeringspartia og held regjeringa sin skjebne litt i sine hender om dagen, å spørje: Vil Venstre prioritere å bevare Andøya flystasjon og helikopter til Hæren på Bardufoss i sine forhandlingar med Høgre og Framstegspartiet, eller er her «bedre ikke mulig» innanfor forsvarspolitikken?

Trine Skei Grande (V) [12:20:58]: Nå fant Liv Signe Navarsete det punktet der Venstre og Senterpartiet er enig, og det er fint. Jeg skulle ønske at flere var enige med oss i denne salen i så viktige saker, og i saker der jeg mener vi har ganske gode fakta på hånda. Det betyr at vi ikke har gitt oss på noe i noen forhandlinger på dette, og vi mener fortsatt at vi har ganske gode fakta på hånda. Jeg er ganske spent på den meldinga som kommer på fredag. Jeg er på vegne av våre to partier lei meg for at Arbeiderpartiet ikke brukte muligheten i forrige periode til å gå med på det forslaget som Venstre la på bordet. Jeg er kjempeglad for at Senterpartiet valgte å gjøre det. Vi står fortsatt på at vi må ha en landmakt som tar vare på dette landet, og så må vi investere midler på en fornuftig måte og ikke bruke midler på veldig feil måte, slik det er snakk om på Andøya, spesielt når vi ser at det legges opp til investeringer som vi ikke er i nærheten av å få noe tilbake for.

Presidenten: Neste replikant er Nicholas Wilkinson. Ettersom statsborgerskapet tidligere har vært annerledes, er jeg litt usikker på hvordan representanten foretrekker at navnet uttales, men representanten kan få presisere.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:22:15]: Takk, president. Wilkinson er fint.

Forskjellene i Norge øker. Og som Venstre sier: Alt starter i skolen. Skal vi sikre like gode muligheter for alle barn, må vi sikre en skole som gir god utdanning til alle barn.

De siste fire årene har Venstre vært med og styrt Norge. Vi ble lovet bedre utdannede lærere, fordi det var det viktigste for mer læring. Fasit etter fire år er 40 pst. økning i andelen ufaglærte lærere i norske klasserom. I hele 4 pst. av våre skoletimer undervises det nå av ufaglærte lærere. Det er ingen garanti for kunnskap.

Vi har altså brukt rekordmye oljepenger. Barna har blitt fratatt skolefrukten, og lærerne er nektet ressursnorm. Alt var med argumentasjon om at det skulle være med og gi flere gode lærere i norske klasserom. Likevel har ikke Venstre og regjeringen innfridd. Hva vil Venstre gjøre for å stoppe den utviklingen de er medansvarlige for, der vi har fått flere ufaglærte lærere i norske klasserom?

Trine Skei Grande (V) [12:23:20]: Vi skal fortsette å gjøre det vi har gjort, nemlig tredoble etter- og videreutdanningen for lærere. Det vil føre til at noen lærere går ut av klasserommet en periode for å få det faglige påfyll, men de kommer tilbake igjen mer inspirert, som bedre lærere og med bedre faglig bakgrunn.

Jeg må si at jeg er litt skremt over at SV nå kaster seg inn i å nedkjempe alle de reformer som vi vet ved

forskning funker – å sette faglige krav, sørge for at vi får bedre etter- og videreutdanning, sørge for at de lærerne som underviser, kan de fagene de underviser i. Dette er et kjempeløft for skolen. Dette må vi holde på med i ganske mange perioder skal vi klare å komme i mål. Men det å senke kravene, det å kaste seg på populistiske løsnings med voksenormer istedenfor lærernormer, tror jeg virkelig er skummelt for skolen. All forskning viser at dette ikke er riktig vei å gå. Flere ufaglærte, færre spesiallærere som jobber med dem som har spesielle utfordringer, er ikke veien å gå.

Tore Storehaug (KrF) [12:24:32]: Eg har prøvt å finne punkt der Venstre og Kristeleg Folkeparti òg hadde nokre einigheiter og noko felles, og det var ikkje så vanskeleg. Vi har ein felles arv frå Bondevik II om statlege arbeidsplassar, som vi òg følgde opp tidvis i lag i førre stortingsperiode.

Så vil eg òg gratulere Venstre med at regjeringa delte ein siger med dei, nemleg utflytting av statlege arbeidsplassar. Men det blei tidvis oppfatta litt som ein premie for at ein var med på endringar i det som var kommunane sitt inntektssystem. Men alt dette er historie. Utflytting av statlege arbeidsplassar og nytting av kompetanse over heile kongeriket er god distriktpolitikk, og så er det òg smart, fordi ein oppnår at ein får den mangfaldige tenkinga fordi ein ser ting forskjellig i statlege etatar og ein ser ting forskjellig i ulike delar av landet.

Så dei grepa som regjeringa og Venstre gjorde, må ikkje bli eit skippertak. Her trur eg òg vi kan sitere Canada sin statsminister: Betre er mogleg. Kristeleg Folkeparti har lyst til å vere med på det. Tek Venstre den oppmødinga?

Trine Skei Grande (V) [12:25:36]: Ja! Det er jo fantastisk hvis Kristelig Folkeparti vil være med på utflytting av arbeidsplasser. Jeg er veldig lei meg for at de ikke var med på den pakken forrige gang – så hvis de nå har lyst til å være med! For meg handler dette om å spre makt i et samfunn. Det handler om at man bør rekruttere fra ulike miljøer når man skal utøve makt, som statlig makt faktisk er. Det handler om troen på at man skal klare å bygge ulike samfunn med ulike kunnskaper rundt omkring i hele Norge. For oss har dette vært en viktig og krevende sak å stå i. Så hvis Kristelig Folkeparti vil være med på dette i neste periode, er det kjempegøy!

Une Bastholm (MDG) [12:26:21]: Jeg gleder meg veldig til å samarbeide de neste fire årene med Venstre og andre partier som har innsett alvor et i klimarendringene. Jeg kaller det gjerne en frihetskamp – det er et godt begrep.

Så synes jeg kanskje at representanten Skei Grande var litt vag i hvilke tiltak som er viktigst for Venstre for å

sikre at vi kutter utslipp i Norge, utover skatte- og avgiftspolitikken. Jeg tror det er veldig viktig for forutsigbarhet i næringslivet at en også sier tydelig fra hvor man skal, og hvilke tiltak ellers de kan forvente seg.

Ett område hvor Norge bidrar til mye utslipp, rent konkret også i utvinningen, er på sokkelen. Jeg ønsker å spørre representanten Skei Grande om jeg kan vente støtte fra Venstre i å stanse nye letetillatelser på norsk sokkel i kommende periode. Det betyr i praksis å avlyse 24. konsesjonsrunde og de tildelingene som vil skje da som ikke ennå er gitt.

Trine Skei Grande (V) [12:27:31]: Venstre og Miljøpartiet De Grønne har sammen forstått mye i klima- og miljøpolitikken. Klima- og miljøpolitikken hadde vært enklere hvis det bare var vi to som skulle samarbeide. Men dynamikken i denne sal er at man må kunne telle til 85. Det er det eneste man må kunne hvis man skal få til noe. Da må man danne bredere flertall. Vi må samarbeide – ikke bare Venstre og Miljøpartiet De Grønne, men vi må samarbeide for å få til et flertall i denne salen.

Jeg fikk ikke ramset opp alle Venstres vedtak, men Venstre vil ikke ha den 24. konsesjonsrunden. Vi må gå inn i forhandlinger for å prøve å trekke all politikk i grønnere retning. Det fikk vi til i hele forrige periode – vi fikk til ting som andre partiledere i denne salen drev litt gjøn med meg i tv-debatter om jeg skulle få til, men som vi faktisk fikk til. Vi fikk vernet Lofoten og Vesterålen, vi fikk sørget for å få elektrifisert deler av sokkelen. Det er veldig mange viktige, store tiltak som ble gjort i forrige periode som vi kommer til å følge opp, og gjerne sammen med Miljøpartiet De Grønne, ved at de også støtter de tiltakene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:28:56]: Kongen starta gårdsdagens trontale med å peike på at Noreg er eit land med store moglegheiter, og at me står godt rusta til å møte utfordringane me står overfor. Kristeleg Folkeparti kunne ikkje vere meir einig. Noreg er ikkje berre eit godt land å bu i, Noreg er eit fantastisk land å bu i for dei aller fleste. Men me må ikkje gløyme at me har eit særskilt ansvar for dei som fell utanfor. Og det er viktig at Noreg ikkje blir eit land som har nok med seg sjølv – at me løftar eit perspektiv ut over meg og mitt og våre eigne landegrensar. Dei to store utfordringane på kloden vår akkurat no er kampen mot fattigdom og mot dei menneskeskapte klimaendringane. Desse to hovudutfordringane må òg vere ei hovudoppgåve for Noreg.

I Noreg er det spesielt til ting det er vanskeleg å snakke om: Det er EU, og det er Gud. I begge tilfella tenkjer folk med ein gong at anten er ein for eller så er ein imot.

Sjølv er eg i alle fall trygg i trua på sistnemnde. Min spådom er at i denne stortingsperioden kjem diskusjonen om tru og livssyn til å bli meir aktuell og meir utfordrande for oss politikarar enn han har vore på mange tiår.

Kristeleg Folkeparti meiner at det beste svaret er å styrkje røtene våre. For kva er det som har gitt næring til framveksten av sentrale verdiar som likeverd, menneskeverd, frivilligheit og nestekjærleik? Her har kristendomen hatt ei heilt avgjerande betydning. Den arven må ikkje gøymast bort, men derimot løftast fram med stoltheit. Og dette gjeld ikkje berre kristendomen. Dei som ønskjer å støvsuge det offentlege rom for livssyn og religionar, underslår viktige faktum, som at forståing blir skapt av møte, og at respekt kjem av dialog. Me politikarar må tore å snakke om tru og religion på ein djupare måte enn me gjer i dag. Sjå til Frankrike, der den såkalla nøytraliteten har fått fritt spelerom. Det har ført til at mange franskmenn ikkje lenger veit kva dei skal tolere – dei blir ikkje utfordra av andre livssyn i det offentlege rom. Mange ser ut til å gløyme eit enkelt faktum: Alle har eit livssyn. Ingen av oss som bur i dette samfunnet, er livssynsnøytrale.

Eg synest me skal lytte til Ayesha Wolasmal, som i debatten om skulegudstenester i fjor sa:

«Sånne som meg kan jo få fritak, men jeg gledet meg til skolegudstjeneste. Jeg synes det var så hyggelig, fordi det var den eneste julefeiringen man ble inkludert i.»

La meg kort oppsummere: Fråvær av tru og religion er ikkje nøytralitet.

Denne hausten har me hatt høve til å følgje mellom andre søskenpara Pablo og Elina, Martin og Markus, Linnea og Martine, Sem og Lara i serien «Søsken» på TV 2. Serien viser oss at eit mangfaldig samfunn gjer oss rikare, og at det er gjennom å vise sårbarheit og ved å bry oss me får høve til å skape eit meir ekte, varmare og rausare samfunn. Jaget etter det perfekte er ingen av oss tente med. Dei perfekte menneska finst heller ikkje. Me har alle våre gode og dårlege sider. Denne serien viser tydeleg at eit samfunn der folk får vere seg sjølve, er til det beste for alle.

I serien møter me Sem, som har Williams syndrom. Han fortel stolt til sjåarane at han er heilt unik fordi han har eit av dei mest sjeldne syndroma i verda. Sem har tru på seg sjølv, men denne trua dyttar ikkje andre ned, han elsker menneska rundt seg. Det er eit godt førebilete og viktige verdiar som samfunnet vårt treng.

Me møter òg Elina og broren Pablo, som sit i rullestol. Ho blir spurd korleis det er å ha ein bror som sit i rullestol, da broren raskt bryt inn og seier:

«Om dere lurar på hvordan det er å ha en lillesøster som kan gå, så kan det være ganske morsomt. Og litt irriterende.»

Denne historia fortel mykje, etter mi meining. Me er opptatt av korleis det er for nokon å ha ein bror som ikkje oppfyller krava til det å vere såkalla normal. Men det såkalla normale er underordna, og det finst ikkje. Det som betyr noko, er at me har nokon å vere glad i, nokon å bry oss om, og til og med nokon me kan krangle med. Det er nettopp slike historier som dette som gjer at eg er med i politikken – fordi eg ønskjer å utforme ein politikk for dei som treng det. Kristeleg Folkeparti er eit kristendemokratisk sentrumsparti som vil leggje til rette for ein politikk som inkluderer alle menneske, og som gir dei som har ekstra behov, høve til å vere ein aktiv del av samfunnet vårt.

Dette handlar ikkje berre om sorteringssamfunnet. Det handlar òg om å stille opp for dei som har pleieansvar. Derfor fremjar Kristeleg Folkeparti i dag eit forslag som kan bidra til å forbetre pleiepengeordningane.

Når teknologien bryt nye barrierar, må me stoppe opp og stille oss spørsmåla: Kva er eit fullverdig liv? Når skal hjelp bli gitt, og når skal hjelp ikkje bli gitt? Kven skal satsast på, og kven er ikkje verd det? Teknologien må spele på lag med menneskeverdet og ikkje kjempe imot det. For Kristeleg Folkeparti er ikkje dette berre eit spørsmål om kva som er rett å gjere, det er òg eit spørsmål om kva samfunn me vil ha. Eit samfunn som vel vekk eit slikt mangfald, blir eit trongare, mindre tolerant og mindre raust samfunn. Det meiner Kristeleg Folkeparti ikkje er eit alternativ for Noreg.

Kristeleg Folkeparti vil i dag invitere alle sine medrepresentantar frå alle parti til ein dugnad. Me som sit i denne salen, er stort sett einige om at det er heilt avgjerande at Noreg har ein sterk sivil sektor. Me vil at det offentlege, når ideelle eldsjeler tilbyr sine tenester, skal seie: Ja takk! Det er grunnen til at Kristeleg Folkeparti no tar initiativ til ein felles dugnad – ein dugnad for å sikre dei ideelle, non-profitbaserte aktørane. Trass i mange gode vedtak i denne salen ser me ein skremmande trend: Dei ideelle aktørane opplever stadig å bli skvisa ut, anten det er av offentleg styrte helseføretak eller av meir kommersielle leverandørar. No handlar det mellom anna om at det offentlege skal ta sitt ansvar for å dekkje dei historiske pensjonskostnadene, for gjennomføring av anskaffingslova, for å sikre lengre anbodsperiodar og vurdering av anbudspraksis.

Det er behov for politisk styring. Kristeleg Folkeparti vil ha med alle parti som ønskjer vekst for ideell sektor og ei betre styring over velferdsaktørane. Dei er alle velkomne til dugnad i Stortinget. Kristeleg Folkeparti vil følgje opp dette initiativet.

Kristeleg Folkeparti er eit opposisjonsparti. Me er tilbake til det som har vore regelen meir enn unntaket i norsk politikk, der mindretalsregjeringar må hente skiftande støtte i Stortinget. I tida framover kjem Kriste-

leg Folkeparti til å rekkje ut ei hand til alle parti som ønskjer konstruktivt samarbeid. For oss vil ikkje fargen på partilogoen, men kva politikk me kan få gjennomslag for, vere avgjerande.

Kristeleg Folkeparti skal bruke sin posisjon i Stortinget med ansvar og klokskap. Me kjem til å stemme for den politikken me er for, og mot den politikken me er imot, men sjølvstøtt innanfor ei ansvarleg økonomisk ramme.

Men i alt dette skal me passe på nettopp dei som treng det mest. For det er behov for politikarar som tør å prioritere dei mest sårbare, dei barna som veks opp i fattige familiar, og som aldri får reise på ferie eller delta på fotballtrening, dei som kjempar ein dagleg kamp mot rus, og dei som kjempar mot mobbing eller overgrep.

Ja, det sosiale engasjementet har gått som ein gul tråd gjennom Kristeleg Folkepartis historie.

La det ikkje vere nokon tvil: Ein politikk som verkeleg tar dei kristne verdiane på alvor, blir på mange måtar radikal. Derfor er mykje av Kristeleg Folkepartis politikk òg det, anten det gjeld sosial rettferd eller forvaltarsvaret. Det gjeld i kampen for å utjamne forskjellar, i kampen mot global fattigdom, i solidaritet med menneske på flukt, i kampen mot klimaendringane.

Med dette tar eg opp forslaget vårt.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Knut Arild Hareide har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [12:39:13]: Representanten starta med å seia at debattar om EU og Gud kan verta litt vel kategoriske. Då må eg jo nesten spørja om begge delar, og eg trur me startar med Gud.

Representanten påpeikte at han ønskjer å løfta fram arven vår med stoltheit. Det er eg heilt einig med Hareide i. Eg sa noko av det same då eg tok imot Stålsett-utvalts arbeid, som er den mest systematiske gjennomgangen me har hatt av trus- og livssynsfeltet. Det handlar om å våga å stå for noko. Det er òg noko som gjer integreringa lettare, det at ein snakkar om spelereglar og verdiane våre, anten det er protestantisk pliktetikk, eller det er sitatet frå Einar Gerhardsen om at ein må gjera si plikt før ein krev sin rett. Det er òg noko av grunnen til at Arbeidarpartiet har fornya trus- og livssynspolitikken sin. Men først og fremst ønskjer eg å høyra korleis representanten Hareide har tenkt å gjera dette i praksis. Korleis ønskjer han å løfta fram denne arven òg i dei politiske debattane?

Knut Arild Hareide (KrF) [12:40:13]: Eg skal vere så ærleg å seie at når det gjeld sitata frå Gerhardsen, tar ikkje Kristeleg Folkeparti dei inn i trus- og livssynspoli-

tikken. (Munterheit i salen) Men me er tydelege på at nettopp det å ha tru og religion i samfunnet vårt er viktige røter i landet vårt. Noreg er eit land som er i ending. Det er meir mangfaldig, det er meir fargerikt, det er meir fleirkulturelt og – vil eg seie – flottare enn nokon gong, og da er det viktig at me tar vare på røtene våre. Eg trur unge menneske som kjenner til røtene sine, og kjenner sin eigen identitet, er tryggare på seg sjølv, og dei møter òg det nye og ukjende på ein trygg og god måte. Det er sjølv berebjelken i Kristeleg Folkepartis politikk. Me ønskjer å gi kunnskap, me ønskjer å gi kompetanse, nettopp for å kunne møte det nye og ukjende på ein trygg og god måte.

Hadia Tajik (A) [12:41:12]: Eg takkar for det svaret, og så går eg over til EU. Eg veit ikkje kva representanten Hareide les før han legg seg om kvelden – eller det anar meg – men ein av dei tinga eg har lese, er partiprogrammet til Kristeleg Folkeparti. Det gler meg å kunna lesa der at Kristeleg Folkeparti «vil styrke arbeidsmiljøloven som en vernelov for arbeidstakerne». Det er veldig fint å lesa, og Arbeidarpartiet meiner at me må bruka handlingsrommet innanfor EØS for å unngå å risikera sosial dumping og uverdige kår, for det ser me er noko som kan pressa seg fram i delar av arbeidslivet vårt.

Arbeidarpartiet vil i løpet av denne hausten fremja fleire forslag knytte til arbeidsmiljøloven, fjerna det generelle høvet til mellombelse tilsetjingar, igjen innføra kollektiv søksmålrett og ikkje minst styrkja organisasjonsgraden. Allereie i morgon vil det vera mogleg for Kristeleg Folkeparti å støtta forslaget om å avgrensa bruken av tidsavgrensa innleige for å sikra eit tryggare arbeidsliv. Spørsmålet mitt er rett og slett om Hareide kjem til å støtta Arbeidarpartiets forslag om avgrensa innleige.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:42:16]: Det er hyggeleg at representanten Tajik har Kristeleg Folkepartis program på nattbordet. Det har ikkje representanten Hareide. Men eg er opptatt av at me skal ha ein god arbeidslivspolitik. Eg meiner Kristeleg Folkeparti var med på endringar i arbeidslivspolitikken som – som representanten Skei Grande for nokre minutt sidan fortalde veldig godt om – var med på å sikre at den delen som stod utanfor arbeidslivet, kunne kome inn. Me har vore opptatt av at dei endringane skal evaluerast, me skal sjå på kva det auka talet på mellombelse tilsette medførte – kva blei resultatet av det? Me ønskjer å sjå nettopp den evalueringa før me konkluderer med kva me meiner er riktig å gjere på det området. Ja, det bør vere slik at hovudregelen er fast tilsetjing, men kan me få mellombelse tilsetjingar som gjer at me inkluderer fleire, har me vore opptatt av å seie ja til det. Før me konkluderer, vil me sjå kva evalueringa seier.

Willfred Nordlund (Sp) [12:43:28]: Senterpartiet har med interesse registrert Kristelig Folkepartis utspill den siste tiden. Det oppfattes slik at Kristelig Folkeparti nå ønsker å få gjennomslag for sin politikk, etter at de har avsluttet sitt formelle samarbeid med dagens regjeringspartier. Det ville være avklarende om representanten kunne si noe om hvilke saker – sett i lys av en svært svekket regjering – som man nå ønsker å endre eller mene noe annet om.

La meg ta et eksempel: Stortingets vedtak 8. juni om tvangssammenslåing av Østfold og Akershus fylkeskommuner har på mange måter – som andre vedtak om bruk av tvang for å slå sammen kommuner – vakt sterke reaksjoner hos de berørte. Representanten Hareide har i denne forbindelse uttrykt sterk skepsis til et fylke som strekker seg fra Halden til Hallingskarvet. Det er i dag lagt fram representantforslag fra både Senterpartiet og andre om omgjøring av vedtaket om etablering av mastodonten Viken. Hva vil Kristelig Folkeparti legge til grunn i behandlingen av disse forslagene – de klare ønskene fra i dette tilfellet fylkene om omgjøring av tvangssammenslåingen eller lojaliteten til regjeringens forslag og det daværende stortingsflertallets vedtak 8. juni?

Knut Arild Hareide (KrF) [12:44:40]: Oppskrifta som eg vil gi representanten Nordlund, er: Det Kristeleg Folkeparti meinte før valet, meiner me etter valet. Me er for ei regionreform, og me registrerer at dei raud-grøne prøvde dette – viss me går åtte år tilbake i tid – utan å lukkast. Eg har òg vore ærleg på at den regionreforma som me kom fram til, meiner eg kan bli enda betre, ikkje minst ved å få fleire oppgåver frå statleg hald til dei ulike regionane. Eg synest ikkje at ein region frå Hallingskarvet til Halden er optimal, og eg merkar meg òg at det er brukt ord som «makkverk» – som eg heilt fram til i dag ikkje trudde var eit parlamentarisk uttrykk – og det synest eg er eit for sterkt ord. Eg tenkjer at me må få behalde ei regionreform, det kjem til å vere tenkinga til Kristeleg Folkeparti, og me ønskjer å samarbeide med dei partia som ønskjer å ha ei regionreform i landet vårt.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:45:58]: Vi står overfor noen store utfordringer, flere av dem pekte representanten Hareide på. Klimaendringene er allerede i gang, og Paris-avtalen forplikter Norge til å kutte utslipp umiddelbart. Nedgangen i klimagassutslipp fra Norge har derimot flatet ut. Flyktningkrisen er langt fra over. Tvert imot er stadig flere på flukt, nå over 65 millioner mennesker, samtidig som Norge tar imot rekordfå flyktninger. Forskjellene i makt og rikdom øker, og det blir stadig flere fattige barn.

Jeg opplever at Kristelig Folkeparti er et parti som tar disse utfordringene på alvor, men jeg opplever også at regjeringen ikke er med på de nødvendige grepene for å kutte utslipp, hjelpe flere flyktninger og bekjempe barnefattigdommen. Derfor vil jeg spørre Kristelig Folkeparti: Vil de danne allianser med de andre partiene i opposisjonen for å øke barnetrygden, innføre en forpliktende plan for utslippskutt og ta imot flere mennesker på flukt fra krig og undertrykkelse?

Knut Arild Hareide (KrF) [12:47:03]: Kristeleg Folkeparti har inngått i konstruktive samarbeid for å få til bedre resultat. I førre periode opplevde me at me fekk til nettopp det om klima. Me samarbeidde godt med Høgre, Framstegspartiet og Venstre for å få til ein meir ambisiøs og betre klimapolitikk enn me hadde under dei raud-grøne. Men eg vil også seie: Det skulle berre mangle, for klimatrusselen blir meir truande og meir alvorleg for kvar dag som går. Det vil også seie at me ikkje kan vere nøgde med det me har gjort dei siste fire åra. Me er nøyde til å vere meir ambisiøse framover.

På kvoteflyktningssida opplevde me ein betydeleg auke. I samarbeid og med dei raud-grøne partia fekk me til at me skulle ta imot fleire kvoteflyktningar. På same måte vil eg vere tydeleg på at Kristeleg Folkeparti ønskjer gjerne konstruktive samarbeid, innanfor ei ansvarleg ramme, med dei partia på Stortinget som ønskjer det. Det har vore linja vår dei siste fire åra, og det kjem og til å vere linja vår dei neste fire åra.

Ketil Kjenseth (V) [12:48:16]: Representanten Hareide inviterte prisverdig til en dugnad for ideelle aktører. Venstre har mye historisk gods til felles med Kristelig Folkeparti der.

Vi vet at innen rusomsorgen i Norge er de ideelle aktørene svært store og viktige, både for kapasitet og for kvalitet. Men så står vi også overfor noen utfordringer knyttet til de ideelle aktørene. Landsforeningen for hjerte- og lungesyke er historisk sett en pasientorganisasjon. De har medlemsinntekter på rundt 8 mill. kr, men omsetter i dag for nesten 1 mrd. kr – altså 882 mill. kr – og driver bl.a. sykehus. De får som pasientorganisasjon tilskudd fra staten. De får overskudd fra Norsk Tipping. De får merverdiavgiftskompensasjon og skattefritak. De driver på en måte i konkurranse med både det offentlige og private aktører. Dette blir en utfordring.

Så hvordan skal vi bruke de ideelle? Skal vi bruke dem til innovasjon, skal vi fortrenge det offentlige, eller skal vi bekjempe de private aktørene? Hva er Kristelig Folkepartis invitasjon?

Knut Arild Hareide (KrF) [12:49:23]: Det me ser, er at dei ideelle aktørane eigentleg opplever ein skvis frå to kantar. Den eine kanten er heilt klart dei private,

kommersielle, som har andre rammevilkår, som ikkje har tatt på seg pensjonskostnader og forpliktingar, slik dei ideelle måtte gjere for å vere ein del av det offentlege tilbodet på 1970- og 1980-talet.

Så opplever og dei ideelle å bli skvisa frå eit offentleg system, frå helseføretak, som ønskjer alt inn i strukturen sin, og der ideelle aktørar ikkje passar inn i den strukturen. Det er klart at me må ha rammevilkår som er gode opp mot konkurranse – lik konkurranse. Dei ideelle har i dag ei ulempe fordi dei har tatt på seg forpliktingar. Eg har opplevd at dette har vore ei blindsona både under raud-grønt styre og under blå-blått styre. Derfor må me gripe fatt i dette. Dette er ein viktig del av arven vår, som me må ta vare på, og det gir veldig gode tenester til brukarane.

Une Bastholm (MDG) [12:50:49]: Mitt spørsmål handler ikke om Gud, men om noe som jeg tror Gud er veldig opptatt av, nemlig etikk. Der har Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti av og til kanskje en felles og litt annen inngang til politikken enn jeg opplever at andre partier fokuserer på.

Klimapolitikken kan man forstå ut fra et klimagjeldsperspektiv, som Norge har. Vi har det veldig godt i Norge og kan være glad for det. Men det forplikter oss kanskje enda mer til å gjøre mer for dem som ikke har det godt på grunn av klimakrisen. Det samme gjelder tap av arts mangfold, hvor Norge også har flere muligheter til å gjøre mer enn mange andre land. Vi forbruker veldig mye mer enn mange andre land.

Så spørsmålet mitt gjelder hva Kristelig Folkeparti mener det grønne skiftet egentlig handler om. Noen mener at det bare er et teknologisk skifte, et skifte i hvordan vi løser problemer rent konkret. Mener Kristelig Folkeparti at det også kan være et kulturelt skifte, (presidenten klubber) et skifte i hvordan vi forholder oss til fellesskapet, som vi er gode til å forsvare i Norge, men som vi må (presidenten klubber igjen) utvide?

Presidenten: Taletiden er ute.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:52:01]: Eg vil svare: så absolutt. Eg trur det grønne skiftet handlar om måten me ser på kva verdiar me har, korleis me skal ta vare på dei, og korleis me skal gi dei til komande generasjonar på ein god måte.

Så trur eg at det denne debatten og har vist, er at det er viktig å få gode økonomiske ordningar. Den parlamentariske leiaren i Framstegspartiet fortalde at han har kjøpt elbil fordi det løner seg. Eg meiner det skal løne seg å opptre miljøvenleg. Så Kristeleg Folkeparti er opptatt av å sjå at det er nokre unike verdiar me skal ta vare på. Men me må og sikre gode system for å hjelpe folk til å få moglegheit til å ta miljøvenlege val. Det sy-

nest eg er eit spesielt ansvar for oss som politikarar. Eg opplever at folk, ikkje minst i dette valet, har peikt på at klimasaka er eit viktig verdispørsmål for dei. Da er det viktig at me som politikarar kan leggje til rette for at folk nettopp kan ta dei gode verdivala i dagleglivet sitt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Une Bastholm (MDG) [12:53:23]: I trontalen sa kongen at regjeringen «vil arbeide for et samfunn som er bærekraftig økonomisk, sosialt og miljømessig» og vil overlevere det til våre barn i enda bedre forfatning. Det er også Miljøpartiet De Grønnes prosjekt. Med både klimaendringer, forsøplingen av havet og den sjette masseutryddelsen av arter er vår tid ikke bare spennende for oss. Valgene våre er avgjørende for mulighetene, friheten og velferden til dem som kommer etter oss, på en måte som ingen tidligere generasjoner har opplevd.

Men de ideologiene som mange av dagens partier og regjeringen er fundert på, ble formulert på en tid da en tok for gitt at kloden hadde uendelig med ressurser. Det har gitt seg utslag i politiske og økonomiske systemer som ikke beskytter den allmenningen som vi deler.

For den grønne bevegelsen er rettferdighet, og dermed solidaritet, noe som strekker seg på tvers av landegrensener og generasjoner – også på tvers av arter. Naturens tålegrensener må bli like mye en ramme for politikken som de territorielle landegrensene er det. Det har ikke regjeringen innsett, og dessverre vil den derfor heller ikke oppnå miljømessig bærekraft.

Det grønne skiftet er ikke bare en teknologisk revolusjon. Det er et kulturelt skifte på størrelse med den industrielle revolusjonen.

Det haster å erstatte fossil energi. Men vi skal mer. Vi skal gå fra å utrydde arter til å bruke jordens arealer smartere, fra å putte ville dyr i en sirkusmanesje til å dyrke fascinasjonen for andre arter i deres naturlige habitat. Ny teknologi gjør at vi kan få hele den fantastiske naturen rett inn i stuen.

Dessuten skal vi gjennom en endring av hele det økonomiske systemet. Med industrialiseringen økte velferden til folk flest. Vi ble skikkelig flinke til å lage mange støvsugere kjapt og billig, slik at flere fikk råd til dem. Men vi ble dårligere til å utnytte ressursene smart, og avfallsmengden eksploderte. Samtidig ble vi flere, og den personlige friheten vokste, uten at vi sørget for å oppdatere regler og avgiftssystemer.

En ressurseffektiv økonomi kan gi oss like mye velferd og muligheter som i dag. Det betyr ikke nødvendigvis tykkere pengebok for alle, men det kan bety økt livskvalitet, mer rettferdig fordeling og en velstand hvor vi betaler for gode arbeidsvilkår og bærekraft der varene produseres.

I Oslo er vi i gang med et slikt dyptgripende skifte. Her har vi en klimapolitikk i tråd med Paris-avtalen. Sammen med Arbeiderpartiet og SV sikrer vi at kollektiv, sykkel og gange blir enklere. Det gir også gevinst for bylufta og bylivet, i en hovedstad som vokser, og hvor knappheten på areal er stor. Gjennom en enorm satsing på miljøvennlig transport og grønn byutvikling har Oslo nå blitt kåret til Europas miljøhovedstad. Dette er ikke bare teknologiske endringer. Dette endrer kulturen og levemiljøet vårt og gjør byen bærekraftig for barna og barnebarna våre – sosialt, økonomisk og miljømessig.

For å sikre at klimamålene nås, har byrådet i Oslo innført et klimabudsjett som viser hvor det skal kuttes, hvor mye og hvilken sektor i kommunen som har ansvaret for å gjennomføre kuttene. Det samme har nå også den styrende koalisjonen i Bergen innført.

Klimabudsjetter må vi også få på plass nasjonalt. Norge kommer ikke til å bli god på å kutte utslipp før vi innser at ansvaret for klimatiltak ikke først og fremst kan ligge på en statsråd som knapt har utslipp i sektoren sin, bortsett fra kanskje noen flyturer til utlandet. Ansvaret må ligge der det skal følges opp, med forpliktende klimabudsjetter for hvert departement – og de må rapportere til Stortinget. Det virker, det er klimastyring.

Å kutte utslippene med 40 pst. i Norge innen 2030 er en enorm oppgave. Klimaforskerne på CICERO har vist at det vil ta 2050 år å nå målet om nullutslipp med det tempoet regjeringen i dag har. Den tiden har vi ikke. Derfor fremmer De Grønne i dag bare ett løst forslag under trontaledebatten, nemlig om å «be regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 sørge for at klimagassutslippene reduseres i tråd med målet om at de skal ned med 40 pst. innen 2030, dvs. reduserer Norges utslipp med 1,6 millioner tonn CO₂ i 2018».

Etter valget har det åpnet seg et stort handlingsrom i norsk klimapolitikk. Makten er flyttet fra regjeringen til et langt grønnere storting. De Grønne mener derfor at alle partier nå bør sette seg ned i begynnelsen av perioden og ha som mål å bli enige om et nytt klimaforlik som er i tråd med Paris-avtalen, et Paris-forlik.

For fire år siden sto Rasmus Hansson her på starten av De Grønnes første stortingsperiode, og han la fram to forslag: å trekke oljefondet ut av kull og å opprette et fornybarmandat for fondet. Det første ble norsk politikk i løpet av noen få måneder. Det andre ble diskutert, men gjenstår fortsatt for Stortinget å vedta. Dette lille grepet med å åpne for at fondsforvalterne kan investere i uovert infrastruktur for fornybar energi, er overmodent. Det er anbefalt av en rekke fagfolk – og det av mange av de samme grunnene som også gjør at andre finansinstitusjoner, som Storebrand, velger en bærekraftig investeringsstrategi, altså økonomiske argumenter.

Valgkampen ble en «game changer» i debatten om norsk oljeøkonomi. For stadig flere har det blitt åpenbart at klimapolitikken må ses i sammenheng med oljepolitikken. Men valgkampen vi har lagt bak oss, var også preget av flere utspill av en nedlatende type, som jeg håper vi ser mindre av framover. Til og med statsministeren uttalte på et tidspunkt at Norge ville stoppe opp dersom De Grønne kom til makten. Jeg skulle ønske statsministeren satt her nå, og jeg synes statsministeren sank lavt da.

Hvordan vi prater om hverandre, påvirker debattspalter, Facebook-tråder, Twitter-meldinger og tekstmeldinger. Og hetsen, hatet og truslene mot politikere øker – særlig mot damer, særlig mot innvandrerdamer. Vi må passe oss. Demokratiet innskrenkes, og rasismen vokser. Folk, særlig unge og de med minoritetsbakgrunn, skal ikke måtte vegre seg for å bli politikere fordi de må tåle så mye hets og latterliggjøring. En sier om politikere at en kan kjenne dem igjen på at det gror så tykk hud på dem at de kan stå oppreist uten ryggrad. La oss jobbe for at de ungene som vokser opp i dag, ikke skjønner den vitsen når de blir voksne.

I Europa og USA svekkes tilliten til politiske institusjoner. Derfor vil jeg til slutt i innlegget ta opp to områder som jeg tror blir ekstremt viktige framover, og hvor De Grønne kommer til å være ekstra aktive:

For det første er tilliten til myndighetene avhengig av at måten vi finansierer fellesskapet på, oppleves rettferdig. I dag skjer det verdiskaping til enorme verdier i Norge uten at de skattlegges. Teknologiselskaper som Google og Facebook er spesielt vanskelig å håndtere fordi de produserer, ikke er fysiske varer og tjenester, men digitale, og dessuten er de i stor vekst. Men de er ikke alene. Skatteflukt og skatteparadiser, økonomisk hemmelighet og internasjonal skatteplanlegging har blitt helt vanlig i Europa. Norge har et selvstendig ansvar for å forebygge skatteunndragelse som vrir konkurransen og tapper demokratier for inntekter. De Grønne mener det er på høy tid å oppdatere skattesystemet, inkludert en særskatt for teknologiselskaper som Facebook og Google.

For det andre er tilliten til det politiske systemet avhengig av åpenhet. Til tross for hva vi liker å tro, og til tross for at Norge en stund var ledende internasjonalt, henger vi nå etter våre naboland i åpenhet. Norge scorer dårlig på Basel antihvitvaskingsindeks, er dårligst i Norden på finansiell åpenhet, ifølge Financial Secrecy Index, og har hatt en beskjeden oppfølging av Open Government Partnership. Land-for-land-rapporteringen som Norge krever, har dårlig kvalitet og trenger ikke engang å ha reviderte tall. Økokrim kuttet, og også Etikkrådet til oljefondet er sulteføret. Norge mangler også et ofentlig tilgjengelig register over hvem som eier hvilke

selskaper, noe som gjør at arbeidet for å hindre skatteflukt, hvitvasking og svindel blir vanskeligere.

I motsetning til hva statsministeren synes å tro, stopper ikke Norge opp med MDG, slik vårt naboland Sverige ikke har stoppet opp med vårt søsterparti i regjering. Tvert imot opplever Sverige nå høyere sysselsetting og verdiskaping og mindre ungdomsledighet, samtidig som de er ledende i verden på å kutte utslipp.

Jeg har tro på denne forsamlingen. Som de 94 788 velgerne som stemte på De Grønne i år, er jeg sikker på at vi går smartest inn i framtiden ved at vi respekterer klodens tålegrenser og mangfoldet og tenker på tvers av land og generasjoner. Å ta vare på livsgrunnlaget vårt er å ta vare på oss selv – og på framtiden.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Une Bastholm har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:03:51]: Klimautfordringene er en av vår tids største utfordringer. Med Høyre og Fremskrittspartiet som nå blir lokomotivet i den nye regjeringen og som skal styre landet videre, er det viktig med – og det behøves – en sterk og tydelig klimaopposisjon på Stortinget.

Kan representanten Bastholm skissere noen flere tanker om hvor opposisjonen nå, fra i dag og i tiden framover, samler seg i et flertall for gode klimaaløsninger?

Une Bastholm (MDG) [13:04:31]: Det var et veldig godt spørsmål, som jeg håper flere partier setter seg ned og tenker over i denne tiden.

Jeg mener jo, som jeg var inne på, at det å endre mandatet til Statens pensjonsfond utland som det er snakk om – nå endrer de tallene seg fra dag til dag, men rundt 8 000 mrd. kr har Norge investert over hele verden uten at vi aner klimaeffektene av det – er noe som er veldig viktig at Stortinget ser på. Det vil ha stor effekt.

Så må vi også bli flinkere til å forplikte oss når det gjelder utslipp nasjonalt. Jeg mener at det vi er inne på om klimabudsjetter, er noe av det viktigste partiene i Stortinget bør sette seg ned og snakke om. Det er ikke bare utslippene som er viktig, men hvordan de styres og også forvaltningen av klimapolitikken.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [13:05:31]: For Høyre handler det grønne skiftet først og fremst om å frikoble økonomisk vekst med økte utslipp. Jeg merket meg at Miljøpartiet De Grønne har en litt annen tilnærming. De ønsker å begrense den økonomiske veksten og redusere arbeidstiden til 30 timer i uken uten å gi folk lønns-

kompensasjon. Dette er ikke bare et usosialt kutt i den private velferden til vanlige folk, men regnestykket går heller ikke opp. I framtiden trenger vi flere hender i helsesektoren, samtidig som flere må bidra med grønn teknologiutvikling, stå i arbeid og finansiere velferden.

Miljøpartiet De Grønnes eneste løsning for å få inndekning for 30 timers uke uten å kutte kraftig i velferdstjenestene vil være at folk beskattes mer av allerede redusert inntekt. Så spørsmålet mitt er derfor om representanten Bastholm kan redegjøre for hvor mye mer i skatt en vanlig arbeidstaker skal betale for at dette regnestykket skal gå opp.

Une Bastholm (MDG) [13:06:27]: Jeg er faktisk enig i definisjonen av grønn vekst, som representanten Tybring-Gjedde er inne på. Problemet er bare at det grønne skiftet vil innebære veldig mye mer enn å vri det økonomiske systemet over til grønn vekst, som vil si at vi kan fortsette å ha en velstand som er like høy og kanskje til og med kan vokse selv om vi kutter utslipp. Det er fullt mulig, det er bare å være smartere i bruken av ressurser og teknologi.

Så er spørsmålet om vi må gjøre mer. Det må vi nok. Til og med avfallsbransjen sier at vi må ha mindre avfall, og mange aktører og økonomer sier at vi er nødt til å se på forbruket vårt.

Arbeidstider er noe som Miljøpartiet De Grønne ønsker å se på gjennom en reform. Det må skje med partene i arbeidslivet. Det er ikke noe strakstiltak. Måten man finansierer det på er f.eks. ved å sørge for at redusert arbeidstid gjør at også flere kan dele på arbeidet. Det kan føre til at flere kan stå i arbeid lenger også, fordi veldig mange klarer ikke, særlig med de tunge løftene i helsesektoren, å stå i arbeid så lenge som vi ønsker.

Himanshu Gulati (FrP) [13:07:38]: E18 Oslo–Asker, E16 Skaret– Hønefoss, E18 Langangen–Rugtvedt, E39 Sandnes–Ålgård, E6 Ranheim–Åsen, Ytre ringvei i Kristiansand, Oslofjordforbindelsen, E8 i Troms – dette er bare noen av de mange veiprosjektene som trolig ikke hadde blitt noe av dersom Miljøpartiet De Grønnes kutt på 160 mrd. kr i riksveinvesteringer hadde blitt en realitet.

Sjølvs om det kanskje ikke ser heilt slik ut, er eg fødd i Sogn og Fjordane, eit av landets vakraste fylke og eit godt eksempel på eit distriktsfylke der vi treng gode vegar.

Jeg har vært litt i tvil om hva jeg skal spørre Miljøpartiet De Grønne om, men jeg velger å spørre slik: Skal vi be folk sykle dersom de har tenkt seg fra Steinkjer til Dovre, eller f.eks. fra Bamble til Flekkefjord?

Une Bastholm (MDG) [13:08:25]: Nå er det fristende å svare på min andre dialekt, som er nordlandsk. (Munterhet i salen) Det kan bli en «battle».

Det vi i Miljøpartiet De Grønne gjør i vår alternative grønne transportplan, er å omprioritere ganske stort innenfor transporten. Det betyr at vi har mye penger som de ikke har, til f.eks. kollektivsatsing, til jernbaneutbygging over hele landet og elektrifisering av de eksisterende strekningene som ennå ikke er elektrifisert. Det betyr også at vi har mer til f.eks. bymiljøpakker, som styrker byene og transportsektoren i byene. Så jeg mener at en grønn transportpolitikk gir en mye bedre og lettere hverdag for folk flest, som Fremskrittspartiet er opptatt av. Og jeg venter også litt på at Fremskrittspartiet skal oppdage at framtiden ikke ligger i at alle sammen må kjøre bil i kilometer etter kilometer på de lange avstandene.

Arne Nævra (SV) [13:09:37]: I motsetning til forrige replikant tror jeg nok vi kan samarbeide ganske bra med Miljøpartiet De Grønne i perioden framover, slik vi har gjort i siste periode.

Men jeg har lyst til å påpeke en ting – det gjelder spesielt de tre største partiene – og bruke anledningen til å si at de kanskje burde evaluere valget, hvorfor de gikk så pass mye tilbake ved siste stortingsvalg. Jeg tror det er et viktig poeng å understreke at SV og Miljøpartiet De Grønne i antall stemmer ble nesten like store som Senterpartiet, og tar man med Rødt i dette, er disse tre langt større enn Senterpartiet, som ble erklært som valgvinner.

Dersom Miljøpartiet De Grønne hadde kommet over sperregrensen, som det lå an til i galluper, ville Stortinget og Norge ha opplevd en slags grønn Corbyn- eller Sanders-effekt. Det hadde virkelig satt spor med en samlet gruppe på kanskje 20 miljørepresentanter. Tar vi med også dem i Venstre, hadde det blitt nesten 30 miljørepresentanter.

Valget var farlig nært et slikt resultat, og jeg håper at disse signalene fra velgerne blir lagt merke til i de store tradisjonelle vekstpartiene framover. (Presidenten klubber.)

Nå skal det ende opp med et spørsmål: Er representanten Bastholm enig i en slik analyse?

Une Bastholm (MDG) [13:10:55]: Jeg er enig i analysen – at Miljøpartiet De Grønne havnet under sperregrensen er dårlig for Stortinget. Jeg ser også at flere av de partiene som gikk fram, har vært opptatt av å løfte miljø og klima. Jeg mener også at miljø og klima ble en av hovedsakene i en valgkamp som ellers egentlig manglet hovedsaker. Jeg tror at det er veldig mange velgere i år som har gått til valgurnene og hatt miljø og klima som sin aller viktigste sak.

Spørsmålet for vår del er hvorfor ikke Miljøpartiet De Grønne fikk flere av de velgerne. Det er noe vi klør oss i hodet over, og som alle andre partier også gjør over sin valgoppslutning. Men jeg tror at vi skal få til mye i denne stortingsperioden med de folkene som nå har kommet inn, og jeg tror det er viktig at vi nå ser framover. For Miljøpartiet De Grønnes del ønsker vi å samarbeide med alle partier som vil samarbeide med oss om klimapolitikken.

Ola Elvestuen (V) [13:12:16]: Samarbeid ønsker vi jo, og det er ingen tvil om at de store oppgavene i denne fireårsperioden og framover er å nå klimamålene og nå dem i enighet med EU. Jeg tror det er viktig for å trekke opp og få en sikkerhet for gjennomføringen. Det er ingen motsetning mellom det å ha en forpliktelse sammen med EU og det å sette seg egne nasjonale mål. Det ser vi også at andre land har gjort. Vi trenger å forsterke innsatsen for å nå målene fram mot 2020.

Ellers er jeg glad for at representanten også trakk fram at Oslo er kåret til å bli Europas miljøhovedstad. Det har vært et arbeid gjennom mange år for å få det til, ikke minst satsing på kollektivtransport for å få en mer moderne byutvikling, på nye klimavennlige bygg – det er mye som har vært gjort. Det er også trukket fram at Oslo har et eget klimabudsjett, som også er nytenkning, og samtidig har byrådet forsterket innsatsen ved at man skal redusere utslippene med 50 pst. innen 2020. Spørsmålet er om man når det målet.

Da er mitt spørsmål til Miljøpartiet De Grønne: Er det viktig å ha mål som er ambisiøse, men som også kan nås, eller er det viktigste å heve ambisjonsnivået?

Une Bastholm (MDG) [13:13:37]: Det viktigste er hvor mye vi faktisk klarer å kutte, og jeg tror at vi og Venstre av og til er uenige om hvordan vi kommer dit. Det er greit nok. Det skal også sies at Oslo ligger helt i rute for å kutte utslippene etter egne mål om bare Stortinget hadde tvunget regjeringen til å gjennomføre Klemetsrudanlegget, slik at vi kunne vært i rute der. Det står for veldig mye av utslippene i Oslo.

Representanten er inne på EU. Jeg vet ikke om det menes at jeg skal kommentere den delen av replikken, men Miljøpartiet De Grønne mener at det lar seg gjennomføre å ha det samarbeidet, og det bør vi ha, for EU ligger ofte foran Norge i klimapolitikken. Men det må ikke være noen hvilepute for å ha forpliktende utslippskutt mål i Norge og for klimabudsjetter – som jeg flere ganger har vært inne på at Oslo har innført – som gjør at vi faktisk når dem gjennom en styring av klimapolitikken.

Tore Storehaug (KrF) [13:14:51]: I motsetning til representantane Gulati og Bastholm har eg berre ei dia-

lekt, og ho vil eg bruke til å gratulere Miljøpartiet Dei Grøne med at dei har klart å gjenerobre stortingsplassen, og at representanten Bastholm trekte det lengste strået. Eg har fått med meg at miljø er ei viktig sak, og det er ikkje noko gale med det. Tvert imot er eg eigentleg glad for at det er fleire parti enn berre Kristeleg Folkeparti som her seier at det er meir enn berre den materielle dimensjonen i politikken som skal bety noko. I Kristeleg Folkeparti og Miljøpartiet Dei Grøne har vi kanskje ulike draumar om livet etter døden, men vi deler iallfall draumen om livet etter olja. Skal vi kome dit, og skal vi få gjennomført det grøne skiftet, er vi nøydde til å ha folk med oss. Vi er nøydde til å ha ein miljøpolitikk der kvar einskild blir oppfordra til å ta grep i sin kvardag om vi skal klare å få til utslippskutta, slik vi er nøydde til.

Eg opplever at når representanten snakkar om det grøne skiftet, at det handlar om kultur og verdiar, er ein inne på noko av det, men vi er nøydde til å ha ein miljøpolitikk der vi òg som folkevalde er med på å seie at dette er noko som folk skal vere med på. Er dette ei problemstilling som Miljøpartiet Dei Grøne ser?

Une Bastholm (MDG) [13:15:59]: I aller høyeste grad. Dette er noe av det viktigste for oss, og noe som vi egentlig bruker veldig mye tid på. Problemet i klimapolitikken er jo ikke at vi ikke har løsningene. Problemet er at vi må ha med oss folket, og vi må ha med oss Stortinget i den politikktutviklingen. Da handler det ganske mye om kommunikasjon, om hvordan man snakker om det. For eksempel i Oslo ser vi at vi kan kutte utslipp samtidig som vi lager bedre byrom, som er mer inviterende og mer inkluderende, som gjør det tryggere for eldre og barn å ferdes i gatene fordi det rett og slett er mindre friksjon i gatebildet. Det finnes mange sånne eksempler. Ikke minst tror jeg veldig mange nordmenn ønsker å være med og bidra til å kutte utslipp selv. Jeg tror for øvrig også at et grep er ikke å snakke så mye om å kutte utslipp, ikke snakke så mye om avtaler som er langt unna, om CO₂-molekyler som ingen kan se, men å snakke om hvilke verdier vi faktisk står for.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Bjørnar Moxnes (R) [13:17:25]: Med den høytidelige åpningen av Stortinget hyller vi de demokratiske verdiene Norge er bygd på. Det er det god grunn til. Vi har mye å feire, men la oss ikke glemme at de demokratiske frihetene vi tar for gitt, en gang ble avvist som nærmest farlige, at de ble avfeid fra Stortingets talerstol – et storting som også den gang så på seg selv som demokratisk og frihetselskende – og at de som sloss for stemmeretten, ble forfulgt og satt i fengsel.

Denne uken er det 200 år siden Marcus Thrane ble født. Thrane gikk i spissen for de første arbeiderforeningene her til lands. Han reiste kravet om at stemmeretten også skulle gjelde husmenn og småkårsfolk. Den politiske friheten skulle ikke bare gjelde folk på toppen, men også arbeidsfolk. For dette demokratiske pionerarbeidet ble Thrane dømt til fire år i fengsel. Han sonet sju år.

Det skulle gå 58 år før kravet vant gjennom. Først i 1919 fikk alle, også de som gikk på offentlig fattigstøtte, endelig stemmerett. Det er altså først om to år vi kan feire 100 år med stemmerett for alle – kvinne og mann, fattig og rik. Etter hva vi i Rødt vet, finnes det ingen plan for noen offisiell markering av dette jubileet. Derfor foreslår Rødt at Stortinget ber regjeringen sørge for at 100-årsjubileet for den allmenne stemmeretten markeres på egnet måte i 2019.

Kravet om utvidet stemmerett ble lagt dødt av kongen i 1851, da kong Oscar talte ved åpningen av det 13. storting. Når vi har åpnet det 162. storting, bør vi spørre oss hva vi kan lære av historien om Marcus Thrane. I vår tid står ikke kampen om stemmerett eller ei, men om hva stemmeretten skal være verdt. Selv om husmannsvesenet for lengst er borte, har vi en EØS-avtale som minner om en husmannskontrakt, og stemmeretten mister verdi når EØS-avtalen pålegger oss en bestemt politikk, uavhengig av hvilket flertall det norske folk har stemt fram i valg.

Befolkningen har aldri fått sagt sin mening om at Norge er snikinnmeldt i EU. Rødt mener det er på høy tid at vi lar folkets stemme bli hørt i et så viktig spørsmål. Derfor vil vi jobbe for en folkeavstemning om EØS-avtalen.

I kampen om stemmerett for alle kommer også et grunnleggende skille mellom høyre- og venstresiden til syne. Mens Thrane mente husmenn og småkårsfolk hadde rett på frihet fra dominans, forsvarte datidens maktelite storbondens frihet til dominans. Det var to ulike syn på frihet som kolliderte, og helt siden den gang har denne konfliktlinjen skapt strid mellom venstre og høyre side i politikken.

Min ambisjon er at kjernen i Rødts arbeid på Stortinget finnes her – å alltid stille seg på småkårsfolks side, være en alliert i deres kamp for frihet fra dominans, enten det gjelder dem som er ansatt midlertidig og prisgitt sjefens velvilje, eller de svakest stilte på boligmarkedet, eller det gjelder folk i andre land som kjemper hardt for å få samme selvbestemmelse og samme rettigheter som vi tar for gitt her i Norge. Det mener jeg er den viktigste lærdommen av historien om Marcus Thrane.

Over 70 000 velgere løftet Rødt inn på Stortinget ved årets valg. Det gjorde de først og fremst fordi vi ga dem et tydelig løfte om å bekjempe framveksten av Forskjells-Norge. Men i trontalen sa regjeringen:

«I Norge har vi små forskjeller.»

Og de la til:

«Regjeringen vil arbeide for at det fortsatt skal være slik.»

Da lurer jeg på hvor regjeringen har vært de siste tiårene. De aller rikeste har doblet sin andel av inntektene på bare 20 år. På 15 år er antall milliardærer femdoblet. Samtidig vokser stadig flere barn opp i fattige familier. Er dette små forskjeller? Bør regjeringen jobbe for at det fortsatt skal være slik? Svaret er nei, og her er Rødt grunnleggende uenig med regjeringspartiene.

Det finnes andre land som har større forskjeller enn Norge, men det betyr ikke at forskjellene i Norge er små. De har blitt altfor store, og ved siden av de farlige klimændringene er framveksten av Forskjells-Norge vår største utfordring som samfunn. Så har skiftende politiske flertall gang på gang hatt muligheten til å gjøre noe med dette problemet. Likevel har forskjellene bare fortsatt å øke, og det skyldes ikke manglende støtte i befolkningen. Over lengre tid har to av tre innbyggere sagt at det er en hovedoppgave for politikerne å minske de økonomiske forskjellene, en hovedoppgave for oss i denne salen. For Rødt blir det i hvert fall en hovedoppgave å gi denne folkemeningen en tydelig stemme på Stortinget.

I trontalen sier også regjeringen at de vil jobbe for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Hvorfor gjør regjeringen da ingen verdens ting med velferdsprofitørene? Omfattende velferdstjenester krever omfattende skattevilje blant folk, og skatteviljen svekkes når folk ser at deres skattepenger forsvinner ut i hundretalls millioner kroner til privat berikelse for eierne av kommersielle selskaper. En regjering som vil sikre bærekraften i velferden, må derfor sikre at pengene som bevilges til barnehagebarn og pleietrengende eldre, nettopp går til barnehagebarn og pleietrengende eldre. Det kan ikke være en offentlig oppgave å føre opp en hel industri av velferdsprofitører.

Den andre glemte trusselen mot velferdens bærekraft – i hvert fall i regjeringens trontale – er bemanningsbyråene. I deler av landet vårt og i viktige bransjer er de i ferd med å overta for produksjonsbedriftene, og det bør bekymre oss, for dette er en utvikling som sager over selve bærebjelken i et seriøst arbeidsliv, nemlig faste ansettelse og ordnete forhold. Rødt vil jobbe for at et flertall på Stortinget tar tilbake den fornuftige reguleringen vi hadde av bemanningsbransjen som varte helt fra 1947 og fram til år 2000, da Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet bøyde nakken for byråkratene i Brussel.

Som Rødts representant vil jeg særlig jobbe for en tydelig utenrikspolitisk opposisjon på Stortinget. Regjeringen sier i trontalen at NATO og forholdet til USA forblir bærebjelken i sikkerhetspolitikken. De viser ingen

tegn til at Norge skal føre en selvstendig utenrikspolitikk. Selv ikke valget av Donald Trump som president ser ut til å endre noe som helst. Tvert imot gir regjeringen samtykke til permanente amerikanske militærbaseer i Norge. Det er ikke bare uklokt. Det er et brudd med baseerklæringen fra 1949 om at vi ikke tillater baseer for fremmede makter på vårt territorium så lenge de ikke er under angrep eller utsatt for trusler om angrep.

Regjeringen gjør dermed Norge mer utsatt i det internasjonale spillet mellom stormaktene når de godtar amerikanske militærbaseer på norsk jord, mens de samtidig fortsetter å bygge ned den norske forsvarsevnen. Rødt er ikke sikre på at regjeringen har Stortinget i ryggen i forsøket på å gå vekk fra baseerklæringen. Derfor foreslår vi at Stortinget ber regjeringen om å sørge for at baseerklæringen etterleves, også når det gjelder såkalt rotasjonsbasert trening.

Valgkampen er over, men kampen er ikke over. Regjeringspartiene er heldigvis ikke eneveldige i Norge. Kampen om hvor mye de skal få gjennomført, er så vidt begynt. Den starter her og nå, og jeg kan love at Rødt skal gi dem kamp. Vi skal gi Fremskrittspartiet og Høyre motstand for hver kvadratmeter av folkets eiendom de vil privatisere, for hver krone de vil gi i skattekutt til de rikeste, for hver soldat de vil sende i krig for NATO og Donald Trump. Vi har stoppet disse partiene før, og vi skal gjøre det igjen.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag?

Bjørnar Moxnes (R) [13:27:35]: Ja, jeg tar opp Rødts forslag.

Presidenten: Da har representanten Bjørnar Moxnes tatt opp de forslagene han refererte til.
Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtroen (A) [13:27:56]: Tidlig innsats i skolen er blitt løftet fram som ett av temaene i denne debatten. Det handler reelt sett om hvorvidt det skal være nok lærere til å sørge for at våre unger, de yngste vi har, lærer seg å lese, regne og skrive godt nok. Arbeiderpartiet ønsker derfor å ansette 3 000 flere lærere i den norske skolen. En rekke partier har sagt seg positiv til tankegangen som ligger i tidlig innsats. Høyre sier det samme, men har ennå ikke signalisert noen konkrete tiltak.

Spørsmålet til representanten Moxnes og partiet Rødt er derfor om partiet ønsker å være med på laget blant de partiene som vil kjempe for 3 000 flere lærere i den norske skolen, for å sørge for at våre unger lærer seg å lese, regne og skrive.

Bjørnar Moxnes (R) [13:28:56]: Ja, det er noe som vi i Rødt gjerne vil være med på. Vi trenger også et tydelig

klassedelingstall som gjør at en får et maksantall elever per lærer i hver enkelt klasse. Det var en historisk feil da Stortinget i sin tid opphevet det tallet.

I tillegg vil vi sørge for at flere elever velger seg til yrkesfag. Der har vi en enorm jobb å gjøre de kommende årene, fordi mange ungdommer vet hva som skjer i arbeidslivet. De ser at det i mange yrker ikke lenger er noen særlig framtid på grunn av den bølgen av sosial dumping som er i ferd med å ødelegge hele bransjer – bygg og anlegg, renhold, bilpleie, transport. Her må vi altså tørre, mener vi i Rødt, å sette hensynet til arbeidstakere i Norge over hensynet til EUs frie flyt. Vi må ha nasjonale tiltak som stanser sosial dumping, og da ønsker jeg også at Arbeiderpartiet i framtiden kan ha et litt mer åpent syn på EU og bli med oss i Rødt på å stanse den sosiale dumping.

Mari Holm Lønseth (H) [13:30:14]: Først vil jeg gratulere Rødt med plassen på Stortinget. Men økonomisk vekst, handel mellom land og privat initiativ har brakt over en milliard mennesker ut av fattigdom. Markedsøkonomien har gitt oss en formidabel velstandsvekst med offentlig finansiert helsevesen og gratis skolegang, for å nevne noe. Velferden vår finansieres nedenfra, av folk og bedrifter som tjener penger, og for å opprettholde velferdsnivået vårt trenger vi også flere private jobber som bidrar til statsbudsjettet i årene som kommer, ikke færre – slik det kan virke som om Rødt tar til orde for.

Rødt beskriver seg selv som et revolusjonært parti som vil avskaffe vårt økonomiske system. Skattetrykket skal dramatisk opp, overskudd skal ned, og konkurranse – som bidrar til at folk får bedre tjenester – skal bort. Spørsmålet mitt til Rødt er da: Hva er alternativet til vårt økonomiske system?

Bjørnar Moxnes (R) [13:31:21]: Alternativet til at vi har en økonomi der de største beslutningene tas av mennesker som aldri er på valg – tas av folk som i kraft av å eie kapital har enorm makt over samfunn, klima og miljø – er at vi lar demokratiet også få gjelde de viktigste økonomiske beslutningene. Systemet som representanten forsvarer, er et system hvor de åtte rikeste enkeltpersonene i verden eier like mye som den fattigste halvdel av klodens befolkning. Det er etter mitt og Rødts syn perverse økonomiske skiller, og også en helt pervers konsentrasjon av samfunnsmessig makt på ekstremt få hender.

Så alternativet til denne maktkonsentrasjonen hos ytterst få er å demokratisere samfunnet og si at også økonomien skal underlegges folkestyret, og gjøre slutt på mindretallsstyret som Høyre er varme forsvarere av.

Magne Rommetveit hadde her teke over presi-

dentplassen.

Atle Simonsen (FrP) [13:32:37]: Representanten Moxnes gikk i valgkampen knallhardt til angrep på det han kaller velferdsprofitører. I realiteten er det snakk om ildsjeler og gründere, ofte kvinner, som jobber hardt og tilbyr gode tjenester som er høyt etterspurt. Folk som daglig står på og leverer vitale tjenester til fellesskapet, fortjener ikke å bli kalt velferdsprofitører med sugerør i statskassen. Det kan se ut som om det ideologiske målet til Moxnes er et samfunn med kun offentlige tilbydere og ingen konkurranse – også hvis det fører til dyrere og dårligere tjenester – noe som for meg høres ut som kommunisme.

Mitt enkle spørsmål til representanten Moxnes er om han betegner seg selv som en kommunist.

Bjørnar Moxnes (R) [13:33:21]: Kanskje i veldig godt lag – men (latter i salen) det vi går til valg på og står for, er en politikk som var sentrumspolitikk for bare vel 15 år siden. Bondevik I-regjeringen mente jo at det var helt uhørt at våre felles skattepenger, som folk hadde jobbet og slitt hardt for og betalt inn til staten, skulle gå til å bygge milliardformuer for kommersielle aktører. Bondevik I-partiene sa klart nei til de kommersielle innenfor barnehagesektoren.

Vi har i Oslo sørget for en avtale som sikrer stort spillerom for de private ideelle barnehagene. Vi ønsker å gå sammen med Kristelig Folkeparti og andre for å sikre de ideelle aktørenes framtid. De trues først og fremst av at en har svære kommersielle konserner, med enorme økonomiske muskler, som dunderer inn i markedene, underlegger seg, kjøper opp og legger ned private ideelle tilbud. Det er det som er problemet, det er det som skal stanses, og jeg håper at et flertall på Stortinget her kan overkjøre regjeringen, slik at vi får en bedre politikk for landet.

Atle Simonsen (FrP) [13:34:29]: Jeg noterer meg at representanten Moxnes ikke synes dette er et veldig godt lag.

Jeg vil nevne en barnehage i min egen hjemkommune som heter Hannes Lekestue, som jeg hadde gleden av å besøke i valgkampen. De inviterte alle partier, men det var ingen fra Rødt, MDG eller SV som så sitt snitt til å komme. Det er en barnehage som har blitt nominert til Norges beste barnehage. I min hjemkommune, Stavanger, skårer de private bedre på samtlige indikatorer. Og da tenker iallfall jeg at hvis de klarer å levere så gode tjenester til innbyggerne, og samtidig klarer å tjene penger, er det en klapp på skulderen de fortjener – og kanskje noen som heller burde vært litt mer nysgjerrig på hva de klarer å få til. Denne barnehagen utvidet med en avde-

ling til, og det hadde de aldri kunnet gjøre hvis det ikke var lovlig med en liten profitt i barnehagesektoren.

Mitt spørsmål til Moxnes er om han overhodet klarer å se noe positivt ved at det er private barnehager i Norge.

Bjørnar Moxnes (R) [13:35:29]: Det er derfor Rødt har sørget for at vi nå fører en politikk i landets største kommune som sikrer at de private ideelle barnehagene ikke blir underlagt de kommersielle.

Det er i det hele tatt ikke noe positivt ved at innbyggernes skattepenger som er bevilget til drift av barnehager, til å gi barna et best mulig tilbud i barnehagene, forsvinner ut i hundretalls millioner kroner til privat berikelse – til og med til oppkjøpsfond i skatteparadis. Det er det ikke noe positivt ved.

Vi burde egentlig ta inn over oss det faktum at i dag er det sånn at de fire store, kommersielle konsernene eier og driver halvparten av alle de private barnehagene i Norges land. Det er snakk om milliardkonserner som får milliarder i skattepenger hvert eneste år, og som har et samlet overskudd på 700 mill. kr årlig. Jeg vil gi disse pengene til barna – istedenfor å gi dem til folk som allerede er søkkrike. Det er altså et standpunkt som ble delt av samtlige her i salen – utenom Fremskrittspartiet – for bare vel 15 år siden, og det bør igjen bli realiteten.

Trine Skei Grande (V) [13:36:50]: Jeg vil også ønske Rødt velkommen på Stortinget. Jeg synes det er et bra krydder å ha i den offentlige debatten. Det er alltid bra med krydder, hvis det ikke blir for mye.

En ting som jeg mener Rødt bidrar med, er å se ting fra nye vinkler. Sjøl om det er feil vinkel, er det også bra at folk ser det fra nye vinkler.

Da har jeg også lyst til å spørre om dette med private aktører, for det er ingen som heier på de store konsernene. Men mange av oss, i hvert fall vi som er liberale, synes det er litt artig å heie på dem som gjør det litt annerledes. Og det mener jeg egentlig at Rødt burde like også.

Da jeg besøkte Jørgen Kjørvens barnehage, fortalte han meg at han har tre regler i den barnehagen. Den ene er at det er lov å gå på taket. Det er lov å gå utenfor gjerdet. Og det er lov å bruke sag, kniv og hammer. Det er de tre reglene de har i den barnehagen. Jeg tenker at sånne ting må jo også tiltale Rødt – noe som er litt utenfor det vanlige, noen som gjør litt opprør mot systemet. Tror ikke Rødt at noen av disse innovatørene finner på noe nytt som det går an for det offentlige å lære litt av?

Bjørnar Moxnes (R) [13:38:06]: Takk for velkommen-hilsenen.

Kortslutningen her er å tro at for å få innovasjon i velferden er man avhengig av å ha et kommersielt eierskap på toppen. Vi ser at vi historisk har mange ildsjeler som har startet opp bl.a. barnehager ut fra ideelle motiver –

det fantes ikke nok offentlige, for det har vært gjort en for dårlig jobb på Stortinget – og som da bygde opp barnehager fra bunnen av med offentlig støtte, med ideelle motiver for virksomheten sin. Det som nå skjer, er jo at disse ildsjelene, som det har vært mange av, presses ut. De som først og fremst driver barnehager for barnas beste og for å få til nye ideer og bedre løsninger, mister fotfestet fordi de opplever at kapitalsterke, store milliardkonserner vinner fotfestet, takket være den rådende politikken. De opplever også at de ikke får gode nok rammevilkår for å kunne fortsette driften sin. Så det å slå ring rundt de private ideelle ildsjelene er vi for, men vi vil samtidig stenge ute de kommersielle fra driften av velferden.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:39:25]: Eg vil òg gratulere Raudt og Bjørnar Moxnes med plass på Stortinget, og med det imponerande valet.

Eg følgde Raudts landsmøte i vår, og der var det oppe ein debatt – det var kanskje litt overraskande – om me skal ha kontantstøtte eller ikkje. Det mange tok opp under Raudts landsmøte, var at det å fjerne kontantstøtta vil vere krevjande for mange fattige barnefamiljar. Det var ein interessant debatt å følgje, og eg synest Raudt fortener honnør for den debatten ein hadde på landsmøtet. Mi utfordring til Bjørnar Moxnes er: Ser han paradokset i at dersom ein fjernar kontantstøtta, vil det kunne ramme nokre av dei mest sårbare familiane i vårt land og ha betydning nettopp for fattige barnefamiljar?

Bjørnar Moxnes (R) [13:40:26]: Det er en viktig debatt, og det var også det som var argumentet for dem som ønsket å beholde ordningen. Jeg er helt sikker på at hvis den fjernes uten noe som helst alternativ, vil det gjøre at mange som har lite, blir enda fattigere. Derfor trengs det en satsing på ordninger, universelle ordninger, som styrker barnefamiliens økonomi. Vi er også for å heve barnetrygden, og vi er for å sørge for at alle kan ha barnehageplass til overkommelig pris, vi ønsker å trappe ned betalingen til null på sikt. Vi ønsker også at SFO etter hvert skal bli egenbetalingsfri, sånn at vi gjør det mulig for alle, også dem med dårlig råd, å få tilgang til viktige velferdsgoder.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:41:35]: President – gratulerer! Jeg vil også få benytte anledningen til å gratulere alle som har hatt sitt første innlegg fra talerstolen i dag.

Regjeringa har styrt Norge trygt gjennom en krevende tid. Vi har hatt utfordrende økonomiske tider hjemme, og vi har sett et mer komplekst og utfordrende trusselbilde i verden rundt oss – og det endrer seg veldig

raskt. Nå ser vi lyspunkter i økonomien og fall i arbeidsledigheten, men den sikkerhetspolitiske situasjonen forblir utfordrende.

I Norge har vi en klok tradisjon for kontinuitet i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det er bred enighet om veivalgene i politikken og det den bygger på. I en tid med økende kompleksitet og risiko i de sikkerhetspolitiske utfordringene er det nettopp kontinuitet og forutsigbarhet som bør være styrende. Dette er ikke tidspunktet for å eksperimentere med de lange linjene i sikkerhetspolitikken.

Vi ser mer militær bevegelse i våre egne nærområder. Det er mange allierte som er bekymret for sin egen trygghet. Vi ser at stabiliteten og samholdet i Europa utfordres. Regjeringa vil bidra til – og verne om – en internasjonal rettsorden som legger vekt på sterke, samlende institusjoner. Samarbeid i FN, NATO og EU og med andre nære allierte og partnere forblir avgjørende. Regjeringa har også tatt tydelige og veldig bevisste valg om å styrke og målrette samarbeidet med våre viktigste allierte: USA, Tyskland, Storbritannia, Frankrike og Nederland i tillegg til de nordiske landene.

Det å øve og trene i Norge for allierte har vært en helt sentral del av norsk sikkerhetspolitikk i flere tiår. Det er nettopp fordi vi ikke har permanente utenlandske baser i Norge at øving og trening er så viktig. For at sikkerhetsgarantiene skal ha et innhold, må de som skal kunne bistå oss, også trene og øve på vinterstid for å kjenne til norske forhold.

Rødt er selvfølgelig imot norsk NATO-medlemskap. Det er et standpunkt som Rødt må få ha. Men det vi nå gjør med mer alliert øving og trening i Norge, er basert på at Stortinget tok stilling til det i forbindelse med langtidsplanen – enstemmig tok stilling til det – og ikke minst at vi sier at vi skal ha mer øving og trening sammen med norske styrker, ikke bare alene i norske treningssentre.

Noe av det aller viktigste vi kan gjøre, er å styrke vår egen forsvarsevne. Det har vi gjort gjennom budsjettene og langtidsplanen. Vi øver og seiler mer, vi har mer tilstedeværelse i nord, og vi fortsetter å bygge opp forsvarsevnen. Jeg vil også understreke at selv om vi gjør alt dette, tar det tid å snu en negativ utvikling som har vart i nesten 25 år, gjennom vekslende regjeringer. Det betyr at for både Norge og alle andre land som har hatt denne nedbyggingen, tar det tid å få nye kapasiteter på plass, få økt øvings- og treningsnivå, få inn nytt personell og ikke minst sørge for en bærekraft i både økonomien og personellet. Det er et arbeid vi er godt i gang med. Trenden har snudd, pilene peker riktig vei, og vi ser gode resultater av de tingene vi har gjort for å styrke den operative evnen.

Et eksempel fra i år er at noen av alle de pengene vi nå har brukt på vedlikehold, reservedeler og det å bygge

opp beredskapslageret, er brukt på «Øvelse vedlikehold». Den er gjennomført i tre etapper – den siste etappen pågår nå. Det er særlig Sjøforsvaret – men spesielt Hæren og Heimevernet i år – som har vært en del av denne øvelsen. Mer enn 5 500 ulike objekter er nå opppreparerte og beredskapsklare. Det er ting som har stått på lager i årevis, vært ubrukt eller i ustand. Noe av det som var spesielt morsomt å merke da jeg var og besøkte øvelsen i to omganger, er den enorme entusiasmen særlig hos dem som kanskje ikke får så mye oppmerksomhet ellers, men som er helt avgjørende for Forsvarets operative evne: teknikere, mekanikere, logistikere. De har gjort en fantastisk jobb med å få utstyret i stand.

Gjennom bygging av denne grunnmuren som er så avgjørende, og økt bemanning og aktivitet, kan vi også legge til rette for reduserte klartider. Dette er å følge den langtidsplanen regjeringa har lagt, og som Stortinget sluttet seg til.

Det som skjer ute, påvirker oss også hjemme. Derfor har Norge lagt vekt på – og vil fortsette med – å stille bidrag i internasjonale operasjoner og bidrag til NATOs styrkestruktur. Norske soldater får betydelig og velfortjent ros for den innsatsen de gjør ute. Jeg vil avslutte mitt innlegg med å sende en hilsen til alle de soldatene som både hjemme og ute er på vakt på vegne av Norge i dag.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [13:46:57]: Forsvarsministeren slo fast at vi har tradisjon for kontinuitet i forsvars- og sikkerhetspolitikken, og at i disse urolige tider er det ikke tid for eksperimenter. Norsk basepolitikk har ligget fast i mange år. Den bygger på erklæringen fra Einar Gerhardsens andre regjering, da Norge ble medlem av NATO i 1949, og i erklæringen, som kom som et svar på sovjetisk bekymring for NATO-baser, fastslo regjeringen at andre land ikke skal få etablere militære baser i Norge så lenge de ikke er angrepet eller utsatt for trusler om angrep.

Samtidig er det i vår interesse at det øves og trenes i Norge under norske forhold, og at allierte øver sammen med norske styrker. Det har vært skriverier i aviser som Nordlys og Klassekampen de siste dagene om økt amerikansk trening bl.a. i Troms. Forsvarsministeren har ikke kommentert oppslagene. Kan forsvarsministeren bringe klarhet i hvilket omfang disse planene som foreligger, faktisk har?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:47:59]: Vi har fra Forsvarsdepartementets side kommentert oppslagene, men vi har ikke mottatt noen henvendelser fra amerikanske myndigheter om å endre innretningen på den treningen som gjøres på Værnes i dag. Men det trener

til enhver tid amerikanske, britiske, franske, nederlandske og svenske styrker på forskjellige steder i Norge, og innretningen vi har valgt å gjøre i langtidsplanen, er at vi nettopp, som representanten sier, skal trene og øve mer sammen med våre styrker. Det gir økt forsvarsevne, det gir økt interoperabilitet, og det er viktig.

Vi har vært veldig tydelige i diskusjonen med Stortinget på at denne rotasjonsordningen er vellykket. Den ønsker vi å videreføre i 2018. Skulle det bli aktuelt å endre innretningen på den, vil selvfølgelig regjeringa måtte ta stilling til det, og vi vil komme tilbake til Stortinget på vanlig måte.

Eirik Sivertsen (A) [13:48:45]: Da vil jeg benytte anledningen til å takke for det svaret, og jeg skal ikke utfordre statsråden på annen måte enn at jeg oppfatter at det var en bekreftelse på at regjeringen ikke har til hensikt å endre basepolitikken, og at den tradisjonen vi har hatt når det gjelder at det ikke skal være militære baser for utenlandske styrker i Norge, fortsatt vil ligge fast.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:49:13]: En eventuell endring av innretningen på den treningen og øvingen som gjøres i dag, vil jo ikke være en endring av basepolitikken. Det er, som jeg var inne på, nettopp fordi vi har basepolitikken og baseerklæringen at vi er så avhengige av å drive øving og trening med allierte styrker i Norge, fordi vi ikke har utenlandske baser på norsk jord i fredstid. Den baseerklæringen og basepolitikken som har ligget fast, har vært tolket av vekslende regjeringer helt siden 1949, og den har vært tolket i lys av endret sikkerhetspolitisk kontekst. Det kommer en fortsatt til å gjøre, men den norske basepolitikken er et godt rammeverk for å drive øving og trening for utenlandske allierte styrker i Norge. Og så sent som i 2006, da den amerikanske avtalen om forhåndslagring og forsterkning ble behandlet i Stortinget, og utvidelsen av den, var Stortinget enstemmig i sin oppfatning av at den åpnet for utstrakt amerikansk øving og trening i Norge, og at dette ikke var i strid med basepolitikken. Det er det prinsippet regjeringa fortsatt følger. Så er det veldig mange andre nasjoner som også ønsker å øve og trene mer i Norge, og det er vi glad for.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:50:35]: Eg vil nytte høvet til å gratulere både presidenten og forsvarsministeren med fornya mandat.

I rapporten frå forsvarssjefen sitt fagmilitære råd hausten 2015 åtvare han tydeleg mot reduksjonar i landmakta. Poenget hans var at risikoen knytt til reduksjonar i landmakta i liten grad kan kompenseras av NATO med mindre me stasjonarer styrkar frå andre land på norsk jord til dagleg. Det han åtvare mot, var

sjølvsagt at Noreg ikkje måtte svekkje vårt eige forsvar for mykje, og at me bryt med norsk basepolitikk.

Høgre gjekk i førre periode konsekvent imot Senterpartiet sine forslag om å styrkje hær og heimevern. Eg las i Nordlys torsdag 5. oktober at 400 soldatar frå US Marines kan verte fast stasjonerte på Setermoen i Troms. Det skal vere snakk om å implementere planen allereie i 2018, ein ser etter husvære, osv. Kan statsråden avkrefte desse opplysningane? Om ho ikkje kan det: Når vil regjeringa kome til Stortinget med informasjon om den saka?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:51:39]: Jeg er for det første helt enig i det forsvarssjefen skrev i rapporten fra det fagmilitære rådet om ikke å svekke Forsvaret eller landmakten, og det har heller ikke regjeringa gjort. Snarere tvert imot bygger vi opp Forsvaret, vi bygger opp landmakten, og på fredag kommer vi med landmaktproposisjonen til Stortinget. Det mener jeg er et veldig godt bilde på hvordan behovet for nytenkning om landmakten har gitt seg utslag i en del endringer som jeg tror vil være veldig positive for utviklingen av landmakten.

Til spørsmålet om 400 soldater svarte jeg på det i svaret til representanten Sivertsen. Vi har ikke mottatt noen formelle henvendelser fra amerikanske myndigheter om dette, men som alltid foregår det diskusjoner på lavere militært nivå om man ønsker å trene og øve norske styrker i utlandet eller utenlandske styrker i Norge. Det er ikke det samme som at det er kommet henvendelser fra amerikanske myndigheter, eller at det er fattet noen beslutninger. Dette kommer regjeringa til å gjøre på akkurat samme måte som vi har gjort når det gjelder Værnes, dersom det skulle bli aktuelt.

Petter Eide (SV) [13:52:56]: Jeg skal følge opp spørsmålet om atomvåpen. Regjeringens hovedargument for ikke å ønske at Norge skal slutte seg til den internasjonale prosessen for et forbud, er at dette forbudet er i strid med norske NATO-forpliktelser. Jeg stusser litt over det argumentet, for det er jo ikke slik at NATO har atomvåpen. Det er det enkelte NATO-land som har atomvåpen, og Norge er ikke folkerettslig ansvarlig for atomvåpen til enkeltland.

Mitt spørsmål til forsvarsministeren er: Finnes det et rettslig hinder – altså ikke et politisk hinder, men et rettslig hinder – slik regjeringen ser det, for at Norge ikke kan slutte seg til den forbudsprosessen som nå er iverksatt? Jeg vil bare minne om at Nederland har vært del av dette, og at Italia nå driver og utreder dette spørsmålet.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:53:59]: Først vil jeg minne om at dette spørsmålet egentlig hører inn under utenriksministeren, men jeg kan gjerne svare på

det likevel. For det første er den prosessen som ledet til denne forbudstraktaten, foreløpig signert av kun 53 stater, og det er kun 3 som har ratifisert den. Det kreves 50 ratifiserte for at den skal tre i kraft. Det er flere sentrale land, bl.a. Nederland og Finland, som ikke vil signere. Sverige og Sveits har satt dette spørsmålet på pause til minst over nyttår, og felles for alle er at de ser at både avtalen og traktaten har svakheter.

Men de er også redde for at den kan svekke Ikke-spredningsavtalen, som er rammeverket det er viktig å jobbe innenfor, der kjernevåpenmaktene faktisk deltar, og der nedrustning kan finne sted.

Svaret på spørsmålet knyttet til NATO er at NATO har kjernevåpen som en del av sin strategi. Det er også en del av Atlanterhavspakten, som vi er en del av.

Ola Elvestuen (V) [13:55:20]: Landmaktutredningen, som ble nevnt, venter vi jo på at skal komme på fredag. Men noe med den vet vi allerede, bl.a. bestillingen om at man skal holde seg innenfor rammen på 180 mrd. kr. Når vi ser innholdet, får vi ta vurderingen av det, men i Venstre er vi bekymret for at det er for lite til å klare de investeringene som man trenger å ha i landmakten, og også for å ha en økning i antallet soldater – enten det er i Heimevernet eller i Hæren for øvrig. En annen del av dette er en begrensning på 38 000 mann, som det vel også er kommet ut at man legger seg på i Heimevernet.

Er statsråden i det hele tatt villig til å se på endringer i de øvrige delene av forsvarsbudsjettet, slik som en helt unødvendig flytting – mener Venstre – fra Andøya, med overvåkningsfly, til Evenes, med en kostnad vi ikke ser? Er statsråden i det hele tatt villig til å se på den type endringer for å frigjøre mer midler til hær, heimevern og landforsvar?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:56:29]: For det første har regjeringa holdt seg innenfor det vedtaket Stortinget fattet, nemlig at utredning av landmakten skulle skje innenfor de økonomiske rammene som lå til grunn i langtidsplanen. Det er – for å minne om det – sterkt økte økonomiske rammer, noe som altså betyr at vi skal investere for 54 mrd. kr i landmakten de neste årene. Vi har investeringer for ca. 6 mrd. kr i eiendom, bygg og anlegg og store driftsbudsjetter til Hæren og Heimevernet. Det er innenfor dette økte rommet at utvikling av landmakten skal skje.

Så er det ingen stor hemmelighet at jeg er uenig med representanten Ola Elvestuen i at det er kostnader man ikke ser knyttet til utbyggingen av Evenes. Dette har regjeringa og jeg redegjort for gjentatte ganger i Stortinget, og vi holder nå også på å ferdigstille en konseptvalgutredning for hvordan innretningen på basen på Evenes skal være. Det kommer ikke til å bli flyttet noe dit før

de nye flyene skal ta plass der, så det er altså ikke dagens Orion som skal operere på Evenes, men det er framtidens P-8 som kommer til Norge.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:57:43]: Eg vil òg varmt gratulere den nye presidenten. Det tar litt tid før me bømblingar blir vande med å kalle ein stordabu president, men det gjer eg med største glede.

Eg trur eg ventar med gratulasjonen til forsvarsmi- nisteren, for å sjå om det kan bli nye arbeidsoppgåver på henne den komande tida. Men eg held meg no til det fagfeltet statsråden har, og det er bl.a. Heimevernet. Me veit at berre i Heimevernet i sør låg det altså an til be- manningsreduksjonar, frå 6 500 til 3 300. Så stoppa ein reduksjonen og at ein tok inn utstyr, fram til landmakt- studien skulle kome, og han kjem jo no om berre kort tid, ifølgje trontala.

Men mitt spørsmål er: Vil det bli så dramatiske re- duksjonar i Heimevernet som det som blei lagt fram? Det var jo òg ei intern ueinigheit i departementet om kva reduksjonane i realiteten innebar.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [13:58:52]: For det første tror jeg det er viktig å være klar over at vurderin- gen av hvor stor bemanning det skal være i det enkelte HV-distrikt, er en fagmilitær vurdering som forsvarssjefen gjør på vanlig måte. Da kan det hende at det blir endringer i fordelingene. Vi har også, f.eks. i for- bindelse med landmaktutredningen, pekt på noen re- krutteringsutfordringer i deler av landet som gjør at vi må foreta oss noen ting for å sørge for en jevnere forde- ling.

Når det er sagt, har vi også til Stortinget redegjort for at områdestrukturen i dag er omtrent på det nivået som er vedtatt i langtidsplanen. Det betyr at i den grad det skjer større endringer, er det primært fordi det gjøres omfordelinger mellom de ulike distriktene. Men det er altså en fagmilitær vurdering.

Så vil jeg bare understreke at vi har hatt en veldig po- sitiv utvikling i Heimevernet de siste årene. Materiell- oppfyllingsgraden har økt betraktelig, til ca. 80 pst. Vi innfører nye, moderne håndvåpen, beskyttelsesutstyr, uniformer og – ikke minst – den store investeringen nå, i feltvogner til Heimevernet for drøyt 0,5 mrd. kr. Det er viktig for HVs operative evne.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [14:00:16]: I heile den tida Arbeidar- partiet har eksistert, har me hatt éin overordna visjon, nemleg at heile folket skal kunna vera i arbeid. Så kan det henda at me aldri når heilt dit at det kjem til å gjel- da for absolutt alle, men det er ikkje mogleg å ha ein lå- gare ambisjon enn dette, for arbeid gjev folk tryggleik,

det gjev mestring og sjølvstende, det skaper glede, det gjev helse, det gjev kompetanse, og ikkje minst gjev det livskvalitet.

Skal me finansiera framtidens velferd, treng me fleire i arbeid. Skal me verkeleg klara å redusera forskjellane så det monnar, treng me fleire i arbeid. Og skal me lykkast med integrering og likestilling, treng me òg fleire i ar- beid. Difor har me sagt i meir enn hundre år at arbeid til alle må vera jobb nummer ein. Dessverre er me langt derifrå i dag. I dag står tre av ti i yrkesaktiv alder utanfor arbeidslivet. Spesielt alvorleg er det at den delen som er i jobb, søkk, ikkje minst blant dei unge. Blant menn mel- lom 20 og 24 år har sysselsetjinga gått ned. 70 000 unge menneske står utan arbeid, og det er alvorleg. Det er òg ei utvikling som i stor grad er særeigen for Noreg.

I perspektivmeldinga som regjeringa sjølv la fram i vår, presenterer dei ulike handlingsalternativ for å fi- nansiera velferd i framtida. I det dei kallar arbeidsalter- nativet, vert det teke til orde for ein varig auke av ar- beidsstyrke- og sysselsetjingsnivået. Dette er noko me har klart før. Me klarte det då kvinnene for alvor gjekk ut i arbeidslivet på 1970-talet, og det er absolutt noko me kan klara å få til igjen. Men det er ikkje noko som kjem av seg sjølv. Det er noko som krev aktiv handling. Og her skil me oss frå Høgre og Framstegspartiet, bl.a. ved at me trur på folk. Me stiller krav til folk, men me stiller òg opp for folk når dei treng det.

Me meiner òg at ein treng fleire politiske verkemid- del for å nå målet om arbeid til alle. Ikkje minst treng me ein brei strategi, med fire pilarar. Løysingane våre vil føl- gja desse fire spora. Me kjem til å levera fleire forslag på desse områda framover. Blant anna treng me ei auka sat- sing på kompetanse. Det betyr ein kompetansereform for arbeidslivet. Det betyr eit lærlingløft. Det betyr tidleg innsats for at fleire skal fullføra vidaregåande skule. Mange av dei som i dag står utanfor arbeidslivet, er men- neske som ønskjer å bidra, som ønskjer å stå i arbeidsliv- et i lang tid, men som treng å auka kompetansen sin for å få eit ordentleg fotfeste i arbeidslivet. Det må me bidra til.

Det andre er tiltak for auka inkludering. Det handlar bl.a. om lønstilskot, om hjelpemiddel, om tilgjengeleg- heit – altså om å gjera terskelen inn i arbeidslivet lågare.

For det tredje handlar det om arbeidsmiljø, altså at ein med faste, trygge jobbar og likeverd mellom partane i større grad skaper eit arbeidsmiljø som er godt å gå til. Ikkje minst ønskjer me auka satsing mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, for me ser at det har utvikla seg svært alvorlege tilstandar i delar av norsk arbeidsliv.

For det fjerde ønskjer me å fjerna hinder mot deltak- ing i arbeidslivet. Her finst det fleire eksempel, men det betyr bl.a. at me må slutta med politikk som hindrar folk i å jobba, som f.eks. kontantstøtta og skatteklasse 2.

I tillegg må me gjera meir for at det vert skapt fleire arbeidsplassar. Då treng me stabile, gode rammevilkår, me treng kunnskap og kompetanse, og me treng ein aktiv næringspolitikk der me satsar strategisk på viktige næringar.

Me kjem til å vera konstruktive og kritiske, me kjem til å fremja saker og forslag, og me kjem til å invitera andre parti til samarbeid for arbeid. Faktisk fremjar me allereie i dag eit forslag om å avgrensa innleige, og me håper å få støtte for det forslaget.

Til slutt: Kristeleg Folkeparti har fremja eit forslag om pleiepengar. Det kjem me til å støtta. Me ser at kuttet frå Høgre og Framstegspartiet har fått for store konsekvensar. Me meiner at det er behov for å sjå på det på nytt. Me ønskjer òg å ha moglegheit for ein ny pleiepengeperiode for dei tyngste tilfella, altså at ein ikkje opererer med ein maksgrense på fem år, og me ønskjer heller ingen aldersgrense på 18 år ved psykiske utviklingshemjingar.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Peter Frølich (H) [14:05:24]: I hver eneste valgkamp sier Arbeiderpartiet at de skal vinne Vestlandet, men det begynner å få samme troverdighet som når Brannfansen synger at vi skal vinne serien hvert år. Det skjer hver eneste sesong, men det feiler stort sett hver gang. Det gjør det med Arbeiderpartiets Vestlands-offensiv også. Men det som er nytt denne gangen, er å se responsen fra Arbeiderpartiet. Istedenfor å ta Alvoret inn over seg, endre politikk, dele ut posisjoner som faktisk kan gi Vestlandet betydning, står Vestlandet igjen med én talsperson. Jeg vet at representanten Tajik, som er den ene talspersonen, vil gjøre en god jobb, men selv hardtarbeidende politikere kan ikke være overalt. Arbeiderpartiet har med dette vist at Vestlands-offensiven er og blir en valgkampjippo. Det jeg lurer på, er hvordan velgerne skal tro på Arbeiderpartiet ved neste valg, ved neste Vestlands-offensiv, når de nå har vist hvor lite de i realiteten bryr seg om landsdelen.

Hadia Tajik (A) [14:06:27]: Representanten Frølich treng ikkje bekymra seg for Arbeidarpartiet si satsing på Vestlandet. Me er eit parti der det ikkje skal vera avgjerande å ha eit fraksjonsleierverv for å visa igjen i den offentlege debatten. Det kjem òg til å visa seg i løpet av dei neste fire åra at fleire av våre representantar kjem til å dominera både i denne salen og utanfor.

Så vil eg minna representanten Frølich – audmjukt og med all respekt – om at den regjeringa som hans parti er ein del av, står svakare no enn før valet. Det er kanskje litt rart å gå på talarstolen og ha den tilnærminga som han vel å ha. For Arbeidarpartiet er det viktig framover, både for Vestlandet og – ikkje minst – for resten av landet, at me satsar på arbeid og på kompetansebygging.

Me ser at dei industriane som finst på Vestlandet, har vore viktige for verdiskapinga i Noreg i mange år, og eg meiner at dei er ein viktig del av løysinga for verdiskapinga og jobbskapinga i åra som kjem. Det vil òg politikken vår visa.

Erlend Wiborg (FrP) [14:07:39]: Jeg vil begynne med å gratulere representanten Tajik med at hun skal sitte i arbeids- og sosialkomiteen de neste fire årene.

Jeg er helt enig i mye av det Tajik tar opp, at det viktigste er å sørge for å få flere folk ut i arbeid, og at det er bekymringsfullt at vi har så mange mennesker i arbeidsfør alder som står utenfor jobb. Men da er jeg veldig glad for at vi har en regjering som har ført en stødig og handlekraftig politikk, som har medført at vi har kommet oss gjennom oljekrisen, og at vi har klart å redusere arbeidsledigheten måned for måned. Det er flere grunner til at vi har disse gode resultatene av regjeringens politikk: Blant annet sa vi nei til Arbeiderpartiets forslag om å øke skattene med 15 mrd. kr, og vi har skapt en mer fleksibel arbeidsmiljølov. Men Arbeiderpartiet stemte også mot et annet tiltak som virket veldig bra, nemlig det å innføre aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere. Nå ønsker regjeringen å utvide det. Kommer Arbeiderpartiet fortsatt til å være imot dette, selv om all erfaring viser at det virker?

Hadia Tajik (A) [14:08:47]: Eg får returnera gratulasjonen til Wiborg med at han truleg blir leiar for arbeids- og sosialkomiteen når komiteen konstituerer seg.

Når det gjeld spørsmålet hans om aktivitetsplikt knytt til sosialhjelp, er det eingong slik og har vore slik ganske lenge, at det er høve til å stilla krav om aktivitet til dei som får sosialhjelp. Det var ikkje nødvendig å gjera den typen lovendring som dei initierte under førre periode for å sikra det. Det som derimot var nødvendig då, og som òg vil vera nødvendig framover, er å sikra at kommunane faktisk har økonomi til å følgja opp dette i praksis, og det er nettopp det Høgre og Framstegspartiet ikkje har klart å levera på ein skikkeleg måte. Arbeidarpartiet si tilnærming er at me både skal stilla krav til folk og ha forventningar til dei, men òg at me skal stilla opp for dei. På denne stilla opp-delen leverer ikkje Framstegspartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:09:58]: Hadia Tajik sa i Klassekampen 4. oktober at Arbeiderpartiet må diskutere fri flyt av arbeidskraft. Hun sa at det trengs en tydelig kursendring, og at sosialdemokrater i Europa ikke har brukt posisjonene sine. Videre sa hun:

«I staden for å bruke det til å slå fast sosialdemokratiske tenkjemåtar i EØS og EU, har ein tillate eit rammeverk som fører til ein nesten opererer med føl-

gjande slagord: Arbeidarar i alle land – konkurrér!

(...)

Det er ikkje ein ideologi eg stiller meg bak.»

Dette er nye signaler fra Arbeiderpartiet som kan – og jeg understreker kan – føre Arbeiderpartiet nærmere Senterpartiet for et arbeidsliv som gir større trygghet for inntekt. En av lakmustestene er om Arbeiderpartiet vil stramme inn lovlig bruk av bemanningsselskap. Vil Arbeiderpartiet nå støtte Senterpartiet i å oppheve arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd om tidsbegrenset innleie av arbeidsfolk? Det er ifølge statsråd Hauglie ikke i strid med EØS-avtalen å oppheve denne paragrafen.

Hadia Tajik (A) [14:11:02]: Arbeiderpartiet ønsker absolutt at ein skal stramma inn overfor bemanningsbransjen. Me ser at på enkelte område har dette gått ut over eit ordna arbeidsliv. Me har òg eit eige forslag i samband med trontaledebatten knytt til nettopp innleige, og me drøftar gjerne med Senterpartiet andre typar tiltak som me kan klara å verta einige om på dette området.

Eg meiner at det er viktig at me diskuterer korleis me kan sikra arbeidstakarane sine rettar innanfor rammene av EØS. Eg er, som representanten sikkert veit, veldig positiv til EØS, men eg meiner at me må bruka handlingsrommet meir. For eksempel betyr det at me bør ta ILOs kjernekonvensjonar inn i menneskerettsloven, slik at dei vert tillagde større vekt når det måtte vera konflikt mellom dei grunnleggjande arbeidstakarføresegnene som kjem fram der, og EØS-regelverket. I dag har dei ikkje den vekta dei burde ha i det norske lovverket som me meiner er riktig for arbeidstakarrettar.

Karin Andersen (SV) [14:12:16]: Det er viktig at mange flere kommer i arbeid, og jeg tror Arbeiderpartiet og SV kan enes om mange av de forslagene som representanten Tajik nevnte i sitt innlegg. Men det vi har sett av den regjeringen som sitter nå, er at de systematisk har truffet innertieren når det gjelder å redusere inntektene til noen av dem som ikke kan være i arbeid, er uføre, f.eks. Det har ingenting med arbeidslinja å gjøre at f.eks. uføre foreldre har mistet barnetillegg på kanskje mange tusen kroner, eller at det nå er mange tusen uføre som har mistet bostøtten. Dette fører bare til mer fattigdom, og folk får ikke jobb av det. Samtidig har regjeringen hatt flust med penger som de har flyttet over til dem som har aller mest blant oss, også de rikeste og friskeste, bl.a. på kontantstøtten, som representanten var innom. Derfor har SV fremmet et forslag i dag der vi mener at vi må få et helhetlig bilde av dette, en stortingsmelding om økende ulikheter i makt og rikdom. Vil Arbeiderpartiet støtte dette forslaget?

Hadia Tajik (A) [14:13:25]: Det korte svaret er ja. Det dette handlar om, er at me ser at forskjellane aukar, og at dei har auka over lengre tid. Dei som har mest, får meir. Dei som har minst, ser ut til å få mindre, dei får iallfall ikkje ta del i den veksten som ein del andre får ta del i. Det svekkjer noko av det finaste ved landet vårt, nemleg at me skal vera eit land med små forskjellar og høg grad av tillit mellom folk. Så når representanten Andersen trekkjer fram dette forslaget, ønskjer me i Arbeiderpartiet å gje vår støtte det. Det er absolutt behov for å sjå nærmare på både korleis og kvifor forskjellane har auka, men ikkje minst at me kan stå saman om å fremja fleire forslag for å motverka denne auka ulikskaopen i landet vårt.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Nikolai Astrup (H) [14:14:31]: Norge er et godt land å bo i. Gjennom generasjoner har vi sammen bygget et velferdssamfunn vi kan være stolte av. De siste årene har regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre videreutviklet velferdssamfunnet, og mye har blitt bedre for mange.

Færre står i helsekø, og ventetidene er kortere. Særlig har det vært prioritert pasienter som sliter med rus og psykiske lidelser. Det må fortsette. Pakkeforløpene for kreft utvides til stadig nye diagnoser. Det skaper større trygghet for pasientene, mer effektive behandlingsforløp og bedre oppfølging.

I skolen lærer elevene mer, fraværet går ned, og flere fullfører. Fraværsgrense og løft for etter- og videreutdanning gir resultater. Vi er ikke i mål, og kunnskap, skole, forskning og høyere utdanning vil fortsatt stå sentralt for Høyre. Tidlig innsats er viktig for å gi hvert barn mulighet til å realisere sitt potensial. Det er viktig for å bidra til at ingen barn slutter å rekke opp hånden, og at ingen barn ønsker å være usynlige når skoletimen starter.

Når de unge håpefulle er ferdig med skolen, venter arbeidslivet. Noe av det viktigste vi som politikere kan gjøre, er å bidra til at det skapes nye jobber. Etter det største oljeprisfallet på en generasjon peker pilene nå i riktig retning. Ledigheten går ned, veksten går opp, og det skapes nye jobber. Fremover må vi bidra til at det skapes flere nye jobber og bedrifter som kan bidra til statsbudsjettet, for å finansiere alle gode velferdstiltak på statsbudsjettet.

Vi må fortsette å modernisere, digitalisere og gjennomføre reformer som sikrer velferden, tryggheten og bærekraften for fremtiden. Valget vi står overfor, er enkelt: forandring eller forvitring. Bevisbyrden ligger ikke hos oss som vil reformere, men hos dem som ser seg tilbake i møte med morgendagens utfordringer og muligheter.

Vilje er en fornybar ressurs som det finnes mye av i denne salen, noe som ikke minst kom til uttrykk under fremleggelsen av et imponerende antall representantforslag ved møtets begynnelse. Jeg mener det er positivt at Stortinget er et levende politisk verksted. Samtidig har jeg merket meg at mange av partiene er opptatt av å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Det er helt nødvendig, men det er samtidig grunn til å minne om at summen av alt vi er for, ikke lar seg realisere innenfor rammen av en ansvarlig økonomisk politikk. Vi beveger oss inn i et økonomisk terreng der handlingsrommet blir mindre enn det vi har blitt vant til. Evnen til å gjøre gode og reelle prioriteringer blir viktig, enten man er i posisjon eller skal være en troverdig opposisjon.

Selv om mye går godt i Norge, står landet overfor store utfordringer som må løses. Langsiktig omstilling og modernisering av både norsk økonomi og offentlig sektor er nødvendig for å ivareta fremtidens velferd. Økonomien og samfunnet må bli grønnere. I 2050 skal Norge være et lavutslippssamfunn. På veien dit skal vi innfri ambisiøse mål i samarbeid med EU.

Flere barn må gis muligheter, uavhengig av sosial bakgrunn. Vi må sørge for at ingen går ut på dato, og at alle har nødvendig kompetanse til å møte det nye arbeidslivet. Tryggheten vår må sikres gjennom fortsatt satsing på forsvar og beredskap. Flere må i jobb. Antallet unge utenfor arbeid må reduseres, og arbeidslivskriminaliteten skal ytterligere bekjempes. Dette er store oppgaver, som vi må løse sammen. I møte med disse oppgavene er Høyres prosjekt å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i.

Vi har et solid grunnlag å bygge videre på når vi nå skal ta fatt på denne stortingsperioden. Velgerne har gitt regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti et nytt mandat. Det har de gjort fordi de har sett resultatene av fire år med vilje og evne til omstilling, reform og trygg styring.

Jeg tror velgerne merker seg hvilke partier som er villige til å ta ansvar gjennom å inngå brede forlik når det er nødvendig, og som viser vilje til å stå i det når det gjelder. Jeg mener det vil være uheldig om det utvikles en politisk kultur i Norge som er mer splittende, mindre forutsigbar og mer amerikansk. Det er ikke en utvikling landet er tjent med. Derfor vil Høyre i regjering fortsette å invitere Stortinget til brede forlik om viktige saker for Norge – for å sikre det Norge vi alle kjenner, og som vi alle er så glad i.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eigil Knutsen (A) [14:19:05]: Jeg har lyst til å starte med å gratulere både presidenten og representanten Astrup med valg til viktige verv og også regjeringen,

som har fått gjenvalg, til tross for et svekket grunnlag i Stortinget.

Trontalen vi hørte i går, kunne vært regjeringens måte å takke for tilliten på, beskrive hvilke utfordringer Norge står overfor, og hvordan vi i fellesskap kan løse dem på en best mulig måte. I stedet ble det en oppramsing av fine ord uten politisk innhold. De store utfordringene ble ikke tatt tak i. Oljepengebruken, som nesten ble doblet i forrige stortingsperiode, lurte mellom linjene. Andelen folk i jobb, som nå er den laveste i Nord-Europa, ble i trontalen møtt med erklæringen om at «flere må være i arbeid». De voksende ulikhetene ble møtt med at vi i Norge har små forskjeller, og at regjeringen fortsatt vil ha det slik, selv om regjeringens politikk netto øker forskjellene.

Mitt spørsmål er om representanten Astrup erkjenner at store utfordringer, som høy oljepengebruk, lav sysselsetting og økende ulikheter, trenger politiske virkemidler for å løses.

Nikolai Astrup (H) [14:20:13]: Ulempen med å skrive spørsmålet før man har hørt innlegget, er jo at jeg ga svar på de tingene representanten spør om, i mitt innlegg. Ja, det er store utfordringer vi står overfor, og ja, vi skal møte dem med politikk.

For øvrig må jeg få lov til å gratulere Knutsen også. Vi er fortsatt ingen av oss valgt til å sitte i finanskomiteen, men det er jo en viss forventning – kan man si – om at vi skal bli det, så på forhånd gratulerer jeg representanten med valget til den komiteen.

Vi må ta tak i de store utfordringene. Dette mener jeg var hovedfokus i trontalen som ble presentert i går, og også mitt emne i dag. Vi skal være et bærekraftig velferdssamfunn både økonomisk og i et miljøperspektiv. Når det gjelder oljepengebruk, brukte Arbeiderpartiet om lag like mye oljepenger som oss i forrige periode, og jeg vil tro at det kommer til å fortsette i denne perioden, uavhengig av hvilket nivå det er.

Eigil Knutsen (A) [14:21:09]: Dette kalles trontaledebatten, og da er det vel trontalen vi skal adressere, i alle fall delvis. Men jeg vil takke representanten Astrup for svaret og ser fram til gode debatter om dette både i komiteen og i denne salen i den kommende sesjonen.

Vi er i denne salen enige om at små forskjeller er et gode for Norge. Det vi ikke er enige om, er tiltak for å holde forskjellene små og ikke la ulikhetene mellom oss øke. Økende ulikhet er dårlig for tilliten mellom oss. Det er selvsagt problematisk for dem som faller utenfor, men det som også er viktig å se på, er at det er problematisk for dem på toppen. Det er fordi vekstkraften i økonomien som bedriftseiere og investorer er så avhengige av, forsvinner når forskjellene blir for store og eksporten blir redusert, slik vi kan lese om i Dagens Næringsliv i

dag. Med høy grad av ulikhet klarer vi ikke å ruste Norge for fremtiden. Derfor er mitt spørsmål til representanten Astrup om det i denne stortingsperioden vil komme tiltak mot økte forskjeller, annet enn festtaler om at vi må ha flere i arbeid.

Nikolai Astrup (H) [14:22:15]: Regjeringen fremmet i forrige periode en rekke målrettede tiltak mot f.eks. barnefattigdom og tiltak som er egnet til å bidra til mindre ulikhet. Vi vet at den største ulikheten i samfunnet er mellom dem som er i jobb, og dem som ikke er i jobb. Derfor er arbeidet med å skape nye arbeidsplasser, bidra til at nye ideer realiseres, at bedrifter vokser frem, slik at folk har en jobb å gå til, utrolig viktig. Jeg opplever at vi har gode svar både på hvordan vi skal hjelpe de menneskene som trenger samfunnets hjelp aller mest, og på hvordan vi skal skape de nye jobbene, slik at folk har arbeid å gå til. Der opplever jeg dessverre at Arbeiderpartiet har få svar.

Willfred Nordlund (Sp) [14:23:17]: Når man hører på representanten Astrups etterlysning av nye og gode løsninger, kan man jo begynne å spekulere på når representanten skal begynne å presentere dem. Når man tenker tilbake til valgkampen og Høyres slagord – «Vi tror på Norge» – er det i hvert fall åpenbart at man må ha forlatt slagordet om nye og bedre løsninger, for man viser til de innleggene og forslagene som regjeringen fremmet i forrige periode, uten å synliggjøre noen nye tiltak.

Jeg ønsker å utfordre representanten, som snakket om reversering og om Senterpartiet i den sammenheng. Hvis vi skulle legge som forutsetning at Senterpartiet var imot all utvikling og tiltak, skulle man jo tro at Senterpartiet var imot utvikling av internett. Men da vil jeg spørre representanten, som i hvert fall tidligere har vært veldig for å skape løsninger for hele Norge, om regjeringen – og Høyre i Stortinget – kommer til å være interessert i å styrke bredbåndsdekningen i landet, nettopp med sikte på å skape flere arbeidsplasser, som da kan gå til bedre velferd.

Nikolai Astrup (H) [14:24:28]: Vi er veldig opptatt av god bredbåndsdekning i landet. Det er interessant at representanten trekker frem at Senterpartiet antakelig ville vært mot internett. Vel, det kan ikke jeg svare for, men de var i hvert fall imot Post i Butikk og mange andre viktige ting som har betydd mye for svært mange i hverdagen. Vi vet også fra forrige periode at de var imot opprettelsen av Nye Veier, som kommer til å spare fellesskapet for rundt 30 mrd. kr og få bygget veier raskere og mer effektivt enn før.

Men bredbånd er også definitivt viktig. Vi har valgt en modell der de kommersielle utbyggerne i stor grad

tar regningen. Det har gjort at det investeres et dobbelt-sifret milliardbeløp hvert eneste år i telekom i Norge. Det er bra. I Sverige har de valgt en modell der det er de offentlige tilskuddene som i praksis holder igjen investeringstakten, som har gjort at de investerer langt mindre per år enn det som gjøres i Norge. Så skal vi sørge for, i de områdene der det ikke er kommersielt grunnlag for det, at vi fortsetter å støtte opp under bredbåndsutbygging der.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:25:41]: Noe av det vakreste ved det norske samfunnet er de små forskjellene og den høye tilliten mellom folk. Sånn har det ikke alltid vært, og det er jo ingen naturlov at det vil fortsette sånn. Jeg er derfor glad for at regjeringen i trontalen slår fast at forskjellene i Norge skal være små. Det bør vi kunne stå sammen om. Vi vet at nøkkelen til små forskjeller er en politikk for et omfordelende skattesystem, et organisert arbeidsliv og universelle velferdsgoder. Når man så lytter til innleggene til representantene fra regjeringspartiene, er det klart at en av regjeringens hovedsatsinger er å redusere skattene, til tross for at vi får dårligere råd. Dette er nå velprøvd gjennom de siste fire årene, og vi kan slå fast at det ikke har redusert forskjellene, snarere tvert imot.

Da blir spørsmålet til representanten Astrup: Er det et politisk mål for regjeringen å redusere forskjellene i Norge, og hvis det er ønskelig, hvilke forslag vil regjeringen legge på bordet for å motvirke effektene av lavere formuesskatt og skatteuttak til de rikeste, som vil øke forskjellene i Norge?

Nikolai Astrup (H) [14:26:53]: Høyre er opptatt av å ha et samfunn med små forskjeller og høy tillit. Det har vi i Norge i dag. Det skal vi fortsatt ha i fremtiden. Samtidig må vi også ha en politikk som bidrar til at det skapes arbeidsplasser, slik at folk har en jobb å gå til. Det er helt avgjørende for at vi skal ha et samfunn med små forskjeller og høy tillit. Derfor har vi forsøkt å føre en skattepolitikk som bidrar til at det er mer attraktivt å realisere de nye arbeidsplassene. I den situasjonen vi har vært i, har det vært riktig og nødvendig å prioritere det. Vi har hatt det største oljeprisfallet på en generasjon. Nå ser vi at pilene peker i riktig retning. Veksten går opp, og det skapes nye jobber.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ulf Leirstein (FrP) [14:27:59]: La meg også få lov til å gratulere hele det valgte presidentskapet. Jeg ser fram til godt samarbeid i de fire årene vi nå har foran oss.

Det er gledelig at velgerne har gitt Fremskrittspartiet tillit i fire nye år. Jeg ser fram til å fortsette å kjempe for voldslofene, styrke politiet, styrke domstolene, bygge

fengselsplasser og fronte kampen mot mishandling av både mennesker og dyr. Det vil kort sagt bli enda mer FrP-politikk på justisområdet.

Men hva har vi fått til de fire siste årene, i godt samarbeid med vår regjeringspartner Høyre og Venstre og Kristelig Folkeparti? Vel, listen er lang. Vi har på fire år

- fått 1 883 flere ansatte i politiet
- vedtatt eller utbygd 545 fengselsplasser i Norge, i tillegg til dem vi hadde
- fått 242 fengselsplasser i Nederland
- igangsatt lyd- og bildeprosjekt i domstolene
- fått til hurtigdomstol i Oslo
- fått til tvangsutsendelse av 30 000 utlendinger som ikke skulle være her, 10 000 av dem hadde begått kriminelle handlinger
- fått vedtak om tre nye politihelikoptre, 16 nye redningshelikoptre, kontraterrorsenter er på plass, cybererrorsenter, beredskapssenter er i gang
- fått fjernet foreldelsesfristen for drap og overgrep
- fått på plass ny straffelov
- fått offeromsorgskontorer i alle politidistrikter
- fått en politireform
- økt straffen for vold i nære relasjoner
- innført dyrepoliti i tre politidistrikter
- mer enn doblet bevilgningene til barnehusene
- sikret rettsikkerheten gjennom en ny juryordning
- fått Stine Sofie Senteret inn på statsbudsjettet
- opprettet en «cold case»-gruppe
- fått lokale tiggeforbud
- bygd ut nødnettet

Det er en lang liste. Dette er bare noen av sakene som vi har fått igjennom de siste fire årene. Men vi er ikke i mål. For det første er det et langt lerret å bleke for å sikre norske voldsorfres rettferdighet og trygghet. Samfunnet klarte aldri, dessverre, å beskytte Jeanette og datteren hennes. 45 ganger måtte hun flykte fra ekssamboeren og flytte til ny adresse. 45 ganger var det til liten hjelp at hun hadde fått hemmelig adresse og levde på såkalt kode 6. Vi har dessverre fortsatt et system som ikke tar inn over seg den realiteten mange norske volds ofre lever i den dag i dag, et system som i for stor grad er basert på overgriperens rettigheter og interesser. Det hjelper lite med voldsalarm om du møter overgriperen på butikken eller i en mørk sidegate, eller om det lokale politiet går av vakt klokken 16.00. Det hjelper lite at den lokale lensmannen kan legge bort jobben for å spise middag i trygghet med familien etter arbeidstid. Se for deg å leve hvert eneste minutt i utrygghet og usikkerhet for når en ustabil volds mann skal finne deg, bryte seg inn i hjemmet ditt og overraske barnet ditt mens det sover. Rekker du å trykke på voldsalarmen? Hvor langt unna er politiet? Vil det være for sent?

Jeanette har ikke gitt opp kampen for voldsorfres rettigheter og er en viktig stemme for dem som ikke er sterke nok til å tale selv. Jeg mener derfor det er kjempeviktig at vi alle sammen gjør en bedre jobb på dette området i den perioden vi nå går inn i.

Vi må sette ofrenes rettigheter foran de kriminelles rettigheter. Det innebærer strengere straffer, omvendt voldsalarm, forbud mot bosetting i nærheten av ofre eller pårørende. Dette er alle spørsmål om avveininger mellom rettighetene til overgriperen og rettighetene til ofrene. Altfor ofte har den kriminelles rettigheter trumfet ofrenes krav på trygghet og oppreisning.

Vi har fått styrket ofrenes rettigheter gjennom fjerning av foreldelsesfristen for drap og overgrep, nye offeromsorgskontorer i alle politidistrikter og strengere straffer for familievold. Det er likevel enormt mye som gjenstår, og derfor vil jeg bruke dette innlegget i dag til å adressere en problemstilling og et problem som veldig mange står midt oppe i hver eneste dag.

Justissektoren i 2017 har, som jeg nevnte, 1 883 flere ansatte i politiet, og det er vedtatt 545 flere nye fengselsplasser enn vi hadde i 2013. Vi har rukket mye på bare fire år. I de neste fire årene må vi fortsette kampen for å gjøre Norge enda tryggere for folk flest.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jette F. Christensen (A) [14:32:42]: Takk til representanten Leirstein for en rørende skrytliste. Det er imidlertid noe som ikke trekkes fram på denne skrytelisten som dere har fått til i regjering, og det dreier seg om skatt. Leirsteins parlamentariske leder var tidligere på talerstolen i dag og sa at dette var et valg mellom skattellette og å øke skattene. Mitt oppfølgingsspørsmål er: Til hvem da?

Det gjelder i alle fall ikke for Arent Johannes Gåthe fra Nesttun. Han jobbet hardt et langt liv, helt til kroppen ikke klarte mer. Imens betalte arbeidsgiveren hans inn til sluttvederlag. Da kroppen sa stopp og Arent sto uten jobb, oppdaget han til sin forskrekkelse at regjeringen hadde lagt skatt på sluttvederlaget. To av tre kroner som hans arbeidsgiver hadde betalt inn, gikk nå til Siv Jensen istedenfor til Arent.

På nettsidene til Fremskrittspartiet står det at skatt er deres hjertesak. Hvorfor banker ikke det hjertet for arbeidsfolk som Arent, men bare for dem som har mest fra før?

Ulf Leirstein (FrP) [14:33:46]: Det var en litt pussig replikk, all den tid dette ikke var mitt tema i innlegget i

det hele tatt. Men man skal selvfølgelig likevel svare på det som tas opp.

Det er slik at når man gir skattelettelser bredt, som regjeringspartiene og støttepartiene har gjort de siste fire årene, vil det også komme det brede lag av befolkningen til gode. Nå kjenner jeg ikke den konkrete saken som blir nevnt, men når vi gir skattelettelser, vil selvfølgelig det medføre at man får skattekutt, at man får avgiftskutt, og at man betaler mindre inn til fellesskapet enn man ville gjort med Arbeiderpartiets politikk, som altså ønsker å øke skattene med 15 mrd. kr. Media, og flere, har i ettertid vist at det også vil ramme dem som har minst fra før, så Arbeiderpartiet møter seg selv i døren med retorikken om at det angivelig bare er vi som gir skattelettelser til dem som har mest fra før. Arbeiderpartiet sørger for å gi skatteøkninger til dem som har minst fra før.

Ivar Odnes (Sp) [14:34:55]: Det er interessant å høyra på representanten Leirsteins veldige begeistring for sitt – og regjeringas – budsjett og initiativ innanfor politi- og justisområdet.

Eg har eit oppslag frå Oppland Arbeiderblad 27. september i år, der nestleiareren i Politiets Fellesforbund, Finn Arne Hvalbye, viser til at Innlandet politidistrikt har fått 41 nye stillingar. Men det er berre ei av desse stillingane som er sett i drift, på grunn av at budsjettet ikkje finansierer dette.

Er det då politiet si skildring av verkelegheita eller er det stortingsrepresentant Leirstein si skildring av verkelegheita som her er korrekt?

Ulf Leirstein (FrP) [14:35:50]: Jeg tror man skal lete lenge etter en annen etat i staten som har fått større prosentvis økning av sine budsjetter enn det norsk politi har fått de siste fire årene. Det har vært en gigantisk satsing på norsk politi i budsjettene.

Et av problemene, som gjør at ikke alle disse pengene nødvendigvis har gått til mange stillinger alle steder, er at det har vært et enormt etterslep. Jeg husker – i mange år før vi tok over makten – hvor mye politiets representanter var ute og klaget på situasjonen i politiet når det gjaldt utstyr, når det gjaldt datasystemer, og når det gjaldt antall stillinger. Men tallenes tale er veldig klar: Vi har 1 883 flere ansatte i norsk politi nå enn da Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen tiltrådte for fire år siden. Det betyr at man veldig mange steder nå vil se mange nye ansatte politifolk som er ute og gjør jobben, og bekjemper kriminalitet. Så hverdagen er uten tvil blitt bedre. Men vi er selvfølgelig ikke i mål.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:37:02]: Representanten Ulf Leirstein snakket varmt om politireformen. Jeg kommer fra Indre Østfold, og i Indre Østfold gjennom-

førte vi en politireform, nedenfra og opp, i 2010, hvor vi la ned noen av våre lensmannskontorer og samlet oss i Indre Østfold politistasjon. Men det var satt noen forutsetninger for det, bl.a. økt forebyggende beredskap, passtjeneste, våpenløyve, sivilrettslige tjenester osv.

Med politireformen som nå gjennomføres, opplever Indre Østfold politistasjon, som betjener rundt 50 000 innbyggere, hvorav 45 000 i den nye Indre Østfold-kommunen fra 2020, å miste, i hvert fall ser ut til å miste, både passtjeneste, muligheten til å levere våpenløyve og andre sivilrettslige tjenester. Så Indre Østfolds innbyggere blir altså henvist til Ski eller til Lillestrøm.

Mener representanten Leirstein at dette er tilfredsstillende for befolkningen i Indre Østfold, eller er representanten Leirstein enig i at dette er noe man bør ta tak i?

Ulf Leirstein (FrP) [14:38:05]: Vi har satt i gang en politireform. Den politireformen er selvfølgelig ikke i mål ennå. Vi har sørget for at tolv nye politidistrikt, ved tolv nye politimestre, har fått mange fullmakter og har fått stor tillit av Stortingets flertall til å gjennomføre en nærpolitireform til det beste for innbyggerne. Vi kommer ikke til å være i mål på et par år. Det vil ta sin tid å tilpasse den reformen i tråd med intensjonene.

Når det gjelder Indre Østfold, som jeg kjenner veldig godt, siden både min mor og far er fra samme distrikt som representanten Myhrvold, er det slik at vi har en veldig bra politistasjon der. Den forventer jeg skal være betjent, og jeg forventer også at den skal tilby tjenester til befolkningen i Indre Østfold på en god og trygg måte.

Jeg hadde selv møte med politimesteren på den stasjonen i valgkampen, og han var meget godt fornøyd med nettopp politireformen. Det tror jeg også var budskapet da representanten Myhrvold var til stede og besøkte samme politistasjon, at politimesteren var veldig fornøyd med den reformen som Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har fått flertall for.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:39:39]: I sitt innlegg tidligere i dag varslet parlamentarisk leder i Fremskrittspartiet at det skulle komme en ny regjeringsplattform fra Høyre og Fremskrittspartiet. Vi i Senterpartiet er spent på når den kommer, på hva som er den nye planen for regjeringen, og på hva som er strategien. I 2009, da vi gjenvant makten, var det forhandlinger om en ny regjeringsplattform med en gang, og man la fram den 7. oktober 2009, som et grunnlag for debatten og for trontaledebatten. Så min utfordring til statsministeren er: Når kan vi se en ny regjeringsplattform fra Høyre og Fremskrittspartiet? Hva er den nye strategien, hva er politikken, hvor er veien regjeringen nå skal gå de neste fire årene?

Trontalen i går bar preg av at regjeringen ikke har noen nye mål, ikke har noen nye visjoner. Det var en tale nesten kronisk fri for nye grep. Det var to varsel. Det ene varselet var at jo, de skal fortsette med den samme sentraliseringen de har gjort de siste fire årene. De skal fortsette de reformene som har ført til mer sentralisering og mer byråkrati.

Det andre grepet som ble varslet, er at regjeringen vil ha mer markedsliberalisme gjennom økt frihandel. Begrep som matsikkerhet, arbeidstakers rettigheter og nasjonalt eierskap til naturressursene ble ikke nevnt med et ord, bare målet om mer markedsliberalisme. Jeg hadde forventet mer av regjeringen i starten av en stortingsperiode, at det var noen nye varsler, noen nye grep. Det var det ikke.

I høstens valg var det et distriktsopprør mot alle sentraliseringsreformene til regjeringen. De partiene som hadde støttet sentraliseringsreformene uten folkelig forankring, gikk tilbake. Høyre gikk tilbake, Fremskrittspartiet gikk tilbake, Kristelig Folkeparti gikk tilbake, Venstre gikk tilbake. Erna Solberg sa i partilederdebatte kvelden etter valget at det hadde blitt forsøkt skapt en myte om at det har vært et distriktsopprør. Det er ikke mulig å si at regjeringspartiene har gått tilbake i distriktene, sa Erna Solberg.

La oss se litt på de tallene: I de 149 kommunene som er definert som de minst sentrale, går de fire partiene – Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – fra 43,3 til 35,9 pst. fra 2013 til 2017. Senterpartiet går fra 15,6 til 27,9 pst., og sammen med resten av opposisjonen fikk vi 62,5 pst. av stemmene i de kommunene som har blitt mest berørt av reformene.

Folk ser hva som skjer når politiet blir sentralisert, når det lokale heimevernet blir lagt ned, når det blir varslet en sentralisering innenfor Nav, når de lokale skattekontorene blir lagt ned, når kommuner blir slått sammen ved tvang, og når det blir lagd nye regioner uten folkelig forankring. Derfor fikk vi det distriktsopprøret som vi fikk, og derfor gikk de fire partiene massivt tilbake i de minst sentrale kommunene. Vi fikk økt oppslutning, for folk så konsekvensene av politikken.

Vi skal bruke vår økte støtte til å fremme nye forslag. I dag fremmet vi ni forslag – ni gode, gjennomtenkte forslag som jeg tror det er mulig å få flertall for. I ukene som kommer, kommer vi til å fremme nye grep når det gjelder bredbåndsatsing, for vi må ha en digitalisering av hele Norge. Vi kommer til å fremme nye forslag når det gjelder forsvar, for vi må ha en god beredskap i hele landet. Den nedbyggingen av Heimevernet som dagens regjering har satt i gang, er uklok. Vi kommer til å fremme nye grep når det gjelder beredskap. Vi må ha en velfungerende og god beredskap fra Finnmark i nord til Agder i sør. Vi kommer til å fremme nye grep når det gjelder

nasjonalt eierskap, for å sikre eierskapet til naturressursene på norske hender sånn at en kan bruke dem til å bygge landet vårt og til å utjevne forskjeller.

Så kjære president, dette kommer til å bli en spennende periode, og det kommer til å bli mange politiske forslag der det synes at det nå er et parti som tror på hele Norge som har fått økt oppslutning i valget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [14:44:30]: Jeg er enig med representanten Slagsvold Vedum i at trontalen manglet de store grepene for de store utfordringene for landet framover. Men jeg vil ta opp en stor utfordring som heller ikke representanten Trygve Slagsvold Vedum var innom, nemlig at mange av oss, særlig barn og unge, i stadig større grad opplever å slite med den psykiske helsen. I dag er det Verdensdagen for psykisk helse. Den gode balansen mellom tanker og følelser er ganske viktig for at vi skal være aktive, friske og blide. Jeg tror Slagsvold Vedum har den balansen, det blir sagt at han er veldig blid, men vi vet at mange trenger hjelp. Vi vet også at disse problemene kan forebygges. Derfor har Arbeiderpartiet i forrige periode sammen med SV fremmet forslag om at psykisk helse og livsmestring må inn i skolen. Det fikk vi ikke med oss Senterpartiet på den gangen. Hvordan ser verden ut nå de neste fire årene, Slagsvold Vedum? Vil Senterpartiet være med på det?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:45:36]: I forrige periode fremmet Senterpartiet forslag om en opptrappingsplan for psykisk helse i kommunene, og vi øremerket også midler til psykisk helse i tre av våre siste alternative statsbudsjetter. Så målsettingen er mye av den samme. Vi får sette oss ned sammen og se hvilke grep som er de rette å ta, så kan det være at det kan være noe fra deres forslag og noe fra vårt forslag som i sum kan skape en god politikk som gjør at vi får et enda bedre psykisk helsevern i landet vårt.

Vetle Wang Soleim (H) [14:46:15]: Senterpartiet har i valgkampen og i de siste årene hatt en politikk der kjernen virker å være at de skal være imot hva enn Høyre og regjeringen er for. Når regjeringen moderniserer offentlig sektor, gjør rådhusene tilgjengelig digitalt og gjør endringer som fører til mindre byråkrati og bedre tjenester, er Senterpartiet imot. Og det er ikke slik at man fremmer egne alternative forslag – nei, det holder for Senterpartiet bare å være imot andres politikk.

Jeg vil derfor spørre representanten Slagsvold Vedum: Når veiselskapet Nye Veier bygger de samme veiene raskere, med like god kvalitet og til 30 mrd. kr mindre enn forutsatt, hvorfor er da Senterpartiet imot?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:47:02]: Gratulerer med ny rolle som stortingsrepresentant – det er veldig hyggelig å se alle de nye representantene – og en god replikk! Jeg skal prøve å gi et godt svar.

Senterpartiet er et pragmatisk parti. Derfor sier vi i vårt program at vi skal gjennomføre de prosjektene som Nye Veier allerede har begynt på, for vi må se hvordan dette fungerer. Hvis man går inn og ser på en del av de prosjektene som Nye Veier har tatt over, ser man at noen av dem var svært enkle, og ferdig prosjertert. Men poenget er: Nå er det satt i gang, nå får det bli fullført, og så får vi vurdere i ettertid om det har vært en god og hensiktsmessig måte. Vi har stilt noen spørsmål. Det kommer vi fortsatt til å gjøre, men nå vil vi gi arbeidsro for de prosjektene som er blitt iverksatt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:47:55]: I mai 2017 sa Trygve Slagsvold Vedum følgende:

«Statsminister Erna Solberg har styrt den mest sentraliserende regjeringen dette landet noen gang har sett.»

Det var en tung og anklagende påstand, som heldigvis ble faktasjekket av NRK. Konklusjonen var at påstanden var helt feil – en påstand og en spådom representanten viderefører også i sitt innlegg i dag.

Som finnmarking merker jeg – som andre i distriktene – at det går så det suser i distriktene i 2017. Kommuneøkonomien under denne regjeringen har ikke vært så god siden forrige årtusen. Det satses enormt på å bygge vei og jernbane i distriktene, og vedlikeholdsetterslepet er for første gang på lang tid redusert. I landbruket ser vi en ny optimisme. Det legges ned færre gårdsbruk enn da Senterpartiet hadde landbruksministeren. Selvforsyningsgraden øker, vi produserer mer mat og er selvforsynt med lam.

Mitt spørsmål er om representanten kan erkjenne at partiets påstand og spådommer er gjort til skamme, og, samtidig, om representanten er glad for den positive utviklingen som har skjedd i distriktene den siste tiden.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:49:04]: Jeg mener at det var en meget god runde vi hadde i spørretimen på forsommeren. Politikk er til sjuende og sist helhet. Summen av de grepene som er gjort når det gjelder tvangssammenslåing av kommuner, når det gjelder en dårligere avgiftspolitikkk for dem i Norge som er avhengig av bilen, når det gjelder sentralisering av politiet, når det gjelder nedbyggingen av Forsvaret, når det gjelder tvangssammenslåing av Finnmark og Troms, skaper en voldsom sentralisering. Min vurdering er at det er tidenes sentralisering.

Det er dessverre sånn at også i Finnmark ser man sentraliseringen svært, svært tydelig. Det var et opprør langs kysten i Finnmark da Per Sandberg lanserte sine nye

grep i fiskeripolitikken, grep som ville frikoblet kysten enda mer fra de enorme havressursene som er utenfor. Så istedenfor å være så opptatt av forrige periode bør representanten bli bekymret for fiskeripolitikken framover, hvis Fremskrittspartiet fortsetter på den kursen som Sandberg har varslet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:50:08]: Jeg har lyst til å gratulere Slagsvold Vedum og Senterpartiet med et godt valg og ser fram til et godt samarbeid med dem her i Stortinget.

En av våre viktigste oppgaver vil være å sikre flertall her i salen for en mer ambisiøs klimapolitikk enn det regjeringen leverer, for vinduet lukker seg raskt. Ett område hvor det hersker bred enighet om at vi skal gjennomføre utslippskutt, er transportsektoren. Dessverre er vi her mer enige om målet enn om tiltakene, og det pleier ikke å være særlig bra for klimasaken. Jeg lurte derfor på om Senterpartiet vil være med på å øke kjøpsavgiftene på nye fossilbiler, og sånn sikre at engangsavgiften blir virkemiddelet for å få ned utslippene i transportsektoren.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:51:03]: I Norge er vi fullstendig avhengig av bilen. Bilen gir frihet, bilen er et gode, og den er helt avgjørende nyttig i store deler av landet. Vi kommer ikke til å gjøre noen grep i bilpolitikken som gjør at enkelte grupper skal ta den store regningen.

Noe av problemet i bilpolitikken nå er at de som har lavest kjøpekraft, har blitt straffet mest når det gjelder avgifter på den bilen de måtte kjøpe, og de har hatt høyere avgifter når det gjelder drivstoff. Vi kommer til å gjøre grep i bilpolitikken som er kloke og gode, som får ned miljøutslippene, men som samtidig har en sosial og geografisk profil. Det kan ikke være sånn at hjelpepleieren skal sitte med en større avgiftsregning enn advokaten, og det er noe av problemet med dagens bilpolitikk. Da må vi bruke fornuften og tenke miljø, samtidig som vi tenker fordeling.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ola Elvestuen (V) [14:52:04]: Vi har mange store oppgaver foran oss i denne stortingsperioden, men den aller viktigste oppgaven er likevel å føre en klima- og miljøpolitikk som sikrer en bærekraftig framtid. Skal vi oppnå det, må vi være villige til å ta store grep, for den globale gjennomsnittstemperaturen øker, snø og is smelter, og havet stiger og blir surere. Vi kan allerede nå se dramatiske klimaendringer mange steder, som smeltende isbreer eller flere og kraftigere orkaner.

Dersom vi skal klare å stoppe økningen i den globale oppvarmingen, er vi nødt til å ta den internasjonale

avtalen for klima og miljø på alvor. Vi må ta vår del av oppgaven for å nå målene og forsterke målene i Parisavtalen.

En tilslutning til EUs klimamål og en avtale med EU er etter Venstres mening helt avgjørende for å nå våre forpliktelser. EU er en pådriver i klimapolitikken. Jeg er fornøyd med at dette spesielt ble tatt opp i trontalen. Med en avtale med EU øker vi forutsigbarheten for klimapolitikken og gjør gjennomføringen mer systematisk. Viktigst av alt er det at resultatkravene blir mer forpliktende. Det er ingen motsetning mellom det å knytte oss til en avtale med EU om klimamål og det å ha egne nasjonale målsettinger. Det er det også flere EU-land som har.

En avtale forplikter oss til å gjennomføre store kutt i ikke-kvotepiktig sektor. For å nå 40 pst. utslippskutt i ikke-kvotepiktig sektor, må vi kutte minst 50 pst. i transportsektoren. Det skal kun selges nullutslippsbiler i 2025. Det har vi allerede vedtatt. Så det er nødvendig å fortsette med den gode politikken for nullutslippsbiler, men den må også forsterkes. Når vi fra 2025 skal ta imot 130 000–140 000 nullutslippskjøretøy hvert eneste år, må vi ha en ladeinfrastruktur som er dannet slik at dette kan gjøres, og vi må ha fyllestasjoner for hydrogen.

Vi må også stimulere til økt bruk av nullutslippsløsninger for skip, tungtransport og anleggsmaskiner. Vi må satse videre på økt bruk av sykkel og kollektivtransport, så vi når de nasjonale målene om nullvekst for persontransporten i byene.

Norge er et rikt og velorganisert land. Det gir oss store muligheter for å gjennomføre en offensiv klimapolitikk. Med riktige rammebetingelser er markedet i ferd med å bli den aller største driveren for utslippskutt. Noe av det viktigste vi kan gjøre i den kommende perioden, er å skape marked for nullutslippsløsninger. Vi må støtte innovasjon i privat næringsliv, slik at de kan utvikle løsninger andre kan ta i bruk. Norge må omstilles, for å redusere utslipp her, men det skal også gjøres enorme investeringer internasjonalt i fornybar energi, i klimatilpasning, for å ivareta vannressurser og i mange andre miljøtiltak. Vi må sørge for å ha et konkurransedyktig norsk næringsliv som er i stand til å ta sin del av disse investeringene. Da må vi satse videre på forskning, styrke Enova, styrke miljøteknologiordningene, ha på plass Fornybar AS og ha en offensiv næringspolitikk for en grønn omstilling.

Men vi må også forberede oss på at inntektene ellers fra petroleumssektoren vil synke. Når hele verden er i endring, kan ikke svaret være at vi ikke skal endre oss. For Venstre er petroleumpolitikken enkel. Den består av tre deler: Vi skal holde oss unna sårbare områder, som LoVeSe, Jan Mayen, Mørefeltene, Skagerrak og den nære finnmarkskysten, og vi må få på plass en faglig de-

finisjon av iskanten i nord. Samtidig må vi også sørge for at det er så lave utslipp under produksjon som mulig, med fortsatt elektrifisering eller en håndtering som gjør at avgasser kan føres tilbake til grunnen.

Og investeringene må lønne seg. Vi er nødt til å se på skattesystemet og dets innretning på nytt. I lys av Parisavtalen, hvor vi vet at forbruket internasjonalt må ned, må vi se om innretningen på leterefusjonsordningen og friinntekten i dag er riktig, om risikoen ligger for mye på fellesskapet, om en må overføre og sikre at den legges på selskapene.

Til slutt: Dette er bare klimautfordringene. I tillegg må vi redusere utslippene av plastforurensningen i havet, og vi må sikre at vi ivaretar det biologiske mangfoldet – vi har en stor oppgave i denne perioden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mani Hussaini (A) [14:57:27]: Bærebjelken for velferdsstaten vår er at flest mulig er i arbeid, at det stadig skapes nye jobber, og at de som er i arbeid, har trygge vilkår. Dessverre har vi sett tilbakeskritt på dette feltet i fireårsperioden vi har lagt bak oss. Enda færre er i arbeid, det skapes knapt nye jobber, og det meldes stadig om lovløse tilstander i enkelte sektorer. Sosial dumping er blitt regelen snarere enn unntaket i disse sektorene. Derfor leverte Arbeiderpartiet før sommeren 31 forslag mot sosial dumping. Dessverre ble forslagene stemt ned i denne salen. Men vi starter denne sesjonen med blanke ark, og derfor er spørsmålet til representanten Elvestuen: Vil Venstre være med i kampen mot sosial dumping og stemme for Arbeiderpartiets forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å begrense bruken av tidsbegrenset innleie?

Ola Elvestuen (V) [14:58:29]: Først til virkelighetsbeskrivelsen, som jeg ikke helt deler: Jeg synes vi har gjort mye for å forsterke næringslivet i de fire årene som har gått. Vi hadde en vanskelig situasjon med lav oljepris, men jeg mener at på tiltakssiden, også for de minste bedriftene, med forretningsengler, med såkornfond, med styrking av forskning, med styrking av miljøteknologiordningen, med Enova, har vi styrket hele virkemiddelapparatet for å få et grønnere og sterkere næringsliv.

Ellers skal vi selvfølgelig jobbe for gode arbeidstaker-vilkår. Vi skal ha sterke organisasjoner, og vi skal støtte opp under å bekjempe det som betegnes som sosial dumping. Når det gjelder Arbeiderpartiets konkrete forslag, må vi egentlig se på det. Det vi gikk inn for i forrige periode, er en liten oppmykning for å ha et mer fleksibelt arbeidsliv, samtidig som vi har strammet inn på det som går på hvor lenge midlertidigheten kan vare.

Mani Hussaini (A) [14:59:39]: Takk for svaret.

Et annet spørsmål som jeg vil stille, handler om skole – en fellesarena som er avgjørende for å gi hver enkelt elev muligheten til å nå egne drømmer. Fellesskolen som arena er ikke kun et sted for kunnskap, utdanning og trivsel, men også en arena som visker vekk forskjellen på foreldrenes lommebok, bakgrunn og hudfarge.

VG kunne dagen før valget melde at i de fire siste årene ble antallet privatskoleplasser doblet sammenliknet med forrige regjering – med Venstres velsignelse. Derfor vil jeg spørre representanten Elvestuen om Venstre i denne stortingsperioden vil bidra til å styrke fellesskolen og gi færre privatskoler et godkjentstempel, slik at vi kan sørge for at alle elever får det beste utgangspunktet, ikke bare de som kan betale for det.

Ola Elvestuen (V) [15:00:34]: Både friskoler og privatskoler må følge lover og regler.

Vår oppgave er først og fremst å styrke den offentlige skolen. Det kommer Venstre til å holde trykk på også i denne perioden. Først og fremst handler det om en satsing på lærere, at vi har en bedre etter- og videreutdanning av lærere.

Så må vi også ta et krafttak for at alle som kommer inn i skolen, får gode vilkår. I forrige periode gjorde vi mye for å få gratis kjernetid i barnehagene. Nå vil vi jobbe videre for å sikre at alle også blir en del av det som er viktig integreringsarbeid og sosialisering i skolen, at vi sikrer at alle får muligheten til å gå i SFO.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:01:24]: I går ble det kjent at Uber legger ned Pop-tjenesten sin i Norge. Det var en gledens dag, men det skulle egentlig bare mangle. Uber har over tid drevet ulovlig virksomhet i Norge: Persontransport mot vederlag uten løyve er forbudt etter norsk lov. Men hva er så det første Venstre gjør? Jo, de går ut i VG i dag og inviterer Uber tilbake til Oslo. Venstres nye samferdselspolitiske talsperson, Jon Gunnes, sier: «Regelverket i hovedstaden må tilpasses slik at Uber kan levere gode tjenester der.» En skal tydeligvis etablere Oslo som et fristed for drosjekjøring, der norsk lov ikke skal gjelde. Liberalisering i byene er en særdeles dårlig idé, det har blitt prøvd av andre før. Det fører til dyrere og dårligere løsninger. At Venstre ikke er så bekymret for arbeidstakerrettigheter, og mener at en skal ha taxi overalt, alltid, er kanskje ikke så overraskende. Men hvorfor legger Venstre opp til en politikk som vil føre til overetablering, økt tomgangskjøring og økte miljøproblemer i en by der forurensningen allerede er for stor?

Ola Elvestuen (V) [15:02:29]: Det vi sier, er at vi må ha et regelverk også for tjenester som Uber. Jeg vil si at jeg er verken glad eller lei meg for det som nå har skjedd. Det det viser, er at her har man en næringsvirk-

somhet hvor man ikke har et tilpasset regelverk, som ikke minst sikrer arbeidstakeres rettigheter også innenfor de tjenestene som de har.

Lars Haltbrekken (SV) [15:03:05]: Jeg vil gjerne tilbake igjen til noe av det som Elvestuen var inne på i sitt innlegg.

Representanten Elvestuen og jeg har i en årrekke stått skulder ved skulder og slåss for våre rene fjorder og mot at disse skal brukes som avfallsplass for gruveindustrien. Dessverre har regjeringen i strid med miljøfaglige advarsler gitt Nordic Mining og Nussir lov til å dumpe enorme mengder gruveslam i henholdsvis Førdefjorden og Repparfjorden. I likhet med Venstre frykter vi at dette kan føre til uopprettelig skade på livet i fjordene. Men siste ord er ikke sagt. Verken Nordic Mining eller Nussir har fått driftskonsesjon av regjeringen ennå.

Derfor vil jeg gjerne spørre representanten Elvestuen: Vil Venstre støtte budsjettet til en regjering som bruker Førdefjorden og Repparfjorden som avfallsplass for gruveindustrien?

Ola Elvestuen (V) [15:04:04]: Venstre har jobbet mot dumping av gruveavfall i både Repparfjorden og Førdefjorden. Vi kommer til å bruke de mulighetene vi har for å kjempe imot det også i denne perioden, som vi gjorde i forrige periode. Vi må få et lovverk i Norge som setter stopp også for videre prosjekter. Vi er vel snart det eneste landet som tillater den typen dumping av gruveavfall. Vi vil se på de virkemidlene og de mulighetene vi har med den sammensetningen som vi nå har på Stortinget.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:04:58]: I Grunnloven av 1814 blei adelen avskaffa. Det som har vore det norske adelsmerket, har vore at det er små forskjellar mellom folk. Vi er stolte av å vere i eit land der makt og rikdom er jamnare fordelt enn i dei fleste andre land. Det blir til og med trekt fram av Kongen sjølv i trontalen. Med små forskjellar har vi stolt meir på kvarandre, vi har jobba betre saman, og vi har hatt ei sterk fellesskapskjensle. Det er nettopp dette høgresida utfordrar.

Sjølv om forskjellane i Noreg framleis er mindre enn i mange andre land, veks forskjellane i Noreg meir enn i alle OECD-land i dag. Det er ikkje rart, når vi har ei regjering som systematisk gir dei største pengane til dei aller rikaste gjennom årlege skatteutt, mens resten får smular eller i mange tilfelle til og med kutt.

Det er eit kjenneteikn at når forskjellane aukar, blir meir makt og rikdom samla på færre hender, det blir konsentrert til nokre få, på kostnad av dei mange. Dette kjenneteiknet har kystens folk kjent på nært hald.

Med ein blå-blå fiskeriminister har liberaliseringa i fiskeria skote fart. På fem år har prisen for å delta i det lukka fisket auka med rundt 1 000 pst. Ungdom har ikkje nubbesjanse til å kome seg inn, og no slit til og med etablerte fiskarar i kystsamfunna med å delta i prisgalløppen.

Med rekordfart har regjeringa administrert fram eit system der rettar, som i tusenvis av år har tilhøyrt kystsamfunna, no blir rigga for dei med mykje pengar, dei som sit tørt og trygt langt unna båtane og havet. Kystsamfunn med rike fiskebankar like utanfor stuevindauger er plutsleg plasserte på sidelinja fordi dei ikkje kan konkurrere på kapital. Kven er kystens folk dersom dei mistar tilgangen til havet? Kven er finnmarkingen, nordlendingen, vestlendingen, fosningen, gossingen, florøværingen, bømlingen, søgnesokningen, dersom ein mistar tilgangen til havet? Kven er det norske folket, sjølv havfolket i nord, dersom vi mistar tilgangen til havet, at det blir kontrollert av nokre få pengesterke finansmiljø? Kven er vi da?

Vi i SV vil fortsetje vår kamp for kystfolkets rett til havet – no med endå større styrke og mandat. Det er i Noregs strategiske og økonomiske interesse at kontrollen med havet blir spreidd langs kysten. Det er den spreidde, fleksible og minste kystflåten som leverer den ferskaste fisken av høgste kvalitet, som gir dei beste prisane i marknaden og sørgjer for flest industriarbeidsplassar på land. Da er det i alle fall ikkje rart at det blir opprør når regjeringa både svekkjer kystfolkets tilgang til havet og legg opp til eit fiskeri som nettopp ikkje er i Noregs interesse.

Når regjeringa vil ha høgare kvotetak og auka konsentrasjon av rettane, blir det stadig færre båtar, fiskarar og fiskerisamfunn og meir frosen fisk som blir send til industri i andre land.

Vidare kjem SV dei neste fire åra til å jobbe for å sameine to store kampar i ein større allianse. Vi vil jobbe for å sameine kystfolkets kamp med kampen for ein ny landbrukspolitik. Det blir ein allianse mellom alle dei som ønskjer å ta heile landet i bruk, der dei små og mellomstore bruka i distrikta blir tatt i bruk – for å ta jorda tilbake, for å gjere Noreg meir sjølvberga. Lenge har nemleg den same utviklinga skjedd på landjorda som på havet. Konsentrasjon og sentralisering, der mangel på tak og grenser pressar dei små og spreidde aktørane ut og driv fram ein sentralisert, intensiv og kraftfôrbasert bruk av jorda. Det er på tide at vi samlar desse kreftene til ein brei allianse mellom sjø og land. Saman skal vi ta havet og jorda tilbake på folkets premissar, ikkje på premissane til ein liten elite med tilgang til kapital.

Valresultatet har gitt oss følgjande paradoks: Regjeringa har ikkje fleirtal for politikken sin i nokre av dei naturressursbaserte næringane i Noreg, men ho sit

framleis, og med sine fullmakter kan ho altså føre ein politikk som det ikkje er demokratisk grunnlag for. Det er eit demokratisk problem, og dei einaste som kan rette på det, er Stortinget. Det er vår plikt og vårt ansvar. Vi som utgjer det eigentlege fleirtalet på Stortinget, må bruke dei neste månadene på å bli einig om dei nye linjene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [15:10:14]: Det er noen saker det er bred politisk enighet om, som representanten var innom innledningsvis, og det er at vi skal ha små forskjeller i dette landet. Det ønsker både Høyre og SV. Forskjellene i Norge har økt moderat de siste 40 årene, og likevel er Norge blant de landene som har minst forskjeller i verden. Ifølge Brochmann II-utvalget er den største årsaken til den svakt økende ulikheten i Norge innvandring. På tross av dette ønsker SV å øke innvandringen til Norge, og SVs Audun Lysbakken uttalte nylig at han mener at debatten om innvandring og integrering bør være to ulike debatter. Det er noe underlig, all den tid manglende integrering, ikke minst på arbeidsmarkedet, er noe av det som bidrar til økte forskjeller. Dette henger ikke sammen.

Jeg vil gjerne spørre representanten Knag Fylkesnes om han vil bidra til en politikk som kan la oss lykkes med et av de viktigste tiltakene for å beholde små forskjeller, eller om representanten vil fortsette å lukke øynene for den største årsaken til økte forskjeller, samtidig som han tar til orde for økt innvandring til Norge.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:11:23]: Det var eit overraskande spørsmål. Dersom eg forstår Kristensen rett, meiner representanten at vi heller må redusere innvandringa til Noreg for å redusere forskjellane i Noreg – altså at Noreg ikkje skal ta på alvor dei folkerettslege pliktene våre fordi vi må redusere forskjellane i Noreg. Eg synest det er ein veldig spesiell inngangsport. Noreg har ei sjølvstendig plikt til å ta imot folk som er på flukt, folk som er i ein vanskeleg situasjon, og vi har samtidig ei plikt til å redusere forskjellane i vårt eige land. At det eine bringar eit større problem til landet vårt, gjer at utfordringa blir større – ja, men det er ikkje dermed sagt at for å få bukt med dei aukande forskjellane i samfunnet skal vi redusere dei folkerettslege pliktene våre. Det synest eg er ein ganske spesiell inngang til problemstillinga.

Turid Kristensen (H) [15:12:24]: Da er jeg redd at representanten misforsto mitt spørsmål. Det er ikke snakk om at vi ikke skal ta vår del av ansvaret og ta imot de menneskene som trenger vår beskyttelse. Men vi har i ganske mange år, også under den rød-grønne regjering

gen, sett at det er store utfordringer med å klare å integrere de innvandrerne og flyktingene som kommer til Norge, og at noe av det viktigste vi kan gjøre for å opprettholde små forskjeller, er å hjelpe også disse inn på arbeidsmarkedet. Det jeg undrer meg over, er at SV ønsker å øke innvandringen, all den tid vi nå ser at den økningen i ulikheter vi har, faktisk skyldes økt innvandring. Det jeg da lurer på, er om det ikke er riktigere å bli med på en politikk som begrenser innvandringen kanskje til det nivået vi har nå i hvert fall, for ikke å øke ulikhetene ytterligere.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:13:11]: Eg trur faktisk eg forstod det opprinnelege spørsmålet, at representanten ønskjer å redusere innvandringa med det målet å få redusert den aukande utviklinga i forskjellar. SV ønskjer å ta i bruk ein heilt motsett strategi, som vi også demonstrerte gjennom åtte år i regjering. Island og Noreg var dei einaste landa, i løpet av dei åtte åra SV sat i regjering, der forskjellane blei reduserte, også i ei tid då innvandringa var vesentleg høgare enn ho er i den situasjonen Noreg er i no. Det er inga motsetning mellom å jobbe for å redusere forskjellane i samfunnet og samtidig ta på seg betydelege folkerettslege plikter – eit land som verkeleg har store moglegheiter til å gjere det. La meg berre illustrere det med at da denne regjeringa brukte store pengar på å redusere formuesskatten, var SVs forslag å auke velferda, som ville bl.a. redusert forskjellane i dei breie laga av befolkninga.

Silje Hjemdal (FrP) [15:14:33]: Jeg er også fra kysten, og der tapte Arbeiderpartiet valget nettopp på det å ville øke skattene betydelig. Jeg har forstått det slik at SV vil presse Arbeiderpartiet og andre mulige samarbeidspartnere til å øke dem ytterligere, ikke bare eiendoms-skatten, men også ved å gjeninnføre arveavgiften, som er særdeles usosial. Jeg er veldig stolt over at denne regjeringen, med Fremskrittspartiet og Høyre, har redusert helsekøene og innført fritt behandlingsvalg. Det er også med på å redusere forskjeller. Det gir en økt valg-frihet og er det beste for pasienten. Jeg lurer på: Hvorfor vil representanten velferdsentreprenørene til livs?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:15:27]: Det var fleire aspekt som blei trekte fram i spørsmålet, men for å ta arveavgifta først: Den er i dag på null. Når ein tar imot arv, er det null i avgift i Noreg i dag. Dersom ein derimot tener pengar frå vanleg arbeid, har vi kjempestor skattlegging. SV meiner det ein spesiell situasjon vi har i Noreg i dag, der skattlegging av arbeid er veldig høg, medan skattlegging av formue, arv og eigedom er veldig låg. Kvifor skal det vere slik at ærleg arbeid skal skattleggjast mykje høgare enn den passive handlinga det er å ta imot arv? Samtidig veit vi at er det ein ting som ver-

keleg held dei store forskjellane i samfunnet i dag ved like, er det nettopp arv. Sju av ti av dei rikaste i landet er arvingar. Det er der dei store historiske syndene ligg, at vi ikkje har klart å gjere noko med dei store skeivheitene i formue og arv, mellom generasjonar, mellom ulike lag i befolkninga. Dersom ein skal få gjort noko med det, må ein flytte skattlegginga frå arbeid og over på eigedom, arv og formue.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Trond Giske (A) [15:17:01]: Vi lever i en urolig verden – brutale konflikter som rammer millioner av mennesker, terror også i vår egen verdensdel, et Europa som er i villrede etter brexit, valg som snur opp ned på politiske maktforhold, et USA som er mer polarisert enn på flere generasjoner, flyktningsstrømmer, klimakrise, globalisering og teknologiendringer som snur opp ned på folks arbeidsplasser og på hele næringer. Trontalen er stedet for en regjering å beskrive disse utfordringene og Norges strategier for å møte dem.

La meg begynne med å gi regjeringen ros på et punkt hvor vi er helt enige. Det er at Norge har et godt utgangspunkt. Høy levestandard, høy grad av tillit mellom folk og en sterk økonomi gir oss en bedre mulighet enn de fleste andre land til å finne løsninger og skape gode liv for våre innbyggere. Likevel er det noen sterke pilarer i det norske samfunnet som regjeringen ikke beskriver: trepartssamarbeidet, sterke organisasjoner på både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, med LO og NHO i spissen, men også flere andre, et samarbeid der partene tar ansvar og samarbeider med det offentlige, en sterk offentlig sektor der helse, omsorg og skole i hovedsak leveres av fellesskapet med et likeverdig – ikke todelt – tilbud til folk og en tradisjon for en ambisiøs offentlig næringspolitikk, et sterkt statlig eierskap der naturressurser og store industrilokomotiver eies i fellesskap og utvikles til felles beste. Det er dette vi må bygge på og forsterke hvis vi skal lykkes i det røffe internasjonale farvannet vi skal ut i.

Politikk handler om folks trygghet, om deres muligheter, om folks liv. Mange forteller at de er urolige for tryggheten i arbeidslivet, at deres egen arbeidsplass omstilles og forandres, og at de selv er redde for ikke å henge med eller for at barna deres ikke skal lykkes i skole og deretter arbeidsliv. For Arbeiderpartiet vil arbeid til alle, næringsutvikling og jobbskaping alltid være hovedgrunnlaget for et trygt og rettferdig samfunn. Arbeid til alle handler i vår tid om et næringsliv i konstant omstilling, og vår oppgave er å skape trygghet i den omstillingen. Unge mennesker som går ut i arbeidslivet, kommer i løpet av sin karriere til å jobbe med teknologier som ennå ikke finnes, for å løse oppgaver vi i dag ikke vet om, for å jobbe i bedrifter og virksomheter som ennå ikke er

opprettet. Samtidig snakker forskerne om at en tredel av de jobbene som finnes i dag, kanskje vil være borte allerede om 20 år. Det krever en enorm omstillingsevne. Igjen er det et godt organisert arbeidsliv som gir oss fordeler, at vi tar ansvar for hverandre, en omstillingssolidaritet der alle får mulighet til å lære det som skal til for å løse nye oppgaver – igjen en dimensjon som dessverre er fraværende i regjeringens trontale.

Andre forteller at de er urolige for klimakrisen, at vi trenger en omstilling av transportsektoren vår, en endring i bo- og reisemønster og nye, energieffektive teknologier. Vi er blitt rike på olje og gass, og vi har bedrifter og arbeidstakere med enorm produktivitet og lønnsomhet. Det skal vi fortsatt ha. Men samtidig må vi utvikle de nye næringene som skal gi oss framtidens levestandard – havet, fornybar energi, helseteknologi, IKT og den enorme digitaliseringen som skal skje på alle områder. Vi har ledet an i store industrieventyr. Norge har investert, eid, utviklet og satset sammen. Det er det vi nå også må gjøre på disse nye områdene. Aldri har det vært større behov for en aktiv næringspolitikk – igjen et område som var fraværende i trontalen.

Det tredje området folk forteller at de er urolige for, er en todelt velferdsstat. Reformpause var det noen Høyrepolitikere som snakket om i forrige periode. Men det har aldri vært større behov for reformer. Det var interessant å høre at det i trontalen ble snakket om en bærekraftig velferdsreform. Men hva betyr det? Betyr det en velferdsreform som gjør at velferden er liten nok, eller betyr det heller at den er effektiv nok, at vi har tillit til de ansatte, at vi reduserer byråkratiet og øker produksjonen, at vi investerer i ny teknologi, at vi sikrer velferden nok inntekter, slik at vi gir et likeverdig tilbud til alle? Hvordan skal vi sørge for at de som er avhengige av offentlige støtteordninger, ikke blir i vedvarende fattigdom? Hvordan skal vi gi de 15 000 unge som går ut av skolen hvert år uten å fullføre, en mulighet til fagbrev og studiekompetanse? Hvordan skal vi sikre eldre omsorg?

Arbeidsliv, klima, velferd – dette kommer til å være Arbeiderpartiets hovedpilarer i den kommende stortingsperioden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kristian Tonning Riise (H) [15:22:25]: Representanten Giske snakket mye om trygghet i sitt innlegg, og noe av tryggheten i norsk politikk gjennom mange år er det å kunne stå sammen om viktige forlik. Jeg har registrert at Arbeiderpartiets evaluering av et skuffende valgresultat har vært å stille spørsmålet: Har vi vært for konstruktive? Det er verdt å minne om at det motsatte av konstruktiv er destruktiv. Arbeiderpartiets inngang til denne stortingsperioden er altså å stille spørsmålet: Burde vi vært mer destruktive?

Jeg synes det er litt trist å se at den såkalte ørnen i norsk politikk nå har tatt form av en værhone som snur seg etter vinden. Det var samarbeidet mellom Arbeiderpartiet og Høyre som gjorde at vi i forrige periode klarte å lande både asylforlik, skatteforlik og langtidsplanen for Forsvaret. Mitt spørsmål til representanten Giske lyder: Er det slik at ansvarlighetslinjen til Arbeiderpartiet nå er forlatt, og at Giske-linjen har tatt over?

Trond Giske (A) [15:23:27]: Jeg er sterk tilhenger av uttrykket til min sjef gjennom ti år, Jens Stoltenberg, om at det er få ting i politikken som er mer vakkert enn et forlik, og jeg kan varsle at nå når vi har muligheten i opposisjon til faktisk å skape flertall også når regjeringen ikke er med, skal vi bidra til at slike forlik finner sted. Sist vi hadde en reell mindretallsregjering, i 2003, var jeg saksordfører for et forlik, barnehageforliket, som sørget for at vi fikk barnehagedekning for alle, vi fikk makspris, noe Høyre hadde kjempet imot, og vi fikk 40 000–50 000 flere ansatte – en enorm velferdsreform. Jeg sto også i spissen for et statskirkeforlik hvor sju partier i Stortinget samlet seg om noe av det vanskeligste i politikken, nemlig tro- og livssynspolitikk.

Representanten kan være trygg på at vi kommer til å være for forlik, men vi kommer til å sørge for at de forlikene går i retning av vår politikk, og at de blir fulgt opp på en god måte. Der tror jeg vi har en jobb å gjøre med den regjeringen som sitter i dag.

Roy Steffensen (FrP) [15:24:41]: Jeg vil benytte anledningen til å gratulere representanten Giske med nytt verv som finanspolitisk talsperson, og mitt spørsmål vil derfor handle om skatt. Som valgkampsjef for Arbeiderpartiet var Giske en av arkitektene bak 15 mrd. kr i økte skatter og avgifter, deriblant økning av formuesskatten. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for i år ble formuesskatten foreslått økt med 4 mrd. kr, det samme beløpet som de ville redusere oljepengebruken med. Man ville altså bruke hver eneste krone man tok inn i økt skatt fra norske bedriftseiere, til å investere i aksjer i Microsoft og Coca Cola.

Kan vi etter valgnederlaget forvente et linjeskifte hos Arbeiderpartiet, eller vil norske bedriftseiere forvente å bli møtt med den samme fiendtlige innstillingen til norsk eierskap nå som Giske har begge hendene på rattet?

Trond Giske (A) [15:25:36]: For det første tror jeg de aller fleste økonomer vil si at den oljepengebruken som Høyre og Fremskrittspartiet har stått for de siste fire årene, ikke kan fortsette. Hvis vi dobler oljepengebruken vår hvert fjerde år, vil den kassen være tom i hvert fall lenge før mine barn er kommet midtveis i arbeidslivet. Det er en uansvarlig måte å ta vare på felles verdier

for framtidige generasjoner. Vår generasjon, den rikeste i historien, må i større grad betale våre egne løpende utgifter med de varer og tjenester og produksjon som vi sørger for selv.

Og når vi investerer i internasjonale selskaper, er det ikke for å støtte Microsoft eller Pepsi, det er for å få avkastning på de pengene som vi har pumpet opp av Nordsjøen, slik at de kommer mange generasjoner til gode. Vi kommer til å stå for en slik ansvarlig politikk. Det vil overraske meg om ikke regjeringen også i statsbudsjettet viser at de har lyttet til, lært av og forstått de advarslene som økonomene kommer med, og sørger for at oljepengeveksten blir redusert.

Geir Pollestad (Sp) [15:26:48]: Eg er glad for at representanten Giske så tydeleg understreka behovet for ein aktiv næringspolitikk i innlegget sitt. Me får stadig meldingar frå næringslivsaktørar om at dei opplever meir kontroll, tilsyn, rapportering, skjema, regelstyring og byråkratisering. Det gjeld både i private bedrifter og i offentleg sektor. Det er nærmast vorte sånn at det viktigaste ein kan gjera, er å dokumentera i ettertid at ein ikkje har gjort noko feil.

Mitt spørsmål til representanten Giske er om han er einig i at avbyråkratisering, nedbygging av byråkrati, er ein sentral del av næringspolitikken, som me kan samla oss om på Stortinget?

Trond Giske (A) [15:27:35]: Det er jeg helt enig i. Som næringsminister bidro jeg til forenklinger for norsk næringsliv på over 5 mrd. kr. En av de store tingene vi gjorde da, var å fjerne revisjonsplikten for små selskaper, en innsparing som gikk rett på bunnlinjen til mange både små og mellomstore virksomheter.

Jeg tror det fortsatt er mye å gjøre: digitalisering, Altinn-automatisering, at bedrifter kan rapportere ett sted, og at andre offentlige etater kan hente sin informasjon der i stedet for å måtte sende nye skjemaer til bedriftene for hver enkelt etat. Det er helt sikkert ting i både regnskapslov og andre lover som kan gjøre at det blir lettere å starte og drive og få lønnsomhet i virksomheter.

Mange bedrifter i Norge er små. Ryggraden i det er å kunne drive med den produksjonen som er hensikten med bedriften, og i minst mulig grad drive med byråkrati og andre ting som tar oppmerksomhet bort fra det.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:28:38]: Eg vil også gratulere med vervet som finanspolitisk talsperson i Arbeidarpartiet.

Mitt spørsmål går på klima. I dag la SV fram ein serie nye forslag om korleis vi kan kome på sporet av 2020. Stortinget har eit eige klimaforlik frå både 2008 og 2012, og dersom vi skal nå målet om kutt innan 2020, har vi

lagt fram ein serie tiltak som gjer at vi kan oppnå den målsetjinga. Den store spenninga knyter seg da til korleis Arbeidarpartiet vil stille seg til det forslaget der. Vårt forslag går inn for at vi vil få eit samla kutt på rundt 5 millionar innan 2020, det er det vi må få viss Noreg skal kome «back on track». Kva innfallsvinkel vil Arbeidarpartiet jobbe etter dei neste månadene? Vi har jo ein unik moglegheit no.

Trond Giske (A) [15:29:47]: Jeg er helt enig med representanten i at klimaområdet er et av de områdene hvor jeg tror det nye parlamentariske flertallet vil gi helt andre muligheter enn i forrige periode. Med et Kristelig Folkeparti som er fristilt fra samarbeidsavtalen, med et reelt flertall av opposisjonspartier, så tror jeg vi kan få til ting som i forrige periode ikke lot seg gjøre fordi Venstre og Kristelig Folkeparti var for sterkt bundet opp mot Høyre og Fremskrittspartiet.

Vi har ønsket oss et nytt bredt klimaforlik, men det er fullt mulig å se for seg at de rød-grønne partiene, forhåpentligvis da med støtte fra Kristelig Folkeparti – og jeg skulle likt å se Venstre stå utenfor det – tar initiativ som gjør at vi faktisk oppfyller klimaforpliktelsene våre. Det handler selvfølgelig om, som jeg vet representanten er veldig opptatt av, hva som skjer i olje- og gassnæringen, men det handler også om transport, det handler om bomønster, det handler om industrien, det handler om fornybar energi. Det er veldig mye vi kan gjøre sammen for å sette klimaet mye høyere på dagsordenen i denne stortingsperioden enn det var i forrige periode.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Tina Bru (H) [15:31:07]: Stortingsvalget den 11. september ga et klart nytt mandat til Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Vi skal gjøre det vi kan for å forvalte tilliten fra velgerne på en god måte. I møte med eldrebølgen, klimaendringer og et nytt arbeidsliv preget av digitalisering er vårt prosjekt å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i.

Vi har et solid grunnlag å bygge videre på når vi nå tar fatt på en ny stortingsperiode. På fire år har regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti forandret Norge. Norske elever lærer mer, tusenvis av lærere har fått etter- og videreutdanning, og både fraværet og frafallet i skolen synker. Helsekøene er blitt kortere, og pasientene venter ikke like lenge på behandling. Folk har kunnet se at det er blitt mer politi i gatene, og at Forsvaret øver mer på land, til havs og i luften. Over hele landet har folk sett anleggsarbeidere i gravemaskiner og lastebiler langs veier og jernbaneskiner, og de vet at nå vedlikeholdes og bygges infrastruktur som aldri tidligere. Det er resultatene av vår politikk som gjør at velgerne har gitt oss et nytt mandat.

Vi tar ikke lett på oppgaven som ligger foran oss. Vi tror ikke det blir lettere å styre Norge i årene fremover. Tvert om kommer det til å kreve både politisk mot og vilje til å foreta vanskelige valg og tøffe prioriteringer. Det økonomiske handlingsrommet vil bli mindre som følge av at vi lever lenger, og at flere derfor har større behov for helsehjelp og omsorg. Vi må også stramme inn på offentlig pengebruk slik at vi ikke stikker kjepper i hjulene for den veksten og optimismen vi nå ser i næringslivet. For Høyre er målet klart: Vi må ha flere jobber som bidrar til statsbudsjettet, enn jobber som lever av statsbudsjettet.

Arbeid er grunnlaget for vår felles velferd, og det er nøkkelen til velferd for den enkelte. Vårt mål er tydelig: I Norge skal ingen gå ut på dato, og vi skal ha et seriøst og inkluderende arbeidsliv. I min hjemkommune Sandnes kunne jeg i sommer lese et oppslag i avisen om unge arbeidsledige som mottar stønad fra Nav, og som har aktivitetsplikt. Ungdommene synes det var greit med aktivitetsplikt, men aller helst ønsket de seg selvfølgelig en ordentlig jobb. En av dem sa: Jeg skulle ønske noen bedriftsledere kunne kommet hit og truffet oss, snakket med oss – så ville de sett at vi er bra folk selv om vi har vært litt uheldige på ulike måter og derfor nå er her.

Lærdommen er at vi må gi folk en ny sjanse. Vi må sørge for at flere kan skaffe seg kompetansen de trenger for å komme inn i arbeidslivet.

Selv om det ikke er tvil om at vår side av politikken vant valget, er situasjonen i Stortinget annerledes enn den har vært de fire siste årene. Vi er tilbake til normalen i norsk politikk med en mindretallsregjering som kan støtte seg til ulike flertall i Stortinget. I en slik situasjon har alle partier et ansvar for Norge. Når oppgaven har krevd det, har Stortinget tidligere kommet sammen om brede forlik som sikrer legitimitet og kontinuitet i viktige saker, uavhengig av parlamentarisk grunnlag. Det er dette vi i Høyre gjerne kaller å ivareta helheten i politikken.

De siste årene har partikollega Henrik Asheim og jeg drevet en podkast. I den pleier vi å tulle litt og være litt selvironiske med vårt eget parti. Det er enkelt å tøyse med ting man er glad i, og i Høyre er vi veldig glade i ansvarlig økonomisk politikk – eller helheten, som vi kaller det. Vi er så glade i helheten at vi noen ganger mister av syne de mange enkeltsakene. En spøk vi ofte har dratt, er at ved hvert eneste budsjettforlik, når de ulike partiene blir spurt om hva de er mest fornøyd med, er Høyres svar «helheten». Å være opptatt av en ansvarlig økonomisk politikk og brede flertall kan likevel være ganske lurt.

Derfor ble jeg bekymret da Arbeiderpartiets leder i sin evaluering av valgkampen stilte spørsmålet om de hadde vært for konstruktive i opposisjon. Personlig har

jeg flere ganger sagt at dersom jeg av en eller annen grunn ikke kunne stemme på Høyre, ville jeg ha stemt på Arbeiderpartiet – og det ville ha sittet langt inne, men jeg kunne gjort det. Min forklaring på det er at Arbeiderpartiet, som Høyre, alltid har vært et parti med tradisjon for å være et styringsparti som setter landets interesser foran kortsiktig politisk gevinst for eget parti – rett og slett «et seriøst, styringsdyktig alternativ som har rygg til også å bære noen upopulære avgjørelser. Som setter det norske samfunnets interesser foran kortsiktig politisk gevinst», slik representanten Marianne Marthinsen beskrev det i et portrettintervju i Dagens Næringsliv.

Jeg håper Arbeiderpartiet fortsetter i den tradisjonen også fremover. Selvfølgelig kommer vi til å være uenig i mye, men jeg håper vi kan være enige om at helheten er viktig, selv om det også kan fremstå litt traust og kjedelig. I likhet med Høyre har Arbeiderpartiet søkt brede forlik i viktige saker, og de har tatt ansvar for at summen av det de er for, ikke overskrider rammene for en ansvarlig økonomisk politikk. Jeg håper derfor at Arbeiderpartiet også i stortingsperioden vi nå har foran oss, vil opprettholde tradisjonen som styringsparti og bidra til utviklingen av ny politikk på viktige områder for landet, som f.eks. arbeidet med å kutte klimagassutslippene ytterligere.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [15:36:21]: Verden opplever allerede konsekvensene av at klimaet forandres. Vi merker også klimaendringene i nord – på Svalbard, på Finnmarksvidda. For Arbeiderpartiet er klima et fundamentalt spørsmål, og på vegne av framtiden må vi ha konkrete og ambisiøse mål.

Jeg har noen konkrete bekymringer. I en undersøkelse fra NRK sier én av fem og et overveldende flertall av Fremskrittspartiets egne velgere at de ikke tror klimaendringene er menneskeskapte. Og i dagens regjering sitter klimafornekttere, velsignet av Høyre. Et tilfeldig eksempel er statsråd Amundsen, som i hele valgkampen nektet å svare på dette spørsmålet.

Spørsmålet er om representanten Bru ser noen problemer eller utfordringer for den Høyre-ledede regjeringen ved at man i 2017 har medlemmer som ikke engang vil svare på om de tror at klimaendringene er menneskeskapte.

Tina Bru (H) [15:37:24]: Jeg kan konstatere at selv om det er en ny periode er det ikke mye som har forandret seg i Arbeiderpartiets retorikk rundt klimaspørsmålet.

Det er én ting jeg opptatt av i klimapolitikken, og det er resultater. Hva er det vi har sett de siste fire årene? Resultatene med denne regjeringen og våre samarbeidspartier i forrige periode er at klimagassutslippene har gått ned både i ikke-kvotepiktig sektor og i kvotepiktig sektor. Det har aldri blitt bevilget så mye penger til Enova. Miljøteknologiordningen har hatt mye penger og store summer til å drive teknologiutvikling for å få ned utslippene. Vi har vedtatt masse offensiv politikk på transportområdet. Vi har også i mange tilfeller dratt Arbeiderpartiet etter oss i forhandlinger i Stortinget på dette.

Jeg har ingen utfordringer med å være stolt av den politikken vi har ført, og som vi kommer til å fortsette å føre i de neste fire årene.

Geir Pollestad (Sp) [15:38:31]: Sjølv om Høgre tapte oppslutning i Rogaland i valet, vil eg likevel nytte anledninga til å gratulera Tina Bru som ny benkeleiar. Eg vil òg gratulera representanten Bru med å vera bildequiz i siste utgåve av Bondebladet.

Det er to år sidan Stortinget vedtok Fornybar AS. Etter to år er stort sett det einaste me veit, at selskapet skal lokaliserast til Stavanger. Det har gjeve null nye arbeidsplassar, null verdiskaping. Mitt spørsmål til representanten Bru er om ho, som eg, ventar at 2018 vert året då Fornybar AS får sin første tilsette og bidreg til den første investeringa.

Tina Bru (H) [15:39:23]: Jeg vil starte med å takke og gratulere representanten Geir Pollestad, som nå ikke bare har blitt gjenvalgt, men som også har tatt sin plass som den yngste blant de eldste på rogalandsbanken. Det skal bli trivelige fire nye år.

Så til Fornybar AS: Jeg gleder meg til å se det som kommer ut av det arbeidet. Jeg deler også utålmodigheten. Jeg ønsker at vi skal komme i gang. Jeg er kjempeglad for det initiativet som kom i forrige periode – pushet på fra Venstre, men som vi også har vært med på for å få etablert Fornybar AS. Jeg tror det kommer til å bli en nyvinning i Norge som kan sikre store muligheter for landet vårt, og jeg gleder meg til å se det på plass i Rogaland og i Stavanger-regionen i aller nærmeste fremtid.

Geir Pollestad (Sp) [15:40:17]: Eg vil berre retta på at eg ikkje er yngst blant dei eldste, men eldst blant dei yngste.

Til spørsmålet: Det må vera mogleg å kunna gje eit svar på om me i løpet av 2018 vil sjå eit selskap – Fornybar AS – lokalisert i Stavanger som har tilsette, og som bidreg til investeringar. Det er eit ganske enkelt ja/nei-spørsmål, og eg håpar at representanten Bru kan bidra til klarleik i det.

Tina Bru (H) [15:40:54]: Selskapet er avgjort lokalisert til Stavanger-regionen, så det enkle svaret på det spørsmålet er: Ja, vi kan forvente å se det i løpet av 2018.

Lars Haltbrekken (SV) [15:41:05]: Her skal det komme flere gratulasjoner. Jeg vil gjerne få gratulere Høyre og regjeringen med beslutningen om ikke å tillate kraftutbygging i det verneverdige Øystesevassdraget i Hordaland. Det var en svært viktig seier for naturen.

På Hordaland Høyres nettsider kan vi lese følgende under overskriften «Øystesevassdraget vernes!»:

«Regjeringen sier nei til kraftutbygging i Øystesevassdraget, og går inn for vern av både nedre og øvre del.»

På Twitter samme dag som beslutningen om nei til kraftutbygging ble offentliggjort, skrev også klima- og miljøminister Vidar Helgesen:

«Regjeringen går for fullt vern av Øystese. Et av de siste urørte vassdrag sikres for naturmangfold og friluftsliv.»

Jeg vil derfor spørre representanten Bru om Høyre nå går inn for å supplere verneplanen for vassdrag og sikre Øystesevassdraget varig vern.

Tina Bru (H) [15:42:24]: Jeg vil starte med å ønske velkommen og gratulere med valget til min nye kollega i energi- og miljøkomiteen.

Når det gjelder Øystesevassdraget, er jeg veldig fornøyd med den avgjørelsen som ble tatt der. Jeg mener det er riktig å sikre naturverdiene i det vassdraget. Når det gjelder spørsmålet om å supplere verneplanen, mener jeg at vi ikke har tradisjon for å løfte vernesaker i ett enkelt tilfelle uten å ha en fullstendig vurdering. Jeg tror ikke tiden er inne for det nå. Det er heller ikke jeg som avgjør det, men jeg tror vi må følge de vanlige prosessene i disse spørsmålene og ikke løfte ett enkelt vassdrag ut av en samlet helhetlig vurdering.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Helge André Njåstad (FrP) [15:43:17]: Eg vil starta med å gratulera presidenten med jobben. Det er fantastisk å få to presidentar frå Hordaland, som òg snakkar nynorsk. Eg trur Stortinget har godt av å få leia møta på nynorsk etter gamalt. Valet kan me òg bruka til å gratulera dei som vann – samarbeidspartia, Høgre og Framstegspartiet. Me i Framstegspartiet synest at valet verkeleg har historiske dimensjonar. Det har vel aldri skjedd i Europa før at ein juniorpartner i ein regjeringskoalisjon held stand og kjem tilbake fire år etterpå ved at veljarane ønskjer meir av den politikken som dei har fått i fire år.

I vekene etter valet har ein jo brukt masse tid på å analysere det store opposisjonspartiet, Arbeidarpartiet,

sin valkamp og resultatet av han. Det er litt gøy for oss andre å følgja med på det som skjer i det partiet. Eg registrerer at ei av forklaringane er at dei har vore for utydelege, difor tapte dei valet. Eg, som er frå Vestlandet, oppfatta at dei var veldig tydelege på nokre område. På skattepolitikk var dei veldig tydelege: Det landet no trong, var 15 mrd. kr meir i skatteinntekter til staten. Eg trur det er mykje av grunnen til at dei tapte valet. Me på Vestlandet ser ikkje på det som riktig medisin at ein skal skattleggja bedrifter, verdiskaping og innbyggjarar kraftigare enn det som er gjeldande skattepolitikk i dag. Eg trur mykje av forklaringa ligg i at Arbeidarpartiet ikkje forstod Vestlandet verken før eller etter valet.

Skatt og avgift kjem til å bli veldig viktig for Framstegspartiet. Me har tru på at viss ein stimulerer både bedrifter og folk til å jobba litt smartare, stå på litt meir, gjennom at dei får behalda litt meir av innsatsen sin i eiga lommebok, vil dei bidra med meir. Difor vil me framleis arbeida for å redusera skattar og avgifter i Noreg.

Ein skatt som me har sett veldig høgt på dagsordenen i valkampen, er eigedomsskatten, som me registrerer at nokre kommunar har masse av. Eg nemnde i replikkordskiftet i stad at i Bodø må småbarnsfamiliar velja om dei skal betala eigedomsskatt eller ha barnehageplass. Me registrerer samtidig at kommunane i 2016 aldri har hatt så god inntekt i dette tusenåret, ein påstand eg sette fram og vart faktasjekka på, og som faktasjekken sa var riktig. Då er det jo eit paradoks at ein opplever at kommunane, trass i ein historisk god kommuneøkonomi, aukar og utvidar eigedomsskatten. Difor har me sett høgt på dagsordenen at me ønskjer å gjera noko med det. Det er fordi at når me i Framstegspartiet ser eit hus, så ser me ein heim, medan konkurrentane våre ser eit skatteobjekt.

Distriktspolitikk har òg prega valkampen, og eg, som er frå eit distrikt, føler at det nesten er ei stakkarleggjering av distrikta, den profilen ein har hatt, når ein gjev inntrykk av at det Distrikts-Noreg treng, er overføringar frå denne sal og arbeidsplassar i offentleg sektor som blir flytta ut. Mi erfaring som tidlegare ordførar i ein distriktskommune og som innbyggjar i Distrikts-Noreg er at det me treng, er å få lov til å foredla naturressursane våre sjølve, det er at me får gode vegar for å få arbeidskraft inn til arbeidsplassane og eksportert varene ut, og elles at ein får lov til å bestemma meir over lokaldemokratiet enn det me opplevde under den raud-grøne regjeringa, då fylkesmennene hadde ei altfor stor og dominerande rolle. Så distriktspolitikken har fått ein solid posisjon i valkampen. Dessverre har kritikarane av denne regjeringa ei feil oppskrift, for distrikta ber ikkje om fleire statlege arbeidsplassar, dei ber om å få lov til å utnytta sine eigne naturressursar og få lov til å utvikla seg

vidare. Difor vil me fortsetja å ha distriktspolitikken høgt på dagsordenen òg i denne perioden, men oppskrifta vår er at me skal ha lågare skatt, me skal bruka endå meir pengar på veg, ei utvikling som me har jobba målretta for i fire år, me skal gje meir makt til lokaldemokratiet og stola på at lokalpolitikarane veit betre enn fylkesmennene kva som kan tillatast, utviklast og ikkje, og me skal fortsetja med gode distriktspolitiske ordningar, som ferjeavløysingsordninga, som denne regjeringa og stortingsfleirtalet styrkte i første periode.

Distriktspolitikk er viktig, og skal me møta utfordringane, er me nøyddde til å vera offensive. Då handlar det ikkje om å snakka ned, men om å snakka opp distrikta i Noreg, og det skal me gjera dei neste fire åra, for veljarane har gjeve oss tillit til å fortsetja den gode politikken me har ført i fire år.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [15:48:19]: Jeg registrerer at representanten Njåstad mener at nynorsk er gammel-dags, men fint.

Så snakket representanten om Arbeiderpartiet – hva Arbeiderpartiet mener, hva Arbeiderpartiet har gjort – og nevner distriktspolitikk som noe man må snakke om. Jeg tror handling er det man må gjøre noe med, jeg tror det er en ganske klar bestilling fra folket.

Den parlamentariske lederen i Høyre sto her i dag og sa at regjeringen har klare visjoner for Norge. Jeg ønsker å høre hva representanten har å melde når det gjelder hvilke klare visjoner Fremskrittspartiet og den delen av regjeringen har for Norge, spesielt med tanke på klimapolitikken.

Helge André Njåstad (FrP) [15:49:08]: Viss eg kom i skade for å seia at nynorsk er gamaldags, er det sjølvsagt feil. Det eg meinte, var at i første periode hadde me ingen presidentar som leia møta på nynorsk, men at det er det no, er noko eg gler meg over, og ingenting anna.

Når det gjeld handling, er me i Framstegspartiet like ambisiøse som resten av regjeringa på at me vil ha synlege resultat innanfor klimapolitikken. Ein interessant observasjon som no er gjord, er at gjennom å byggja breiare vegar får me ned utsleppa – med firefelts veg får ein faktisk ned utsleppa. Men me har lyst til å motivera og inspirera folk til å velja dei smarte løysingane meir enn å leggja hindringar i vegen for folk, noko som blir oppfatta som feil.

Me har mykje offensiv politikk innanfor klimapolitikken på avgiftssida – at det skal løna seg å velja dei miljøvenlege løysingane. På felt etter felt vil ein sjå at me er opptekne av ein god klimapolitikkk.

Else-May Botten (A) [15:50:09]: Da er det interessant å høre hvordan man fra Vestlandet tenker når det gjelder en visjon for næringsutvikling koblet til klimaperspektivet. Vi har veldig mye industri, og veldig mye av klimagassutslippene går jo på industri, samtidig som transport er et viktig element i det. Jeg bare tenker: Mange næringsaktører jobber for teknologisk utvikling og bidrag for å få mindre utslipp. Hvordan ser Framskrittspartiet på samspillet mellom krav, nye løsninger og nye muligheter for industrien framover?

Helge André Njåstad (FrP) [15:50:57]: Det er bra at ein diskuterer vestlandsperspektivet. Me skal finna mange gode løysingar.

Eg vil gjerne bruka eit eksempel her: Det har tidlegare vore mykje snakk om at ferjeflåten i Noreg er ein miljøversting og har store utslepp. I dei siste fire åra har me faktisk gjort mykje med det. Me har kanskje ikkje vore flinke nok til å fortelja folk at me har gjort mykje med det, for eg registrerte at partiet til spørsmålsstillaren i valkampen gjorde eit nummer av at no skulle dei satsa på noko som me allereie har fått på plass gjennom auka løyvingar, gjennom auka midlar til fylkeskommunane, slik at dei kan stilla høgare krav. Det vil hjelpa heile den maritime klynga med verft på Vestlandet. Ikkje minst vil me få ned utsleppa når det gjeld både dei anboda som fylka lyser ut, og dei anboda som me sjølve lyser ut, frå staten. Me gjer mykje for å hjelpa ei maritim klynge med omsyn til klimaet.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:52:09]: Eg vil gratulere presidenten med den posisjonen. Det er flott å høyre nynorsk òg frå den plassen i Stortinget.

Så til spørsmålet: I eit intervju med ABC Nyheter den 1. juli vart justispolitisk talsmann Leirstein sitert på følgjande:

«Nasjonal sikkerhet må gå foran en avtale inngått for flere år siden. Vi er villige til å sette nasjonale interesser over Schengen. Vi kommer ikke til å åpne grensene».

Representanten la til i det same intervjuet at Framstegspartiet ikkje føler seg trygge på grensekontrollen som vert utført i våre naboland, og at Noreg derfor må ta sine egne forholdsreglar.

I den same artikkelen kjem det fram at berre 9 av 78 grenseovergangar er bemanna i Noreg. Kan representanten utdjupe kva Framstegspartiet no faktisk vil gjere med grensekontrollen i Noreg etter at me har hatt fire år med Framstegsparti-regjering og det framleis berre er 9 av 78 grenseovergangar som er bemanna. Var det dette som var valløftet om permanent grensekontroll?

Helge André Njåstad (FrP) [15:53:13]: Eg må seia at representanten Navarsete i spørsmålet går veldig i de-

talj i sitatet til Ulf Leirstein og hans område. Eg må be om respekt for at eg ikkje kan svara heilt utfyllande på kva me har tenkt å gjera i justisfraksjonen på dette området, utover det at det sjølv sagt er viktig for oss å ha trygge grenser, både i samband med yttergrensene i Schengen og samarbeid med andre land, og våre egne grenser. Det spørsmålet ligg i justisfraksjonen vår, som Ulf Leirstein held fram med å leia. Eg oppmodar representanten til å stilla det spørsmålet til han, så vil ho sikkert få eit betre svar enn det eg klarer å gje rett over bordet i denne runden.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [15:54:11]: Regjeringen og representanten Njåstad har et forklaringsproblem, for overskriften skal jo være «Et bærekraftig velferdssammenheng». Likevel har vi gjennom fire år sett for høy olje- og gassbruk, store skattelettelse til de rikeste og en lang rekke smålige velferdskutt, som rammer de fattigste. Dette kan vanskelig kalles for bærekraftig.

Så registrerer jeg at regjeringen varsler fortsatt skattelettelse og kanskje også – forhåpentligvis – mindre olje- og gassbruk. Men de smålige kuttene hører vi ikke noe om. Mine spørsmål til representanten Njåstad er: Hva vil skje med de tusen som har mistet barnetillegget til uføretrygden? Hva vil skje med de tusenvis av uføre som har mistet bostøtten? Og hva vil skje med de pensjonistene som opplever fortsatt fall i kjøpekraften?

Helge André Njåstad (FrP) [15:55:09]: Heile premisen for spørsmålet blir jo feil om ein hentar ut nokre mindre element av det me har gjort dei siste fire åra. Om ein ser på heilskapen, ser ein at me har utvikla velferdsstaten på mange område. Me har innført nye ordningar. Når det gjeld fattigdom, har me gjort ei rekkje ting som den raud-grøne regjeringa ikkje gjorde. I tillegg har me klart å styrkja kommuneøkonomien, som set kommunane betre i stand til å yta gode tenester til innbyggjarane. Så eg aksepterer ikkje premisen om at me har sett skattelette over velferda, for me har faktisk greidd å gjera begge delar i denne førre perioden.

Når ein òg stiller spørsmål til oss om berekraft, klarer me å balansera det på ein god måte – sunn og god økonomi saman med gode velferdsordningar. Partiet som spørsmålsstillaren representerer, har jo gått inn for ei tilstrøyming på asylfeltet som ikkje er berekraftig i det heile, og som ville generert utgifter til Noreg som er på eit heilt anna nivå enn det ein peiker på. Så eg aksepterer ikkje heilt premisen for spørsmålet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:56:28]: Eg vil i dag rette merksemda mot det som vert ei av dei aller viktigaste

sakene på Stortinget i haust, den såkalla landmaktutgreiinga.

Som folkevalde er vår mest grunnleggjande oppgåve å sikre norske borgarar tryggleik. Nasjonal sikkerheit er heilt grunnleggjande for all verksemd. Inga velferds-teneste kan gis til borgarane om ikkje landet sin suverenitet er sikra.

Senterpartiet ynskjer eit samfunn der det er folket i landet som faktisk styrer i landet. Eit sterkt norsk folkestyre føreset ein velfungerande og suveren nasjonalstat, og det er ikkje mogleg å sikre norske borgarar sin suverene rett til å styre landet sitt utan at me har eit sterkt norsk forsvar.

Eg møtte i helga på NATO PA sin haustsesjon i Bucuresti. Der var det fokus på mange av dei utfordringane som skjer rundt oss, men det var òg fokus på finansiering av forsvaret i alliansen. Senterpartiet tek Noreg sine plikter overfor NATO på alvor. Me vedtok under vårt landsmøte i 2015 at Forsvaret må styrkjast, og at Noreg må auke løyvingane til Forsvaret tilsvarande 2 pst. av BNP. Dette er eit mål som statsministeren sjølv har underteikna i Wales, men som ho seinare gav uttrykk for var tull. På Høgre sitt eige landsmøte vart det opprør mot dette, noko som gjorde at òg Høgre vedtaksfesta eit 2 pst.-mål i eige program. Etter dette har like fullt Høgre sin eigen forsvarsminister måtta innrømme at regjeringa sin eigen plan for Forsvaret, regjeringa sin langtidsplan, er langt unna å møte våre plikter overfor NATO.

Kva mandat ligg så til landmaktutgreiinga? Jau, å leggje fram eit forslag som måtte liggje innanfor dei økonomiske rammene i 20-årsperspektivet som er lagt til grunn for landmakta i langtidsplanen. Langtidsplanen inneheld ikkje tilstrekkeleg finansiering til å sikre Hæren alle naudsynte kapasitetar for at den skal fungere. NATO er tydeleg på at Noreg treng ein moderne og mekanisert brigade. Det vil Senterpartiet jobbe beinhardt for å sikre. I og med at òg dei andre store partia på Stortinget har vedtaksfesta NATO sitt 2 pst.-mål, reknar eg med at dei vil støtta Senterpartiet si styrkte satsing på Forsvaret i dei komande åra. Fyrste moglegheit til å kome på bana frå regjeringa si side er jo allereie når statsbudsjettet skal leggjast fram om to dagar.

Regjeringa valde å halde landmaktutgreiinga for seg sjølv fram til etter valet. Ved å halde landmaktutgreiinga i løynd gjorde Høgre og Framstegspartiet det svært vanskeleg for veljarane å ta stilling til utvikling av Hæren og Heimevernet før valet. No kan like fullt debatten ikkje verte halden nede. Me i Senterpartiet skal arbeide for at alle i Noreg får informasjon dei treng om utviklinga av Forsvaret, for utviklinga av Forsvaret er grunnleggjande for framtida til landet vårt. Me trur på folk sin klokskap og suverene rett til å styre landet. Så store spørsmål som me no skal handsame, kan ikkje berre verte avgjorde på

nokre kontor i departementet – ikkje eingong i regjeringskonferansen.

Det har vore mykje uro i Forsvaret det siste året. Til og med Forsvaret sine øvste leiarar, som tenkjer særst nøyre gjennom orda sine før dei uttalar seg til media, åtvarar sterkt mot det som no skjer. Sjef for Hæren, Odin Johannessen, har slått fast at regjeringa sin langtidsplan er ei nedprioritering av Hæren, og sjef for Heimevernet, Tor Rune Raabye, slo i ein kronikk i DN onsdag 12. juli fast at Noreg treng fleire, ikkje færre HV-soldatar. Hæren er etter den kalde krigens opphøyr redusert med over 90 pst., og HV tilsvarande med 50 pst. Eg meiner reduksjonane har gått for langt. Få, om nokre, andre europeiske land kuttar i dag i sitt heimevern. Blant anna Frankrike, Finland og Latvia aukar no sitt heimevern, og det var ein gjennomgangstone på NATO-parlamentarikarforsamlinga sitt møte at det trengst ei stor og vedvarande styrking av Forsvaret i alliansen sine medlemsland. USA er svært tydeleg. Me treng USA som dedikert NATO-alliert, ikkje minst Noreg treng det. Det er me som er NATO i nord, det er me som har nordflanken. Som det òg har vore fokus på i den seinare tida, kan den vere utsett, både på grunn av trugsmål frå nabostatane og fordi klimaendringane gjer at ein får mykje større interesse frå mange land, inkludert Kina og andre statar som er langt unna nordområda i utgangspunktet.

Så frå Senterpartiet si side skal me stå opp for det norske forsvaret, og me ser fram til mange spennande debattar i tida som kjem.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:01:44]: Et samfunn som er bra for ungene våre, er et samfunn som er bra for alle. Hensynet til unger og ungdommer går som en gul tråd gjennom Kristelig Folkepartis program. På helsefeltet innebærer dette bedre fødsels- og barselomsorg, å arbeide for flere i skolehelsetjenesten og flere helsesøstre, en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot ungene våre og å sikre en fastlegeordning som er et nav i helsetjenesten – for småbarnsforeldre, for voksne og for eldre. Kristelig Folkepartis fremste mål er å ha en politikk som lager et barnevennlig samfunn – et samfunn for alle. En trygg og god oppvekst for alle varer livet ut. Et samfunn som er grunnfestet på ungenes behov, må og skal bli prioritert fra Kristelig Folkepartis side.

Kristelig Folkeparti skal være konstruktive og vil samarbeide. Vi kan samarbeide med alle partier som ønsker å lage et samfunn der ungene våre er i sentrum. Det handler for oss alle om å prøve å få gjennomslag for det programmet vi har gått til valg på. For Kristelig Folkeparti innebærer dette at vi vil sikre at barn og unge blir prioritert, at ideell sektor får ha aktører som bidrar til utrolig mange gode helse- og omsorgstjenester i vårt

samfunn, og å sikre at menneskeverdet og hensyn til barn fortsatt er det grunnleggende også når bioteknologiloven skal behandles.

Stortinget trenger representanter som setter menneskeverdet i sentrum i absolutt alle saker. For Kristelig Folkeparti er nettopp menneskeverdet sentrum, kjernen, i politikken. Alle mennesker er uendelig like mye verdt og har en ukrenkelig verdi og rettigheter i kraft av bare det å være menneske. Alle er like mye verdt, og det er ingen av oss som er mer verdt eller mindre verdt enn andre. Menneskeverdet er konstant, det er ikke noe vi kan gradere. Det er derfor vi fremmer forslag om endringer i pleiepengeordningen, fordi alle er like mye verdt.

Vi vet at krenkelser av menneskeverdet ikke er noe som hører fortiden til. Mennesker diskrimineres på bakgrunn av kjønn, alder, funksjonsnivå, etnisitet og seksuell orientering. Undertrykkelse, utnyttelse og diskriminering skjer også i dag, også i vårt samfunn. Menneskeverdet er under press.

Noen vil si at Kristelig Folkeparti overdriver eller bruker skremselspropaganda når vi advarer mot et sorteringssamfunn. Jeg beklager det sterkt, og det er rett og slett litt naivt å tro at sortering ikke er en realitet. Sortering skjer her og nå over hele verden, også i vårt land. Mange mener at det er helt greit at retten til liv begrenses på bakgrunn av menneskelige egenskaper. Vi hadde i forrige periode flere runder om tvillingabort. Det handler om sortering når unger ikke kommer til verden bare fordi de er tvilling. Kristelig Folkeparti er skuffet over stortingsflertallet og regjeringen i denne saken. I fostervannsdagnostikken har vi snart teknikk til å finne all informasjon om fosteret. Veien ligger vidåpen for sortering. Det er et politisk ansvar, et fellesskapsansvar, å utforme etikk for denne teknikken. Uten disse rammene møter vi enkeltmennesker på en måte som gjør at de må ta umenneskelige valg og får et umenneskelig ansvar. Det er etisk forskjell mellom fostervannsdagnostikk som tester for sykdom eller tilstander som kan behandles, og tester med formål om å finne ut det som er annerledes.

Fostervannsdagnostikk i offentlig regi må ha som formål å redde liv og forbedre livskvalitet. Offentlig diagnostikk kan ikke ha som formål å lete etter såkalte feil og mangler. Kristelig Folkeparti ønsker et samfunn som har plass for alle – noe som gir samfunnet vårt et mangfold – og som ikke bare er en jakt på det perfekte.

Med dette tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [16:07:09]: Årets valgresultat ga oss en ny parlamentarisk situasjon. Kristelig Folkeparti har gjort det klart at de ikke ønsker å delta i videre samtaler om regjeringssamarbeid, men at de ønsker å samarbeide med regjeringen fra sak til sak. Kristelig Folkepartis leder, Knut Arild Hareide, har uttalt at han håper han slipper å felle Erna Solbergs regjering. Samtidig har han sagt at han vil rekke ut hånden til alle, uansett farge på partilogo. Representanten Bollestad presiserte nå at hun ønsker å få politisk gjennomslag, og det er jeg glad for å høre. Men jeg lurer på om det betyr at Kristelig Folkeparti i denne sal er villig til å sikre flertall for gode forslag som kommer fra andre enn regjeringspartiene, f.eks. i saker som angår barn som vokser opp i fattigdom her i Oslo og i landet for øvrig.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:08:01]: Kristelig Folkeparti har valgt ikke å ha en samarbeidsavtale med regjeringen, eller å være et samarbeidsparti, men det betyr at kommer regjeringen med politikk som er sentrumsvennlig, som Kristelig Folkeparti er, stemmer vi selvsagt for det. Kommer det gode forslag fra Arbeiderpartiet eller fra andre partier, vil Kristelig Folkeparti selvfølgelig vurdere det opp mot vår egen politikk og stemme for det vi er for. Samtidig må vi ha et overblikk – vi har ansvar for et totalbudsjett, og det vil vi ta ansvar for, men vi vil selvfølgelig se til begge sider.

Willfred Nordlund (Sp) [16:08:54]: Regjeringen har flere omsorgsplasser som eneste mål. Senterpartiets mål er gode omsorgsplasser, og det er derfor vi har ønske om å støtte rehabilitering av sykehjemsplasser og dagplasser på linje med nybygging, uavhengig av om det er lokalt nettobehov for flere plasser på kort og mellomlang sikt.

I statsbudsjettet for 2017 var Kristelig Folkeparti med på å endre denne ordningen, men uttrykte samtidig i innstillingen skepsis til at man kun skulle gå for en nettoøkning av slike plasser. Senterpartiet ønsker å stille et spørsmål til Kristelig Folkeparti om hvorvidt de vil være med på et forslag som også sørger for rehabilitering av plasser der det ikke er behov for nettoøkning av disse plassene på kort og mellomlang sikt.

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:09:44]: Vi vet at i framtiden vil folk leve lenger. Vi vil få flere eldre, og de vil bli sykere. Det betyr at vi vil ha et behov for mangfold i omsorgstjenester og sykehjemsplasser. Da er vi opptatt av at det vi har bygd, det vi har bidratt med, også må rehabiliteres og møte en ny tid. Dette må vi også se på etter 2021. På samme måte må vi sikre nok sykehjemsplasser til tiden som kommer, når vi vet at det blir flere eldre enn det vi har i dag. Kristelig Folkeparti er villig til å se på begge sider, for ellers vil vi sitte igjen med et ved-

likeholdsetterslep hele tiden, og det er verken kommunene eller staten tjent med.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:10:43]: La meg først gratulere Olaug V. Bollestad med at hun trolig skal lede helse- og omsorgskomiteen. Jeg er glad for at det er noen erfarne der når jeg skal inn som ny.

Omsorg handler om mer enn medisinsk behandling. Det handler om kjærlighet og varme. Når man har det vondt, skal man ha noen nærstående nær seg. Pleiepengeordningen skal sikre at alvorlig syke barn får omsorg fra mamma eller pappa i den vonde tiden. Høyre–Fremskrittspartiet-regjeringen med støtte fra Venstre har kuttet i pleiepengene for familier med alvorlig kronisk syke barn som trenger kontinuerlig tilsyn og omsorg i mer enn fem år. SV og Kristelig Folkeparti har tidligere samarbeidet for å sikre barns oppvekstvilkår. Vil Kristelig Folkeparti vurdere å søke samarbeid med venstresiden for å hjelpe barn og familier med alvorlig syke barn?

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:11:38]: Først vil jeg takke for gode ord og si at blir det meg som skal lede helse- og omsorgskomiteen, skal vi få en komité som har god plass til nye komitémedlemmer.

Så til spørsmålet: Kristelig Folkeparti har fremmet et forslag i dag om akkurat pleiepengeordningen, og det er fordi vi ser og vet at veldig mange unger er syke lenger enn i fem år. Hvis man er syk lenger enn i fem år eller får et residiv – sykdommen kommer igjen – så vet vi at det koster familien mye. Men det koster også samfunnet mye ikke å ivareta disse, og derfor vil Kristelig Folkeparti se på det. For det andre vet vi at hvis man har et sykt barn, er det å ikke ha nok penger i lommeboken nesten det siste man tenker på. Hvis lønnen er redusert til 66 pst. og man nesten ikke får endene til å møtes i en så krevende situasjon, er det meningsløst, synes Kristelig Folkeparti. Den tredje grunnen til at vi fremmer dette, er at noen blant oss vil ha et hjelpebehov etter fylte 18 år, spesielt de som er psykisk utviklingshemmet. For dem vil vi også se på pleiepengeordningen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:13:05]: I forbindelse med stortingsvalget i år ble det avholdt en folkeavstemning i Sørumsdal der spørsmålet var om man vil at Sørumsdal kommune skal slå seg sammen med Skedsmo og Fet. Saken vakte stort engasjement, nesten like mange stemte ved folkeavstemningen som ved stortingsvalget. Resultatet var et overveldende nei, nesten 60 pst. stemte imot. Flertallet i kommunestyret har avklart at de vil følge opp folkets nei med en søknad om reversering av Stortingets vedtak om tvangssammenslåing. Til Kommunal Rapport 15. september i år sier representanten Bollestad at dersom det kommer fram særlige momenter som gjør at det er riktig å se på enkeltsaker på nytt, skal

de selvsagt gjøre det. Vil en folkeavstemning med over 71 pst. valgdeltakelse og nesten 60 pst. nei, etterfulgt av en søknad fra kommunestyret om reversering, være et særlig moment som gjør at det er riktig å se på en sammenslåing på nytt?

Olaug V. Bollestad (KrF) [16:14:02]: Kristelig Folkeparti har ikke gått til valg på å reversere kommunereformen på samme måte som Senterpartiet har gjort. Når vi har sagt at det må være spesielle grunner til å kunne se på det, kan jeg ta et eksempel: I Forsand og Sandnes fikk ikke kommunestyret sin mening, og det mener vi er noen grunner. Så sier fylkesmannen at saksbehandlingen har vært feil, og da skal vi være med og se på det.

Når det gjelder saken som representanten viser til i Akershus, tenker jeg at det har blitt en sak som er vedtatt, og jeg vil se saken før jeg sier at den vil jeg være med og reversere. Det må være spesielle grunner for å kunne gjøre den reverseringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:15:12]: Når en i dag diskuterer trontalen, er det for å se framover. Hva vil vi bruke denne fireårsperioden til, for å bygge landet vårt, for å gjøre det bedre for oss alle? Vi bør bruke anledningen til å diskutere de reelle forskjellene og ikke drive valgkamp videre med å svartmale virkeligheten og konstruere problem større enn det de er. Vi må diskutere de løsningene som finnes på tapetet, framfor å svartmale motstanderen.

Det å bygge landet er viktig for oss som nasjon, men også for en enklere hverdag – det å skape gode bo- og arbeidsregioner, sørge for at næringslivet får styrket sin konkurransevne, gjøre landet vårt tilgjengelig for alle som bor her, uansett funksjonsdyktighet, uansett om en har flyttet hit eller ble født her, uansett hvor en er på samfunnsstigen. Det å møte framtiden med de utfordringer som er der, med bredde i næringsliv for å skape verdier, ja det er en viktig del av dette – ikke lene oss på en oljedrevet vekst som løftet oss i årene 2005–2013, men faktisk sørge for at næringslivet skaper verdier gjennom en bredde av store og små bedrifter, både i oljen og ikke minst utenfor. Da er det viktige, brede politiske satsinger som en må jobbe med. En god og aktiv næringspolitikk – nei, det er ikke sånn at regjeringen er imot en aktiv næringspolitikk. Vi skal ha god og tilpasset næringspolitikk til de ulike næringene, en god skattepolitikk som gjør at det er lønnsomt å drive i Norge, attraktivt å være i Norge, god satsing på forskning og utdanning og en satsing på infrastruktur, ikke bare den fysiske med vei og jernbane, havner og flyplasser, men også den digitale, med 4G–5G i framtiden – fiber og lignende. Her

ser vi at borgerlig side gang på gang fant enighet i de årene som gikk – og vi skal gjøre det framover – mens rød-grønn side ikke fant det.

Innenfor infrastruktur, som er et eksempel på hvordan regjeringens satsing har skutt fart, ser en både satsing på å bygge nytt og ikke minst på å vedlikeholde det vi har. Det er også en del av det å ta vare på landet vårt. Vi ser at norske entreprenører vinner langt flere kontrakter nå enn de gjorde tidligere. Det betyr at entreprenørene har gode næringsvilkår og ikke minst god arbeidskraft. Det er viktig for regjeringen at vi også sysselsetter nordmenn i dette.

Jeg er glad for at den synlige satsingen blir lagt merke til, og at vi de neste årene skal realisere Nasjonal transportplan, som borgerlig side var enige om, men hvor opposisjonen sprikte i alle retninger. Jeg håper likevel at den trontaledebatten som vi har nå, kan gjøre at også opposisjonen samler seg, sånn at når Nasjonal transportplan skal gjennomføres, gjør en det med konstruktiv støtte fra Stortinget og ikke med sprikende debatter.

Vi må samtidig ha respekt for skattebetalerne. Derfor er det ikke bare en diskusjon om hvem som bevilger mest penger til et formål, men også hvordan vi sørger for at pengene brukes på en effektiv måte. Der klarte også borgerlig side å samle seg om en rekke reformer som ikke minst de neste årene vil skyte fart og vise nytteverdien, mens opposisjonen sprikte og kranglet.

Vi må sørge for at når vi bygger vei og jernbane, når vi bygger våre sykehus og universitet, gjør vi det på en mer effektiv måte enn før, sånn at skattebetalerne penger brukes effektivt, men vi også får løst felles oppgaver.

Så må vi bruke markedet der markedet fungerer godt. Innenfor fiberutbygging og 4G har mange ulike regjeringer lagt vekt på at markedet skal være en viktig aktør. Gjennom enklere regler fra regjeringen og en kraftig satsing ser vi at markedet nå responderer med en kraftig økning i sine investeringer. I 2016 var investeringene 3 mrd. kr høyere enn før forrige regjeringsskifte. Det viser resultatene.

Jeg merker meg også at i dagens debatt er det mange som gir inntrykk av at det ikke føres en klimapolitikk fordi ikke alle er like frelste i miljødebatten som enkelte naturvernere. La oss da se på resultatene: Under de fire årene som har vært, som peker på hvor vi skal hen, går nå utslippene fra personbilsektoren faktisk ned og ikke opp. I Nasjonal transportplan synliggjorde en mulighet for kutt fram til 2030 på 60 pst. Det vitner om at den skremnelsen som enkelte tar opp i replikkordskiftet når det gjelder klima, ikke har grunnlag i den politikken som dagens regjering fører.

Vi bygger ut mer infrastruktur for lading av utslippsfrie biler. Noen gir inntrykk av at en ikke gjør noe innenfor skipsfarten, samtidig som Dagsavisen før valget kun-

ne melde at over 50 ferjer i 2020 kommer til å ha batteripakker om bord, det er et utviklingsprosjekt for hydrogenferjer, en ser på bruk av hydrogentog, utbygging av fornybar kraft har en dobbel så høy takt nå som de siste 25 årene i snitt, og satsingen på tog og satsingen på kollektiv i byene er langt høyere nå enn noen gang før. Så jeg kan love at også satsing på å redusere uønskede utslipp kommer til å vedvare med dagens regjering.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [16:20:32]: Jeg kan love samferdselsministeren at Arbeiderpartiet skal være svært så konstruktive i gjennomføringen av Nasjonal transportplan. Men alt går ikke på skinner, dessverre, bokstavelig talt. I høst har det vært store problemer i togtrafikken på Østlandet. Tusenvis av fortvilte togpassasjerer har vært rammet – passasjerer som har kommet for sent på jobb eller for sent hjem, eller begge deler. Punktligheten for NSBs passasjertog var i august og september den laveste på mange år. Ja, så ille var det at NSB-sjefen måtte be om krisemøte med de andre enhetene innenfor jernbanen, og de er det som kjent blitt svært mange av etter hvert. Jeg har skjont at det var et møte nå før helga, og spørsmålet mitt til samferdselsministeren er: Kan samferdselsministeren love de reisende at det nå er slutt på problemene i togtrafikken på Østlandet, som vi har opplevd tidligere i høst?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:21:33]: Gjennom den satsingen som regjeringen har hatt over flere år på vedlikehold av jernbanen, er alle forutsetningene til stede for at problemene vil bli stadig mindre og til slutt bli borte. Punktligheten i 2016 var på 91 pst. – over det som var punktlighetsmålet. Dette står i sterk kontrast til den samme situasjonen – eller egentlig en mye verre situasjon – som vi hadde i 2010. Det ble slått alarm og man sa at nå kan vi ikke engang garantere at regulariteten vil være til stede. En fryktet en kollaps i jernbanen, ifølge daværende leder i Jernbaneverket, Elisabeth Enger. Responsen fra daværende regjering var å kutte vedlikeholdssatsingen tre år på rad. Dagens regjering har økt vedlikeholdssatsingen fire år på rad. Forfallet går nå ned og ikke opp. Men utfordringen er bl.a. at på Kongsvingerbanen har man en kjøreledning som er fra 1951. Når dagens regjering har ønsket å bytte den ut, har jeg fått tilsvarende kritikk fra Arbeiderpartiet fordi det betyr at noen tog må stå og det går buss isteden. Nå får jeg kritikk for at det ikke er blitt byttet ut allerede, så av og til må man velge hvilken kritikk man skal fremme.

Sverre Myrli (A) [16:22:38]: Jeg har ikke kritisert samferdselsministeren, jeg stilte ham et spørsmål. Jeg håper det var et konstruktivt møte, som jeg registrerte

skulle være på torsdag forrige uke – etter de store problemene som har vært i jernbanetrafikken. Vi har etter hvert fått veldig mange enheter innenfor jernbanen, noe som antageligvis er noe av grunnen til det vi nå ser, at det nå er behov for mange oppklaringsmøter, fordi det er veldig mange enheter innenfor Jernbane-Norge. Men spørsmålet mitt var rett og slett: Hva medførte møtet? Hva er situasjonen nå? Kan de reisende på Østlandet regne med at de problemene som har vært tidligere i høst, nå er løst?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:23:16]: Det har ikke vært behov for mange oppklaringsmøter, for ansvaret her er veldig tydelig. Derfor var det et møte mellom Bane NOR og NSB. For alle som driver i jernbanen, er dette veldig tydelig, selv om representanten Myrli i mange år har nektet å innse at det er så tydelig.

Hvis man også hadde lest de medieoppslag som har vært etter møtet, ville man sett at NSBs sjef, Geir Isaksen, var ute og sa at han regner med at dette kommer til å ordne seg, fordi man ser at det er jobb på gang nettopp for å løse de problemene. Vi kommer til å sørge for at det blir en videre satsing når det gjelder økte bevilgninger til vedlikehold. Vi har snudd den nedadgående trenden som vi arvet i 2013. Det er en oppadgående trend som gjør at en nå for tredje, snart fjerde, år på rad har redusert forfallet på jernbanen istedenfor at det har økt.

Siv Mossleth (Sp) [16:24:12]: Utbedringen av E6 i Nordland er en oppfølging av den rød-grønne regjeringens prosjekt NTP 2014–2023. Men flaskehalsen E6 Sørrelva–Borkamo har regjeringen skjøvet ut i tid. Senterpartiet har prioritert den fram der den skulle ha vært: første del av NTP-perioden. Samordning rv. 77 Tjernfjellet og E6 vil være effektivt. Næringslivet i området har satset 50 mill. kr for å få byggingen av tunellen i gang. Tunellen er straks ferdig, takket være lokal medfinansiering. Problemet er at regjeringen har skjøvet strekningen Sørrelva–Borkamo helt ut i ytterste ende av en forlenget NTP-periode. Skjønner statsråden at folk og næringsliv i nord føler seg provosert av denne uforståelige og ukloke utsettelsen av E6 Sørrelva–Borkamo?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:25:12]: Jeg har reist veldig mye på landets veier generelt, men spesielt på E6. Jeg begynte mitt år som statsråd med å kjøre E6 fra sør til nord. Jeg avsluttet perioden med å kjøre fra nord til sør. Det jeg merket, var en betydelig endring i aktiviteten på veien, ikke bare trafikken, men anleggstrafikken. Da vi kjørte der i 2014, møtte vi kommunestyrepolitikere, næringsliv, transportbedrifter o.l., som i mange år, ja mange tiår, hadde ønsket at anleggsarbeidet skulle komme i gang. Ikke bare hadde det blitt lovt én gang fra forrige regjering, men mange ganger. Problemet var

at pengene kom ikke. En del av disse strekningene lå også inne i NTP 2010–2019 uten at pengene kom. Så det hjelper ikke bare å vise til at det lå i NTP, når man ikke setter i gang. Hvis en nå kjører E6 gjennom Helgeland, ser man at man er i gang med bygging av 16 mil med ny E6, som ikke bare skal ha fartsgrense 80 km/t, men etter den første reisen i 2014 ble oppgradert til fartsgrense 90 km/t, fordi vi så potensialet. Det er færre kryss, det er flere planløsninger som gjør at trafikken vil bli bedre. Det vi hører, er at folk sier at endelig er man i gang, også med Tjernfjellet. Derfor har vi fått veldig god tillit på borgerlig side fra velgerne til å fortsette det arbeidet.

Arne Nævra (SV) [16:26:41]: Statsråd Solvik-Olsen bygger ikke bare broer, han ønsker også å bygge mentale broer, og det skal vi være med på å bidra til, med konstruktiv debatt. Men det forutsetter bl.a. at de vedtak og de strenge anmodninger som blir vedtatt her i salen, også blir fulgt opp av regjeringen, ikke minst innen transportsektoren. Jeg føler at det er mange vedtak, ikke minst innen transportsektoren, når det gjelder klimakutt, som ikke har blitt fulgt opp av statsrådene, for det gjelder flere statsråder. Jeg kan f.eks. bare raskt henviser til vedtak 19 i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:71 S for 2015–2016:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et omsetningskrav for bruk av bærekraftig biodrivstoff i drivstoffet for skipsfarten.»

Dette er bare ett av dem, det er mange, mange flere. Jeg kan også nevne vedtak 753 i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:69 S for 2016–2017, som venter på oppfølging; det gjelder offentlige anskaffelser og palmeolje.

Mye av dette hører hjemme hos de andre statsrådene, under miljø og næring bl.a., men er det ikke litt respektløst overfor stortingsflertallet at miljøvedtak, særlig innen transportsektoren, ikke blir fulgt opp av regjeringen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:27:56]: Jeg kan love at de vedtak som Stortinget gjør, spesielt innenfor transportsektoren, som er mitt departementsområde, men også generelt i regjeringen, blir fulgt opp. Noen ganger går det veldig kjapt fordi det er relativt enkelt, andre ganger kreves det gjerne mer arbeid fordi det er ganske store systemer som skal på plass. Noen ganger ber Stortinget mer om en utredning enn en gjennomføring, for at Stortinget skal få bedre belyst en beslutning før de fatter et endelig vedtak.

Når vi ser på det som er gjort på miljøområdet innenfor f.eks. samferdsel, mener jeg at det ikke er noe grunnlag for å mene at en ikke tar problemstillingen på alvor, ei heller at en ikke gjør noe med det. Når en ser på den satsingen som skjer på jernbane, der en bare i 2017 be-

vilget 8 mrd. kr mer til å bygge ut infrastruktur og til vedlikehold av det en har, sammenlignet med da regjeringen overtok i 2013, er det en kraftig satsing.

I byene er økningen på nesten tregangen. Det at det i 2020 vil være rundt 50 ferjer med batteripakker, som Arbeiderpartiet reiste rundt og ga inntrykk av at de først skulle starte med hvis de vant valget i 2017, viser at det har skjedd veldig mye. Men er vi i mål? Nei, på ingen måte. Derfor er et godt samarbeid i storting og regjering viktig.

Jon Gunnes (V) [16:29:13]: Behandlingen av Nasjonal transportplan endte nesten uavgjort mellom vei og bane, og representanter fra Fremskrittspartiet, både statssekretærer og stortingsrepresentanter, ville i valgkampen kalle Fremskrittspartiet et jernbaneparti. De har lært mye, for å si det sånn.

Venstre i Sør-Trøndelag gikk til valg på raskere, oftere og billigere buss og tog. Pris har f.eks. vært en utfordring på enkelte jernbanestrekninger. Mange opplever prisen på en togreise som høy i forhold til andre reisemåter, som bil, buss og til og med fly.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Ser statsråden den samme utfordringen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:30:00]: Det er selvsagt sånn at jo lavere prisen er, jo mer vil folk etterspørre det, alt annet likt. Så er det samtidig viktig å tenke gjennom hvordan en bruker knappe midler – om en skal bygge et bedre tilbud, eller om en skal sette ned prisen på eksisterende tilbud. Og det er litt av den gode diskusjonen som Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet har hatt, mellom regjering og storting, for å se på hvordan vi bruker pengene best mulig.

Det vi bl.a. har fått til, er å redusere prisen på månedskort med rundt 20 pst. – en helt åpenbar Venstre-kamp – samtidig som vi bruker mer penger enn noen gang før på å bygge jernbaneinfrastruktur. I tillegg har vi stått sammen om en reform som gjør at jeg også tror vi kan bygge infrastrukturen bedre og billigere over tid. Så her har vi et samarbeid på bred front.

Så er det en del av spørsmålet som jeg ser jeg ikke kommer til å rekke å svare på, og det gjelder alternative transportmidler, og i byer og tettsteder vil buss være et godt alternativ for mange. Andre steder vil bilen være det primære, og da må vi sørge for at bilen blir mest mulig utslippsfri.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [16:31:19]: Samferdselspolitikken er fornyet, forsterket og løftet opp på et nytt nivå de siste fire årene, bl.a. på grunn av et godt samarbeid mellom de ikke-sosialistiske partiene. Transportløsningene er også blitt bedre, mer effektive

og mer moderne. Samtidig ser vi at det kommer ny teknologi og nye muligheter som også gir noen utfordringer vi ikke kunne se for oss bare for noen få år siden. Det må vi etter vår oppfatning møte offensivt. Uber er et resultat av den utviklingen.

Kristelig Folkeparti ønsker nye plattformer velkommen, Uber inkludert, men da må vi også ha reguleringer som sikrer gode tilbud i hele landet. Kanskje må vi også se landet litt ulikt fordi behovene er forskjellige. I byer som Oslo kan drosjeregulverket mykes opp, mens det i distriktene er viktig å beholde ordninger som sikrer dagens drosjetransport.

Hvordan vil statsråden håndtere selskaper som Uber, samtidig som drosjetilbudet i distriktene blir minst like godt som det er i dag?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:32:24]: Det er veldig mye spennende som skjer fordi verden får ny teknologi. Noe av det jeg tror vi er enige om, er f.eks. å se på bruk av hydrogentog, mer elbusser og elbiler o.l. Det vil løse mange problemer.

Når det gjelder digitalisering innenfor transportsektoren, f.eks. ved at en annen plattform enn det vi er vant til, brukes av et drosjeselskap som Uber, har det skapt utfordringer fordi de ligger langt framme i å utvikle teknologi som forbrukerne ønsker. De ser også muligheten for å levere tjenesten bedre og billigere enn det tradisjonelle markedet har gjort. Samtidig vet vi, av egen erfaring, etter å ha besøkt myndighetene i f.eks. California, at en del steder der Uber går inn, ser man en reduksjon i lønnsnivå, man ser arbeidsavtaler uten særlig pensjonsrettigheter, og man ser at drosjemarkedet utenfor byene mer eller mindre kollapser fordi folk ikke lenger kan leve av det.

Vi må sikre at vi har et godt drosjetilbud over hele landet, at vi tar inn over oss mulighetene som nyskapingen har, samtidig som vi opprettholder et godt arbeidsmarked for dem som driver næringen, og det må vi få til sammen.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Ingvild Kjerkol (A) [16:33:48]: Arbeiderpartiets mål er et samfunn som fremmer god helse for alle, og som forebygger sykdom. Det handler om hvem vi er, hvem vi vil være, både som fellesskap og som enkeltmennesker. Når regjeringen inviterer Stortinget til samarbeid om å skape et bærekraftig velferdssamfunn, må vi se på hvordan vi har akslet den oppgaven de fire siste årene. Vi kan ikke fortsette å bruke like mye oljepenger samtidig som innsatsen på områdene med de største utfordringene er som den har vært.

Vi blir flere eldre, og ulikhetene øker. I 2016 ble det født nesten 60 000 unger i Norge. Det er 60 000 små liv som skal bli sett, som skal få trygghet, kjærlighet og muligheter. Det viktigste vi gjør i denne salen for helsen til folk, gjør vi lenge før de blir syke, og det krever noe av oss som politikere.

I denne stortingsperioden skal Arbeiderpartiet fortsette å jobbe for vår felles helsetjeneste. Vi kommer til å jobbe for at barn, unge, forebygging og folkehelse får like mye oppmerksomhet som sykehus, ventetider og behandling av ulike sykdommer. Norge trenger en folkehelsepolitikk som er tilpasset den tiden vi lever i, og som favner folks både psykiske og fysiske helse.

Vi vet veldig mye om hva det er som gjør oss syke. Vi får flere sykdommer i årene som kommer innenfor det vi kaller de ikke-smittsomme sykdommene – diabetes, kreft, kols og hjerte- og karsykdommer. Vi vet også at flere vil slite med sin psykiske helse, og vi vet at altfor mange opplever mobbing i skolen, vold og overgrep i nære relasjoner. Dette handler om samfunnssykdommene, det handler om folkehelsen. Vi vet at antallet uføre er nesten doblet på sju år, og vi vet også at én av fire ikke fullfører videregående. Det er her de store sammenhengene finnes, og det er her de store sammenhengene må brytes.

Da kan vi egentlig ikke fortsette med at den forebyggende innsatsen begrenser seg i så stor grad som den har gjort. En oppfordring om å røre seg 30 minutter om dagen er veldig bra, men det er for lite, og det er for puslete. Da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen la fram sin tipunksplan for helsepolitikken midt i august, var verken folkehelse eller forebygging nevnt med et eneste ord. Ikke ett punkt på den listen ble spandert på det som legger grunnlaget for en god helse. Verdens helseorganisasjon sier at vi er vitne til en epidemi som brer seg til alle land. 60 pst. av alle dødsfall i verden skyldes nå disse ikke-smittsomme sykdommene. I Norge er tallet nærmere 80 pst., og det er fortsatt tydelige sosiale forskjeller i befolkningen.

Det er godt dokumentert at forebygging og spesielt de brede tiltakene som når alle, er det som gir mest helse igjen for pengene og størst velferdsgevinst. Tidlig innsats er nødvendig, og derfor vil Arbeiderpartiet i denne perioden ha et særlig fokus på barn og unge. Regjeringen er for passiv. Den følger ikke de gode rådene, og den benytter seg ikke av disse store, brede fellesskapsarenaene. Man sier rett og slett nei til det som virker mest. Det har vi ikke råd til.

Vi i Arbeiderpartiet vil søke et bredest mulig samarbeid i Stortinget for å holde friske folk friske – fysisk aktivitet i skolen, skolemat, psykisk helse i skolen, en utvidet skolehelsetjeneste som treffer elevene der de er, og

en framtidsrettet helsepolitikk. Den skal forebygge, gi muligheter og ikke bare reparere.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:38:24]: Norge er og skal være et trygt og godt land å bo i. Vi har en god skole, vi har en helsetjeneste som er blant verdens beste, vi har lav arbeidsledighet. Gjennom generasjoner har vi bygd et velferdssamfunn som vi kan være stolte av, og som vi har en stor oppgave i og et stort ansvar for å føre videre.

Et samfunns moralske standard måles best ved å se på hvordan vi behandler dem som har det vanskeligst. Derfor prioriterer Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen arbeidet mot vold i nære relasjoner og vold mot barn høyt. Den første opptrappingsplanen mot vold og overgrep ble vedtatt i Stortinget i forrige periode. Aldri før har det blitt lagt frem en så forpliktende plan på dette området. Vårt mål er at ingen barn skal oppleve vold og overgrep. Norge skal være et trygt og godt land å bo i for alle. I de neste årene skal vi fortsette å styrke innsatsen for dem som trenger det mest.

Trygghet er viktig for oss alle, også for de over 54 000 barna som mottar hjelp fra barnevernet. 54 000 – det er like mange som det bor i Skedsmo kommune. Mange av disse barna får hjelp gjennom at foreldrene deres gis veiledning, råd og trygghet i foreldrerollen, og ved at foreldrene får nødvendig avlastning. I Høyre er vi glade for at regjeringen satser spesielt på forebygging og tidlig innsats. Det er viktig for mange familier, og det kan holde mange familier sammen.

Men noen barn opplever å måtte flytte fra sine foreldre, fra sine familier eller fra sine lokalmiljøer, til nye familier og nye omsorgspersoner som kan gi dem trygghet når situasjonen hjemme er som mest utrygg. Omsorgsovertakelse i barnevernet skal alltid være siste utvei, men det er en viktig og helt nødvendig utvei for noen.

Hver og en av disse mer enn 54 000 barna trenger å vite at vi skal være der for dem, og at de har en viktig stemme, som vi skal lytte til. Barnevernet er en av de viktigste tjenestene vi har for å hjelpe og trygge utsatte barn, men også for å hjelpe familiene. I slutten av forrige stortingsperiode vedtok vi en barnevernsreform. Den skal bidra til å styrke kommunenes mulighet til å gi bedre hjelp. Flere barn og familier skal få rett til hjelp til rett tid. Vi skal i denne perioden fortsette å styrke kommunenes muligheter til forebygging og til helt nødvendig kompetanseheving.

Selv den dyktigste fagpersonen, eller kanskje spesielt den dyktigste, trenger kollegaer til å gi råd og til å avlaste. Både barna og fagpersonene fortjener at vi legger opp barnevernet på en måte som gir dem det. Vi trenger de robuste kommunene som kan ivareta behovene. I årene

fremover skal vi styrke satsingen i det kommunale barnevernet betydelig, og gjennom kommunereformen skaper vi større fagmiljøer i det viktige barnevernet.

Da Senterpartiets Marit Arnstad tidligere i dag svarte på en replikk om barnevern, tolket jeg hennes svar slik at utfordringene i barnevernet ikke har noe som helst med kommunereformen å gjøre. Det er trist at Senterpartiet fortsetter sin bakstreverske holdning til helt nødvendige reformer når endringene er så nødvendige for å sikre bedre tjenester til dem som trenger det mest. Arnstad sa noe slikt som at det må da være fullt mulig å gi oppgaver til kommunene uten å tenke struktur. Men det har vi drevet med i snart 50 år. Det har resultert i svimlende mange interkommunale selskaper, som løser helt basale oppgaver for kommunene, mer eller mindre utenfor de folkevalgte kommunestyrenes rekkevidde. Skulle vi ha fortsatt slik Senterpartiet ønsker det, ville lokaldemokratiet forvitte. Heldigvis skjer ikke dette, fordi velgerne i dette valget har gitt fornyet tillit til de partiene som ser at en helt nødvendig kommunereform sikrer de aller viktigste velferdstjenestene, og at lokaldemokratiet fortsatt skal blomstre og vokse.

Barnevern skal og bør være en av kommunenes viktigste oppgaver. Da må vi sikre at fagmiljøene er gode nok og store nok til å sikre kontinuitet hos ansatte, mulighet for faglig utvikling, og at saksbehandlerne har mulighet til å ha en armlengdes avstand, slik at ikke innbyggerne mister tillit fordi fagmiljøet er for lite. Mange små kommuner har få stillinger i sitt barnevern. Barnevernet er så viktig at Stortinget nylig vedtok at alle kommunestyre hvert år skal behandle rapport om tilstanden i sitt barnevern.

For Høyre handler trygghet først og fremst om at ingen av oss skal reduseres til å være en liten brikke i et stort puslespill, men at hver enkelt av oss er den viktigste brikken i puslespillet den dagen vi trenger hjelp. Om det er viktig på mange områder, er det i hvert fall helt avgjørende viktig for barn og unge i barnevernet.

Erlend Wiborg (FrP) [16:43:40]: President! Jeg vil begynne med å gratulere visepresidenten og hele presidentskapet, og ser også frem til godt samarbeid med dem.

Folket har talt. I valget fikk den sittende regjering mandat til å fortsette. Det betyr to ting: Folket er fornøyd med hvordan landet har blitt styrt i fire år, og folket ønsker at det skal fortsette.

Det har ikke manglet på advarsler fra opposisjonen, og spesielt Arbeiderpartiet har svartmalt situasjonen. Svartmalingen har vært og er tatt helt ut av løse luften, og vi ser resultatet. For tradisjonelt har Arbeiderpartiet hatt høy troverdighet på arbeidslivsspørsmål, men nå er det tydelig at de ikke lenger har det. Velgerne ser at regje-

ringen har styrt arbeidsmarkedet gjennom turbulente tider, gjennom betydelig oljekrise med et stort fall i oljeprisen, og regjeringen har gjort det med stort hell. Vi ser at arbeidsledigheten faller måned for måned til tross for utfordrende tider. Arbeidsledighetstall fra Nav viser at ledigheten har falt jevnt, og at den nå er nede på ca. 2,5 pst. Det er ned fra 2,8 pst. for ett år siden. Det er spesielt gledelig at de såkalte petroleumsfylkene har den største nedgangen.

Men det som også er viktig, er å snakke om at vi skal få flere i arbeid. For det er fortsatt for mange som står utenfor arbeidslivet av folk i arbeidsfør alder. Da er det ikke ett enkelt grep man kan ta, men et vidt spekter av virkemidler – alt fra hvilken utdanningspolitikk vi fører, om vi har en utdanningspolitikk der kunnskap er i fokus, om vi har en samferdselspolitikk der folk kan raskt og enkelt komme seg til og fra jobb, der varene kan komme raskest mulig ut der de skal, og på en rimeligst mulig måte, hvilket skattenivå vi har. Velgerne sa heldigvis tydelig nei til Arbeiderpartiets ønske om massive skatteøkninger for innbyggere og næringsliv. Vi ser resultatene: Ledigheten går ned, det skapes nye arbeidsplasser, og det er en optimisme i arbeidslivet.

Men fortsatt er det flere viktige grep vi må ta. Det ene gjelder arbeidslivskriminaliteten. Det er en utfordring, og mye tyder på at det også vil være en betydelig utfordring i flere år fremover. Samfunnet opplever i dag grenseoverskridende kriminalitet på mange plan, og dette påvirker arbeidslivet. For den enkelte som blir utsatt for dette, er det selvfølgelig særdeles alvorlig, men det er også alvorlig for alle de seriøse aktørene som finnes der ute. Heldigvis drives de fleste norske bedrifter godt og drives etter boken og etter spillereglene og har en fair konkurranse. Men vi ser at dette er under press, og da er jeg veldig glad for at regjeringen har hatt fokus på dette de senere årene og fortsatt kommer til å ha det i årene fremover. Budsjettene for å bekjempe arbeidslivskriminalitet har økt, straffene er skjerpet, nye sentre er etablert, samarbeidet mellom de ulike kontrollatene er bedre, vi har tatt tak i utfordringer man tidligere hadde med at enkelte offentlige instanser satt på informasjon som de ikke nødvendigvis kunne dele med andre. Men fortsatt gjenstår det mye, og der er jeg glad for at regjeringen er tydelig.

Da vi i forrige periode også moderniserte arbeidsmiljøloven, fikk vi mye kritikk. Men det vi ønsket å gjøre, var å sørge for å få en arbeidsmiljølov som var tilpasset det arbeidslivet vi har i dag, de behovene menneskene og bedriftene faktisk har i dag. For det er slik at samfunnet endrer seg, og da kan det også hende at det er fornøytig å gi noe mer fleksibilitet innenfor de ytre rammene. Det var det vi gjorde. Selv om man også i valgkampen og den siste fireårsperioden kunne få inntrykk av det mot-

satte, er de ytre rammene de samme, men vi har åpnet for mer fleksibilitet der begge parter, både arbeidsgiver og arbeidstaker, ønsker det. Mye viser at også den politikken faktisk var riktig, og at mye av skremselspropagandaen slo feil.

Så jeg ser lyst på fremtiden også for norsk arbeidsliv, for vi har en regjering som har vist handlekraft og sørget for at vi får skapt nye arbeidsplasser og samtidig bevart dem vi har.

Geir Pollestad (Sp) [16:48:50]: Senterpartiet måler ikkje berre sin næringspolitikk i kor høg eller låg arbeidsløysa er. Senterpartiet er oppteke av å føra ein næringspolitikk som gjev høg verdiskaping, og som sikrar busetjing i heile Noreg. Politikken må òg sikra høgast moglege eksportinntekter.

I ei tid der det politiske ordsiftet nærmast druknar i festtaleformuleringar om grønt skifte, havrommet og innovasjonskraft, meiner eg det heller er betre å løfta fram ord som handelsbalanse, lokalt eigarskap og nasjonal kontroll. Det viktigaste er likevel ikkje kva ein seier, men kva ein gjer. «Godt gjort» må definitivt verdsetjast høgare enn «godt sagt».

Eitt eksempel er planen om at eit såkalla grønt investeringsfond, Fornybar AS. Det er no gått to år sidan Stortinget gjorde vedtak om dette. Etter to år veit me berre at dette skal liggja i Stavanger. Det meste anna er i det blå-blå. Godt sagt, men framleis ugjort. Status så langt: Null nye arbeidsplassar, null verdiskaping.

Framtidsnæringane i Noreg må ta utgangspunkt i dei ressursane me råder over. Noreg er rikt på ressursar. For Senterpartiet er ei av dei viktigaste sakene å sikra nasjonal kontroll over desse ressursane: nasjonal kontroll over fisken, nasjonal kontroll over jorda, nasjonal kontroll over vasskrafta, nasjonal kontroll over skogen, nasjonal kontroll over infrastrukturen, nasjonalt eigarskap til viktige bedrifter i Noreg.

Det meste av arbeidet som vert gjort i Noreg, er det nokre andre ein annan plass i verda som er villig til å gjera for mindre betaling enn det lønene i Noreg er. Senterpartiet meiner det er viktig at arbeid som skjer i Noreg, skal skje med norske løner. Set me ut stadig fleire oppgåver til andre, mistar me både kompetanse og inntekt. Derfor vil kampen for norske arbeidsfolk på land, til havs og i lufta vera prioritert for Senterpartiet i denne perioden.

Senterpartiet meiner me må styrkja beredskapen i Noreg. Me må ikkje verta naive. Me har gjort oss for avhengige av andre. For det er ikkje nokon god idé å kjøpa fengselsplassar i utlandet i plassen for å sikra arbeidsplassar i Noreg. Det er ikkje nokon god idé å importera stadig meir mat frå utlandet i plassen for å sikra bruk av jorda i Noreg og arbeidsplassar på meieri, slakteri og an-

nan næringsmiddelindustri. Og det er ikkje nokon god idé å bruka billig utanlandsk arbeidskraft på båtar i norsk farvatn i plassen for å tryggja norske sjøfolk. Billigast mogleg på alle felt kan i sum verta veldig dyrt.

I valet fekk Senterpartiet auka oppslutning, fram 4,8 pst. og frå 10 til 19 representantar. Ja, vår framgang – Senterpartiets framgang – er nesten like stor som den kraftige tilbakegangen som regjeringspartia og støttepartia opplevde. Det vil påverka den politikken som vert ført, og det vil gje ein politikk som i større grad ser heile landet. Det vil gje ein politikk som skjerpar kampen mot auka byråkrati, og det vil gjera det vanskelegare for regjeringa å få gjennomført nye sosiale avgifter.

Landet treng ein meir aktiv næringspolitikk. Senterpartiet vil ta eit leiarskap for å sikra auka verdiskaping, for å sikra jobb til folk i Noreg, for å sikra norske arbeidsvilkår for arbeid i Noreg og nasjonal kontroll over naturressursane. For Senterpartiet trur på heile Noreg, og valet gav oss auka kraft i den kampen.

Statsråd Jan Tore Sanner [16:53:02]: Vi lever i en tid med store utfordringer både nasjonalt og globalt. Klimaendringer, en global flyktningkrise og en urolig internasjonal situasjon krever lederskap og samarbeid.

Her hjemme går mye i riktig retning. Ledigheten går ned, veksten går opp, og flere kommer i arbeid. Det er viktig for folks trygghet i hverdagen og avgjørende for en bærekraftig velferd for fremtiden.

Vi skal ta vare på Norge som verdens beste land å bo i, et land hvor tilliten mellom folk er stor, og hvor forskjellene er små. Skal vi lykkes også i årene som kommer, må vi fortsette å gjennomføre nødvendige reformer. Alternativet til forandring er ikke at ting blir som det var, men tilbakegang.

Oljeinntektene vil etter hvert gå ned, og utgiftene til helse og omsorg vil gå opp. Færre yrkesaktive skal finansiere velferden til flere eldre. Det betyr at vi må fortsette omstillingen av norsk økonomi, slik at vi skaper flere trygge jobber. Vi må forsterke det grønne skiftet. Vår viktigste jobb er å bidra til å skape flere jobber, og at flere kvalifiseres for det nye arbeidslivet.

Norge er blant de land i Europa som har kommet lengst i digitaliseringen. Det er bra. Bruk av ny teknologi gjør at norske arbeidsplasser kan bli mer konkurransedyktige, og jobber som tidligere ble flyttet ut av Norge, kan flyttes hjem. Nye digitale tjenester og en mer innovativ offentlig sektor gjør at vi kan flytte ressurser fra administrasjon til helse, omsorg og skole. Bruk av velferdsteknologi skaper trygghet for brukerne og pårørende, og det bidrar til at dyktige mennesker innenfor helse og omsorg kan hjelpe flere.

Da vi overtok i 2013, manglet digitaliseringsarbeidet kraft, samordning og politisk lederskap. Vi har gjen-

nomført et digitalt taktskifte i staten, fått til en bedre kobling mellom digitalisering i stat og kommune, bidratt til at velferdsteknologien ikke bare vises frem i showrooms, men tas i bruk i reelle rom i folks hjem, og lagt til rette for økt bruk av teknologi i bedriftene. Det skal vi fortsette med. Arbeidet skal forsterkes. Men samtidig må vi også løfte kompetansen, bidra til at flere kvalifiserer seg for nye jobber, og at de som har falt ut, kan få hjelp tilbake til arbeidslivet. Dette er viktig for tryggheten i samfunnet, men også for å sikre en bærekraftig velferd for fremtiden.

I forrige periode startet Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre opp mange viktige reformer. Etter forslag fra Venstre og Kristelig Folkeparti gjennomfører vi nå en regionreform. Vi har tilpasset de statlige fylkesmannsembetene til de folkevalgte regionene. Vi startet opp kommunereformen, som skal sikre at folk også i fremtiden får gode tjenester der de bor. Skal vi bevare de norske velferdskommunene, kan vi ikke tvilholde på en kommunestruktur fra 1960. Vi må sikre sterke fagmiljøer som kan gi folk gode tjenester.

Vi har kommet lenger enn det jeg tror de fleste trodde var mulig. En av tre vil bo i en ny kommune i 2020. Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet ble i våres enige om at kommunereformen skal fortsette i denne perioden. Det er viktig, for alternativet til sterkere kommuner er en sterkere stat, med mer sentralisering og mindre lokalt selvstyre. Nå er det viktig at de som skal gjøre jobben med å bygge nye kommuner, får ro til å gjøre den viktige jobben. Kommune- og regionreformen er en del av samarbeidspartienes arbeid for å desentralisere makt, et arbeid som vil fortsette i denne perioden.

En del av dette er også avtalen vi har med Venstre for å flytte ut statlige arbeidsplasser fra Oslo til kompetansmiljøer andre steder i landet. I løpet av fire år har vi flyttet ut eller besluttet etablert over 700 nye arbeidsplasser, mens de rød-grønne i løpet av åtte år kun klarte å flytte 557 arbeidsplasser ut av arbeidsmarkedet fra Oslo.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [16:58:26]: Høyres regjeringskollega, Fremskrittspartiet, ved parlamentarisk leder Limi, redegjorde tidligere i dag i Stortinget om eiendomsskatt og sa at flere kommuner har innført eiendomsskatt uten at det har vært nødvendig. Jeg går bare ut fra at statsråden er samkjørt og enig i dette utsagnet fra regjeringskollega Fremskrittspartiet. Jeg har i så fall lyst til å spørre: Hvilke kommuner mener statsråden at dette dreier seg om? Kan det være f.eks. Moss, kan det være f.eks. Eidsberg, eller er det andre kommuner som

kommer på listen etter dette utsagnet fra regjeringskollega Fremskrittspartiet?

Statsråd Jan Tore Sanner [16:59:19]: Jeg er enig med representanten Limi i at eiendomsskatt er en usosial skatt. Det er en skatt som rammer uavhengig av personlig inntekt.

Det kan være ulike grunner til at kommuner innfører eiendomsskatt. Vi har styrket kommuneøkonomien vesentlig i denne fireårsperioden, ja mer enn det de rød-grønne gjorde i løpet av åtte år. Antall kommuner på ROBEK er nesten halvert i løpet av denne regjeringsperioden, så kommuneøkonomien er solid.

Hvis jeg skulle peke på én kommune, ville jeg peke på Oslo. Der viste de borgerlige partiene gjennom mange år at man hadde Norges beste skole, at man hadde et godt og utbygd velferdstilbud – samtidig som man ikke hadde eiendomsskatt.

Men som sagt: Dette er en del av lokaldemokratiet, og det er de lokale politikerne som avgjør om man skal ha eiendomsskatt eller ikke.

Stein Erik Lauvås (A) [17:00:20]: Jeg forstår at statsråden ikke er villig til å snakke om f.eks. Moss og Eidsberg, som også har eiendomsskatt. Han viser til andre ting og svarer for så vidt ikke på spørsmålet.

Men for å følge opp litt: Når regjeringskollega Fremskrittspartiet nå sier at de vil fjerne muligheten for kommunene til å ta inn eiendomsskatt, skal de også gjøre dette uten at kommunene skal få noen kompensasjon for det. Det dreier seg røflig om tall på ca. 12 mrd. kr. Vi kan i hvert fall være enige om at det er en god slump penger vi snakker om. Jeg går igjen ut fra at regjeringspartiene er noenlunde samordnet når de uttaler seg. Da vil jeg spørre: Når kan kommunene forvente at et slikt forslag om å fjerne muligheten til å ta inn eiendomsskatt kommer?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:01:13]: Det spørsmålet tror jeg at representanten og andre arbeiderpartirepresentanter også stilte før valget. Mitt svar er det samme i dag som det det var før valget: Høyre har ikke gått til valg på å ha noe forbud mot eiendomsskatt. Dette er en del av lokaldemokratiet. Høyres lokalpolitikere argumenterer ofte imot eiendomsskatt, eller for redusert eiendomsskatt, fordi det er en skatt som rammer usosialt. At Fremskrittspartiet har et annet syn, har jeg respekt for. En representant fra Arbeiderpartiet, som i hvert fall tidvis har regjert også med andre partier, vet at partiene kan ha litt ulike programforslag i denne type saker.

Heidi Greni (Sp) [17:02:06]: Kommunereformen har med de vedtakene som er fattet hittil, kostet mellom 5 og 6 mrd. kr for perioden 2014–2019, viser en

forskningsrapport som nylig ble presentert av Kommunal Rapport. Det er store beløp, som betales gjennom reduserte rammer til resten av Kommune-Norge, og vil nødvendigvis få konsekvenser for tjenestetilbudet til folk i de kommunene. Vi vet at Kommunaldepartementet opererer med lavere tall, men da er ikke det interne arbeidet i kommunene og en rekke tilskuddsordninger regnet med. Høyre sier i sitt program at kommunereformen skal videreføres i stortingsperioden. De vil ta initiativ til ytterligere sammenslåinger og legge opp til at det også kan brukes tvang når det gjelder sammenslåinger videre. Kan statsråden bekrefte at regjeringen også i denne stortingsperioden vil fortsette med å bruke tvang som middel for å få kommunene til å slå seg sammen? Og hvis ja: Hvor store økonomiske ressurser er regjeringen villig til å bruke for å få igjennom sine ambisjoner om å sanere bort enda flere kommuner?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:03:12]: Jeg er litt overrasket over at ikke Senterpartiet er mer opptatt av de tjenestene vi skal gi til innbyggerne våre – til de mest sårbare blant oss, som trenger fagfolk, til dem som trenger psykologer, til alle de kommunene som hadde trengt flere fagfolk på plan- og bygningskontoret sitt. Det er det kommunereformen handler om. Det handler om hvordan vi skal sikre gode tjenester til innbyggerne der de bor, også i fremtiden. Det er snart på tide at Senterpartiet ser at alternativet til sterke kommuner er sentralisering og en sterkere stat. Det vil være mindre lokalt selvstyre.

Jeg kommer til å fortsette å kjempe for at vi skal bevare de norske velferds kommunene med stort ansvar, med fagfolk som kan hjelpe dem som trenger det aller mest. Og ja, vi har sikret gode økonomiske rammer. Den rapporten det vises til – det vet representanten – er skrevet av personer som er sterke motstandere av kommunereformen, og summen er betydelig lavere. Men ja, vi har brukt økonomiske virkemidler. Det har vært nødvendig. Det har vært riktig. Og det skaper sterkere velferds kommuner.

Karin Andersen (SV) [17:04:32]: Ingen regjering har hatt mer penger eller brukt mer penger enn denne regjeringen. Likevel har vi sett mange smålige kutt overfor folk som er uføre og vanskeligstilte. Statsråden har ansvaret for ett av dem, og det gjelder bostøtten. Boutgiftene har økt, og vi har blitt flere mennesker, likevel bruker vi mindre penger på bostøtte nå enn vi gjorde i 2009, og i 2017 er det 10 000 færre som får bostøtte enn i fjor. Hoveddelen av dem er uføre som har falt ut av ordningen.

Jeg registrerer at statsråden har vært ute og sagt at de har styrket bostøtten. Ja, det er noen småendringer som alle har vært enige om. Men kan statsråden forklare

hvordan det er mulig å styrke bostøtten når man bruker mindre penger og færre får dem, samtidig som boutgiftene øker, vi blir flere i dette landet, og de som har minst, har stått stille i inntekt i flere år?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:05:38]: Det er riktig at regjeringen har brukt noe mer oljepenger i denne perioden, og det overrasker meg hvis SV er uenig i at det var riktig å bruke penger i en situasjon der oljeinntektene falt fra 120 dollar fatet til 30–40 dollar fatet og 50 000 mennesker mistet jobben sin. Vi er stolte av den jobben vi har gjort de fire foregående årene. Arbeidsledigheten går ned, flere kommer i jobb, og økonomer både i Norge og internasjonalt har ment at det var riktig.

Når det gjelder bostøtten, har denne regjeringen rettet opp feil og svakheter som SV har et ansvar for. Det gjelder prisreguleringsmekanismen, vi har sørget for at folk i bokollektiv får bostøtte, og vi har sørget for at barnefamilieene får mer bostøtte. Vi har styrket og rettet opp bostøtten, og i dag er det nesten halvparten så mange bostedsløse som det var da SV satt i regjering. Antall barn som er bostedsløse, har gått ned med 67 pst. Politikken gir gode resultater.

Ketil Kjenseth (V) [17:06:53]: Jeg hørte i statsrådens innlegg mange gode invitasjoner til Venstre. Statsråden nevnte også at Venstre og Kristelig Folkeparti har vært med på å legge til rette for en regionreform, bl.a. Jeg hørte «det grønne skiftet», «digitalisering» og «regionreform». Det var også snakk om «showrooms». Jeg vender blikket til Stavangerregionen, eller «Greater Stavanger», som de nå ynder å kalle seg selv. Der har mange kommuner gått sammen om en digital dugnad. Jeg har registrert at regjeringen har invitert til en smartbykonferanse. Samfunnskritisk infrastruktur er jo i større og større grad digitalt styrt. Det gjelder strømmettet, det gjelder vann, det gjelder mer og mer innenfor kollektiv og samferdsel. Spørsmålet er om dette bare skal være en storbysatsing – vi har ikke så mange store byer i Norge – eller om vi kan etablere smarte regioner eller smarte fylker på noe vis i Norge.

Statsråd Jan Tore Sanner [17:07:57]: La meg bare først utkvittere at vi har samarbeidet veldig godt med både Kristelig Folkeparti og Venstre i hele forrige fireårsperiode. Vi har levert gode resultater, og jeg er helt overbevist om at vi gjør hverandre bedre – politikken blir bedre.

Vi er opptatt av at vi nå må få fart på digitaliseringen i Kommune-Norge. Det er gjort mye i stat, nå må vi få til bedre kobling mellom det som gjøres i staten, og det som skjer i kommunene. Innbyggerne forholder seg ikke til forvaltningsnivåer, de forholder seg til tjenester. Derfor er det så viktig det arbeidet som helseministeren

nå gjør når det gjelder å se helsetjenester i sammenheng.

Vi har nå innledet et samarbeid med KS, der vi putter statlige penger i en stor pott, der kommunene skal stille opp med penger i potten, og der vi skal hjelpe kommuner som kan være digitale lokomotiver, med å få utviklingsmidler som de andre kommunene betaler tilbake når de benytter seg av de tjenestene.

Og ja, det er sterke miljøer også i mange distriktskommuner, og sterke fylker og regioner kan også være lokomotiver. Vi trenger et bedre samarbeid for å få digitalisert også Kommune-Norge.

Torhild Bransdal (KrF) [17:09:20]: Lang fartstid i lokalpolitikken har vist meg at ting tar tid – de tre t-ene. Jeg har på forskjellig vis vært med på å behandle både kommune- og regionreformer, og alt har havarert. Jeg har lyst til å berømme statsråden, for at han virkelig har stått i stormen selv om det har blåst nordavind fra alle kanter, – for at han virkelig vil noe. Vi vet at en organisasjon som skal utvikles, må utvikles dynamisk. Kristelig Folkeparti, sammen med Venstre, har vært utrolig opptatt av og en pådriver for å få til disse regionene. Det er også sagt. Hovedmålet med det er å få overført demokratiske oppgaver fra staten og ned til nærmest mulige folkevalgte nivå. Politikere skal få lov til å ta beslutninger som det statlige byråkratiet tar i dag.

Så har det vært en diskusjon om grenser, og vi vet at grensedragningen ikke ble optimal. Ser statsråden de grensene som er dratt i regionreformen i dag, som endelige?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:10:28]: La meg først takke for hyggelige ord. Jeg ser frem til å samarbeide med både representanten Torhild Bransdal og alle de andre som har tatt replikk. Det blir spennende debatter også i årene som kommer.

Regionreformen er et veldig godt eksempel på samarbeid mellom Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene. Regjeringspartiene mente i utgangspunktet at vi kunne klart oss med to forvaltningsnivåer, men med bakgrunn i Venstre og Kristelig Folkepartis engasjement gjennomfører vi nå regionreformen. Vi har satt ned et ekspertutvalg som skal se på nye oppgaver til regionene, slik at vi kan desentralisere mer makt til folkevalgte nivåer.

Jeg er enig i at grensedragningen ikke er optimal. Det er kanskje ikke så rart. Når en har hatt samme grensedragning i over 160 år og samfunnet har endret seg, betyr det at vi også må se på grensene for fremtiden. Men vi må nå ta utgangspunkt i avtalen vi har mellom de fire partiene, gjennomføre den, og så må vi selvsagt ha et åpent sinn og se om vi kan få mer optimale grensedrag-

ninger for fremtiden, i dialog med både de nye fylkene og kommunene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Espen Barth Eide (A) [17:11:59]: Arbeiderpartiet vil at det viktigste for Norge skal være det viktigste i norsk politikk. Det gleder meg derfor at et av vår tids aller viktigste spørsmål – arbeidet for et mer klimavennlig samfunn – har stått så sentralt i debatten i dag.

Klimakrisen er her nå. Det går opp for flere og flere. Bevisstheten om at vi må ta tydelige grep – nå – om vi skal kunne opprettholde livet på jorden slik vi kjenner det i framtiden, står stadig sterkere.

Men en slik erkjennelse forplikter. Å ta vare på klodens klima er et felles ansvar for menneskeheten. Arbeidet må skje globalt, regionalt, nasjonalt og lokalt. Få spørsmål kaller på langsiktig politisk lederskap som dette.

Globalt må vi bidra til å oppfylle Paris-avtalen. Dertil må vi bygge videre på den vilje til kollektiv handling avtalen representerte.

Regionalt må vi få fortgang i samarbeidet med EU på dette feltet. Her har det vært mange gode ord, men litt mindre handling så langt. Sammen med EU skal vi oppnå målet om 40 pst. utslippskutt innen 2050.

At vi bidrar internasjonalt, må imidlertid ikke hindre at vi har sterke, egne ambisjoner for klimakutt her hjemme. Vi skal samarbeide ute, men gjøre vårt her hjemme. Samtidig må vi tilpasse oss de klimaendringene som allerede er her, og i dette arbeidet spiller kommunene en svært viktig rolle.

Norge må ta en tydelig lederrolle på alle disse nivåene. På alle nivå må vi være strategiske, ambisiøse og utålmodige i klimapolitikken. Dette er et verdispørsmål. Det er også et helt sentralt økonomisk spørsmål, nært knyttet til det store spørsmålet om hva vi skal leve av i framtiden i dette landet.

Med god og målrettet politikk kan teknologisk endring hjelpe oss til å gjøre omstillingen til lavutslippssamfunnet langt enklere. Vi står midt oppe i det som har blitt beskrevet som den fjerde industrielle revolusjon. Begrepet spiller på hvordan en lang rekke ulike teknologiske gjennombrudd på mange ulike sektorer nå begynner å spille sammen og gi synergieffekter vi knapt kunne ane for få år siden. Digitalisering, automasjon, maskinlæring, nye materialer og helt nye produksjonsformer samspiller med nye muligheter for å produsere og lagre ren energi. Delings- og sirkulærøkonomien gir oss nye muligheter til å bruke ressursene langt mer rasjonelt. Eksempelvis har vi bare så vidt sett begynnelsen på en revolusjon innen transportsektoren. Personbiler har ligget i front – tungtransport og skipstrafikk kommer etter. Kombinert med gode kollektivløsninger er dette et av de

viktigste områdene for ytterligere utslippskutt internt i Norge.

På mange av disse områdene har Norge komparative fortrinn. Men det er ikke nok at de er der – vi må også bruke dem, aktivt, sammen. Vårt aller fremste komparative fortrinn er dog vår evne til å omstille oss i lag – næringsliv, arbeidsliv og offentlig sektor på samme lag. Den norske modellen har vist seg svært robust og godt egnet til å gjennomføre målrettede omlegginger på en måte som unngår at folk blir satt på sidelinjen. Slik sett kan vi kombinere ansvarlig og bærekraftig vekst med inkluderende vekst. Vi har klart det før, og vi kan klare det igjen.

Valget dreier seg ikke om vi må gjennom denne omsittingen eller ikke – det må vi, før eller siden. Spørsmålet er om vi tar den nå som vi har det beste utgangspunktet, eller om vi venter til vi ikke lenger kan unngå den.

Klimaendringene vil endre rammebetingelsene for norsk økonomi på helt grunnleggende måter. Det er derfor bra at regjeringen nå har satt ned et utvalg som skal utrede Norges økonomiske klimarisiko.

Vi gjør også lurt i å se til hva som gjøres i flere av våre storbyer på klimafeltet. I min hjemby, Oslo, har byrådet tatt viktige, helhetlige grep på dette feltet, og resultatene vises allerede. De har sikret bedre kollektivløsninger, tilrettelegging for sykkel og gange og et dynamisk prissystem i bomringen. De siste oljefyrene skal bort fra Oslos gamle bygårder innen 2020. Byutviklingen skal ses i nær sammenheng med kollektivtilbudet. Arbeiderpartiet vil støtte opp om denne utviklingen i våre storbyer ved at vi går inn for 70 pst. statlig støtte til videre kollektivutbygging.

Oslo har også innført årlige klimabudsjetter. I Arbeiderpartiet mener vi at dette er et eksempel til etterfølgelse – kun på denne måten får man fullt ut illustrert hvordan beslutninger i ulike sektorer påvirker hverandre.

Arbeiderpartiet er et teknologioptimistisk miljøparti. Utfordringene er store, men det er også mulighetene. Jeg ser fram til godt samarbeid med alle i denne salen som er opptatt av disse spørsmålene.

Margunn Ebbesen (H) [17:17:29]: Vi har lagt bak oss en valgkamp og et valg som ga Høyre, Fremskrittspartiet og samarbeidspartiene fornyet tillit. Velgerne har gjennom valget vist at de har tillit til våre lovnader, og de har sett at vi holdt det vi lovte i forrige valgkamp og i regjering. Høyre i regjering har vært tydelig på at det var nødvendig med modernisering av offentlig sektor, og at reformer har vært nødvendig å gjennomføre, ikke for å endre Norge, men fordi Norge har endret seg, og forventningene blant dem som bor ute i Norges land, har også endret seg. Selvsagt har dette vært vanskelige saker, men vi har stått i stormen, og vår statsminister

har vært en samlende og trygg leder av landet. Vi har lagt bak oss en periode hvor vi opplevde et kraftig fall i oljeprisen, hvor 50 000 arbeidsplasser i privat næringsliv ble borte, og en migrasjonskrise.

Innbyggerne har krav på samme gode kommunale tjenester om de bor i bygd eller by. De har krav på et kompetent politi som kan møte deg der du ferdes, og som kan trygge din sikkerhet, og ikke minst et politi som har et etterforskningsmiljø som gjør at de er bedre rustet til å avdekke alvorlig kriminalitet. Framtidens politi er ikke et lensmannskontor som er stengt store deler av døgnet. Våre prioriteringer har gitt oss 1 800 flere ansatte i politiet, nytt digitalt utstyr og ikke minst flere politibiler. Nå går responstiden ned, og oppklaringsprosenten går opp.

I Nordland har også velgerne gitt Høyre og Fremskrittspartiet tillit – vi beholdt våre til sammen fire mandater fra fylket. Høyre har snakket om Høyres politikk og ikke drevet med svartmaling. Vi har vist til at det går godt i Nordland, og regjeringen har levert den politikken som mange av våre velgere ønsker. Ved besøk hos bedrifter og i snakk med privatpersoner er det stort sett to ting som har vært etterspurt: sørg for at det bygges vei, slik at våre varer kommer ut på markedet, og fjern den urettferdige formuesskatten. Det var ingen som sa at de ønsket en skatteregning på minimum 15 mrd. kr, som Arbeiderpartiet lovet dem.

Høyre i regjering har levert. Andelen av samferdselsbevilgninger til nord er økt fra 14 pst. til over 21 pst. Når jeg har kjørt gjennom Nordland i denne valgkampen, har det virkelig luktet asfalt. Vi har senket skatter og avgifter, som bidrar til at det kan skapes nye lokale arbeidsplasser. Det å bygge og vedlikeholde vei og bane og ha en næringsvennlig skattepolitikk er vel de viktigste virkemidlene for å bo og virke i Distrikts-Norge.

Så kan jeg ikke komme utenom Senterpartiet og deres beskrivelse gjennom valgkampen av en regjering som driver sentraliseringspolitikk. De har fått det til å høres ut som at sentralisering er noe som startet i 2013. Jeg synes faktisk at vi som sitter i Norges nasjonalforsamling, har et ansvar for å omtale dette begrepet med en mer korrekt beskrivelse. Sentralisering eller urbanisering skjot fart i Norge allerede under den industrielle revolusjon og da det i jordbruket på 1800-tallet ble behov for færre hender i landbruket og flere hender i fabrikkene i byene. Denne utviklingen har fortsatt og kommer også til å fortsette. Det investeres masse penger i ny teknologi. Det betyr at noen arbeidsplasser forsvinner, mens nye arbeidsplasser kommer til. Regjeringen i lag med Venstre har vedtatt å flytte ut og etablere 700 statlige arbeidsplasser utenfor Oslo-regionen, mot Senterpartiets 200 i siste regjeringsperiode. Men det er helt

klart en utfordring hvordan vi skal jobbe for at distrikterne framover får en større andel av befolkningsveksten.

Siden 2007 har Nordland hatt en befolkningsvekst på 3,1 pst., mens landet samlet har hatt en befolkningsvekst på 12,5 pst. Nordland har et næringsliv som er et Norge i miniatyr: olje- og gassindustri, energiproduksjon, mineralnæring, sjømatnæring og leverandør- og verftsindustri som genererer store eksportverdier til landets økonomi. I tillegg til reiseliv, landbruk og matproduksjon utgjør dette noe av det viktigste for vekst og arbeidsplasser i Distrikts-Norge. Men da må vi ha en politikk som sier ja til disse næringene. Jeg vil også minne om at Nordlands-bedrifter eksporterte varer for 20,6 mrd. kr til EØS-land i fjor. Dette sier mye om viktigheten av EØS-avtalen, og Høyre vil alltid være en garantist for dette viktige samarbeidet framover.

Lene Vågslid (A) [17:22:23]: Eg vil arbeide for eit betre Noreg – eit trygt land med eit nært og sterkt politi, med god beredskap, for eit rettferdig land der kvar enkelt innbyggjar kan få konfliktane sine prøvde i rettsapparatet uavhengig av storleiken på lommeboka si, eit land med små forskjellar der ein skal ha like gode sjansar til å skape seg eit godt liv uavhengig av om faren er direktør eller sit i fengsel, der samfunnet trår til når ein ikkje klarer å skape ein god oppvekst for ungane sine, der me ser kvarandre og hjelper kvarandre når me ser at ungar veks opp med rus, vald eller overgrep, der me avverjar i staden for å teie, der me vernar om verdiar som fellesskap, menneskerettar og openheit.

Eg synest trontalen gav ei god og ryddig beskriving av landet og ein del utfordringar me står overfor. Men ambisjonane saknar eg, særleg når det gjeld oppfølginga av 22. juli. Arbeidet med å styrkje norsk beredskap og landets sikkerheit synest eg fekk for liten plass. Det blei redusert til å handle om eit beredskapssenter som burde ha stått ferdig i førre stortingsperiode, men som regjeringa no lovar at skal stå ferdig innan 2020. 2020 er ikkje ein dag for tidleg.

Noko av det viktigaste me gjer i Stortinget, er å arbeide for folk sin tryggleik. Det er tryggleik for eller i arbeid, tryggleik for at ungane våre har det godt på skulen og lærer, tryggleik for at ein får nødvendig helsehjelp når ein treng det. Eg, som særleg skal halde i justispolitikken i denne perioden, meiner at tryggleik må vere den felles rettesnora vår for det politiske arbeidet me skal gjere. Me må spørje oss sjølve om dei vedtaka me gjer i denne salen, fører til å styrkje eller svekkje tryggleiken til folk.

Morgondagens kriminalitetsbilde er krevjande. Kriminaliteten endrar seg og går føre seg i mykje større grad på nettet. Me har ikkje noko anna val enn å setje oss i stand til å møte dette. Det handlar om ressursar, kompetanse, utstyr og politisk vilje. Når me snakkar om over-

grep mot barn, ulovleg deling av bilde på internett eller organiserte kriminelle nettverk som driv med vinningskriminalitet, eller truslar mot landet og vår sikkerheit, er det dessverre ein fellesnemnar at me heng etter.

I vår besøkte eg Oslo-politiet og snakka med dei som er ansvarlege på sedelegheitsavdelinga, og dei fortel at omfanget av overgrepsmateriale på nettet er så stort at me ikkje eingong er i nærleiken av å få tak i ein liten del av det. Det bekymrar meg, og eg meiner Noreg kan betre.

«I noen perioder pisket vi folk, kuttet lemmer av dem, eller skjøt dem. Nå tar vi tiden fra dem i lukkede rom,» skreiv Nils Christie, samfunnsforskar og kriminolog. Denne utsegna har blitt gjenteke mange gonger, men sjeldan har det vore meir rett enn no. I sommar besøkte eg Telemark fengsel, og forteljninga frå dei tilsette der om at ein no nærast driv med oppbevaring av dei innsette, at dei kuttar sterkt i alle former for programverksemdar, bekymrar meg. Regjeringa har svelteføra kriminalomsorga i fire år, og kutta har ført til at innhaldet og tilbakeføringa har blitt betydeleg svekte. Arbeidarpartiet vil ha ein verdig og fungerande kriminalomsorgspolitik, ikkje fordi me skal vere snille, men fordi det er lurt, fordi innhaldet i soninga førebyggjer ny kriminalitet, førebyggjer utryggleik.

Noreg er eit land med store moglegheiter. Regjeringa sender norske innsette ut av landet i staden for å byggje fengsel her. Det er kortsiktig og ei dårleg prioritering. Byråkratiet i Politidirektoratet aukar, medan det framleis er altfor få politifolk der ute i norske byar og bygder. Regjeringa har framleis ikkje levert på dei store beredskapssinvesteringane. Framleis er det berre planar. Dei investeringane må på plass. Noreg kan betre.

Arbeidarpartiet skal ta ansvar i justispolitikken. Me skal bidra konstruktivt, men me skal også vere tydelege til politikk som me meiner tek landet i feil retning. Me skal vere ei vaktbikkje for ein justispolitikk som tek heile Noreg på alvor, som er kunnskapsbasert og framoverlent.

Elin Rodum Agdestein (H) [17:27:23]: I dag, ved innledningen til en ny stortingsperiode, må vi først og fremst rette blikket framover – samtidig som det er naturleg å reflektere litt over den perioden vi har lagt bak oss. Vi har vært gjennom fire krevende år med store og raske endringer: sikkerhetspolitisk med dramatiske hendelser i vårt nære nabolag i Europa, brudd på folkeretten, en rekke terroranslag og en flyktning- og migrasjonskrise. Vi har sett framvekst av populisme og politisk ekstremisme som setter samholdet i Europa på prøve og de demokratiske verdiene under press. Økonomisk har vi opplevd et dramatisk fall i oljeprisen som har utfordret viktige næringer her i landet, truet jobbe-

ne og gitt reduserte inntekter til staten. Både regjeringen og Stortinget er blitt satt på prøve, og vi har klart å inngå viktige, brede forlik i møte med store utfordringer for landet. Det er en verdi det er viktig å videreføre.

Det er grunn til å slå fast at regjeringen har styrt trygt gjennom disse krevende tidene. I mange deler av landet er ledigheten nå rekordlav. For politikken fungerer, det går godt i Distrikts-Norge – som f.eks. i Nord-Trøndelag, der Høyre også gikk fram ved valget. Optimisme og framtidstro preger næringslivet i fylket. Viktige distriktsnæringer som fiskeri, havbruk, landbruk og reiseliv er i vekst. Nå slår pionerregionen Trøndelag seg sammen for å skape enda sterkere vekstkraft i landsdelen.

Det er også gledelig at ledigheten går ned i de delene av landet som fikk merke oljeprisfallet mest. Veksten går opp, det skapes flere jobber, og det viser at det var rett av regjeringen å stimulere økonomien for å motvirke konsekvensene av oljeprisfallet ved å investere mer i utdanning, forskning og samferdsel og sikre en trygg overgang for dem som mistet jobben. Å snu nedgang til ny vekst har lyktes, ikke bare fordi vi økte pengebruken, men også fordi vi var i gang med en nødvendig omstilling i norsk økonomi da oljeprisfallet rammet oss. Jeg er stolt av den jobben regjeringen har gjort med å styre trygt i kombinasjon med å iverksette en ambisiøs endringsagenda, og vi har klart dette gjennom et godt og konstruktivt samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Nå som økonomien er på vei opp, er det på tide å gi mindre gass. Både rente- og kronkursen må skånes. Å holde igjen i finanspolitikken vil være et av de viktigste grepene for å sikre nye jobber framover, og som i næringslivet må vi fortsatt ha fullt trykk på nødvendig omstilling også i offentlig sektor.

Å skape et bærekraftig velferdssamfunn er regjeringens fremste mål. Skal vi lykkes, må vi løse noen grunnleggende utfordringer. I takt med at inntektene fra petroleumssektoren går ned, blir det økonomiske handlingsrommet mindre. For mange står utenfor arbeidslivet, med de utfordringer det innebærer for den enkelte, for familien og samfunnet. Skal vi trygge velferden, må flere komme i jobb, og flere må stå i jobb lenger. Da må flere ungdommer lykkes i skolen og få nødvendig kompetanse. Jo bedre vi er på barns oppvekst, jo bedre vil vi stå rustet. Vi må unngå utstøting fra arbeidslivet og sikre at sykefraværet går ned. Eldre mennesker må også gis anledning til å være aktivt med og delta lenger.

Samtidig må vi sikre gode rammebetingelser for vekst og fortsette å investere i samferdsel, kunnskap og innovasjon. Vi må innrette skatter og avgifter slik at driftene kan skape flere jobber. Det grønne skiftet må ikke gi en rød bunnlinje. Å velge miljøvennlig må lønne seg. For det er verdien av arbeidet og overskuddet i be-

driftene som finansierer velferden. Da trenger vi flere jobber som bidrar til statsbudsjettet. Vi må skape mer, ikke skatte mer.

Som handelsnasjon er det også viktig å sikre tilgangen til viktige markeder ute. Høyre er garantisten for EØS-avtalen og for internasjonale handelsavtaler som gir best mulig betingelser for eksport av norske varer og tjenester.

Vår oppgave er å ta vare på og videreutvikle det samfunnet vi har arvet fra våre forfedre, til beste for kommende generasjoner. Vi skal ikke veldig langt tilbake i nasjonens historie før vi var et av Europas fattigste land. Velstanden har ikke kommet av seg selv, men gjennom hardt arbeid, risikovilje og evne til å gripe mulighetene. Mange ofret alt for at vi i dag kan leve i fred og frihet, i et levende demokrati med menneskerettigheter og rettsstaten som basis. Det er verdier vi verken kan eller skal ta for gitt, men som vi skal slå ring om. For Høyre er innbyggernes trygghet og sikkerhet statens viktigste oppgave. Det ansvaret tar vi, og regjeringen vil prioritere et sterkt forsvar, samarbeid i NATO og styrkede bånd med nære allierte også i denne stortingsperioden.

I Høyre er vi framtidsoptimister. I Norge har vi de aller beste forutsetningene for å mestre de oppgavene vi har foran oss og sikre at Norge fortsatt skal være verdens beste land å bo i. Vi har en statsminister som er troverdig, samlende og trygg, og jeg vil i dag rette en særskilt takk til statsministeren for den solide jobben hun gjør, og ønske lykke til med arbeidet videre. Jeg ser fram til et samarbeid i Stortinget i fire nye år.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Anniken Hauglie [17:32:39]: La meg starte med å gratulere stortingsrepresentantene med ny representasjon og ønske lykke til med viktig arbeid. Jeg ser fram til å samarbeide godt med Stortinget også i de kommende årene.

Norsk økonomi har i 2017 kommet inn i et positivt spor, med økt optimisme. Flere har kommet i jobb, og arbeidsledigheten er på vei ned. Etter oljeprisfallet har det vært viktig å unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå. Gjennom aktiv innsats for arbeid, aktivitet og omstilling vil regjeringen fortsette å støtte opp under økt sysselsetting og motvirke arbeidsledighet.

Til tross for svakere etterspørsel har det blitt skapt nye jobber hvert år i den siste regjeringsperioden. Mange jobber knyttet til petroleumsnæringen har forsvunnet, mens det har kommet nye jobber i andre deler av arbeidsmarkedet.

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Samtidig ser vi at mange i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet på grunn av helseutfordringer og mottar offentlige ytelser.

Personer med svake kvalifikasjoner eller helseproblemer, enkelte unge og innvandrergupper kan ha problemer med å komme i jobb eller beholde jobben.

Det er en svært viktig oppgave for regjeringen å bidra til at flere deltar i arbeidslivet framover. Skal vi klare å redusere ulikhet og opprettholde dagens velferdsnivå også i framtiden, må vi lykkes med å inkludere flere av dem som i dag står utenfor arbeidslivet, i arbeid. Dette er en oppgave som krever bred innsats fra flere parter.

Det er spesielt viktig at unge, som kan ha et langt yrkesliv foran seg, kommer ut av en passiv tilværelse og over i utdanning og arbeid. Å ha et arbeid å gå til betyr personlig utvikling, stabil inntekt og deltakelse på en sosial arena.

Tiltak som legger til rette for mennesker med nedsatt funksjonsevne i arbeidsliv, i utdanning og i dagliglivet, er viktig. Regjeringen vil videreutvikle hjelpemiddelpolitikken for å møte framtidens utfordringer på dette området.

For å nå målene om et inkluderende arbeids- og samfunnsliv og et sterkere sosialt sikkerhetsnett viderefører regjeringen arbeidet med å bedre betingelsene for sosiale entreprenører og frivillig sektor. Et godt samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet er en viktig forutsetning for et velfungerende og inkluderende arbeidsliv.

De aller fleste i Norge arbeider under gode arbeidsforhold, og faste ansettelser er hovedregelen. Samtidig er det viktig at regelverket er fleksibelt. Regjeringen har nylig hatt på høring enkelte endringsforslag i arbeidsmiljøloven, bl.a. knyttet til innleie av arbeidskraft. Dette vil vi nå følge opp. Forslagene som var på høring, tar hensyn både til den enkelte arbeidstaker og til fleksibiliteten og konkurranseevnen i virksomhetene.

Kampen mot arbeidslivskriminalitet er en felles kamp for arbeidstakerne, de seriøse virksomhetene og myndighetene. Regjeringen vil fortsette å gjøre det enklere å drive seriøst og vanskeligere å drive useriøs og lovstridig virksomhet.

Regjeringens ambisjon om at norsk petroleumsvirksomhet skal være verdensledende innenfor HMS, står fast selv om næringen er inne i en krevende omstilling. Det er i den partssammensatte arbeidsgruppen, som nylig la fram sin anbefaling, enighet om at sikkerhetsnivået er høyt, men at det også har vært alvorlige hendelser og sikkerhetsmessige utfordringer de siste årene. Gruppens vurderinger vil inngå i grunnlaget for en ny melding til Stortinget om HMS i petroleumsvirksomheten.

Den sterke økningen i antallet eldre framover betyr at finansieringen av pensjonene vil kreve en stadig større andel av landets verdiskaping. Pensjonsreformens mål er å trygge framtidens pensjoner. Reformen innebærer at de yrkesaktive må stå lenger i jobb for tilsvaren-

de ytelser enn dagens pensjonister. I et generasjonsperspektiv bidrar reformen til rettferdig byrdefordeling mellom generasjonene.

Det er nødvendig å legge om pensjonsordningene også i offentlig sektor. Jeg vil derfor i høst ta initiativ til en avsluttende prosess med partene med mål om å komme fram til enighet om en ny offentlig tjenstepensjon. En ny varig løsning for offentlig tjenstepensjon må være tilpasset pensjonsreformen, som et bredt flertall i denne salen sto bak.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [17:37:25]: Samtidig som statsministeren med bred penn under valgkampen slo fast at det er orden i norsk arbeidsliv, kunne vi på regjeringens hjemmesider lese om at arbeidslivskriminaliteten har blitt enda mer systematisk og organisert i løpet av de siste årene. Vi vet at en del av disse problemene er knyttet til bemanningsbransjen og innleie av arbeidskraft.

Vil statsråden bidra til at Arbeidstilsynet fører tilsyn for å avdekke ulovlig innleie, og at det gis reaksjoner som er kraftige nok om loven brytes, og vil statsråden være med på å regulere innleie strengere og vurdere et forbud i byggebransjen, særlig i Oslo, for å sikre at innleie ikke helt fortrenger faste ansettelser?

Statsråd Anniken Hauglie [17:38:10]: Hovedtyngden av arbeidstakere har det bra på arbeidsplassen i dag. Det viser også arbeidslivsundersøkelsen gjennomført av fagforeningene. Men samtidig er det riktig at arbeidslivskriminaliteten er alvorlig, og vi ser også at den brer om seg i enkelte bransjer. Den er også mer organisert og mer systematisk. Det er bakgrunnen for at regjeringen i to omganger har lagt fram en strategi mot arbeidslivskriminalitet sammen med partene i arbeidslivet, nettopp for å bekjempe useriøse aktører i arbeidslivet. Det er i alles interesse – de ansatte som utnyttes, seriøse bedrifter som utkonkurreres, og samfunnet som helhet.

Som jeg nevnte i mitt innlegg, har vi før sommeren sendt ut forslag på høring til å regulere innleie. Det er tre forslag. Det ene er å definere fast ansettelse i loven. Da ville man få bukt med mye av det som er fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. Det foreslås også en ny hjemmel for bemanningsbyråene til å ansette midlertidig, men også kvoter på innleie på arbeidsplassene. Nå har vi akkurat fått... (presidenten avbryter).

Presidenten: Taletida er ute.

Svein Roald Hansen (A) [17:39:16]: Takk for svaret. Da kan jeg gi statsråden mulighet til å fullføre, men jeg vil også konkret spørre: Vil hun vurdere om det kan

innføres et forbud i byggebransjen i Oslo, i tillegg til de tingene hun begynte å fortelle om?

Statsråd Anniken Hauglie [17:39:33]: Høringsfristen gikk ut 29. september, så nå har vi fått inn alle høringsinnspillene. Jeg har ikke hatt anledning til å lese gjennom dem ennå, men det skal jeg gjøre, og da vil vi selvfølgelig komme til Stortinget med eventuelle endringer.

Vi har til hensikt å regulere dette på en bedre måte enn i dag. Det vil ikke være aktuelt å innføre et forbud hvis man med et forbud mener at det ikke skal være mulig på noe som helst nivå å leie inn noen ansatte i bygg- og anleggsbransjen. Det tror jeg ikke det er noen som ønsker eller ser for seg vil være praktisk mulig, men en bedre regulering enn det som er i dag, tror jeg alle er enige om. Det er også bakgrunnen for at regjeringen sendte ut på høring flere forslag, nettopp for å regulere dette bedre. Vi vil, som jeg sa, gå gjennom høringsinnspillene, se hva det er mulig å få til, hva det er enighet om, og så vil vi legge fram for Stortinget forslag til endringer som vil regulere dette på en bedre måte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:40:40]: Norsk arbeidsliv blir mindre seriøst, mindre velorganisert. Omfanget av midlertidige ansettelser øker, og innleie av arbeidsfolk gjennom bemanningsforetak gir urettferdige konkurransevilkår for seriøse arbeidsgivere med egne fast ansatte. Dette gir økende økonomiske forskjeller mellom folk og mer utrygghet i arbeidslivet. For Senterpartiet er redusert bruk av bemanningsforetak et viktig stikkord for å stoppe denne utviklingen. Statsrådens høringsnotat av 29. juni om endringer i arbeidsmiljøloven gir inntrykk av at regjeringa vil begrense lovlig adgang til innleie av arbeidsfolk gjennom bemanningsforetak – gir inntrykk av.

Mitt spørsmål er: Er formålet å begrense denne innleien? Hvis det er formålet å begrense det, hvorfor ikke heller da oppheve arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd, om tidsbegrenset innleie av arbeidsfolk? For det er jo en mye enklere mulighet, med lavere kontrollkostnader og færre muligheter for tilpasninger for å omgå lovendringene som regjeringa har sendt på høring.

Statsråd Anniken Hauglie [17:41:45]: Det er ikke riktig som representanten Lundteigen sier, at man gir inntrykk av å stramme inn. Det vil være en innstramming. Noe av bakgrunnen for de endringene som er gjort, er den såkalte Clockwork-dommen, som ble avgitt i Bergen tingrett i vår, hvor man nettopp tok til orde for å stramme inn på hva som er å anse som fast ansettelse. Det er en ganske stor endring vi foreslår i definisjonen på fast ansettelse i det vi har sendt ut på høring. Det tredje forslaget vi sendte ut, var bl.a. å innføre kvotebe-

grensninger på omfanget av innleie. Den første reaksjonen fra fagforeningene da vi offentliggjorde det, var at dette ville medføre en kjempeinnstramming og en stor forbedring sammenlignet med dagens rett. Nå får vi se om det er det vi ender opp med til slutt, men de forslagene vi har kommet med, vil innebære store begrensninger i de næringene som i dag har stort omfang av utleie. Det er særlig bygg- og anleggsbransjen som av partene framheves som den bransjen hvor det er mest problematisk.

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:42:56]: Ein berekraftig velferdsstat er avhengig av gode skatteinntekter. I Noreg har me ein god skattemoral i befolkninga, men me veit òg at milliardar av fellesskapets kroner er på avvegar gjennom skatteunndraging i arbeidslivet. Me veit at i delar av arbeidslivet er det utbreidd med svart arbeid, grov utnytting av arbeidsfolk, doble kontraktar og nær mafialiknande tilstandar. I tillegg til folks utrygghet forsvinn milliardar av skattekroner ut av fellesskapet. Me veit at ein høg organisasjonsgrad sikrar seriositet i arbeidslivet, spesielt på arbeidstakersida.

Dei to spørsmåla mine er: Korleis vil regjeringa styrkje organisasjonsnivået i arbeidslivet? Og korleis vil ho arbeida mot arbeidslivskriminalitet, og på den måten sikra samfunnet mot skatteunndraging?

Statsråd Anniken Hauglie [17:44:02]: For å ta det siste først: Som jeg sa i mitt svar til forrige replikant, har regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet lagt fram to strategier mot arbeidslivskriminalitet, med flere konkrete tiltak for å bekjempe useriøse aktører. Det er i vår felles interesse at vi får bukt med det, fordi vi vet at mange ansatte lever under slavelignende forhold. Vi vet at mange seriøse bedrifter sliter med å få kontrakter fordi useriøse bedrifter kommer dem i forkjøpet, og vi vet at det er store skatteunndragelser som kunne kommet fellesskapet til gode. Det er i vår felles interesse å ha en offensiv strategi med konkrete tiltak nettopp for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Vi ser også at innsatsen begynner å gi gode resultater, bl.a. gjennom tverretattlig samarbeid, gjennom syv sentre mot arbeidslivskriminalitet. Så vi er på vei. Fortsatt gjenstår det mye.

Når det gjelder økt organisasjonsgrad, er jeg enig, det er viktig at vi har høy organisasjonsgrad i Norge. Fra myndighetenes side er det viktig å legge til rette for at partene involveres i saker som berører dem. Det gjør denne regjeringen i aller høyeste grad.

André N. Skjelstad (V) [17:45:24]: I Dagsavisen i dag sier forskere fra SSB at utgiftene til nødvendig infrastruktur samt en aldrende befolkning ikke går i hop med handlingsregelen for oljepengebruk. Da lurar jeg litt på: Jeg regner ikke med at ministerens svar er å øke

skattene, som Arbeiderpartiet predikerer, og som jeg heller ikke er enig i, men jeg regner med at ministeren har flere svar enn bare økt sysselsetting samt en mer effektiv offentlig forvaltning. Jeg vil jo tro at innenfor denne perioden og med det bakteppet vi har, er kanskje også noen av de universelle velferdsordningene under press. Jeg kunne godt tenke meg å høre – med det bakteppet som vi fikk i trontalen i går – om ministeren mener at noen av våre universelle velferdsordninger nå begynner å komme under press.

Statsråd Anniken Hauglie [17:46:22]: Jeg leste også artikkelen i Dagsavisen i dag. Der var vel utgangspunktet at det ikke går i hop hvis man ikke gjør noe. Det betyr at man må gjøre noe hvis man skal få det til å gå i hop. Det får regjeringen anledning til å vise på torsdag, når man legger fram budsjettet.

Sysselsetting er åpenbart noe av det viktigste vi kan gjøre for å øke skatteinntektene og bidraget inn til fellesskapet, men det er også behov for velferdsreformer. I forrige periode sto vi sammen om noen. Vi sto sammen om en Nav-melding, bl.a., som skulle både arbeidsrette Nav bedre og sørge for tettere oppfølging av dem som går på ytelser. Vi sto sammen om å endre arbeidsavklaringspengeordningen, som ville innebære tettere oppfølging av dem som er i ordningen, et raskere stønadsløp og også aktivitetsplikt for å unngå at unge sosialhjelpsmottakere blir gående lenge på sosialstønad. Vi sto sammen i forrige periode om flere viktige endringer som vil bidra til en mer bærekraftig velferdsstat.

Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, vil jeg nå legge til rette for at vi får fullført pensjonsreformen i offentlig sektor, noe som også vil være riktig, både for å sikre en mer bærekraftig pensjon og for å sørge for at flere står lenger i jobb.

Steinar Reiten (KrF) [17:47:45]: Kristelig Folkeparti ønsker å se pleiepengeordningen ut fra den enkelte pårørendes perspektiv, den enkelte sykes perspektiv og den enkelte families perspektiv.

Det er også viktig å huske på besparelsen for samfunnet ved at pårørende tar del i omsorgsoppgaver. Helsekomiteen skriver i innstillingen fra i vår om omsorgslønn at

«det i et samfunnsøkonomisk perspektiv vil være lønnsomt å legge godt til rette for pårørende med krevende omsorgsoppgaver.

Det er for eksempel mye som tyder på at mange pårørende som får avslag på pleiepenger, blir sykmeldt og til og med uføre.»

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Er ikke dette et relevant argument i diskusjonen om å gjøre pleiepengeordningen bedre enn det som ble vedtatt av Stortinget i

vår? Jeg tenker spesielt på foreldre med alvorlig syke og kronisk syke barn.

Statsråd Anniken Hauglie [17:48:38]: La meg først gratulere representanten med setet. Jeg ser fram til et samarbeid også framover.

De innvendingene som også var noe av bakgrunnen for at de borgerlige partiene var opptatt av å endre hele pleiepengeordningen, var at nåløyet inn var altfor trangt. Den omfattet svært få, det var et skjønnsmessig og komplisert regelverk, folk gikk ut og inn av ordningen, det var veldig uforutsigbart for dem som var inne i den. Det vi gjorde med pleiepengereformen, var nettopp å sørge for at flere kom inn. Vi gjorde det lettere for barn med varige sykdommer å komme inn – slik var det jo ikke før – og vi gjorde det lettere å beholde stønaden lenger også når man hadde gode perioder. Det ble lettere å kombinere pleiepengene med jobb.

Jeg har merket meg at det har kommet en del innvendinger nå. Jeg mener fortsatt at den ordningen som Stortinget vedtok i vår, innebærer en stor forbedring for de aller fleste familiene. Med den unntaksbestemmelsen som Stortinget la inn i sin behandling, vil man også sikre at de med de sykeste barna vil ivaretas bedre.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Martin Henriksen (A) [17:49:59]: Man kan gå inn i nærmest hvilket som helst klasserom i Norge og spørre læreren: Kan du se hvem av elevene dine som vil slite med å komme seg gjennom skolegangen? Svaret vil som oftest være ja, det kan jeg. Hvis man spør hva læreren trenger for å hjelpe akkurat de elevene med å lykkes, vil svaret nesten alltid være tid og tillit – tid til å gjøre jobben, tillit til at læreren er fagpersonen som kan gjøre jobben best. Lærerne trenger ikke flere formanende pekefinger eller flere skjemaer og tester. Lærerne trenger flere gode kollegaer, kunnskapspåfyllet de ønsker seg, og en tilgjengelig skolehelsetjeneste. Elevene trenger lærere som har tid til å se dem, et lag rundt eleven som ser hele mennesket, og en mer praktisk skole der man kan lære med både hode og hender.

Jeg begynner innlegget sånn fordi starten av en ny periode er en anledning både til å se tilbake på de forrige fire årene og til å løfte blikket. Til tross for store ord om egen innsats, mener jeg historien om dagens regjering er at de ikke brukte mulighetene de hadde til å ruste Kunnskaps-Norge for framtida og skape en skole der alle kan lykkes. Regjeringas satsing på skatteutt var flere ganger så stor som økningen til skole og kompetanse. De skolesatsingene som kom, ble stort sett betalt av skolen selv eller studentene selv, som da kulturskoletimen ble kuttet, eller rentepåslaget på studielånet ble økt for å betale økningen i studielånet. Resultatene har uteblitt. Frafal-

let i videregående skole er nesten uendret. Rekrutteringen til yrkesfag er svekket. Det går nå 3 000 færre elever på yrkesfag i Norge enn da Erna Solberg ble statsminister. Søkningen til lærerutdanningen for barnetrinnet går i negativ retning, samtidig som vi står overfor en lærermangel. Arbeidet for å gjøre digitalisering til en mulighet, ikke en trussel, for arbeidstakerne går med muse-skrutt. Trontalen ga ikke nye visjoner for utdanning i Norge, og det trengs større ambisjoner for å løse utfordringen som vi står overfor.

Det er derfor Arbeiderpartiet fortsatt vil være pådriver for at vi skal heve kvaliteten i barnehagen gjennom flere kvalifiserte voksne, flere barnehagelærere og fagarbeidere. Vi vil jobbe for at skattepengene som brukes på barnehage, går til bedre barnehager, ikke til profitt. Arbeiderpartiet vil gjøre noe med at altfor mange elever faller fra i skolen, gjennom flere lærere, tidlig innsats, en kursendring mot en mer praktisk skole, et løft for yrkesfagene, og for å sikre alle en læreplass.

Kvalitet i høyere utdanning må gå fra fine ord i stortingsmeldinger til reell endring for de nesten 300 000 studentene våre. Det store frafallet er sløsing med samfunnets ressurser og den enkeltes tid.

Kanskje vil så mange som en tredjedel av dagens jobber være borte om 20 år. Teknologiske endringer, digitalisering og automatisering vil kreve at vi utvikler ferdigheter og kunnskap gjennom hele livet. Det er ikke en jobb eller en oppgave vi vil overlate til hver enkelt. Vi må ta ansvar i fellesskap for at arbeidstakerne får det påfyllet av kompetanse som trengs. Det er derfor vi vil ha en kompetansereform for arbeidslivet. Vi vil ikke ha et arbeidsliv der ulik tilgang på kunnskap gir nye klasse-skiller. I vårt arbeidsliv skal ingen bli skjøvet ut så lenge de kan og vil bidra.

Valgresultatet ga ikke en ny regjering, men regjeringa står svakere enn før, og det har oppstått nye flertall i Stortinget. Vi i Arbeiderpartiet vil bruke vår posisjon som det største partiet til å få gjennomslag for vår politikk. Venstre og Kristelig Folkeparti har, dersom de ønsker det, muligheten til å få gjennom saker som ble stoppet av Høyre og Fremskrittspartiet i forrige periode, som flere lærere og en lærernorm, et reelt løft for tidlig innsats, offensive grep mot mobbing og ambisiøse tiltak for likestilling i skole og i barnehage. Arbeiderpartiet står klar til å jobbe sammen med de partiene som vil sikre flertall for disse sakene, med en kunnskapspolitikk med høyere ambisjoner.

Margret Hagerup (H) [17:54:45]: Norge er et land med små forskjeller, god velferd og høy tillit mellom folk. Vi må ivareta vårt mandat som folkevalgte og gjøre de grepene som sikrer at Norge fremdeles skal være verdens beste land å bo i. Arbeid er viktig for velferden

vår. Det er arbeid som gir oss verdighet og muligheten til å forsørge oss selv og familien. Å ha en jobb å gå til er også folkehelse, og det gir oss frihet og muligheten til å velge.

Arbeidsmiljøloven ble laget i en tid da mange av dem som var i arbeidslivet, jobbet i industrien. Arbeidslivet er nå i sterk endring, og vi har beveget oss inn i et kunnskapssamfunn, hvor kunnskap og kompetanse blir stadig viktigere. Da må vi kunne diskutere fleksibilitet i arbeidsmiljøloven, som eksempelvis adgangen til midlertidige stillinger, og fremdeles bli oppfattet som konstruktive. Det er alltid fordeler og ulemper, men vår jobb er å balansere disse og finne den beste løsningen. Vi kommer imidlertid ikke framover hvis vi utformer regelverk i en dialog hvor den ene parten alltid skal mistro den andre parten for å ha uredelige hensikter. Høyre er for et organisert og ryddig arbeidsliv. Det er ingen motsetninger mellom dette og det næringslivet ønsker.

Vi trenger fremdeles god dialog for å forme morgendagens arbeidsliv. Det vi ikke trenger, er politisk populisme og mindre konstruktive samtaler. Vi har nettopp lagt bak oss en valgkamp hvor LOs ledelse jobbet tungt for at vi skulle få et regjeringsskifte på grunn av det de kalte en brutalisering av arbeidslivet. Men velgerne valgte noe annet. Vi er fortsatt i regjering, og vi skal fortsette å reformere Norge sånn at vi fortsatt kan være verdens beste land å bo i.

Det er bekymringsfullt at organisasjonsgraden går ned. Men jeg tror denne trenden vil bli vanskelig å snu så lenge ledelsen i LO ikke anerkjenner at andre også kan ha løsningene for nåtidens og framtidens arbeidsliv. Vi trenger alle stemmene for å finne løsningene sammen, ikke bare de som står på Arbeiderpartiets medlemslister. Da er det uheldig at LOs ledelse kjører den taktikken de kjører, og lavere organisasjonsgrad kan kanskje ha noe med den sterke partiavhengigheten å gjøre.

Det har skjedd mye bra i perioden som vi har lagt bak oss. Med Høyre i regjering har vi modernisert arbeidsmiljøloven. Vi har tilpasset den dagens arbeidsliv, og vi har senket terskelen inn i arbeidslivet. De som har hull i CV-en, stiller ikke fremst i køen når det blir lyst ut nye jobber. De må få hjelp til å komme inn i arbeidslivet. Jeg har selv ansatt mange personer i midlertidige stillinger, og flere av disse har fått fast ansettelse. Jeg gjorde ikke dette for at de skulle ha en utrygg hverdag, jeg gjorde dette for at det kunne være en fot inn i arbeidslivet, eller jeg gjorde det fordi jeg ikke vil gi folk falske forhåpninger. Bedrifter kan være i omstilling og ha midlertidige behov. Da er det også greit å være ærlig med dem som står og håper på en jobb i den andre enden. Høyres mål er å styrke arbeidslinjen. Fast ansettelse er alltid hovedregelen, la det ikke være tvil om det.

Jeg brenner for et inkluderende arbeidsliv, hvor alle som vil og kan jobbe, skal få jobbe. Det er derfor viktig at vi satser videre på skole, for det er den viktigste faktoren for at en skal få seg en utdanning, komme seg i jobb og forsørge seg selv. I skolen har vi sett at det å stille krav er å bry seg, og vi så en reduksjon i fraværet på hele 40 pst. i den videregående skolen forrige skoleår. Aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere under 30 år viser også gode resultater. Nav Time i Rogaland hadde i februar et prosjekt på dette, hvor 21 av 25 sosialhjelpsmottakere var ute i jobb etter åtte uker. Ansatte i Nav sier at gjennom å snakke om utfordringene settes det i gang en prosess. De aller fleste vil jobbe, de vet bare ikke helt hvordan de skal komme seg ut i arbeid. Da må vi som politikere være oss vårt ansvar bevisst og hjelpe bedriftene og Nav på veien, slik at flere kommer ut av trygd og inn i jobb.

Høyre har satset tungt på arbeidsmarkedstiltak og praksisplasser for å få flere ut i jobb. Vi skal fortsette denne satsingen, og vi skal gi bedriftene incentivene til å være med på denne dugnaden. Erfaringene fra Nav viser at det er praksisplasser i det private næringsliv som gir de beste resultatene, fordi det er der det er størst sannsynlighet for at en faktisk får en jobb i den andre enden. En jobb å gå til skaper et bærekraftig velferdssamfunn, en jobb gir oss verdighet, en jobb gir oss frihet og muligheten til å velge.

Høyres viktigste arbeid de kommende fire årene vil være å sikre at alle de som kan jobbe, skal få jobbe. Vår framtidige velferd avhenger av dette.

Statsråd Terje Søviknes [18:00:07]: Et bærekraftig velferdssamfunn krever at det fokuseres på både utgifts- og inntektssiden. Verdier må skapes før de forbrukes. På verdiskapingssiden står regjeringen for en helhetlig politikk. Det handler bl.a. om et utdanningssystem, fra barnehage til høyskole og universitet, som gir den enkelte mulighet til å realisere sine evner, og som sidestiller statusen til yrkesfag med statusen til akademiske fag. Det handler om stabile, forutsigbare og gode rammevilkår for næringslivet, skatt, avgifter, ja-holdning i offentlig sektor, rammevilkår som stimulerer til vekst. Det handler om satsing på forskning og utvikling, der vi er verdensledende på ny teknologi, spesielt på de områdene der vi har næringsmessige komparative fortrinn. Det handler om en handelspolitikk som stimulerer til eksport av norske varer og tjenester. Det handler om å bygge en moderne infrastruktur, vei, jernbane, luftfart, skipsfart, energiløsninger og fiber, som reduserer kostnader, og som bidrar til bedre vilkår for både næringsliv og folk flest.

Det går bedre med norsk økonomi, som flere har vært inne på i dag. Arbeidsledigheten er på vei ned, veksten i

økonomien er på vei opp, og optimismen er gradvis tilbake. La meg ta noen eksempler fra mitt eget fagområde, energi. Det bygges nå ut mer fornybar energi i Norge enn på 25 år. Det bygges ut vindkraft, det bygges ut vannkraft, og med den nye avtalen som Norge inngikk med Sverige om elsertifikatorrdningen tidligere i år, ligger alt til rette for å fortsette en veldig offensiv utbygging av fornybar kraft i de kommende årene. Alle nye anlegg som blir idriftsatt innen utgangen av 2021, vil få elsertifikat, og skulle vi ende opp med å bygge ut mer enn det opprinnelige målet på norsk side om 13,2 TWh innen 2021, tar Sverige regningen for alt det overskytende.

Også på olje- og gassområdet tyder alt nå på at vi har bunnet ut. Nye prognoser for investeringer i sektoren viser at vi vil få en oppgang i 2018, og investeringsnivået vil øke ytterligere i 2019 og 2020. Et eksempel som dokumenterer dette, er at vi i 2016 mottok fem såkalte planer for utbygging og drift til Olje- og energidepartementet, tilsvarende en verdi på 25 mrd. kr. I 2017 har vi en forventning til nærmere ti planer for utbygging og drift til en samlet verdi på 125 mrd. kr.

Det har også de siste årene vært jobbet godt i næringsen med kostnadsreduksjoner. Det handler om standardisering, forenkling, robotisering og digitalisering – som for andre sektorer i samfunnet. Det gjør at nye utbyggingsprosjekter er lønnsomme nå, med en langt lavere oljepris enn tidligere. Johan Castberg i Barentshavet er et strålende eksempel, der man for tre år siden anslo den såkalte «break even»-prisen til 75 dollar fatet. Nå er prosjektet lønnsomt med 35 dollar fatet.

Sammen med målrettet arbeid for ytterligere kutt i klimagassutslipp fra norsk olje- og gassproduksjon styrker dette konkurransevnen til norsk sokkel. Dette sikrer at Norges største og viktigste næring vil forbli en viktig faktor i norsk økonomi og velferd i tiår framover.

Samtidig trenger vi flere bein å stå på. Derfor er det viktig å overføre kompetanse fra vår verdensledende olje- og gassnæring til andre næringer, slik regjeringen bl.a. fokuserer på i havstrategien. Det handler om havbruk, det kan handle om havvind, maritim næring, infrastruktur eller en framtidsnæring som utvinning av mineraler på havbunnen.

Et bærekraftig velferdssamfunn krever også at det fokuseres på utgiftssiden. Vi må få mest mulig ut av ressursene. Det handler om strukturer, organisering og arbeidsmetoder i offentlig sektor, bruk av konkurranse aktivt, å ha en offentlig sektor som også følger med i digitaliseringen, avbyråkratisering, forenkling og forbedring. Vi må også tørre å tenke nytt.

Det heter seg at i gode tider skal man forberede seg på de dårlige. Norge er der nå, og vi har alle muligheter for å lykkes med omstillingen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [18:05:30]: Jeg vil først få si at jeg ser fram til godt samarbeid med statsråd Søviknes om viktige temaer.

Så vil jeg stille statsråden et spørsmål som er knyttet til temaet sikkerhet og beredskap. Dersom Norge skulle bli utsatt for en strategisk konflikt med en annen avansert stat, er det mer sannsynlig at et angrep vil komme på vår kritiske infrastruktur enn som et tradisjonelt militært overgrep. Da er mitt spørsmål: Føler statsråd Søviknes at energisektoren er tilstrekkelig beskyttet og beredt på en slik situasjon? Vi har sett i vårt nære nabolag at stormakter har øvd på f.eks. å slå strømmettet ut av spill som et tidlig forspill til et militært angrep.

Statsråd Terje Søviknes [18:06:18]: Først vil jeg understreke at ønsket om samarbeid er gjensidig – jeg ser fram til samarbeid med energi- og miljøkomiteen og de ulike fraksjonene.

Til spørsmålet: Denne regjeringen har vært ekstremt opptatt av sikkerhet. Sikkerhetsloven vil bli fulgt opp med forskriftsutarbeidelser, og for olje- og energiområdets del er det i tillegg slik at vi i dag har et veldig sterkt sektorregelverk som gjør at vi ivaretar sikkerheten på sokkelen for våre olje- og gassanlegg, både offshore- og landanlegg, og i vannkraftsystemet vårt, strømmettet, har vi også et sterkt sektorregelverk. Regjeringen kommer imidlertid til å følge opp, gå gjennom og vurdere objektsikring også for energiområdet, på lik linje med alle andre sektorer, når arbeidet med ny sikkerhetslov er ferdigstilt.

Espen Barth Eide (A) [18:07:12]: Jeg takker for det svaret og ser fram til ytterligere diskusjon om den tematikken.

Mitt andre spørsmål handler om omstillingen fra hovedvekt på olje og gass til gradvis mer vekt på fornybar. Som statsråden helt riktig påpekte, er kanskje noe av vår mest avanserte teknologiske kompetanse nettopp i olje- og gassbransjen. Er vi gode nok på å forberede de miljøene og den teknologien som eksisterer i det miljøet, til også å bli bærende i det grønne skiftet? Og hvis ikke: Hvilke tiltak ønsker statsråden å introdusere?

Statsråd Terje Søviknes [18:07:50]: Vi kan alltid bli bedre, men jeg opplever at næringen selv er veldig tydelig på at de nå ser muligheter, både fra leverandørindustriens og fra olje- og gasselskapenes side, og at man har en kompetanse, sitter på teknologi som også kan brukes inn mot andre næringer. Regjeringen pekte spesielt på dette i havstrategien, vi har pekt på det i industrimeldingen, og vi har pekt på det i nordområdestrategien, for å være tydelig på at myndighetene også søker

den type kunnskapsoverføring fra en næring til en annen.

Når det gjelder virkemidler, er det klart at Enova er et viktig virkemiddel for denne omstillingen, der vi fokuserer på klimagassreduksjoner og ny teknologi som skal bygge ned barrierer og bidra til varige markedsendringer. Enova er et virkemiddel som også olje- og gassnæringen kjenner, og som gradvis blir gjort bedre kjent for olje- og gassnæringen.

Else-May Botten (A) [18:09:03]: Vi ønsker å få mer gods over på kjøp, og vi ønsker å satse mer på klimavennlig sjøfart. Men å løfte landstrøm er også et viktig tema. Næringen selv har gjort ganske mye for å tilrettelegge for det, men er det ikke også på høy tid at statsråden gjør sitt for å legge til rette for infrastruktur på det området, og gjerne i tillegg vurdere utkoblet tariff, som er viktig, som allerede er utprøvd, og som kan bidra til at man kan lade når det er strøm ledig i nettet?

Statsråd Terje Søviknes [18:09:43]: Jeg er helt enig. Vi ønsker en stadig større andel av godstrafikken over på kjøp, og vi ønsker nye energiformer velkommen også i den sektoren. Her mener jeg at det allerede har vært gjort mye fra statens side, også fra denne statsrådens side, knyttet til Enova. Enova har nå et budsjett på 2,6 mrd. kr, man har hatt tre utlysingsrunder knyttet til landstrøm og bygging av anlegg, og det jobbes videre i nær dialog med næringen med dette.

Jeg var nylig med og bidro til markering av en ny tildeling, denne gangen ikke knyttet til landstrøm, men likevel til energi og skipsfart. Det dreide seg om det nye skipet til Yara, «Yara Birkeland», som er autonomt, selvkjørende og antageligvis vil være fullelektrisk og gå i trafikk knyttet til Yaras gjødselabrikker i Brevik.

Det er en spennende utvikling i denne sektoren, og Enova er vårt klare og tydelige virkemiddel, som fungerer.

Ole André Myhrvold (Sp) [18:11:00]: La også meg uttrykke et ønske om godt samarbeid med statsråden.

Statsråden snakket mye om olje og gass. Jeg vil snakke litt om konsekvensene. I forrige uke hadde vi store regnbygger over Sørlandet, eller ekstremvær, som vi kan kalle det. NVE har flere ganger varslet at man står uten viktige flomsikringstiltak. Vi får stadig flere bevis på at det er viktig for å unngå den type dramatiske bilder som vi så fra Sørlandet forrige uke og i Utvik i Sogn og Fjordane i sommer, der utgiftene ser ut til å beløpe seg opp mot 120 mill. kr. Hva vil statsråden og regjeringen gjøre for å sette NVE og kommunene i stand til å takle et stadig villere og våtere klima?

Statsråd Terje Søviknes [18:11:53]: Regjeringen er opptatt av folks sikkerhet og har jobbet mye med flom- og skredsituasjonen. Vi må ta inn over oss, som representanten peker på, at vi får et villere og våtere klima, mer ekstrem nedbør, mer konsentrert enn tidligere. Derfor har vi gjennom den fireårsperioden som vi nå har bak oss, bevilget dobbelt så mye til flom- og skred-sikring som de fire foregående årene. Det summerer seg til 1 500 mill. kr i fireårsperioden, og bare for 2017 er det bevilget 385 mill. kr. Det går til fysiske tiltak, men det går også til skred- og flomsonekartlegging, som er det viktigste virkemiddelet NVE kan bistå kommunene med for å sikre at vi unngår å bygge oss inn i nye risiko-områder, altså bruke det i arealplanlegging, og dernest bruke disse sonekartene til å prioritere mellom fysiske tiltak, slik at vi får best kost-nytte og kan sette inn midlene der de virker best.

Lars Haltbrekken (SV) [18:13:12]: Verdens ledende klimaforskere har kommet med sterke anbefalinger om at store deler av de allerede oppdagede fossile energiresursene må bli liggende i bakken om vi skal klare å unngå katastrofale klimaendringer. Jeg har fått med meg at olje- og energiministeren ikke ønsker å sette på bremsen på norsk olje- og gassproduksjon. Jeg vil likevel spørre statsråden: Gjør denne typen klare anbefalinger fra forskerne inntrykk på statsråden, og vil statsråden i alle fall ta initiativ til at noen av de mest sårbare havområdene våre beskyttes mot petroleumsvirksomhet?

Statsråd Terje Søviknes [18:13:57]: Regjeringen har lagt opp en klima- og petroleumspolitikkk som skal bidra til at vi både når målene våre i Paris-avtalen, og har en konkurransedyktig petroleumssaktivitet. En god del av de fossile energikildene må bli liggende, først og fremst kull, men også de mest forurensende og kostbare olje- og gassressursene.

Norsk sokkel har den fordel at vi har hatt virkemidler i lang tid som gjør at vi har relativt sett lave CO₂-utslipp fra vår produksjon. Vi har hatt en særnorsk CO₂-avgift, vi har hatt kvoteplikt, og vi har hatt faklingsforbud. Norsk olje- og gassproduksjon er i et klimaperspektiv gunstig så lenge man har en etterspørsel etter disse energikildene. Det har vi nå, og vi kommer til å ha det i tiår framover. Da mener jeg det er riktig at vi bruker vår kompetansebase, vår kunnskap om å drive godt på norsk sokkel – der man har et samspill mellom olje- og gassproduksjon, fiskeri- og miljøhensyn – til å produsere og være med og dekke den etterspørselen. Det ville være dårlig klimapolitikk å overlate dette til land med langt høyere CO₂-utslipp.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Aasland (A) [18:15:18]: Når regjeringen nå har valgt seg «Et bærekraftig velferdssamfunn» som arbeidstittel for det kommende året, er det et usedvanlig viktig tema og en usedvanlig viktig tittel. I den forbindelse burde vi kunne forvente at de kanskje beskrev noe dypere hvordan de vil møte noen av de største utfordringene vi står overfor, men den gang ei.

En av utfordringene er utvilsomt lav vekst, og en fallende andel av oss er i arbeid. Det er særskilt utfordrende for de unge. Som et eksempel har man i Telemark 3 000 færre sysselsatte nå enn for fire år siden, og vi har fått hundre flere unge uføre. Det er dramatiske tall. Varslene som er gitt i løpet av dette året, er alvorlige. I sum er dette et klart varsko om at dagens politikk ikke godt nok svarer ut de utfordringer som vi står overfor.

I sentralbanksjefens tale i februar i inneværende år tar han utgangspunkt og gir sitt varsko med basis i en historie fra 23. oktober 1921. Da ble dampskipet «Ulv-sund» overrasket av det som skulle bli en av de kraftigste stormene i Danmark i forrige århundre. Skipet forliste og alle 17 om bord omkommer. Det var en klar advarsel fra sentralbanksjefen om at analysen må være riktig for å fremme riktige tiltak. Han sa også: «Samtidig må vi erkjenne at økt oljepengebruk og lav rente ikke er løsnin-gen på utfordringer norsk økonomi står overfor på len-gre sikt.»

I DN 30. mai inneværende år var overskriften: «Inves-teringer i vanlige bedrifter har ikke vært lavere siden tid-lig på 1990-tallet. Private penger går til boligmarkedet.» Næringslivets Hovedorganisasjon mener det er grunn til å være bekymret. SSB følger opp 7. mars inneværende år: «Vi sier ikke bare at veksten blir moderat, vi sier at den går i krabbegir og at den er skjør. Med det mener vi at det ikke er mye som skal til, før nedgangskonjunkturu-ren forlenges.» Det sier SSB.

Disse alvorlige problemstillingene er overhodet ikke adressert, analysert eller besvart i trontalen. Jeg har hel-ler ikke hørt at disse problemstillingene er temaer som Høyre og Fremskrittspartiet velger å snakke mye om i denne debatten. Og når det først blir trukket fram og snakket om, som statsråd Søviknes akkurat gjorde, er det et selvtillfredshetens slør som dekker over en viktig analyse, for det er det rosenrøde bildet som blir presen-tert.

Noen punkter på situasjonen som er alvorlig: Omstil-ling skjer ikke i en slik takt som den burde. Det skapes ikke tilstrekkelig med jobber. Jobbveksten er svak. Det er svake investeringer, som sier med all tydelighet at det er bekymringsfullt med tanke på framtidens arbeids-plasser, og krisen i norsk økonomi er langt på vei reddet av den norske modellen, lav kronekurs og en ansvarlig fagbevegelse som har sikret moderate lønnsoppgjør i en krevende tid.

Arbeiderpartiet vil i den kommende tiden forsterke politikken på en rekke områder, nettopp for å sikre flere i arbeid, utnytte våre fantastiske muligheter, energien, kraften, mineralene, ja, sette naturressursene i arbeid for framtidig verdiskaping. Arbeiderpartiet vil at politikken og det offentlige i større grad skal være en god partner for å utvikle nye bedrifter og nye muligheter. Vi mener dét skaper vekstkraft. Forenklingsarbeidet må forsterkes, bedriftene må reelt sett merke at det blir enklere og mindre byråkratisk å drive næringsvirksomhet. Vi er utålmodige etter en langt sterkere satsing på digitalisering – alt fra koding i grunnskolen til flere IKT-studieplasser og ny kunnskap for eksisterende arbeidstakere, i et løp for livslang læring. Vi vil la klimapolitikken forenes med næringspolitikken slik at ny teknologi, nye produksjonsmetoder, nye arenaer for vekst og verdiskaping kan etableres som framtidige konkurransefortrinn.

Arbeiderpartiet vil med andre ord føre en aktiv politikk på flere områder. Vi vil også føre en aktiv landbrukspolitikk, videreføre det gode grunnlaget Arbeiderpartiet var med på å legge i Stortinget i foregående stortingsperiode. Vi ønsker å utvikle ressursene, at de benyttes fra nord til sør og fra øst til vest. Og vi vil ha en fiskeripolitikk som skaper merverdier og trygghet for økt verdiskaping langs kysten. For å svare ut et bærekraftig velferds-samfunn må vi sikre at politikken legger et godt grunnlag for at det skapes flere arbeidsplasser i framtidens bedrifter. Vi må sikre arbeid til alle i et arbeidsmarked med høy sysselsettingsgrad. Det er det eneste som er grunnlaget for et bærekraftig velferdssamfunn i framtiden.

Og helt til slutt: Et annet tema som må forsterkes, er vår innsats mot klimagassutslippene. Trine Skei Grande roste trontalen. Det gjorde hun også i fjor. Det endte opp i at Venstre trakk seg ut av budsjettforhandlingene og sa nei til en egentlig avtale. Jeg vil minne Venstre om at skal en gjøre noe på klima, så er det greit å komme til Stortinget, selv med Venstre i regjering.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:20:44]: Før regjeringsskiftet i 2013 var arbeidsledigheten på vei opp, og veksten i norsk økonomi avtok. Aftenposten skrev:

«Den nye regjeringen arver en økonomi med eventyrlige år bak seg og lavere fart i vente.»

Selv med eventyrlige år økte helsekøene, selv med høyere skatt ble det 15 000 flere fattige barn under de rød-grønne. Høyere skatter betyr ikke nødvendigvis mer velferd. Dette var arven etter åtte år med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i regjering.

Etter fire år med omstilling fra arven etter de rød-grønne og det største oljeprisfallet på 30 år ser vi nå resultatene av en politikk for omstilling, arbeid og aktivitet. Ledigheten er på vei ned, og veksten er på vei opp.

Høyre og Fremskrittspartiet har, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, sørget for reformer som begynner å gi resultater. Det svarer ut utfordringen som representanten Aasland mente ikke var adressert. Det er mer synlig politi på steder som aldri før har sett uniformert politi. Færre står i sykehuskø, og det er kortere ventetid for behandling for mennesker i rus. Det bygges mer vei og mer bane enn noen gang. Klimagassutslippene er på vei ned, det blir mer kunnskap i skolen, og det skapes nye arbeidsplasser i privat sektor hver eneste dag. Og til tross for advarslene om matkrise og bare kål og cola i 2013 har vi nå 2 000 tonn lammekjøtt på lager, og fiskeeksporten øker.

Resultatene av regjeringens politikk er synlige, uten at vi skal si oss fornøyde av den grunn. Gjennomførte reformer må få lov til å sette seg, og nye reformer må settes i gang dersom Norge skal ha et konkurransedyktig næringsliv som både finansierer vår velferd og i tillegg skaper verdier og arbeidsplasser.

Vi kan ikke fortsette å betale mer en nødvendig for offentlige tjenester, og offentlige tjenester må først og fremst svare til befolkningens behov. Et land kan aldri ta reformpauser, til det endres verden rundt oss for raskt. Vi må kontinuerlig endre for å bevare. Og vi må videre.

Norge er et land med små forskjeller og høy tillit mellom folk. Dette vil Høyre bevare gjennom å satse på kunnskap i skolen, et inkluderende arbeidsliv, en omfordelende skattepolitikk og målrettede ordninger mot dem som faller utenfor. Høyre vil ha et samfunn som skaper muligheter for alle, slik at alle som kan og vil bidra, får bidra. Svaret på ulikhet kan ikke være å øke ytelse for dem som står utenfor, men å senke terskelen inn i arbeidslivet og kvalifisere folk inn i arbeid.

Muligheter for alle handler også om krav til den enkelte – krav om deltakelse, enten det er å møte på skolen, eller det er aktivitetsplikt på Nav. Høyre vil styrke arbeidslinjen, for det er arbeid som sikrer en bærekraftig velferd for den enkelte og til fellesskapet. Det skal alltid lønne seg å jobbe. Å stille krav er å bry seg.

Samtidig skal vi sikre velferden til dem som av ulike grunner ikke kan jobbe, eller som faller utenfor, midlertidig eller permanent. Målet er at de som kan klare seg selv, skal klare seg selv. Derfor er det for meg ingen motsetning mellom gode rammebetingelser og skattelette til dem som investerer i norske arbeidsplasser, og en bærekraftig velferd. Det ene forutsetter faktisk det andre. Det er også et godt konservativt prinsipp at staten ikke skal være alt for alle, men mye for dem som trenger den mest. Det krever at sosiale ytelser og tiltak går til dem som trenger det mest. Det er å stille opp for folk.

Inkluderende vekst og verdiskaping legger grunnlaget for vår felles velferd. Et seriøst arbeidsliv er en hjørnestein for AS Norge.

Vi har de siste årene sett useriøse aktører og arbeidslivskriminalitet bre seg. Høyre aksepterer ikke forsøk på å uthule eller forvitte selve grunnen vi står på. Kampen mot arbeidslivskriminalitet er ikke bare en kamp mot kriminelle, men en kamp for hardtarbeidende nordmenn og seriøse bedriftsledere som står opp og går på jobb hver eneste dag og bidrar til norsk verdiskaping. Høyre er for et reelt trepartssamarbeid som fundament for samfunnskontrakten, der den enkelte gjør sin plikt og får oppfylt sin rett.

Jeg vil avslutte med å si noe om Norge i verden. Som land representerer Norge verdier vi skal være stolte av. Mange av disse er under press, også her i Europa, som abortrettighetene i Litauen. Norge har et unikt utgangspunkt for fortsatt å ta lederroller internasjonalt for menneskerettigheter, likestilling, LHBT og seksuelle og reproduktive rettigheter. Det har vi gjort, og det må vi også gjøre i framtiden. For når alt kommer til alt, handler politikk om det enkelte menneske og vår rett til å være oss selv.

Samfunn bygges sten for sten, og fellesskap bygges en for en. Jeg ser fram til fire nye år for fellesskapet Norge.

Bård Hoksrud (FrP) [18:25:45]: Ordet «historisk» blir veldig ofte nevnt fra denne talerstolen, men denne gangen har det ikke vært så mange som har nevnt det. Så jeg har lyst til å starte med at det er historisk herlig at Fremskrittspartiet etter fire år i regjering skal fortsette i fire nye år. Jeg har fått være med på denne reisen – og hvilken reise det har vært og skal bli videre!

Også denne gangen skal jeg jobbe med en av Fremskrittspartiets kjernesaker, nemlig helse og omsorg. Regjeringen har startet oppbyggingen av pasientens helse-tjeneste og har vist solid handlekraft gjennom utarbeidelse av flere stortingsmeldinger, handlingsplaner og lovendringer som siden er satt ut i livet, og som vil settes ut i livet videre framover.

Vi er godt i gang med å bygge opp en helsetjeneste preget av frihet og trygghet – helt i tråd med hovedverdiene i Fremskrittspartiets politikk. Vi har i denne fireårsperioden vært med på å tegne sykehuskartet på nytt. I dag har jeg hatt besøk av tre svært engasjerte kvinner fra Folkeaksjon for akuttsykehus til Alta, som er svært opptatt av gode sykehustjenester i Alta. Fremskrittspartiet vil framover jobbe for at vi kan følge opp Altas innbygges oppfordring om å gjennomføre en ny utredning av sykehusstrukturen i Finnmark, slik at vi er 100 pst. sikre på at sykehustjenestene er forsvarlige.

Vi har redusert ventetidene ved landets sykehus, vi har innført pakkeforløp, og vi har gitt Norges innbyggere, spesielt de eldre, flere rettigheter. I perioden vi har foran oss, vil vi fortsette å styrke likebehandling av private og offentlige både sykehus og tjenestetilbud. Frem-

skrittspartiet tror at det beste velferdstilbudet skapes i konkurransen mellom statlige og private aktører – og gjerne også ideelle. Det har vi gjort noe med, og det skal vi fortsette med.

Når behovet for helsehjelp oppstår, er det avgjørende at hjelpen kommer raskt. Dessverre vet vi at mens personer med behov for hjelp har stått i helsekø hos offentlige helsetilbydere, har private helsetilbydere hatt ledig kapasitet, og det er dette som har skapt et todelt helsevesen.

Gjennom fritt brukervalg, fritt behandlingsvalg og fritt rehabiliteringsvalg sørger vi for at mange pasientgrupper får benytte seg av kapasiteten hos private helsetilbydere i inn- og utland. Det gir pasienter ikke bare større forutsigbarhet, men også større valgfrihet. Slik sett er pasienten i fokus, og slik vil vi fortsette å sette pasienten i fokus.

I fokus setter vi også Norges eldre. Eldreomsorgen har i alle år vært en av Fremskrittspartiets viktigste hjertesaker. Personlig ønsker jeg å løfte eldreomsorgen enda høyere. Jeg ønsker å jobbe for at vi skal kunne opprette et eldreombud på linje med det eksisterende barne- og likestillingsombudet – et ombud som følger med på utformingen av eldreomsorgstilbudet på kommunalt og sentralt plan, og som ser på det med argusøyne.

Statlig finansiering av eldreomsorgen, å overføre finansieringsansvaret for pleie- og omsorgstjenestene til staten – ikke skjønner jeg hvorfor vi står ganske alene om denne modellen. De kommunene som er med i forsøksordningen, gir positive tilbakemeldinger. Hvorfor ikke resten av det politiske Norge ser at dette er veien å gå, stiller jeg meg undrende til. Norge har et godt utbygd helsevesen, men stadig kan vi bli bedre. For både unge og eldre er helse og hvordan vi ivaretar den, viktig. Fremskrittspartiet vil derfor også i denne perioden sette folkehelseutfordringene høyt. Vi vet at mange er ensomme, og mange kjemper med psykisk helse- og rusutfordringer. Mobbing har vi fortsatt ikke klart å komme helt til livs. Slik kan vi ikke ha det. Dette må vi fortsette å ta på alvor og følge opp det Fremskrittspartiet og Høyre i regjering også har jobbet med i den siste perioden.

For meg er det spesielt viktig at hvert menneske blir sett, uansett alder, symptom, behov og ønsker for framtiden. Ingen mennesker er like, ingen symptomer er like, og ingen behandling virker helt likt. Jeg er derfor opptatt av at vi innretter vårt helsevesen etter dette. Vi må slutte å sette mennesker i bås. Vi må kunne tilby variert og mangfoldig behandling. Vi må våge å tenke utenfor boksen. Vi må lytte, etterspørre og forstå. Først da vil vi klare å møte hvert menneske på deres premisser.

Til slutt har jeg lyst til å nevne forslaget fra representanten Olaug V. Bollestad og Kristelig Folkeparti om å evaluere fastlegeordningen. Fremskrittspartiet har i sitt

partiprogram forslag om å evaluere denne. Jeg vet også at statsråden i svar til Stortinget, til representanten Bollestad, har vært tydelig på dette. Så vi kommer til å jobbe vidare fram til i morgen med å se på dette. Vi er veldig positive til å få på plass en sånn evaluering.

Tore Storehaug (KrF) [18:30:17]: God miljøpolitikk er også god distriktspolitikk. Klimaendringane er ikkje berre teoretiske. Dei er her no. Dei får følgjer for det livet vi lever, anten det er i by eller i bygd. Det ser vi i den auka rasaktiviteten og dei følgjene som det får for dei som brukar vegane våre, og vi såg det kanskje spesielt i sommar med alt det som skjedde i Utvik.

Poenget mitt er at den klimadebatten vi har, må også handle om føre-var-prinsippet, men samtidig forstår ein at vi treng god klimatilpassing for å leve eit godt liv her i dag. I Sogn og Fjordane har vi nokre av dei fremste fagmiljøa innan klimatilpassing, og det er nok ikkje tilfeldig at dei ligg der. Spørsmålet som vi må stille oss, er: Korleis skal vi byggje? Korleis skal vi bu for at det også i framtida skal vere trygt å bu rundt omkring i heile landet vårt? Det blir viktig i åra som kjem.

Så er det slik at tilpassing er ikkje eit svar åleine. Noreg må fylle sine forpliktingar og ta sin del av ansvaret for det grønne skiftet, og då må vi som folkevalde gjere det på ein måte som tek inn over seg at løysingane ikkje nødvendigvis er dei same i distrikta som i byane. Det blir nok aldri ny T-banetunnel i Askvoll, og toget der kjem berre til å gå 17. mai. I Kristeleg Folkeparti forstår vi dette. Så forstår vi likevel at vi er nøydde til å handle raskt for å få ned klimagassutsleppa, og då må vi få innbyggjarane i landet vårt med på det, same kvar dei bur.

Det blir sagt at jordsmonnet er best nærast grasrota. Det synest eg er ein god leveregel. Det er ein god leveregel i politikken. Vi treng ein jordnær miljøpolitikk som erkjenner at utfordringane kanskje er felles, men rundt omkring i landet er løysingane ikkje dei same. Betyr dette at det er uaktuelt å auke drivstoffavgiftene for fossilt drivstoff? Absolutt ikkje. Auka avgifter er ikkje eit mål i seg sjølv, men det er eit viktig verkemiddel, for i lag med reduksjonar for el- og hybridbilar sender vi eit signal til dei familiane som rundt omkring sit rundt middagsbordet og lurar på kva slags bil dei skal kjøpe seg neste gong, om at dei er nøydde til å ta eit grønt val.

Eit anna eksempel er at det har vore viktig å få på plass CO2-fondet til næringslivet, som bidrar til å få ned utsleppa frå tungtransporten. Men ein må vere klar over at auka avgifter slår annleis ut i dei områda der behovet for transport er mykje større enn i byane. Ein viktig premis må då vere at dei tinga som vi folkevalde gjer, er mogleg å føresjå. Det er betre med ein jamn og føreseieleg auke framfor ein uføreseieleg og høg auke frå år til år.

Endringa til eit lågutsleppssamfunn inneber også eit endra samfunn, men det betyr ikkje at alt må vere likt. Dersom vi skal klare å omstille oss, er vi nøydde til å bruke dei fornybare ressursane som vi finn langs heile det langstrekke landet vårt. Den fornybare vasskrafta ligg rundt omkring i distrikta, og innbyggjarane betaler for det i form at høgare nettleige. Grunnlaget for bioøkonomien finn vi også i distrikta, anten det handlar om grønne eller om blå karbon. Utnytting av desse ressursane krev at det er folk som bur der, som jobbar der, som lever livet sitt der, og det er nødvendig dersom vi skal klare ei god omstilling.

Kristeleg Folkeparti er oppteke av ein klimapolitikk som verkar. Vi er ikkje redde for verken forbod eller marknadsmekanismar, skattelette eller avgiftsauke. Det vi er redde for, er symbolpolitikk – manglande realisme, manglande vilje til handling og ein klimadebatt som i liten grad tek inn over seg at utfordringane og løysingane er forskjellige rundt omkring i landet vårt. Dette får prege klimadebatten vår i dag i altfor stor grad.

Kristeleg Folkeparti er eit sentrumsparti og har ikkje nokon ideologiske sperrer mot å diskutere løysingar. Løysinga er klar. Nokre ting må vi forby, slik som oljefyring. Nokre ting må bli dyrare, slik som fossilbilar, og nokre ting må bli billigare, slik som nullutsleppsbilar. Det treng faktisk ikkje vere anten–eller, for vi kan bruke heile spekteret av verkemiddel som vi har tilgjengeleg. Samtidig må vi ta omsyn til at det er forskjellige føresetnader i ulike delar av landet vårt.

Vi er no i starten av ein ny stortingsperiode, og ein stortingsperiode som i stor grad avgjer om vi klarer å nå klimamåla vi har sett føre oss. Skal vi lykkast med klimapolitikken i denne perioden, er det viktig at vi klarer å finne løysingar på tvers av den politiske skalaen. Kristeleg Folkeparti er klar til å diskutere dei gode løysingane for heile landet og for dei generasjonane som kjem etter oss.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Neste talar er Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [18:35:31]: Takk, president, og gratulerer med nytt verv.

Jeg er så heldig at jeg har fire barnebarn, og de skal møte resultatene av den politikken vi vedtar i dette huset de neste fire årene. Blant annet derfor er jeg opptatt av hvordan vi legger til rette for at framtida skal bli god.

Verken jeg eller mine barnebarn opplevde krigen og møtet med nazistenes ideologi, men både ideologien og nazistene var nærmere enn vi kunne ane.

I trontalen ble det sagt at vi har lagt en del fordømmer bak oss. Nazistene marsjerte i Kristiansands gater i

1940. De kom tilbake i 2017. Nazistene tvang seg fram nå som da, og nå som da skapte de frykt og redsel. Da som nå sprer de fordommer, med en retorikk som er hatefull og skremmende. Politiet har i ettertid fått massiv kritikk og har erkjent dårlig håndtering. Samtidig ønsker ikke regjeringa å offentliggjøre evalueringsrapporten om marsjen. Hemmelighold av denne dramatiske hendelsen mener regjeringa er ok. Det er uakseptabelt, og det bygger ned tillit og opp fordommer.

Jeg har en venn som har bodd i Norge i nesten 50 år, og som for første gang nå opplever å ikke føle seg norsk. Vedkommende føler seg annerledes – en annerledeshet regjeringsmedlemmer bidrar aktivt til å forsterke gjennom raffinert stigmatisering under dekke av å kalle en spade for en spade. Dette bidrar til å bygge fordommer, ikke fjerne dem.

Hva mine barnebarn er opptatt av: Lærere er og har vært viktige personer i mine barnebarns liv. De vil høre til blant venner, i familien, i venneflokken og på skolen. De er opptatt av hva slags yrke og utdanning de skal velge, og bekymrer seg over uro og ufred i verden. Dette er saker Arbeiderpartiets politikk svarer på. Arbeiderpartiet vil ha tiltak som sikrer alle likeverdig omsorg, flere lærere i skolen og muligheter til å vokse opp i en trygg familieramme, framfor store skatteuttak. Trygg oppvekst er viktig for barn, men det er ingen selvfølge. Mange barn i Norge, og enda flere i andre deler av verden, lever i en brutal virkelighet preget av vold og fattigdom. Derfor vil Arbeiderpartiet ta internasjonalt ansvar for å løse de store utfordringene. Vi vil bidra til fred og forsoning, med basis i internasjonale konvensjoner og menneskeretter ute og hjemme. Arbeiderpartiet vil formulere nye mål og visjoner, ikke bare for Norge, men for å bli et foregangsland i verden. På den måten kan vi gjøre Norge større både ute og hjemme.

Regjeringa sier det går så mye bedre, og trontalen bærer bud om at vi kan forvente at vi fortsatt må vente på at ting skal gå seg til. I Flekkefjord venter de oppsigelse av alle 150 ansatte på Simek. De 150 ansatte og deres familier kan ikke vente, heller ikke de 3 000 som nå står utenfor arbeidslivet i Agder. 1 103 unge uføre, 64 flere første kvartal i år – de kan heller ikke vente. Arbeiderpartiet vil derfor skape flere arbeidsplasser gjennom en aktiv næringspolitikk og en politikk som får folk inn i og ikke ut av arbeidslivet.

Forskjellene i Norge øker. Regjeringas prioritering av private aktører framfor offentlige tjenester skaper større forskjeller. For eksempel er private barnevernsbedrifter for de mest sårbare barna dominerende leverandører av tjenester til barn med de største utfordringene. Hele 15 barn bare i Agder er plassert i private en-til-en-tiltak. Fylkesmannen uttrykker bekymring for at barn blir for lenge i slike tiltak. Den bekymringen deler jeg. Sånn skal

det ikke være. Det er en gedigen ansvarsfraskrivelse, og det er feil politikk.

Også på kulturfeltet ser vi at forskjellene øker med regjeringas politikk. Private finansfolk styrer kulturen gjennom gaveforsterkningsordningen. De største gave-går til de største aktørene i de fire store byene – privatisering og sentralisering nok en gang. Arbeiderpartiet vil fordele kulturpengene slik at de kommer ut til alle deler av landet og når folk i alle aldre. Kultur skal skapes og deles der folk bor, ikke der finansfolka har sine lommebøker.

Tom-Christer Nilsen (H) [18:40:35]: Hadde det ikke vært fantastisk om vi hadde en trylleformel for å redusere ulikheter, fjerne fattigdom og gjøre velferden bærekraftig og framtidigstrygg? Men det har vi. Det er nye, lønnsomme arbeidsplasser – arbeidsplasser som gir verdiskaping, som er med på å bidra til skatteinntekter og velferd, ikke arbeidsplasser som krever en del av vår velferd gjennom subsidier. Så enkelt og så vanskelig. Likevel er det slik at fra det politiske miljøet har dette året vært et eneste langt angrep på næringslivet og de jobbene som de skaper, fulgt opp av ønsker om til og med å avvikle hele næringer.

Miljøpartiet De Grønne, SV og AUF har alle ønsket en slutt på leteboring etter olje og gass nå. Det er 13 000 mann som må i gå land til arbeidsledighet da. Miljøpartiet De Grønne og AUF vil avvikle norsk olje- og gassnæring i løpet av de neste 17 år, lenge før de investeringer vi gjør i dag, slutter å levere verdifulle produkter til verdensmarkedet. Det er 180 000 lønnsomme arbeidsplasser borte, eller 11 000 i året. Til erstatning for disse lønnsomme, velferdsbidragende jobbene skal det komme 10 000 velferdsbelastende jobber i ulønnsomme næringer de neste årene.

For oss som har sett skip ligge langs kai i opplag de siste årene, for oss som har sett deres sjøfolk og arbeidere gå i land til arbeidsledighet, for oss som har sett de arbeidene – våre naboer, våre sambygdingar, enn si våre slektninger – gå hjem og si at neste måned klarer vi ikke regningene, er dette svært, svært provoserende. Jeg tror at noe av det denne regjeringen har lyktes med, er å gi disse tilbake troen på fremtiden og en jobb. Det er svært provoserende at noen kan tenke seg å avvikle deres arbeid.

I tillegg har Rødt og SV erklært jakt på arbeidsgiverne til 36 000 arbeidstakere i private barnehager. De snakker om at alle pengene må gå til velferd. Jeg er mest opptatt av at vi får mest mulig velferd ut av hver krone. I min kommune, Askøy, har man innført skatt på verk og bruk, og nå ser det ut som om mesteparten av inntektene fra den går til å rekommunalisere et sykehjem. Høyere skatt

og mindre velferd – det er ikke en løsning, det er et problem.

Senterpartiet har gjennom ingen ringere enn daværende og kommende leder av næringskomiteen, representanten Pollestad, gjennom Nationen, advart dagligvarehandelens 100 000 ansatte om at deres kjeder kan grue seg til en rød-grønn regjering.

Arbeiderpartiets skatteopplegg, som de nå selv ser ut til å evaluere seg til var en dårlig idé, og som selv tidligere finanspolitisk talsperson i partiet var imot, er i samme gaten: et angrep på dem som skaper jobber. Vi kjenner alle bedrifter som måtte gjøre utrygge tider mer utrygge for sine ansatte, fordi de måtte ta ut verdier av bedriften for å betale formuesskatt. Arbeiderpartiet vil gjøre disse utrygge tider enda mer utrygge. Det er en total frikobling mellom det å skape og det å bruke, og det er ganske betegnende at etter et godt innlegg om arbeidsplasser avslutter Arbeiderpartiets nestleder Hadia Tajik med å peke på hvor en kan gi mer i trygd.

Det er, som representanten Aasland sier, for vanskelig å starte bedrift. I dagens samfunn er det nesten slik at det kreves to mastere for å starte bedrift; en for faget man skal utøve, og en i byråkrati. Men jeg vil utfordre Aasland til å si hvilke av de reguleringene og rapporteringene Arbeiderpartiet ikke har vært med på å foreslå.

Vi må gjøre det enklere å starte bedrifter. Vi må fjerne tidstyver, slik at gründere kan konsentrere seg om å skape og selge nye produkter og opprette nye arbeidsplasser, slik at f.eks. Mariann på Bakstehuset på Askøy, der jeg kommer fra, kan konsentrere seg om å bake verdens beste brød, som er hennes ambisjon, og ikke måtte søke kommunen om å få lov til å selge det fordi det ikke var regulert for det der de skulle selge det. Vi må redusere, ikke øke, deres skattebelastning, slik at det blir flere, ikke færre, lønnsomme arbeidsplasser. Vi har ikke råd til å sende 13 000 letearbeidere i land eller å avvikle vår mest lønnsomme næring. Klarer vi å gjøre det enklere å starte bedrift, redusere skattebelastningen, styrke forskningen på nye løsninger, senke terskelen inn i entreprenørskapet og arbeidslivet og øke kompetansen, skapes flere jobber, færre blir fattige, ulikhetene blir mindre fordi flere er i jobb, og vårt velferdssystem gjøres bærekraftig og framtidigtrygt. Det er den jobben vi må sette kreftene inn på: gjøre det enklere, ikke vanskeligere, å skape nye arbeidsplasser, ha lavere, ikke høyere, skatter på arbeidsplasser og ha enklere, ikke vanskeligere, inngang til arbeidslivet.

Som avslutning, med tanke på denne morgenens flom av representantforslag, er jeg fristet til å ta en Cato-den-eldre som avslutning: For øvrig er det min mening at revers er feil gir for Norge – dixi.

Eirik Sivertsen (A) [18:45:32]: Det er bred enighet i denne salen om at Norge står overfor store utfordringer i årene som kommer. Vi må kutte vesentlig i utslippene av klimagasser. Vi må få på plass en avtale med EU for å få til kutt som monner i Norge. Det haster hvis vi skal klare målet om 40 pst. kutt innen 2030. Vi skal omstille samfunnet til å være forberedt på de utfordringene og det å kunne utnytte de mulighetene den fjerde industrielle revolusjonen og digitaliseringen gir.

Og ikke minst: Vi må snu trenden med stadig flere unge mennesker som ikke får jobb, eller som kun får utrygge jobber. At stadig flere står utenfor arbeidslivet, svekker selve grunnmuren i samfunnsmodellen: trygt arbeid og velferd til alle. Og enda viktigere: Det svekker vår samlede velferd, fordi den største delen av nasjonalformuen er verdien av vårt framtidige arbeid. Derfor sier Arbeiderpartiet at igjen må det viktigste for landet bli det viktigste i politikken.

Jeg har hatt gleden av å jobbe mye med nordområdespørsmål de siste årene. Det har gitt meg rik anledning til å møte mennesker og virksomheter som har ideer, visjoner, vilje og evne til å skape en framtid for seg selv og for nasjonen: reindriftssamen på Finnmarksvidda, reiselivsnæringen på Svalbard og i Lofoten, kunnskapsmiljøene i Bodø og Tromsø og fiskerne langs hele kysten, for å nevne noen. De ser utfordringer som kommer, men også muligheter og løsninger. De konkluderer med at framtidens muligheter ligger i nord.

Dessverre er ikke regjeringen like offensiv. I trontalen blir ikke nordområdene omtalt. Det kan synes som om nordområdene ikke er en prioritert satsing for denne regjeringen. Da vi satt i regjering sist, var nordområdene ikke bare viktig, men det var det viktigste strategiske satsingsområdet i utenrikspolitikken. Vi hadde visjoner og virkemidler. Norge var en arktisk stormakt – ikke fordi vi var en militær stormakt, ikke fordi vi er flest mennesker eller har den største økonomien. Vi ble en stormakt fordi vi hadde politisk vilje og evne til å sette en agenda.

Arbeiderpartiet vil igjen gjøre nordområdene til nasjonens viktigste strategiske område. Vi vil gjøre det viktigste for landet til det viktigste i politikken. Da er det havnasjonen Norge som er kjernen. Havnasjonen Norge har seks ganger mer hav enn landområder. Vi har verdens nest lengste kyststripe, og ca. 80 pst. av de havområdene vi har, ligger nord for polarsirkelen.

Vi er klare for neste kapittel i nordområdesatsingen. Det er en satsing som er bærekraftig i økologisk, økonomisk og sosial forstand, og som gjør det mulig å bo og virke i hele landet. Derfor har vi også sagt at vi ønsker å ha et verdiskapingsprogram for havet, fordi havet er framtiden. Da vil vi ha bredbåndskommunikasjon i nord gjennom satellitter, slik at enda flere kan drive næringsvirksomhet der, det kan drives mer forskning, og

det er mulig å operere tryggere i disse områdene. Derfor vil vi ha hurtigere utbygging av havnefasilitetene i Longyearbyen, slik at flere turister kan komme, vi kan få en effektiv havn for næringsvirksomhet, enten det er fiskeri, eller det er Kystvakten som opererer derfra, og vi kan ta en strategisk rolle som et maritimt knutepunkt for virksomheten i nord.

Derfor vil vi ha et nasjonalt dronesenter som bygger på miljøer og muligheter som finnes i Ny-Ålesund, Tromsø, Andenes, Bodø og Trondheim. Vi vil ha på plass et forvaltningsregime som regulerer bærekraftig bruk og utnyttelse av andre ressurser enn fisken i havet, som raudåte, tare og krill.

Derfor vil vi ha tilbake og ta opp igjen kartleggingen av mineralressurser i nord, som kan skape grunnlag for nye arbeidsplasser og verdiskaping, men som også vil tilføre verden sterkt tiltrengte mineraler i møte med utvikling av ny klimateknologi. Vi vil videreutvikle kompetansemiljøer i nord, som Brønnøysundregistrene, som vil spille en nøkkelrolle i digitaliseringen av det offentlige Norge, som universitetene, som har mest kunnskap om det å drive virksomhet i nord, og ikke minst videreutvikle den sterke maritime virksomheten og klyngen som allerede finnes.

Det finnes fantastiske muligheter i nord, men hvis vi skal kunne ta dem i bruk, må vi våge og evne å bruke politiske virkemidler. Det er ikke akseptabelt at nordområdene skal være en moderne koloni, at en kommer utenfra, henter naturressurser og lar oss som lever og bor der fra før, leve med konsekvensene uten å ta del i mulighetene.

Nordområdepolitikken må ha en visjon om at alle skal kunne ta del i mulighetene. Det får vi til i et fellesskap, ikke gjennom å la markedskreftene råde grunnen alene. Regjeringen synes å ha gitt opp nordområdene som et politisk prosjekt og forholder seg passivt til det.

Arbeiderpartiet er klare for neste kapittel i nordområdesatsingen. Vi har visjonene, vi har virkemidlene. Vi velger å gjøre det viktigste for landet til det viktigste i politikken, nemlig et samfunn der alle får likeverdige muligheter, og der alle får lov til å være med.

Sveinung Stensland (H) [18:50:43]: Det er påfallende hvor fornøyd Arbeiderpartiet er med sin egen nordområdepolitikk. Hadde den vært så god, hadde kanskje flere stemt på dem. Meg bekjent er vel Nord-Norge det området der Arbeiderpartiet hadde kraftigst tilbakegang ved det valget vi nettopp har hatt.

Det er allment kjent at Høyre ikke er et revolusjonært parti, men vi er mer opptatt av løpende endring og forbedring. Det vi vil bevare, må vi være villig til å forandre, eller som Burke sa: forandre for å bevare.

I årets trontale heter det bl.a.:

«Vi er privilegerte som får vokse opp, arbeide, få barn og bli gamle i Norge.

Mye i vårt samfunn kan fortsatt forbedres, men sammenlignet med tidligere tider og andre deler av verden, har dagens nordmenn mye å være takknemlige for.»

Vi har det beste utgangspunktet for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Statsfinansene, et produktivt næringsliv og en høyt utdannet arbeidsstyrke er med på det. Men gode løsninger vil kreve innsats på flere områder, flere må jobbe lenger, og flere må være i arbeid.

Arbeid er også den enkeltes beste mulighet til å øke sin egen inntekt og velstand, og her kommer også en vellykket helsepolitikk og en velfungerende helsetjeneste inn. Økt vekst og flere i arbeid er viktig, men mer må til. Offentlig sektor må belage seg på flere endringer. Vi bør tenke nytt og gjennomføre nødvendige reformer. Det er ikke sånn at alle liker endring, det gir som regel motstand. Men ser vi oss tilbake, er det alle disse store og små endringene av samfunnet som har brakt oss dit vi er i dag.

I forrige periode igangsatte regjeringen en rekke nye reformer. Også innen helsetjenesten kom det mye nytt. Likevel er vi ikke i mål. Tempoet i digitaliseringen må øke. Arbeidskraft må bli frigjort, slik at flere kan yte omsorg og sikre at våre eldre får en verdig alderdom. På den måten bidrar vi til at Norge forblir et godt land å bo i også for kommende generasjoner. Digitaliseringen er en avgjørende del av vår verdiskaping og vekst, og vi vil fremover legge vekt på økt bruk av velferdsteknologi og mer digitalisering. Det er bare å innse at helsesektoren har mye å lære av andre deler av samfunnet når det gjelder digital utvikling og samhandling.

Et viktig valgløfte fra opposisjonen var å reversere fritt behandlingsvalg. Det er en stor glede å stadfeste at den reformen ikke ble reversert, men heller giret opp. Vi skal arbeide videre med dette og andre tiltak som bygger opp under vårt mål om å skape pasientens helsetjeneste. Det er mer enn bare ord. Pasientens helsetjeneste er å tilpasse systemet til pasienten og ikke omvendt. Det handler ikke om at pasientene skal få alt de peker på, men om at både pasienter og pårørende blir mer involvert. Det betyr færre av Per Fugellis engangsleger og flere forløpskoordinatorer og kontaktleger. Det betyr at en får bedre oversikt over egenbehandling og nye løsninger, som elektronisk liste over legemidler i bruk, som alle behandlende leger får tilgang til. Det betyr at ingen beslutninger om meg skal tas uten meg.

En kritisk opposisjon må til, men den må være konstruktiv. Jeg hørte med undring lederen av Norges største parti fundere på om Arbeiderpartiet hadde vært for konstruktive de siste årene. Det er en underlig tilnærming til politikken. For hva er det motsatte av konstruk-

tiv? For oss som er opptatt av å bygge landet og ruste det bedre for kommende generasjoner, går det ikke an å være «for konstruktive». Vi er valgt til å forvalte våre felles verdier og det vi har bygd opp sammen. Da må alle bidra, og det gjør en best ved at både posisjonen og opposisjonen har en mest mulig konstruktiv tilnærming til både saker i Stortinget og de utfordringer vi i samfunnet står overfor.

Å være stortingsrepresentant er en stor ære og et stort ansvar. Vi er valgt for å forvalte nasjonens interesser til alles beste. Det er tidvis tyngende, men alltid givende. Vi har mye å være stolte av i landet vårt, men vi kan ikke ta noe for gitt.

Å utvikle Norge videre krever felles innsats på tvers av politiske partier. Samtidig må vi aldri glemme alle dem som driver bedrifter, alle dem som leder våre offentlige og private virksomheter, og alle ansatte i arbeidslivet, uansett sektor, som holder landet vårt i gang. Vår framtid er avhengig av folks arbeidsinnsats og frivillig sektor.

Vi politikere skal legge til rette og sørge for gode rammebetingelser. I mange tilfeller fordrer det samarbeid på tvers av partiskiller. Jeg stusset derfor litt da min kollega fra Arbeiderpartiet fra Haugesund rett etter valget uttalte: Vi kommer ikke til å gjøre det enkelt for dem. Han mente altså for oss fra Høyre og Fremskrittspartiet. Vi liker å ha utfordringer, og vi liker også å ha noe å bryne oss på. Men det er en merkelig tilnærming til politikk å ville gjøre det vanskelig for hverandre. La oss heller bruke debatten til å få frem alternativer og skillelinjer. Vi må ikke henfalle til å undergrave hverandre framfor å bygge noe bra sammen. Jeg forventer ikke at andre partier er heiagjeng for oss, ei heller at de hjelper oss med å gjennomføre politikk de er uenig i, men jeg håper virkelig at dette ikke betyr at enhver sak skal motarbeides selv om en er enig.

Folket har brukt sin makt og satt sammen dette stortinget. Vi låner makten i fire år. La oss vise oss den verdig.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [18:55:58]: Jeg er glad for at en lang valgkamp er ferdig, selv om jeg strengt tatt mener at vi driver valgkamp hele tiden. Mange mener at man ikke vinner valg på det man har gjort, men på det man vil. Personlig mener jeg at det handler om begge deler.

Gjennom valgkampen møtte jeg svært mange velgere som pekte på nettopp det faktum at vi hadde levert utrolig mye på det vi hadde lovet for fire år siden. Når velgerne ser at vi leverer mer tog, mer vei, mer sykehusbehandling, mer til politi, mer til kommunene og en rekke andre enkelttiltak, gir det troverdighet også for de neste fire år.

Og det ble tidlig klart for meg at velgerne ikke kjøpte svartmalingen som Arbeiderpartiet prøvde seg på. Velgerne kjente seg rett og slett ikke igjen.

Jeg er stolt av alt det fantastiske vi har oppnådd innen helse, pleie og omsorg. Mer enn 400 flere ansatte i helsestasjoner og skolehelsetjeneste er viktig for å fange tidlig opp barn som sliter, har en funksjonsnedsettelse eller som lever under vold og omsorgssvikt. Lovpålagte kommunepsykologer, kortere ventetider og færre i sykehuskø, og ikke minst fritt behandlingsvalg, lovfestet rett til brukerstyrt personlig assistent og en formidabel opptrapping på rusfeltet er alle viktige forbedringer som det har vært en ære å få på plass.

Fremskrittspartiet skal fortsette dette gode arbeidet med å ha fokus på enkeltmennesker fremfor system.

Veien videre vil i stor grad handle om å følge opp og videreutvikle alt det gode arbeidet som er påbegynt, og jeg føler meg trygg på at de som overtar stafettpinnen i helsekomiteen, vil gjøre dette på en god måte. Det eneste jeg beklager ikke å få lov til å ta en stor del i, er den varslede opptrappingsplanen for psykisk helse for barn og unge.

Men det er i kommunene livene skal leves. Jeg registrerer at kommunene i dag, fortsatt mange år etter at samhandlingsreformen trådte i kraft, ikke har den kompetansen som er nødvendig. Små kommuner vil heller aldri kunne få dette til. Derfor er arbeidet med større kommuner helt avgjørende dersom vi skal klare å gi innbyggerne våre likeverdige og trygge helsetjenester der de bor.

I valgkampen varslet jeg for Akershus sin del at kampen mot vold i nære relasjoner ville bli viktig for meg å følge opp. Flere tilfeller av partnerdrap og drap som en del av en æreskultur har skjedd i Akershus de siste årene, og er derfor temaer som har engasjert meg stadig mer. Flere kvinner har de siste årene tatt kontakt med meg, og dette har vært et nytt og spennende felt for meg å dykke ned i. Min erfaring er at det en lærer absolutt mest av, er å møte mennesker som har levd et liv, og lære av deres erfaringer.

Sånn sett passer det godt for meg nå å skulle jobbe med integrering og kommuneøkonomi. Vi skal aldri akseptere at barn i vårt land lever under sosial kontroll og med fare for å bli utsatt for omskjæring og tvangsektenskap. Å ta med seg sin egen kultur når man flytter til Norge, er helt naturlig og helt greit. Men vi skal være tydelige på at det er noen deler av enkeltes kultur som vi ikke skal akseptere i Norge.

Å holde antall asylankomster på et lavest mulig nivå er viktig om vi skal lykkes godt med integreringen. Mange som kommer til vårt land, ønsker å bosette seg i mitt fylke, Akershus, og mange av kommunene i Akershus er svært gode på å integrere.

Så vet vi at den viktigste grunnen til at vi har fått økte forskjeller de siste årene, er den høye innvandringen vi har hatt over mange år. Om lag halvparten av dem som har aller minst, har innvandrerbakgrunn. Men innvandrere er like forskjellige som norskfødte er. Vi har innvandrere som gjør det godt, tjener gode penger, lever gode liv, og barna deres gjør det godt på skolen. Men vi har også innvandrere som ikke deltar i samfunnet, som isolerer seg, som ikke lærer språket, og som derfor heller ikke er i jobb.

De aller fleste ønsker seg en jobb å gå til. Innvandrere med dårlige norskkunnskaper og ungdom eller andre med hull i CV-en sliter aller mest med å få seg en jobb. En rekke grep er tatt, og stadig flere får sin drøm om en jobb innfridd. Arbeidsledighetstall fra Nav viser at ledigheten har falt jevnt og trutt det siste året. Andelen helt ledige er nå på 2,5 pst. av arbeidsstyrken. Men dette handler også om holdninger og om arbeidsgiveres vilje til å gi folk en sjanse, og vi trenger derfor flere arbeidsgivere som tør å tenke nytt.

Jeg ber om at kommunene bruker frivilligheten for alt den er verd. Frivilligheten består av engasjerte mennesker med mye kunnskap og et stort hjerte, og jeg vet at mang en innvandrer har funnet ut av det norske systemet med hjelp og støtte fra frivilligheten.

Jeg gleder meg til det videre arbeid.

Kent Gudmundsen (H) [19:01:13]: Representanten Eirik Sivertsen må følge ganske dårlig med i nordområdepolitikken, eller så har han i hvert fall ikke god politisk hukommelse – all den tid regjeringen faktisk la fram en fornyet nordområdestrategi tidligere i år. Det går så det suser i nord. Vi vet at de tiltakene som regjeringen har satt i verk, gir effekter. Vi har rekordlav arbeidsledighet, og veksten er mye større enn i resten av landet. Vi vet også at den regjeringen som sitter nå, faktisk har mer enn fordoblet nordområdestrategisatsingen i forhold til hva de rød-grønne gjorde. I så måte er det ganske urimelige påstander som kom fra Sivertsen. Jeg tar gjerne en prat med ham på tomannshånd hvis han ønsker å la seg bli mer skolert i vår nordområdepolitikk.

Årsaken til at jeg kom opp hit, er at i dag for litt over 150 år siden ble en vitenskapsmann og fredsprisvinner født. Nansen kom til verden. I løpet av sin levetid satte han betydelige spor etter seg i hele verden, og også i nordområdepolitikken. Vi har heldigvis mange her i Norge som har vært foregangspersoner og satt spor etter seg. For bare tre års tid siden var f.eks. forskerparet Mosel med på å få nobelprisen i medisin og var i så måte foregangspersoner – personer som har gitt oss muligheter for fremtiden.

Men muligheter alene skaper egentlig veldig lite. Når vi nå skal sikte mot fremtiden, og med norsk økonomi i omstilling, er derfor satsing på utdanning og forskning noe av det viktigste vi kan gjøre. Etter fire år med Høyre i Kunnskapsdepartementet ser vi at elevene lærer mer, de er mer til stede, og flere gjennomfører videregående, for å nevne noe. Likevel er det fortsatt for mange unge som faller fra i videregående opplæring, og også innenfor høyere utdanning. Dette skaper utfordringer for den enkelte, men er også tapte muligheter for landet vårt. Derfor er det viktig at vi har høye ambisjoner for veien videre.

Satsingen som Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har levert de siste fire årene, skal nå følges videre opp, og vi skal få økt innsats for utdanning og forskning i Norge. Vårt neste store løft blir tidlig innsats for å sikre alle tidlig mestringsfølelse i skolen. Men vi skal også styrke yrkesopplæringen, kvaliteten i høyere utdanning, og vi skal ivareta at ingen går ut på dato. Utdanning og opplæring må være en integrert del av vårt arbeidsliv og samfunnsliv, og livslang læring står sentralt når vi skal legge til rette for et arbeidsliv som skifter stadig oftere og er i endring.

Høyre startet arbeidet i forrige periode med at vi skal styrke tidlig innsats videre, fra kvalitet og læring gjennom lek i barnehagen til fokus på å gi alle barn grunnleggende ferdigheter i barneskolen. Slik er vi med på å sikre at alle får et godt utgangspunkt for skolegang og tidlig får oppleve læringsglede. Vi må nemlig lykkes med grunnskoleopplæringen skal vi få flere til å fullføre og bestå videregående opplæring. Det er et mål at alle skal kunne lese, skrive og regne på barnetrinnet, slik at vi kan bygge på videre på mellom- og ungdomstrinnet og inn i videregående opplæring. Det er også viktig med tidlig innsats for spesialundervisningen, slik at vi ikke får en vente-og-se-holdning i dette landet.

Satsingen på lærere er også veldig sentralt. Dyktige faglærere med god formidlingsevne er en av de viktigste ressursene vi har, og lærersatsingen fra Høyre skal fortsette også i denne perioden. Når utdanning skal sikre næringslivet dyktige hender, vil selvsagt også satsingen på høyere yrkesfaglig utdanning bli sentralt. Jeg vil legge til rette for at flere skal ta fagskoleutdanning og få mesterbrev i fremtiden. Vi har levert betydelig når det gjelder å styrke yrkesfagene, og nå skal vi fokusere veldig sterkt på at mesterne skal få sin renessanse.

Det er også utrolig viktig at vi satser på høyere utdanning. Vi må sikre at våre universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer er i verdensklasse. Derfor ser jeg fram til å følge opp de mange gode tiltakene som vi ble enige om i kvalitetsmeldingen, men også legge til rette for flere studieplasser, fortsette storsatsingen på utbygging av studentboliger og bedre studentøkonomien – i det hele

tatt gjøre at vi får en høyere utdanning som leverer det næringslivet etterspør, nemlig kompetente hender for å møte framtiden. Vi må gi ungene våre de beste mulighetene, den beste framtiden. Derfor må vi sikre at alle får en god utdanning, et meningsfylt arbeid og sikrer seg det gode liv.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:06:25]: Mange ser en mer utrygg verden. USAs president medvirker også. Innenfor EU står systemfeilen med euro uten et finansdepartement klart for stadig flere. Dette eksperimentet uten forbilde skaper store endringer i det politiske landskapet også i Frankrike og Tyskland. Det gir større utrygghet, fordi EU-systemet står i et skårnfeste.

Stor gjeldsopplåning hos en rekke nasjonalstater har fortsatt etter finanskrisa. Dette er sårbart. Nasjonalstatene kan nå neppe evne å redde banker som er «too big to fail». I Norge er omfanget av lånefinansiert privat konsum internasjonalt vurdert svært høyt. Ifølge Finansilsynets Finansielt utsyn 2017 er norske husholdningers gjeld i prosent av disponibel inntekt 219 pst. ved utgangen av 2016. Det er historisk høyt. Gjelda øker mer i prosent enn disponibel inntekt. Dette lånefinansierte konsumet gir svært mange arbeidsplasser. Dette er mange sårbare arbeidsplasser. Det gir grunn til uro.

Klimaendringene fører til at framtreddende internasjonale statsledere arbeider for å redusere bruken av fossilt karbon. Dette vil i løpet av få år få store konsekvenser for norsk olje- og gasssektor. Det blir heller færre arbeidsplasser enn flere innenfor denne viktige delen av norsk nærings- og arbeidsliv. Samlet vurdert: En næringspolitikk som gir flere tryggere arbeidsplasser, må derfor bli blant Stortingets viktigste debatter og vedtak framover. For Senterpartiet blir det derfor viktig å fremme tiltak for omstilling av næringslivet, slik at vi både får et grønt skifte og produserer flere av de varer vi trenger sjøl. For Senterpartiet er grønt skifte fra svart til grønt karbon – enkelt sagt: fra olje og gass til primærnæringene, altså fornybart karbon. Vi må satse på torsk, timotei og gran, symboler på framtidens råvarer, råvarer som må få økt lønnsomhet, slik at både produksjon og videreføring tiltrekker seg dyktig ungdom.

Gjennom en strategisk næringspolitikk som tar et oppgjør med næringsnøytraliteten, må det legges til rette for å investere store beløp i moderne foredling. Foredling av fisk og tømmer er åpenlyse satsingsområder. Produksjon av trygg lokalmat er nå et hett forbrukerkrav. Mat fri for antibiotikaresistente bakterier gir et grønt importvern. For å gjennomføre dette må det utdannes flere ungdommer med fagskole etter fullført fagbrev. Vi må gjøre som Sveits og Østerrike: få en sterkere fagutdanning. Det er etter min vurdering rett å prioritere det-

te framfor økt satsing på akademisk utdanning framover.

Arbeidslivspolitikken som gir trygghet for inntekt fra arbeid og næring, må bli den andre viktige debatten for Stortinget framover. Sosial dumping i arbeidslivet, altså lønns- og arbeidsvilkår som ikke er til å leve av i Norge, må stoppes på grensa. Sosial dumping gjennom utnyttelse av arbeidsfolk fra fattige EU-land har blitt en alvorlig trussel mot lønns- og arbeidsvilkårene som fagbevegelsen har kjempet fram. Arbeidsinnvandrere fra EØS-området kan sjølsagt konkurrere om jobber i Norge, men det er uakseptabelt når bofaste ansatte som har norske lønns- og arbeidsvilkår, blir erstattet av tilreisende, mange av dem pendlere som går på dårligere vilkår. Mellom 2008 og 2016 falt sysselsettingen i Norge blant ansatte som ikke er arbeidsinnvandrere. I samme periode økte antall sysselsatte fra EU-land i Øst-Europa med nærmere 90 000 personer. Mange av disse har langt dårligere vilkår og lønn, arbeidstid og oppsigelsesvern enn det som er vanlig i Norge.

Arbeidsinnvandring i seg sjøl er ikke et problem. Norge har siden 1954 levd godt med et grenseløst arbeidsmarked i Norden. Dette har fungert bra fordi arbeidsinnvandringen har skjedd mellom land med ganske lik levestandard og noenlunde like lønns- og arbeidsvilkår. Dagens arbeidsinnvandring fra fattige land i Øst-Europa er noe annet. Det blir i praksis umulig å opprettholde norske lønns- og arbeidsvilkår og kvalitetsstandarder når det er fritt fram for å importere arbeidskraft fra land der pris- og lønnsnivået og boligkostnadene er en brøkdel av nivået i Norge.

Senterpartiet kan ikke sitte rolig å se på at lønns- og arbeidsvilkår som er kjempet fram gjennom 100 år i fagbevegelsen, ødelegges i løpet av få år. Senterpartiet støtter derfor fagbevegelsen, som går i spissen for en politikk som sier at Norge har rett til å regulere landegrensene rundt vårt eget arbeidsmarked. En fornuftig regulering må ha som mål å stoppe sosial dumping på grensa. Det betyr ikke å stoppe arbeidsinnvandrerne, men å sikre at fattigere lands lønns- og arbeidsvilkår legges igjen ved grensa når de kommer inn i det norske arbeidsmarkedet. Dette må følges opp med et straffenivå ved sosial dumping som virkelig svir. Dette blir en vanskelig, men svært viktig debatt.

Ketil Kjenseth (V) [19:11:44]: Regjeringa har gjennom frontalen invitert oss til å diskutere et bærekraftig velferdssamfunn. På Verdensdagen for psykisk helse er det viktig å minne oss selv på at de som lider av psykisk uhelse, og de som har rusutfordringer i Norge, har 20 år kortere levetid enn normalbefolkningen. Det er viktig å minnes det når vi skal diskutere hvordan vi skal rigge et bærekraftig velferdssystem for framtida. Det trengs

kraft, og det trengs bæreevne i en framtid hvor det blir stadig flere eldre. Færre skal finansiere velferden vår. Vi er nødt til å bruke pengene riktig og investere smart.

Min partileder, Trine Skei Grande, nevnte den kanadiske statsministerens slagord – bedre er alltid mulig. Ser vi bakover i tid, har vi alltid tatt et steg videre. Bedre er alltid mulig, men i tillegg helt nødvendig for å skape den velferden som vi skal møte framtidens utfordringer med. Det er også en frihetskamp å sette noen rusavhengige fri fra nødvendighetene rundt seg, som de i mindre grad enn andre får tilgang til. Vi har noen utfordringer med å skape den velferden som kreves for å løfte alle til et bedre liv.

Vi kan også nevne frafallet i skolen. Vi har skapt strukturer som gjør at ikke alle kommer seg igjennom og kan bidra i en framtid der det åpenbart er nødvendig med flere hender i arbeid. Det blir nok å gjøre for alle i Norge i framtida. Selv om vi får roboter og snakker om digitalisering, er det behov for både flere varme hender og mange varme hjerter. Vi er nødt til å skape en større grad av innenforskap, både for dem som faller ut av skole og arbeidsliv, og for de nye innbyggerne som kommer til Norge.

Vi skal ikke skape digitale klasseskiller. Vi skal skape digital deltakelse. Da må vi ruste oss med en bedre folkehelse, en tidlig innsats som gjør at vi får god helse gjennom hele livet. I dag bruker vi nesten 140 mrd. kr på å reparere sykdom og skader som vi har påført oss gjennom livet. Det litt paradoksale i verdens rikeste land er at det er de kroniske lidelsene og de ikke-smittsomme sykdommene som vokser. I et land som har verdens største tetthet av leger, må vi stille oss spørsmålet om vi bruker ressursene og kompetansen riktig. Det er ikke et sannsynlig alternativ i Norge å utdanne veldig mange flere leger. Men vi må se på hvordan vi bruker dem, og hvordan vi kan ta i bruk teknologi bl.a. for å mestre egen helse bedre og forebygge en del av de lidelsene som vi i dag påfører oss, knyttet til diabetes, overvekt og kols. Det er store muligheter til å løfte oss ut av mye av det sykdomsbildet, ved egen deltakelse.

Ser vi litt ut av Norge, har vi ganske like utfordringer rundt i Norden, så det å samarbeide med de nordiske landene for å løse noen av de velferdsutfordringene bør vi også gjøre mer av. Vi står overfor mange parallelle utfordringer knyttet til både alderdom og folkehelse, samtidig som vi er i en del av verden som skaper stadig nye muligheter – digitaliseringen og kunnskapen vi tar til oss, kan skape nye muligheter. Helse kan fort bli den nye erstatningen for oljen – helsekompetanse som resten av verden vil trenge, og ny teknologi som vi kan eksportere.

Snø kan også bli vår nye olje. I mitt distrikt i innlandet er vinteren fortsatt veldig lang, og turismen blomstrer. Vi har en arbeidsledighet på under 2 pst. i vår del

av landet. På den andre sida av grensa i Hedmark investeres det i disse dager 1,1 mrd. kr i en ny flyplass, i Sälen i Sverige. Det grenseoverskridende samarbeidet er der, for Trysil kommer også til å ta en stor del av gevinsten ved den etableringen. Da er det et lite tankekors at vi nettopp har avvirket en flyplass i Valdres og Hallingdal. Det er en del av landet hvor turismen vokser mye. Det koster å reetablere slike infrastrukturer. Det å ta i bruk de ressursene er viktig, og vi har store muligheter.

Roy Steffensen (FrP) [19:17:02]: Som nevnt i trontalen har vi mye å være takknemlige for, bl.a. at vi får leve i et demokratisk samfunn i en fredelig del av verden. Mange i verden har ikke muligheten til å delta i frie, demokratiske valg, og vi skal være takknemlige for at vi lever i et land hvor vi har rett til å være med på å velge hvem som skal styre, og hvor vi hvert fjerde år har muligheten til å bytte dem ut eller gi dem fornyet tillit, om vi mener de fortjener det. Ved valget i høst fikk de ikke-sosialistiske partiene fornyet tillit av det norske folk, og jeg håper vi skal klare å forvalte det ansvaret på en god måte.

Vi har begynt på et arbeid, men det er fortsatt mye i vårt samfunn som kan, bør og skal forbedres, og jeg håper vi får muligheten til å fullføre det prosjektet.

Et av våre viktigste gjøremål er å sikre at det samfunnet som vi overleverer til våre barn, er i en bedre forfatning enn det vi selv overtok. Fremskrittspartiet er oppatt av at vi må få flere ben å stå på. Vi har vært for avhengige av oljenæringen, men vi kan ikke lenger stole på store, ekstraordinære inntekter i årene som kommer. Oljenæringen vil være Norges viktigste næring i lang tid framover, men som statsråd Terje Søviknes sa: Det er i gode tider vi skal forberede oss på de dårlige.

Vi vet at i framtiden må flere stå lenger i jobb, og flere må være i arbeid om vi skal klare å opprettholde og videreutvikle dagens velferdssamfunn. Skal vi lykkes med den omstillingen vi må gjennom, må vi sørge for at bedrifter får økt sin konkurransekraft, både internt i landet og også mot utlandet. Det gjøres gjennom spesielt tre grep, nemlig skatt, samferdsel og skole – først og fremst ved at vi reduserer bedriftenes utgifter i form av lavere skattenivå. Da tenker jeg spesielt på den særnorske formuesskatten, men også på selskapsskatten. Vi må bygge landet og våge å satse på infrastruktur. Bedre vei, ny tunnel og fastlandsforbindelse er bare noen eksempler på hva næringslivet etterspør av ting som kan bedre konkurranseevnen. Og vi må investere i kunnskap og forskning. Penger brukt på f.eks. tidlig innsats i dag er penger spart om 20 år på sosialhjelp, arbeidsmarkedstiltak og arbeidsledighetstrygd.

Skatt, samferdsel og skole har vært satsingsområder for denne regjeringen de siste fire årene, og vil være det

de neste fire årene. Fremskrittspartiet mener at gode rammevilkår for næringslivet og en god utdannings- og forskningssektor er grunnsteinene i velferdssamfunnet og en forutsetning for trygge arbeidsplasser og verdiskaping.

Norsk skole er på rett spor. Elevene lærer mer, fraværet synker, og flere gjennomfører videregående. Det er likevel store utfordringer, bl.a. med frafallet, som er for høyt, og fortsatt går årlig tusenvis av elever ut av grunnskolen med så svake ferdigheter at de vil ha problemer med å klare seg i videre utdanning og i jobb. Dette, tidlig innsats og et statusløft for yrkesfag blir viktige saksområder i året som kommer, og jeg gleder meg til å gripe fatt i disse utfordringene i komitéarbeidet.

Skal vi løfte statusen til yrkesfagene, er det viktigste vi kan gjøre, å sørge for at det finnes jobber til dem som starter skolegangen. Én ting er å skape gode kår for næringslivet, noe annet er å tilrettelegge for at flere bedrifter tar inn lærlinger. Denne regjeringen har satset på lærlinger, både gjennom å øke lærlingtilskuddet og gjennom å stille krav om bruk av lærlinger ved offentlige anbud.

Selv om vi har vært gjennom krevende tider de siste fire årene, med både migrasjonskrise og økt arbeidsledighet i deler av landet som var hardt rammet av oljeprisfallet, ser vi nå at trendene snur. Vi styrer landet med streng innvandringspolitikk, med det resultat at vi har det laveste asyltallet på 20 år. Samtidig ser vi at flere og flere bedrifter nå melder om bedre omsetning, økt lønnsomhet og flere ansatte i året som kommer. Det er godt nytt, og det viser at politikken vi fører, fungerer.

Vi lever i spennende og utfordrende tider, har det blitt sagt – i disse dager, nå etter valget, kanskje spesielt i dette huset. Alle er vi litt usikre på hva perioden bringer, men det vi vet, er at framtidig velstand og framtidig verdiskaping er avhengig av at storting og regjering viser handlekraft og tør å ta modige beslutninger. Fremskrittspartiets stortingsgruppe er klare for det arbeidet. Vi vil gjøre det vi kan for å få til gode vedtak til beste for dem som skal overta landet, nemlig å skape et bærekraftig velferdssamfunn.

Dag Terje Andersen (A) [19:21:58]: Mange har kommentert at den trontalen vi nå har til debatt, inneholdt få politiske grep, men at det var kjente retoriske grep fra regjeringa. Det sies f.eks. i trontalen:

«... det er ikke tilfældigheter som har skapt det samfunnet vi alle nyter godt av.»

Det er riktig. Men det er et typisk retorisk grep fra Høyres side for å prøve å framstille det som at det velferdssamfunnet som vi alle hyller, er noe det har vært enighet om. Nei, det er et resultat av politisk uenighet, politisk kamp og politiske valg opp gjennom årene. Det

er det som har brakt oss den norske modellen, som mange land misunner oss, og som har bidratt til at dette er et godt land for alle å bo i.

Den norske modellen består av tre hovedbjelker. Det er den økonomiske politikken, trepartssamarbeidet og velferdssamfunnet som er det spesielle ved den norske modellen. Det angripes nå systematisk. I den økonomiske politikken er ideen med den norske modellen at vi i fellesskap skal bruke skattesystemet til å finansiere velferdssamfunnet. Vi spleiser, og det er en dugnad. I tillegg til det skal skattesystemet sørge for at selv om man i Norge har relativt små lønnsforskjeller, skal skattesystemet utjevne lønnsforskjellene. På begge disse punktene svikter den retningen som regjeringa har lagt seg på, den norske modellen. Det er til og med slik at når begrunnelsen for lettelse i formuesskatten er at vi skal få vekst i næringslivet, kan ingen fagmiljøer – ikke engang statsministeren – si at det er noen resultater i form av vekst i næringslivet som følge av lettelse i formuesskatten. På den motsatte sida ser vi at noen får skatteskjerpelser – de som må slutte i jobben og får sluttvederlag, eller de som pendler til arbeidet. Da skal man betale mer skatt. Da blir profilen klar.

Den franske økonomen Thomas Piketty har skrevet i «Kapitalen i det 21. århundre» at han advarer mot den utviklingen i verden, for det kan føre til sosial uro og opprør. Når Piketty viser til at større forskjeller er farlig for samfunnet, sier den nåværende regjeringa: Ja vel, men den veien går vi.

Samarbeidsmodellen har blitt utfordret av regjeringa. Regjeringa har pådratt seg den første generalstreiken på mange tiår. Det var da Høyres representant Kambe gledesstrålende uttalte at nå skal LO vingeklippes. Men det var ikke bare LO som ble vingeklippet – det var alle på arbeidstakersida og alle på arbeidsgiversida. Vi trenger det samarbeidet for å få til flere tiltak mot sosial dumping, som partene i fellesskap krever, men som regjeringa stritter imot. Vi trenger det for å få til omstilling i samfunnet. I velferdspolitikken ser vi at dagpengene kuttet. Over en milliard kroner har regjeringa tatt inn fra dem som er arbeidsledige, for *de* har råd til å ha det enda litt trangere.

Regjeringa sier at den skal føre en bærekraftig velferdspolitikkk framover. Den største trusselen mot velferdssamfunnet i Norge er hvis man ikke har vilje til å finansiere velferden. Det er det som er den store utviklingen.

Vi har sett systematiske angrep på den norske modellen under denne regjeringa. Siv Jensen sier rett ut at hun er imot den norske modellen, mens Høyre prøver å gi inntrykk av at dette er noe vi står sammen om. Vi ser resultatene tydelig. Formuesforskjellene øker, inntektsforskjellene øker, Gini-koeffisienten sier at forskjellene

øker. Det er flere som havner utenfor. Det er lavere sysselsettingsgrad enn på veldig lang tid, og det er flere unge uføre og flere som er avhengige av sosialhjelp.

Når regjeringa i trontalen sier at i Norge har vi små forskjeller, og at regjeringa vil arbeide for at det fortsatt skal være sånn, er nok det dessverre nok et eksempel på de samme retoriske grepene fra regjeringa. Realiteten er at regjeringa blinker til venstre, men svinger til høyre. Det er en utvikling som vi ønsker å bidra til at snur.

Heidi Greni (Sp) [19:27:10]: Høstens valg ga en helt ny parlamentarisk situasjon. Flertallspartiene fra forrige periode, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, som i juni reverserte frivillighetsvedtaket fra 1995 og slo sammen kommuner og fylker med tvang, har ikke lenge flertall. Derfor har Senterpartiet i dag fremmet forslag om omgjøring av Stortingets tvangsvedtak fra juni i år.

Forslagene kommer neppe som noen overraskelse på noen. De ble tydelig varslet i merknader ved Stortingets behandling av endringer i kommunestruktur og av ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå.

Flertallet i disse sakene har flyttet seg etter stortingsvalget. Tvangssammenslåing av 31 kommuner til 9 nye storkommuner ble gjort med knappest mulig flertall, stikk i strid med forutsetningene for reformen. Partiene som stemte mot bruk av tvang – Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne – har nå flertall. Når det gjelder tvangssammenslåing av fylker, er det litt annerledes, siden Kristelig Folkeparti støttet dette. Men jeg har merket meg at representanter for partiet har gitt uttrykk for at det nye fylkeskartet er dårlig begrunnet, og har stilt spørsmål ved hensiktsmessigheten. Representanten Geir Sigbjørn Toskedal ga i debatten i juni uttrykk for det jeg tror mange egentlig følte i den debatten. Han sa:

«At vi har greid å få fram en løsning som ingen partier er enige i, må være et bevis på at det går an å samarbeide, for vi har et felles resultat der ingen er helt fornøyd.»

Vi kan ikke ha en fylkesstruktur her i landet som ingen er fornøyd med.

Fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er forslagene våre blitt forsøkt stemplet som uttrykk for motstand mot enhver reform som moderniserer og effektiviserer landet. Det bekymrer tydeligvis ikke disse partiene at vår motstand mot tvangssammenslåing deles i både kommunene og fylkeskommunene det gjelder, også av svært mange av disse partienes egne lokale representanter. Folkemeningen lokalt står lavt i kurs hos regjeringen og støttespillerne her på Stortinget. Det har vi iallfall registrert.

Senterpartiet vil ha tjenester nær folk. Vi vil desentralisere forvaltningen av Norge. Vi er motstandere av regjeringens sentraliseringsreformer som flytter tjenester bort fra folk og konsentrerer offentlige arbeidsplasser til færre steder. Senterpartiet ønsker en reformpolitikk som desentraliserer oppgaver, og som skaper grunnlag for arbeidsplasser og bosetting over hele landet.

Senterpartiet stemmer mot sentraliseringsreformer og for desentraliseringsreformer. Det har vi stor støtte for i befolkningen. Det er en grunn til at vi har doblet stortingsgruppen. Som i forrige stortingsperiode vil vi også de neste fire årene ta initiativ til reformer som gir landet et desentralisert tjenestetilbud, og som styrker lokaldemokratiet.

Den såkalte lokaldemokratireformen, som regjeringen kalte kommunereformen, svekker muligheten for påvirkning og deltakelse. Jeg har fått mange henvendelser fra lokalpolitikere som setter sin lit til at Stortinget åpner for omgjøring av vedtak om tvangssammenslåing av kommuner og fylker. Tilbakemeldingen fra meg har vært at det er det absolutt håp om.

Jeg har også fått henvendelser fra lokalpolitikere som har bøydd av for presset om å godta kommunesammenslåing fordi de opplever at omfordelingen av inntekter mellom kommunene er blitt stor.

Nytt inntektssystem for kommunene ble lagt om i budsjettet for 2017. Det vanlige er at endringene begrunnes med faktiske endringer i faktorene i inntektssystemet. Ved årets endring la regjeringen inn en vesentlig tilleggsbegrunnelse, nemlig at de skulle smøre kommunereformen. Det førte til at små og mellomstore kommuner tapte, mens store kommuner vant. De fikk også tilslutning til at inndelingstilskuddet som vil løpe fra 2020, skulle ha grunnlag i 2016-nivå. I tillegg ble 300 mill. kr av skjønnsmidlene til kommunene brukt til sammenslåtte kommuner.

Det er store summer det er snakk om, og det er en stor omfordeling. Representanten Schou karakteriserte det i Smaalenenes Avis som en gedigen gavepakke til de sammenslåtte kommunene i Indre Østfold. Det er jeg enig i, men det er på bekostning av noen. Regjeringen har lagt opp til en gedigen omfordeling fra små til store kommuner, og fra kommuner som velger å fortsette som egne kommuner, til kommuner som blir sammenslått.

Senterpartiet har gått mot disse endringene. Vi vil legge opp til likeverdige tjenester til innbyggerne i hele landet.

Ole mic Thom m e s s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Helge Orten (H) [19:32:28]: Vi har lagt bak oss en krevende fireårsperiode med flyktningkrise og det verste oljeprisfallet på 30 år. Så mange som 50 000 har mis-

tet jobben som følge av oljeprisfallet. Det har vært en krevende situasjon for den enkelte som mistet jobben, for bedriftene som over natta fikk redusert omsetning og lønnsomhet, og for samfunnet som helhet. Nå ser vi at pilen peker i rett retning igjen. Arbeidsledigheten går ned, veksten går opp, og flere kommer i arbeid.

Det er viktig å lytte til den som kjenner skoen trykke. Jeg har vært i mange møter med næringslivet, og tilbakemeldingene har vært tydelige: Vi har en regjering som har vært ute og møtt ledelse og ansatte, som lytter, og som iverksetter nødvendige tiltak. Det er viktig, ikke bare i de næringene som har møtt motgang, men også der det går bra.

Vi gikk til valg både i 2013 og i 2017 på å legge til rette for å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser som bidrar til statsbudsjettet, og som kan være med på å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Oljeprisfallet viste med all tydelighet hvor viktig dette er. I hele den perioden vi har lagt bak oss, har det vært en massiv satsing på kunnskap, på kompetanse, på innovasjon og næringsrettet forskning og utvikling, på infrastruktur og på vekstfremmende skattelettelser. Tilbakemeldingene fra næringslivet er at dette er riktig medisin, sammen med en forsvarlig økonomisk politikk. Dette vil vi fortsette med å videreføre og forsterke i den stortingsperioden vi nå går inn i.

Samtidig ser vi at vi står overfor nye utfordringer når vi nå går inn i en ny stortingsperiode. Jeg vil ta for meg tre områder.

For det første: Digitalisering, robotisering og automatisering er og blir viktig for norsk næringsliv i årene som kommer. Ny teknologi vil utfordre etablerte forretningsprosesser og forretningsmodeller på en måte som helt sikkert vil oppleves som et problem for mange. Men først og fremst er dette en stor mulighet for å skape nye og spennende jobber, for å flytte arbeidsplasser hjem igjen til Norge og for å legge grunnlaget for at vi skal ha flere lønnsomme arbeidsplasser som bidrar til statsbudsjettet i årene som kommer. Ny teknologi gir nye muligheter.

For det andre: Strengt miljøkrav er nødvendig for at vi skal nå klimamålene. Men det er samtidig et konkurransefortrinn som kan bidra til å utvikle ny miljøteknologi, med utgangspunkt i Norge. Særlig på det maritime området er vi i en unik posisjon, med sterke og komplette klynger i verdensklasse, stor innovasjonsevne og lange tradisjoner. I mitt eget fylke, Møre og Romsdal, er det mange bedrifter som er helt i verdenstoppen på sine områder. Det er i disse bedriftene ny teknologi blir utviklet og som vil bidra til morgendagens lav- og nullutslippsløsninger.

I transportsektoren vil digitalisering og strenge miljøkrav endre måten vi tenker samferdsel på, og det kom-

mer til å gå fortere enn det vi tror. Vi ser allerede nå at etablerte forretningsmodeller blir utfordret som følge av ny teknologi, f.eks. i taxinæringen. Delings- og formidlingsøkonomien er på full fart inn i transportsektoren, og autonome kjøretøy og skip vil bli en realitet i løpet av de nærmeste årene. Elektrifisering av transportsektoren er i full gang og vil bidra til å redusere utslipp av klimagasser. Ny teknologi vil kunne gi nye og bedre løsninger for innbyggerne, og det er vår jobb å legge til rette for at det kan skje.

For det tredje: Vi må fortsette å fornye og modernisere offentlig sektor. Det er nødvendig for at våre innbyggere skal ha gode tjenester i årene som kommer. Og det er helt avgjørende for at vi skal ha et bærekraftig velferdstilbud, og for at vi klarer å gi våre barn den kunnskap de må ha for å løse morgendagens oppgaver. I et samfunn der endringene skjer stadig raskere, er ikke løsningen reformpause, reversering og økte skatter, slik flere partier tar til orde for. Tvert imot må vi fortsette å fornye oss, bruke ny teknologi til å gi et bedre tilbud til innbyggerne og sørge for at vi bruker fellesskapets penger effektivt. Vår evne til å utvikle og ta i bruk ny teknologi er avgjørende for vår konkurransekraft.

I transportsektoren har vi gjort mange endringer. Vi har f.eks. etablert Nye Veier AS. Det er stor motstand fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Allerede nå ser vi at Nye Veier bygger raskere og mer effektivt og sparer samfunnet for store kostnader. Det bidrar til et mer bærekraftig velferdssamfunn.

Jeg er stolt av å være på et lag som har styrt landet trygt gjennom en krevende periode. Statsministeren og regjeringen har vist både styringsvilje og styringsevne. Samtidig har det borgerlige flertallet funnet sammen i viktige saker for landet og lagt grunnlaget for en trygg og stabil styring. Det har vi tenkt å fortsette med de neste fire årene.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:37:31]: Det er hyggelig å være tilbake igjen etter valget!

Trontalen viser at regjeringen vil føre en ambisiøs utenrikspolitikk, en politikk hvor vi på lik linje med andre land vil sette egne interesser først – noe som for øvrig burde være en selvfølgelighet. At man setter eget lands interesser først, betyr ikke at utenrikspolitikken ikke kan forholde seg til verden på en god måte. Eksempelvis er ingen tjent med at Norge fører en løssluppen innvandringspolitikk, slik det er blitt gjort tidligere. Skal Norge kunne opprettholde et samfunn basert på gode, liberale fellesverdier, må innvandringen reguleres strengt. Det overordnede fokus må være at verdier assimileres og fellesarenaer oppsøkes. En god, vellykket og forsvarlig innvandringspolitikk kan ikke måles ut fra antall alene, men ut fra hvorvidt de som kommer til Norge, selv tar

initiativ til å benytte seg av de mulighetene som vårt samfunn gir, og blir aktive bidragsytere.

Forsvarets langtidsplan, LTP, er ambisiøs og vil være krevende å gjennomføre. Det er derfor bra at det er et stort flertall som stiller seg bak planen. Landmaktstudien vil komplementere LTP og samlet gi Forsvaret økt kampkraft. LTP-en er ikke slutten på regjeringens satsing på Forsvaret. Det er begynnelsen.

Norge har sluttet seg til NATOs ambisiøse mål om å bruke 2 pst. av BNP på forsvar, og det betyr satsing utover LTP. Vi har behovet, og vi har pengene. La oss samtidig være ærlig og innrømme at det ikke er utenkelig at en plan kan bli noe dyrere å implementere enn det regnestykkene tilsier i forkant.

Når det er sagt, er det ikke gale regnestykker som skal avgjøre om Norge oppfyller sine forpliktelser. Det er kampkraften som avgjør. Derfor er det Fremskrittspartiets ambisjon å styrke Forsvaret utover det som ligger i LTP-en. Vi vil over tid stadig nærme oss 2 pst.-målet, noe vårt landsmøte har vedtatt. Skal vi lykkes med det, må vi i enda sterkere grad involvere vår egen forsvarsindustri. Slik mange andre land gjør, bør vi aktivt bruke styrking av eget forsvar til aktiv styrking av forsvarsindustrien. Økt kampkraft kan parallelt bidra til industriell kampkraft og teknologisk utvikling. Det vil samtidig skape synergieffekter innenfor høyteknologi generelt.

Arbeiderpartiets parlamentariske leder holdt tidligere i dag et innlegg som tvinger meg til et noe annet fokus enn jeg hadde tenkt. Representanten Gahr Støre påpekte at Norges tilknytning til EU gjennom EØS og vårt medlemskap i NATO ligger fast – og det høres jo tilforlættelig ut. Utfordringen til Arbeiderpartiets leder er imidlertid at verken EØS som samarbeidsverktøy eller NATO som organisasjon selv ligger fast. Med andre ord sier representanten Gahr Støre at Norge skal sitte stille i båten samtidig som båten beveger seg raskt. Det er et lite visjonært syn på Norges plass og rolle.

Ellers registrerte jeg at Gahr Støre fortsetter valgkampen. Favoritten er at Fremskrittspartiet ligger til høyre for Høyre. Gøyale polemikk, men helt i utakt med folket – noe velgerne igjen gjennomskuet. Fremskrittspartiet har siden partiet ble grunnlagt representert folk flest, og våre velgere er i særlig grad blitt rekruttert fra et elitistisk og lite folkelig Arbeiderparti. Så hver gang Gahr Støre gjentar denne undergravende analysen, sparker han sine tidligere velgere på leggen.

Norge har gjennom mange år deltatt i ulike internasjonale operasjoner. Det har vært fredsbevarende og fredsopprettende operasjoner og krigsoperasjoner. Våre krigsoperasjoner har utelukkende skjedd gjennom NATO, eller såkalte «Coalition of the Willing». Det oppstår mange dilemmaer i slike operasjoner. Man må tenke hvorvidt krigsoperasjoner har de ønskede konse-

kvenser. NATOs opprinnelige engasjement i Afghanistan var et oppdrag etter NATO-paktens artikkel 5, og Norge bidro selvfølgelig. I Afghanistan har det gått fra vondt til verre. Taliban kontrollerer i dag 70 pst. av landet. I forlengelsen av dette er 50 000 amerikanske våpen på avveie. De var i utgangspunktet gitt til afghanske sikkerhetsstyrker, og de er deretter forsvunnet. Et annet paradoks er at USA har brukt mer penger i Afghanistan enn landet gjorde for å gjenreise Europa etter den andre verdenskrig – mer enn Marshallhjelpen.

Det er ikke noe fasitsvar på dette, men det er viktig at Norge foretar selvstendige analyser av norsk engasjement, men selvsagt i tett dialog med NATOs øvrige medlemsland. Det samme gjelder eventuelt forlenget engasjement den dagen Den islamske stat er nedkjempet.

Det er avgjørende at Norge ivaretar egne sikkerhetspolitiske interesser. Disse er særlig tuftet på et sterkt allianseforsvar innenfor rammen av NATO. Artikkel 5 sikrer et kollektivt forsvar samtidig som NATOs artikkel 3 er en garanti for at alliansens medlemmer deler og praktiserer demokratiske verdier. Nettopp dette kan bli en utfordring for alliansen i relativt nær fremtid.

La det være helt klart at Norge har en sterk interesse av at verden er tuftet på internasjonal rettsorden og sterke institusjoner.

Karin Andersen (SV) [19:42:32]: Få regjeringer har hatt slike muligheter som den vi nå har. Da er det grunn til å spørre hvorfor man ikke bruker de mulighetene bedre, f.eks. til å skape mindre forskjeller, som vi vet vil både være økonomisk lønnsomt og skape et bedre liv for mange som sliter. Hvorfor skapes det ikke flere grønne arbeidsplasser når alle snakker om at det er nødvendig, og noen av løsningene ligger rett foran nesa på oss?

Regjeringen sier at de ønsker bærekraftig velferd. Det er SV enig i, men da kan man jo ikke fortsette med en politikk der man f.eks. gjør barnevern til butikk, når barnevern er omsorg. Det er ingen som betaler skatt for at internasjonale aksjefond og spekulanter skal tjene seg søkkrike på tilbud i barnevernet, private barnehager eller eldreomsorgen. Men det er det som skjer nå. Det er dette de borgerlige vil ha mer av, og som Arbeiderpartiet hittil ikke har villet være med og sette ned foten for. Det handler ikke om små entreprenører, foreldredrevne barnehager eller frivillige organisasjoners viktige bidrag i velferden, for det er SV for.

En stygg effekt av denne privatiseringen er at ansatte i barnehager, barnevern, eldreomsorg og renhold taper, og de er ikke høytlønte – som dem som regjeringen har gitt skattelette til. Pengene som tjenes, tas fra lavtlønte som gjør jobben, og gis til eierne av selskaper. Det er SV imot. Det er elendig likestillingspolitikk også, for det er i

hovedsak kvinner som gjør disse jobbene. Jeg har spurt mange fra Fremskrittspartiet og Høyre om de vil være med meg bort i barnehagen og på sjukehjemmet, se hjelpepleierne og renholderne rett i øynene og si: Du tjener for mye, og du har for mye i pensjon. Hittil er det ingen som har villet være med, for de har vel litt skam i livet.

SV mener at skatten folk betaler, skal gå til velferd og til å lønne dem som faktisk gjør jobben, og ikke være en ny måte for smarte investorer å tjene penger på. Det er dette sugerøret ned i statskassen, felleskassen og skattepengene våre, vi vil tette. Det er ikke innovativt å trikse til seg millioner som er bevilget til barnevern og barnehager, og det er ikke bærekraftig heller.

Det skapes ikke mangfold av å avspise heltene i omsorgen, de som faktisk gjør jobben, med dårligere lønn og pensjon. Det er heller ikke bærekraftig når man skal rekruttere, og det trengs. Det innrømmer jo regjeringen, at mange flere skal ha slike jobber i framtida. Det er ikke ansvarlig å be folk om å betale skatt for at noen skal tjene seg søkkrike på denne velferden. Dette er ikke bærekraftig. Det er nødvendig å sette en stopper for det, for vi er nødt til å bruke skattepengene våre til å bedre omsorgen og til å gi skikkelig lønn og pensjon til dem som skal gjøre jobben.

Jeg har lett i trontalen etter hvordan man skal skape de grønne arbeidsplassene i Norge, og jeg har ikke funnet at det står noen ting. Jeg kommer fra Hedmark, det fylket som har mest skog i dette landet. Det er vel og bra når regjeringen skaffer penger til skogsbilveger og høyere akseltrykk, men det går jo stort sett med til å kjøre tømmeret til Sverige, og der utvikler de grønne arbeidsplasser på vårt råstoff. Jeg savner en skikkelig satsing fra denne regjeringen for å skape de grønne arbeidsplassene som er klimavennlige, fornybare, og som folk kan leve av i framtida. Det er mange sektorer det kan skje på, men dette er én av dem. Alt man kan lage av olje, kan man lage av tre. Det er veldig mange som ser dette i andre land. Dessverre ser det ikke ut til at regjeringen vi har nå, ser at deler av disse arbeidsplassene må komme i Norge.

Selvfølgelig er det behov for samarbeid over landegrensene både på bedriftsnivå, på forskningsnivå og på utviklingsnivå, men det må legges en skikkelig satsing på bordet – langsiktig – med forskning, utvikling, statlig medeierskap, tålmodig medeierskap, for å skape denne endringen, dette moderne næringslivet, som har arbeidsplasser som klimaet og framtidige generasjoner kan leve med, og som er arbeidsplasser der folk har lønninger som de også kan betale skatt av, og slik berge velferden i framtida.

Dette er ikke moderne.

Rigmor Aasrud (A) [19:47:48]: I trontalen var regjeringen opptatt av et bærekraftig velferdssamfunn. Kommuner og fylkeskommuner har ansvar for noen av våre viktigste velferdsoppgaver: grunnskole og videregående opplæring, barnehager og helsetjenester, eldreomsorg og barnevern. Kommunene er bærebjelkene i det fellesskapet vårt velferdssamfunn representerer.

Barn, foreldre, pårørende og pasienter er i daglig kontakt med de kommunale velferdstjenestene, tjenester som koster penger. Derfor prioriterte Arbeiderpartiet mer penger til kommunesektoren enn flertallet i hele forrige stortingsperiode. Her vil Arbeiderpartiet være svært gjenkjennelig i den stortingsperioden som kommer. Vi er fortsatt opptatt av å ha store ambisjoner på vegne av tjenestetilbudet til innbyggerne i norske kommuner. Vi kommer til å prioritere skole, eldreomsorg, helse og barnehager og å sette kommuner i stand til å møte det ansvaret som klimaendringene gir.

Kommuner må jobbe smartere, ta i bruk ny teknologi og digitalisere. Teknologi og digitalisering vil bli sentralt på arbeidsplasser i alle sektorer, på alle nivåer. Det ligger store muligheter i teknologiutviklingen. Derfor mener Arbeiderpartiet at vi trenger et taktskifte i digitalisering av offentlig sektor. Vi vil intensivere satsingen på digitalisering av offentlige tjenester. Et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor er avgjørende for en mer effektiv offentlig sektor.

Slike endringer krever, i tråd med det beste fra den norske modellen, et godt samarbeid med de ansatte. Vi trenger derfor en tillitsreform i offentlig sektor. Og vi trenger en regjering som forstår innbyggernes behov, en regjering som aksepterer at ikke alle er digitale, sånn som pensjonistene i dag opplever.

Arbeiderpartiet er for reformer i offentlig sektor som gir bedre tjenester til innbyggerne, og som sikrer en effektiv og funksjonell forvaltning. Men reformer må fylles med innhold. Det å flytte grenser på et kart og kalle det en reform er misbruk av reformbegrepet.

I sitt innlegg i dag sa Høyres parlamentariske leder at vi sikkert har sagt ting til hverandre i valgkampen som er litt spissere enn det vi normalt er komfortable med. Jeg synes det høres lovende ut. Mye har vært sagt om retorikken i innvandringsdebatten. Og la meg understreke så sterkt jeg bare kan: Vi må ikke gå i fella og si at retorikk ikke er politikk. Det er det i høyeste grad. Hvordan man snakker om saker, har mye å si for folks holdning til spørsmålene. Derfor påligger det oss politikere et tungt ansvar. Dersom man gjennom sin politikk og retorikk skaper et negativt bilde av hele befolkningsgrupper, har man åpenbart bidratt til mer splittelse og polarisering i samfunnet. Da får vi et kaldere samfunn. Det handler like mye om hva som sies, og hva som ikke

sies. Når regjeringen ikke evner å kommunisere stort mer enn uro og skepsis, vil vi ta ansvar for at debatten blir mindre svart-hvit og mindre hard. Det er derfor jeg synes Høyres fremste politiker her på Stortinget tar opp et viktig tema, som jeg regner med også gjelder for den retorikken som regjeringen bruker i innvandringsdebatter.

Fra Arbeiderpartiets side vil vi slå ring om grunnleggende verdier i det norske samfunnet – om menneskerettigheter, om likestilling, om friheten til å kunne ta egne valg, sånn som man ønsker seg. Og det må gjelde for alle. Vi må stille opp for dem som opplever det motsatte.

Stefan Heggelund (H) [19:52:27]: Jeg er litt overrasket over denne trontaledebatten. Hvor er de nye poengene? Hvor er den nye retorikken? Vi hørte nettopp at retorikk er politikk. Hvor er den nye politikken? Hvor er venstresidens forståelse av at de tapte dette valget? Det høres nesten ut som om de vant, som at flertallet av den norske befolkningen ønsket deres politikk i denne perioden. Det er feil. De borgerlige partiene vant. Det gjelder på alle felt. Det gjelder på økonomisk politikk, det gjelder på arbeidspolitikk, det gjelder på kommunepolitikk, det gjelder på klimapolitikk. Det er intet nytt under solen.

Det kan være frustrerende å engasjere seg i klimadebatten, for ofte er debatten abstrakt, den handler om en framtid vi ikke helt vet hvordan kommer til å bli. Dessverre er det også slik at miljø- og klimadebatten ender i skyttergravskrager som er helt unødvendige, hvor raushet overfor de resultatene politiske motstandere oppnår, men også overfor de resultatene vi oppnår i fellesskap, er helt fraværende. De skyttergravskrigene tar fra oss tid, tid vi kunne brukt til å samarbeide, tid vi kunne brukt til å finne gode felles løsninger for hvordan vi skal bekjempe vår viktigste utfordring, nemlig klimændringene. Jeg vil nevne to ting.

Det ene er konflikten om folks intensjoner. Vi har allerede sett her i dag hvordan enkelte representanter fra venstresiden har forsøkt å så tvil om intensjonene til borgerlig side i klimaengasjementet. Det forsinker oss, fordi hver gang det er på agendaen, må vi diskutere det istedenfor å diskutere de gode løsningene.

Det andre er olje og gass. Det overskygger hele debatten, nyansene kommer aldri fram, det er stort sett bare de med de mest outrerte synspunktene som når fram i mediene. Og hva er det som glipper når nyansene forsvinner i den debatten? Jo, det er hvordan vi kan jobbe for å få de globale klimagassutslippene ned, eller hvordan vi f.eks. kan hjelpe befolkningen i Tanzania, hvor de stort sett bare bruker trekull, noe som er farlig for både folk og klima.

Tiden da det bare er de som vil stanse alt av norsk produksjon, som får sette dagsordenen i klimaspørsmålet, må være forbi. Det er ingen debatter som er gode når de bare reduseres til ytterpunkter.

I løpet av de siste fire årene har det borgerlige flertallet ført en offensiv klimapolitikk. Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti forsterket klimaforliket, og vi løftet ambisjonene i klimapolitikken. Trenden med økende utslipp er snudd. Vi kommer stadig nærmere målene vi har satt for kutt i utslippene av klimagasser. Aldri har Enova fått høyere bevilgning. Vi har satt i gang et offensivt klimaarbeid i kommunene. Vi har opprettholdt den internasjonale innsatsen for å begrense tap av urskog som binder opp klimagasser. Vi satser sterkt på utvikling av ny teknologi for å kutte utslipp og få flere grønne arbeidsplasser.

Med borgerlig flertall settes det rekord i antall elbiler, med rød-grønt flertall var det rekord i antall dieselbiler. Nå sier vi at alle nye kjøretøy skal være null- og lavutslippskjøretøy fra 2025. Med satsingen til det borgerlige flertallet på elferger har vi blitt verdensledende på dette feltet. Det har aldri tidligere vært investert mer i jernbane og kollektivtrafikk. Det kan man bl.a. se i min hjemkommune, Oslo. Ny T-banetunnel kommer. Fornebubanen kommer. Bedre tverrforbindelser i Groruddalen kommer. Med denne regjeringen er det mulig for alle storbyene å intensivere satsingen på kollektivtrafikk.

Målene er klare. Klimagassutslippene er gått ned. Det skal ikke være en hvilepute, men det er et viktig poeng at klimagassutslippene går ned mens veksten i økonomien går opp. Vi får av og til høre at en økonomisk politikk som bidrar til flere arbeidsplasser, og som bidrar til vekst, ikke kan gå sammen med en ansvarlig klimapolitikk som får utslippene ned. Dette flertallet har vist at den motsetningen er avlivet. Den finnes ikke, den er ikke ekte, og det er fordi vi sier at det skal lønne seg å velge miljøvennlig.

Vi er generasjonen som må lykkes med klimaarbeidet, men da må vi samarbeide, og så må vi komme opp av skyttergravene.

Sverre Myrli (A) [19:57:49]: Jeg synes faktisk det har vært en skuffende debatt så langt, særlig når jeg har hørt på talsmenn og -kvinner fra regjeringspartiene. Trontaledebatten skal i utgangspunktet dreie seg om trontalen. Trontalen er regjeringens tale til Stortinget, regjeringens program for framtida. Hvor er politikken, spurte siste taler. Det må jeg virkelig si – for det er lite å høre om framtida i debatten i dag fra regjeringspartienes talere. Hvilke planer finnes? Hva er ideene? Hva er målsettingen for framtidas Norge?

Regjeringspartiene har i stor grad pratet om valget, om valgresultatet, om Arbeiderpartiet og om Arbeider-

partiets valgkampevaluering, til og med. Og jeg skjønner de har fått den samme debattskoleringen. Jeg hører ord som at Arbeiderpartiet tapte valget – ja, det er riktig. Men jeg hører også at høyresiden har fått fornyet tillit, klart mandat, og noen har til og med brukt ord som at høyresiden fikk klart flertall! Jeg tror jeg ville gått litt stilere i dørene.

La det være helt klart: Arbeiderpartiet gjorde et dårlig valg. Vi gikk tilbake med over 3 prosentpoeng. Men de fire samarbeidende partiene fra forrige periode gjorde også et dårlig valg. Alle de fire partiene gikk tilbake – til sammen med over 5 prosentpoeng. De som gikk fram, var de andre rød-grønne partiene som ville ha regjeringsskifte – de gikk fram med over 8 prosentpoeng. Det er ikke noe folkekrav om mer høyrepolitikk i Norge, heldigvis. Høyre og Fremskrittspartiet bør roe ned språkbruken, de bør roe ned selvtillfredsheten og heller bruke kreftene på å bygge landet vårt videre. Det var så vidt batten bar – det er realitetene etter valget.

Høyre og Fremskrittspartiet må nå fortelle oss hva de vil gjøre framover. Det hører vi svært lite om.

I juni behandlet Stortinget Nasjonal transportplan. Det er en stor plan for hvordan samferdselspolitikken og transportsektoren i Norge skal utvikles de nærmeste tolv årene. I innlegget mitt da sa jeg at vi har verdens heldigste samferdselsminister med det økonomiske handlingsrommet som vi har i Norge, som skal brukes på transport og samferdsel i årene som kommer. Jeg kan legge til: Vi som er medlemmer av Stortingets transport- og kommunikasjonskomité, er verdens heldigste transportkomité, for det er antakeligvis ingen regjering og intet parlament i hele verden som skal bruke så mye penger på infrastruktur. Tar vi med et rekordhøyt nivå på bompenger, skal vi bruke over 1 000 mrd. kr til samferdselsformål de neste tolv årene. Det er bra, og det gjør at vi har store muligheter til å utvikle landet vårt, men det er også store behov. Skal vi lykkes med de målene vi har for hva vi vil med Norge, trengs bedre kommunikasjoner. Folk må komme seg på jobb, og bedriftene må få transportert produktene sine. Vi må bygge ut bredbånd og ta i bruk ny teknologi. Det er også en del av framtidens kommunikasjoner.

Samferdselspolitikk dreier seg svært ofte, i stor grad, om veger, jernbane og flyplasser. Men det dreier seg også om sjøen og kysten vår, om post- og telekommunikasjon, om digitalisering og ny teknologi. Dette må vi også prate om, og dette er også løsningen for framtidens samfunn. Norge har store muligheter på vegen mot lavutslippssamfunnet vårt. Hvis vi nå fatter de riktige avgjørelsene, hvis vi nå legger til rette for å skape en transportsektor, skape boområder og skape et næringsliv som er formet for framtida, ja, så kan vi nå klimamålene våre.

La oss som sitter i denne sal, minne hverandre på at jobben vår egentlig dreier seg om å gjøre samfunnet og hverdagen til folk litt og litt bedre, litt og litt enklere. Det er derfor vi er valgt til denne forsamlingen.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [20:02:58]: Representanten Heggelund mener at opposisjonen ikke har nye ideer. Har vi vært på samme møte i dag? Vi fikk presentert en trontale som ikke inneholdt ny politikk, ingen nye visjoner, iallfall ikke på klimaområdet. Det er blitt framlagt en lang rekke – jeg vil si historiske, iallfall fra SVs side – representantforslag i trontaledebatten i dag. Det er mange forslag for en mer ambisiøs klimapolitikk. Det var med stor glede at jeg lyttet til representanten Heggelunds oppramsing av god klimapolitikk vedtatt av den rød-grønne regjeringen.

Dette stortinget står overfor store utfordringer. Vi merker nå for alvor konsekvensene av klimændringene, og de treffer oss samtidig som ulikhetene vokser mellom land og folk. Den største flyktningkatastrofen siden andre verdenskrig ryster oss, og i flere land velges det nå ledere som skaper avstand mellom folk og gjør internasjonalt samarbeid vanskeligere. Det er derfor med stor hast og stort alvor vi må ta fatt på oppgaven med å begrense klimagassutslippene på en måte som reduserer forskjellene mellom land og folk. Klimapolitikk er nettopp både miljøpolitikk og fordelingspolitikk. Konsekvensene rammer de fattigste aller hardest, samtidig som de rikeste landene har de høyeste utslippene. Men ingen har mer rett til å slippe ut klimagasser enn andre. Norge har brukt opp sitt karbonbudsjett. Hvis Norge skal ta sin del av ansvaret, må vi halvere utslippene fram mot 2030. Det er fullt mulig, men vi er dessverre langt unna. Det må få konsekvenser for alle politiske beslutninger i denne perioden.

Der regjeringen svikter, går byene foran. Jeg er stolt over Oslos klimasatsing. Den vekker internasjonal begeistring. Særlig stolt er jeg over satsingen på nullutslippsteknologi, kollektivtransport og bilfritt byliv. SV fremmer i dag et representantforslag med 42 forslag for å redusere klimagassutslippene i Norge i løpet av denne stortingsperioden. Vi vil gå fra å sette langsiktige mål, som stadig skyves på, til å vedta konkrete tiltak som gir effekt denne stortingsperioden. Jeg vil invitere de andre partiene med på å vedta en mer ambisiøs klimapolitikk.

Denne sommeren har Statoil gjennomført en stor letekampanje i Barentshavet. Hvis vi legger klimarettferdighet og karbonbudsjett til grunn, er det riktig å konkludere med at det er feil å la stater og andre selskaper få lete etter og utvinne mer olje og gass. Det er ikke min prioritet å sette årstall for når Norge skal slutte å produsere olje og gass. Som representant vil jeg i stedet følge det samme rådet som jeg ga som miljøverner tidligere:

Det viktigste grepet for å starte omstillingen bort fra olje, er å slutte å lete etter den. Derfor fremmer vi også i dag et forslag om å stanse den 24. konsesjonsrunde. Det vil også være lurt for norsk økonomi.

Jeg er bekymret over at regjeringen ikke har lyktes med å omstille Norge i den perioden vi har hatt lav oljepris. Nå meldes det om at oljeinvesteringene er på vei opp igjen. Det vil innebære at oljeavhengigheten vedvarer, i likhet med Norges høye klimaavtrykk. Vi er nødt til å forberede oss på en virkelighet med permanent lavere oljepris. Internasjonalt ser vi at vindkraft, solkraft og batterier får stor teknologiutvikling og store kostnadsfall. Dyr olje og gass er ikke lenger konkurransedyktig. Etter hvert vil også billigere olje og gass møte veggen.

Denne perioden vil SV jobbe for at Norge skal bli mindre oljeavhengig, for lavere klimagassutslipp og bedre rammebetingelser for klimaløsninger. Jeg håper flere vil stå sammen med oss om det.

Hege Haukeland Liadal (A) [20:07:56]: Først vil jeg si til representanten Tom-Christer Nilsen at jeg ikke deler den bekymringen han har for dagens tradisjonelle oljearbeidere. Arbeiderpartiet er opptatt av at den kompetansen skal vi bruke når vi omstiller oss til nye, grønne arbeidsplasser. Men for å hente ut det potensialet må vi ha et trygt arbeidsliv. Da må vi verne om arbeidstakeres rettigheter, ikke svekke dem.

Kreative og dyktige mennesker vil være grunnmuren i byggingen av nye, grønne næringer. Det er ingenting som tilsier at dagens oljearbeider i fremtiden ikke skal jobbe i f.eks. møbelindustrien. Norge har de beste forutsetningene for å lykkes med de endringer vi skal igjennom, hvis vi benytter oss av det.

Vi glemmer ofte at innovasjonskraften i oljebransjen er stor. På IKM Haaland, en bedrift med 92 ansatte på Vigrestad i Rogaland, ser vi et perfekt eksempel på nettopp dette, en leverandørindustri tilknyttet oljenæringen som nå er en del av et møbel- og designeventyr som strekker seg fra Tokyo til Times Square, som lager grønne uteområder der det tidligere ble kjørt biler.

IKM Haaland er en av Europas beste og mest moderne bedrifter innen platebearbeiding. Denne bedriften lager i dag deler av møbelproduktene til Sundays og Vestre. Hvis kvalitetskravene i offshoreindustri og militærindustri settes sammen med design i verdensklasse, oppstår det noe interessant. For når en leverandørindustri som lager kvalitetsmaskiner til oljeproduksjonen, overfører denne kunnskapen til f.eks. møbler, får en et produkt av en kvalitet som får internasjonal oppmerksomhet.

Dette er ikke en banebrytende observasjon, men det interessante spørsmålet er om dette vil skje hvis ar-

beidsplassene er utrygge. Dette handler altså om mer enn styrt nedleggelse av oljebransjen eller ikke.

Den norske samarbeidsmodellen i arbeidslivet, med høy kompetanse, små forskjeller og høy grad av tillit, er avgjørende. Denne modellen er grunnlaget for å bygge kompetanse og endringsvilje som kreves for å lykkes i en situasjon som den man nå er i, med raske endringer. Derfor er det viktig å slå ring om et trygt arbeidsliv, rettigheter til arbeidere og trepartssamarbeidet. Ellers vil en rett og slett bomme på det grønne skiftet.

Symbiosen med Fremskrittspartiet og Høyre har i sine første fire år tatt bort viktige rettigheter for arbeidere og fagforeningene. De bygger ned vinnermodellen. De gjør arbeidslivet vårt mindre omstillingsdyktig og mindre innovativt, med utrygge arbeidstakere med mindre bestemmelse over arbeidshverdagen, mer midlertidighet og mange som står utenfor det ordinære arbeidslivet.

Så til representanten Stensland: Ja, nye angrep på arbeidsmiljøloven vil bli krevende å få igjennom for Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen. Innovasjonskraften ligger ikke i hendene til dem som jobber på tremånedskontrakter. De står faktisk med mobiltelefonen i neven og venter på nye oppdrag.

På Vigrestad lages det nå altså designmøbler på de samme maskinene som det lages maskiner til oljebransjen på, ikke fordi designmøbler er den nye oljen, men fordi den norske modellen fungerer – en modell det blir viktig for Arbeiderpartiet å slåss for i denne sal når Høyre og Fremskrittspartiet på ny danner regjering. Arbeiderpartiet vil heie på bedrifter som den på Vigrestad, som skaper morgendagens arbeidsplasser – de grønne arbeidsplassene der fast arbeid er hovedregelen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Else-May Botten (A) [20:12:59]: På Vestlandet har det i lengre tid vært tøft å være reder. Med over 100 offshoreskip til kai er det et trist syn. Det er tøft å være verftseier med mangel på nye kontraheringer, og leverandørindustrien har vært hardt rammet på grunn av oljeprisfallet. For mange er det blitt kroken på døra, mens andre har greid å finne nye løsninger innenfor beslektede bransjer og jobbet fram nye løsninger gjennom teknologiutvikling og nye samarbeid med andre aktører. Titusenvis av ansatte har levd med usikre tider og virkelig tatt sin del av ansvaret gjennom permitteringer og lønnsforhandlinger. Regjeringens forståelse for situasjonen har vært svært dårlig og tiltakene lite treffsikre.

Klimaproblemene er en av vår tids største utfordringer og et av de områdene vi må løfte på den politiske dagsordenen, med framtidsrettet politikk. Næringsut-

vikling i et klimaperspektiv vil være et viktig og avgjørende samspill nettopp på dette området. Politiske klimakrav, virkemidler som støtter utviklingen av nye og bedre løsninger, sikre og forutsigbare rammebetingelser og bedre løsninger er vinn-vinn.

Men vi kommer til å drive med olje- og gassproduksjon i mange tiår framover. Mest sannsynlig er det markedet som kommer til å styre hvor lenge vi faktisk holder det gående. Vår jobb er å drive forsvarlig og bygge bro for å få flere og «større næringsbein» å stå på framover, slik at vi kan forholde oss til OECDs budskap om at vi i Norge må doble fastlandseksporten innen 2040 for å kunne opprettholde dagens velferdsnivå. Paris-avtalen pålegger Norge et taktskifte i klimapolitikken. Det gjør også det norske folk. Men hva gjør regjeringen? Venstre, ved Ketil Kjenseth, står i dag på talerstolen og sier at snøen er den nye oljen. Da sier jeg: Lykke til, Erna – du har en jobb å gjøre med det samarbeidet.

Men vi som opposisjon stoler ikke på at regjeringen har den politiske handlekraften som er nødvendig, og kommer i denne perioden til å fremme mange viktige forslag som vi skal få flertall for – forslag som bidrar til å redusere utslippene i transportsektoren, og som kan bidra til at næringslivet faktisk kan bygge opp den teknologien. Vi må redusere utslippene i industrien, og vi må bygge opp et virkemiddelapparat som kan bidra til næringsutvikling på dette området.

Vi har utrolig mye spennende å ta tak i, men vi har et stort ansvar, og jeg sier som Kjersti Kleven, at vi skal utvikle ny teknologi, men vi må også bli bedre på det vi allerede er gode på. For det går an å ta med seg allerede eksisterende teknologi og løse helt nye utfordringer. Det er framtidsrettet, og da må vi ha en tydelig næringspolitikk og en industripolitikk som bygger opp under det.

Jonny Finstad (H) [20:16:19]: Det er kjent for de fleste i vårt kongerike at Nordland fylke og hele Nord-Norge går så det suser under dagens regjering. Vi har en bedre økonomisk utvikling enn resten av landet. Det settes stadig nye nordnorske rekorder, ikke bare i lav arbeidsledighet, men også i omsetning og eksport fra primærnæringene. Men aller gledeligst er det å registrere at rekruttering av ungdom til distriktnæringene fiskeri og landbruk øker – etter mange tiårs nedgang.

Det er derimot én eksportrekord Nordland og Nord-Norge burde vært foruten, og det er eksporten av ungdom sørover. Nord-Norge har mangel på arbeidskraft og behov for kompetanse, så dette er et stort paradoks. Derfor må vi si ja til å utvikle og skape verdier av de enorme nordnorske naturressursene – både på hav og på land. Vi må si ja til å skape nye bærekraftige og spennende arbeidsplasser med nye teknologiske og miljøvennlige løsninger. Dette handler i bunn og grunn om hvilke

politiske signaler vi sender til ungdommen vår. Det er vi politikere som må være framtidsoptimistene, vi må være bjellesauene – og vi må vise veien til framtiden. Historien vil vise om dette storting forsto den tiden vi levde i, nok til å skape den framtiden som ungdommen ønsker å investere i. Så jeg har et håp om at vi skal bli bedre til å si ja til mulighetene, og mindre nei.

Ungdommen i Nord-Norge må ha troen på at landsdelen får utvikle seg, at ressursene skal utvikles, og at det skal investeres i en framtid som ungdommen vil ønske å ta del i – for sitt fylke, for sin landsdel og for landet vårt.

Så har jeg et ønske om mer politisk framsnakking av bærekraftig utvikling til stadig mer miljøbevisst ungdom, med mer politisk retorikk om å forandre for å bevare.

Som kjent er politiske kompromisser kun fullkomne når alle parter får det de ikke vil ha. Derfor må det grønne skiftet ikke gå i miljøfella. Vi må ikke slutte med alt vi gjør så bra, og som vi skal utvikle videre – som vi tjener penger på, og som skaper dagens velferd.

Det grønne skiftet handler om ny kunnskap, teknologiutvikling og verdiskaping i en grønnere og mer bærekraftig retning, med bedre sameksistens på kloden vår. Da kreves det gode politiske kompromisser som legger til rette for å ta i bruk våre store naturressurser på hav og på land på en ny og framtidsrettet måte. Spesielt ønsker jeg meg gode politiske kompromisser for utvikling av ressursene på «nordkloden» vår.

Emilie Enger Mehl (Sp) [20:19:27]: I dag markeres Verdensdagen for psykisk helse. Psykiske lidelser er en stor samfunnsutfordring i vår tid. På mange måter er det et av de store tabuene i samfunnet. Forebygging av psykisk helseproblemer er en viktig del av folkehelsepolitikken. Psykisk helseproblemer er en belastning både for pasienter og for pårørende. Det medfører redusert livskvalitet for mange. Det fører til økt arbeidsuførhet, og psykisk helseproblemer tar liv.

Jeg skulle ønske det var like stor aksept for å si at man søker helsehjelp for sin mentale helse, som det er for å si at man skal en tur til legen, at det var like normalt å si at man har mental helseproblemer eller -utfordringer, som å si at man har vondt i magen, eller at man har forstuet foten. Jeg skulle ønske at alle bedriftsledere, lærere og naboer møtte utfordringer med forståelse, kunnskap og en hjelpende hånd.

Jeg tror vi har kommet langt på vei, men dessverre er ikke samfunnet fritt for negative holdninger til psykisk helseproblemer. For noen er åpenhet rundt mental helse forbundet med stigmatisering, skam og stengte dører. Negative holdninger til psykisk helse er både sykdomsfremmende og sykdomsbevarende. Det å være åpen om psykisk helseplager kan få konsekvenser i en-

keltpersoners liv, f.eks. når det kommer til skole, arbeidsplass eller sosialt nettverk.

Jeg lurer på hvordan samfunnet hadde sett ut hvis de samme fordommene hadde funnes mot fysiske sykdommer som mot de psykiske – hvis noen som har brukket beinet, blir bedt om bare å ta seg litt sammen, eller hvis man ser på kreftpasienten og tenker: Ja, ja, han later vel bare som.

Jeg tror at holdninger er grunnleggende. Vi er nødt til å skape trygge rammer i hverdagslivet, både for å forebygge psykisk helse-utfordringer og for å møte dem som trenger hjelp, på en god måte. Trygge nærmiljøer, godt psykososialt miljø på arbeidsplasser og på skolen og fleksible ordninger i arbeidslivet er grunnleggende for å skape et inkluderende samfunn. Mange av utfordringene skapes, og de kan løses og forebygges i lokalsamfunnene og i kommunene.

Jeg mener at vi trenger en konkret og aktiv politikk for å sette kommunene i stand til å møte utfordringene slik de skal gjøre. I Senterpartiet har vi foreslått en kommunal opptrappingsplan for psykisk helse som innebærer en betydelig satsing på forebygging, folkehelse og inkludering på lokalt nivå. Samfunnet er tjent med åpenhet om psykisk helse og fokusering på det området. Jeg tror ikke vi har råd til å la være. Vi må satse på psykisk helse for å redde liv.

Stein Erik Lauvås (A) [20:22:51]: Trontalen var egentlig ikke veldig mye å hisse seg opp over. Den var mer grå enn blå, men det er vel kanskje et resultat av at regjeringen har fått svekket sitt styringsrom etter valget – selv om det faktumet har gått bl.a. representantene Heggelund og Wiborg hus forbi, etter hva jeg forsto.

Det vil komme stor utfordringer som det forventes at storting og regjering her skal løse. Utfordringene vil bl.a. være å få flere i arbeid. Skal vi, som regjeringen selv påpeker i trontalen, ha et bærekraftig velferdssamfunn, må flere komme ut i ordinært arbeid. I mitt eget hjemfylke, Østfold, er det altfor mange som ikke er med i arbeidslivet, spesielt unge mennesker står utenfor arbeidslivet i Østfold. Dette er ikke bærekraftig, og der ligger kanskje den største utfordringen. Folk må ha en jobb å gå til. Vi kan i hvert fall ikke slå oss til ro med at ungdommen får beskjed om at samfunnet ikke har bruk for dem. Da vil det bære galt av sted.

Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere arbeid til alle. Et godt trepartssamarbeid er nøkkelen til å skape flere arbeidsplasser. En annen nøkkel er kompetansereform for arbeidslivet, noe som vil styrke både den enkelte arbeidstaker og bedriftene, og bidra til økt konkurransekraft. Jeg har snakket med mange av Østfold-bedriftene, og de er positive til et slikt trepartssamarbeid. Jeg håper regjeringen vil følge opp det. Å bekjempe sosial dum-

ping, sikre at norske lønns- og arbeidsvilkår er det som gjelder, er også vesentlig for et trygt arbeidsliv. Et seriøst arbeidsliv i Norge er også nøkkelen til et bærekraftig velferdssamfunn.

I valgkampen var det representanter for regjeringspartiene i Østfold som lovt å bygge ut sykehuset i Østfold, de lovt å endre på flypassasjeravgiften, slik at Rygge flyplass kan reåpnes, og de hadde en del andre lovnader som vi skal følge med på i tiden som kommer. Muligens kan svaret på en del av dette komme på torsdag.

Så merket jeg meg i trontalen at regjeringen mener at små forskjeller er en styrke for Norge. Da bør et slikt prinsipp også vise seg i regjeringens politikk de neste ukene og månedene. Det gjenstår å se.

Til slutt registrerte jeg for noen timer siden at Fremskrittspartiets parlamentariske leder, Hans Andreas Limi, sa fra Stortingets talerstol at flere kommuner har innført eiendomsskatt uten at det var nødvendig. Jeg må bare oppfordre representanten Limi til å referere den listen han tydeligvis har over disse kommunene som har innført eiendomsskatt uten at det var nødvendig. Jeg er ganske sikker på at det er mange i denne salen, men også utenfor denne salen, som vil være svært interessert i å høre representanten Limi referere de kommunene som har gjort denne øvelsen.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [20:26:11]: Valget har gitt oss et av de yngste stortingene noensinne. Uansett hva man måtte mene om det, håper jeg at flere unge stemmer kan bidra til å fornye det politiske ordskiftet. For er det en ting som er sikkert, er det at vi kommer til å oppleve et annet politisk landskap de neste årene.

Perspektivmeldingen viser at vi i slutten av 2020 vil ha en underfinansiert velferdsstat, det blir færre yrkesaktive per pensjonist. Stadig flere skal nyte godt av velferden, men færre er med på å finansiere den. Når det økonomiske handlingsrommet blir mindre, får vi et større ansvar for å tenke nytt. Vi kan ikke lenger redusere norsk politikk til kun å være en krangel om hvem som kan bevilge litt mer til alt. Vi må få mer og bedre velferd ut av hver eneste krone som bevilges over budsjettene.

Jeg er ganske optimistisk, for Høyre har vist at nye løsninger finnes, og at de kan fungere. Pakkeforløpet for kreft viste at pasientene kunne få raskere og bedre oppfølging ved bare å organisere tjenesten annerledes. Ved å organisere hjemmetjenesten annerledes, med tverrfaglige helseteam og ny teknologi, vil flere kommuner lykkes bedre i eldreomsorgen. Ved å stille strengere krav om aktivitet for å få velferdsytelser sikrer man at færre havner utenfor fellesskapene, og at flere opplever å være til nytte. Disse eksemplene inspirerer. Det viser oss at politikk ikke nødvendigvis kun handler om å bevilge seg

fram til et varmere samfunn, men at nye politiske løsninger kan legge rammene for at mennesket mestrer eget liv, for frihet til å ta egne valg og ta ansvar for seg selv og sin familie.

Jeg er enig i at vi står overfor et retningsvalg i Norge – ikke mellom dem som er for eller mot fellesskapsløsninger, men mellom dem som evner å utvikle nye løsninger som trygger velferden for framtidige generasjoner, og dem som tviholder på at folk skal betale mer i skatt nå fordi politikkerne ikke evner å løse statens oppgaver på en bedre måte. Vi kan ikke skatte oss vekk fra nødvendige omstillinger. Viktige verdier som samfunnet vårt er bygget på, som skaper tilhørighet og tillit, bevares ikke gjennom reformtørke. I en tid med stor sosial endring trenger vi en ansvarlig og aktiv reformpolitikk. Generasjonsfellesskapet er ikke bare en hyggelig idé; det er en moralsk forpliktelse. Det begrenser vår handlefrihet. Det betyr at vi må stå oppreist i prioriteringsdebatter. Det betyr at vi må satse på ny teknologi som frikobler økonomisk vekst med økte klimagassutslipp. Vi må få en velferdsstat som i større grad enn i dag evner å hjelpe dem som trenger det aller mest.

Det kan godt være at den store pengefesten er over, men jeg tror vi kan ha det like gøy på nachspiel dersom vi tør å tenke nytt.

Steinar Reiten (KrF) [20:29:20]: De seneste årene har deler av norsk næringsliv vært gjennom en vanskelig periode. Petroleumsnæringen med tilhørende leverandørindustri og servicenæring har vært gjennom en tøff omstillingsprosess. Kostnadsnivået er tatt ned – det har vært nødvendig for å sikre konkurransevnen til aktørene på norsk sokkel. Likevel har prisen vært høy. Resultatet er dessverre en betydelig vekst i arbeidsledigheten langs Vestlandet og Nordvestlandet, der enkelte kommuner i mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, nå opplever en arbeidsledighet på over 6 pst. Heldigvis viser bedrifter i den maritime klyngen en imponerende evne til omstilling. Det gir håp om bedre tider. Likevel må vi som politikere aktivt bidra med de virkemidlene vi har i verktøykassa for å bryte den negative trenden og få folk tilbake i arbeid. Da er lettelser i bedriftsbeskatningen et viktig grep. Vi i Kristelig Folkeparti vil stå ved våre forpliktelser i skatteforliket i kommende periode, og vi vil bidra til at formuesskatten på arbeidende kapital skal reduseres og på sikt avskaffes.

I de vanskelige tidene for deler av norsk næringsliv har vi også sett en annen trend som er verdt å merke seg: Primærnæringene fiskeri, havbruk og landbruk, med tilhørende næringsmiddelindustri, har levert solide resultater og til dels eventyrlig vekst i inntjeningen de siste årene. Dette har gjort at stadig flere får øynene opp for at jord, oppdrettskonsesjoner og fiskefartøyer med tilhø-

rende kvoter er interessante investeringsobjekter for god og sikker avkastning.

Det å sikre gode og forutsigbare rammevilkår for primærnæringene har i alle år vært en bærebjelke i Kristelig Folkepartis næringspolitikk. Vi har hatt som et grunnleggende prinsipp for vår politikk at kontroll over jord og fiskeressurser skal ligge hos bønder og fiskere. På den måten sikrer vi at det fortsatt er lys i vinduene i små kystsamfunn, og at arbeidsplasser blir skapt og opprettholdt i Distrikts-Norge. Kristelig Folkeparti vil videreføre en politikk bygd på prinsippene i deltakerloven, havressursloven og fiskesalgslagsloven. Norske fiskere skal fremdeles ha kontroll over fartøyer og kvoter, og de skal ha siste ord når prisen på fangster blir fastsatt.

Vårt parti har også stått som en garantist for at hovedlinjene i norsk landbrukspolitik har ligget fast i perioden som ligger bak oss. Årlige separate jordbruksoppgjør, videreføring av samvirkemodellen for markedsregulering og et aktivt importvern vil også i årene som kommer, være sentrale elementer i vår landbrukspolitik. Vi er godt fornøyd med at bønder som har våget å satse på stordrift, ny teknologi og økt produksjonsvolum, har fått god økonomisk uttelling i de siste jordbruksoppgjørene. For oss vil det nå bli en prioritert oppgave å sikre at også små og mellomstore bruk får et inntektsløft som bedrer inntjeningen og fremmer generasjonsskifter framfor nedleggelse. De mindre brukene har en nøkkelrolle i arbeidet med å sikre fortsatt drift i mer tungdrevne landbruksområder, holde kulturlandskapet åpent og nå målet om økt matproduksjon. Da er bedret økonomi og lønnsomhet avgjørende viktig for å sikre bredden i norsk landbruk – både geografisk og størrelsesmessig.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [20:32:25]: Kvinnelige gründere og lokale næringsdrivende har sørget for nær full barnehagedekning og barnehager av høy kvalitet. De private aktørene ble klappet inn av SV da jobben skulle gjøres, men nå fremstilles private aktører i velferden som et samfunnsproblem. De beskrives som «velferdsbaroner» og «velferdsprofitører». Dette er odios retorikk – den hører hjemme i omtale av dem som beriket seg i samarbeid med okkupasjonsmakten, men ikke når man skal beskrive private barnehager. De som jobber i barnehagene, og titusenvis av fornøyde barn og foreldre som benytter seg av tilbudet, kjenner seg ikke igjen.

Samspillet mellom private, ideelle og offentlige er nødvendig for å levere stadig bedre tjenester. Vi lærer av hverandre, vi retter opp feil, og vi kniper kostnader. Ofte er det de private som er innovatørene, og i stedet for å

sverte dem burde venstresiden hylle dem. De private aktørene er med på å løfte Velferds-Norge.

Hvem står for tur på SV og Rødts liste over private som skal vingeklippes i neste runde? Er det optikerne? Er det protesemakerne? Er det tannlegene? Forbudet mot profitt er absurd.

SV hevdet at Høyre har et forklaringsproblem – at alt SV vil, er å sørge for at skattepengene går til det de skal, nemlig til velferd og ikke til profitt. Vel, det er vi selvfølgelig helt enig i. Skattepenger som settes av til velferd, skal gå til velferd. Og slik er det i dag. Pengene som går til privat barnehage, gir titusenvis av barn en svært god barnehage, ja, ofte en bedre barnehage, men til samme pris som den offentlige.

Og dette er interessant. For representanten Lysbakken hevdet videre at dette er enkelt, vi skal bare sørge for at skattepengene vi gir til private, går til velferd, slik som i det offentlige. Ja, la oss se litt på det. I Norges ti største kommuner er det stor variasjon i ressursbruk og svært stor variasjon i resultater innenfor velferdstilbudet. Det betyr at ikke alle kronene bevilget til offentlig velferd går til velferd. Når det sløses i offentlig virksomhet, ja, da stikkes hodet i sanden, men når en privat bedrift går med overskudd, ja, da er det profitører som er på ferde.

Private bidrar med innovasjon, kostnadskontroll og temmelig ofte bedre kvalitet. Det er ikke en eneste privat barnehage i Norge som får en eneste krone mer per barn enn de offentlige i samme kommune. De private har bidratt til å gjennomføre en av SVs politiske seire: barnehageforliket. Takken er mistenkeligjøring, og det bør andre aktører innenfor velferdsområdet merke seg. Man lever utrygt som privat næringsdrivende om SV får innflytelse med sin politikk. Kvinnelige gründere blir til velferdsbaroner, lokale bedrifter med hardtarbeidende eiere blir til velferdsprofitører.

Hvordan kan SV og Rødt forsvare offentlig sløsing med skattepenger, mens privat, populær og effektiv bruk av dine og mine penger er noe man vil til livs? Venstresiden er opptatt av å kreve inn unødvendige skatter for å føre sine ideologiske kjepphester. Høyre er opptatt av å gi alle best mulige tjenester.

Willfred Nordlund (Sp) [20:35:45]: Allerede ved framleggingen av de nye kostnadsnøkklene i inntekts-systemet for fylkeskommunene i forrige periode erkjente alle, også regjeringen, at det var usikkerhet og svakheter ved omleggingen. Særlig var faktorene for båt- og ferjedrift dårlig utredet, og det ble i flere år gitt midlertidig kompensasjon for å dekke noe av underfinansieringen. Båt- og ferjetilbudet er avgjørende for infrastrukturen i eksportrettede fylker med vekst langs kysten.

I kommuneproposisjonen for 2018 presenterte regjeringen en ny kostnadsnøkkel for båt- og ferjedrift, delvis basert på utredninger fra Møreforskning. Fortsatt gis det ikke et best mulig grunnlag for å kompensere fylker med store båt- og ferjeutgifter. Med andre ord er det ikke mulig å gi innbyggerne et likeverdig tilbud i hele landet. Derigjennom svekkes innbyggernes evne til å yte sin del for å nå noen av målene som er listet opp i trontalen.

Senterpartiet har i sine merknader til kommuneproposisjonen for 2018 etterlyst en bedre redegjørelse for de faglige begrunnelsene som ligger til grunn for nye nøkler. Senterpartiet viste bl.a. til at kostnadene i ferjedriften i stor grad bestemmes av faktorer som kapasitetsbehov, fartsområde og strekningslengde. Dimensjonering av fartøyene og dermed også kostnadene har ikke alltid sammenheng med antall passasjerer, skolereiser eller kystlengde.

Senterpartiet etterlyste også en bedre og bredere vurdering av faktorene i kostnadsnøkklene for båt- og ferjedrift i statsbudsjettet for 2018. Vi forventer at dette kommer når budsjettet legges fram senere denne uken.

Det er et stort vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene. Mye av dette fulgte med da fylkeskommunene fikk overført en stor del av riksveiene i 2010.

Ifølge KS og fagetatenes grunnlag for Nasjonal transportplan er det et årlig behov for mellom 1,5 og 2 mrd. kr mer for å opprettholde dagens standard på fylkesveiene. Flere parter har ment at dette umulig kan dekkes inn gjennom de ordinære rammeoverføringene til fylkeskommunene, og har tatt til orde for et tiårig nasjonalt vedlikeholdsprogram for fylkesveiene.

Senterpartiet fremmet sammen med SV et forslag i forbindelse med Stortingets behandling av kommuneproposisjonen for 2018, hvor det het:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 etablere et tiårig nasjonalt vedlikeholdsprogram for fylkesveiene.»

Satsing på infrastruktur blir ofte framhevet som noe av det viktigste for å forbedre næringslivets konkurransevilkår i hele landet og dermed skatteinngangen for å finansiere velferd. Dette kan ikke bare skje gjennom tidens innkreving av bompenger til riksvei, som dagens regjering gjennomfører. Det må bl.a. også skje ved at fylkeskommunene settes i stand til å vedlikeholde og fornye fylkesveinettet, som Senterpartiet i forslaget til revidert budsjett foreslo å starte opp med en bevilgning på 0,5 mrd. kr.

Senterpartiet inviterer med dette Stortinget og regjeringen til å følge opp, slik at fylkene over noen år kan tette etterslepet i vedlikehold av fylkesveiene, og at det ytes et likeverdig tilbud for vekst i hele landet.

Nicholas Wilkinson (SV) [20:39:11]: Barn skal ikke vokse opp med lyden av skyting og sjokkgranater i skolegården, men om beredskapssenteret på Taraldrud, som det ble referert til i trontalen, bygges uten forbedringer, er det framtiden for barna i Oppegård kommune. 850 meter fra barnehagen skal det trenes med eksplosiver og opptil 3 000 skudd i døgnet – på en åpen skytebane. Barna i Oppegård vil vokse opp med lyden av eksplosiver og skudd fra de står opp, til de legger seg. Kommuneoverlegen i Oppegård har advart om at støyen blir så høy at barna i barnehagen ikke lenger engang kan sove ute, og at støyen blir så plagsom at politiet ikke får trene nattetid.

Terrorberedskap er viktig. SV ønsker et nytt beredskapssenter for politiet så fort som mulig, men om senteret skal bli godt, må det bygges på en måte som ikke overkjører lokalsamfunnet, som ikke gjør at barn vokser opp med lyden av skyting og sjokkgranater, og som sikrer gode øvelser for politiet. Støyen fra skytebanene vil nå bli så plagsom at politiet ikke får øve så mye som de ønsker. Det er alvorlig, for mengdetrening er det viktigste for god beredskap. Derfor bør vi bygge inn skytebanene på Taraldrud. Bygger vi inn skytebanene, demper vi støyen, og politiet kan øve 24 timer i døgnet 365 dager i året. Innbygging gir bedre beredskap. Bruken av tunge eksplosiver må begrenses, og den vanlige helikoptertrafikken må i størst mulig grad styres utenom bebygde områder.

Proessen rundt nytt beredskapssenter har vært svært rotete styrt av denne regjeringen. Justis- og beredskapsdepartementet klippet bort bebyggelsen fra kartet for å skjule hvor nær det var hjemmene til folk. Prosjektlederen sammenlignet lyden av skyting med barnelatter, og departementet har tildelt en millionkontrakt uten konkurranse, noe Robert Myhre, ekspert på offentlige anskaffelser, mener bryter med regelverket.

SV gjorde et brakvalg i Oppegård fordi innbyggerne ikke godtar at barna våre skal vokse opp med lyden av skyting og sjokkgranater gjallende gjennom skolegården og over barnehagene våre. Skytebanene på beredskapssenteret må bygges inn.

Lene Westgaard-Halle (H) [20:42:08]: Vi er heldige i Norge. Vår skaper har vært raus med oss. Fjellene er høye, vannfallene er kraftfulle, og oljebrønnene er dype. Vi har høstet av det den norske naturen har tilbudt oss, og forvaltet det vel. Men «winter is coming», behovet for omstilling blir tydeligere. Karibien herjes av nok en dødelig orkan, Sørlandet fløt i forrige uke, og det brenner i California – igjen. Vær har vi alltid hatt, men det blir mer ekstremt, og konsekvensene er større. Det påvirker livene våre på mange måter, også økonomisk. Vi, som alle andre land, bidrar til problemet, men vi er

heldigere stilt og må derfor også bidra til løsningene. Vi har et gunstig økonomisk utgangspunkt, og vi har god tilgang på høykompetent arbeidskraft, men vi må tørre å være ambisiøse.

Å være passiv er risikofylt. Klimarisiko handler like mye om økonomisk risiko som om endringer i været. Det er økonomisk risiko for norsk næringsliv og for Norge som nasjon. De siste tiårene har vi ikke vært helt vant til å tenke nytt. Vi har kunnet hvile på våre laurbær – eller oljefelt, som vi kaller våre laurbær her oppe på berget. Nå går vi tøffere økonomiske tider i møte. Derfor må vi bruke markedet, vi må sette kapitalen i arbeid, og vi må sikre grønn konkurransekraft. Norge skal være et foregangsland innenfor fornybar energi, transportektoren skal bli utslippsfri, vi må utvikle en kostnadseffektiv teknologi for fangst, bruk og lagring av CO₂, og Norge bør gå foran med en grønn maritim sektor. Samtidig har norsk luftfart potensial til å gå fra å være et av de største klimaproblemene til å bli en av de viktige klimaløsningene, uten at vi trenger å gjøre hverdagen vanskeligere for folk. For klimapolitikken vi skaper i denne salen, handler om løsninger. Idealisme er fint, og vi kan nå langt med det, men det er først når kapitalistene og idealistene slår seg sammen, ting begynner å skje. Vi må i mye større grad ta innover oss at næringslivet er nøkkelen til arbeidet med å utvikle og ta i bruk klimaløsninger. Vi har et avgjørende ansvar for å skape forutsigbare rammer for klimapolitikken, slik at næringslivet kan utvikle gode, lønnsomme og klimavennlige løsninger. Det handler om å klare å kombinere klimapolitikk med det å skape arbeidsplasser.

En av konservatismens grunnsteiner er å forandre for å bevare. For å bevare et samfunn der vi fortsatt skal kunne leve godt, må vi forandre måten vi gjør ting på. Vi kan ikke hvile på laurbærene våre lenger, vi må gå den grønne framtiden i møte.

Hans Fredrik Grovan (KrF) [20:45:00]: Det er mye som er bra i norsk skole, og det er det først og fremst tusenvis av lærere som gjør en stor og viktig jobb hver eneste dag, som skal ha æren for. Læreren er faktisk nøkkelen til den gode skolen og til å løse utfordringene elevene møter i skolehverdagen. Det er derfor alvorlig når SSB kan melde at vi vil mangle 3 600 lærere i 2035. Dette trengs det politisk handling for å motvirke.

Et grunnleggende viktig tiltak, etter Kristelig Folkepartis oppfatning, for å sikre tidlig innsats i skolen er å sørge for økt lærertetthet på alle klassetrinn – og spesielt de laveste. Når hver lærer har ansvar for færre elever, ja, så blir det enklere å gi den enkelte elev tilpasset opplæring. Da blir også behovet for spesialundervisning mindre. Dette vet vi fungerer godt. Et bra eksempel er Dovre kommune, som har klart å bryte den negative trenden

med økende behov for spesialundervisning gjennom økt satsing, tidlig innsats, økt lærertetthet og kompetanseheving, sammen med flere forskningsbaserte undervisningsopplegg. Her ble andelen elever med behov for spesialundervisning halvert på bare ett år og har faktisk siden ligget på under 5 pst. Det er ca. halvparten av gjennomsnittet i landet for øvrig.

De siste årene har det kommet flere faglige anbefalinger om økt lærertetthet. Tidstyvundersøkelsen, som Fafo utførte på vegne av Utdanningsforbundet, viste at tre av fire lærere mente de ikke hadde tid til å utføre arbeidsoppgavene sine på en skikkelig måte. Derfor har Utdanningsforbundet tatt til orde for en norm i grunnskolen som Kristelig Folkeparti i dag har fremmet. Kristelig Folkeparti er veldig glade for at vi de siste årene, i perioden som ligger bak oss, har prioritert økt lærertetthet på barnetrinnet og sammen med regjeringen og partiet Venstre fått på plass omtrent 1 700 nye lærerstillinger på 1.–4. trinn. Nå mener vi tiden er inne for å lage en norm som stiller krav til hvor mange elever hver enkelt lærer kan ha, slik at elevene sikres lik tilgang til skolens aller viktigste ressurs, som er læreren. Kristelig Folkeparti foreslår derfor en maksimalgrense for gjennomsnittlig gruppestørrelse per lærer på skolenivå: for 1.–4. klasse 15 elever og for 5.–10. klasse 20 elever per lærer.

På Sørlandet ligger alt nå til rette for gjennomføring av store og viktige samferdselstiltak som knytter by og bygd sammen. Dette er et resultat av en storstilt satsing som de fire ikke-sosialistiske partiene har fått til. Landsdelen har også gode forutsetninger for å kunne etablere nye datasentre. Her trenger vi tilgang på fiber nasjonalt og mot utlandet som kan gi en god kapasitet. Det vil derfor være en sentral oppgave å få denne fiberinfrastrukturen på plass ved hjelp av statlige midler.

Norunn Tveiten Benestad (H) [20:48:11]: Norge er et godt land å bo i for de fleste av oss, og som nasjonale politikere arbeider vi for at det skal bli like godt for alle innbyggerne våre.

Regjeringa ledet oss trygt gjennom turbulente tider i stortingsperioden vi har bak oss, og velgerne har gitt nytt mandat til de borgerlige partiene. Like før sommerferien behandlet vi i denne sal kommunereformen. Jeg sa i debatten da at kommunereformen er en suksess, og det står jeg ved. Når over 150 kommuner, som representerer to tredjedeler av Norges befolkning, hadde et ønske om sammenslåing, ser vi at kommunereformen er ønsket lokalt. Mens Arbeiderpartiet vinglet og Senterpartiet bremset, leverte regjeringa en kommunereform med den største endringen i kommunestrukturen på over 50 år.

På Sørlandet svarte velgerne i Søgne, Songdalen og Kristiansand – tre kommuner som ble vedtatt ufrivillig

sammenslått av Stortinget i juni – med å stemme Høyre fram som det største partiet i alle de tre kommunene. Og i Aust- og Vest-Agder, to fylker som nå slås sammen til én ny region, svarte velgerne med å gjøre det samme.

Innbyggerne vil ha et godt og effektivt tjenestetilbud i kommunene sine. De vil ha kapasitet, de vil ha kompetanse og tilgang til gode fagmiljøer. Det krever innovasjon og nytenkning.

Vi gjennomfører verken kommunereform eller regionreform fordi vi vil forandre Norge og det vi er glad i ved landet vårt, vi gjør det fordi Norge er forandret. Vi trenger en framtidsrettet struktur på både kommune- og regionnivå som kan tjene oss som innbyggere ikke bare de nærmeste årene, men også på lengre sikt. Det krever fornying, og derfor må kommune- og regionreformen fortsette.

Vi har som nasjonale politikere et ansvar for Norges framtid. Når oppgavene krever det, har vi tradisjon for å søke brede forlik i Stortinget. Det ansvaret påligger oss også i denne stortingsperioden. Det er i landets interesse. Denne debatten har vist at vi er mange som merket oss at Arbeiderpartiet i sin selvransakelse etter valgnerdelaget stilte spørsmål om de hadde vært for konstruktive i opposisjon. Høyre har tross meningsforskjeller alltid sett på Arbeiderpartiet som et ansvarlig styringsparti, ikke som et protestparti. I Høyre kommer vi derfor til å fortsette å invitere både Arbeiderpartiet og de andre partiene i Stortinget til forlik og samarbeid i de sakene der landets interesser bør komme i første rekke – og det forventer også velgerne av oss.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [20:51:20]: Noreg er eit godt land å bu i, ja, me er endåtil kåra til verdas lukkelegaste land. Det seier noko om at Noreg er eit land med moglegheiter for alle til å leve gode liv. Me har ei høgt utdanna befolkning, me har store naturressursar, små forskjellar og ein open økonomi som bidreg til effektiv produksjon og varebyte.

Men me har òg utfordringar. Det alvorlege oljeprisfallet me opplevde i 2014, gav oss ei påminning om sårbarheita i det å ha ei så stor og dominerande næring. Behovet for omstilling og fleire bein å stå på har vore regjeringa si fremste oppgåve i førre stortingsperiode. Finans- og pengepolitikken som regjeringa har ført, har vore godt tilpassa situasjonen i norsk økonomi. Partane i arbeidslivet har opptredd ansvarleg, og fallet i kronekursen har gjort norsk eksportindustri meir konkurransedyktig og Noreg betydeleg billigare som reisemål for turistar. Det viser seg i sterk vekst i eksport av sjømat og i sterk vekst i reiselivet.

Det er gledeleg å oppleve på bedriftsbesøk, om det er i mitt heimfylke, Telemark, eller på besøk i Hordaland, at det er optimisme blant bedriftsleiarane. Mange tilba-

kemeldingar går på planar om utvidingar og nyttilsetjingar. Bedriftene melder òg om stor grad av forskings- og utviklingsarbeid, der dei framhevar SkatteFUNN-ordninga som eit godt verktøy. Veksten er på veg opp og arbeidsløysa på veg ned. I mitt heimfylke har ikkje talet på ledige vore lågare på ni år, og forventingsbarometeret til Finans Norge viser at nordmenn i alle delar av landet har fått tilbake trua på at Noreg går mot lysare økonomiske tider.

Klimaendringane me opplever i verda, vil gje oss meir ekstremvær, og me vil heller ikkje i Noreg sleppe unna store øydeleggingar og dramatiske situasjonar, slik som nett no under flaumen i Agder. At klimaendringane er ei av våre store utfordringar, er dei fleste einige om, og klimaavtalen frå Paris i 2015 forpliktar oss til å setje dette på dagsordenen i alle sektorar.

Rundt ein tredel av klimagassen er knytt til transport. Regjeringa si satsing på jernbane, på kollektivutbygging og på vegutbygging og dreininga av avgiftssystemet som stimulerer til rask innfasing av miljøvenlege køyretøy, er politikk som verkar på vegen mot eit lågutsleppssamfunn.

I Telemark har me mykje industri, og me var stolte over at næringsministeren valde Herøya industripark som staden for å leggje fram industrimeldinga, den første sidan 1981. Yara er ein verdsléiande bedrift i parken og produserer mineralgjødsel. I dag blir gjødsel frakta med bil til konteinarterminalar i Brevik og Larvik. Yara har saman med Kongsberg Gruppen utvikla verdas første førarlose og heilelektriske konteinarskip, «Yara Birkeland». Enova bidreg med 133 mill. kr i støtte til prosjektet, som skal erstatte 40 000 årlege lastebilturar. Dette er eit eksempel på eit prosjekt med samarbeid mellom det offentlege og privat næringsliv for å utvikle ny teknologi og skape nye næringar. Det må me ha meir av i framtida.

Lars Haltbrekken (SV) [20:54:49]: I 1988 meldte jeg meg inn i Natur og Ungdom. I avisene leste jeg om et voksende ozonhull, sur nedbør, skogsdød og tomme fiskevann. Jeg meldte meg inn fordi jeg var bekymret for framtida. På løpeseddelen jeg fikk, sto det: Hvis ikke deg – hvem? Hvis ikke nå – når? Jeg trodde miljøproblemene kunne løses, og det tror jeg fortsatt.

I dag er ozonlaget på bedringens vei, den sure nedbøren er kraftig redusert, skogsdød er ikke lenger et stort problem, og fisken er tilbake i vannene. Miljøkampen har nyttet. I dag handler det om å bekjempe de farlige klimaendringene og om å stanse en massiv utryddelse av planter og dyr, vårt felles livsgrunnlag. Naturen er ikke bare til for å gå på tur i. Naturen gir oss alt vi trenger av mat, klær, medisiner, hus og hjem – helt gratis. Natu-

ren tar vare på oss, men vi har ikke vært like flinke til å ta vare på den.

Derfor har SV i dag lagt fram 42 forslag til hvordan Norge kan kutte sine utslipp av klimagasser og nå det klimaforliket som Stortinget satte seg i 2012.

De siste fire årene har utslippene stått mer eller mindre på stedet hvil. Samtidig har regjeringen villig vekk delt ut tillatelser til oljeindustrien uten å lytte til en eneste av de miljøfaglige advarslene mot oljeboring i sårbare områder som har kommet gjennom konsekvensrundene. Aldri før har det blitt tatt så lite hensyn til miljø i oljepolitikken. Altfor lenge har norsk miljøpolitikk dreid seg om hva vi skal gjøre i en fjern framtid, om 10, 15 eller 20 år.

Vi vil ha en forpliktende plan som kutter utslipp de neste fire årene, en plan som sier nei til tildeling av nye felt hvor oljeindustrien skal kunne bore etter olje, som satser på jernbane framfor nye motorveier og nye flyplassutvidelser, som reduserer biltrafikken i de store byene og i stedet legger til rette for at vi kan ta buss, trikk, fætter og sykkel, og som satser på energieffektivisering og på en elektrifisering av båtene som går langs kysten. Sammen med fortsatt vern av sårbare havområder som Lofoten, Vesterålen, Senja, Møreblakkene og Skagerrak er dette blant de viktigste miljøsakene de neste fire årene.

SV vil gjøre sitt ytterste for at vi i det nye stortinget er oss vårt ansvar bevisst, at vi som er valgt av det norske folk, bruker de fire neste årene på sammen å kutte utslipp av klimagasser og å ta vare på den fantastiske naturen vi har.

Ingunn Foss (H) [20:58:04]: Høyre og Fremskrittspartiet har styrt Norge gjennom en tid med fallende oljepris og økende ledighet. Nå har pilene snudd. Ledigheten går ned, veksten går opp, og det skapes flere nye jobber. Det er bra, men det betyr ikke at arbeidet med å sikre norsk økonomi flere bein å stå på er ferdig. Vi må fortsette med å legge til rette for at det kan skapes flere jobber i privat sektor, som igjen sikrer velferden for våre etterkommere.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet brukte mye tid i valgkampen på å snakke ned Høyres politikk, og særlig nødvendige reformer. Arbeiderpartiet var riktignok for flere av dem – noen startet de jo i egen regjeringstid – men de snakket som om de var imot. De ville gjennomføre reformer «på en annen måte», men det var vanskelig å få klarhet i hva det innebar. Senterpartiet hørtes ut som om de ville sette det meste i revers og gå med ryggen inn i framtida.

Etter min oppfatning vil Arbeiderpartiets og Senterpartiets politikk føre til at nødvendige omstillinger for å ruste Norge for framtida stopper helt opp. Resultatet av

en slik politikk vil være fortsatt sentralisering og statlig overstyring. Fraflyttingen fra distriktene vil øke enda mer, og arbeidsplassene, spesielt i distriktene, vil bli færre.

Høyre vil legge til rette for at distriktene kan vokse. Derfor satser vi på tiltak som bidrar til dette. Vi satser på samferdsel, utdanning og vekstfremmende skattelettelser. Vi vil ha «ja-kommuner» og lokalsamfunn med skaperkraft. Og vi ser at politikken virker, det går bra i distriktene.

Heldigvis ser velgerne dette og stemte deretter. Høyre gjorde et godt valg i Agder og ble største parti i både Aust- og Vest-Agder. I Vest-Agder gikk Høyre fram i 11 av 15 kommuner, og flere av disse er distriktskommuner. Selv i de såkalt tvangssammenslåtte kommunene gikk Høyre fram. Min analyse av dette er at flertallet av velgerne forstår at samfunnet må endre seg i takt med tida og behovene.

I møte med klimaendringer, utenforskap, fattigdom og flere eldre er Høyres mål å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i. Da trenger vi en politikk som utvikler nye og bedre løsninger på samfunnets utfordringer. Vi har vist både vilje og evne til å gjennomføre nødvendige reformer, og det vil vi fortsette med. Når oppgaven krever det, vil vi søke brede forlik i Stortinget. Samarbeid på tvers av partier og ideologiske skillelinjer er en styrke ved det norske demokratiet og en verdi det er vel verdt å ta vare på.

Derfor er det grunn til bekymring når Jonas Gahr Støre signaliserer at Arbeiderpartiet vil bli mindre konstruktive og kompromissvillige i denne perioden. Min erfaring er at det var de i forrige periode også, da det kunne virke som om Helga Pedersens oppfordring om å sverte regjeringen så mye som mulig var partiets hovedstrategi. Jeg håper Arbeiderpartiet finner tilbake til sin tradisjon, der de i viktige saker setter landets interesser foran partiinteresser.

Tage Pettersen (H) [21:01:09]: De aller fleste av oss har det veldig bra i Norge. Gjennom generasjoner har vi sammen bygd opp et velferdssamfunn vi kan være stolte av, og som vi sammen skal ta vare på. I den sammenhengen må vi legge til rette for å skape flere jobber, få mer kunnskap inn i skolen, bygge et enda bedre helsevesen og styrke beredskapen. Dette er områder som Høyre også vil prioritere de neste fire årene – selv om helheten i politikken alltid er det som skal veie tyngst.

Derfor har det de siste fire årene blitt startet opp flere viktige reformer. I tillegg er flere gode planer som legger grunnlaget for framtiden, vedtatt her i Stortinget. Det disse har til felles, er at man nettopp legger grundige prioriteringer til grunn for å skape framtidens bærekraftige løsninger.

Når oppgaven krever det, har vi søkt og vil søke brede forlik med alle partier her i Stortinget. Dette er med på å sikre nødvendig kontinuitet og legitimitet, uansett regjering og uansett parlamentarisk grunnlag. Derfor er det grunn til bekymring når Arbeiderpartiets leder antyder at de kanskje vil bli mindre konstruktive og kompromissvillige – og kanskje heller mer konfliktsøkende.

I trontalen var regjeringen tydelig på at Forsvarets operative evne skal styrkes i tråd med langtidspanen. Langtidspanen ble vedtatt av et stort flertall på Stortinget i november 2016. Her inngikk Arbeiderpartiet og regjeringspartiene et godt kompromiss til beste for Forsvaret.

Men de siste ukene av valgkampen viste oss et arbeiderparti som plutselig ikke lenger var like tydelig. Både i sakene om helikoptre på Bardufoss, flystasjonen på Andøya og beredskapssenteret på Taraldrud viste Arbeiderpartiet seg tvert imot fra en lite tydelig side. Dette er det siste Forsvaret trenger nå. For Høyre er forsvar av landet statens aller viktigste oppgave. Derfor har vi startet gjenreisningen av landets forsvarsevne. Med nye kampfly, ubåter og overvåkningsfly beveger vi oss nå mot å nå NATOs 2-prosentmål.

Skal vi klare å bygge et forsvar som kan stå imot morgendagens moderne trusler, trenger vi politisk forutsigbarhet. Langtidspanen legger nettopp dette til grunn. Men da kan vi ikke bevege oss tilbake til da man var mest opptatt av baser og kontorer. Det Norge trenger, er forsvarsevne og kampkraft. Det krever politikere som står ved sine vedtak, og gjennom det sikrer nødvendig kontinuitet.

Arne Nævra (SV) [21:04:13]: En del representanter her i salen vil nok kjenne meg igjen som noe helt annet enn som politiker. Jeg har helt fram til nå vært filmprodusent, naturfilmfotograf og naturserieprodusent for NRK, BBC og andre rundt om i verden, og det har jeg vært i nesten en mannsalder – er det vel lov å si. Jeg har helst vært i kamouflasje og ikke så mye i festdress, som her. I denne jobben har jeg hatt anledning til å reise mye rundt, både i verden og i Norge, i mange kringelkroker av landet, for å fravriste naturen noen av dens hemmeligheter. På disse reisene har jeg observert skremmende utviklingstrekk som har gjort meg bekymret, og dette er en vesentlig motivasjon for at jeg står her som stortingsrepresentant i dag – for et rødt miljøparti.

Den mest alvorlige utviklingen har jeg sett på Svalbard. Isen har trukket seg så ufattelig mye tilbake bare i løpet av den tiden jeg har vært der: 30 års tid. På noen tiår har jeg sett hvordan isbjørnens hiområder har blitt skjovet lenger og lenger mot nord. Tidligere var Hopen et av de viktigste hiområdene, der binnene gikk i land

for å grave seg hi og føde unger. Jeg har filmet det. Nå er det historie.

Jeg har sagt ved noen anledninger at vår hvite panda kan være forsvunnet som fast, ynglende art på Svalbard i løpet av 20 år – tenk over det! Jeg håper jeg ikke får rett. Men det er i Arktis klimaendringene merkes raskest. Dobbelt så fort skjer temperaturøkningen her som ellers i verden. Det er alvorlig. Så hva gjør verden med dette? Hva gjør Norge? Og hva gjør den sittende regjering? De skriver under Paris-avtalen, men de skyver stadig målsettingene om klimakutt foran seg. Klimaforlikenes mål for 2020 ble uoffisielt oppgitt. I stedet ble et nytt mål for ti år senere, 2030, satt opp, i pakt med EU.

Det er noe underlig med det – hvor mye lettere det er å sette hardere krav til kutt av CO₂, bare det er lenger fram i tid og en slipper å gjøre så mye hjemme.

Climate Action Tracker har laget et nytt rangerings-system for ulike lands klimainnsats som bedre reflekterer målene i Paris-avtalen. I dette nye systemet blir Norges klimainnsats karakterisert som «insufficient», utilstrekkelig, for å nå målet om å unngå oppvarming på mer enn 1,5–2 grader. I trontalen varsler regjeringen ingen raske eller nye tiltak.

Det er på denne bakgrunn SVs representantforslag om klimakutt må ses. Det er en plan for å starte konkrete kutt nå, med rundt 40 forslag om utslippsreduksjoner. I tillegg til disse vil flere forslag fra SV komme gjennom transportkomiteen, hvor vi nå er representert ved undertegnede, og gjennom budsjettbehandlingen.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [21:07:30]: I våre fengsler møter vi mennesker som har falt helt ut av samfunnet vårt. Dette er mennesker med forskjellig utgangspunkt i livet sitt, men som har det til felles at de gjennom soning skal tilbakeføres til samfunnet. Det er ikke mange arenaer der utgangspunktet for integrering er nettopp dette: utestenging. Dette gir kriminalomsorgen et stort ansvar for å bidra til at hvert enkelte menneske innenfor murene har en realistisk mulighet til å vende tilbake til samfunnet og hverdagen, å vende tilbake og bli gode naboer for deg og meg, å kunne gå i gatene som vanlige folk, slik Thorbjørn Egner skrev at røverne i Kardemomme by sa.

Regjeringen har lagt seg på en linje der vi står overfor en situasjon hvor ikke lenger rehabilitering og tilbakekomst til samfunnet er en ledestjerne for arbeidet i fengslene. Kriminalomsorgen står i fare for å bli et oppbevaringsalternativ dersom denne linjen videreføres. Arbeiderpartiet mener at dersom vi skal nå målet om rehabilitering og tilbakekomst til samfunnet, må det lovfestes at soning skal skje på norsk jord for norske statsborgere.

Verken utfordringene i samfunnet eller for enkeltindividet løses ved soning i utlandet, og en blir ikke kvitt problemene sine med rus kun ved å motta Subutex når cella låses og minnene om et annet liv er det eneste som holder en med selskap, når luftegården er blitt så liten at sola så vidt skinner inn noen timer om dagen, og når sinemestringsprogrammet og rusmestringsprogrammet er kuttet fordi rammene til fengslet er blitt så altfor trange.

Arbeiderpartiet vil sikre at rammene rundt fengslet og kriminalomsorgen er romslige nok til å sikre at et godt tilbud kan oppnås, slik at soning faktisk reduserer sjansene for tilbakefall til ny kriminalitet.

Utdanning og arbeidstrening er en forutsetning for at en skal lykkes med livet etter fengslet. Gjennom kunnskap og kompetanse skapes mulighet for å delta i normalhverdagen og for å sørge for seg selv og sine nærmeste. Overgangen fra fengsel til lokalsamfunn må prioriteres, og ettervernet må styrkes, slik at trusselen om igjen å vende tilbake til et liv med vold, rus og gjeld minimaliseres. Med de riktige virkemidlene kan kriminalomsorgen nå sitt mål om å føre folk tilbake til samfunnet som gode naboer, fedre, døtre og deltakere i vårt samfunn.

Siv Mossleth (Sp) [21:10:29]: Senterpartiet gjorde et godt valg i høst. I mitt fylke ble Senterpartiet størst i 20 kommuner og nest størst i 13. Høyre liker å framstille det som om de vant valget i Nordland. De gjorde ikke det.

Valget var et tydelig signal om hvilken framtid folk i både by og bygd i nord ønsker. Vi vil ha gode tjenester nær folk. Vi ønsker lokal forvaltning og et lokaldemokrati med reell makt. Vi trenger trygge arbeidsplasser og gode muligheter for å skape nye jobber. Vi trenger et for-svar for hele landet.

Vi må nå innføre likhet for loven ved å innføre lokal forvaltning av statens grunn, statsallmenningss grunn, i Nordland og Troms. Mange kommuner har vilje til å innføre fjelloven, og lokale vedtak er fattet. Både fjelloven og for så vidt også Hålogalandsallmenningen vil gi en mye større sikkerhet mot salg av verdifulle områder som er viktige for jakt og fiske for både bygdefolk og allmennheten. En regjering som ønsker å fjerne konsesjonsloven og selge attraktive områder langt utover et begrenset arronderingssalg, kan risikere å selge ut våre felles jakt- og fiskemuligheter til nye, kanskje utenlandske lakselorder. Senterpartiet vil ikke selge Norge.

Vi mener det må gis større rom i den lokale forvaltningen. Rammene er for trange i dag, og byråkratiet virker å ha større makt enn demokratiet, eksempelvis i rovviltforvaltningen. Søsteren til den lokale forvaltningen er selvråderetten. Og nå er begge truet. Vi har en regjering som sier at de vil reformere Norge. De kjører på med

kommunereform, regionreform, politireform, men det de i virkeligheten gjør, er ikke å reformere, men å forme- re byråkratiet. Makten flyttes fra oss til embetsmenn. De kaller det å fornye – jeg kaller det å dra oss baklengs tilbake til embetsmannsstaten. Når forandringen skjer med tvang, tar de fra oss selvråderetten og selvstendigheten hos det folket som har skapt Norge.

Den neste reformen i dette samfunnet må være en tillitsreform. Tillit skaper trygghet og gode løsninger.

Senterpartiet vil i alle fall fortsette å være motmakten til den ukritiske sentraliseringen som regjeringen har varslet.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [21:13:51]: Det er med respekt jeg entrer talerstolen i Stortinget for første gang. Det er med glede jeg kan fortelle de 17 234 som stemte på meg og Fremskrittspartiet i Vest-Agder, at de har en representant, et parti og en regjering som jobber for dem.

Det er et gode at det er vanlige folk som blir valgt inn i denne nasjonalforsamlingen, for når jeg snakker med mine 17 234 velgere, er de opptatt av vanlige ting. De er opptatt av at vi skal ha tre velfungerende sykehus i Agder. De er opptatt av at Flekkefjord sykehus skal bestå med de funksjonene det har i dag, og at det skal videreutvikles med dyktige ansatte, slik det legges opp til i Nasjonal helse- og sykehusplan.

Mine velgere er opptatt av at det kommer firefelts motorvei mellom Kristiansand og Stavanger, en vei som har blitt forsømt av samtlige regjeringer før Fremskrittspartiet kom i regjering.

Og så kommer jeg fra en landsdel som har en relativt høy arbeidsledighet, det er mange som jobber eller har jobbet innenfor olje og gass, i leverandørindustrien eller i annen tilknyttet industri, som f.eks. skipsverft. Det er en mager trøst for mine velgere, som gjerne kan være en arbeidsledig oljearbeider med familie å forsørge, at de er med på det grønne skiftet. Derfor er jeg glad for at vi har en regjering som spiller på lag med landets viktigste industri.

Som nyalgt medlem i energi- og miljøkomiteen og Fremskrittspartiets klimapolitiske talsmann – hvis en sånn stilling finnes – vil jeg gjerne avslutte med litt om miljø og klima, for vi skal være føre var og ta klimautfordringene på alvor, men vi må gjøre det som er smart, og kutte der det har størst effekt. Derfor trenger vi norsk olje og gass for å lykkes med klimautfordringen.

Selv om jeg er Fremskrittspartiets nye «klimaraddis», mener jeg det er mye mer radikalt å slå beina under Norges viktigste næring – som hadde ført til høyere CO₂-utslipp globalt – enn å spille på lag med den og finne en gyllen middelvei hvor vi satser både på den viktigste næringen og på ny teknologi for å møte morgendagens ut-

fordring. Klimautfordringene møter vi med nettopp det – ny teknologi. Den utviklingen som har vært i teknologi og innovasjon, har ikke kommet gjennom forbud og påbud. Jeg bruker ikke mobiltelefon fordi Stortinget har bestemt at man skulle nedlegge fasttelefonen eller forby den. Vi bruker ikke e-post fordi Stortinget har bestemt å legge ned postkontor. På samme måte kommer ikke det grønne skiftet – det er heller ikke avhengig av at vi forbyr oljen, snarere tvert imot.

Innovasjon og nytenking kommer ikke gjennom forbud, påbud, pisk, skatter og avgifter. De kommer gjennom gode ideer, en godt utdannet og mobil befolkning og et fritt marked.

Kristian P. Wilsgård (FrP) [21:17:05]: Jeg vil først og fremst få bruke anledningen til å takke velgerne for tilliten de har gitt oss. For oss som minste parti i en mindretallsregjering har dette vært et historisk valg. Velgerne er fornøyd med det vi har levert gjennom perioden, vi har styrt landet trygt, og det skal vi fortsette med.

I forrige stortingsperiode ble vi møtt av det som kan betegnes som en av de største krisene regjeringen har opplevd i nyere tid. Oljeprisen falt fra over 100 dollar fatet til under 30 dollar fatet. Det håndterte vi. Pilene peker nå rett vei, og vi er kommet over den største kneiken. Oljeprisfallet har også gitt et tydelig signal om at Norge trenger flere pilarer å stå på i framtiden. Derfor er det gledelig å se at fiskeri- og havbruksnæringen er i en svært positiv utvikling.

Norge er i dag verdens nest største eksportør av sjømat. Eksportverdien av norsk sjømat i 2016 endte på hele 91,64 mrd. kr. Dette er altså 17 mrd. kr mer enn i 2015. Det skal vi bygge videre på gjennom næringsrettet kunnskap og infrastruktur.

En betydelig andel av norsk eksportverdi genereres fra nordnorsk fiskeri- og sjømatnæring. Om lag 75 pst. av all torskefisk som landes i Norge, landes i Nord-Norge. Med økt vekst og en økende eksportverdi blir det også viktigere å se utenrikspolitikken og innenrikspolitikken i en sammenheng. Vi må sikre at Arktis forblir en fredelig og stabil region. For å sikre dette står det internasjonale samarbeidet i nord og etterlevelsen av havretten helt sentralt. Økt aktivitet og tilstedeværelse, særlig i nord, har hatt og vil fortsatt ha høy prioritet. Dette er en forutsetning for evnen til kontinuerlig å ivareta oppgaver som overvåkning og etterretning, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse. Dette gjelder særlig i en mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Regjeringen har så langt lyktes med å videreføre et godt samarbeid med Russland i nord til tross for mer krevende tider. Det må vi også gjøre i fortsettelsen.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [21:20:26]: Hva er viktig for deg og din bedrift, spurte jeg den unge bedriftseie-

ren på Haaland Liftutleie på Geilo om. Han hadde akkurat utvidet staben. Bygg vei og bane, sa han – lett på skattetrykket og sats på gründere. Tømmermester Sætheren, som driver med industrialisering av treelementer til vegg og gulv på Hensmoen på Ringerike, svarte på det samme spørsmålet: Bygg Ringeriksbanen og redusert formuesskatten, sa han.

Vi skal bygge Ringeriksbanen, etter år med sommel, og vi har redusert formuesskatten.

Utbyggeren i Jondalen utenfor Kongsberg jublet høsten 2013 da Kommunal- og moderniseringsdepartementet ga tillatelse til å bygge noen boliger. Utbyggeren hadde anket Fylkesmannens nei til departementet, og prosessen hadde tatt årevis og kostet tid og penger. Vi hadde åtte år med fylkesmenn som overkjørte kommunene. Nå lytter staten til kommunene i åtte av ti innsigelsessaker, mot fire av ti under forrige regjering.

Dette er distriktspolitikk. Arbeidsplasser betyr mye i lokalsamfunnet – ja, det er selve nerven. Vi har en regjering som legger til rette nettopp for å skape arbeidsplasser i distriktene, for svaret Distrikts-Norge gir, er mer vei og bane, en skattepolitikk som ikke kveler bedriftene, og en opphevelse av meningsløse innsigelser.

Ja, det går så det suser i distriktene. Ledigheten er lav, det går godt i landbruket, i fiskeriene og ikke minst i reiselivet. Jeg er stolt av reiselivet i både Hallingdal og Numedal – jeg kommer fra Buskerud. Det norske folk bet ikke på den rød-grønne skremselspropagandaen om distriktsfiendtlighet og sentralisering. De ga fornyet tillit til regjeringen.

Høyre ønsker å opprettholde den norske tradisjonen med sterke velferdskommuner og et reelt lokalt selvstyre. Dette forutsetter endringer i kommunestrukturen også framover. Kjære storting: Dette går ikke over. Vi ønsker levende lokalsamfunn og levende distrikter i hele landet. Vi ønsker ikke fraflytting, vi vil ha næringsliv og gründere som faktisk tør å satse. Desto sterkere en kommune er, desto mindre må staten styre.

Jeg vil derfor utfordre Arbeiderpartiet til å bidra i det nødvendige reformarbeidet framover og ikke være svake, utydelige og vinglete. Reform betyr – som Gahr Støre sa på fransk – å gjøre ting bedre.

Turid Kristensen (H) [21:23:42]: Etter fire år med Høyre i Kunnskapsdepartementet går det riktig vei med norsk skole. Elevene lærer mer, de er mer til stede i klasserommet, og færre faller fra. Fraværsgrensen har ført til en kraftig nedgang i fraværet, og aller mest gledelig er det at fraværet har sunket mest på yrkesfag, der hvor fraværet har vært størst, og der hvor det tradisjonelt er flest som dropper ut.

Selv om det er for tidlig å si noe sikkert om hvorvidt fraværsgrensen vil påvirke frafallet på lengre sikt, er de

foreløpige tallene positive. Men vi må uansett fortsette å jobbe for at flere både velger yrkesfag og fullfører. Halvparten av elevene i videregående skole går på yrkesfag, men det er for mange som ikke fullfører. Noen dropper ut, og for mange får ikke lære plass og får ikke fullført av den grunn. Det er en fortvilt situasjon for de elevene det gjelder, men det er heller ikke en ønsket situasjon for samfunnet, som trenger kompetente fagarbeidere både i offentlig og i privat sektor.

Derfor er jeg veldig glad for det som både regjeringen og samarbeidspartiene fikk gjort i forrige periode, og for den satsingen på yrkesfagløftet som skal videreføres nå i denne perioden. Vi må sørge for at arbeidslivet får den kompetansen det har behov for, og vi må sørge for at ungdommene får fullført den utdanningen de ønsker seg.

I forrige periode gjennomførte vi en rekke tiltak for å sikre flere elever lærlingplass. Vi økte tilskuddet med 21 000 kr per kontrakt, bl.a. som et resultat av budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti. Vi skjerpet kravet om bruk av lærlinger for å vinne anbud. Vi involverte bedriftene i et samarbeid for å skaffe flere lære plasser. Vi har også gjennomført en satsing på yrkesfaglærerne – bare for å nevne noe.

Yrkesfagløftet skal nå ta yrkesfagene videre. Etter råd fra arbeidslivet får vi nå yrkesfag som er tilpasset det arbeidslivet har behov for. Vi vil sørge for en mer motiverende utdanning, ved at elevene får spesialisere seg tidligere. Vi vil ha mer praktisk rettet utdanning tidligere i utdanningsløpet, og vi vil gjøre teorien mer relevant. Vi vil også rekruttere flere yrkesfaglærere, bl.a. gjennom rekrutteringsstipender. Vi må øke kravet om lærlinger i statens virksomheter, og vi vil øke tilskuddet videre.

Satsingen er offensiv, og den er ambisiøs, men den er også realistisk og helt nødvendig. Fagutdanning er like viktig som en universitetsutdanning, og mesterbrev er like bra som en mastergrad. Norge trenger fagarbeidere, og vi skal sørge for at Norge får de fagarbeiderne vi trenger.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [21:27:00]: Jeg registrerte gjennom valgkampen at de fleste partiene ønsker seg en streng og bærekraftig innvandringspolitikk. I alle fall sa de det, men mye tyder på at mange ikke mente det.

Det er en god norsk tradisjon at man forsøker å komme til størst mulig enighet i de store og vanskelige sakene. Jeg håper at de ansvarlige partiene på Stortinget vil samarbeide om å skape en innvandrings- og integreringspolitikk som på best mulig måte ivaretar Norges interesser og innbyggernes sikkerhet, og samtidig hjelper dem som trenger det mest.

Det kan være tøft å ta valg som påvirker andre menneskers skjebne. Det kan virke brutalt når politikerne

f.eks. begrenser bruken av permanent oppholdstillatelse til personer uten beskyttelsesbehov. Men det er helt nødvendig å gjøre slike valg. Vi kan ikke la personer uten beskyttelsesbehov oppta plassene til andre bare fordi media roper høyst og akkurat disse. Vi kan ikke signalisere at i Norge får man bli uten grunn, bare man klarer å komme seg hit.

Jeg ønsker at Stortinget skal stå samlet om å ta tak i noen store utfordringer vi har på integreringssiden. I altfor mange år har vi synset om hvordan det går med integreringen i Norge. Det er på tide at vi begynner å følge utviklingen på en mer håndfast måte. Derfor vil Fremskrittspartiet innføre et integreringsbarometer som følger utviklingen på en rekke måleindikatorer over tid. Det kan være arbeidsdeltakelse, kriminalstatistikk, sosialstøtte, språkkunnskap og bruk av kommunale støtteordninger. Drammen kommune har vedtatt å innføre et slikt integreringsbarometer lokalt, og det er på tide at vi får det samme nasjonalt. Et slikt integreringsbarometer kan hjelpe oss å finne ut hva som fungerer, og om vi tar imot flere innvandrere enn det vi klarer å integrere.

Sosial kontroll er et utbredt problem i en rekke miljøer. Jeg synes personlig det er hjerteskjærende at barn i en del miljøer lever under umenneskelige forhold, der religiøs tvang og sosial kontroll preger hverdagen. I slike saker hjelper det ikke med koseprat og dialog. For meg er barnas rett til et fritt og selvstendig liv så viktig at jeg er villig til å gå langt for å få bukt med slik ukultur. Dagbladet har nylig skrevet om situasjonen, og politiet roper varsko. Politiet ønsker at politikerne handler. Vi må gjøre samfunnet i stand til å avdekke når barn lider under religiøs og sosial kontroll. Vi må beskytte ofrene, og vi må straffe de ansvarlige. Dette vil kreve at vi tar noen tøffe valg, og jeg håper Stortinget vil samle seg rundt dette for barnas skyld.

Ole mic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [21:30:12]: I går møttes delegasjonene fra Telemark og Vestfold for å forhandle om sammenslåing av de to fylkene, en sammenslåing som er tuftet på tvang, der verken fylkestinget i Telemark eller i Vestfold ønsker denne rare, ubalanserte og lite hensiktsmessige konstruksjonen. Befolkningen i disse fylkene ønsker heller ikke denne sammenslåingen. Før valget var det meningsmålinger som sa at så mange som sju av ti telemarkinger var imot å bli slått sammen med Vestfold.

Jeg står her i dag som fersk representant fra Telemark nettopp fordi denne saken er så viktig for så mange i hjemfylket mitt at partiet mitt nesten firedoblet stemmetallet ved høstens valg. Senterpartiet ble det største eller nest største partiet i 13 av 18 kommuner. Det skjed-

de fordi både Senterpartiet og velgerne i Telemark vet at tvangssammenslåingen med det geografisk vesle, men folkerike Vestfold vil føre til enda mer forflytning av makt, arbeidsplasser, ressurser, tjenester og tilbud fra Telemark til Vestfold enn det som regjeringen allerede har rammet Telemark med. Jeg må si at jeg som telemarking blir mektig provosert av debatten her i dag, av å høre representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet som benekter at deres regjering sentraliserer. I forrige stortingsperiode ble to sykehus i Telemark lagt ned. Fylkesmannsembetet har man bestemt skal flyttes til Vestfold, politimesteren og hennes stab, penger, mange folk, er flyttet til Vestfold, 110-sentralen er flyttet til Vestfold, statsadvokatembetet skal flyttes til Vestfold, hovedsetet for Høgskolen i Sørøst-Norge er plassert i Vestfold. Og hva har gått den andre veien? Minimalt. Under gårdsdagens forhandlinger mellom fylkene kom det fram at Vestfold ikke var klare for å gi fra seg fylkeshovedstaden heller, selv om de har fått Fylkesmannen. Vestfolds delegasjon var derimot klare på at de skulle ha flere enn Telemark i fellesnemnda, som skal avgjøre det meste i sammenslåingsprosessen, naturlig nok, fordi de er flest. Der er altså tonen satt, og maktbalansen også.

Jeg vil påstå at få, om noen, tror sentraliseringen vekk fra Telemark vil stoppe med tvangssammenslåingen med Vestfold. Heller ikke en del av fylkespolitikere og kommunepolitikere i Telemark fra regjeringspartiene og samarbeidspartiene tror det. Både de og veldig, veldig mange andre ser at denne tvangssammenslåingen vil svekke særlig Øvre Telemark med deres store avstander og helt andre utfordringer og muligheter enn det man har erfaringer med og fokus på i Vestfold. Derfor er folk imot. Hvor er så Stortinget i denne saken? Vi har et nytt flertall nå. Hvor er ikke minst Kristelig Folkepartis stortingsgruppe i denne saken – et parti man skulle tro var sterkt for distrikter som Øvre Telemark, og et parti som man skulle tro var imot en sånn type regionsammenslåing? Jeg gleder meg til vi skal behandle det forslaget Senterpartiet la fram i dag om regionsammenslåingen, for jeg setter min lit til at Kristelig Folkeparti tar til fornuft.

Masud Gharakhani (A) [21:33:52]: I Norge er det arbeidslinjen som gjelder. Bor du i Norge, skal du lære deg norsk. Du skal ta utdanning, og du skal ut i arbeidslivet. I vår kultur er det ikke noe som heter at kvinner skal gå hjemme. Bor du i Norge, skal du hegne om likestillingen og betydningen av kvinnekampen. I Norge er det den norske modellen som gjelder. Det handler om deltakelse i arbeidslivet for både kvinner og menn. Det er slik vi bygger velferdssamfunnet sammen.

Min familie flyktet til Norge for 30 år siden. Jeg er ikke født i Norge. Det eneste minnet jeg har fra barndommen, er sirener og det nattlige bombetoktet over Tehe-

ran. Men i dag er Norge mitt land, landet som stilte opp for meg og min familie da alt håp var ute. Mine foreldre og spesielt min mor har stor ære for at jeg står på denne talerstolen i dag. Hennes motto var klart: Vi skal stille opp for det landet som stilte opp for oss. Vi skal lære oss norsk. Vi skal ta utdanning. Vi skal ut i arbeidslivet.

Jeg kommer fra en by jeg er utrolig stolt av, en by jeg er utrolig glad i, men også en by med mange utfordringer. I Drammen viser tall fra 2015 at nesten 60 pst. av innvandrerkvinnene er utenfor arbeidslivet. Det er uakseptabelt. Drammen er den storbyen med høyest andel barn i fattige familier. I mange innvandrerfamilier er kun én voksen i arbeid. Samtidig ligger Drammen i toppsjiktet når det kommer til utbetaling av kontantstøtte, og vi vet at både i Drammen og i hovedstaden er innvandrerkvinner overrepresentert.

Hva gjør regjeringen og statsrådene Horne og Listhaug med det? Hør på dette: Regjeringen vil dele ut 7 500 kr per måned av fellesskapets penger, av skattebetalernes penger, til innvandrerkvinner for ikke å delta i arbeidslivet og for ikke å sende ungene sine i barnehagen slik at de kan lære seg norsk til skolestart. Samtidig skal småbarnsfamilier som er i arbeid og bidrar til fellesskapet, få dyrere barnehage, og i enkelte kommuner må de vente i kø for å få barnehageplass. Dette kaller regjeringen for god integreringspolitikk. Jeg mener det er integreringsfiendtlig politikk.

Med Høyre og Fremskrittspartiet er beskjeden at arbeidslinjen ikke er viktig. Kontantstøtten er for mange en fattigdomsfelle. Det er på tide at vi får en streng og rettferdig integreringspolitikk. Bor du i Norge, skal du kunne norsk. Du må ta utdanning. Du må ut i arbeidslivet. Det skal stilles opp med norskopplæring, barnehageplasser og tiltak for å få folk inn i arbeid.

Kontantstøtten må bort, og vi kan starte med storbyene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [21:36:55]: Senterpartiet tror på hele Norge. Vi kjemper for tjenester og beslutninger nær der folk bor. Ved stortingsvalget i år fikk vi nesten doblet stortingsgruppen vår, mens Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti alle gikk tilbake. Folk er lei av regjeringens sentraliseringspolitikk og ønsker en ny politikk som tar deres hverdag på alvor.

Et stortingsvalg gir anledning til å lytte til folket og endre kurs. Den 8. juni i år gjorde et knapt flertall på Stortinget vedtak om å slå sammen 31 kommuner i Norge med tvang. Blant dem var min egen hjemkommune, Sørumsund, som skulle slås sammen med Skedsmo og Fet. Både Fet og Skedsmo har fra før folkeavstemninger som sier nei. Nå har også folk i Sørumsund fått si sin mening. Mer enn 71 pst. stemte ved folkeavstemningen, nesten like høy valgdeltakelse som ved stortingsvalget. Resultatet

ble et overveldende nei. Nesten 60 pst. stemte imot. Flertallet i kommunestyret vil lytte til folket i Sørumsund. Det bør også flertallet i denne salen gjøre gjennom å stemme for det representantforslaget som vi i Senterpartiet har fremmet tidligere i dag.

Til NRK 13. september i fjor sa daværende justisminister Anders Anundsen:

«Det som er symptomatisk ved lensmannskontorene er at de stort sett er åpent tre dager i uka (...). Det er ikke beredskap og polititjenester i et sånt bygg.»

Flere plasser i landet, bl.a. på Romerike, legger en nå konkrete planer for å demontere velfungerende lensmannskontor. På Årnes gikk i fjor høst 1 200 innbyggere i fakkeltog for å ta vare på lensmannskontoret, et kontor som leverer gode tjenester, som har stor tillit i lokalbefolkningen, og som fram til i dag har hatt åpent fem dager i uken. Nå legger en planer for at kontoret kanskje skal være åpent noen få timer et par dager i uken, og kommunen er satt fullstendig på sidelinjen i prosessen. Tilsvarende ser en også i Lørenskog.

Her planlegger altså regjeringen en type lensmannskontor som en tidligere argumenterte for å fjerne. Er det fordi regjeringen egentlig mener at lensmannskontorene ikke er så viktige? Eller for å sitere daværende medlem av justiskomiteen Jan Arild Ellingsen, fra Fremskrittspartiet, fra leserinnlegget i Glåmdalen 12. september i fjor:

«For oss i Fremskrittspartiet er ikke et lensmannskontor annet enn en adresse, med innlagt vann, strøm og kloakksystem.»

Er det dette som er Fremskrittspartiet og regjeringens syn?

Senterpartiet tar kampen for lensmannskontorene i tråd med den lokale folkeviljen. Vi vil kjempe videre for styrking av det lokale politiet. Vi vil kjempe for styrking av skole og omsorg og andre viktige tjenester i kommunene. Vi vil kjempe for en politikk som tar folks hverdag på alvor. Vi vil kjempe for tjenester og beslutninger nær folk.

Freddy André Øvstegård (SV) [21:40:13]: Noe av det beste med vårt samfunn er at det er preget av små forskjeller mellom folk, høy tillit og sterke fellesskap. Anerkjente forskere har vist at samfunn med små forskjeller i makt og rikdom er samfunn med færre sosiale problemer, høyere økonomisk vekst og et sterkere sosialt lim. Derfor er det så skremmende å se at de økonomiske forskjellene øker betydelig, for den rikeste tidelen av Norges befolkning eier nå over halvparten av all formuen i landet, samtidig som det blir bare flere og flere fattige barn.

Regjeringen har arrangert skattefest for den økonomiske eliten med 21 mrd. kr i skatteuttak, og de har sendt

regningen for festen til vanlige folk gjennom usosiale kutt. Vi kan nevne regjeringens kutt i de arbeidsløses feriepengene, i barnetillegget for uføre foreldre og i pleiepengene.

De økende forskjellene og de usosiale kuttene rammer mitt eget fylke, Østfold, hardt, med en stor andel uføretrygdede, lavt utdanningsnivå, men kanskje verst av alt – en veldig høy barnefattigdom. Ja, 7 700 unger vokser opp i fattige familier i Østfold. I andel er dette nest verst i hele landet. Dette er 7 700 unger som kanskje ikke kan gå i barnebursdager fordi foreldrene ikke har råd til å sende med gave, som ikke kan være på SFO, eller som ikke har råd til å være med på fotballaget. For det er det barnefattigdom handler om: følelsen man sitter igjen med når en ikke kan delta på lik linje med de andre, følelsen av ensomhet. Jeg så mye av det i min egen oppvekst i Sarpsborg, og vi vet hvor farlig det er for den enkelte med den klumpen i magen, men også for hele fellesskapet.

Men heldigvis vet vi at dette handler om urettferdig fordeling i et økonomisk system som gir stadig mer til dem som har mest fra før, et menneskeskapt system som også kan forandres av mennesker. For vi kan fordele makt og rikdom fra den økonomiske eliten til vanlige folk, f.eks. gjennom å innføre skatt på børsspekulasjon – for å bruke pengene på å øke barnetrygden. Det vil være det mest effektive tiltaket på kort sikt for å bekjempe barnefattigdom, fordi barnetrygden har stått stille siden 1996, noe som gjør at den har gått ned i verdi hvert år siden. Derfor fremmer blant andre jeg et representantforslag om kraftig å øke den universelle barnetrygden tilbake til 1996-nivå, med målrettede tillegg for dem som har aller minst.

I stedet for å gi vekk fellesskapets verdier til dem med mest fra før, vil vi bruke de store pengene på rettferdig fordeling og sosial utjevning, fordi et samfunn der det er kort vei fra døra til sveisersønnen og døra til advokatdat-teren, er et varmt samfunn som det er verdt å kjempe for. Vår visjon for det samfunnet stopper ikke med økt barnetrygd. Vår visjon er et samfunn der vi skaper gode- ne i fellesskap og fordeler dem demokratisk, et samfunn der vi flytter både makt og rikdom fra elitene til vanlige folk. Det er et sosialistisk samfunn.

Monica Carmen Gåsvatn (H) [21:43:37]: Høyres visjon er å skape et samfunn med muligheter for alle. Dette skal vi klare gjennom å satse på kunnskap i skolen, et inkluderende arbeidsliv, omfordelende skattepolitikk og målrettede ordninger rettet mot dem som faller utenfor skolen eller arbeidslivet.

Utenforskap kan f.eks. skyldes rus og helseproblemer, dårlig skolegang, manglende integrering og at man ikke har en jobb å gå til. Vi vet at arbeid er meget viktig

for de aller fleste. Det gir lønnsinntekter og muligheter for å eie egen bolig, ha bil, kunne reise og ha muligheter til livsutfoldelse. Det er med andre ord god mental helse å ha en jobb å gå til.

Et av de største sosiale skillene i Norge går mellom dem som sliter med rus og psykiske problemer – og oss andre. Den første gruppen lever i snitt ca. 20 år kortere enn resten av befolkningen. Høyres største bekymring er at mange faller utenfor velferdssamfunnet. Derfor ønsker vi å satse på tiltak som bidrar til at flere kommer i arbeid eller i utdanning. Gjennom vår politikk løfter vi de mest sårbare gjennom satsing på bedre rusbehandling, psykisk helsevern og tettere oppfølging av Nav. Askim i Østfold er et godt eksempel på dette. Nav-kontoret der har brukt individuell jobbstøtte for å sikre at mennesker med funksjonsnedsettelse får tilgang til og opprettholder betalt arbeid i det åpne arbeidsmarkedet. Grunntanken i dette prosjektet er å hjelpe personer med å skaffe seg et ordinært arbeid med lønn og gi dem den støtten som kreves for å lykkes.

I satsingen på arbeid og psykisk helse har det vært en dreining fra skjermede tiltak til mer fokus på ordinært arbeid – dette fordi man har erfart at brukere med psykiske helseproblemer kan og vil jobbe, og de har gjennom slike prosjekter mulighet til det.

Resultatet av metoden for å få folk med psykiske problemer ut i arbeid er så godt i Askim at regjeringen vil bruke 100 mill. kr, som tidligere var budsjettert som et prosjekt i Nav, til å bli en fast post på budsjettet for neste år. Slik sikrer man at ordningen blir varig, og Nav får muligheten til å øke innsatsen.

Vi nordmenn er privilegerte. Vi bor i et land med små sosiale forskjeller, har en god skole, et helsevesen for alle og lav arbeidsledighet. Gjennom generasjoner har vi bygd et samfunn vi kan være stolte av, og som det er vår oppgave å føre videre. Selv om det er mye bra i Norge, ligger det også store uløste oppgaver og utfordringer foran oss. For mange, særlig unge, står fortsatt utenfor arbeidslivet. I møte med disse utfordringene vil Høyre ta vare på Norge som verdens beste land å bo i. Det handler om å skape flere jobber og å kvalifisere folk til disse jobbene, da det er arbeid som betaler for velferden vår.

Karin Andersen (SV) [21:46:56]: Det er mye diskusjon om læreren og skolen og de elevene som sliter. Sjøl kunne jeg vært en av dem som hadde droppet ut av skolen, fordi jeg har lese- og skrivevansker, men jeg var en av dem som traff en drømmelærer, som hadde tid til meg, og som så at jeg hadde evner, sjøl om jeg skrev så boka var mer rød enn blå.

Mange har pratet om drømmelæreren. Det er den læreren som har både tid og evne til å se hele ungen, se de ungene som prøver å gjøre seg så små og usynlige de

bare kan, fordi de til og med kanskje har noen vonde hemmeligheter som ingen har fått vite om ennå, men som kan hindre dem i å få et godt liv etterpå.

I 2013 hyllet Erna Solberg drømmelæreren Edvin Sveta på landsmøtet, hvorpå han øyeblikkelig gikk ut og dannet felles front med SV mot Høyres skolepolitikk – som han mente var helt i strid med det som var en god skole – nemlig mer fokus på tester, rapportering, og Høyre og regjeringens entydige nei til flere lærere, som er kjempeviktig for at alle unger skal bli sett. Nå i høst skjedde det jammen om igjen. Nå var det Jan Dubowski som sto fram som drømmelæreren som hadde berget mange unger som virkelig sleit. Ja, hva var det som skjedde nå? Jo, han var faktisk en av de lærerne som denne regjeringen har avskiltet. Han er ikke god nok, på tross av at han gjennom sin yrkeskarriere har lært unger både å lese og skrive og matematikk – sjøl om han ikke har nok vekttall i det, har han klart det. Han har faktisk klart å berge disse ungene igjennom, slik at de har tro på seg sjøl – det går bra med dem i samfunnet. De hadde dårlige odds, men de traff drømmelæreren.

Det mangler kvalifiserte lærere i norsk skole, det er riktig. Da kan vi ikke avskilte dem som er kvalifisert. Det mangler kvalifiserte lærere i norsk skole. Da kan vi ikke sette karakterkrav for å komme inn på lærerutdanningen som gjør at hvis du har 5,2 i snitt, men 3 i matte, kommer du ikke inn. Du kan ha 6 i engelsk, men du får ikke lov til å bli engelsklærer. Men vikarlærer, ansatt i skolen, kan du bli. Man er altså ikke kvalifisert til å komme inn på lærerutdanningen, men man blir ansatt i skolen som ufaglært vikarlærer, og det tallet øker nå. Derfor er jeg veldig glad når jeg nå ser i avisen at det ser ut til å bli flertall i Stortinget for å avvise denne avskiltingen av lærerne som regjeringen har stått for, og for det forslaget som SV har lagt på bordet i dag. Det er bra for ungene, for de trenger disse drømmelærerne.

André N. Skjelstad (V) [21:50:22]: Nå er det 162. storting åpnet. Det har vært en spesiell opplevelse å høre alle forslagene som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har lagt fram, som har som hovedformål å reversere Norge.

I den perioden vi har bak oss, har vi gjennomført en rekke reformer. De er ikke feilfrie, men i sum mener jeg at de bidrar til et bedre og mer framtidsrettet Norge. Jeg forstår at det er populært å forsøke å skape fortellinger om et idyllisk Norge på 1970-tallet. Vi må kunne vår historie. Det er kunnskap for å kunne skape bedre løsninger som gjør oss rustet for framtidens utfordringer, for det handler om å gi best mulig tjenester til våre innbyggere.

Noe av det viktige i perioden vi har foran oss, er å trygge og videreutvikle norsk næringsliv, slik at vi kan opprettholde et godt velferdssamfunn også i årene som

kommer. Veksten og utviklingen må gjennomføres i et tettere samspill, og ikke minst er det behov for det grønne skiftet. Vi er allerede godt i gang med gode prosjekter. For eksempel fikk vi i forrige periode iverksatt biokraftanlegget på Skogn i mitt eget hjemfylke, Nord-Trøndelag. Det anlegget er et resultat av et godt og solid samarbeid blant de borgerlige partiene. I tillegg til solide bidrag til et bedre klimaregnskap gir satsingen også gode muligheter for å utnytte skogressursene i hele landet. Som industrisatsingen bør dette ses i sammenheng med de enorme ressursene Norge forvalter innen fiskeri og havbruk. Dette er blant våre viktigste vekstnæringer, som gjør at vi blir enda bedre rustet til å bruke biomassen i alle disse næringene.

Fisk har vi levd av i årtusener, og vi skal leve av det videre. Vi må legge til rette for effektiv og bærekraftig bruk av våre ressurser, samtidig som vi ivaretar både nasjonens og regionenes interesser på en god måte. Den industrielle satsingen er ikke mulig uten forskning og utvikling. Norge må ta lederansvar i de sektorene vi har fortrinn i – det være seg helse, IKT, fisk, skog- og landbruk eller kultur. Vi må sørge for at vi har et utdanningsløp som tar vare på å utvikle alle talenter – fra de i barnehager til de som tar doktorgrad. Et sterkt landbruk er en forutsetning for at Norge ser ut som det gjør. Det bor folk stort sett overalt i Norge. Det ønsker jeg at det fortsatt skal gjøre.

Vi må utforme politikken slik at alle deler av landbruket kan utvikle seg. Venstre har hatt en sterk hånd på rattet når det gjelder landbrukspolitikken i den forrige perioden. Det har gitt inntekts- og produktionsvekst og optimisme i landbruket. Jeg vil bidra til at den trenden fortsetter. Framtidslandbruket må bestå av tre stolper – for det første et landbruk som pleier landskapet og utnytter biomasseressursene, gjerne gjort som en binæring. For det andre skal vi videreutvikle et differensiert og mangfoldig familielandbruk. Den tredje stolpen må være at vi muliggjør kommersialisering i landbruket rettet mot et betalingsvillig internasjonalt marked. Landbrukets betydning som landskapspleier har også stor betydning for reiselivet. Jeg er optimist på vegne av framtiden i Norge, og noen av oss må ha troen på at det er i framtiden vi skaper ting.

Nina Sandberg (A) [21:53:39]: I trontalen ble det gjort et poeng av at kloke stortingsvedtak har bidratt til samfunnsutviklingen, og at regjeringen kommer til å legge stor vekt på at vedtakene i denne sal skal bli til gagn for kommende generasjoner.

Derfor vil jeg oppfordre Stortinget til å revurdere en avgjørelse som ble fattet i vår, som er ganske lite klok, og som kommer til å bli til ugagn for generasjonene som kommer. Det handler om Viken. Først vil jeg understre-

ke at jeg er enig i det Stortinget la som fundament for reformen: at regionene bør danne funksjonelle enheter, slik at sammenhengende bo- og arbeidsmarkeder ikke bør deles. Likevel er det nettopp en slik uønsket deling som blir resultatet når det slås en felles grense rundt Akershus, Østfold og Buskerud – med Oslo på utsiden.

Oslo vil ikke inn i noen region. Men da å etablere Viken som en plan B er dysfunksjonelt, for det går på tvers av hensikten med regionreformen, altså målet om mer helhetlig samfunnsplanlegging, der man i regionene samordner utviklingen innenfor samferdsel, klima og miljø, kompetanse, næringsliv, kultur, med mer.

Nesten alt Akershus fylkeskommune driver med på disse områdene, har i dag konsekvenser for Oslo – og omvendt. Vi er i praksis en region allerede. På tross av det har Stortinget gått med på å lage hybridene Viken, en region som kommer til å bli stor, men ikke sterk, som ikke løser noen reelle behov, men som flytter utfordringene til den nære hovedstadsregionen ut av fokus. Paradoksalt nok var det nettopp slike problemer regionreformen skulle hamle opp med: at fylkeskommunene er svake og ikke evner å koordinere felles utfordringer.

Så er det en ting til: Både fylkestingsvedtak, høringer og meningsmålinger viser at lokalt blir også Viken oppfattet som en veldig dårlig plan.

Akershus trenger ikke en halvgod politisk og administrativ struktur som ikke løser problemer, men skaper nye. Noen ganger er ikke nest best godt nok. Stortinget må ta ansvar for å styre riktig og ikke sløse bort ressursene på en inndeling som ikke kommer til å fungere. Jeg ber derfor om at forsamlingen støtter representantforslaget som kommer om å oppheve Viken, når dette kommer til behandling.

Vetle Wang Soleim (H) [21:56:51]: Det er en stor ære for meg å innta denne talerstolen, på vegne av et fylke som bidrar tungt til vår felles velferd. Med energi, fiskeri og havbruk, olje og gass, reiseliv og maritime næringer står jeg stolt som en representant for Møre og Romsdal og alle de ildsjelene og folkene som står på.

Gjennom valgkampen sa jeg at Høyres politikk er best for Møre og Romsdal, og det ser det ut til at velgerne er enig i. Jeg blir innmari glad og ydmyk når Høyre blir fylkets største parti for andre stortingsvalg på rad. Jeg tolker dette som et uttrykk for at velgerne liker den politikken regjeringen har levert så langt, og at man har troen på Høyres løsninger i de fire årene som kommer.

I trontalen sa kong Harald:

«Vi må gjennomføre nødvendige reformer, også når det er krevende på kort sikt.»

– Også når det er krevende på kort sikt.

Høyre har stått fast på de reformene vi har innledet, og vi ønsker å gjennomføre dem. Mitt inntrykk er at noen partier gjør riktige og nødvendige reformer for landet om til et partipolitisk og uforutsigbart spill.

Denne forsamling tar i sitt virke stilling til store spørsmål som påvirker enkeltmenneskers hverdag og hele kommuners framtid. Det at man da vinger og reverserer i store spørsmål for nettopp disse, er etter min mening sterkt uheldig. Det gjør meg opprørt å se andre partier leve etter kortsiktig partipolitisk gevinst framfor langsiktig ansvarlighet på vegne av nasjonen.

Norge forandrer seg, og strukturen på de offentlige tilbudene må følge etter. Det tror jeg er en setning som alle kan være enig i. Men det var først da vi inntok regjeringskontorene, at dette faktisk ble gjort noe med.

Landet trengte sårt at noen kom for å gjøre endringer i hvordan vi bygde veiene våre, organiserte gode tjenester fra kommunene våre og forenklet regelverket for å gi flere boliger til innbyggerne våre. Derfor skal regjeringen og Høyre fortsette med den jobben som er satt i gang.

Kommunereformen fortsetter ufortrødent videre. Effektivisering og avbyråkratisering fortsetter. Vi skal bygge veier på nye og billigere måter, og vi skal utvide pakkeforløpene slik at de svakeste i samfunnet får et godt helsetilbud når de trenger det – for å nevne noe.

Det påhviler dette stortinget et enormt ansvar for å gjøre de riktige og nødvendige grepene for å etterlate seg et like godt velferdssamfunn også til den generasjonen som jeg er en del av.

Trontalen varslet overskriften «Et bærekraftig velferdssamfunn» for regjeringens arbeid de kommende årene. Det blir et veldig viktig arbeid.

De store pengene må brukes på det som gir nasjonen grunnlag for å opprettholde sitt høye velferdsnivå. Da må man investere i forskning, infrastruktur og skattelettelser, og unngå å stå i veien for dem som ønsker å få til noe.

Presidenten: Klokkeren er da blitt 22, og Stortinget tar pause i forhandlingene.

Første taler i morgendagens møte er statsminister Erna Solberg.

Møte onsdag den 11. oktober 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden:

Sakene på gårsdagens kart (nr. 5)

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:01:06]: På vegne av Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og meg selv har jeg æren av å fremme et representantforslag om å sikre åpenhet i helse- og omsorgsinstitusjoner som utfører tjenester i kommunal regi.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:01:38]: På vegner av Nils T. Børke, Heidi Greni, Marit Knutsdatter Strand og meg selv har eg gleden av å setja fram eit forslag om styrkt beredskap gjennom eit sterkare jordvern og beredskapslagring av matkorn.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Man fortsetter behandlingen av

sak nr. 1 [10:01:57]

Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikets tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Før debatten i dag starter, vil presidenten benytte anledningen til å opplyse de nye representantene om at dagsorden og talerliste til dagens debatt ligger på salappen. Salappen kan de også få opp på sin mobiltelefon. Hvis representantene trenger veiledning til det, kan de få det i skranken utenfor.

Presidenten viser videre til det vedtatte debattopplegget fra i går, og Stortinget fortsetter nå trontaledebatten, hvor første taler er statsminister Erna Solberg.

Det åpnes for replikkordskifte begrenset til 14 replikker etter statsministerens innlegg. Presidenten vil foreslå at de 14 replikkene fordeles slik:

Arbeiderpartiet fem replikker, Senterpartiet tre replikker, Sosialistisk Venstreparti to replikker, Venstre en replikk, Kristelig Folkeparti en replikk, Miljøpartiet De Grønne en replikk og Rødt en replikk.

De som tegner seg på talerlisten, vil få en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Statsminister Erna Solberg (H) [10:03:18]: La meg få lov til å begynne med å gratulere samtlige stortingsrepresentanter med henholdsvis valget og gjenvalget. Jeg ser frem til samarbeidet i Stortinget i året som kommer. Det er mange viktige saker som ligger foran Norge som nasjon, og som jeg håper vi får et konstruktivt samarbeid om.

Når vi skal diskutere fremtiden, er det klokt også å ha med seg fortiden. Bak oss ligger en periode som med all tydelighet illustrerer hvor tett Norge er vevet inn i resten av verden. Både oljeprisfallet og migrasjonskrisen var resultat av internasjonale hendelser. At oljeprisen ble redusert med 75 pst., var det mest dramatiske aktivitetssjokket for norsk økonomi på flere tiår. Finanskrisen handlet først og fremst om å sikre at bankene ikke gikk over ende. Det var krevende, men det kunne vi løse ved å tilføre bankene kapital. Fallet i oljeprisen utfordret eksistensgrunnlaget til nasjonens suverent viktigste næring. Over 40 000 jobber gikk tapt, over 40 000 mennesker mistet jobben. Mange familier opplevde usikre og vanskelige tider.

Samarbeidspartiene fant sammen om hvordan vi skulle håndtere fallet i oljeprisen. For å holde aktiviteten i økonomien oppe og få hender i arbeid investerte vi i tråd med det som ligger i handlingsregelen. Det ville ikke vært riktig å sitte stille med hendene i fanget og se på at folk ble ledige, når Norge hadde muligheten til å investere. Samtidig var det viktig at investeringene ikke forhindret, men støttet opp under langsiktige omstillinger. For omstillingen er på ingen måte over for Norge, tvert imot. Vi skal i likhet med resten av verden omstille oss til et arbeidsliv og en økonomi som blir preget av skjerpede klimakrav, mer teknologi, robotisering og digitalisering. I tillegg – og det er den særnorske utfordringen – må vi omstille oss ved å gå fra en ekstremt lønnsom næring, som har vært den absolutte motoren i norsk økonomi, til at den sakte, men sikkert vil bidra mindre og mindre.

Norsk økonomi trenger derfor flere ben å stå på. Da må økonomien bli smartere, grønnere og mer nyskapende. Slik får vi økonomisk vekst, som også kan gi flere jobber, og det kommer til å bidra til et mer bærekraftig velferdssamfunn. Vi sikrer bærekraftig velferd gjennom å få flere i jobb, og vi får flere i jobb gjennom en god næringspolitikk som nettopp skaper jobbene. Derfor må vi legge til rette for dette. Det blir den viktigste jobben i årene fremover hvis vi vil ivareta velferden for fremtidens generasjoner i Norge.

Men vi må ikke bare forhindre at folk faller utenfor arbeidslivet, vi må også trekke flere inn i arbeidslivet. Det Norge ikke klarte i årene 2008–2014, var å bruke den daværende økonomiske veksten til å øke sysselsettingsandelen. LOs daværende sjefsøkonom Stein Reegård sa

det slik i 2014: «Siden finanskrisen i 2008 har hele sysselsettingsveksten tilfalt utenlandsk arbeidskraft.» Når den økonomiske veksten nå tar seg opp, vil det derfor være viktig for regjeringen å få flere nordmenn som i dag står utenfor arbeidslivet, inn i jobb.

Ved å styrke arbeidslinjen sikrer vi også små forskjeller i Norge fremover, og vi styrker arbeidslinjen ved å ruste den enkelte. Mange hundre tusen nordmenn mangler grunnleggende ferdigheter i både lesing, skri-ving, tallforståelse og ikke minst IKT. Vi må sikre at kompetansen til hver enkelt av oss holder tritt med utviklingen i ny teknologi, i automatiseringen og i digitaliseringen. Regjeringen vil fremover presentere en mengde tiltak for å sikre at ingen går ut på dato i arbeidslivet. Det er nødvendig å tenke nytt på dette området. Vi vil i samarbeid med partene i arbeidslivet stimulere til og støtte kompetansetiltak – løfte kompetansearbeidet for voksne. For kompetanse er nøkkelen til jobb i fremtidens arbeidsmarked, og jobb er veien til økt inntekt og velstand – ikke bare for landet, men også for den enkelte. Flere må stå lenger i jobb, og flere må være i jobb. Derfor må det også være mer lønnsomt å jobbe.

Regjeringen vil satse betydelig på tidlig innsats. Jo flere barn som får et best mulig utgangspunkt tidlig i livet, jo flere vil stå på egne ben som voksne. Derfor vil regjeringen også satse på psykisk helse og løfte arbeidsperspektivet sterkere i samarbeid med både integreringspolitikken og helsepolitikken.

Regjeringen legger til grunn at vi aldri skal gi opp mennesker. Det er brutalt og hardt og skaper et kaldere samfunn hvis vi forteller mennesker at vi ikke har bruk for dem. Det å stille krav er å bry seg, og det er å tro på folk. Derfor vil vi stille krav om oppmøte i videregående skole, og vi stiller krav om aktivitet for unge sosialhjelpsmottakere. Jeg har møtt mange ungdommer som sier at de i utgangspunktet ikke var så veldig glade for å bli stilt krav til, men som i ettertid er veldig glade for at det nettopp ble stilt krav. Men næringslivet har også et ansvar. Jeg vil fortsette å utfordre og oppfordre til at vi bygger ned barrierer for å gi folk med hull i CV-en en ny sjanse til å vise seg og mestre å være i arbeidslivet.

Utgangspunktet for å lykkes med å omstille seg og sikre et bærekraftig velferdssamfunn er for Norges vedkommende godt. Fremover ligger det an til at økonomien vil vokse mer enn det som har vært normalt. Like fullt bør vi i enda større grad stimulere gründere og innovatører. Regjeringen ønsker endringer i både skattesystemet og velferdsordningene som gjør det mer attraktivt å starte noe nytt og å starte for seg selv. Vi bør ikke føre en gammeldags politikk med høyere skatter og flere reguleringer der statlige bedrifter og sterkere statlig styring av økonomien skal være nøkkelen til omstilling. Det fungerer ikke i fremtidens teknologisatsing og ar-

beidsmarked. En bør ikke basere den økonomiske politikken på økte skatter og avgifter. Det har samfunnsøkonomiske kostnader, bl.a. i form av at arbeidsstyrken blir redusert. Når den økonomiske veksten nå skyter fart, må staten gi mindre gass for ikke å svekke norske bedrifters evne til å konkurrere internasjonalt. Vi har vært igjennom en sterk innsats fra partene i arbeidslivet, og vi har hatt en lavere kronkurs, som har gitt oss konkurransefortrinn gjennom de siste årene. Det må vi ikke tape i årene som kommer.

Fremover vil veksten i oljepengebruket være lavere enn det den har vært. Samtidig vet vi at mange utgifter vil øke. Befolkningen i Norge blir eldre, vi må ruste opp Forsvaret og infrastrukturen, sykehus skal bygges og rehabiliteres. Derfor er det ikke bare økonomien som må omstilles i Norge. Skal vi trygge velferden, må vi i tillegg til å skape flere arbeidsplasser få bedre kvalitet og mer velferd ut av hver skattekrone vi bruker. Regjeringen vil derfor fortsette å modernisere og omstille. Vi har allerede tatt mange grep – avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, jakten på tidstyver, reformen av vei- og jernbanesektoren, midler til IKT-prosjekter, felles innkjøpsavtaler i staten og spesialisthelsetjenestene, samt overgangen til digital post, for å nevne noe. Alt bidrar til at vi løsriver midler som kan brukes til å øke kvaliteten på nye områder. Det sørger for et større handlingsrom i årene fremover enn vi ville hatt hvis vi ikke hadde gjort dette. Fremover må vi både digitalisere, effektivisere og modernisere mer i det norske samfunnet, rett og slett fordi vi har mange ambisjoner på vegne av dem som er svakest i samfunnet vårt – de som trenger mer helsehjelp, de som trenger mer målrettede tiltak. Vi må løfte samfunnet bedre, og da må vi være kritiske til hver krone vi bruker.

Det er økende usikkerhet internasjonalt. Verden er blitt mer uforutsigbar. Det berører også oss når Storbritannia stemmer for brexit og USA går ut av Paris-avtalen. Sterke krefter i ulike land ønsker mer alenegang og mindre fellesskap. Internasjonalt skal Norge stå for fellesskap og samling. Regjeringen skal ivareta norske interesser. Uro over internasjonal handel kan også gi mer proteksjonisme. Fordi Norge er et lite land med en åpen økonomi, har Norge interesse av sterke handelsforbindelser og et sterkt internasjonalt rammeverk for bl.a. å bekjempe klimaendringene.

Norges medlemskap i NATO er viktig for å sikre vår fred og frihet. Én enkelt kvist er lett å brette, en bunt med kvister er det ikke. Derfor er regjeringen tilhengere av samarbeid. Vi er tilhengere av samarbeid i NATO, i FN og i EU og støtter opp under de multilaterale organisasjonene, slik at vi har felles spilleregler og et felles grunnlag for det internasjonale samarbeidet. Norge er NATO i

nord. I årene som kommer, skal vi forsterke vår militære tilstedeværelse i nord.

En annen vesentlig utfordring fremover er voldelig ekstremisme. Det er en trussel mot våre liberale vestlige demokratier. Derfor er det også viktig at vi fortsetter arbeidet med å bekjempe det, både gjennom internasjonale bidrag, gjennom styrking av vår hjemlige sikkerhet og beredskap samt gjennom forebyggende arbeid som sikrer at ekstremisme ikke får fotfeste på vår jord – det være seg islamsk fundamentalistisk ekstremisme eller høyreekstreme organisasjoner.

De fire ikke-sosialistiske partiene fikk flertall ved årets stortingsvalg, og regjeringen vil på den bakgrunn fortsette sitt arbeid. Regjeringen kommer til å bygge videre på den brede enigheten som er oppnådd bl.a. om skattesystemet, om forskning og høyere utdanning, om infrastruktur og om Forsvaret. Regjeringen inviterer Stortinget til samarbeid for å skape det vi i trontalen har lagt vekt på – et bærekraftig velferdssamfunn. Vi kommer sikkert ikke til å være enige om alle virkemidlene, men jeg håper vi kan være enige om at denne generasjonens politikere har en forpliktelse, og det er å sikre at vi skaper et samfunn som gjør at neste generasjon unge har like gode muligheter som vi har fått i vårt samfunn. Det krever at vi tør å ha et hovedfokus nettopp på det bærekraftige velferdssamfunnet fremover – miljømessig bærekraft, økonomisk bærekraft, men også bærekraft inkluderingsmessig, som sørger for at alle kan ta del i utviklingen av velferden sammen fremover.

Vi har altså store oppgaver foran oss, og sammen tar vi fatt på fire nye år i tjeneste for velgerne og landet. Oppgavene kommer til å være både nasjonale og internasjonale, og flertall må altså dannes i denne sal. Jeg setter min lit til at Stortinget vil opptre konstruktivt, slik at det fortsatt vil være mulig å danne flertall som er brede nok til å bære utviklingen av Norge over tid, at vi alle gjør vårt beste for velgerne og landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [10:16:44]: Vi har hatt én dag av trontaledebatten. Vi har hørt trontalen. Jeg må si at hvis vi ser tilbake fire år, er det en ganske sterk kontrast til den regjeringen vi møtte da, som gikk på med politikk og ambisjoner, og den vi fikk i trontalen. Jeg synes det var en trontale som var mer grå enn blå. Den omtalte en del utviklingstrekk, men det var påfallende lite varsel om ny politikk, nye planer, nye reformer og ambisjoner for å møte de utfordringene vi står foran. Det skal bli spennende å følge.

Så er denne salen annerledes – det er et nytt flertall. Det jeg opplevde i debatten i går, var at representantene for Høyre og Fremskrittspartiet var veldig opptatt av å si hva de forventet av stortingsflertallet. Nå ble det klart i

går at det er flertall for å utvide fedrekvoten. Det tror jeg statsministeren er glad for, for hun er egentlig for. Men mens det er store forventninger til hva flertallet her skal mene – og jeg kan forsikre om at vi skal få gjennomslag for vår politikk – er spørsmålet: Hvordan kan vi forvente en ny opptreden av regjeringen overfor flertallet i Stortinget? For den må nå tilpasse seg en ny parlamentarisk situasjon. Hva ser statsministeren for seg av endringer i tilnærmingen til Stortinget fra Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen?

Statsminister Erna Solberg [10:17:55]: Regjeringen er fullstendig klar over at regjeringen er en mindretallsregjering. Det var vi i utgangspunktet i forrige periode også, men med en avtale om hvordan vi skulle konsultere, og en politisk avtale om enkelte saker. Vi kommer fortsatt til å søke brede flertall for viktige, store grep fremover, og så kommer vi til å basere oss på at velgerne ga de ikke-sosialistiske partiene et flertall, som vi vil forsøke å forvalte på best mulig måte gjennom bl.a. budsjettbehandling og saker som behandles i Stortinget.

Til kommentarene om at trontalen er «grå»: Vi har valgt å lage en kort trontale i år, som har konsentrert seg om det som er to viktige hovedgrep fremover, kanskje nettopp for ikke å drukne det i mange enkeltsaker eller mange stortingsmeldinger, som var vanlig før denne regjeringen tiltrådte. For det er to hovedprosjekter: Det ene er bærekraftig velferd fremover, det andre er tryggheten for Norge. Å sette disse store prosjektene på skinner vil være avgjørende viktig. Så kommer reformer og forslag og endringer fortløpende, og noen viktige steg ble gjort i forlikene i forrige periode...

Presidenten: Da er tiden ute.

Jonas Gahr Støre (A) [10:19:05]: Det kommer vel også en ny regjeringsplattform, som vi hørte det skal forhandles om, slik at vi får vel en ny debatt om hva en eventuell Solberg II-regjering kommer til å stå for. Det er fortsatt Solberg I vi forholder oss til.

I går sa statsministeren at hun kom til å ta ansvar for helheten – hun advarte Stortinget mot resolusjonsmarkeri. Men her i Stortinget tror jeg vi kan forsikre på vegne av Arbeiderpartiet: Vi skal være konstruktive, vi skal fremme forslag, få gjennomslag for vår politikk. Selvfølgelig skal det være ansvarlig. Jeg er allikevel ute etter å forstå: Hva blir nytt i tilnærmingen til regjeringen til et nytt flertall i Stortinget? I forrige periode hadde vi fire partier med en avtale, og vi hadde også et Fremskrittsparti som var én ting i regjering og én ting i Stortinget. Det var et nytt bidrag til vår parlamentarisme. Nå får vi altså et flertall som her – regjeringen har mistet flertallet sitt, det er en mindretallsregjering. Hvordan vil statsmi-

nisteren, og kanskje særlig partiene i Stortinget, Høyre og Fremskrittspartiet, for det er de som skal få gjennomført politikken og få flertall her, forholde seg til et storting der man ikke lenger har en avtale om flertall?

Statsminister Erna Solberg [10:20:06]: La meg først si noe om en ny plattform: Det er slik at de to regjeringspartiene og Venstre har vært enige om at vi skal fortsette samtaler om eventuelle samarbeidsformer fremover. I det arbeidet vil vi selvfølgelig også diskutere hvilke prosjekter og hvilke enkeltsaker som vil være mellom de tre partiene. Det kommer vi eventuelt til å konkludere med, hvis vi blir enige. Om det betyr regjeringdeltakelse for et ekstra parti, eller om det betyr videre samarbeid i Stortinget, blir å se, men det vil være grunnlag for noen politiske enkeltsaksavklaringer.

Vårt utgangspunkt er – som det sto i trontalen, og som jeg sa i mitt innlegg – at det var et ikke-sosialistisk flertall ved de fire partier som sto sammen i forrige periode. Det er det jeg opplever er det området vi primært vil konsultere først, men vi var i forrige periode åpne for og kommer i denne perioden til å snakke med alle partier om de viktige, store sakene. Vi har hele tiden visst at vi var en mindretallsregjering, selv om vi hadde en avtale i forrige periode, og vi vil bestrebe oss på å finne gode felles løsninger i målsettingen om et bærekraftig velferdssamfunn, trygghet for Norge og at vi holder retningen på utviklingen i Norge.

Jonas Gahr Støre (A) [10:21:15]: På ett område har denne regjeringen vært påfallende passiv, og det er å ta grep knyttet til at andelen av oss som er i jobb, går ned. Jeg hørte statsministeren nå si at i 2014 ble det påpekt at Norge hadde hatt nedgang siden 2008. Ja, alle land i OECD hadde nedgang i andelen som er i jobb etter finanskrisen, men Norge er det unntaket som bare har hatt fortsatt nedgang. I de siste fire årene, i de siste tolv kvartalene, har det vært nedgang hele veien. Dette er på mange måter bomben under velferdsstaten og inntektene og gjennomføringen av alt det som står i perspektivmeldingen.

Igjen savner jeg her konkret politikk fra regjeringen. Det snakkes om at vi må kvalifisere, at folk ikke må gå ut på dato. Men dette er ord og overskrifter – hvor er politikken for å ta tak i dette store problemet, som bare ser ut til å øke? I 2013 var Erna Solberg blant dem som snakket mest om utenforskap. Det utenforskapet har fortsatt å vokse. Hun snakker nesten ikke mer om det, og det er heller ikke politikk å se. Hvordan vil regjeringen føre en politikk for å få flere mennesker i jobb, få andelen utenfor jobb ned – særlig andelen unge mennesker som i dag faller utenfor?

Statsminister Erna Solberg [10:22:22]: Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet nå innser og ser at utviklingen i sysselsettingen i årene fra 2008 til 2014 gikk i feil retning. Det største fallet vi hadde i sysselsettingsandelen, var i den perioden.

Jeg mener vi skal ha en faglig tilnærming til det, for det er ulike begrunnelser for og ulike årsaker til dette. Det vi har sett i denne perioden, er at vi hadde et ytterligere fall i sysselsettingsandelen under oljeprisfallet. Det vi har sett de siste to kvartalene, er at det nå har stabilisert seg. De prognosene som foreligger, er at sysselsettingsandelen vil øke fremover. Og heldigvis er det slik at fra 2. kvartal i 2016 til 2. kvartal i 2017 har sysselsettingen i Norge økt med 24 000. Det viser at tegnene i økonomien er bedre.

Vi har gjort mange tiltak. Vi har bl.a. doblet midlene til kompetansepluss-ordningen, en ordning som ble innført under den forrige borgerlige regjeringen, som vi viderefører og styrker, og som bidrar til kompetanse. Vi har mange ekstra tiltak som representanten vil få full mulighet til å slutte seg til i løpet av året.

Jonas Gahr Støre (A) [10:23:33]: Vedvarende nedgang i andelen under denne regjeringen: Da vi gikk av, var andelen omtrent på samme nivå som da vi gikk inn i 2005 – men nok om det.

Andre viktige forhold i arbeidsmarkedet er useriøsitet, halvkriminalitet og helkriminalitet. Jeg merket meg, som jeg siterte i mitt innlegg i går, at Byggenæringens Landsforening, en NHO-forening, påpekte at det var mangel på lederskap og gjennomføring av vedtatt politikk og tilsynsmyndigheter for å rydde opp i disse tilstandene. Dette er nok et område hvor jeg mener at regjeringen snakker om politikk, sier de sender på høring, men ikke gjennomfører politikk.

Rett før Stortinget gikk fra hverandre, ble det stemt ned nesten 30 forslag her som ville ta tak i dette fundamentale forholdet som handler om trygghet i jobb for folk som er ute i deler av vårt arbeidsmarked, og som opplever useriøsitet. Dette tror jeg – i tillegg til fallende andel folk i jobb – er en av de største truslene mot å bevare kjernekompetiteter ved vårt velferdssamfunn. Vil regjeringen nå vise det lederskapet og faktisk gjennomføre tiltak som rydder opp i de delene av arbeidsmarkedet hvor det er useriøse tilstander?

Statsminister Erna Solberg [10:24:38]: I perioden fra 2008 til 2014 gikk nesten all tilgang av nye jobber til folk som kom til Norge som arbeidsinnvandrere. Vi klarte ikke å ha en bedre politikk for å få de nordmennene som bodde i landet, eller de innvandrerne som allerede bodde i landet, mer ut i jobb. Det er vår store utfordring, og det synes jeg vi skal være enige om. Det klarte ikke de rød-grønne. Vi må ha en annen poli-

tikk når veksten nå er tilbake, enn den som var tidligere. Det har denne regjeringen ambisjoner om.

På arbeidslivskriminalitetsområdet har denne regjeringen laget en handlingsplan og en fornyelse av den som har mange konkrete tiltak, bl.a. krav om at vi skal ha lærlinger når det gjelder alle offentlige anbud. Det er også en rekke andre krav. Vi har bygget opp nye arbeidslivssentre, og det er et godt arbeid.

I tillegg til dette jobber vi nå med tydelig initiativ overfor EU-kommisjonen knyttet til våre erfaringer med at bevegelse over landegrensene skaper problemer fordi det ikke følges opp i andre medlemsland. Det initiativet jobber vi nå med for å sette på dagsordenen praktiske løsninger som bidrar til at vi kan få gjennomført mange tiltak, noe som i dag er vanskelig fordi andre land ikke følger opp sitt ansvar.

Jonas Gahr Støre (A) [10:25:48]: Problemet er at de som er tett på dette, ikke merker noe til de initiativene, de ser ingen forskjell.

Men la meg ta et spørsmål helt til slutt, når det gjelder budsjettet. Dette gjelder en budsjettlekkasje, men den er veldig, veldig liten, så statsministeren bør kunne gi den. For noen dager siden varslet kulturministeren at hun ville kutte støtten til Islamsk Råd Norge. Det ble gjort etter en helhetsvurdering. Jeg tror jeg støtter den vurderingen, at det var riktig å gjøre det. Det er beklagelig at denne organisasjonen nå mister sin anseelse, for den var viktig i den dialogen som var mellom livssynssamfunn.

Men det finnes en annen støtte, på omtrent samme nivå, som går til Human Rights Service, en organisasjon som skal drive innenfor tilskuddsordningen Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet, og som skal drive med dialog og integrering. Det driver ikke disse med; de driver med stigmatisering av innvandrere, muslimer, som nå skal fotograferes og henges ut på nettsider.

Dette kan vi som storsamfunn vise en klar holdning til. Vi skal ikke ha trakassering av minoriteter, derfor kan støtten på 1,8 mill. kr fra statsbudsjettet inndras. Da sender vi et klart signal om hvor våre normer og verdier står. Vil statsministeren gjøre det i budsjettet som kommer i morgen?

Statsminister Erna Solberg [10:26:55]: Budsjettet som kommer i morgen, var slutført lenge før den kampanjen som HRS nå har laget, så dagens lys.

Det er jo slik at den posten på budsjettet har vært brukt til å finansiere mange ulike organisasjoner som bidrar til integreringsarbeidet, men primært til den offentlige debatten rundt integrering og innvandrings-spørsmål.

Da jeg var kommunalminister med ansvaret for dette, pleide jeg å si at jeg holdt liv i alle som brukte meste-

parten av tiden sin på å fylle avisene med kritikk av meg. Det er litt av demokratiets pris. Vi finansierer også våre kritikere, vi bidrar til at stemmer blir hørt, og vi bidrar til bredde i diskusjonen.

Jeg synes faktisk at diskusjonen rundt den organisasjonen godt kan være en diskusjon om akkurat hva de bidrar til med hensyn til integrering, men da må vi ha en diskusjon om: Skal vi finansiere en bredde av stemmer på innvandrings- og integreringsområdet, eller skal vi bare finansiere dem som vi liker hva sier? Det er faktisk et nytt prinsipp i demokratiet hvis vi bare skal finansiere dem som vi liker hva sier.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:28:12]: Fremskrittspartiets parlamentariske leder Hans Andreas Limi varslet i går at det skal bli en ny regjeringsplattform for Høyre og Fremskrittspartiet. I svaret til Erna Solberg i stad kunne man høre at det skulle være noen enkeltavklaringer. La oss gå litt tilbake i historien. I 2009, da de rød-grønne gjenvant makten, satte vi oss ned, vi forhandlet, vi la fram en fornyet plattform der vi viste retning og kurs for landet, før trontaledebatten.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Har Limi rett? Blir det en ny regjeringsplattform, eller kan vi bare oppleve denne regjeringen som et forretningsministerium som ikke har en plan, som ikke har en kurs, som ikke har en retning? Jeg håper vi kan få et klart svar fra statsministeren på når det kommer, og eventuelt hvorfor det ikke kommer.

Statsminister Erna Solberg [10:29:02]: Trontalen viste regjeringens kurs. Mitt innlegg viste regjeringens kurs. Det er et bærekraftig velferdssamfunn med alle de politikkområder som hører med i det: psykisk helse, integreringspolitikk, sørge for at flere kommer i arbeid, sørge for at jobbene skapes, sørge for gründere på flere områder. Regjeringen er ikke tom for politikk. Vi har masse igjen. Vi har både Sundvolden-erklæringen og annet som viser retningen på det.

Men vi har en politisk situasjon der altså de to regjeringspartiene skal forhandle med Venstre om en mulig regjeringsdeltakelse og en felles plattform med et helt nytt parti. Det gjør at vi tar den sonderingen og eventuelle forhandlingsrunden først. Når vi er ferdig med det, vil vi avklare om det er grunnlag for det, og da vil vi i så fall ha en plattform som inkluderer flere enn to partier – tre partier. Det ville være helt unaturlig om de to regjeringspartiene skulle lage en felles plattform, fremforhandlet seg imellom, og så gå inn i forhandlinger med et tredje parti om en eventuell ny plattform. Det er riktig at det er tre partier som forhandler – med sine tre politiske programmer.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:30:10]: Det er egentlig helt umulig å forstå svaret, for jeg får inntrykk av at Erna Solberg, statsministeren, ikke vet selv om hun ønsker å ha en fornyet plattform hvis Høyre og Fremskrittspartiet skal styre videre. Det er veldig ryddig overfor Stortinget og for hvordan landet skal styres, at en regjering har en retning, en kurs, nye ideer og eventuelt bedre løsninger på hva man ønsker å oppnå med makten. Det ville være rart at det bare er hvis Venstre går inn, at man har nye ideer og bedre løsninger, og en kurs og en retning.

I går så vi et eksempel: Jan Tore Sanner var her, og han sa at kommunereformen skal fortsette. Hvordan skal den fortsette? Skal det bli mer tvang? Skal det bli store, nye byråkratiske prosesser rundt i alle landets kommuner? Eller skal det nå gis arbeidsro, slik at man kan snakke om innhold istedenfor struktur? Det skylder en regjering landet. Det må være forutsigbarhet, og det må være klarhet. Jeg lurer igjen: Blir det en ny plattform? Og hva er planen eventuelt i kommunesammenslåingsdiskusjonen? Eller har ikke regjeringen en plan?

Statsminister Erna Solberg [10:31:08]: Jeg tror faktisk representanten Trygve Slagsvold Vedum er litt kjappere enn det han gir inntrykket av på talerstolen nå. Jeg tror han utmerket godt har forstått hva den politiske situasjonen er, og at vi skal samhandle og diskutere. I tillegg har vi politiske programmer, vi har en stor Sundvolden-plattform, vi er enige om trontalen og retningen fremover. Så jeg tror at folk utenfor denne salen skjønner godt hva regjeringen sier, og hva jeg sier om dette. Vi skal selvfølgelig forhandle om hvordan vi detaljerer alle disse områdene.

Når det gjelder kommunereformen, viste Jan Tore Sanner i går til enigheten mellom fire partier ved behandlingen i Stortinget som sa at kommunereformen skal gå videre i neste periode. Det betyr at vi vil snakke med de fire partiene som var enige om det, og så vil vi utforme, på basis av de fire partiene, retningslinjer for det. Dette er faktisk å følge opp det stortingsflertallet har uttrykt i forbindelse med stortingsbehandlingen, og det må en mindretallsregjering være seriøs på og ta alvorlig. Det kommer jeg til å gjøre på alle områder.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:09]: Jeg takker for at statsministeren tror jeg er kjapp!

Statsminister Erna Solberg [10:32:14]: Ta det som et kompliment!

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:15]: Jeg har fått med meg i løpet av de siste fire årene at det har skjedd ganske mye i verden siden Sundvolden-erklæringen. For eksempel har IS dukket opp. Vi har opplevd at

Russland har annektert et naboland. Veldig mye har skjedd både i verdenspolitikken og nasjonalpolitikken på fire år. Derfor er det helt naturlig og helt rett, hvis man får fornyet mulighet til å ha regjeringsmakt, at man går igjennom hva som er situasjonen nå. Hva er planen? Hva er strategien? Hvilke meldinger skal vi legge fram? Hvordan skal man planlegge norsk offentlig sektor?

Noe av den planløsheten som vi har sett, gjelder f.eks. regionreformen. Nå vil jeg gi Erna Solberg en mulighet: Synes Erna Solberg det var veldig fornuftig, det som skjedde på våren i år, at man tvangssammenslo Buskerud, Akershus og Østfold? Mener Solberg det er en vel fungerende region, at man har den fra Halden til Hardangervidda? Og synes Solberg det er et nederlag hvis Stortinget nå retter opp den feilen som skjedde i vår?

Statsminister Erna Solberg [10:33:11]: Utgangspunktet for de to regjeringspartiene var at begge er tilhengere av at vi har to forvaltningsnivåer i Norge. Vi mener det er en utfordring med et regionsnivå, for det er for få politiske oppgaver igjen til det. Vi har akseptert at vi er de eneste to partiene på Stortinget som mener det, og derfor har vi sagt at ja, vi skal gjøre noe utover regionsnivået som gjør det bedre, sterkere, mer fremtidsrettet, mer effektivt. Det er grunnlaget for en regionreform som innebærer å tegne kartet annerledes. Dette er fjerde gangen siden 2000 at vi har en diskusjon i Stortinget – den vi hadde i vår – om regionsnivået. Det er nok et eksempel på at vi ikke har funnet den rette formen for regionsnivå, og da forsøker vi altså noe nytt. Jeg forstår at Senterpartiet ønsker å gå tilbake til det som gjentatte ganger har vist seg at de som er for et regionsnivå, ikke er fornøyd med, og der alle har tanker om at vi skal gjøre noe annet. Nå gjør vi noe annet. Selvfølgelig kan man diskutere om det vi har gjort, er det perfekte. Men problemet vårt er at vi må komme videre i disse diskusjonene, og nå organiserer vi oss på en måte som er mer effektiv og bidrar til å løse noen av de felles områdene i et bo- og arbeidsmarked.

Audun Lysbakken (SV) [10:34:41]: Det var interessant å få avklart at regjeringen har to hovedprosjekter – ikke så overraskende å kunne konstatere at verken den økende ulikheten i makt og rikdom i landet vårt eller klimapolitikken er blant regjeringens hovedprosjekter.

I trontalen varslet regjeringen tøffere tider. Det er god grunn til å frykte at det betyr at det blir tøffest for dem som har minst, for erfaringen med denne regjeringen til nå har vært at den lytter mest til den økonomiske eliten. Det blir neppe den som får byrdene denne gangen heller.

Regjeringen har bak seg en fireårsperiode der den til tross for stor, stor pengebruk har gjennomført en rekke

usosiale kutt, som rammer dem som har minst i det norske samfunnet. Nå er det et foreldreopprør på gang knyttet til ett av de kuttene, nemlig innenfor pleiepengeordningen. Jeg lurer på hva statsministeren har å si til de foreldrene som så modig har stått fram og vist hvilke rå konsekvenser de nye reglene får for barna deres. Jeg lurer på om det gjør inntrykk på statsministeren, og om hun er villig til å gjøre endringer i systemet.

Statsminister Erna Solberg [10:35:51]: Et bærekraftig velferdssamfunn – som jeg også sa fra talerstolen nettopp – inkluderer utfordringene knyttet til at vi skal tilpasse oss nye klimakrav, vi skal sørge for å nå klimamålene våre. Det er en del av bærekraftbegrepet. Jeg trodde det var ganske innlysende. Noe som er viktig for oss, er at velferdsmessig bærekraft også dreier seg om å bekjempe store forskjeller i et samfunn og å sørge for å videreutvikle, slik at alle får brukt mulighetene sine. Derfor er det feil når representanten sier at klimaspørsmål og ulikhet – og årsakene til ulikhet – ikke er en del av hovedprosjektene til regjeringen. Det er en del av bærekraften i vårt velferdssamfunn fremover.

Det gjør sterkt inntrykk på meg å se personer som har vanskeligheter knyttet til pleiepenger – det har de hatt i mange år. Derfor sloss Høyre i mange år på Stortinget for å få en forbedret pleiepengeordning. I seks år utfordret vi den rød-grønne regjeringen her i Stortinget på å gjøre forbedringer for mange av dem som opplevde det daværende regelverket som dårligere. Nå har vi doblet ordningen, vi har gjort forbedringer, og vi har gjort noen innstramminger. Veldig mange flere får nå en mulighet som (presidenten avbryter) de rød-grønne ikke ga dem.

Presidenten: Taletiden er ute. – Audun Lysbakken, vær så god.

Audun Lysbakken (SV) [10:37:02]: Mitt spørsmål var ikke knyttet til forbedringene i pleiepengeordningen, disse støtter vi helhjertet.

Mitt spørsmål var knyttet til dem som får utbetalt mindre, og til dem som rammes av tidsbegrensninger som gjør at alvorlig syke barn ikke får ha foreldrene hos seg når de trenger det, eller at familiene må velge mellom trygghet for barna og trygghet for økonomien. Vi må sørge for at de familiene som kanskje har det tøffest av alle i Norge, slipper å ta det valget, at de skal ha trygghet for økonomien sin i den perioden de må være til stede for barna sine. Da må vi reversere den endringen som ble gjort, knyttet til at en ikke får full lønn i mer enn ett år. Det må være et enkelt prinsipp, nemlig at en kan få pleiepenger så lenge barnet har behov for det, som skal gjelde.

Det ligger forslag til behandling i Stortinget om dette. Jeg tror det vil være interessant å få avklart fra statsmi-

nisteren om det er sånn at hun nekter å gjøre endringer i de innstrammingerne som er foretatt.

Statsminister Erna Solberg [10:38:02]: Først vil jeg si når representanten Lysbakken kontinuerlig omtaler det som kutt i pleiepengene – jeg har også hørt representanter fra SV si at det er for å finansiere skattelettelser til de rike – at vi har doblet utbetalingene over statsbudsjettet til pleiepengeordningen med den reformen vi har gjennomført. Vi har altså tatt de løftene for pleiepengeordningen som de rød-grønne ikke ville ta. Men da vi utvidet ordningen for mange av de foreldrene som opplevde at de ikke fikk pleiepenger, at det var uforutsigbart, byråkratisk og vanskelig, måtte vi se på om denne ordningen var bærekraftig hvis vi skulle ha så mange flere. Derfor har vi gjort noen endringer som gjør at man får samme kompensasjon som man ville fått hvis man som voksen var syk i et år, og så ville man gått over på andre ordninger.

Vi er selvfølgelig i stand til å se på endringer. Blant annet var vi enig i den endringen som ble gjort på Stortinget, som nettopp gjør at de med de alvorligst syke barna har en mulighet til å søke om lengre tid innenfor denne ordningen. Det er en unntaksregel som ble vedtatt under behandlingen i Stortinget.

Men det koster utrolig mye penger. Vi har doblet utbetalingene til pleiepengeordningen, vi har satset på dette, som er viktig for oss. Vi kan gjøre forbedringer (presidenten klubber) i disse ordningene, men det må gjøres innenfor en økonomisk ramme som vi vet har virket, og vi må sørge for at vi ikke overtar (presidenten avbryter) kommunenes ansvar gjennom dette.

Presidenten: Taletiden er ute. – Neste replikant er Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:39:36]: Jeg er glad for at statsministeren påpeker kompetanse som en viktig del av jobben med å få flere ut i jobb og flere til å lykkes i det norske arbeidslivet. Hvis vi skal klare å bygge en velferdsstat som er bærekraftig framover, er det viktig. Men jeg synes kanskje hun snakket veldig lite om det å bygge kompetanse hos de aller minste, dem som skal inn i norsk skole i dag, som skal skape det arbeidslivet vi skal leve av framover. De skal klare å takle store endringer i det norske arbeidslivet, der vi går over til en grønnere økonomi, der vi går over til en større grad av robotisering og automatisering, og ny teknologi blir tatt i bruk.

Vi skal gjøre dem i stand til å møte framtidens yrkesliv, som ingen av oss egentlig kjenner. Det fikk ikke så stor plass hos statsministeren. Er statsministeren like opp-tatt av å bygge kompetanse hos de aller minste som hun

er når hun snakker om hvor viktig det er å bygge det hos dem som faller utenfor arbeidsmarkedet?

Statsminister Erna Solberg [10:40:42]: Jeg sa også at det var en utrolig viktig satsing på tidlig innsats, på det å sørge for at barn blir rustet til å kunne klare det fremtidige arbeidslivet. Det er utrolig viktig å gjøre det. Det er utrolig viktig at vi klarer en bedre måloppnåelse enn det vi har gjort så langt i det norske samfunnet, med at ungdom får tilført kompetanse som gjør at de kan klare seg i arbeidslivet. Svært mange av de unge som blir uføre på grunn av psykiske problemer, har en kombinasjon av problemer, både ting som har skjedd i livet deres, og også en skole som ikke har vært god nok til å fange dem opp og klare å gi dem kompetanse.

Derfor er det så viktig at vi tenker på tidlig innsats i form av det arbeidet vi gjør i skolen, som målrettet må være en innsats som når dem som sakker akterut. Det har vært regjeringens klare og tydelige budskap. Det andre vi må gjøre, er tidlig innsats i barndommen, som gjør at barnevern, som gjør at psykisk helse for barn og unge, i stor grad tas på alvor. Det har vi samarbeidet om, og det håper jeg vi skal samarbeide om fremover.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:41:57]: Eg vil fortsetje med pleiepengeordninga. Det er ei veldig god ordning me har, at foreldre med alvorleg sjuke barn kan få støtte til å stille opp. Det er to grunnar til at det er veldig bra: Det kan gi den beste kvardagen for alvorleg sjuke barn, men det kan òg gjere at det blir billigare totalt sett for samfunnet fordi foreldra får moglegheit til å stille opp.

Og det er heilt riktig som statsministeren seier, at den blå-blå regjeringa har utvida ordninga frå den raud-grøne regjeringa, men vi må ikkje la dei raud-grøne leggje lista for kva som er godt nok. Det er òg innskrenkingar i denne ordninga som eg meiner er problematiske. Eg tenkjer: Kva er det næringslivet ber om? Jo, dei ber om tryggleik og føreseielege rammer. Det er òg budskapet frå desse sårbare familiane. Så mitt spørsmål er: Vil statsministeren sjå på forbetringar?

Statsminister Erna Solberg [10:43:01]: Vi er alltid åpne for å se på forbedringer av ordninger. Vi har gjort en stor forbedring, som har inkludert langt flere, som har gjort det enklere. Veldig mange foreldre med pleietrengende barn opplevde at de kunne få hjelp en liten periode, så var det slutt, og så var det «på'an igjen». Nå er det mer forutsigbarhet. Det er større fleksibilitet i ordningen. Men det er en utfordring når man har laget en bedre ordning, for langt flere mennesker – at man ikke skal ha noen tidsbegrensning for hvor lenge den skal vare. For pleiepengeordningen er en midlertidig ordning, ikke en varig ordning. De varige ordningene i vårt hjelpesystem har vært hjelpstønadssystemet,

som kan bidra til at man kan ansette noen som hjelper deg, og det kommunale systemet.

Derfor er det ikke uten grenser, det vi kan gjøre, for det vi fort kan miste, er en del av de andre tiltakene, og at man vil henvise til at det er lettere hvis foreldrene er hjemme. I stedet for at det kommer i tillegg til den hjelpen de skal ha fra det offentlige for øvrig, kommer det istedenfor den hjelpen. Det blir faktisk ikke en forbedring, det blir en forverring.

Bjørnar Moxnes (R) [10:44:17]: I går brakte Klassekampen nye tall fra barnehagesektoren. To eksempler: Grenland barnehagedrift AS, der eierne hadde skutt inn 540 000 kr i 2006, solgte i sommer for 206 mill. kr – en kapitalavkastning på 81 pst. hvert år. Idrettsbarnehage AS, der eierne skjøt inn 410 000 kr i 2008, solgte i sommer for 160 mill. kr – en kapitalavkastning på 111 pst. hvert eneste år. Slik avkastning finnes intet annet sted i den lovlige økonomien. Man må over i lyssky virksomhet for å få tilsvarende avkastning på innskutt kapital. Her kommer samtlige penger fra offentlige tilskudd og foreldrebetaling.

Jeg lurar på om statsminister Solberg mener at den typen privat profitt på offentlige midler og foreldrebetaling er forenlig med å sikre bærekraften i velferden.

Statsminister Erna Solberg [10:45:23]: Jeg synes at debatten om privates deltakelse i velferden krever et litt annet perspektiv enn det perspektivet som Rødt bringer inn i den. For det første er det sånn at alle barn får samme type stønad i Norge, i forhold til hvordan det er i kommunen, ut fra driften av barnehagene. Så er det riktig at i noen kommuner har man – før – fått en gratis tomt. I arbeidet med å få bygd flere barnehager har man hatt mange hjelpetiltak for å få det til. Man burde kanskje ha tenkt bedre over reguleringen på det tidspunktet man gjorde det, hvem man tenkte at den tomtten, eller annet, skulle tilfalle, men det var en «drive», en aktivitet, for å få nok barnehageplasser, og som – ved hjelp av disse – har gitt oss full barnehagedekning.

Så er jeg opptatt av at vi må ha konkurranse på noen områder, også for å få bedre kvalitet. Når man f.eks. nevner friluftsbarnehager, er det noe av det som de private har bidratt med betydelig mer av, som gjør at vi får større valgfrihet som foreldre når vi skal velge barnehage.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Vi går tilbake til talerlisten fra i går.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Helene Sandum (A) [10:46:56]: Det ville være utenkelig for meg som bor på Ringerike, ikke å nevne Ringeriksbanen når jeg for første gang står på denne ta-

lerstolen. På Ringerike, i Hallingdal og i Buskerud har vi store forventninger til at regjeringen følger opp med planleggingsmidler og holder nok trykk på det statlige planarbeidet, slik at vi får oppstart i 2021, som lovet.

Som følge av Ringeriksbanen er det en forventning om befolkningsvekst i Ringeriksregionen. Men Hønefoss og Ringerike kan ikke bare være et boområde. Folk må kunne jobbe der også. Jeg håper regjeringen kan inn- ta en mer offensiv holdning for å kunne ta regionens naturlige fortrinn, skogen, i bruk. Skogen kan gjennom industrialisering bidra til flere grønne arbeidsplasser, men det kommer ikke av seg selv. Begrepet «næringsnøytralitet» må begraves, og det offentlige må stille opp med gode ordninger for skognæringen gjennom bl.a. å styrke Investinors skogsatsing, styrke miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge og få mer forskning på jord og skog gjennom Norsk institutt for bioøkonomi og Forskningsrådet.

Så må jeg si noe om sammenslåingen av Østfold, Akershus og Buskerud. I replikkordskiftet mellom Høyres parlamentariske leder, Trond Helleland, og Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Jonas Gahr Støre, i går hadde ikke Helleland en helt korrekt oppfatning av hvordan fylkestinget i Buskerud har håndtert denne saken. Buskerud ble invitert til samtaler med Akershus og Østfold, men hadde også samtaler med Vestfold og Telemark. Etter innspill fra kommunene i Buskerud valgte fylkestinget å gå videre med Akershus og Østfold. Så ble det framforhandlet en avtale om sammenslåing, som fylkestinget i Buskerud riktignok stemte for i 2016, men denne avtalen inneholdt noen forutsetninger. Det har kanskje ikke Helleland fått med seg. De forutsetningene var at det skulle komme nye oppgaver til det regionale nivået. Dette fulgte heller ikke regjeringen eller stortingsflertallet opp, og derfor sier Buskerud også nei til denne avtalen. Det er ikke noe behov for en sammenslåing når man ikke skal gjøre noe annet enn det man gjør i dag.

Fylkeskommunene skal kanskje til og med miste oppgaver.. En sak som er ute på høring nå, tilsier at vannregionmyndigheten blir flyttet vekk fra fylkeskommunene.

Jeg synes det er synd at Helleland, som også er innvalgt fra Buskerud, ikke har fått med seg hvorfor Buskerud sier nei til Viken.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:50:28]: Vi står i en omskiftelig tid, og et av de aller viktigste skiftene er det såkalte grønne skiftet.

Vi står overfor store endringer der vi skal omstille oss fra å være et land som hovedsakelig har bygd sin velferd på olje og gass, til å få nye bein å stå på. Ett av de beina må bokstavelig talt være trebeinet – ikke fordi det er et

handikap, tvert om. Endringen vi må gjøre, bør skje med utgangspunkt i det vi allerede gjør, og der vi allerede har fortrinn. Skogen er et slikt fortrinn.

Trontalen la vekt på produktiv næringsliv og høyt utdannet arbeidsstyrke. De neste 10–15 årene er vi nødt til å skape 5 000–10 000 nye arbeidsplasser hvert år. Da er tre- og skognæringen en viktig del av løsningen, fordi det er bra for sysselsetting og bra for klimaet.

Paradoksalt nok står en av de viktigste aktørene i næringen, Norske Skog, i en skjebnetid. En konkurs vil i verste fall føre til at Norge mister en vesentlig del av verdikjeden innen tre. Det kan vi ikke tillate oss. Viktig kompetanse vil da gå tapt – kompetanse vi trenger, ikke bare for papirproduksjon, men mest for å kunne videreføre de trestokkene til mye annet. For det er faktisk slik at nær sagt alt som kan produseres ut av et fat olje, også kan produseres ut av trestokken på en klimavennlig måte.

Derfor må skognæringen løftes, og vi må bevege oss over i bioøkonomien. En forutsetning for å sikre en helhetlig verdikjede for skogen og treindustrien er nemlig å ha med oss sisteleddet: industrien. Det gjør vi gjennom å sikre forutsigbare og gode rammebetingelser, gjennom å legge til rette for veier som tåler akseltrykket fra tømmerbilene, gjennom å tillate bruk av restavfallet, f.eks. aske til gjødsel, noe som i dag er forbudt på vår side av grensen, men som svenskene bruker som en ressurs.

For Norske Skog Saugbrugs i Halden, et av treindustriens lokomotiver, er det forunderlig å registrere at de ikke får ta del i ordningen med såkalt CO₂-kompensasjon, noe som ville gitt en økt verdiskaping på flere titalls millioner kroner årlig. Fritak for elavgift ville også vært et viktig tiltak for å styrke lønnsomheten ved virksomhetene, som igjen vil bidra til økt innovasjonsevne i en av de mest klimavennlige virksomhetene vi har.

Trenæringen kjemper for livet for å skape bærekraftige arbeidsplasser. Samtidig investerer oljefondet, etter hva jeg er kjent med, 22 mrd. kr i skogindustrien i Sverige og Finland, men kun 97 mill. kr i Norge. Det er mye lettere å utvikle nye produkter ut fra eksisterende produksjon enn om man må starte alt fra grunnen av.

Jeg håper vi ikke blir en bananrepublikk, en råvareleverandør, mens våre naboland blir lokomotiver. Jeg håper Stortinget blir med på å bedre rammebetingelsene for skognæringen.

Mona Lill Fagerås (SV) [10:53:40]: Jeg har nesten 17 års erfaring bak kateteret, og sammen med tusenvis av andre lærere har jeg bidratt til barn og unges utdanning. I dag ville jeg kanskje ikke fått ny jobb. I dag er utdannelsen min ikke lenger god nok, fordi regjeringen har innført et krav om at en minst må ha 60 studiepoeng for å undervise i norsk og matte på ungdomsskolen.

At en har undervist i disse fagene i 17 år eller kanskje mer, hjelper ikke.

Skolene våre skriker etter kvalifiserte lærere, men andelen ufaglærte har økt med nesten 40 pst. de fire siste årene. I denne situasjonen velger altså regjeringen å avskilte 33 000 erfarne lærere i stedet for å sørge for at flere velger yrket. Stadig flere med lærerutdanning velger seg bort fra yrket, mens regjeringen mener at det beste er å jage enda flere ut av klasserommene.

Svært mange av våre beste lærere vil bli pensjonert i løpet av få år. Da er regjeringens svar å kvitte seg med mange av disse lærerne på forhånd, samtidig som vi vet at studenter med høyt snitt ikke kommer inn på lærerutdanningen. Dette gir ingen mening, for vi vet at skolen, ifølge SSB, vil trenge 3 000 flere lærere de neste årene.

Kompetansekravet for undervisning som ble gitt tilbakevirkende kraft, må reverseres. Derfor fremmer SV et forslag om å skrote avskiltingen av allmennlærerne.

Gårsdagens trontaledebatt ga meg håp. Selv om utdanningspolitikken har gått feil vei de fire siste årene, fikk vi tydelige signaler fra Kristelig Folkepartis Hans Fredrik Grøvan og Arbeiderpartiets Martin Henriksen om at de er villige til å støtte, i alle fall vurdere, SVs forslag om å vrake de nye utdanningskompetansekravene. Fra før vet vi at Senterpartiet støtter dette. Dette er gode signaler for norsk skole og gode signaler for lærerne våre.

Det kan bli en spennende høst i utdanningskomiteen. Vi har mye å gjøre, men vi kan også få til noe. Jeg gleder meg til å ta fatt på det viktige arbeidet.

Mari Holm Lønseth (H) [10:56:59]: Norsk økonomi har stabilisert seg etter det dramatiske oljeprisfallet vi opplevde i 2014. Regjeringen har fått anerkjennelse fra mange hold for håndteringen av oljekrisen. Først og fremst takket være arbeidsfolk og bedrifter som skaper nye jobber, får flere en jobb, og økonomien vokser.

Handlingsrommet i økonomien vil bli mindre når inntektene fra olje og gass går ned. Det er ingenting som vokser inn i himmelen, og vårt ansvar er å bruke de skattepengene vi har fått fra folk, best mulig. Men det gjør vi ikke i dag, for det sløses for mye i offentlig sektor. Ressursbruken varierer, og forskjellene i resultater for de ti største kommunene i Norge er for store. Det er for mange skatte kroner som kastes bort i dårlig organisering, det tenkes for lite nytt, og det er for mye byråkrati i staten og kommunene.

Svaret fra Arbeiderpartiet når handlingsrommet blir mindre, er ikke nytenkning, men å hente inn 15 mrd. kr mer av folks og bedrifters sparepenger. Men økte skatter er som politisk latskap i et kinderegge. Det utsetter nødvendig modernisering i offentlig sektor, det bidrar til

mindre vekst i privat sektor, og i utgangspunktet er det et engangstiltak. Men det er nettopp dette siste som er leken i kinderegget, for man vet faktisk aldri hva man får, verken hvor mye skattene skal økes, eller hvor mange ganger de skal økes. Én ting vi kan si sikkert, er at velgerne ikke trodde på at Arbeiderpartiet ville stoppet på 15 mrd. kr hvis de hadde fått muligheten i høst. Økt offentlig pengebruk er ikke alltid svaret, og vi kan ikke ta mer av folks penger uten at vi vet at de allerede tar, blir forvaltet på en god måte.

Arbeidet med å få bort unødvendig byråkrati er allerede i full gang. Avbyråkratiseringsreformen frigjør hele 1,6 mrd. kr hvert år som vi kan bruke på mer velferd til folk. Vi får mer igjen for mindre. Se bare på veiselskapet Nye Veier, som kutter kostnadene med hele 20 pst. på veiutbygging. Dette er bare begynnelsen. Vi skal digitalisere offentlig sektor, vi skal finne og fjerne tidstyver, og vi skal fortsette å redusere unødvendig byråkrati. Det viktigste for å ta vare på velferdssamfunnet vårt er helt klart at det skapes nye, private jobber, men vi har også et ansvar for at offentlig sektor moderniseres. I den kommende regjeringperioden skal vi også holde den offentlige pengebruken under kontroll, for det trenger vi for å ta vare på velferden vår.

Guro Angell Gimse (H) [11:00:17]: Høyre og våre samarbeidspartier har tatt på alvor politianalysen og Gjörv-kommisjonens rapport og har satt i gang politireformen. Samfunnsutviklingen utfordrer den norske politimodellen, som har bestått av mange små lensmannskontorer, noe som har gjort politiet sårbart og ute av stand til å håndtere det nye kriminalitetsbildet. 70 av lensmannskontorene i landet vårt har hatt åpningstider fra null til tre dager i uken. Dette gir ikke trygghet og bidrar ikke til å ruste politiet for møtet med et endret kriminalitetsbilde.

Vi ser at den organiserte kriminaliteten øker, og den er ofte grenseoverskridende. Radikalisering og trusler fra militante islamister er alvorlig og blir stadig mer komplekst, og ny teknologi og internett har gitt kriminelle et hav av muligheter. Det gjelder ikke minst vold og overgrep mot barn. Den samme teknologien har også gitt politiet unike verktøy. De kan i større grad ta med seg kontoret ut i bilen, være ute på nett og søke i registrene selv og gjennomføre avhør med lyd og bilde på stedet. Vi går altså nå fra et politi på kontor til et politi på hjul.

I tillegg er det innført responstidskrav til politiet, og det er spenstig. Så skal vi senest innen 2020 sørge for at vi oppfyller kravet om minst to tjenestemenn/-kvinner per tusen innbyggere, slik at vi styrker responstidskravet.

Regjeringen har også satset spesielt på sårbare grupper innen justisfeltet. Opprettelsen av tolv kontorer for offeromsorg på politihusene er et veldig viktig tiltak. Jeg har jobbet flere år som familievoldskoordinator i Trøndelag og har veldig god erfaring med støttesenteret for fornærmede i straffesaker, som disse kontorene er laget på modell etter. Her er det kort vei for kriminalitetsoffer til å få hjelp på politihuset, og så blir de loset videre inn i hjelpeapparatet på en god måte om de har behov for det.

Vi har også nå styrket Statens barnehus, som har fått et historisk løft. Det er etablert familievoldskoordinatorer i alle politidistrikter. Foreldelseskravet for vold og grove overgrep er fjernet, og vi har innført en ny straffelov med langt strengere straffer for bl.a. familievold.

Nærpolitireformen begynner allerede nå å vise resultater. I Værnes-regionen i Trøndelag er patruljene mer til stede på kveld, natt og helg nå enn da alle lensmannskontorene besto. Med denne regjeringen får vi et politi som er rustet for framtidens utfordringer – et politi som kommer når vi trenger dem.

Petter Eide (SV) [11:03:36]: Det har vært lite snakk om utenrikspolitikk i trontaledebatten, derfor dette innlegget. Jeg ønsker å ta opp det forhold at utenriksministeren høyst oppsiktsvekkende, rett før valget, godkjente gjenopptagelse av eksport av ammunisjon til De forente arabiske emirater. I tillegg eksporterer Norge ulikt forsvarsmateriell til Saudi-Arabia. Begge disse landene deltar i den forferdelige krigen i Jemen, og de trenger derfor å kjøpe mer våpen og forsvarsmateriell. Dette er en svak politisk vurdering av regjeringen og sannsynligvis i strid med norsk våpenlov.

I krigen i Jemen står en koalisjon av gulfarabiske stater, ledet av Saudi-Arabia, som støtter presidenten i Jemen, mot flere væpnede grupper. Intervensjonen i seg selv er ikke nødvendigvis folkerettsstridig, men krigen er svært brutal, har ført til mange tusen drept og skadde og er en av tidenes verste humanitære kriser, ifølge FN. Nær 70 pst. har behov for nødhjelp, hvorav ti millioner barn. Det er avdekt grove brudd på humanitærretten. Saudi-Arabia og landene i koalisjonen er også helt nylig blitt satt på FNs såkalte svarteliste over land og aktører som begår alvorlige overgrep mot barn.

SV har nylig bedt UD om en garanti for at norske våpen og forsvarsmateriell ikke havner i krigen. Det får vi ikke. Det eneste utenriksministeren kan fortelle, er at UD ikke har informasjon om at materiell fra Norge er brukt i Jemen. Det er ikke godt nok. Slik SV oppfatter det, er dette brudd med intensjonen i norsk våpenlovgivning. Norge er forpliktet til å sikre at norskproduserte våpen ikke brukes til brudd på humanitærretten, ikke brukes til krigsforbrytelser eller til krenking av mennes-

kerettighetene. Denne garantien får vi ikke av den sittende regjering.

Derfor har SV levert inn et representantforslag hvor vi ber regjeringen stanse all eksport av våpen og annet forsvarsmateriell til landene som intervensjoner i Jemen. Vi ber også om at regjeringen gransker norsk eksport til disse landene for å sjekke om norskproduserte våpen er blitt benyttet i krigføringen eller til krigsforbrytelser.

Til slutt: I stedet for å lete etter muligheter for Norge til å selge flere våpen burde utenriksministeren unngå å vikle Norge inn i dette svært dårlige selskapet. Norsk utenrikspolitikk skal bidra til fred.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:06:47]: Andelen folk som er i arbeid, har falt de siste årene, og forskjellene øker. For noen uker siden hadde Svein Harald Øygard, tidligere sentralbanksjef på Island, et godt og viktig innlegg i VG, hvor han beskriver problemet nettopp med at en tredjedel av oss i Norge nå står utenfor arbeid. I enkelte deler av landet og i flere av kommunene er det nå helt ned mot 60 pst. som er i jobb. Aller hardest og mest alvorlig er det at de unge blir rammet av denne utviklingen. Ungdom helt ned i ungdomsskolen er nå reelt bekymret for om de kommer til å få seg jobb, og det viser seg at deres grunn til bekymring er reell. Ved starten av 2000-tallet var det 75 pst. av 17-åringene våre som hadde sommerjobb. Nå er det kun halvparten som får det, og det viser seg at det er unger fra de rikeste familiene som stiller først i køen der også.

Dette storting har et ansvar for igjen å sørge for arbeid til alle og redusere forskjellene som nå øker. Og merk: Dette storting har et ansvar for å jobbe imot politikk som kun gir midlertidig arbeid og økte forskjeller. Dette storting har et ansvar for å sørge for at vi bygger opp og forsterker de beste sidene ved landet vårt, faste stillinger som gir fordeling, og en velferdsstat som sørger for liv, helse og trygghet for alle uavhengig av størrelsen på lommeboka.

På den positive siden vet vi at det er nok av viktige oppgaver som skal løses, som vil gi arbeid: Industrien skal styrkes, trygg matproduksjon på våre egne ressurser sikres, og ikke minst skal vi sørge for bedre oppvekstvilkår for ungene våre, og at de kan lære seg å lese, regne og skrive skikkelig. De eldre, som har bygd dette landet, skal få en skikkelig omsorg.

Norge kan bedre enn den samfunnsutviklingen vi nå ser. Det er vårt ansvar å igjen sørge for optimisme for flere og en bedre framtid sammen.

Kirsti Leirtrø (A) [11:09:22]: Digitalisering har blitt nevnt flere ganger i debatten, og det er bra. Men et av de mest elementære områdene for all digitalisering er infrastrukturen som skal bære tjenestene. God digital infrastruktur er like viktig som vei, jernbane og strøm.

Distriktene har naturressursene vi skal leve av også i framtiden. Vi trenger bosetting og likeverdige tjenester i hele landet. Arbeiderpartiet har som ambisjon å gjennomføre et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor. Det vil føre til bedre og mer tilpassete tjenester for innbyggerne og sikre en bedre ressursutnyttelse. Det er et mål å skape grunnlag både for teknologiske eksportbedrifter og for at nye tjenester kan utvikles.

I årene som ligger foran oss, vil våre evner til endring bli testet. Nye grønne industrier vil bli etablert. Teknologi og digitalisering vil bli sentralt på arbeidsplasser i alle sektorer på alle nivåer. Pasienter kan f.eks. få raskere og bedre hjelp, våre eldre kan leve et fritt og selvstendig liv lenger.

Utbyggingen av digital infrastruktur er i hovedsak basert på kommersiell lønnsomhet. Tenk om det skulle vært sånn også for strøm – da ville store deler av landet vårt vært mørklagt.

Tilskuddsordningen som regjeringen innførte for fire år siden, er for liten og for byråkratisk, og den kan ikke brukes til å bedre mobildekningen. Den forrige ordningen var mer effektiv og mer forutsigbar. Da NTP ble behandlet i vår, fremmet vi sammen med Senterpartiet et forslag om et taktskifte i arbeidet med helt nødvendig digital infrastruktur, en infrastrukturplan og 500 mill. kr hvert år de neste ti årene for å bygge ut bredbånd og mobildekning der det i dag ikke er kommersielt lønnsomt. Dette ble dessverre ikke vedtatt.

Vi vil ikke ha et digitalt klasseskille. Vi vil ha lik tilgang på tjenester og like vilkår for næringsutvikling i hele landet. Da trengs en betydelig økning i innsatsen.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:12:52]: I møte med eldrebølgen, klimaendringer og et nytt arbeidsliv er Høyres klare mål å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i. Det handler om å skape flere jobber og kvalifisere folk til disse jobbene, fordi det er arbeid som betaler for velferden.

Høyre har, sammen med Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, styrt Norge trygt gjennom en krevende tid med flyktningkrise og det verste oljeprisfallet på 30 år. Ledigheten går nå ned, veksten går opp, og flere kommer i jobb.

Ved å skape og videreutvikle pasientens helsetjeneste vil Høyre bidra til at folk kommer raskere tilbake i jobb etter sykdom og gi pasientene langt mer forutsigbarhet i sykdomsperioden. Kortere helsekøer og pakkeforløp for kreft viser at vi er godt i gang, men vi er ikke i mål.

Vi har innført rett til brukerstyrt personlig assistanse, BPA. Nå er det viktig at kommunene følger opp, slik at flere kan få benytte muligheten BPA kan gi for å få en tilnærmet vanlig hverdag, og at kommunene er fleksible

når det gjelder hvor mange timer BPA-brukeren skal få vedtak om. Per i dag er det f.eks. ingen vedtak som omhandler muligheten til å fungere som forelder. For dem dette gjelder, er det viktig å ha så stabile forhold hjemme som mulig, slik at barna deres skal ha færrest mulig assistenter å forholde seg til. For noen er det ikke så mange timer BPA per uke det er snakk om for at hverdagen skal bli mye enklere. BPA kan faktisk også utgjøre forskjellen mellom å kunne være i jobb og å ha en hverdag utenfor arbeidslivet.

Denne stortingsperioden vil vi utvide ordningen med pakkeforløp til også å gjelde dem som sliter med rus og psykiatri, og for utmattelsesykdommer, smerte-, muskel- og skjelettlidelser.

Høyre er ikke opptatt av om tjenesten er privat eller offentlig, men av at tjenesten er god for innbyggerne. Der private aktører kan bidra til mer valgfrihet, lavere kostnader og bedre kvalitet, sier Høyre ja til det.

Den viktigste velferden er å ha en jobb å gå til. De som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet, skal sikres tilrettelegging og hjelp. Derfor skal trygdeordningene i størst mulig grad være arbeidsrettede, og vi skal hjelpe folk inn i jobb. Å sørge for at folk har riktig og oppdatert kompetanse, blir en av de viktigste oppgavene framover. Ingen skal gå ut på dato i Norge, og vi skal ha et seriøst og inkluderende arbeidsliv. Det er arbeid som betaler for den velferden vi nyter godt av i dag, og skal vi bevare Norge som verdens beste land å bo i, må vi skape verdier å leve av. Derfor må vi både trygge arbeidsplassene vi har, og legge til rette for å skape nye.

Derfor er det aller viktigste målet for denne stortingsperioden nettopp å skape nye jobber.

Terje Halleland (FrP) [11:16:01]: Det er fantastisk flott å få lov til å stå her i dag som nyvalgt stortingsrepresentant. Jeg ønsker i den anledning å takke dem som har gjort akkurat det mulig. I Rogaland opplevde Fremskrittspartiet en framgang fra forrige valg. I Vindafjord gikk Fremskrittspartiet fram med 4 prosentpoeng, og i Ølensvåg, en fantastisk bygd hvor vi har flere arbeidsplasser enn innbyggere, valgte hver fjerde velger å stemme på Fremskrittspartiet. Etter at dette partiet hadde sittet fire år i regjering, etter fire år med en finansminister fra Fremskrittspartiet, etter en periode da oljeprisen ikke bare halverte seg én gang, men hele to ganger, etter en valgkamp der elendighetsbeskrivelsen av samfunnet ble båret fram av de ledende opposisjonspartiene på Stortinget, valgte velgerne i Rogaland sitt parti og sin regjering og sikret landet en stødig kurs videre. Den tilliten skal vi vise oss verdig og ta dette landet trygt videre i samme retning.

Jeg har fått den store æren å være fraksjonsleder for Fremskrittspartiet i energi- og miljøkomiteen, et arbeid

som skal bli veldig spennende å ta fatt på. Olje- og gassindustrien er Norges viktigste næring og kommer til å være det i lang tid framover. Det skal vi være veldig glade for. Å skape arbeidsplasser er viktig og blir prioritert av mange. Men en arbeidsplass er ikke bare en arbeidsplass. Innen olje- og gassnæringen er verdiskapingen per sysselsatt nesten 15 ganger høyere enn innen f.eks. reiseliv og nesten 8 ganger større enn i industrien. Oljenæringen er derfor ingen hvilken som helst næring, som det er lett å erstatte med andre næringer, og den er landets suverent viktigste og mest verdiskapende.

På miljøsidan ligger norsk sokkel langt framme, og i den forbindelse er det viktig at vi fortsetter arbeidet med å legge til rette for en teknologiutvikling som sikrer at vi utvinner våre ressurser på en kostnadseffektiv og miljømessig god måte. Verden har et stadig økende energibehov, og da er det viktig at vi fortsetter med norsk olje- og gassproduksjon, som har noen av de laveste utslippene i verden. Og norsk gass er et betydelig renere produkt enn europeisk kullkraft.

Derfor må det legges til rette for en næring som det skal være attraktivt å arbeide i, en næring som er så attraktiv at ungdommen velger å satse på en petroleumsrelatert utdanning. Derfor skal vi legge til rette for virksomhet i nye områder, vi skal støtte opp om næringen og sørge for gode rammevilkår. Som velferdsnasjon har vi ikke råd til å la være.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:19:26]: Forskjellene i Norge øker. De sykeste har blitt straffet med kutt etter kutt samtidig som champagnekorkene spretter veggimellom på Aker Brygge.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen fjerner ordningen med hvit resept. Det betyr at mange syke nå får en ekstraregning på flere tiltalls tusen kroner. En MS-pasient fortalte at hun endelig fant medisinen som ga henne mer krefter i hverdagen – den fikk hun på hvit resept. Slike framskritt burde vi støtte og feire, men i stedet sender den sittende regjeringen henne en ekstraregning på 30 000 kr. Samtidig har de gitt de 1 600 rikeste i Norge 575 000 kr hver i skatteutt.

Brannskadde, kreftopererte og amputerte fikk tidligere gratis fysioterapi for at de skulle rehabiliteres raske, bidra, leve et godt liv – uavhengig av størrelsen på lommeboken. Høyresiden bestemte seg for å ta fra dem gratis fysioterapi. I stedet for å prioritere rehabilitering med dokumentert effekt har regjeringen valgt å bruke pengene på udokumentert voodoo-økonomi der kutt i formuesskatten skal trylle fram nye jobber.

I konkurransen om usosiale kutt på helsefeltet er det likevel lite som kan konkurrere med regjeringens kutt i pleiepenger til familier med alvorlig syke barn. Uavhengig av barnas medisinske behov og lidelser har regjering

gen bestemt at foreldre til alvorlig, kronisk syke barn kun får pleiepenger i maks fem år. Det betyr at moren som gjør alt for å bedre livet til sin multihandikappede sønn, nå frykter å måtte sende sønnen sin bort på institusjon fordi regjeringen velger å ta fra henne pleiepengene.

Kongen sa i trontalen at vedtakene i denne salen former samfunnet.

Det er vårt ansvar å sikre en sterk velferdsstat med små forskjeller og store muligheter for alle. Det er opp til oss at syke skal få medisinen sine, og at de brannskadde skal få gratis fysioterapi. Og det er vi i denne salen som har ansvar for å sikre at alvorlig syke barn ikke nektes å få ha foreldrene sine hjemme hos seg.

SV er klar til å sikre et helsevesen som tar vare på alle, uavhengig av størrelsen på lommeboken, og vil sikre et Norge med små forskjeller mellom folk. Nå er det opp til de andre partiene om de vil bli med.

Liv Kari Eskeland (H) [11:22:59]: Trontalen fortel oss at me står framfor utfordringar, men også fantastiske moglegheiter.

Store svingingar i økonomien har utfordra oss. Industrien vår og næringslivet vårt må tilpassa seg ein oljepris på rundt 50 dollar–60 dollar fatet. Dette krev noko av oss som politikarar. Det krev noko av næringslivet, og ikkje minst krev det noko av den enkelte som kvar dag står opp og går på jobb og må læra seg nye måtar å møte arbeidskvardagen på.

Det vert gjennom trontalen teikna visjonar om det digitale skiftet. Digitalisering og endra marknadsforhold krev omstilling uansett om me skal halda fram i eksisterande marknader eller posisjonera oss for nye. Det krev noko av utdanningssystemet vårt, av samfunnsstrukturen vår og korleis me lever livet vårt. Difor sette denne regjeringa i den førre perioden i gang mange reformer som peika framover mot den nye tida, saman med omfattande tiltak innanfor infrastruktur og helse. Og ikkje minst var det ei massiv satsing på forskning og utvikling og innovasjon mot dei nye næringane som næringslivet sjølv har vore viktig bidragsytar til å få fram.

Me oppfattar at det vert etterlyst fleire fargar i paletten for å måla trontalens valør. Vel, om me lyttar til næringslivet sjølv, er dei godt nøgde med at me som politikarar held stø kurs. Dei ønskjer føreseielege rammer for å leggja langsiktige strategiar og for å kunna investera.

I starten av den førre stortingsperioden snakka alle om det grønne skiftet. No leverer næringslivet i tråd med dei forventningane som me som politikarar drog opp linjene til. Me hadde visjonane, næringslivet hadde løysingane. Me sette krav og delte samstundes ut verktøykassa, næringslivet leverer no på tiltak.

Noreg har m.a. vorte verdsleiande innan maritim batteriteknologi. Austevoll-reiarlaget North Sea Shipping kan fortelja at batteri vil verta hovudenergikjelda i det som vert eit av verdas største konstruksjonsfartøy. Enova har vore ein avgjerande støttespelar til prosjektet.

Spør ein vidare kva næringslivet treng, er det veg og bane. Frå eit samla Vestland vil ein få ferjefri E39 som svar om ein spør. Rogfast og Hordfast vil vera det viktigaste samferdsletiltaket langs vestlandskysten vår. Prosjektet vil syta for at næringslivet vert konkurransedyktig, og me sikrar arbeidsplassane våre.

Regjeringa har faktisk teke i bruk heile fargepaletten for å sikra eit levedyktig næringsliv. Det vil me ha meir av, og det får me meir av med den sitjande regjeringa til rors. Me skal kort og godt gjera meir av det som me ser verkar. Høgre skal halda fram med det prosjektet me har starta: Me skal halda fram med å modernisera og effektivisera Noreg dei neste fire åra.

Atle Simonsen (FrP) [11:26:21]: Jeg er fra oljefylket Rogaland, og jeg er født og oppvokst på Tananger i Sola kommune, et av fødestedene til det norske oljeeventyret. Jeg gikk på skole omtrent det en eiendomsmegler ville kalt et steinkast unna noen av landets største hovedkontorer og oljebaser. Når man har vokst opp et sted og i en kommune der 85 pst. av alle jobber er knyttet til olje- og gassindustrien, og sett hva det gjør med et lite lokalsamfunn, må jeg si at det har vært både frustrerende og overraskende å følge debatten som har gått om denne næringen i valgkampen. Norsk olje og gass finansierer dagens forskning på fornybare energikilder i tillegg til skoler, sykehus, rettsvesen, forsvar, eldreomsorg og alt annet vi nordmenn eier i fellesskap.

Vi skal også satse på andre lønnsomme næringer, og vi skal hjelpe alle som vil skape jobber, men vi får ikke et grønt skifte med en rød bunnlinje. Gjennom valgkampen har det likevel ikke manglet på dyre valgløfter fra partier som ønsker å avslutte oljeeventyret. Disse partiene har et forklaringsproblem når de vil kutte i Norges viktigste inntektskilde uten å ha et levedyktig alternativ. De trenger nemlig vår politikk for å ha råd til sin egen. Verdiskapingen per ansatt i oljenæringen er på hele 7 mill. kr per årsverk. Gjennomsnittet for alle andre næringer er 830 000 kr. Uansett hvor kreative regnestykker man lager, er resultatet klart. Norge blir et fattigere land med mindre velferd og mindre velstand uten oljenæringen. Oljen og gassen vil ikke vare evig, men Norge bør være det aller siste landet som skrur av lysene så lenge det er en etterspørsel. Det internasjonale energibyrået skriver i sin vurdering av den norske energipolitikken:

«Norge bør fortsette sin politikk med å utvikle olje- og gassressursene, både fordi olje- og gassektoren betyr mye økonomisk, det produseres med relativt

lave utslipp og den er viktig for Europas forsynings-sikkerhet.»

Selv i 2-gradersscenarioet er det behov for 70 millioner fat olje hver eneste dag. Hvor skal denne oljen komme fra? Hvis investeringene går ned i OECD-landene, som Norge, vil mye mer av framtidens olje komme fra Russland, Saudi-Arabia og Afrika, og de har langt høyere utslipp. Da er spørsmålet om det er Norge eller disse landene som skal ta del i denne verdiskapingen. Jeg og Fremskrittspartiet er klare på hva vi mener. Johan Sverdrup-feltet vil bli Norges neste gullgruve. Den kan produsere lønnsomt med en oljepris på under 20 dollar fatet og med kun 5 pst. av utslippene sammenlignet med oljebransjen globalt. Da blir hele debatten med respekt å melde helt meningsløs i et klimaperspektiv. Debatten om vi fortsatt skal ha oljenæring i Norge, blir helt meningsløs. Storbritannia er det landet i Europa som har kuttet utslippene mest. Det har de gjort fordi de har erstattet forurensende kullkraft med norsk gass. Det å stenge norsk sokkel så lenge behovet er der, og før det er tomt for olje og gass, vil øke utslippene og gjøre Norge fattigere. Det blir som å rive i stykker et Flax-lodd når man akkurat har skrapet seg fram til førstepremien.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:29:37]: Det er 16 år siden norsk skole fikk sin aha-opplevelse. I 2001 viste internasjonale sammenligninger at norske elever hadde svake ferdigheter i basisfagene. Det ble starten på en snuoperasjon i skolen. Mot noen protester innførte Høyre nasjonale prøver, opptakskrav til lærerutdanningen, tydelige læringsmål og en klar prioritering av grunnleggende ferdigheter. Overbevisningen vår da – og overbevisningen vår nå – er at det er kunnskap i skolen som gir elevene de verktøyene de trenger for å lykkes resten av livet.

Andre partier har brukt mye tid på å diskutere hva elever skal gjøre i skolefritiden. Vi har gjort mye for å sikre at elevene lærer mer i skoletiden. Det er veldig fristende å bruke mer ressurser på alt, men Høyre skal være kompromissløs på å prioritere innholdet i skolen. Det aller viktigste har vært den store satsingen på gode lærere med faglig tyngde. Regjeringens lærerløft vil gi – og det gir – allerede resultater.

Men vi vet dessverre at fortsatt er en seks år gammel gutt som begynner på skolen, for avhengig av hvilken skole han går på, hvilken kommune han havner i, hvilket kjønn han har, og ikke minst hvor mange bøker foreldrene har i bokhyllen. For mange elever blir hengende etter tidlig i skoleløpet. Resultatet er at de faller fra i vide-regående, og at sosiale forskjeller reproduseres.

Høyre har i Osloskolen vist at vi kan lykkes med å heve alle elever, uavhengig av bakgrunn, dersom vi arbeider målrettet og starter tidlig. Og nå varsler vi en stor

og ny systematisk satsing på tidlig innsats. Vi vil utdanne flere tusen begynnereksperter i intensivopplæring til elever som trenger ekstra hjelp på småtrinnet. Vi skal reformere spesialundervisningen og satse på språkarbeid i barnehagen.

Gode resultater kommer ikke av seg selv. Det er avgjørende å ha en konsekvent skolepolitikk over tid. Man må skape en kultur for læring og prioritere det som gjør at elevene lærer aller mest. Og det er forskjell på partier i denne sal. Det er f.eks. bekymringsfullt når Arbeiderparti-styrte kommuner som Oslo fjerner obligatoriske kartleggingsprøver, fjerner krav om å prioritere grunnleggende ferdigheter og fjerner obligatorisk språkkartlegging i barnehagen.

Politikere som ikke reelt sett evner å prioritere kunnskap når det teller, risikerer å skape en forskjellsskole der tilfeldighetene avgjør hvilke muligheter barn har resten av livet. For ja, noen barn kommer til skolebenken med større og tyngre bagasje hjemmefra enn andre, men en god kunnskapsskole evner å løfte de tunge sekene fra skuldrene deres og gi dem muligheter. La det være ingen tvil: Høyre skal være garantisten for en slik skole.

Magne Rømmetveit hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Langholm Hansen (A) [11:32:37]: I trontalen på mandag ble det fra regjeringens side beskrevet et Norge der velferden vår i stor grad er bygd gjennom borgernes holdninger, eller som kongen sa:

«Det skyldes våre holdninger, den tillit vi har til hverandre.»

Dette er det vanskelig å være uenig i – tvert imot. Spørsmålet er: Hvordan har vi oppnådd denne tilliten, og hvorfor er både den og våre holdninger så spesielle for de nordiske land, spesielt for Norge?

Disse holdningene eksisterer i form av kultur. Kultur bygges over lang, lang tid, men rives utrolig fort ned. Her er jeg ved poenget i mitt innlegg. Arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er at de er i ferd med å rive ned den tilliten og de holdningene de selv skryter av. Det gjør regjeringen ved å fremme en politikk som reverserer vedtak som er gjort i tidligere storting, og jeg skal gi to eksempler som jeg mener vil ødelegge norsk arbeidsliv slik vi har kjent det, dersom de får virke sammen over tid.

Innføringen av mer midlertidighet i arbeidslivet, kombinert med fjerningen av kollektiv søksmålsrett, vil øke usikkerheten for arbeidstagerne og vil også senke både produktivitet og innovasjon i næringslivet. Utstrakt bruk av bemanningsbyråer vil akselerere denne utviklingen.

Vi har mange arbeidsinnvandrere i Norge, og jeg har truffet mange av dem i mitt forrige virke i LO og i valgkampen i Rogaland. Det er flotte mennesker og dyktige arbeidstagerne som vi har bruk for i framtiden, men mange av dem blir presset av useriøse arbeidsgivere, og de blir nektet å organisere seg, med kun et underbemannet arbeidstilsyn til å gripe inn. Mange av dem som er blitt arbeidsledige gjennom de siste årenes krise på Sør-Vestlandet, blir nå hentet inn igjen til samme arbeidsgiver, men med en langt løsere tilknytning til bedriften de kom fra. Dette er en utvikling som fører til en situasjon der seriøse arbeidsgivere blir utkonkurrert. Dette har vi spesielt sett i byggebransjen, men vi blir også kontaktet av ansatte i selskaper i olje- og gassbransjen og andre bransjer. Jeg finner ingen vilje hos regjeringen til å ta tak i dette, og Arbeiderpartiet har foreslått mange tiltak på dette området – som så å si konsekvent er blitt nedstemt av regjeringspartiene.

Vi har en endret parlamentarisk situasjon i Stortinget, der et flertall ønsker trygge, faste stillinger og et godt arbeidsliv. Det vil forhåpentligvis gjøre at våre forslag vil få gjennomslag, til beste for både land og befolkning. Arbeiderpartiet vil ha trygghet i arbeid og trygghet for arbeid – for Norge kan bedre.

Presidenten: Neste talar er Svein Roald Hansen.

Svein Roald Hansen (A) (fra salen): Jeg må vente, president.

Presidenten: Svein Roald Hansen må venta. Då er neste talar Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:36:15]: Mange barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt, overgrep og vold. Dette er blant de mest sårbare barna i samfunnet vårt, og de er helt avhengige av vår hjelp. De er avhengige av voksne rundt seg som ser dem, og av et profesjonelt tilbud med dyktige og kompetente pedagoger og fagansatte. Barna må møtes med et tilbud preget av stabilitet, forutsigbarhet, faglighet og trygghet.

For mange er barnevernet den hjelpen de trenger. I barnevernet jobber det mange dyktige ildsjeler som setter barna først og ofrer mye. Men hvilke rammer legger vi som folkevalgte for det arbeidet?

Den siste tiden er det blitt avslørt at millioner av kroner strømmer ut av norsk barnevern og går til å bygge formue for noen få, i stedet for at pengene i sin helhet brukes til å skape trygghet for barna. De samlede kjøpene fra stat og kommune av barnevernstjenester utgjorde i 2016 hele 2,9 mrd. kr. Det er en økning på 24 pst. fra 2013.

Halvparten av de 20 selskapene som hadde høyest inntekter i fjor, eies av fem store konserner med en sam-

let omsetning på totalt 3,2 mrd. kr. Det er blitt avdekket at fire av de konsernene kontrolleres av utenlandske investerings- og oppkjøpsfond. Kommersielle aktører har gjennom anbudsregimet i barnevernet tatt over stadig større deler av tjenesten.

Det er et paradoks at kommersielle selskaper tar stadig større plass i sårbare barns liv: barn med livssituasjoner som krever skreddersøm. Det er en fundamental forskjell på tjenester man kjøper som privatperson, og velferdstjenester. Et barn som blir utsatt for sviktende oppfølging på grunn av manglende eller lite kompetent personale, oppnår ikke samme effekt av å klage på tjenesten som man kan gjøre i andre deler av livet. Barnevern er ikke egnet for markedsretting på linje med hotelldrift. Velferdsstatens inkluderende prinsipp skiller seg fra markedets ekskluderende prinsipp.

Derfor fremmer jeg med flere et representantforslag som skal sikre et trygt barnevern. Anbudsregimet må endres så kvalitet, kompetanse og bemanning alltid går først, der ideelle aktører får en styrket posisjon på bekostning av kommersielle, og vi må få en endring av lovverket, slik at fellesskapets penger i sin helhet går til å bedre tilbudet for barna og ikke til privat berikelse.

Jeg håper at flere slutter seg til vårt forslag og velger omsorg foran omsetning.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:39:20]: Noen barn og ungdom i Norge har det ikke bra. Vi skal ikke lenger unna denne bygningen enn noen steinkast før vi er på Grønland, et område i Oslo der nylige analyser viser at 60 pst. av barna vokser opp i fattigdom. Barn som bor der, har skolerestultater som er blant de svakeste i Oslo.

Avisene har gjennom sommeren og høsten fortalt historier om vold og trusler på enkelte videregående skoler i Oslo. Volden på enkelte skoler handler om utenforskap og sosiale forskjeller. Dette er utfordringer som også gjelder andre steder i landet. Vi må ha en klar strategi for å sørge for at barn og ungdom lykkes i skolen og kvalifiserer seg til arbeid. Deltar en i arbeidslivet, vil en som oftest kunne forsørge seg selv og sin familie og unngå å havne i fattigdom.

Å ha en jobb og egen inntekt er derfor avgjørende for at en skal kunne leve det livet en selv ønsker. Derfor har byrådet i Oslo innført gratis kjernetid i barnehagen, gratis aktivitetsskole og ansatt flere lærere på de nederste alderstrinnene. Slik får vi større mulighet til å følge opp skoleelevene som sliter. Vi kvalifiserer elevene til deres egen framtid.

Alle skal ha samme mulighet til å leve forskjellig liv, uansett hvor i landet en bor. Plassen vi bor på, er viktig for oss alle. Det betyr noe for hva slags nabolag vi vokser opp i, at vi føler oss trygge der vi bor. Nylig forskning peker på at å vokse opp i et område med mange naboer

som har dårlige levekår, kan redusere livssjansene. Utsatte nabolag kan altså være med på å bidra til reproduksjon av sosial ulikhet. Arbeiderpartiet mener at vi sammen med tiltakene for tidlig innsats som jeg allerede har nevnt, må ha en ekstra innsats som områdeløft i utsatte nabolag. Dette har vi bidratt til både i Groruddalen og Oslo sør.

I valgkampen valfartet statsrådene til Oslo sør, åpenbart for å vise at de tar bydelens utfordringer på alvor. Men det er i morgen det gjelder. Da vil vi se om det bare var fagre ord, eller om regjeringen nå viser handlekraft i nabolag som trenger det.

Mani Hussaini (A) [11:42:07]: Det viktigste for Norge må være det viktigste i politikken. Norge skal være et land med små forskjeller og store muligheter for alle. Det er viktig fordi det er rettferdig, og det er solidarisk. Hvert eneste menneske som bor i landet vårt, skal kunne være den de vil, gjøre det de vil, og bli det de vil.

Det er veldig mye som er bra i Norge, men vi har også mye å ta tak i. Norge kan bedre. Vi lever i et land der den vanligste dødsårsaken blant unge gutter er selvmord. Vi lever i et land der dobbelt så mange kvinner som menn blir utsatt for hets når de ytrer sine meninger og deltar i samfunnsdebatten. Vi lever i et land der barn og unge med innvandrerforeldre ikke føler seg norske nok for Norge og heller ikke føler seg hjemme i foreldrenes innvandremiljøer. Vi lever i et land der altfor mange ungdommer verken står i jobb eller i utdanning.

Norge er ikke på sitt beste når mennesker diskrimineres for den de er. Norge er ikke på sitt beste når folk faller utenfor. I juni i fjor la regjeringen fram en handlingsplan for lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønnete. Det er synd at regjeringen har laget en lite forpliktende plan med svake virkemidler, liten gjennomføringsvilje og lite penger. Norge kan bedre.

Norge er ikke på sitt beste når mennesker trues, hetses og skremmes fra å ytre sine meninger og delta i samfunnsdebatten, der unge kvinner som deltar i samfunnsdebatten, utsettes for grove trusler, og der mennesker med innvandrerbakgrunn hetses. Regjeringen har dessverre ingen vilje til å gjøre noe med det. Det kan ikke være sånn at mennesker ikke tør å ytre sine meninger eller delta i samfunnsdebatten fordi de er redde, redde for hva som skjer hvis de deltar i demokratiet. Sånn kan det ikke være i Norge.

Norge er på sitt beste når det er et land med små forskjeller og store muligheter. Norge blir ikke bedre når forskjellene øker, når tilliten mennesker imellom svekkes, eller når avstanden blir større. Derfor skal Arbeiderpartiet de neste fire årene fortsette å gjøre det vi har gjort i 130 år. Vi skal gjøre forskjellene mindre og tilliten

større. Slik skaper vi Norge på sitt beste – et land der alle er med.

Frida Melvær (H) [11:45:13]: Det er godt å vite at Norge vert opplevd som eit trygt og godt land å bu i. Heile 94 pst. av befolkninga opplever nærområdet sitt som trygt å ferdast i. Over 80 pst. har svært eller ganske stor grad av tillit til politiet. Fleire sentrale mål for tenesteproduksjonen i politiet har synt positiv utvikling dei seinare åra, og dette skjer samstundes som etaten er inne i ein svært omfattande omstillingsprosess.

Som tidlegare ordførar har eg fått høve til å følge arbeidet med nærpolitireforma i Vest politidistrikt tett. Basert på erfaringane mine har eg berre positivt å seie om det arbeidet så langt: god og effektiv oppfølging, tett dialog og eit oppriktig ønske om å skape det nærpolitiet som er vedteke av Stortinget.

Det ligg føre ei gjensidig forståing av og respekt for at ein er avhengig av eit tett samarbeid mellom kommunane og politiet for å løyse viktige samfunnsutfordringar framover. Ein er langt frå i mål med reforma, men eg ser med optimisme på det vidare arbeidet.

Som eit døme på kor viktig dette tverretatlege samarbeidet er, vil eg trekkje fram ei sak frå mitt eige heimfylke. Kommunane og helseføretaket i Sogn og Fjordane har gått i lag om å etablere eit felles overgrepsmottak der både vald i nære relasjonar og SO-saker vert tekne hand om. Etableringa har medført at talet på saker har auka vesentleg, ikkje minst talet på saker som vert melde til politiet.

Temaet er framleis tabubelagt, og mørketala er dessverre store. Difor må denne auken sjåast på som positiv. Menneske i svært sårbar og kritiske situasjonar har fått ein stad å vende seg. Tryggleiken det gjev å verte teke vare på av eit profesjonelt og fagleg kompetent helsepersonell i nært samarbeid med politiet og rettsapparatet, gjer terskelen for å ta kontakt lågare.

Ingen skal behøve å frykte sine næraste. Vald og trugslar frå nære familiemedlemmer er ei stor belastning for den det gjeld, og for samfunnet. Vald i nære relasjonar er eit samfunnsproblem, det er ikkje ei privatsak. Alle som står i ein slik krevjande situasjon, skal ha rett til å kjenne seg trygge på at dette er noko det offentlege har kompetanse på og tek på alvor.

For å løyse krevjande samfunnsutfordringar er kvar etat nøydd til å vere god på fagfeltet sitt og samstundes alltid ha evne til å arbeide på tvers og sjå heilskapen. Høgres politikk tek opp i seg den tenkinga, og det gjer meg trygg på at folk òg i framtida vil oppleve Norge som eit varetakande, trygt og godt land å bu i.

Kristian Tonning Riise (H) [11:48:23]: For Høyre handler distriktpolitikk om å skape et best mulig grunnlag for vekst og verdiskaping over hele landet, om

å legge til rette for lokalsamfunn med skaperkraft og vekstkraft.

Er det én ting vi vet, er det at samfunnet vårt er i kontinuerlig endring, enten vi politikere liker endringene eller ikke. Å stritte imot endringer fører ikke til at samfunnet vårt forblir slik som det er i dag. Det medfører kun at vår evne til å tilpasse oss de endringene som skjer, blir mindre – for ikke å si vår mulighet til å utnytte dem til det positive.

I mange debatter denne høsten har man kunnet få inntrykk av at det mest distriktsvennlige en kan gjøre i Norge, er ikke å ville endre på noe som helst. Det er jeg sterkt uenig i. I motsetning til Senterpartiet tror jeg ikke det er slik at modernisering og utvikling er bypolitikk, mens stillstand er distriktpolitikk. Nei, jeg mener tvert imot at evne og vilje til omstilling er forutsetningen for å kunne lykkes med distriktpolitikken.

Det er god distriktpolitikk når vi erstatter husleie for et tomt lensmannskontor med operativt politi ute blant folk. Det er god distriktpolitikk når vi binder by og land sammen ved å investere mer i vei og jernbane enn det noen har gjort før oss. Det er god distriktpolitikk når vi tar lokaldemokratiets side i de fleste saker der det er innsigelse mot lokale planer. Ja, det er god distriktpolitikk når vi bygger sterkere distriktskommuner med fagmiljøer som det er attraktivt å søke jobb i, og som leverer bedre tjenester til innbyggerne.

Utviklingen de siste årene viser at distriktpolitikken under borgerlig styre har vært vellykket. Ledigheten er lav i samtlige distriktsfylker. I Hedmark, Oppland, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms har den ikke vært lavere siden før finanskrisen i 2008. Inntektsutviklingen til bøndene er styrket, og det legges ned færre gårdsbruk enn sist Senterpartiet satt i regjering. Responstiden i politiet er styrket, og oppklaringsprosenten er økt. Lønnsomheten i næringslivet er bedre. Reiselivet har hatt rekordvekst tre år på rad. 2016 var det beste året innen skogbruk siden 1989.

Distriktpolitikk handler ikke om å tviholde på gårsdagens løsninger og strukturer, det handler om å se mulighetene. Den viktigste utfordringen for distriktene er store avstander. Derfor gjennomfører vi tidenes satsing på samferdsel. Det betyr nye muligheter i Distrikts-Norge når avstandene mellom folk reduseres og varer og tjenester kommer fortere fram dit det skal. Det betyr nye muligheter når vi kutter i skatter og kostnader for små og mellomstore bedrifter. Det mener jeg er en mye mer offensiv politikk – ja en mye bedre distriktpolitikk – enn å stritte imot alle endringer.

Ivar Odnes (Sp) [11:51:40]: Vi er valde av folket til å styra landet dei neste fire åra. Folket har gjeve oss eit tilitsvotum for at denne salen skal sikra eit framleis godt

og inkluderande demokrati, som skal leggja til rette for verdiskaping og utvikling som gjev vår generasjon og komande generasjonar eit samfunn som er godt å leva og veksa opp i.

Vårt demokrati er bygt på dei folkevalde nivåa kommuner, fylke og storting, og det er viktig at desse tre nivåa spelar godt saman. Dette er avhengig av tillit mellom dei tre nivåa. Den siste perioden har denne tilliten vore sett på prøve. Med ein motivasjon om at alt skal verta så mykje betre med store kommunar og fylke, sette kommunalministeren og regjeringa i gang eit arbeid med å samla kommunane til så få som mogleg og fylkeskommunane til om lag ti. Senterpartiet er ikkje imot samanslåingar, men vi er imot bruk av tvang, særleg når målet er – og hensikta med samanslåinga har vore – så utydeleg og skiftande etter som argumentasjonen har måtta endrast undervegs. No har Senterpartiet føreslått å oppheva tvangssamanslåing der kommunar og fylke ikkje ønskjer den konstruksjonen som dei er pålagde.

I mitt fylke, Oppland, vart det ingen kommunesamanslåingar, heller ikkje i Hedmark fylke. Dette er mykje fordi folk sa nei i folkeavstemmingar, og kommune styra retta seg etter dette. Dette er demokrati. Folket har talt, og ein som er folkevald, er folkets tenar og lyttar til folket.

Eg må seia meg einig med representanten Gahr Støre, som i går kalla regionreforma eit «makkverk». Det er vanskeleg å sjå at eit fylke som vert langt større enn Danmark i areal, skal gjera den konstruksjonen så mykje betre enn dagens Hedmark og Oppland.

30 mill. kr er utbetalt til dei to fylka for å dekkja samanslåingskostnadene. Dette er 10 mill. kr meir enn kommunar innanfor ulvesona fekk for å akseptera regjeringas og stortingsfleirtalets vedtak i ulveforvaltninga sist år. Å kasta sylvskilling til folket for at dei skal godta å verta oversett, overprøvde og overkøyrde, er ikkje nokon god måte å driva eit demokrati på. Dette er i alle fall ikkje Senterpartiets måte å gjera det på. Senterpartiet har tru på heile landet, difor vil vi byggja opp om dei folkevalde nivåa med respekt for at det er i kommunar og fylke ein kjenner best korleis ein skal verka for innbyggjarane sine. Det er ut frå desse klare ønska ein må ta imot fleire oppgåver og meir ansvar, men når staten ikkje vil gje frå seg meir enn at ordføraren skal få lov til å via folk, vert dette ei meiningslaus og lite tillitsskapande reform.

Tuva Moflag (A) [11:54:58]: Mange har debattert hvordan vi de neste fire årene legger grunnlaget for et bærekraftig velferdssamfunn, men hva er det egentlig som gjør en stat bærekraftig? Vi må la stigen stå til dem som kommer etter oss.

For å sikre en velferdsstat for våre barn og barnebarn som er i bedre stand, må vi satse på velferdsstaten, ikke bygge den ned. Vi må satse på kvalitet i barnehagen, med nok voksne som har riktig kompetanse. Tidlig innsats starter i barnehagen, på helsestasjonen og i svangerskapet.

Vi trenger flere lærere i skolen. Når barna får en god start, har de større grunnlag for å lykkes senere i livet. Lykkes man i skolen, er sjansen stor for å lykkes i arbeidslivet.

Det som kanskje er minst bærekraftig i dagens samfunn, er det store frafallet i norsk skole. En av fire fullfører ikke videregående opplæring. Tallene er katastrofale; for yrkesfagene er tallene enda dystre.

I tiden framover blir handlingsrommet mindre. En mer moderat oljepengebruk er avgjørende for en bærekraftig velferdsstat. Vi trenger innovasjon i offentlig sektor som kommer neste generasjon til gode. Ran av folks oppsparte pensjon er ikke innovasjon, privat berikelse i barnevernet er ikke innovasjon – Norge kan bedre.

Nå må vi bruke fellesskapets penger på tjenestene som ruster oss for fremtiden. Vi må investere i skole og helse for å styrke velferdsstaten. Dessverre har regjeringen stemt ned Arbeiderpartiets forslag om fysisk aktivitet i skolen, et enkelt skolemåltid, kunnskap om psykisk helse i skolen og en skolehelsetjeneste der helsesøster alltid er tilgjengelig. Investering i ungene våre gir bedre avkastning enn skattelette til dem som har aller mest fra før. En bærekraftig velferdsstat handler om å la stigen stå til dem som kommer etter oss.

Høyres parlamentariske leder tegner et kunstig skille mellom dem som lever av statsbudsjettet, og dem som leverer til inntektssiden av statsbudsjettet. Er det slik at barna i offentlige barnehager lever av statsbudsjettet, mens eiere av private barnehager med millionutbytte er leverandører til budsjettet? Er det å investere i barns framtid en utgift, mens store overføringer rett fra statsbudsjettet til eiernes bankkonto å anse som en inntekt? Det hadde vært nyttig om Høyre kunne hente fram kalkulatoren og avklare hva som er mest bærekraftig.

Himanshu Gulati (FrP) [11:58:10]: Forandring er ofte upopulært. Det har ikke minst den politiske debatten rundt endringene i politiet vist. Nettopp da er det viktig å huske hvorfor vi gjør det vi nå gjør.

22. juli 2011 avdekket store svakheter og store svikter i Politi- og Beredskaps-Norge. Tragedien som utartet seg denne dagen, og den etterfølgende Gjærv-kommisjonen viste oss at norsk politi ikke besto testen, og at vi ikke var godt nok forberedt på en slik hendelse. Det gjelder helikopterberedskap, båttransport, hva operativt mannskap skulle gjøre, og ikke minst store problemer med ledelseskultur og ansvarsapulverisering. Norsk politi og

Norge var ikke godt nok forberedt på å kunne ivareta innbyggernes sikkerhet den gang, og ikke å gjøre endringer i Politi-Norge var derfor ikke et alternativ. Dette er et perspektiv som dessverre ofte glemmes når vi i dag tar debatten om endringene som er gjort for å løfte politiet og løfte den operative beredskapen. Dette arbeidet startet gjennom Politianalysen, som forrige regjeringen bestilte, men som denne regjeringen i stor grad har implementert.

Vår viktigste jobb som valgte ledere er å ivareta innbyggernes trygghet. Vi har de siste årene opplevd terrorangrep i mange av de europeiske byene som vi er vant til å se på som våre egne hjem. Terror har gått fra å være noe som skjedde langt unna oss, til å banke på vår egen dør. Vi må derfor sørge for at politiet, sikkerhetstjenestene og andre relevante etater har de ressursene de trenger for å være i stand til å forhindre uønskede hendelser, men også å ivareta folks trygghet dersom noe skjer. Dette handler også om bevæpning av politiet.

Det kan fra flere av motstanderne av generell bevæpning nesten virke som om politiet skal bære våpen fordi det ser kult ut, men det er jo ikke det det handler om. Dette handler om at politiet skal gjøres i stand til å beskytte innbyggerne dersom noe skjer. Vi lever i en truselsituasjon hvor PST sier at terrorangrep i Norge er sannsynlig. Vi lever i en situasjon hvor noen av våre naboland har opplevd terrorangrep i nyere tid. Vi har også sett forsøk på terror i Norge. Da er det et tankekors at selv på landets største knutepunkt, Oslo lufthavn Gardermoen, har ikke Stortinget gitt politiet lov til å bære våpen i tilfelle noe skulle skje, til tross for at flyplasser har vært terrormål i flere europeiske land.

Å lukke øynene for at verden rundt oss har forandret seg, er en farlig vei å gå. Regjeringen har gjort mye på feltet for å øke beredskapen: Tre nye politihelikoptre er bestilt, PST og andre etater er styrket, 63 politibiler rulles ut nå i høst, og vi har sett at halvparten av dem som blir uteksaminert fra Politihøgskolen i år, allerede har fått jobb. Politireformen ser vi nå begynner å gi resultater.

Vi er i dag bedre stilt til å ivareta det norske folks trygghet enn det vi var for noen år tilbake. Men dette er en kontinuerlig jobb, og den er langt ifra over.

Torill Eidsheim (H) [12:01:34]: «Vi er privilegerte som får vokse opp, arbeide, få barn og bli gamle i Norge», sa Hans Majestet i trontalen. Dette bør vi aldri gløyme.

«Åtte år med en borgerlig regjering vil endre det norske samfunnet på en rekke områder», skreiv Madssen i LO-Aktuelt like etter valet. Han skreiv også:

«Kommune- og regionsreformen og politireformen vil bli videreført. Formuesskatten blir ytterligere kuttet. Det vil fortsatt være en generell adgang til midlertidige ansettelser.»

Ja, det vil bli gjennomført endringer, og valresultatet viste at folket meiner reformer og endringer framleis er nødvendig. Regjeringa har tatt ansvar og sett i gang desse nødvendige reformene – endringar: ja, men eit kaldt samfunn: nei.

Høgre vil ta vare på Noreg som verdas beste land å bu i. Vi verdset enkeltmennesket, og vi har tru på at kvar og ein best kan skape sitt eige, lykkelege liv dersom ein får moglegheit til det.

Ei av våre høgast prioriterte oppgåver i regjering har vore å betre rusomsorga. Vi har auka behandlingsskapasiteten, ventetida har gått ned, og vi har gjort det mogleg at rusavhengige sjølve skal få lov til å velje kvar dei ønskjer behandling. Men vi er ikkje på nokon måte i mål, vi er nøydd til å tenkje nytt, og vi må gjere meir for å hjelpe, ikkje straffe. Difor meiner vi i Høgre at straffelova bør endrast på dette punktet.

I Høgre verdset vi òg å vere annleis, og vi ønskjer å kjempe mot utanforskap. Vi har tru på ein sterk, men avgrensa stat som faktisk gir rom for mangfald, og som set grenser for kva som er politikk. Det offentlege vil aldri kunne erstatte, og bør heller aldri erstatte, det personlege og sosiale ansvaret vi alle har som medmenneske. Å vere annleis er ikkje negativt, det er positivt, og mangfald er sunt.

I Høgre verdset vi òg arbeid, både for å utjamne forskjellar og for at vi skal kunne betale for velferda. Vi forstår at nødvendig omstilling kostar, og at gode intensjonar også må finansierast.

Noreg treng ein stat som legg forholda til rette for eit moderne, endringsvillig næringsliv, som gir landet vårt eit konkurransefortrinn, og som sikrar berekraftig velferd.

Silje Hjemdal (FrP) [12:04:44]: Jeg er utrolig stolt over at velgerne har gitt Fremskrittspartiet og de ikke-sosialistiske partiene fornyet tillit. Med det ønsker jeg å si tusen takk til alle dem der hjemme som benyttet seg av vår fantastiske stemmerett.

Velgerne var veldig klare på at de ikke ønsket 15 mrd. kr i skatteøkning, de ville ikke ha en gjeninnføring av f.eks. arveavgiften. Det betyr at velgerne er fornøyd med at vi styrer landet på en trygg og forsvarlig måte. Fremskrittspartiet og Høyre med samarbeidspartier har levert på en rekke områder, bl.a. kan vi trekke fram at vi fjernet nettopp arveavgiften. Det at vi har redusert avkortingene for pensjonister, har betydd mye for dem det faktisk gjelder. Ikke minst har vi redusert helsekøene, nettopp fordi vi har tenkt nytt, vi har åpnet for fritt brukervalg, og ikke minst har vi også sluppet til de private aktørene – og konkurranse mener Fremskrittspartiet er sunt.

Jeg er også veldig stolt av at vi har en regjering som anerkjenner Norges viktigste næring, nemlig olje og gass. Det kjenner jeg godt til, jeg som er fra Hordaland og vet hvor mange arbeidsplasser og velferdskroner som blir skapt i denne industrien. Så jeg synes det er utrolig kjekt at vi har ministre som er så klare på viktigheten av denne næringen – at den skal spille en viktig rolle også i framtiden.

Det er selvfølgelig sånn at vi i mitt hjemfylke setter utrolig stor pris på at vi har en samferdselsminister som har levert på E39, som er utrolig viktig for et kystmenneske som meg og mange andre – det at man nettopp har samferdselsprosjekter som legger til rette for god samfunnsøkonomi, men også det at man kan skape verdier i distriktet, at folk kan komme seg til og fra på en enkel måte.

Sist, men ikke minst må jeg si at jeg gleder meg til rollen som stortingsrepresentant og å få muligheten til å være en ombudskvinne, ikke minst for alle de barn og unge der ute som trenger en stemme på tinget.

Cecilie Myrseth (A) [12:08:08]: Langs hele norskekysten finner vi samme historie: Havet gir folk mat og arbeid. Fra fjord til bord går det et ubrytelig bånd.

I Nord-Norge har vi alltid levd av havet, som i generasjoner har gitt oss store verdier – og det gir oss store verdier. Ja, det gir til og med mye penger i lomma til ungene som skjærer torsketunger. På restauranter og i de mange hjem verden over spises det hver dag 37 millioner måltider med norsk sjømat. Tenk det: hver dag, verden over. Inntektene fra sjømaten er det som i veldig stor grad vil gi oss velferd i framtiden.

Skal fiskeripolitikken ha legitimitet, må den også ha folk langs kysten som heier. Kysten heiet ikke da denne regjeringen, som nå står svakere enn noen gang, ønsket å fjerne pliktordningen for trålerne. De ble det som vi på nordnorsk kaller «lynings». Kysten gjorde motstand, satte foten ned, regjeringen måtte trekke saken. For fisken tilhører fellesskapet og skal skape arbeidsplasser langs kysten og lys i husene.

Vi må tenke folk og samfunn først, styrke båndet mellom hav og land – ikke bryte det. Vi må tenke på ringvirkninger og arbeidsplasser, unger som skjærer tunge, voksne som fileterer, salter, laster og lossere – politikk for å bruke mer av fisken, politikk for å bruke mer av havets arter.

Torsken var vårt første store eksportprodukt. Fortsatt er sjømat det. Det går en linje fra vikingenes handel i Europa til Polar Algae i Hammerfest, som bruker tang og tare til dyrefôr, kosmetikk og medisiner.

For noen uker siden var jeg jurymedlem i en kokkekonkurranse i Tromsø. Temaet var framtidsmat, og ingrediensene var rognkjeks og sukkertang. Rognkjeks

brukes i dag som renseskål mot lakselus, for dem som lurte.

I Havboka skriver Morten Strøksnes at å få napp rommer «følelsen av at nesten hva som helst kan komme opp fra dypet».

Det er ikke sikkert vi skal spise rognkjeks i framtiden, men vi trenger forskning og innovasjon, nye tanker og ideer. Vi trenger et verdiskapingsprogram for havet. Vi må bruke kunnskapen og historien vår til å fiske etter nye bærekraftige muligheter i havet, men også for å sikre at det kommer kystfolket til gode. For skal fisken gi mest mulig tilbake til lokalsamfunnene, må utgangspunktet være at fisken eier vi i fellesskap.

Arne Nævra (SV) [12:11:24]: I mitt innlegg i går beskrev jeg hvorfor klimaendringene bekymrer meg. Et annet utviklingstrekk som har gjort meg bekymret – etter å ha observert norsk forvaltning over tid, etter utallige reiser rundt i landet – er utbygging, oppdeling og nedbygging av natur. Det er nettopp dette som har ført til at rundt halvparten av verdens dyrebestander har forsvunnet i løpet av 40 år. Bildet er det samme i Norge. Rundt en femdel av alle vurderte arter er nå rødlistet her i landet.

I trontalen het det vakkert:

«Regjeringen vil sikre at det samfunnet vi overleverer til våre barn, er i enda bedre forfatning enn det vi overtok fra våre foreldre.»

Gjelder ikke dette også naturen?

Kortsiktige arealdisponeringer gjør at menneskenes virksomhet spiser seg inn i norsk natur i et skremmende tempo. Det er den liberale utbyggingsiveren til den sittende regjeringen som ligger bak dette. De har tatt farlige grep i sin fireårsperiode. Veldig raskt overførte de planavdelingen fra daværende Miljøverndepartementet, og dermed behandlingen av innsigelsaker, til Kommunaldepartementet, og det ble sendt ut et myndig rundskriv fra kommunalministeren til bl.a. fylkesmannen om å legge inn færre innsigelser på ulike planer. I folkelig språk betyr det færre betenkeligheter, advarsler eller påpekinger av brudd på lover og forskrifter. Dette var også et av statsministerens mantraer ved regjeringsskiftet i 2013.

Det blir mer og mer fritt fram for utbygging, mens de naturfaglige vurderingene kommer i andre eller siste rekke. Jeg har sett mange eksempler på hva dette har ført til, ikke minst i mitt fylke, i Buskerud. Det skal jeg love flere statsråder å komme tilbake til.

Men listen over regjeringens elendige naturvernholdning er lang. De har stoppet planene om nasjonalparker i nord, og flere av de siste vassdragene er bestemt regulert. Ja, i energimeldingen ble det til og med åpnet for mulig konsesjonsbehandling av vernede vassdrag i

spesielle tilfeller. Stortinget har bestemt at 10 pst. av skogen skal vernes. Det er bra. Det vil ta ufattelig lang tid med regjeringens vernehastighet og lave opptrappings-takt i budsjettene. Samtidig har regjeringen igjen gitt mulighet for subsidiering av skogsbilveier inn i de få lommene av villmark som vi har igjen. Disse områdene har vært vernet av seg selv på grunn av utilgjengelighet. Nå skal de sannelig min hatt ta disse også.

Når Fylkesmannens miljøverneksperitise vingeklip-pes og mange kommuner har dårlig naturfaglig eksperitise, vil naturen bli taperen. Jeg legger til: Det er en planlagt og ønsket politikk fra den sittende regjering.

Eigil Knutsen (A) [12:14:40]: I en replikkordveksling i går ble jeg kritisert for å kommentere trontalen i trontaledebatten. Men siden kritikken kom fra en Høyre-representant, har jeg tenkt å fortsette å kommentere og debattere trontalen i trontaledebatten.

Regjeringen påpeker helt riktig i sin trontale at flere må i arbeid fordi arbeid er den enkeltes mulighet til å øke sin inntekt og velstand. Men – og dette tror jeg regjeringen er enig i – flere må være i arbeid av mange flere grunner enn at den enkelte får det bedre. Vi vet at vi må holde sysselsettingen oppe for å bære statsfinansene i en tid da oljeinntektene avtar. Vi må opprettholde sysselsettingen for å redusere forskjellene mellom folk, slik at vi bevarer vekstkraften i økonomien og unngår uro og polarisering som i mange andre land. Særlig min egen aldersgruppe, menn under 35 år, har en negativ utvikling i arbeidsmarkedet. Stadig flere unge menn står uten arbeid.

Arbeiderpartiet kommer i denne stortingsperioden til å foreslå en rekke tiltak for å få flere i jobb. For noen av tiltakene vil det ta lang tid før de virker på sysselsettingen.

Vi vil ha 3 000 flere lærere i skolen. Den tidlige innsatsen de lærerne skal sørge for, vil det ta lang tid å tilbakebetale i kroner og øre, men det er vel verdt pengene. Våre barns framtidsmuligheter er den beste investeringen vi kan gjøre.

Vi vil også i denne stortingsperioden foreslå at praktiske ferdigheter skal vektlegges mer i grunnskolen. Flere vil da oppleve mestring de sårt mangler i dagens teoritunge skole.

Arbeiderpartiet vil også foreslå å styrke yrkesfagene. Vi trenger bedre og mer oppdatert utstyr på skolene, og yrkesfaglærerne må satses på. Ikke minst må det være læreplasser i andre enden, og der har vi allerede rukket å levere inn forslag.

Det er ikke til å komme utenom at utenforskap og lav sysselsetting, særlig hos unge menn, også henger sammen med forholdene i arbeidslivet. I Norge har vi stort sett et velregulert og trygt arbeidsliv, selv om lov-

endringer i forrige stortingsperiode tok oss i feil retning. Et trygt arbeidsliv er bunmlinjen i en økonomi med høy sysselsetting. Kombinert med gode fagarbeidere og en aktiv næringspolitikk kan vi gjøre som våre naboland og øke andelen som er i jobb.

Regjeringens trontale var fri for politikk, visjoner og virkemidler. Arbeiderpartiet står beredt med politiske løsninger for tidlig innsats, bedre yrkesfag, flere i arbeid og mindre forskjeller, og vi vil selvsagt søke å få gjen-nomslag for vår politikk i den kommende stortingsperi-oden.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:17:34]: Jeg ønsker å knytte noen ord til en støtteordning som ofte skaper mye debatt, nemlig kontantstøtten.

Kontantstøtteleven fastslår at formålet med kontantstøtten er å bidra til

- at familiene får mer tid til selv å ta omsorgen for egne barn
- at familiene gis reell valgfrihet når det gjelder omsorgsform for barn
- at det blir mer likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet ordnes

Vi ser også at det i økende grad meldes fra fagfolk at de er bekymret for utviklingen i retning av at alle ettåringer skal begynne i barnehagen så snart som mulig. Ettåringer er forskjellige, og det skjer svært mye når det gjelder utvikling og tilknytning, i denne perioden av småbarns liv. Det er derfor ikke slik at den samme løsningen vil være best for alle barn.

For Kristelig Folkeparti er det derfor avgjørende at den enkelte familie skal få valgfrihet til å vurdere hva som er best for deres ettåringer og for familien som helhet. Kontantstøtten gjør det mulig for flere enn de best bemedlede å få noen ekstra måneder hjemme sammen med ettåringen sin. For Kristelig Folkeparti er det nemlig viktig at valgfrihet for barnefamilier gjelder for alle familier, og vi kjemper for alle barns beste, uavhengig av hvor stor sparekonto foreldrene har, eller hva som er foreldrenes bakgrunn og historie.

Derfor var Kristelig Folkeparti svært kritisk til regjeringens forslag rett før sommeren om å endre kontantstøtteleven, slik at det ble innført fem års botidskrav for å motta kontantstøtte. Ikke bare ble dette kravet knyttet til mottakeren, men også til barnets andre forelder dersom de bor sammen. Kristelig Folkeparti stemte imot denne loven og la fram et alternativt forslag om obligatorisk språkopplæring for mottakere som trenger det, og som har kortere botid enn tre år. Dette henger sammen med at god språkbeherskelse er en avgjørende kvalifikasjon for å delta i norsk arbeidsliv. Kristelig Folkeparti ønsker å styrke denne kompetansen for dem som trenger

det, istedenfor å frata en gruppe småbarnsforeldre valgfriheten og muligheten til å vurdere hva som er beste omsorgsform for den enkelte ettåring.

Dessverre ble vårt forslag nedstemt, og regjeringens lovendring fikk flertall. De negative konsekvensene av dette for mange småbarnsfamilier merkes allerede. Spesielt får vi tilbakemelding om at kontantstøttesøkere som har vært folketrygdmedlemmer hele sitt liv, opplever det svært urettferdig at de med regjeringens nye regler nå ikke får kontantstøtte fordi de er gift med en som har kortere botid enn fem år. Derfor er dette noe som Kristelig Folkeparti vil ta opp igjen her på Stortinget, fordi vi fortsatt vil bruke muligheten til å løfte familiene og barns beste i politikken.

Ingalill Olsen (A) [12:21:05]: Den 8. juni 2017 vedtok Stortinget nye regioner i Norge. Kartet ble tegnet på nytt, med knapt flertall. Innholdet var ikke på plass i regionene og er det ikke ennå. Men det var viktig å presse dette igjennom for å kunne vise at regionreformen ikke var en flopp.

For oss i Finnmark er det ikke en flopp, men et nytt eksempel på at myndighetene i sør ikke kjenner sitt eget land. Å slå sammen Troms og Finnmark har skjedd mot finnmarkingenes ønske. Finnmark fylkesting er imot, men det er ikke hensyntatt.

Finnmark er Norges største fylke, med svært store avstandsulemper. Sammenslått med Troms vil de naturlig nok øke, ikke avta.

Et av munnhellene i denne reformen er at det vil gi oss så mange nye muligheter. Det er det knapt noen som tror på. I løpet av de første fire årene med Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har Finnmark opplevd en stortilt sentralisering av kompetansearbeidsplasser, og ledelsesfunksjoner er flyttet ut av Finnmark. Det gjelder Statens vegvesen, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og Kystverket. Skatteetaten har hatt fullt frislipp til å effektivisere, og det har de gjort til gagns. Ingen av de nevnte etatene har tilført fylket noen nye arbeidsplasser. Det har vært fullt frislipp, og det betyr at Finnmark kommer dårlig ut.

Vi ber ikke om å få leve av statsbudsjettet, som Helleland kommenterte i sitt innlegg. Vi er positive bidragsytere til statsbudsjettet så det holder – gjennom olje og gass utenfor vår kyst og gjennom fiskeressurser som fanges utenfor og ilandføres i Finnmark.

I tillegg styres Finnmarks areal av finnmarksloven og begrenses av Finnmarks areal gitt til finnmarkingene. Dette er et kompliserende element som ingen ansvarlige politikere svarer ut hvordan skal løses.

Vi har opplevd at Høgskolen i Finnmark ble fusjonert med Universitetet i Tromsø med lovnad om å ha stedlig ledelse. Det gikk bare noen år, så var det over. Vi er ikke

overrasket. Vi har opplevd før at vårt nordligste fylke overstyres.

Hva fører det til? Svaret er enkelt. Det fører til avmakt, og en befolkning som føler avmakt, fører ikke noe godt med seg. Avmakt gir passivitet og motløshet. Tvang fører til motstand, ikke utvikling. Dette er elementær kunnskap, men det virker ikke som om regjeringen har tatt det inn over seg.

Arbeiderpartiet er imot tvang, og det er jeg stolt av. Regionreformen er preget av tvang, innholdsløshet og kunnskapsløshet om geografiske forhold. Det er tragisk.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:24:26]: 2017 er året da plast og marin forsøpling kom på alles lepper. Funnet av en strandet hval med tretti plastposer i magen ble tema i barnehager og i eldreforeninger, i slott og i kommunestyre. Denne oppmerksomheten førte til en rekordstor innsamling av plast langs våre strender i vår.

Den folkelige siden av saken dreier seg ofte om visuell plastforsøpling, og det er viktig nok, men på et mer overordnet nivå er året 2017 også året da regjeringen fremmet en stortingsmelding der strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast var en viktig del av innholdet. EU-kommisjonen har igangsatt en åpen høring om effekten av mikroplast – for øvrig med frist i neste uke. En rapport med konklusjoner og anbefalinger vil foreligge mot slutten av året.

Det ser ut til at mitt arbeidsfelt de neste fire årene vil bli helse. Selv om jeg også i disse årene vil ta del i strandrydding på «mi heimlege strand» i Vestfold – og gjerne også andre steder – vil jeg i denne tiden ha spesiell oppsikt med forskningen på den medisinske virkningen av plastforsøpling. Det dreier seg om nanoplast, partikler som er så små at de kan passere cellemembraner.

Det medisinske spørsmålet er: Hvordan påvirker plast våre marine organismer, og hvordan påvirker dette igjen vår helse? Plast inneholder en rekke organiske miljøgifter, en lite hyggelig cocktail av PCB, PAH, pesticider, ftalat, bromerte flammehemmere og bisfenol, for å nevne noen. Mange av stoffene i plast er hormonforstyrrende, kan redusere fruktbarheten og påvirke viktige kroppsfunksjoner, som f.eks. temperaturregulering og immunfunksjoner.

Helsekonsekvensene av plastforsøpling på mennesket vet vi foreløpig lite om, men det som er sikkert, er at det som påvirker dyrelivet negativt, som regel også har samme påvirkning på mennesket. Og dyreforskningen på dette feltet er entydig og skremmende. Med andre ord: Vi kan stå overfor en varslet medisinsk katastrofe av uoversiktlig omfang.

Jeg er selvsagt svært fornøyd med Venstres representantforslag om å forby mikroplast i kroppspoleieprodukter, som fikk flertall i denne salen. Nå skal vi ta dette inn

i det jeg kunne kalle «Elvestuen versjon 2.0». Plastposeavgift, et ord som nærmest er blitt et fyord i norsk presse, introduseres nå i mange samfunn betydelig mindre utviklet enn vårt.

Det er med glede jeg registrerer at handelsnæringen nå er i ferd med å få til dette i Norge. Vi må øke flaskepanten og innføre flere pante- og returordninger for emballasje. Vi må utvikle det nordiske samarbeidet om pant. Vi må av mange årsaker stanse nyanlegg med gummigranulat på kunstgressbaner. Gratis levering av plast til miljøstasjonene etter rydding burde være en selvfølge, og Norge må bidra i enda større grad enn i dag med sin maritime kompetanse til å få hentet opp søppel fra havene. Fra mitt arbeidsfelt må vi først og fremst forske mer og intensivt på den giftige effekten av nanoplast på den menneskelige organismen – rett og slett fordi vi er nødt til det.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:27:46]: Integreringspolitikken i Norge skal bygge på norske verdier og grunnleggende menneskerettigheter. Samtidig som innvandringen gjør oss til en mer mangfoldig nasjon, ser vi også utfordringer, men vi må ikke glemme den kulturelle berikelsen som innvandring gir oss. Det gjelder kultur på mat- og musikkområdet.

Utfordringen er dette å komme i gang med arbeid. Arbeid er inngangen til deltakelse i samfunnet og bedre levevilkår, og det er bekymringsfullt at tall fra Nav viser at arbeidsledigheten blant første generasjons innvandrere er tre ganger så høy som hos befolkningen for øvrig. Det er videre skremmende at kun seks av ti innvandrere som har fullført et introduksjonsprogram – det går gjerne over to år – går ut i arbeid. Vi kan ikke på sikt ha et samfunn hvor en stor andel av nyankomne blir stående utenfor arbeidslivet og blir helt avhengig av trygdeytelser for å leve.

Vi vet at en negativ sosial arv er en veldig tung bær å bære. Det er vanskelig for unge å komme ut av en kultur der foreldrene ikke er i arbeid, ikke deltar i samfunnet og har sviktende norskkunnskaper. Det er rett og slett en fattigdomsfelle. Det gir et utenforskap, og vi ser særlig at gutter med innvandrerbakgrunn dropper ut av videregående og havner i Nav-statistikk eller blir gående og drive og kommer inn i gjenger.

Regjeringen har tatt noen viktige grep. Blant annet har man en effektiv integreringspolitikk i stortingsmeldingen som omhandler mange tiltak, bl.a. egne integreringsmottak for dem som har fått opphold, og for dem som man tror med stor sannsynlighet skal ha opphold. Men vi har en jobb å gjøre. Kommune, lokalt næringsliv og Nav må samarbeide mye tettere med mottakene og de nyankomne, slik at de kommer raskere ut i arbeid, gjerne gjennom arbeidsrettede tiltak i samarbeid med

lokale arbeidsgivere. Introduksjonsprogrammet må bli mye mer fleksibelt, individuelt og tilpasset, slik at man faktisk får brukt sin kompetanse.

Drammen er en kommune som også ble nevnt fra talarstolen her i går, som har fått mye ros for sitt integrerings- og inkluderingsarbeid i barnehager og skoler. Det er med stolthet jeg kan si at min hjemby var først ute med gratis kjernetid i barnehage for barn av familier med lav inntekt. Men ordningen førte også med seg aktivitetsplikt for foreldrene, bl.a. deltakelse på norskkurs. Da er det ganske forstemmende at Arbeiderpartiet – som i går var rasende for at kvinner ikke kom i arbeid – stemte mot aktivitetsplikten.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:31:10]: Utfordringane i samfunnet vårt rykkjer stadig nærmare. Talet på eldre skyt fart. Det hastar å nå Stortingets mål om utsléppskutt. Delen av vaksne i jobb er fallande. Lenge har vi kunna seie i Noreg at vi lever ikkje av olje, vi lever av arbeid – kvarandre sitt arbeid.

Etter fire år med Høgre og Framstegspartiet i regjering er dette mindre sant enn før. Regjeringspartia var veldig høge i hatten då dei tok over i 2013. Dei harselerte med det dei kalla raud-grøn overbodspolitikkk og lovde dyrt og heilag å vise evne til prioritering. Men så skjedde ikkje. Denne regjeringa har sett rekord i overbodspolitikkk og oljepengebruk, knust sparegrisen og prioritert politikkk som ikkje fungerer. Dei neste fire åra kan ikkje bli som dei fire siste. Det er no regjeringa for alvor blir sett på prøve. Framover skal vi løyse større oppgåver med mindre pengar.

Det blir sagt frå talarstolen i denne debatten, gjerne frå høgrepertia, at veljarane har talt. Det stemmer. Som eit resultat av det står dei borgarlege partia svakare enn før, og den raud-grøne sida har styrkt seg. Det er no eit anna fleirtal i Stortinget og ei regjering som reelt er i mindretal. Då er det både vårt privilegium og vår plikt som opposisjon overfor veljarane å etablere nye fleirtal når det er mogleg. Dei moglegheitene kjem Arbeidarpartiet til å fortsetje å bruke, innanfor det handlingsrommet som er mogleg å finne i kvart enkelt statsbudsjett.

For Arbeidarpartiet er eit ansvarleg parti. Vi har i fire år lagt fram alternative budsjett med stram disiplin, med inndekning for kvart eit forslag og kvar ei krone, og slik vil vi fortsetje. Vår linje i opposisjon blir nettopp det: ansvarleg og konstruktiv. Men ho blir også kritisk. Vi kjem ikkje til å behandle regjeringa med silkehanskar framover. Erna Solberg merka det i dag med fedrekvoten og vil også framover få sjå at stortingsfleirtalet kan velje ein annan politikkk enn regjeringa ønskjer, fordi fleirtalet i Stortinget ikkje lenger ligg til høgre for Høgre.

Med eit svekt fleirtal i Stortinget skjønar eg at regjeringa er bekymra for om ho får gjennomført sin politikk. Men regjeringa kan altså skulde seg sjølv. Mange av forlika frå førre periode, som politireforma, er forvalta på ein svært dårleg måte.

Likevel: Arbeidarpartiet skal vere med på forlik der det er naturleg, fordi få parti har eit så romantisk forhold til kompromiss og forlik som vi har. Men ein kjem til å merke at framover vil vi stille tøffare krav for å vere med, og forlika må speile det reelle fleirtalet i Stortinget, ikkje vere på høgrepertia sine premissar.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:34:26]: Innledningsvis vil jeg gratulere alle representanter og ikke minst presidentskapet med valget. Jeg vil også benytte anledningen til å få takke velgerne i Finnmark for tilliten de har gitt meg.

Det er historisk at det minste partiet i en mindretallsregjering leverer så godt som Fremskrittspartiet har gjort. Det har velgerne merket, og de er fornøyd med det Fremskrittspartiet har levert: lavere skatter og avgifter, en historisk satsing på vei og bane, en streng innvandringspolitikk og ikke minst en trygg og forutsigbar økonomisk styring av landet. Vi har styrt landet trygt, og det skal vi fortsette med.

Jeg har vært så heldig å få plass i transport- og kommunikasjonskomiteen, og det er et område som er viktig for alle fylker, ikke minst for mitt eget hjemfylke, Finnmark. Vi opplever nå en historisk satsing på NTP, en satsing som det skal bli spennende å være med og følge opp.

God infrastruktur og kommunikasjon er viktig for å utnytte det potensialet som ligger i Finnmark – for Finnmark er mulighetenes fylke. God infrastruktur og kommunikasjon er viktig for å sikre og trygge de etablerte næringene og arbeidsplassene i Finnmark og ikke minst legge forholdene til rette for nye næringer og arbeidsplasser i landets nordligste fylke. Innen turisme og mineral- og petroleumsnæringen vil vi i årene framover se en betydelig økt satsing i nord med Fremskrittspartiet i regjering.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet mener at de tapte valget fordi de var utydelige. I hjemfylket mitt, Finnmark, opplevde vi det ikke sånn. Vi opplevde at Arbeiderpartiet var svært tydelig på at skattene og avgiftene skulle økes, og velgerne var like tydelige på at det ønsket de ikke.

Senterpartiet har de fire siste årene malt et kullsvart bilde av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Det var ikke måte på hvor galt det skulle gå. Senterpartiet fryktet i 2013 dramatiske konsekvenser for landbruket, da de varslet matkrise og en rasering av landbruket. I landbruket ser vi i dag ny optimisme: Det legges ned færre gårds-

bruk nå enn da Senterpartiet hadde landbruksministeren, selvforsyningsgraden øker, vi produserer mer mat, og vi er nå selvforsynt med lam.

Det manglet heller ikke på skremselspropaganda fra venstresiden om hvor galt det skulle gå med norsk økonomi dersom Fremskrittspartiet kom i regjering. Kommuneøkonomien under denne regjeringen er så god som den ikke har vært siden forrige årtusen. Det satses enormt på å bygge vei og jernbane i distriktene, og vedlikeholdsetterslepet er for første gang på lang tid redusert. Etter tiår med økende vedlikeholdsetterslep er skuta nå snudd. Mye gjenstår før veiene er i den standen Fremskrittspartiet vil ha, men kursen er nå riktig.

Velgerne viste tydelig at de var lei svartmaling og ville heller ha gulmaling til å male midtstriper på nye og vedlikeholdte veier som regjeringen og samferdselsministeren leverer i et stadig høyere tempo.

Velgerne ønsket fire nye år med Fremskrittspartiet.

Jon Gunnes (V) [12:37:35]: I regjeringens melding om rikets tilstand ble det nevnt at infrastrukturen skal være effektiv og moderne. Venstre skal bidra på dette området. Innenfor transportsektoren har vi en fantastisk mulighet til å løse våre egne utfordringer innen klimagassutslipp, og ved å utvikle og ta i bruk rett teknologi kan vi bidra til mindre utslipp langt utover våre egne grenser. Stortinget og regjeringen må ha klare mål. Man må sette et årstall, f.eks. for når diesellokomotivene skal erstattes. Vi må ha elektriske lokomotiv på alle togstrekninger.

Elektrisiteten i Norge er fornybar, og i hovedsak kommer den fra vannkraft – og lite grann vindkraft. I dag henger vi opp ledninger i lufta for å forsyne lokomotivene med energi. Det er dyrt å bygge og å drifte, og særlig vakkert er det heller ikke. I framtiden tar vi med energien på toget, enten med batterier eller hydrogen som kan brukes til å produsere elektrisitet gjennom brenselcelleteknologi. Venstre har stor tro på at denne teknologien kan brukes snart. Tyskland tester jernbanestrekninger med hydrogen i dag. Både Nordlandsbanen, Rørosbanen og Raumabanen må nå slutte å bruke diesellokomotiv og gå over til fornybar energi. Norge har kompetanse, ikke minst i min hjemby Trondheim, til å forske, teste og levere løsninger. Venstres oppfatning og mål er at diesellokomotivene bør være på museum innen ti år.

Bare fossilfrie biler skal kunne selges innen 2025. Det er vi alle enige om. Og biogass og batteridrift av bussene må nå forlanges i alle nye anbudsperioder. Biogassbussene i Trondheim og i flere andre byer er ferdig testet, og biogassproduksjonen i Norge er snart stor nok, og den er miljøvennlig. Vi må bare si: Kjør på!

Fergene likeså: Elektriske ferger, eller kanskje hydrogen, bør være et klart krav på alle strekninger. Det er in-

gen tid å miste. Luftfartsselskapene er nå åpne for innblanding av bærekraftig, biobasert energi. Håpet er selvfølgelig batterifly om 10–15 år. Det skjer mye i den sektoren.

Men hva med å sette et årstall? Innen 2035 skal alle fly bruke fornybar energi i Norge! Da gir vi et klart signal til produktmarkedet, forskerne og passasjerene. Vi må alle ha trua!

Sandra Borch (Sp) [12:40:54]: Det siste året har vært preget av mange harde debatter rundt Forsvarets langtidspan. En av de mest omtalte sakene har vært hovedbase for helikopter på Bardufoss. Senterpartiet har kjempet og kjemper fortsatt for at hovedbasen for helikopter skal være på Bardufoss.

Derfor blir det spennende å se hva som blir lagt fram førstkommande fredag når landmaktutredningen legges fram. Flere partier har i valgkampen signalisert at hovedbase for Bardufoss er viktig for dem når landmaktutredningen skal vedtas. Senterpartiet forventer nå at disse partiene følger det opp i Stortinget.

Senterpartiet har vært tydelig og er tydelig på at Bardufoss må ha egnede helikopter for Hæren. Å ta fra Hæren Bell-helikoptrene er en svekkelse av det norske Forsvaret generelt, og av Forsvaret i Nord-Norge spesielt.

Det er mange grunner til at Senterpartiet har doblet sin oppslutning i Nord-Norge. En av dem er nedbyggingen regjeringen har vedtatt av Forsvaret i nord, hvor Senterpartiet har vært og er en tydelig motmakt. Det finnes ingen moderne hær i verden i dag som ikke har funksjonelle helikopter tilgjengelig. Bell-helikoptrene gir Hæren mulighet til hurtig forflytting av soldater til viktige posisjoner i terrenget. Helikopter er kort og godt en avgjørende kapasitet. Norges langstrakte land og vår geografi med fjell, fjorder og daler gjør det svært vanskelig for Hæren å operere uten denne kapasiteten. Det har vært mye snakk om at NH90-helikopterene vil kunne utføre oppdrag som Bell-helikoptrene har i dag. Dette er helikopter til kystvakten og Marinen, men de er ikke en erstatning for Bell-helikoptrene, og det må man være tydelig på i denne debatten.

Senterpartiet er også tydelig på at bevilgningene til Forsvaret må økes, og har som eneste parti fremmet forslag om at Norge må leve opp til sine forpliktelser overfor NATO og øke investeringene og bevilgningene til Forsvaret, slik at de utgjør 2 pst. av bruttonasjonalprodukt.

Nordområdene er landets viktigste utenrikspolitiske interesseområde både på grunn av den sentrale geografiske beliggenheten og ressursene som finnes i området. Dette ligger ikke til grunn for regjeringens utforming av Forsvarets kapasitet og struktur. For å sikre norske interesser er det nødvendig at våre militære kapasi-

teter er tungt til stede. Senterpartiet ser med bekymring på at langtidspanen flytter tyngdepunktet av den samlede militære aktiviteten ut av nordområdene. Langtidspanen svekker Forsvarets tilstedeværelse i nord og gjennom dette også Norges evne til å forsvare seg.

Om Forsvaret fortsatt skal være et tyngdepunkt i nord, må vi bevare viktige baser i Nord-Norge som gjør oss i stand til å forsvare oss. Dette blir viktig for Senterpartiet når landmakten nå kommer. Da må helikopterbasen på Bardufoss prioriteres og videreføres.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:44:26]: Dessverre gikk ikke valget slik vi hadde håpet, og nå venter fire nye år i opposisjon. Men én ting er sikkert: Arbeiderpartiet skal være en konstruktiv og tydelig stemme på Stortinget. Arbeiderpartiet skal fortsette å utvikle og stemme for god politikk som svarer på de utfordringene som folk faktisk møter i hverdagen.

Både Norge og verden er i utvikling, og det gir nye muligheter og utfordringer. En av de mulighetene ligger i teknologi, og her er Norge i særstilling. Men det krever en aktiv politikk, det krever næringsutvikling, og det krever en reell vilje til å satse på livslang læring. Arbeiderpartiet har sammen med fagbevegelsen alltid kjempet for at det skal være mulig å lære nytt og delta i arbeidslivet. Slik skaper vi trygge og nye jobber.

Borregaard i Sarpsborg er på mange måter kronemplett på en bedrift som har gått fra å være en gammel industribedrift til en topp moderne kompetansebedrift uten strekk i laget. Det har ikke kommet av seg selv.

Vi vet at trepartssamarbeidet er helt avgjørende om Norge skal lykkes. Når arbeidstaker, arbeidsgiver og det offentlige trekker i samme retning, er vi helt uslåelige. For å nå dette må vi holde fanen høyt for trygge arbeidsplasser og et seriøst arbeidsliv. Det må være mulig for den enkelte å tilegne seg ny kunnskap, og nettopp derfor har Arbeiderpartiet tatt til orde for en kompetansereform for læring i arbeidslivet.

Etter fire år med Høyre–Fremskrittspartiet-regjering er arbeidsmiljøloven svekket, og trepartssamarbeidet og den norske modellen har ved flere anledninger blitt forsømt. Jeg frykter at vi kommer til å se mer av den samme politikken i denne perioden. Men hvem vet? Vi har fortsatt til gode å få presentert regjeringens politikk.

La meg understreke: Vi trenger mer felleskap, og ikke mindre, hvis vi skal løse morgendagens utfordringer.

Marianne Haukland (H) [12:46:59]: Norge er et godt land å bo i, men vi må ikke gå i den fellen å tenke at vi har det så bra at vi skal konservere samfunnet, eller være destruktive i møte med endringsmuligheter og eventuelt spre frykt for endringer. Jeg ønsker å påpeke at frykt for endringer har preget valgkampen i nord. Men frykt for endring endrer ikke den situasjonen vi

kommer opp i i 2025, der prognosene viser at utgiftene til staten øker mer enn inntektene.

Norge må endre seg – for å kunne bevare det som er godt med Norge. Vi må skape et bærekraftig velferdssystem som fungerer også i framtiden, slik at framtidige generasjoner kan dra nytte av det vi har dratt nytte av, som gjør Norge til et av verdens beste land å bo i. Det skal vi ta vare på.

Vi har utgifter til statsbudsjettet som vokser raskere enn inntektene gjør. Det er politisk latskap kun å foreslå skatteendring som en løsning på dette problemet. Det gagnar ikke kjøpekraften til forbrukerne, og det rammer også bedriftene, med dårligere rammevilkår. Derfor trenger Norge nå politikere som ønsker å tenke nytt for å øke det økonomiske handlingsrommet vi har, og berede grunnen for en bærekraftig velferd. Vi er i en prosess nå der vi må modernisere og investere for framtiden.

Vårt velferdssamfunn handler også om vår følelse av trygghet – det å vite at det er noen der når det virkelig gjelder. Regjeringen har i denne perioden jobbet for at uttrykningstiden til politiet skal gå ned, og at politiet skal være raskere på plass når det trengs at de er der. Det har betydning for vår trygghetsfølelse. Jeg får ikke mer trygghet av å vite hvor mange lensmannskontor det er i Finnmark. Men jeg føler meg trygg når flere politifolk er på hjul og det legges til rette for at politibilen er en effektiv arbeidsplass for polititjenestemenn. Dette klarer man å få til ved at man ved politireformen legger til rette for at det frigjøres ressurser i budsjettene, og prioriterer å ansette flere politimenn med bedre utstyr.

Å se annerledes på norgeskartet gir også rom for å endre Kommune-Norge og regionene. Det å stå rakrygget i en regionreform handler om en erkjennelse av at en ny region ikke handler om å legge ned Finnmark, men om å lage en region som er bedre rustet til å ta på seg nye oppgaver.

Aleksander Stokkebo (H) [12:50:16]: I en urolig verden er Norge en trygg havn med god velferd og et sterkt sosialt sikkerhetsnett. Men selv om vår havn er lun, blir vi påvirket av det som skjer i verden rundt oss. Fallet i oljeprisen fikk store konsekvenser for mange, spesielt på Sør- og Vestlandet og i mitt eget hjemfylke, Rogaland. Mange opplevde usikkerhet, 50 000 mennesker mistet jobben. Høyre begynte omstillingen for flere arbeidsplasser den dagen vi kom i regjering. Det blir nå forsket mer, og skattene går ned. Forfallet på vei og jernbane blir redusert, og investeringene er rekordhøye. De store pengene går til investeringer i kunnskap, samferdsel og innovasjon.

Vi ser at Høyres løsninger virker. Arbeidsledigheten går ned, veksten går opp, og det skapes flere jobber. Flere unge får arbeid, og Rogaland er faktisk det fylket i landet

med flest nye gründerbedrifter. Optimismen er på vei tilbake, og i valget sa folk nei til tom kritikk og svartmalning og ja til et borgerlig flertall som jobber hardt for å få flere i jobb.

Skal vi lykkes, må vi for det første ta vare på de arbeidsplassene vi allerede har. Norsk olje og gass vil fortsatt være vår største og viktigste næring i mange tiår framover – fordi produksjonen her er renere enn ellers i verden, fordi særlig gass utkonkurrerer skitten kullkraft på kontinentet, fordi næringen bidrar til hundretusenvis av arbeidsplasser og tusenvis av milliarder til vår felles velferd. Samtidig må vi bruke det oljeeventyret har lært oss, til å skape flere grønne arbeidsplasser. Stavanger-regionen har alle forutsetninger for å lykkes videre som Norges energihovedstad, og Sør- og Vestlandet vil fortsatt være en kraftig motor i norsk økonomi.

Med grunnlag i sterke og stadig sterkere universitets- og forskningsmiljøer skal vi skape et Norge med flere ben å stå på.

Trygghet for arbeid handler om livskvalitet og mestring for den enkelte, gleden ved å få ta del i et fellesskap, å kunne stå opp hver morgen og vite at man trengs. En av våre viktigste oppgaver er å hjelpe dem som står utenfor, inn i varmen. Vi gir oss ikke før alle som vil jobbe, har jobb.

Petter Eide (SV) [12:53:38]: Kjære president, først: Gratulerer med presidentplassen.

Jeg skal følge opp saken rundt norsk atomvåpenpolitikk, som jeg også nevnte i et par replikkvekslinger i går. Som alle vet: I juli i år ble en traktattekst som legger opp til et forbud mot atomvåpen, vedtatt med 122 stemmer i FN. Traktaten legger opp til en balansert og gjensidig nedrustning for verdens ni atomvåpenstater. Med utgangspunkt i det fikk ICAN i forrige uke svært gledelig Nobels fredspris.

Det er faktisk sånn i Norge at fredsprisen til ICAN og arbeidet for et forbud mot atomvåpen er noe den norske regjeringen synes å være imot. Regjeringen er tydelig på at den ikke på noe vilkår vil at Norge skal slutte seg til det internasjonale forbudet. Dette er paradoksalt, for samtidig sier regjeringen at den er mot atomvåpen – men den ønsker ikke å slutte seg til den viktigste historiske prosessen for avskaffelse av atomvåpen. Hovedbegrunnelsen er at regjeringen mener at atomvåpenforbudet ikke er forenlig med NATO-medlemskapet. NATO skal ha atomvåpen så lenge andre land har det, sier de.

Likevel: Traktatteksten er nå lagt ut til signering og vil bli et internasjonalt forbud i løpet av 2018. Da blir et folkerettslig forbud innført, uansett hva Norge måtte mene og finne på. Norge er på tapersiden i denne saken.

Vi mener at et forbud som er støttet av to tredjedeler av verdens land, vil legge et betydelig normativt og poli-

tisk press på atomstatene. SV mener derfor at Norge skal bidra i det presset og være en pådriver, både internasjonalt og innenfor NATO, for avskaffelse av atomvåpen. Det vil være å plassere Norge på den moralske og riktige siden av historien.

Vi har derfor levert inn et forslag hvor vi ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget hvor de kan se nøye på muligheten for norsk tilslutning til den traktaten. Vi mener at regjeringen skal se på de juridiske og de alliansepolitiske konsekvensene av en eventuell tilslutning. Vi mener også at denne utredningen som regjeringen skal komme tilbake med, også skal si hva det betyr for Norge ikke å tilslutte seg dette.

Vi ber også om at Norge skjeler til hva som skjer i andre land. NATO-landet Nederland var innledningsvis med på dette arbeidet i FN, og nå i ettertid har regjeringen i NATO-landet Italia startet en prosess med det samme utgangspunktet som det vi ber den norske regjeringen om. Vi mener det er fullt mulig å gå inn i dette, og vi mener at regjeringen må se på disse mulighetene og ikke avvise dette i utgangspunktet.

Bente Stein Mathisen (H) [12:56:55]: Regjeringen Solberg fikk fornyet tillit ved valget. Det betyr at folk er fornøyd med hvordan landet styres. Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har levert. Vi har vist vilje og evne til å modernisere offentlig sektor og gjennomføre nødvendige reformer. Flertallet av velgerne ville ikke ha en annen retning i politikken. De ville ha Erna Solberg som statsminister.

Høyre er opptatt av trygghet og forutsigbarhet. Vi vil fortsette med en politikk som tar ansvar for helheten, føre en ansvarlig økonomisk politikk som sikrer konkurransekraften, legger til rette for høy sysselsetting og en bærekraftig velferd.

Vi har fire krevende år bak oss, med et stort fall i oljeprisen, med påfølgende høy arbeidsledighet i oljenæringen og en historisk høy tilstrømming av flyktninger og migranter. Tiltakene som regjeringen satte inn, har gitt resultater. Optimismen er nå heldigvis tilbake i norsk økonomi, ledigheten er på vei ned, og veksten er på vei opp.

Flere har tatt til orde – i løpet av denne debatten – for den store utfordringen vi har i dagens Norge ved at altfor mange i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Det må vi jobbe bedre med! Alle som kan jobbe, må få mulighet og hjelp til å komme i jobb. Høyre vil at trygdeordningene blir mer arbeidsrettet, slik at flere kommer inn i arbeidslivet. De som er for syke til å arbeide, skal selvsagt ikke presses ut i jobb. De skal oppleve en god inntektssikring i form av uføretrygd. Men det er mange som mottar trygd, som ønsker å ta i bruk arbeidsevnen de har. Alle trenger ikke jobbe hundre prosent. Det kan

også hende at noen trenger omskolering til et annet yrke, som gjør at det går an å komme i jobb igjen.

Jeg er spesielt opptatt av alle de unge som faller utenfor arbeidslivet. Jeg var på besøk hos Ung i Jobb i Bærum for et par måneder siden. Det er et samarbeidstiltak mellom Bærum kommune, Akershus fylkeskommune og Nav i Asker og Bærum. Her kan unge arbeidsledige komme innom helt uanmeldt og snakke med gode rådgivere som hjelper og bistår ungdom som ikke har noe å gjøre. Prosjektet kan vise til kjempegode resultater. De lykkes med å få 70 pst. av ungdommene ut i lønnet arbeid. Av disse er det 16 pst. som kombinerer jobb og utdanning. Det var fantastisk å snakke med ungdommer som strålte fordi de endelig hadde kommet i jobb og opplevde at det var bruk for dem.

Det er viktig å ta i bruk alle gode krefter og sette inn tiltak tidlig, slik at ungdom som strever med å få et fotfeste i arbeidslivet, ikke mister motivasjonen og gir opp. Et samarbeid mellom kommunen, fylket og Nav, slik som Ung i Jobb i Bærum, er et forbilledlig eksempel som andre bør lære av. Slike tiltak heier Høyre og regjeringen på.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:59:59]: Det er med stor ydmykhet en beiting står her og skal kommentere trontalen og rikets tilstand. Men som Pippi sa: Dette har jeg aldri gjort før, så det får jeg sikkert til.

Senterpartiet ønsker seg et samfunn med levende folkestyre, rettferdig fordeling og god forvaltning. Da må vi ta inn over oss alvoret og omfanget av Pippis utsagn. Tenk hvor ofte elever i skolen møter teori og praksis i situasjoner de aldri før har møtt på sin vei.

Alle elever fortjener lærere som ser dem, og ingen lærere fortjener å være kasterbatter, der politikerne stadig vekk skal revolusjonere skolehverdagen ved å endre lærerutdanningen og kompetansekravene for deres yrke. Lærerne fortjener tid og tillit til å utøve sitt største ønske, nemlig å ruste sine elever for framtiden – å kvalifisere alle elevene til å ha Pippis pågangsmot.

Senterpartiet mener at praktisk og teoretisk kunnskap og kompetanse trengs: yrkesfag, realfag og humaniora. Det må være rom for dem som er gode både med hender og med hode. Vi ønsker både framtidige fagarbeidere og akademikere fra videregående skoler. Det er trist å ha vært vitne til at Høyre og Fremskrittspartiet, med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti, har fått styre landet i feil retning. Grunnskole og videregående opplæring er blant kommunenes og fylkenes kjerneoppgaver. I stedet for å styrke selvråderetten og handlingsrommet til våre lokale forvaltningsnivåer har regjeringen drevet rovdrift på kommunene og fylkene. Resursene vi har lokalt, burde ikke gå til strukturreform,

men til å løse lokale utfordringer, utfordringer som mangel på faglærte i skolen.

Høyres tiltak for avskilting av lærere, økte karakterkrav for opptak til lærerutdanningen og prioritering av karakterer på en prøve eller utskrift, framfor individuelle framskritt, er blant tiltakene som er feil dersom vi skal ha en bedre skole for elevene.

Senterpartiet vil heller gi lærerne tillit samt øke lærertettheten for å gi lærerne bedre tid til dedikert og tidlig innsats for elevene i klasserommet. Nasjonale, tydelige mål skal bli fulgt opp av lokale virkemidler og tiltak for å nå dem. Senterpartiet vil forenkle vurderingsforskriften og begrense testingen til det lærerne trenger for å ha et godt vurderingsgrunnlag. Senterpartiet vil ha et reelt utdanningstilbud over hele Norge, med kommuner og fylker med økonomisk handlingsrom. Yrkesfageløyer må få økt utstyrsstipend og lærlingplass.

Dette og mye mer har jeg fått et sterkt mandat for fra Oppland, Valdres, Øystre Slidre og Beito for å kjempe for. Arbeidsplasser, næringsliv og utvikling i hele Norge avhenger av at vi har en utdanning som gir oss flere med pågangsmotet til Pippi.

Kjartan Berland (H) [13:03:18]: Ein velfungerande kommunesektor er avgjerande for ei god utvikling av velferdssamfunnet. For Høgre handlar dette om å styrkja det lokale sjølvstyret og sikra gode tenester for innbyggjarane. Her vil sunn og god økonomi for kommunesektoren, i kombinasjon med ei fornuftig oppgåvedeling mellom staten, regionar og kommunar, vera viktige faktorar. Det økonomiske resultatet frå landets kommunar viser at kommuneøkonomien samla sett sjeldan har vore så god som me har sett dei siste åra.

Før sommaren vart det vedteke at 121 kommunar slår seg saman til 47 nye kommunar. Dei fleste av desse samanslåingane har bakgrunn i gode samtalar mellom nabokommunar. For heile Kommune-Noreg bør dette arbeidet halda fram med vurderingar om ytterlegare samanslåingar. Gode lokale prosessar er viktig, men det er etter mi meining Stortinget som har det overordna ansvaret for å sikra at me har ein forvaltningsstruktur som er føremålstenleg for heile landet.

Kommunane som skal slå seg saman, er godt i gang med det praktiske arbeidet for å etablere nye kommunar. Tida er knapp, og det er store oppgåver som er lagde til lokalpolitikarar og administrasjon i dei kommunane som er omfatta av vedtaket om samanslåing.

Nye omkampar og spekulasjonar om Stortingets vedtak frå juni står seg eller ikkje, trur eg ikkje Kommune-Noreg er tent med. Eg meiner dette faktisk skapar meir uro og usikkerheit blant kommunane som no er inne i arbeidet med gjennomføring av samanslåingsprosessen.

I denne samanhengen synest eg det var godt å høyra representanten Bollestad frå Kristeleg Folkeparti som i gårdagens replikkordskifte var tydeleg på at Kristeleg Folkeparti ikkje vil gå for reversering av tidlegare vedtak om kommunesamanslåingar.

Kommunane står framføre store utfordringar med fleire og meir komplekse oppgåver. Høgre meiner det er viktig å fornya kommunesektoren for dermed å gjera Kommune-Noreg i stand til å møta morgondagens utfordringar. Meir komplekse oppgåver og forventningar til det kommunale tenestetilbodet, som aukar i takt med levealder og levestandard, betyr at samfunnet endrar seg. Ei slik samfunnsending betyr også at me må gjera Kommune-Noreg i stand til å løysa desse oppgåvene i åra framover.

Det er viktig at arbeidet med kommunereforma held fram i tida som kjem. Ein velfungerande kommunesektor er avgjerande for ei god utvikling av velferdssamfunnet.

Mona Lill Fagerås (SV) [13:06:25]: Jeg er nødt til å snakke om mitt vakre Lofoten igjen. Innbyggerne i Lofoten er ganske tydelige på hva de mener om oljeboring. InFact gjennomførte i august en meningsmåling hvor 76 pst. av de spurte svarte at de var imot oljeboring i disse sårbare områdene.

Vi høster av en fornybar ressurs som gjennom tusenvis av år har vært grunnmuren for bosetting og næringsutvikling i hele landsdelen, som skaper tusenvis av arbeidsplasser og skaffer næringsrik mat på bordet til millioner av mennesker i hele verden. Fisk er Norges nest største eksportnæring.

Havet utenfor Lofoten og Vesterålen er unikt. Verdens siste store torskebestand gyter her, og 70 pst. av alle fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet bruker dette området i en eller annen fase av livet sitt. Det er vi i Norge, vi i denne salen, som har ansvaret for å forvalte disse ressursene også i framtiden.

Denne vellykkede sameksistensen mellom mennesker, naturressurser og miljø er også grunnlaget for reiselivsnæringen. En spektakulær natur gir uante muligheter for naturopplevelser, og turistene strømmer til, sommer som vinter.

Oljeindustrien representerer en alvorlig trussel mot disse fornybare naturverdiene. Seismikkskyting skremmer fisk, skader egg og larver og forstyrrer livsmiljøet i havet. På den smale kontinentalsokkelen utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er det ikke plass til både oljeindustri og fiskeri. Oljeaktiviteten vil gå på bekostning av fiskeriene.

Forurensning av fiskefeltene og faren for større utslipp er økende og bekymrer bl.a. Petroleumstilsynet. Det burde bekymre mange flere, ikke minst Høyre,

Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Disse tre partiene velger å bagatellisere alle advarsler og går inn for å åpne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeselskapene, selv om et flertall både lokalt, regionalt og nasjonalt sier nei.

For SV er det sånn at vi mener det er på tide at denne salen setter en strek over denne debatten en gang for alle – et syn som altså et stort flertall av dem som bor der, deler.

Aleksander Stokkebo (H) [13:09:34]: Høyre jobber for et samfunn med muligheter for alle – et samfunn hvor det ikke skal ha noe å si hvem du er, eller hvor du kommer fra, der alle skal ha de samme mulighetene til å lykkes. Sammen med dyktige lærere er regjeringen i gang med å skape en kunnskapsskole med muligheter for alle. Etter fire år med en kunnskapsminister fra Høyre er norsk skole på rett vei. Elevene lærer mer, de er mer til stede i klasserommet, og flere fullfører videregående.

Vi vet at elever som ikke fanges opp tidlig, risikerer å oppleve nederlag på nederlag gjennom skoleløpet og ofte dropper ut. Derfor er det så viktig at vi setter inn innsatsen tidlig. Vi har startet arbeidet, og tidlig innsats er en av hovedsatsingene for kommende periode. Vi skal sørge for at gutten på bakerste rad aldri gir opp.

Helt side finanskrisen har stadig flere unge blitt stående utenfor arbeid og utdanning. Tusenvis har stått uten fullført videregående og uten retten til å gjøre noe med det. De har rett og slett falt mellom to stoler – ungdomsretten og voksenretten. Gjennom regjeringens melding om livslang læring har vi nå endret opplæringsloven, slik at de unge får rett til å fullføre videregående. Det gjør at de kan komme seg i videre utdanning og ut i arbeid. Det gir selvstendighet og verdighet for den enkelte.

I Rogaland syntes vi at det var et så godt tiltak at vi valgte bare å gå i gang. Vi kan allerede se de første resultatene. Mennesker som tidligere var passivisert av systemet, har valgt å gripe muligheten – flere kommer i gang med hverdagen og får et bedre liv.

Vi bor i et land med små forskjeller og høy tillit mellom folk. For at det skal fortsette å være slik, må vi fortsette å skape en kunnskapsskole med muligheter for alle. Vi skal fortsette å satse på læreren, på tidlig innsats, på et yrkesfagløft og på flere tiltak for å redusere frafall i videregående skole. Sammen skaper vi kunnskapsskolen, der flere lærer mer og ingen blir stående igjen.

Elisabeth Fanghol (A) [13:12:26]: I Norge får vi stadig flere eldre i både antall og andel av befolkningen. Jeg opplever at det er en enighet i denne salen om at vi står overfor noen store utfordringer knyttet til framtidens eldreomsorg.

Når jeg ikke er her, er jeg sykepleier og jobber med eldre i Asker kommune. Hver eneste dag ser jeg de utfordringene kommunen står overfor som følge av at det blir flere eldre og flere med komplekse sykdomsbilder. Det er allerede nå en knapphet på ressurser i pleien, og det er kontinuerlig fokus på effektive og kostnadsbesparende løsninger. Det er allerede stor grad av endring fordi de stadig sykere beboerne våre trenger mer tid, mer tilstedeværelse, mer oppfølging og ikke minst mer kompetanse.

Allerede nå strever de mange steder med å rekruttere sykepleiere til kommunehelsetjenesten. Flere undersøkelser blant sykepleierstudentene viser at nyutdannede sykepleiere frykter at fagmiljøene er små, ansvaret stort og arbeidsoppgavene mange. Dette baseres på studentenes egne erfaringer gjennom praksis ute i kommunene. Denne trenden må vi få til å snu.

Høyre og Fremskrittspartiet har i denne trontaledebatten hatt et stort fokus på bærekraftig velferd, bruk av offentlige penger, at vi må sette tæring etter næring og få til smarte løsninger i offentlig sektor. Men hva betyr egentlig det? Det kan nesten virke som man tror at de ansatte i offentlig sektor kaster bort tid og penger ukritisk når de er på jobb. Det varsles av statsministeren tøfere tider og klare krav om effektivisering. Er det nå forventet at vi ansatte skal løpe enda litt raskere og få enda flere oppgaver på en allerede full liste? Det er ikke svarene på hva eldreomsorgen i Norge trenger. Med all respekt å melde mener jeg dette vitner om en fjernhet fra virkeligheten. Selv om det er hyggelig at regjeringspartiene har en sånn tillit til meg som sykepleier og min arbeidsevne, må jeg ærlig innrømme at jeg har mine begrensninger. Jeg klarer ikke å være på flere steder samtidig, jeg kan kun mate én beboer om gangen og dusje én beboer om gangen. Så mener kanskje Høyre og Fremskrittspartiet at det er smartere måter å gjøre dette på, men realiteten er at mange av oppgavene i eldreomsorgen er praktiske og mellommenneskelige. Skal vi effektivisere, handler det da om beinharde prioriteringer mellom beboere. Det går ut over noen.

Arbeiderpartiet anerkjenner at eldreomsorgen må videreutvikles i takt med samfunnet og veksten i andelen eldre. Der skal vi bidra konstruktivt med vår politikk for hvordan vi skaper trygg omsorg for alle. Men Arbeiderpartiet anerkjenner også at kvalitet koster, og forstår at god kvalitet på tjenestene også betyr nok ansatte til å gjøre jobben skikkelig.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:15:36]: Verden går ikke alltid framover. Vi møter ofte holdninger i samfunnet vårt som truer menneskeverdet. Vi er kjent med at jentebarn i India blir sortert bort på grunn av kjønn. Sortering av friske jenter skremmer oss, men dessverre

er det et godt eksempel på hvordan teknologien kan bli brukt mot mennesket og ikke for.

Teknologiske framskritt og medisinsk utvikling må alltid ha som formål å behandle og ikke sortere. Vi har aldri i menneskets historie hatt bedre forutsetninger for å beskytte menneskets ukrenkelige verdi. Kunnskapen gir oss mulighet til å hjelpe og behandle langt flere og til å utvikle hjelpemidler for å sikre at alle mennesker kan få leve et selvstendig liv og kunne inkluderes i arbeidsliv, i samfunnsliv og ikke minst i sosiale sammenhenger.

Sortering av mennesker på grunn av enkelte egenskaper kan vi ikke tolerere i et åpent og liberalt samfunn, slik vi heller ikke tåler sortering på grunn av legning, rase eller kjønn.

Kristelig Folkeparti vil bekjempe sorteringssamfunnet. Medisinske framskritt må føre til bedre behandling og lindring av sykdommer, men vi vil være kritiske til endringer som kun har som formål å sortere bort mennesker på grunnlag av egenskaper.

Vi vil ha mer forskning for å verne livet, men sier klart nei til forskning for å framkalle det såkalte perfekte menneske. Vi sier klart ja til teknologisk utvikling av hjelpemidler for mennesker med nedsatt funksjonsevne, men et klart nei til å ekskludere mennesker fra samfunnet. Det er tid for å skape et samfunn med plass til alle.

Kristelig Folkepartis tros- og livssynspolitikk bygger på en grunnleggende overbevisning om den positive samfunnsbyggende kraften som ligger i vår kristne kulturarv og trosfellesskapene. Denne kraften har flere dimensjoner, den går bakover i tid, men Kristelig Folkeparti er også bevisst på at kristendommen også spiller en avgjørende rolle her og nå, både som en nøkkel til å forstå norsk kultur, språk og referanser og som selve grunnlaget for en levende kirke og menigheter over hele vårt land, ja langt utover landets grenser. Kristelig Folkeparti vil at kristendommen fortsatt skal være betydningsfull for kommende generasjoner, ikke bare som et kapittel i historiebøkene, men som en ressurs til livsmening og -mestring, etisk refleksjon og solidariske fellesskap. Derfor er regjeringens arbeid med den nye tros-samfunnsloven så viktig. Den vil legge premisser for hvordan politikken forholder seg til trossamfunn, ja til troende mennesker, og hvilken plass religionen skal ha i vårt samfunn.

Kjersti Toppe (Sp) [13:18:34]: «Et bærekraftig velferdssamfunn» var regjeringas overskrift i trontalen. Det er eit tilslørande uttrykk – det er ikkje konkret, det er ikkje målbart, og det kan tolkast på mange forskjellige måtar.

Senterpartiet vil ha eit trygt velferdssamfunn. Eit trygt velferdssamfunn får vi ikkje utan eit trygt helseve-

sen, og eit trygt helsevesen får vi ikkje utan ein faktabasert og ærleg debatt som gir grunnlag for felles verkelegheitsoppfatning. Og vi er langt frå der i dag.

VG påviste i fjor omfattande alvorleg og ulovleg tvangsbruk i norsk psykiatri. I 2015 var det 640 beltelegingar som var lovstridige eller problematiske, altså overgrep mot psykiatrispasientar. Stortinget vart gjort merksam på dette gjennom VG, ikkje av departementet. Det er ein skandale i seg sjølv. Spørsmålet er: Korleis kunne regjeringa ikkje vita? Kan vi stola på regjeringa sin omtale av norsk helsevesen? Eg meiner nei, og eg seier: Ære vera VG!

Stavanger Aftenblads reportasje om den såkalla glasjenta er eit anna eksempel. Fylkesmennene i Hordaland, Rogaland og Troms la i 2016 fram ein knusande granskingsrapport om glasjentas opphald under barnevernets omsorg. Jenta fekk ikkje ein oppvekst og ei omsorg som det vårt samfunn har slått fast at barn skal ha. Rapporten viste ikkje berre svikt i systemet, men han viste svik sett i system. Korleis kunne regjeringa ikkje vita? Kvifor vart Stortinget ikkje opplyst? Eg seier: Ære vera Stavanger Aftenblad!

TV 2 og Dagens Medisin var dei som avslørte det store ventelistejukset. Tusenvis av pasientar på interne, uoffisielle ventelister gav sjukehusa penare offisielle ventelistedatastatistikkar, men pasientane vart ikkje behandla raskare. Det vart påvist 160 000 forseinka pasientavtalar. Pasientar mista rett til behandling og fekk i staden ei meir uforpliktande frist til utgreiing. Men korleis kunne regjeringa ikkje vita? Praksisen måtte jo vera kjend for hundrevis av helseleiarar som departement og regjering omgåast med. Og eg seier: Ære vera TV 2 og Dagens Medisin!

I dag skal Stortinget røysta over eit forslag om å evaluere fastlegeordninga. Senterpartiets forslag vart røysta ned i vår. No vert det fleirtal på grunn av VG, for VG kartla i sommar fastlegesituasjonen i norske kommunar. Resultat var dramatisk: massiv rekrutteringssvikt i både store og små kommunar. Fastlegeordninga, grunnmuren i kommunehelsetenesta, held på å bryta saman. Korleis kunne statsråd Høie ikkje vita? Og igjen: Ære vera VG!

Noreg treng ein ærleg debatt om helsepolitikk, ein systemdebatt der vi har eitt krav, og det er at Stortinget vert informert av regjeringa om den reelle situasjonen i norsk helsevesen.

Åsunn Lyngedal (A) [13:22:01]: Jeg er opptatt av at Norges til enhver tid sittende regjering tar ansvaret for å drive en politikk som legger grunnlag for nye arbeidsplasser. Dagens regjering synes å lene seg på en blind tro på skattelettelse, men det skaper i liten grad jobber. Det vi vet om Høyre og Fremskrittspartiets skattelettelse-

ser, er at de omfordeler fra fellesskapet til dem som har mest fra før. Jeg etterlyser derfor en politikk som virker, slik at vi kan skape flere jobber og i hele landet. Det var lite innhold i trontalen fra Høyre og Fremskrittspartiet. Særlig var det skuffende lite politikk som kan skape arbeid i hele landet.

Da Arbeiderpartiet sist satt i regjering, satte vi i gang en kartlegging av mineralressursene i Norge. Det skapte forventninger, og kanskje særlig skapte det forventninger i Nord-Norge. Våre naboregioner i Sverige og Finland har nemlig i mye større grad oversikt over sine ressurser. De utvinner dem, og det skaper tusenvis av arbeidsplasser i vår naboregioner like over grensa fra fylket mitt, Nordland. I disse regionene er gruvedriften fundament for industri og livskraftige lokalsamfunn, og det gir arbeid i distrikter der det ellers hadde vært vanskelig å finne arbeid. Dette ønsker Arbeiderpartiet også for Norge.

Derfor prioriterer vi å kartlegge våre mineraler, og skuffelsen var stor i min landsdel da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen stanset kartleggingen som NGU holdt på med høsten 2015. Vi vil fortsatt foreslå å kartlegge. Det er utgifter som kan skape nye arbeidsplasser og legge grunnlag for framtidig velferd.

Vi trenger også en infrastruktur som bygger opp under muligheten til å drive lønnsom næringsutvikling, og vi trenger en infrastruktur som tar hensyn til klimaet vårt. Det ble med denne regjeringen vedtatt en nasjonal transportplan som for Nord-Norge er uten spor av å prioritere miljøvennlige alternativer for eksport av fersk fisk fra landsdelen. Det meste av fersk fisk fra Nordland og Troms eksporteres via Narvik på Ofotbanen gjennom Sverige. Her har regjeringen sviktet i å ta dialogen med Sverige for å sikre at denne eksporten har vekstmuligheter.

Sommeren 2014 kom samferdselsminister Solvik-Olsen til Narvik og erklærte for all verden, via NTB, at han skulle sikre kapasitet, han skulle bygge dobbeltspor på Ofotbanen. Transportetatene i begge land hadde pekt på mange mulige måter å realisere det på og flere som innebar store bidrag fra industrien. Så ble det stille. Arbeiderpartiet har forventninger om at regjeringen tar dialogen med Sverige og industrien om hvordan vi sikrer denne grønne transporten av fersk fisk for framtiden. Det vil skape trygghet for tilgang til markeder, slik at næringslivet kan gjøre sin jobb og øke produksjonen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:25:29]: For første gang på svært lenge er Senterpartiet i Finnmark representert på Stortinget. «Hva skjer i Nord-Norge?», heter en kjent bok skrevet av professor Ottar Brox. Den skapte i sin tid mye blest om vår nordlige landsdel, men den skapte ingen omveltninger den gang, og siden da har

mye galt gått i været. Som mange i denne salen vet, er det fisk som er vår viktigste levevei i Finnmark.

Mye er ikke forandret siden salige prost Petter Dass skrev «Nordlands trompet»: «Skuld' torsken os feyle, hvad havde vi da».

Statistikkens klare språk, New Public Management, er styringsverktøy, og statsråder fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet har vedvarende sluttet seg til markedsstyring med staten som bidragsyter. Fordeling av rettigheter i henhold til politiske vedtaksprosesser, som jo er lovens ordning, er vraket i departement med ansvar for folkets felles fiskeressurs. Fiskevær etter fiskevær er blakket for fiskerettigheter og står ribbet igjen.

Her er tallenes klare tale: Følgende kommuner har mistet kvoterettigheter i Finnmark i tidsrommet 2004–2015: Porsanger minus 25 pst., Nordkapp minus 10 pst., Alta minus 27 pst., Måsøy minus 16 pst., Kvalsund minus 77 pst., Hasvik minus 31 pst., Loppa minus 48 pst., Vardø minus 45 pst., Hammerfest minus 26 pst.

Det er ikke markedet som skal utpeke hvem som skal høste ressursene på vegne av fellesskapet. Det er eierne, dvs. vi alle, folket. I utallige offentlige dokumenter er det fastlagt at fisken skal gå til best betalte anvendelse. Fisken som tilhører folket, skal i land der folket bor, og skal der sikre sysselsetting og bosetting. Dersom fordelingen av kvotene ikke oppfyller dette helt grunnleggende formål, svikter fiskeriforvaltningen sitt ansvar.

Jeg skal i min periode som representant for Finnmark komme til å minne forsamlingen om tingenes tilstand i Finnmark. Senterpartiet vil fremme og støtte forslag som gir fisken tilbake til fiskevær, som fisken tilhører og har tilhørt – nå og i historisk tid.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [13:28:33]: La meg først få bruke muligheten til å takke de mange som ga sin stemme til Fremskrittspartiet i høstens valg. I mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, økte vi vår oppslutning i forhold til valget for fire år siden, noe jeg ser på som en god støtte for det vi har fått gjennomført i forrige periode, og som et tegn på at enda flere ønsker enda mer av våre politiske løsninger. Jeg kan forsikre om at jeg har alle intensjoner om å oppfylle akkurat det.

Mandagens trontale inneholdt mye godt, og jeg la merke til at Kongen framhevet det positive ved at vi i Norge har små forskjeller. Likevel vil jeg ta fram et område hvor vi opplever økende forskjeller. Antall barn og unge som skyves ut gjennom mobbing og utstøting, både i den generelle hverdagen og på sosiale medier, øker. Det er en utfordring vi som politikere ikke har lov til å overse, for det er en stor forskjell på å være innenfor eller å stå utenfor. Det ikke å få lov til å være med – å oppleve ikke å være inkludert eller en del av det samme so-

siale livet som andre på egen alder – gir ikke bare ungdom en utrygg hverdag, det skaper også utrygge ungdommer, som har en stor risiko for å utvikle psykiske problemer.

Det er flott at vi som politikere har blitt flinkere til å snakke om mobbeutfordringene i samfunnet. Det vi imidlertid ikke har vært gode nok på, er å møte de veldig mange som har blitt utsatt for mobbing. Effektene av å ha blitt mobbet er sterkere enn vi aner, og da må vi sørge for en god oppfølging og også at vi som voksne, vi som politikere, ser større på problemet.

Mellom 15 pst. og 20 pst. av norske barn og unge sliter med psykiske helseutfordringer. Mange av disse har vært utsatt for mobbing, og det er vår jobb å sikre at hjelpen de får, oppleves som trygg og god. Derfor må vi fortsette å styrke skolehelsetjenesten og sørge for at de også har kapasitet til å drive oppsøkende virksomhet. Men da må også kommunene følge opp og bruke økte midler på akkurat det.

En av de beste måtene å la noen utvikle en god psykisk helse på, er å la dem føle trygghet, og da må vi gjøre alt vi kan for at ingen utsetter dem for utrygghet. Mobbing er en ukultur – mobbing er ikke greit. Og vi som voksne må bli tøffere til å vise holdninger mot mobbing. Ingen i Norge skal bli påført helseskade fordi andre ikke har folkeskikk.

Kampen mot mobbing vil bli viktig for meg i mitt politiske arbeid i denne perioden. Det er kanskje ikke vanlig å bruke hele sitt første innlegg til å gå direkte inn på ett tema, slik jeg gjør i dag, men dette er den første muligheten jeg har til å gi beskjed om at jeg og mitt parti vil bruke mye av tiden som kommer, til å fokusere på psykisk helse for barn og unge.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:31:50]: Det kan se ut til at flertallet i Stortinget senere i dag vil vedta å øke fedrekvoten med fire uker. Det ser ut til at det er partiene Høyre og Fremskrittspartiet som ikke kommer til å støtte Arbeiderpartiets forslag. Arbeiderpartiet begrunner dette forslaget med likestilling, bl.a. I dag er foreldrepermisjonen likestilt. Mor har ti uker, far har ti uker, og når det gjelder resten av permisjonstiden, er det opp til familien selv å bestemme hva som passer best for dem.

Høyre ønsker at flere fedre skal ta ut mer permisjon enn kvoten tilsier. Tall fra Nav viser at fedrekvoten blir stadig mer populær, og at flere fedre tar ut permisjon utover kvoten. Ja, 2017 ser ut til å bli et toppår for fedre som tar ut mer enn fedrekvoten. Det er bra. All diskusjon om kvoter kan jo fort gjøre at fokuset fjernes fra den største delen av permisjonstiden, som er fellesdelen.

Vi i Høyre ønsker å gjøre det enklere for fedre å ta ut permisjon. Vi vil fjerne kravet om at fedre må gi en skriftlig begrunnelse for hvorfor de skal ta ut permisjon av felleskvoten, og vi ønsker at det skal jobbes med en total holdningsendring når det gjelder denne fellesdelen. Det kan jo ikke være sånn at i familier der far ønsker å ta en større del av kvoten, skal han oppleve nærmest å bli spurt om han vil ta av «mors del». Det er jo fellesdelen som familien skal dele.

Det er heller ikke sånn at staten vet hva som er best for hver enkelt familie. Det viktigste for oss i Høyre er at familien finner løsninger som er til det beste for dem og barnet. Høyres likestillingspolitikk baserer seg på familiens valgfrihet også. Det er en viktig verdi i seg selv at familiene kan bestemme selv, og at beslutningene om disse spørsmålene i størst mulig grad tas rundt middagsbordet og ikke i stortingssalen.

Vi tar i dag til etterretning at Stortinget med all sannsynlighet vedtar å øke fedrekvoten, selv om vi mener det innskrenker familienes valgfrihet. Men vi gleder oss samtidig over at stadig flere fedre tar ut fedrekvoten på dagens ti uker og tar ut mer av fellesdelen. Det er all mulig grunn til å være stolt over at vi faktisk bruker – jeg tror jeg har regnet meg riktig frem til – 50 mrd. kr i året for å legge til rette for at barn skal kunne ha foreldrene nær seg den første tiden etter fødsel eller adopsjon. Nærhet til mor og nærhet til far betyr mye for barns tilknytning i første leveår. Vi lever godt med at det er noe uenighet om innretningen av ordningen, men vi er glad for at vi har solide og gode ordninger for dette i Norge.

Erlend Larsen (H) [13:34:47]: «Det endrete sikkerhetspolitiske landskapet krever at vi tar bevisste valg for å ivareta norske interesser», sa Hans Majestet Kongen i sin tale mandag.

Situasjonen rundt oss endrer seg raskere enn det er mulig å endre Forsvaret. Derfor er det viktig å stanse forfallet og bygge det opp igjen. Det er når vi føler oss trygge, vi skal forberede oss på en utrygg verden. Demokratiet vårt er avhengig av et sterkt og troverdig forsvar. Forsvaret er fundamentet resten av samfunnet bygges på. Det er fort gjort å legge ned militære kapasiteter, men det tar mange år å bygge dem opp igjen. Derfor må Forsvaret utvikles og trenes i et langsiktig perspektiv, også i tider da vi tilsynelatende ikke har behov for det.

Vi burde ha lært, for tre ganger mellom 1814 og 1905 tvang svenskene Stortinget til å omgjøre lovlig fattede vedtak. Et svakt norsk forsvar kunne ikke stå imot den svenske trusselen om krig. I 1895 gikk Stortinget sammen om å ruste opp Forsvaret så kraftig at Norge kom i posisjon til å bryte ut av unionen med Sverige i 1905. I dag er det kanskje den hybride trusselen som er

størst. Hvordan skal vi håndtere situasjoner hvor vi er i en tilstand mellom krig og fred?

Forsvarets viktigste oppgave er å sikre demokratiet vårt. Skal de klare det, må de få de verktøyene som skal til for å løse oppdraget. Vi er godt i gang. Mye godt politisk arbeid er gjort, men det gjenstår fremdeles mye. For regjeringen har det vært viktig å etterfylle tomme lagre. Det har også vært viktig å få kjøretøy, fartøyer, våpensystemer og annet avgjørende materiell til å virke, og dette er økt forsvarsevne i praksis, selv om det ikke synes så godt.

Det er med andre ord gjort mye for å styrke Forsvaret, men det er fremdeles mye som gjenstår. Flere av partiene i Stortinget har sagt de vil øke bevilgningene til Forsvaret slik at det kommer opp på 2 pst. av bruttonasjonalprodukt innen 2024. Jeg håper vi kan samles om denne ambisjonen.

Jeg vil til slutt nevne veteranene våre. Siden 1945 har 100 000 nordmenn tjenestegjort i mer enn 40 land, og dette er vårt bidrag til internasjonal fred, et bidrag som også forplikter det norske samfunnet. For de aller fleste er utenlandstjeneste en positiv opplevelse som gir verdifulle erfaringer, men det er også noen soldater som aldri kommer helt hjem. Den rød-grønne regjeringen etablerte handlingsplanen «I tjeneste for Norge», en plan som er videreført av dagens regjering. Syv departementer er involvert i planen, som inneholder 126 tiltak. Tiltakene skal også ta vare på soldatens ektefelle og barn. I mange tilfeller rammes også disse og annen familie av stresset og de sterke opplevelsene som følger med tjeneste for Norge. Men en veteranplan bør også omfatte de positive erfaringene utenlandstjeneste gir, for utenlandstjeneste gir en unik kunnskap om andre land og andre kulturer som kommer til nytte hjemme i Norge.

Tellef Inge Mørland (A) [13:37:58]: For at folk i Norge skal kunne leve et godt liv slik de selv ønsker, er god helse helt avgjørende. I det arbeidet trenger vi mer fellesskap, ikke mindre. Fellesskapsløsningene er den beste garantisten for å sikre at alle får tilgang til de beste helsetjenestene, uavhengig av eget utgangspunkt. Regjeringen sier det er små forskjeller i Norge. Dessverre gjør den ikke det som trengs for at det skal bli værende slik.

I dag har over 500 000 nordmenn privat helseforsikring. Jeg klandrer ikke dem som velger å tegne en slik forsikring, men vi 169 som sitter i denne salen, bør ikke være fornøyd med at over en halv million ikke lenger tør sette sin lit til at fellesskapets sikkerhetsnett er godt nok. Jeg får tilbakemeldinger fra folk som f.eks. er blitt henvist til MR-undersøkelser og forteller om flere måneder i kø, men at man, dersom man kan betale noen tusen eller har helseforsikring, kan komme inn dagen etter. Da

er det kanskje ikke så rart at folk opplever at det er hull i fellesskapets sikkerhetsnett. Det er situasjonen på denne regjeringen og statsråd Høies vakt.

Fordi regjeringen i de fire årene som har gått, ikke innfridde løftet sitt om 12 mrd. kr mer til sykehusene, må Sørlandet sykehus, som jeg hører til, kutte flere hundre stillinger de neste årene. Det skaper ikke mer trygghet for innbyggerne på Agder. Tvert imot skaper det usikkerhet rundt tilbudene i særlig Arendal og Flekkefjord. Det siste regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre gjorde i budsjettforliket i fjor høst, var å legge inn et effektiviseringskrav for sykehusene på nesten 600 mill. kr. La oss håpe de ikke legger opp til en reprise av dette i morgen, for det bidrar ikke til at flere folk får god, rask og nødvendig helsebehandling, enten det er på Agder eller i resten av landet.

Men å gi flere muligheten til å oppleve livskvalitet handler også om å se hele landet for å la seg inspirere av de gode ideene der ute. I valgkampen var jeg i Grimstad og besøkte Øygaardens Institutt og ble imponert. Det er et dagtilbud for folk fra bare drøyt 60 år og oppover med demens, drevet av frivillige, satt i gang av noen som selv hadde en far som hadde fått demens. På et småbruk i Grimstad fikk de muligheten til å oppleve mestring gjennom å lage mat sammen, slå plenen eller male en uthusvegg og muligheten til opplevelser gjennom turer i nærmiljøet. De frivillige opplevde gleden ved å gjøre noe meningsfullt for andre, samtidig som de selv fikk tilhørighet og en mer sosial hverdag.

Med ganske få offentlige kroner i støtte til denne typen aktivitet rundt om i landet kan vi få til noe som betyr veldig mye for mange. Det har Arbeiderpartiet gitt rom for i sine budsjetter, og vi har sagt i vårt program at vi vil samarbeide med frivillige lag og enkeltpersoner som kan bidra i eldreomsorgen. Det handler om at vi bryr oss om hverandre, og at fellesskapet stiller opp. Gjennom fellesskapet vil Arbeiderpartiet bygge helsetilbudet. Det er lov for regjeringen og de andre borgerlige partiene å se til venstresiden i de sakene, for tross alt er det jo på venstresiden en finner hjertet.

S verre Myrli (A) [13:41:14]: Jeg har i hele mitt politiske virke vært for en ny organisering av hovedstadsregionen. Oslo og Akershus hører sammen på nær sagt alle områder, men det er bare å registrere: Det er ikke flertall og ønske i Oslo om å slå seg sammen med Akershus eller å gå inn i en større hovedstadsregion. Jeg tror jeg vil legge til: Ikke i noe parti i Oslo er det ønske om det. Og i tillegg: Antageligvis er det ingen regjering som vil tvinge Oslo – med den betydningen Oslo har – inn i en annen organisering.

Da vil jeg si det slik: Hvis du ikke får den du vil gifte deg med, blir du skuffet, men det går etter hvert over. Løsningen er i alle fall, hvis du ikke får den du vil gifte deg med, i stedet å gifte deg med to andre! Det er det som nå er realiteten i det som skjer med regionen Viken, den nye regionen fra Halden til Hallingskarvet, ved sammenslåingen av Akershus, Østfold – og jeg tror jeg har presidenten med meg når jeg legger til – og vakre Buskerud.

Det er ingen som vil ha en slik sammenslåing: ikke de tre fylkestingene, ingen av de 22 kommunene i Akershus – mange av dem med Høyre-ordfører – og, så vidt jeg vet, ingen av fylkespartiene til alle partier i de tre aktuelle fylkene. Jeg ser at Akershus Høyres leder, Hårek Elvenes, står på lista etter meg. Han har jo vært ute med klar tale og sagt at det er galskap å slå sammen fylkene i Oslo-området – Viken – uten at Oslo er med. Vel talt av Høyres leder i Akershus! Jeg er helt enig.

Likevel vedtok altså Stortinget det de gjorde i juni. I valgkampen var det flere av oss som prøvde å ta opp dette, men de fire partiene som sto bak vedtaket i juni, bare flåste det bort. Det var ikke mulig å få en seriøs diskusjon om fordelene med å etablere regionen Viken. Ingen ville forsvare det, og det er forståelig, for det kan ikke forsvares. Det er en usedvanlig dårlig idé å organisere hovedstadsregionen uten at hovedstaden er med! Og da bør vi si: Det er greit, enten gjør vi dette ordentlig, eller så lar vi det være.

Så jeg appellerer til Kristelig Folkeparti, som har kommet med gode signaler etter valget. Jeg skal ikke ta opp igjen hele regionreformen, men konkret forslaget som nå kommer til behandling i Stortinget: Vær så snill, Kristelig Folkeparti, se nøye og grundig på forslaget om region Viken.

Hårek Elvenes (H) [13:44:36]: Vi får la Viken ligge i denne omgangen. Jeg skal heller bruke min taletid til å komme inn på et anliggende i Akershus fylke som er vel så viktig som Viken.

Gjørvt-kommisjonen ga en drepende rapport over tilstanden i norsk beredskap. Den rystet et samlet storting og hadde en rekke anbefalinger om hvordan beredskapen skulle bli bedre. Ett av tiltakene som var foreslått, var et nasjonalt beredskapssenter. Representanten Wilkinson var innom dette senteret i sitt innlegg, som var direkte misvisende med tanke på det arbeidet som er gjort for å redusere støyen fra det beredskapssenteret. Senteret bygges nå ut gjennom en statlig regulering der det er tatt til følge en rekke forslag om å redusere støyen, som kom fram i høringsperioden. Slik som senteret nå vil bli bygd, vil både de nasjonale og de lokale støykravene bli tilfredsstillt. Det blir bygd støyvoller, det blir brukt

støyabsorberende materialer, og det blir innebygde standplasser.

Å sørge for innbyggernes trygghet er faktisk regjeringen, Stortinget og statens viktigste oppgave. Derfor har denne regjeringen løftet fram sivil og militær beredskap i fireårsperioden – også i trontalen.

Faktisk har denne regjeringen gjennomført alle de tiltakene som Gjørvt-kommisjonen kom med i sin rapport. La meg nevne: Det har blitt 1 800 flere stillinger i norsk politi, samtlige politidistrikter har fått pansrede kjøretøy, PST er styrket med 300 mill. kr, det er over 300 flere skarpt personell i norsk politi som kan håndtere skarpe situasjoner, og det er bestilt nye politihelikoptre.

Dessverre tillater ikke tiden å nevne mye av det andre som faktisk er gjort. Men arbeidet med beredskap – det være seg den sivile eller den militære beredskapen – er ikke et prosjekt som fullføres, der en kan si at nå har vi kommet til veis ende, fordi trusler og risiko endres over tid. Men det går en linje gjennom regjeringens arbeid med å ta fatt i den sivile og militære beredskapen. Forsvaret er nå snudd fra årevis med nedbygging, gjennomført av skiftende regjeringer, til nå en gradvis oppbygging, der det skal brukes 180 mrd. kr mer på Forsvaret over langtidperioden. Og dette gjøres i erkjennelsen av at vi må ha et sterkt nasjonalt forsvar for å kunne drive suverenitetshevdelse, unngå å bli utsatt for politisk press og i verste fall være i stand til å forsvare vårt eget territorium, som er helt avgjørende for at vi skal utøve et demokrati og være en rettsstat.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [13:47:56]: Jeg er glad for at det de siste årene er satsset fra regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstres side på viktige reformer, noe som vil være en forutsetning for at vi skal klare å møte utfordringene i framtidens Velferds-Norge. Norge og verdens utvikling raser i et stadig høyere tempo, og de rød-grønnes løsning synes å være å stoppe alle forsøk på å tenke nytt og finne nye løsninger på store og viktige utfordringer i Velferds-Norge.

De rød-grønne skal ha forbedringer på alle områder, men samtidig jobbes det iherdig mot alle forslag og reformer som presenteres fra regjeringens side – for man skal ikke ha forandringer, bare forbedringer. Det finnes ikke noen erkjennelse av at skal man ha forbedringer, forutsetter det at man er villig til å endre på noe. Utfordringer og problemer skal løses på én måte, og det er med økte skatteinntekter både til staten og til kommunene. Folket skal betale, men hvordan man bruker pengene, skal det ikke settes noen krav til og gjøres vurderinger rundt.

Representanten Lauvås fra Arbeiderpartiet utfordret i går representanten Limi fra Fremskrittspartiet når det gjaldt eksempler på hvor det har vært unødvendig å inn-

føre eiendomsskatt. Jeg kan gjerne gi et eksempel fra min hjemkommune, Malvik, der vi har hatt denne usosiale skatten i flere år. I 2003 gikk Arbeiderpartiet der til valg på at det måtte bli innført eiendomsskatt – i likhet med lovnaden om 15 mrd. kr i skatteøkning ved dette valget – fordi det ikke fantes noen annen løsning. Heldigvis tapte Arbeiderpartiet valget i 2003, og vi fikk et borgerlig flertall i kommunen vår. Hva skjedde da? Jo, i løpet av fire år klarte man, med omstilling og uten oppsigelser, å redusere kommunens gjeld med 130 mill. kr, samtidig som man greide å snu driftsbudsjettet fra nesten 30 mill. kr i minus til flere millioner i pluss det siste året – alt dette i løpet av fire år. Da kom kommunen seg av ROBEK-lista og ble i stand til å investere igjen, innenfor viktige områder som skole, helse og velferd.

Det hører med til historien at Arbeiderpartiet kom tilbake til dekket bord i 2007, etter lovnad om at eiendomsskatten ikke skulle innføres. Men de bestemte seg for å bryte valgloftet sitt, de førte velgerne bak lyset og innførte eiendomsskatt. I 2016 hadde Malvik kommune et overskudd på 41 mill. kr, og eiendomsskatten kreves fortsatt inn, uten hensyn til innbyggernes inntekter og betalingsevne. Det er blitt en lettvinnt løsning å sende regningen til innbyggerne.

Den eneste løsningen Arbeiderpartiet har både lokalt og nasjonalt, er altså å øke inntektene i form av økte skatter. Denne løsningen mener Fremskrittspartiet er feil, og vi vil derfor fortsatt jobbe for å senke skattenivået for landets innbyggere og sørge for en mer fornuftig bruk av de pengene det offentlige har.

Stein Erik Lauvås (A) [13:51:14]: Jeg setter pris på at listen fra Fremskrittspartiet nå begynner å komme. Det var opptil flere kommuner, så jeg venter spent på resten.

Jeg hører at ulike representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet nå er bekymret over et arbeiderparti som de mener vil være mindre konstruktive og mindre samarbeidsvillige. Det kan hende at disse representantene bør tenke seg litt om og ta en liten runde på hvordan forlik inngått mellom ulike partier faktisk forvaltes. Ønsker man at brede forlik fremdeles skal være en mulighet og en styrke for vårt demokrati, må forlikspartene være trygge på at oppnådd enighet ikke misbrukes i etterkant – ikke i det politiske ordskiftet og ikke i utførelsen av enigheten. Parlamentarisk nestleder i Høyre uttalte for noen få måneder siden at Arbeiderpartiet er med på å vedta brede forlik istedenfor å fremme egne løsninger. Nå kritiserer den samme parlamentariske nestlederen Arbeiderpartiet for ikke å være konstruktive og for å ha egne løsninger. Nå må bl.a. Høyre bestemme seg: Ønsker de å finne gode løsninger som står seg over tid, eller skal de fortsette å opptre så uryddig i det politiske ord-

skiftet at slik enighet i praksis blir umulig å få til? Da brytes tilliten ned. Det bør regjeringspartiene, statsrådene og representantene for regjeringspartiene her i Stortinget ta seg en liten tenkepause rundt.

Når regjeringen signaliserer en styrket innsats for integrering, skal de møte et konstruktivt arbeiderparti, et arbeiderparti som ønsker at integreringen skal lykkes. Jeg ser fram til konstruktive debatter om det. I den sammenheng er det slik at kommunene vil få en nøkkelrolle i integreringen og inkluderingen. Det er ute i kommunene integrering og inkludering foregår. Det er på arbeidsplassene og på fritidsarenaen, med deltakelse i frivillige organisasjoner, ulike lag og foreninger, integreringen og inkluderingen foregår.

Jeg tar regjeringens trontale på alvor, selv om jeg mener at den er mer grå enn blå. Jeg forutsetter også at begge regjeringspartiene står bak og er samsnakket når de sier at integreringen må styrkes, selv om enkelte uttalelser fra enkeltrepresentanter fra denne talerstolen kan være med og så tvil om det. De nærmeste månedene vil vise om regjeringen mener alvor med styrket integrering. Gjør de det, skal de møte et konstruktivt arbeiderparti. Men da må vi også forvente en ryddig opptreden fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Willfred Nordlund (Sp) [13:54:34]: Jeg merket meg at statsministeren i sin tale i dag la vekt på at vi må utvikle et bærekraftig velferdssamfunn. Jeg forstår det slik at statsministeren i begrepet «bærekraftig velferdssamfunn» også legger at vi må lykkes med integrering. Det medfører at vi må føre en ansvarlig og regulert arbeidsinnvandringspolitikk. Vi må føre en rettferdig og streng asyl- og flyktningpolitikk der de som har rett til beskyttelse, får det, og ikke de som ikke har det. Vi kan ikke ta imot flere enn vi klarer å håndtere, og vi må sørge for dem som allerede er en del av Norge. Det motsatte vil føre til stigmatisering.

En aktiv integreringspolitikk krever at vi satser på tiltak som skaper god integrering og inkludering, uavhengig av bakgrunn. For Senterpartiet er språk et av de viktige tiltakene her. Språk er nemlig en av nøklene til samfunnsforståelse og derigjennom integrering. Det er nøkkelen til arbeidsmarkedet og arbeidsmulighetene. Et grunnleggende menneskelig behov er å delta i arbeidslivet, føle tilhørighet, føle at man får bidra og ikke minst bli sett. Å lykkes med dette er integrering i praksis.

For å få dette til må vi ta hele landet i bruk. Vi må motvirke en utvikling av parallelle samfunn og gettodannelser, som vi ser tendenser til i andre europeiske land. Varsellampene blinker allerede i Norge. Det kan vi ikke lukke øynene for. Gettofisering og parallelle samfunn er et onde som ethvert samfunn må bekjempe. Når noen grupper lever atskilt fra storsamfunnet, blir det

minimalt med interaksjon. Det blir ingen meningsbrytninger, impulser og korrigeringer mellom det lukkede samfunnet og storsamfunnet. Under slike forhold får fordommer, fremmedfrykt og misoppfatninger leve i beste velgående.

Spredt bosetting er et godt virkemiddel for et bærekraftig velferdssamfunn med godt integrerte mennesker i lokalsamfunnet og derigjennom i nasjonen. Innvandrere som bosettes rundt omkring i hele landet, møter det norske språket og samfunnet på en helt annen måte enn hvis de skulle bosettes i allerede innvandrertette områder. En forutsetning for spredt bosetting i hele landet og dermed integrerte mennesker i samfunnet, uavhengig av bakgrunn, er at det finnes et mangfold av arbeidsplasser, tjenester, næringsliv, skoler, barnehager, fritidstilbud og ikke minst livlige lokalsamfunn som skaper trivsel og tilhørighet, i hele landet. Arbeidsplasser og tjenester nær folk i hele landet vil etter Senterpartiets syn være en nøkkel til at alle skal kunne delta, bli sett, føle tilhørighet lokalt og nasjonalt og dermed få bidra gjennom arbeidsplasser til verdiskaping og et bærekraftig velferdssamfunn framover.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:57:43]: Når vi prater om rikets tilstand, er beredskap og sikkerhet viktig. Likevel opplever jeg at vi i altfor stor grad tar det for gitt. Representant etter representant fra Høyre og Fremskrittspartiet skryter av økt satsing på politiet. Et politi på hjul, sier de, er et framtidsrettet politi.

I Gjørsv-kommisjonens rapport kom det ikke fram at politidistriktene nødvendigvis var for små. Utfordringen lå i at de ikke samsnakket godt nok. Likevel finner regjeringen det for godt å kjøre på med nok en strukturreform. Nå er det på tide å sette folk og sikkerhet foran byråkrater og strukturer.

Innlandet politidistrikt er landets største i areal. Sentralarresten ligger på Hamar. De ansatte i politiet er bekymret for hvordan beredskapen i regionen blir med knappe ressurser. Regjeringen legger antall folk til grunn og glemmer geografien. Betyr ikke sikkerheten til alle landets innbyggere noe, uansett hvor de bor?

La oss se for oss følgende situasjon: Enda en kveld sitter du oppe og venter. Enda en kveld lurer du på: Hvor ruset er kjæresten min i kveld? Hvor sint er kjæresten min i kveld? Når politibetjenter i grisgrendte strøk må rykke ut på grunn av tilfeller av vold i hjemmet, blir de satt i en forferdelig situasjon: Er situasjonen ille nok, er lovbruddet alvorlig nok til å bruke flere timer på å kjøre vedkommende til arrest, eller skal de la være?

Politi på hjul er bra for forebygging, men når situasjonene blir alvorlige, kan ikke arresten være på hjul. Da trenger distriktene midler til å bemanne for de tjenestene og lokalene de trenger.

Regjeringens store satsing på politiet gir ikke økt beredskap og sikkerhet når

- de fleste ansettelsene skjer i Politidirektoratet
- det økte antallet stillinger ikke kan bli fylt, fordi det ikke er midler til å lønne dem neste år
- pengene går til effektiviseringstiltak på bekostning av frie midler
- de økte bevilgningene går opp i røyk fordi utgiftene til pensjon, som før lå i en annen budsjettpost, nå skal bli tatt av politiets drift

Regjeringens såkalte satsing og svar på Gjørsv-kommisjonens rapport er feilslått.

Skal vi ha en reell satsing på politiet, må Senterpartiet ta styring – med færre rapporteringskrav, mindre detaljstyring og flere midler til forebyggende og kriminalitetsbekjempende arbeid i hele Norge.

Sandra Borch (Sp) [14:00:51]: Dagens regjering og noen til tror åpenbart at svaret på alt i samfunnet er nedleggelse og tvangssammenslåinger. Med den ene reformen etter den andre, under dekke av å påstå at man endrer til det bedre, er realiteten byråkratisering og tvangssammenslåinger som folket er helt imot. Dette er reformer uten noen som helst form for innhold.

Dagens regjering har begått språklig misbruk av reformbegrepet, og steg for steg gir de ytterligere kraft til sentralisering og byråkratisering av Norge. Ressursene og verdiene man finner i hele landet, vil man ha, men for regjeringen er det visst et problem at det bor folk her. Det er ingen tvil om at bl.a. regionreformen kommer til å gå ut over tjenestetilbudet til folk. Vi konstaterer at Stortingets vedtak om tvangssammenslåing av fylkeskommuner ble gjort uten at det forelå forslag til desentralisering av oppgaver og styrking av den regionale planleggingen. Fylkeskommunenes nye og sterkere rolle som samfunnsutvikler er ikke utformet.

Regjeringen har derimot foreslått å svekke fylkeskommunenes ansvarsområder. Senest i forrige uke kom det en høring hvor det ble foreslått at vannforvaltningsplanene ikke lenger skal vedtas som regionale planer etter plan- og bygningsloven. En slik frakobling fra plan- og bygningsloven medfører at fylkeskommunene, som i dag har ansvaret, ikke lenger vil ha en formell rolle i arbeidet. Det foreslås at utvalgte fylkesmenn nå får ansvaret for å koordinere det forberedende regionale arbeidet. Dette viser i realiteten at regjeringen ikke gjør det de har sagt at de skal gjøre, nemlig å styrke det regionale folkevalgte nivået med nye oppgaver. Dette beviser nettopp at oppgaver blir flyttet fra fylkeskommunene. Det eneste regjeringen gjør, er å utviske fylkesgrensene.

Jeg er fra Troms, som nå er vedtatt slått sammen med Finnmark. Jeg vet ikke om alle her er klar over hvor stort Nord-Norge faktisk er. Fra det nordligste punktet i Finn-

mark til det sørligste punktet i Troms er det 1 075 km. Det tar 16 timer å kjøre med bil – ja, det er faktisk en time kortere om en velger å kjøre via Finland.

Avstandene i nord er allerede store nok. Jeg er derfor glad for at Senterpartiet har fremmet forslag om at fylkene skal kunne søke om å få omgjort det vedtaket som er fattet.

Den reformen vi faktisk trenger i Norge, er en tillitsreform, der staten Norge igjen har tillit til dem som faktisk gjør jobben der ute, uten at man sentraliserer og byråkratiserer samfunnet, det være seg politibetjenten, læreren, bedriftseieren, lokalpolitikeren, rørleggeren, fisken, gårdbrukeren eller sykepleieren.

Nils T. Børke (Sp) [14:04:08]: For å sikra beredskapen er det viktig å ta vare på jordressursane. Noreg har lite matjord, og det vert bygd ned altfor mykje god matjord. Ei slik utvikling er ikkje berekraftig.

Stortinget har vedteke eit mål om at omdisponering av matjord skal vera nede i 4 000 dekar årleg innan 2020. Ein skal nå måla gjennom ein gradvis reduksjon i nedbygginga. Regjeringa har gjort lite for å nå dette målet, og utviklinga har dei siste åra gått i feil retning. Fleirtalet i næringskomiteen slo ved behandlinga av jordbruksmeldinga fast:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, minner om at målet i jordvernstrategien er offensivt, og forutsetter at regjeringen følger opp de konkrete forslagene i strategien. Flertallet mener fremdriften fra regjeringen så langt har vært for dårlig.»

Dyrka jord er avgjerande for sjølvforsyninga. Jordvern vert trekt fram i festtalar som viktig i mange kommunar. Eg har ikkje tal på alle dei ordførarane som er opptekne av jordvern som prinsipp, og som meiner at det vil stoppa og forhindra nedbygging. Utfordringa er når det kjem til konkrete saker. Då er nettopp den saka dei har, så viktig at vernet må vika. Me ser stadig vedtak om nedbygging, som i Bergen, der Fleslandsvegen lenge skulle vera ei endeleg grense. Det vart brukt som argument for nokre år sidan for å ta dyrka mark som var såkalla inneklemt, for å sikra ei endeleg grense. No vil dei ta 1 000 dekar til på andre sida av vegen, og medan dei planane nettopp er vedtekne i bystyret, kjem det nye planar om å ta meir dyrka mark i nærleiken. Eg vil minna om at desse 1 000 dekar faktisk er ein fjerdepart av alt ein skal ta i året.

Trondheim og Orkdal er andre døme der store areal med dyrka mark vert tekne. Dette viser at storsamfunnet må ta eit større ansvar for jordvernet. Når utbyggjarar kan visa til mange nye arbeidsplassar, er erfaringa at kommunane ikkje klarar å seia nei.

Me må sikra at kommunane ikkje nyttar tida fram til 2020 til å forsetja med nedbygging. Det hastar difor med strengare reglar. Eg har snakka med fleire utbyggjarar som seier at dei ser at det er mogleg å finna andre utbyggingsområde, men så lenge det er dei utbyggjarane som brukar tid og krefter på å påverka myndighetene for å få bygd ned dyrka mark, som vinn fram, vert det for risikabelt å satsa på andre område, der ofte startprisen vert noko høgare.

Fylkesmennene har ei sentral rolle når det gjeld å redusera omdisponeringa av dyrka jord. Ei aktiv oppfølging av jordvernet frå fylkesmennene er eit av dei viktigaste tiltaka for å redusera nedbygginga av dyrka mark. Men då må regjeringa støtta fylkesmennene i arbeidet for eit aktivt jordvern, og ikkje berre støtta utbyggjarane. Då er eg sikker på at det er mange utbyggjarar som finn alternative areal.

Ove Trellevik (H) [14:07:25]: I går fekk me høyra partileiar Jonas Gahr Støre kritisera regionreforma, og han karakteriserte ho som eit makkverk. Det er òg fleire her i dag som har kritisert regionreforma og kommune-reforma.

Hensikta med regionreforma er å styrkja fylkeskommunen som ein regional samfunnsutviklar, og det er ei viktig oppgåve. Å møta utfordringane i samfunnet på ein god måte er tett knytt til regionale og lokale strukturar. Nye oppgåver er også ein del av dette. Men like viktig er det å styrkja samarbeidet mellom staten, fylkeskommunane og andre regionale aktørar som har oppgåver som er viktige for utviklinga i ulike delar av landet.

Regionreforma er på ingen måte ferdig. Endringar kjem. Blant anna har regjeringa oppnemnt eit ekspertutval, etter oppmodingsvedtak her i Stortinget, som vil bidra til ny oppgåvefordeling mellom stat og fylkeskommunar, og kanskje kommunar.

Uansett kva enkelte måtte meina om dei ulike reformene, har me alle eit ansvar for at fellesskapet sine ressursar vert forvalta best mogleg. Det handlar om best mogleg velferd for kvar krone, sa statsminister Erna Solberg tidlegare i dag. Å karakterisera dette arbeidet, som fleirtalet her på Stortinget har vedteke, som eit makkverk, tener ikkje saka.

Ein stadig større del av befolkninga bur i distriktssenter, tettstader og byar, av ulike årsaker. Skal kommunane og fylkeskommunane lykkast med å utvikla gode, attraktive og levande distrikt, tettstader og byar, må dei ha rammevilkår som gjer at det er mogleg. Det handlar om at me legg til rette for dei gode løysingane lokalt, og då må kommunane ha reell fridom til å prioritera og organisera drift og oppgåveløysing ut frå lokale behov og forhold. Me må vera forsiktige med å diktera bemaningsnormer, øyremerking, lovfesting, individuelle ret-

tar o.l., som hindrar heilskaplege lokale prioriteringar og løysingar.

Innbyggjarane må få kunna utvikla sin region og sin kommune med utgangspunkt i lokale og regionale fortrinn, ressursar og behov. Me treng godt lokalt sjølvstyre, me treng lokal råderett, og me treng sterke kommunar og regionar. Det føreset også endringar i kommunestrukturen i tida som kjem.

I kommuneproposisjonen for 2019, som kjem til våren, vil regjeringa, slik eg har oppfatta det, koma nærare tilbake til korleis arbeidet med endringar i kommunestrukturen kan leggjast opp.

Me er godt i gang, me har starta, men dette er på ingen måte eit makkverk – så langt som vi er komne – verken på region- eller kommunenivå, slik enkelte kallar det. Det er ein god start, og det skal verta godt å følgja det opp i det vidare arbeidet.

Stefan Heggelund (H) [14:10:39]: I dag går regjeringspartiene på et nederlag, og det er fordi det nå er flertall for å øke fedrekvoten. Dette spørsmålet, som er blitt framstilt som det eneste likestillingsspørsmålet som er viktig i Norge, og det eneste likestillingsspørsmålet venstresiden makter å ta tak i, skal derfor igjen opp på dagsordenen.

Det er nå flere kvinner som jobber heltid, enn under de rød-grønne. Derfor ønsker de ikke lenger å snakke om det. Det er flere barn som går i barnehage, enn under de rød-grønne. Derfor ønsker de ikke å snakke om det. 50 000 barn fikk i 2016 billigere barnehageplass med denne regjeringen, fordi vi mener det er riktig å prioritere billigere velferdstjenester til dem som trenger det. Derfor ønsker de ikke å snakke om det. Andelen fedre som tar ut permisjon, øker under denne regjeringen. Derfor ønsker de ikke å snakke om det.

Da står disse fire ukene igjen som det alt står og faller på i likestillingsspørsmålet. Er det troverdig? Og er det ikke et mål at familiene skal ha valgfrihet, at vi skal slippe at familiene skal passe inn i en eller annen matematisk formel vedtatt av politikere? Ingen familier er like. Ingen barn er like. Ingen foreldre er like. Det prinsipielle spørsmålet er altså hvor staten skal blande seg inn, når staten skal få et ord med i laget.

Jeg mener at vi fant en god balanse i dette spørsmålet. Jeg ser i dag at flertallet i salen er uenig. De mener at vi, 169 representanter, skal sette oss ned ved familiens kjøkkenbord og ikke bare delta i foreldrenes diskusjon om permisjonstiden – vi skal ha vetorett over foreldrenes beslutning. Jeg er uenig i det. Jeg vil bevare familien som en viktig institusjon, og jeg vil bevare dens plass i sivilsamfunnet.

Det trodde jeg Kristelig Folkeparti også ville. Tidligere i dag snakket Geir Jørgen Bekkevold om viktigheten

av familiens valgfrihet – bra. Men han begrenset det til å gjelde kontantstøtten. Han kunne ikke inkludere foreldrepermisjonen i det innlegget, for i denne saken har Kristelig Folkeparti gått til Arbeiderpartiet. Det er spesielt, for det er to partier med helt ulikt syn på familiens rolle – men ikke når det gjelder foreldrepermisjonen, ikke når det gjelder hvordan familiene skal få bestemme over permisjonstiden. Sånn flytter vi oss fra skanse til skanse, helt til alt passer inn i formelen – vår formel, den som vedtas her, og som vi klapper oss på skulderen for og sier til hverandre at ja, det var verdig og rett.

Jeg vet hvordan denne voteringen kommer til å gå, men jeg hadde håpet på et annet utfall. Jeg håper vi i framtiden vil fortsette å bevare familiene som en viktig samfunnsinstitusjon. Men da må de få lov til å bestemme ting selv.

Rigmor Aasrud (A) [14:13:53]: Det var interessant å høre representanten Heggelunds innlegg nå. For første gang har jeg hørt Heggelund være på denne talerstolen og ikke være overrasket over debatten. Det er jo det han pleier å være. Men nå har altså Heggelund erkjent at regjeringen går på sitt første nederlag i denne perioden. Det er bra, for vanligvis pleier Heggelund å være ganske interessert i å snakke om Arbeiderpartiets politikk. Hans fascinasjon for Arbeiderpartiets gjøren og laden overgår som kjent det meste.

I går var representanten Heggelund bekymret for at Arbeiderpartiet kom til å være et tydeligere opposisjonsparti og ikke kom til å inngå så mange kompromisser. Det hadde vært interessant om Heggelund kunne fortelle litt om hvilke kompromisser man var villig til å inngå i arbeids- og sosialkomiteen i forrige periode. Alle de forslagene som Arbeiderpartiet la fram da, ble som kjent nedstemt.

Statsministeren sa i sitt innlegg her i dag at det nye begrepet «bærekraftig velferdssamfunn» også betyr å bekjempe de store forskjellene. Det er interessant at dette kommer nå, etter fire år med kutt som rammer dem som har minst. Nå varsles det altså en politikk som skal bekjempe de store forskjellene. Nå skal man reparere det man har stelt i stand de siste fire årene. Det blir spennende å lese statsbudsjettet i morgen og se hva de konkrete kommer med for å bekjempe forskjellene som har økt i Norge de siste årene.

Arbeiderpartiet vil fortsette sitt arbeid med å redusere forskjellene mellom folk. Da må vi sørge for arbeid til dem som kan arbeide. Det gjelder ikke minst våre nye landsmenn. Og vi må ta hele landet i bruk.

I Oppland har ikke ledigheten rammet like hardt som i resten av landet, men allfor mange står utenfor arbeidslivet. Det er behov for økt oppmerksomhet rundt en negativ befolkningsutvikling og få nye arbeidsplasser.

ser. Statlige arbeidsplasser sentraliseres, og det rammer distriktene. Vi så det veldig tydelig med politireformen, for nå er politidistriktene så store at politikraften brukes på å kjøre folk til fengsel på Hamar istedenfor å være i distriktene. Vårt forslag til justisministeren om å bruke de lokale fengslene som arrest falt i fisk – forslaget kom vel ikke fra rett parti.

Trontalen og innleggene fra regjeringens medlemmer og våpendragere her i salen har stort sett dreid seg om å dempe forventningene. Budskapet er at festen er over. Ideene er borte. Det er ikke anledning til å bruke mer av barnebarnas sparepenger. Norge fortjener bedre.

Tina Bru (H) [14:17:10]: Daværende nestleder i Kristelig Folkeparti Dagrun Eriksen sa til Vårt Land i februar i år:

«Nå begynner det nesten å bli et lite mønster at Høyre velger statlig styring av familieliv, barndom og foreldreskap. Den har normalt hørt til venstresiden i norsk politikk.»

Hun sa også:

«Jeg har hatt noen sjokkerte opplevelser. Jeg har debattert med Høyres Tina Bru og fått flashbacks til diskusjonene mine med Aps Karita Bekkemellem Orheim i gamle dager.»

Da regjeringen reduserte fedrekvoten fra 14 til 10 uker i forrige periode, sa partileder Knut Arild Hareide at det var den ideale løsningen. Han argumenterte med at man med dette fikk mer valgfrihet for familiene og større fleksibilitet.

Det er med skuffelse jeg i dag ser at Kristelig Folkeparti nå forlater denne linjen i spørsmålet om hvordan familiene skal fordele permisjonstiden. Selv om jeg ble brukt som et skremmeeksempel på et Arbeiderparti-aktig Høyre som Kristelig Folkeparti vil få vansker med å samarbeide med, må jeg kunne si at i dette spørsmålet er det jeg og Høyre som forsvarer familiens valgfrihet, og Kristelig Folkeparti som følger Arbeiderpartiet. Kristelig Folkeparti snakker ofte om at disse spørsmålene er verdspørsmål. De advarer mot statlig styring av familielivet, særlig i diskusjonen om kontantstøtten. Hvorfor gjelder plutselig ikke dette i det som er en svært viktig tid for en familie?

Jeg er for en egen fedrekvote, så jeg skal ta dette nederlaget med fatning. Men jeg mener løsningen med ti ukers fedrekvote er en god balanse mellom det å bidra til at flere fedre velger å være hjemme med barn, og det samtidig å gi familiene en mulighet til å fordele permisjonstiden slik det passer dem best.

Ja, det stemmer at litt færre fedre tar mer enn 14 ukers permisjon nå enn før reduksjonen. Men det er viktig å påpeke at permisjonstiden først og fremst er til for bar-

net. Det er fortsatt slik at 24 pst. av fedrene tar ut mindre enn det som er kvoten, og hele 10 pst. tar ikke ut kvote i det hele tatt. Når far ikke benytter seg av hele kvoten sin, mister familien de ukene. Hvis kvoten blir for lang, vil det i ytterste konsekvens derfor ramme barnet.

Når Kristelig Folkeparti i dag bidrar til å danne flertall for et forslag fra Arbeiderpartiet, er det egentlig på tvers av deres egen politikk. Kristelig Folkeparti ønsker som kjent å utvide hele permisjonstiden, altså øke til 14 uker for far og mor. Det er det ingen andre partier som tar til orde for. Konsekvensen av å bidra til dette flertallet er derfor at kvoten blir utvidet til 14 uker på bekostning av fellestiden. I all hovedsak vil dette bety én måned mindre permisjon til mor, som er den i familien som i størst grad benytter fellesukene, eller én måned mindre for barnet, om far ikke bruker kvoten. Det er ingenting i dagens system som hindrer far i å ta ut mer enn ti ukers permisjon om familien ønsker det.

Det er mulig at ikke alle familier alltid velger akkurat det vi politikere mener er best, men det bør gå en grense for hvor langt man er villig til å gå for å tvinge familier til å velge det vi synes er mest fornuftig. Den bør gå der den er i dag.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [14:20:26]: De siste fire årene har Sørlandet opplevd en historisk satsing. Jeg vil påstå at ingen tidligere perioder har gitt bedre uttelling for Agder enn Fremskrittspartiet og Høyres første regjeringsperiode. Veier blir bygd. Vi har fått ny flyplass, nye fengsler, bedre kommuneøkonomi og en ny forskningslab på UiA.

Selv om Arbeiderpartiet prøver å svartmale alt det Fremskrittspartiet og Høyre har gjort, har innbyggerne sett denne formidable satsingen og valgt å stemme videre på dem. I Agder fikk faktisk Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti 80 pst. av stortingsmandatene, og det er vel den blåeste benken i Norge. Det er et resultat av et blått flertall som har satset på vekst og utvikling, og som har tro på framtiden.

Jeg vet at Fremskrittspartiet kommer til å sikre full utbygging av E18 og E39 gjennom hele Agder, fortsette kampen mot skatter og avgifter og gjøre bedriftene mer konkurransedyktige. Sørlandet er med dette valgresultatet i trygge hender.

Samfunnets utfordringer er mange, og for å løse alle oppgavene uten å belaste vanlige folk med nye skatter og avgifter må vi tenke smartere. Vi må satse mer på teknologi og forskning i tiden framover, for å skape nye arbeidsmarkeder og for å kunne løse oppgavene våre på en smartere måte.

Utdanning og teknologi hører sammen. Vi må ha en skole som gir alle elever mestringsfølelse og lærelyst. Vi må ha høyere utdanning som gir voksne kompetanse til

å utvikle teknologi. På områder hvor private aktører har fått stort spillerom, har det allerede utviklet seg mye teknologi som vi alle profiterer på, men vi henger etter på forskning innen velferdsteknologi. Jeg mener det har en klar sammenheng med at vi har for få velferdsprofitorer i omsorgstjenesten.

I altfor lang tid har det offentlige vært sinker på å utvikle egen teknologi. Behovet er stort. Ny teknologi er allerede tilgjengelig og vil revolusjonere den dyre måten vi organiserer omsorgstjenestene på i dag. Men det kommersielle markedet må åpnes, slik at velferdsteknologien blir tilgjengelig for vanlige folk. Vi må ha flere gründere som tør å satse på dette, og vi må aldri være redde for at folk skal tjene penger. Vi må være redde for at folk ikke skal tjene penger.

Utdanningsinstitusjonene må faktisk hive seg rundt og til enhver tid tilpasse seg arbeidsmarkedets behov for kompetanse. Den teknologiske utviklingen kan gå ubehagelig fort, og derfor må vi forberede oss på det. En sykepleier som utdannes i dag, vil om tre år kanskje måtte forholde seg til digitale sensorer i omsorgsboliger, datasystemer og velferdsteknologi vi ikke kjenner til i dag. Kunstig intelligens vil overta mye av papirarbeidet på sykehus og gi raskere og mer treffsikre diagnoser, og det må helsepersonellet være skolert for å håndtere. Derfor mener jeg at teknologi må inn i flere studieretninger fordi framtiden vil kreve det. Vi har store muligheter, men vi må spille på lag med dem som har ideer, og som har lyst til å satse, og vi må spille på lag med næringslivet, som skal skape framtidens arbeidsplasser. Jeg gleder meg til å se hvilket universitet som vil hive seg fram først i rekken for å satse på mer utvikling av ny teknologi innen helse, omsorg og velferdstjenester.

Else-May Botten (A) [14:23:31]: Det har vært interessant å høre hvor opptatt Fremskrittspartiet og Høyre har vært av Arbeiderpartiet i denne debatten. I går kveld hørte jeg Tina Bru, og da syntes jeg hun var så nær at det var hakket før hun meldte seg inn i Arbeiderpartiet – spennende nok.

Det er fint at regjeringen er opptatt av det største opposisjonspartiet, og med en så hårfin balanse de skal danse med de neste fire årene for å kunne sitte med regjeringsansvaret, er det helt klart viktig å lytte til opposisjonen. Nå gjenstår det å se om regjeringen blir noe mer ydmyk og faktisk vil lytte.

Erna Solberg sammenlignet finanskrisen og oljeprisfallet i dag – interessant nok. Finanskrisen handlet bare om å trygge bankene, sa hun, men det slo faktisk veldig hardt inn i den internasjonale finanssituasjonen. Ikke minst var det mange som mistet jobben sin, og mange land, næringer og ansatte som ble berørt. Mange fikk høy arbeidsledighet. Det som var interessant da, var at

det var rød-grønn regjering, og Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen leverte mange viktige tiltakspakker for å holde hjulene i gang. De dro til og med gullkortet med en målsetting om å ha lavest ledighet i Europa. I landene rundt oss greide de ikke den jobben spesielt godt. Så det kom vi veldig styrket ut av.

Når det gjelder oljeprisfallet, var det ikke regjeringens skyld at oljeprisen gikk ned, ei heller at oljeprisen går opp. Men hva var det som skjedde? Hva var det spesielle med det? Jo, det var at offshorenæringen og maritim sektor ble rammet, og det var Sør- og Vestlandet som kjente det hardest. Rederne måtte legge dyre og moderne skip til kai, verftene manglet nye kontraheringer, og leverandørindustrien møtte tøffe tak. Hva gjorde regjeringen? Jo, den måtte tvinges i kne av partene for å få gjort endringer i regler og i permitteringsregelverket. De kom til slutt med endringer, og de kom med en tiltakspakke på 6 mrd. kr som skulle gå til Sør- og Vestlandet. Bare halvparten kom fram til Sør- og Vestlandet. I Møre og Romsdal fikk vi 147 mill. kr av den pakken.

Ellers har praten fra statsministeren gått på omstilling, men regjeringen har ikke løftet klyngesatsingen, de har ikke løftet miljøteknologiordningen, og de legger nå om klimafondet i Enova. Det er mulig det er BIA og SkatteFUNN, som er en suksess, som skal være det som redder næringslivet hele veien.

Statsministeren snakket om digitalisering. Det er veldig bra. Den fjerde industrielle revolusjonen er her nå. Det toget går fort, og det går innenfor mange områder. Både Forsvaret, helse, offentlig sektor, utdanning, næringsliv og hele arbeidslivet blir rokket ved. Vi har store forventninger til at statsbudsjettet som blir lagt fram i morgen, har gode svar på dette.

Ola Elvestuen (V) [14:26:52]: Er det ett område hvor den politiske debatten endelig har flyttet seg de siste årene, er det innen ruspolitikken. Krigen mot narkotika, der politimakt er det viktigste virkemiddelet mot all bruk av andre rusmidler enn alkohol, har vært en slags vedtatt sannhet over store deler av verden, selv om det har vært åpenbart for mange at den har virket mot sin hensikt.

Nå innser heldigvis flere og flere, både i Norge og i resten av verden, at rus må være et helsepolitisk spørsmål, ikke et justispolitisk spørsmål, for vi ser tydelig at den harde forbudslinjen mange land har holdt seg til over mange tiår, slett ikke har gitt de resultatene man har ønsket. Tvert imot har den bidratt til å ødelegge liv framfor å redde liv – for rusavhengige i konsumentlandene, men også for ofrene for narkotikarelatert kriminalitet i produsentlandene, i transitlandene langs smuglerrutene og via organisert kriminalitet der stoffene omsettes.

Venstre har prioritert rusomsorg i en årrekke. Vi har bygget stein på stein og bidratt til å flytte debatten i en mer progressiv retning, der målet alltid har vært å gi folk som sliter, den hjelpen de trenger, og gjøre skadevirkningene av rusbruk minst mulig. Vi har fått på plass sprøyterom i Oslo, og nå nylig i Bergen, med Venstre i byråd, etter en lovendring lagt fram i sin tid av daværende justisminister Odd Einar Dørum. Vi har sørget for at rusavhengige kan få legemiddelassistert behandling, og stadig utvidet denne muligheten, og vi har sørget for at vi i mindre grad bruker fengselsstraff for besittelse av brukerdoser og heller satser på behandling og forebygging i regi av helsetjenesten.

Nå må vi ta store steg videre på veien mot en mer human ruspolitikk. Tiden for å gjøre radikale endringer i ruspolitikken er nå. De fleste partiene har en annen ruspolitikk i sine programmer for denne perioden enn hva de hadde i forrige periode, og det må på grunnlag av dette være mulig å sette i gang med en helhetlig reform av ruspolitikken. Noen grep kan vi gjøre raskt, som å åpne for heroinassistert behandling for de tyngste rusavhengige og åpne for bruk av andre rusmidler enn heroin i sprøyterommene. Vi må raskt kunne fjerne de meningsløse reglene som hindrer leger i å skrive ut medisinsk cannabis til pasienter som vil ha nytte av det, og forsterke det løftet på rusfeltet som de borgerlige partiene har stått bak, med garanti om behandling innen 24 timer.

Andre endringer i ruspolitikken krever mer arbeid. Vi mener nå vi trenger en NOU om ruspolitikken. Det er ingen tvil om at en del av mandatet til et utvalg som skal se på helheten i ruspolitikken, må være å komme med forslag til en modell for regulering av de minst skadelige rusmidlene.

Vi har mye internasjonal erfaring fra ulike steder i verden. Nå må det være mulig med en fordomsfri gjennomgang av ulike måter å gjøre dette på også i Norge. Med et regulert marked vil man på en helt annen måte enn i dag kunne stille strenge krav om kvalitet og innholdsdeklarasjon, og ikke minst få salget vekk fra gaten og over i mer ordnede former.

All rusbruk kan være skadelig, og det er ingen partier som ønsker at rusbruken i samfunnet skal øke. Men vi er nødt til å tenke nytt, ikke minst for å bekjempe hele verdikjeden fra produsentlandene, via transittlandene og til den organiserte kriminaliteten her – til beste også for dem som i dag er rusavhengige, og som trenger en helt annen livssituasjon.

Ole mic Thommesen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [14:30:16]: I dag er det den internasjonale jentedagen, søkelyset er satt

på de utfordringene som møter jenter verden over. I Norge kan vi være stolt over hvor langt likestillingen har kommet, men kampen har ikke kjempet seg selv og vil heller ikke gjøre det i tiden som kommer.

Det er ikke blitt mer likestilling etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering. Det gjøres for lite for å bekjempe vold i nære relasjoner, pappapermen er kuttet, midlertidige stillinger holdes fram som et godt eksempel på integrering i arbeidslivet, og de virkelig viktige grepene for å bekjempe ufrivillig midlertidige stillinger er ikke tatt. Dette er områder som vi vet treffer kvinner hardest, dette er områder som vi vet gjør det vanskeligere og hemmer likestilling mellom menn og kvinner.

Under statsministerens innlegg her i dag kunne det høres ut som Høyre mener at dette er en moderne vei i arbeidslivsspørsmålene. Men det er ikke noe moderne med å pendle mellom to jobber, det er ikke moderne når man ikke kan etablere seg på boligmarkedet fordi banken rister på hodet over den midlertidige stillingen din. Og det er slett ikke moderne når det ikke er like naturlig at pappa er hjemme med barna som at mamma er det.

De som har mest fra før, har også fått mest med denne regjeringen, mens de som har fått minst, har blitt sittende igjen med stadige forslag om kutt mens pengene til neste generasjon brukes opp. Regjeringen legger ikke til rette for et mer inkluderende og likestilt samfunn verken når det gjelder menn eller kvinner, fattig eller rik eller de med lang utdanning eller de med kort.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen står svakere enn noen gang. Arbeiderpartiet vil jobbe for å få gjennomslag for å styrke arbeidstakernes rettigheter. Vi vil fortsette arbeidet for et inkluderende arbeidsliv, vi vil jobbe for at hele og faste stillinger igjen blir normalen i vårt arbeidsliv, og for at vi for framtiden fremdeles kan være stolt over hvor langt vi har kommet i vårt samfunn – at vi ikke tvilte når tiltak var påkrevd, og at vi ikke hvilte i vår egen fortrefelighet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:32:48]: Til tross for at jeg har en dialekt fra langt nord og øst, har jeg hatt gleden av å bo i Oslo i ti år. Jeg har bodd på Marienlyst, Frogner, Tøyen, Lindeberg – og nå på Veitvet. For hvert eneste T-banestopp jeg har beveget meg østover, har levealderen, gjennomsnittsinntekten og deltakelsen i aktivitetsskolen falt. Oslo er en klassesdelt by, og når forskjellene øker i Norge, øker de mest i byene. Nesten 80 000 Oslo-borgere er fattige. På Grønland vokser seks av ti unger opp i fattigdom, i Groruddalen står altfor mange unge utenfor arbeidslivet. Det er ikke disse som får nytte godt av regjeringens skattelettelser til de aller rikeste.

Det må være et nasjonalt ansvar i tett samarbeid med byrådet å redusere forskjellene i Oslo. Det er behov for økte midler til områdeløft, et krafttak mot barnefattigdom, en mer rettferdig boligpolitikk, en bedre integreringspolitikk og nytenkning i skolepolitikken. Byene – i motsetning til små steder – gir mulighet for segregering med store forskjeller etter hvor folk bor. Oslos segregering skyldes et urettferdig boligmarked drevet av et skattesystem som belønner dem som er på innsiden. Med mindre vi vedtar en mer rettferdig boligpolitikk, vil de lavtlønte og fattigste fortsatt være taperne.

Oslo er, som en hovedstad bør være, en mangfoldig by, men i en tid da forskjellene øker og innvandringen er høy, blir det avgjørende at disse to ikke virker sammen i negativ retning. Derfor er det så bekymringsfullt at det har vært kuttet i både norskopplæring, Jobbsjansen, gratis halvdagsplass i barnehagen og den viktige Grorudal-satsingen – fordi god og langsiktig integreringspolitikk ikke har vært prioritert fra denne regjeringen de siste fire årene.

Den delte byen gjenspeiles også i skolen, og Oslo-skolens problemer har ikke kommet over natta. De har fått utvikle seg i altfor lang tid. Høyres markedsliberalistiske styring gjennom stykkprisfinansiering og såkalt fritt skolevalg har skapt A- og B-skoler i Oslo. Derfor er det all grunn til å advare når Høyre nå har varslet at deres Oslo-modell skal overføres til andre fylker. Jeg er stolt over satsingen fra det rød-grønne byrådet, med SV i spissen, på gratis aktivitetsskole. På stadig flere skoler får alle barn nå delta i leken og læringen. Det er noe å overføre til andre fylker.

Alle taper på store forskjeller, det er grunnen til at SV foreslår å øke barnetrygden og øke lærertettheten. Vi foreslår å øke bidraget til områdesatsingen og en mer rettferdig boligpolitikk. Det vil skape en bedre by og et bedre Norge.

Jorodd Asphjell (A) [14:36:12]: Når vi nå har tatt fatt på en ny stortingsperiode, er vi alle sammen litt spente på den nye hverdagen og hvilke ambisjoner denne regjeringen har for Norge i årene framover. Vi har en regjering som har fått svekket tillit og lavere oppslutning gjennom valg, og som ikke kan støtte seg på en samarbeidsavtale, vekslende mellom Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi vet ennå ikke hvordan Høyre og Fremskrittspartiet vil løse oppgavene i den nye hverdagen gjennom Stortinget. Nå har vi i snart to dager hørt Høyre fra denne talerstolen bruke mye av tiden sin på å fortelle oss i Arbeiderpartiet hva vi mener, i stedet for å bruke talerstolen til å fortelle velgerne hvilke ambisjoner de har på vegne av landet og dem som bor i Norge. Jeg kommer fra Orkdal i Sør-Trøndelag, som nå skal slå seg sammen med Meldal, Agdenes og en tredjedel av

Snillfjord kommune. Nye Orkland kommune har visjoner på vegne av sine innbyggere, og alle er selvsagt spent på hvordan hverdagen i storkommunen blir. I morgen legger denne regjeringen fram sitt statsbudsjett for 2018. Ut fra valgkampen som Høyre og Fremskrittspartiet har ført, har alle et berettiget håp og ønske om mer penger til velferd og ikke minst utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet vårt.

Det er i kommunene folk bor og lever sine liv, uansett om det er i Finnmark, Trøndelag eller her i Oslo. Vil kommunene få bedre tid og mer økonomi til å ansette flere voksne i barnehagene, så det blir tre barn per voksen med god faglig bakgrunn? Vil kommunene få økte overføringer til å ansette flere lærere på barnetrinnet, slik at flere barn kan lese, skrive og regne på en god måte og gjennomføre skolen på en tilfredsstillende måte både for seg og for familien rundt seg? Arbeiderpartiet gikk til valg på at vi ønsket 3 000 flere lærere i skolen for å styrke akkurat disse områdene.

Vil kommunene få mer penger til å ansette enda flere i eldreomsorgen, slik at de som trenger nødvendig hjelp, får en verdig eldreomsorg? Arbeiderpartiet ville ha en kvalitetsreform i denne valgkampen, som kunne bidra til at flere ble ansatt enten i hjemmesykepleien eller på institusjon, slik at alle skulle ha en verdig og trygg alderdom.

Arbeiderpartiet er opptatt av at velferdstjenestene skal utvikles og forbedres, ikke reverseres. Når pappaermen nå blir økt fra 10 til 14 uker, handler det ikke om å reversere, det handler først og fremst om tilbakeføring til det som det en gang var, og som er med på å styrke våre velferdstjenester rundt om i landet vårt. Slik vil Arbeiderpartiet være et konstruktivt parti i opposisjon i årene som kommer, også på andre områder.

Svein Roald Hansen (A) [14:39:25]: Før denne debatten startet, ble det lagt fram 31 forslag fra representanter her i salen. Det var jammen godt, så har Stortinget noen saker å arbeide med også etter at høstens budsjettarbeid er unnagjort, for i trontalen er det jo ikke varslet en eneste konkret sak til Stortinget denne sesjonen. Det presenteres flere gode målsettinger: ønske om å styrke arbeidslinjen, oppfylle klimaforpliktelsene, styrke integreringen, fornye kompetansen i arbeidslivet og styrke vekstevnen i økonomien. Jeg tror ingen i denne sal er uenig i dette, kanskje med forbehold om Stortings-FrP når det gjelder klimaforpliktelsene. Men hvor er de konkrete tiltakene for å oppnå dette? Hvor er de nye grepene, de nødvendige reformene? Det kan nesten virke som om det kom overraskende på regjeringen at den fikk et parlamentarisk grunnlag for å fortsette. Så var det også på hengende håret.

Trontalen er en ny bekreftelse på at vi har en regjering som beskriver problemene, men ikke føler ansvar for å finne politiske grep som kan løse problemene. Derfor blir det hele mer grått enn blått. Men det som verre er, er at vi diskuterer regjeringens politiske program for denne sesjonen uten å vite om det er regjeringens politiske program. Statsministeren bekreftet i formiddag det Fremskrittspartiets parlamentariske leder sa i går, at de to regjeringspartiene ikke er blitt enige om den politiske plattformen for kommende periode. De to regjeringspartiene skal diskutere videre, også med Venstre, det politiske grunnlaget for samarbeid i den politiske plattformen for regjeringen og også hva slags regjering det skal bli – Høyre og Fremskrittspartiet, eller skal også Venstre med? Vi har i praksis et slags forretningsministerium.

Spørsmålet er: Hvorfor er det ikke avklart før regjeringen møter Stortinget? I 2009 avklarte Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV plattformen for fortsatt regjeringssamarbeid før trontaledebatten. Det som er klart, er at valget har gjort den parlamentariske situasjonen langt mer krevende for regjeringen. Ikke så rart da at Høyres talere så sterkt har betont ønsket om en konstruktiv opposisjon og heiet så sterkt på kompromissets politiske skjønnhet. Det virker nesten som om Høyres representanter mener det er Arbeiderpartiets ansvar å holde regjeringen ved makten. Det er det jo ikke. Det er Høyres og Fremskrittspartiets representanter i denne sal som har ansvaret for å sikre flertall for regjeringens politikk, og regjeringen har ansvar for å føre og foreslå en politikk som inviterer til samarbeid og ikke til konflikt og splittelse. Det er det siste denne regjeringen for ofte har gjort i perioden vi har bak oss, gjennom både retorikk og politikk.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:42:49]: Det var med glede jeg hørte og registrerte innlegget til Kristelig Folkepartis representant Tore Storehaug i debatten i går om utjevning av nettleie.

På strømregningene våre betaler vi som kjent to ting: Vi betaler for kraften vi bruker, og vi betaler for å få den dit vi trenger den. Kraften er det konkurranse om å levere, men kabelen inn til huset eller næringsvirksomheten er det som kjent bare én av, og vi er dermed i en monopolsituasjon. Jeg er klar over at dette er strengt regulert, men det er et paradoks at de som bor i et av de mest kraftproduserende fylkene, som Sogn og Fjordane, for å bruke representanten Storehaugs eget hjemfylke, betaler mest for å få strømmen levert hjem, mens her vi er nå, eller f.eks. Sarpsborg i mitt eget hjemfylke, for den del, er blant dem som betaler minst. Det hele handler om antall abonnementer og lengden på linjenettet som den enkelte nettleverandør har ansvar for.

Alt dette blir til sammen en konkurranseulempe for næringslivet i distriktene og urimelige forskjeller for husholdningsabonentene. Vi har sågar kommuner hvor det er to ulike netteiere, og hvor kommunens innbyggere vil oppleve en stor grad av forskjell på nettleien. Denne urettferdigheten har Senterpartiet sett lenge og derfor også jobbet for å utjevne. Derfor er jeg svært glad for at Kristelig Folkeparti nå viser signaler til å ville snu, slik at det igjen kan bli et flertall for en utjevningsordning for nettleie, slik Senterpartiet ønsker. Dette viser også at valgresultatet åpner muligheter for en ny politikk, en politikk som tror på hele Norge, en politikk som vrir politikken i en retning som bygger på jamstilling og rettferdighet, uansett om man bor i Sarpsborg, Rakkestad, Gloppen eller Bergen.

Til slutt: Jeg håper også dette bærer bud om at Kristelig Folkeparti vil være med oss og slåss for den digitale allemannsretten. Statsministeren snakket mye om robotifisering, digitalisering og effektivisering. Det er vel og bra, men det må komme alle til gode. I Nationen i dag kan vi se at vi på langt nær er i mål. Digitalisering og modernisering må ikke bli det samme som sentralisering. 100 pst. bredbåndsdekning er noe av det verktøyet som skal til for å sikre at vi fortsatt tar hele landet i bruk.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:45:21]: Det var med noe undring, men med en styrket forventning jeg hørte statsministeren i formiddag da hun sa at «vi aldri skal gi opp mennesker», og videre omtalte med fine ord de svakeste, de som trenger tilpassede tiltak.

Jeg håper inderlig at dette også gjelder ved yrkesdelaktelse. Alle partiene på Stortinget vil være enige om behovet for å styrke yrkesdeltakelsen, også blant dem som har størst utfordringer med å få innpass i arbeidslivet. Men verken regjeringen eller støttepartiene har bidratt til å bedre situasjonen, heller tvert imot.

Da Fremskrittspartiet fikk arbeidsministeren i Solberg-regjeringen, kom det ingen styrking av sektoren, til tross for Fremskrittspartiets lovnader før valget. Robert Eriksson foreslo den for regjeringen enkle løsningen å overlate VTA-tiltakene til kommunene. Bedre har det heller ikke gått etter at Høyre fikk ministeren. Riktignok medførte budsjettforliket for 2017 en økning på 300 tiltaksplasser, men økningen av tiltaksplasser var ikke finansiert. Den nye forskriften om arbeidsmarkedstiltak som kom i 2015, fjernet også mange av arbeidsmarkedstiltakene og åpnet for konkurranseutsetting av de fleste gjenværende. Dette kan vel ikke beskrives som å ta hensyn til de svakeste. Dette er altså arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering – heller skattelette enn velferd og aktivitet. Dette varsler ikke for en god behandling av denne gruppen mennesker, til tross for det statsministeren signaliserte i formiddag. Det er

nemlig lange køer av funksjonshemmede som ønsker å bidra til verdiskapingen.

I denne situasjonen vil Arbeiderpartiet styrke Navs rolle i både formidling og oppfølging av folk som er på tiltak. Arbeiderpartiet vil øke antallet tiltaksplasser og ordninger hvor personer med uføretrygd får mulighet til å delta i arbeidslivet. Vi vil øke antall tiltaksplasser innen varig tilrettelagt arbeid, såkalt VTA, og styrke Navs oppfølging av personer som er under tiltaket VTA i ordinær sektor. Alle arbeidsmarkedstiltak bør forbli en statlig oppgave.

Arbeiderpartiet driver ikke overbudspolitik. Det har vi aldri gjort og arbeid for alle har vært vår målsetting i alle år. Målsettingen realiseres ikke med ord, men med en planmessig økning av finansierte tiltaksplasser, styrking av Nav og ivaretagelse av vekst- og arbeidsmarkedsbedriftene. Skal en sikre arbeid for alle, krever det spesielt sterkt fokus på dem som er lengst vekk fra det ordinære arbeidslivet, for Norge kan bedre enn det den sittende regjeringen leverer.

Marianne Haukland (H) [14:48:43]: Å være en del av det 162. storting er en ære. Jeg føler meg stolt over å representere mitt eget parti og mitt hjemfylke i et storting som har en rekordhøy andel kvinner.

Likestilling har vært viktig for norsk politikk og utviklingen av det samfunnet vi har i dag. Vi ville ikke kommet hit vi er i dag, uten å være et likestilt samfunn. Det er en erkjennelse vi må fortsette å løfte fram, spesielt i arbeidet for kvinners og jenters rettigheter.

I dag er det den internasjonale jentedagen. Verden over blir jenters rettigheter brutt og satt til side. Jenter er i større grad enn gutter under kontroll av familien og ute av utdanning for å ta vare på familie og mindre søsken. Kvinner styrer også i mindre grad sin egen seksualitet og framtid.

Internasjonalt er Norge i en særstilling. Derfor er det viktig at vi fortsetter å jobbe internasjonalt for å fremme saker som er viktige for oss, og som er med på å skape bærekraftige samfunn også utenfor våre nærområder.

Jenters og gutters rett til utdanning er et viktig arbeid som Norge må fortsette å ta del i. Det er et bidrag som er en investering i framtiden, og det er et bidrag fra Norge som fremmer bærekraftig utvikling i andre land.

Alle gutter og jenter fortjener gratis utdanning som også har god kvalitet. Dette skal Norge fortsette å løfte viktigheten av, også internasjonalt.

Jeg ønsker alle representantene her til lykke med jentedagen.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [14:50:54]: Før valgkampen, under valgkampen og ikke minst i gårsdagens og dagens debatt er det flere som har vært innoom distriktspolitikk og veien videre. Når jeg lytter til noe av

dette, kan jeg nesten få inntrykk av at noen mener at denne regjeringen har sentralisert så mye at det ikke er folk igjen der jeg er fra. Men faktum er at det bor flere folk både i Vesterålen og i Nordland nå enn da forrige regjering styrte landet. Faktum er også at det settes daglige rekorder i eksport av verdens beste sjømat fra Nordland og Norge. Det investeres som aldri før, og det ansettes også folk langs hele kysten.

I 2016 økte eksempelvis eksporten av sjømat fra Nordland med over 30 pst., til en verdi av 13,9 mrd. kr. Hittil i 2017 har Norge eksportert sjømat for til sammen 69 mrd. kr, og det vil settes ny eksportrekord når dette året er omme. Det går med andre ord godt fordi det føres en politikk som legger til rette for akkurat dette.

Et annet tema som har vært oppe i debatten, er arbeidsledighet generelt og det at unge faller utenfor arbeidslivet. Det er et viktig tema som krever en aktiv politikk. Her mener jeg at norsk sjømatnæring faktisk kan være en del av løsningen. Potensialet for vekst innenfor sjømat er enormt, og derfor må hovedfokuset i politikkutformingen framover fortsatt være å skape helårige, lønnsomme arbeidsplasser. Det vil gi muligheter til unge så vel som gamle, for til syvende og sist er det det beste for alle dersom flest mulig kan ha en trygg, lønnsom, helårig arbeidsplass å gå til. Dem må vi skape flere av, og her representerer sjømatnæringen en mulighet for akkurat det.

Ser vi i glasskulen og legger analyser fra NTNU til grunn, kan havbruksnæringen alene sysselsette så mange som 100 000 årsverk i 2050. Så kommer selvfølgelig hvitfisknæringen i tillegg. Men for å komme dit må vi være villige til å ta i bruk nye arealer, utvikle rammevilkår og regelverk fra der vi er i dag, der dagens reguleringer innenfor både hvitfisk og rødfisk nødvendigvis ikke er morgendagens løsninger.

Erlend Larsen (H) [14:54:06]: Det høres banalt ut å ha hull i CV-en, men det er mange mennesker som sli-ter med å få arbeidserfaring. Noen har vært i fengsel, andre har sykdommer eller diagnoser som har hindret dem i å få jobb. Uansett årsak er det mange som faller ut av arbeidslivet. Dette kan føre til et dårlig selvilde for dem det gjelder, og det er en av flere årsaker til barnefattigdom.

En venn av meg har noen medisinske utfordringer og brukte 22 år fra han sluttet i militæret til han kom inn i arbeidslivet. Midlertidig ansettelse ga ham åpning og mulighet til å få sin første jobb som ikke var et rent arbeidstiltak. Arbeidstiltakene oppfattet han som uverdige fordi de ikke ga ham utfordringer på hans nivå.

Regjeringen har åpnet for midlertidige ansettelser nettopp fordi dette er en døråpner for mennesker med hull i CV-en. Midlertidig ansettelse gjør det mulig for

den som står utenfor, å vise at han hører til innenfor. Det gjør det mulig for dem uten erfaring å få erfaring, og det gjør det mulig for bedrifter å prøve ut nye tjenester som de ikke er sikre på vil være lønnsomme i det lange løp.

Vi skal aldri gi opp mennesker, sa statsministeren i dag morges. Høyre vil ha et inkluderende arbeidsliv der alle skal få mulighet til å delta. Vi vil senke terskelen for deltakelse i arbeidslivet for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi vil ha et bedre samarbeid mellom arbeidsgivere, Nav, bemanningsbransje, attføringsbedrifter og andre tiltaksleverandører for å få flere ut i arbeid.

Arbeid adler mannen, heter det. Den som kommer ut av ledighet og inn i arbeid, får styrket sin selvtillit og livskvalitet. Høyre ønsker et samfunn med muligheter for alle. Dette er ikke bare et samfunnsansvar. Det er også et ansvar næringslivet må ta del i, men da må også næringslivet få de forutsetningene som skal til for at de vil gi folk med hull i CV-en en sjanse.

Dag Terje Andersen (A) [14:56:19]: Det jeg kanskje synes har vært mest gladelig i denne trontaledebatten, er alle de som har debutert på en glimrende måte på Stortingets talerstol. Det synes jeg virker lovende for de politiske debattene framover. Men ellers har vel den politiske debatten bekreftet det vår leder, Jonas Gahr Støre, sa innledningsvis, at det var lite politisk innhold i den trontalen som vi diskuterer.

Det er mye som tyder på at regjeringa kan ha abdisert i politikken, men det skal de ha: De dyrker retorikken. Vi har sett et hefte her i salen som heter Høyres retorikk, og det har de holdt seg til. Kanskje det mest kreative de har funnet på, slagordmakerne i Høyre, som de nå har kjørt på, taler etter taler, er at Arbeiderpartiet skulle bli uansvarlig. Ja, det skulle tatt seg ut om Arbeiderpartiet ble uansvarlig. Det er vel like stor grunn til å frykte det som at paven skulle komme ut på Dagsrevyen i kveld og fortelle at han er blitt muslim. Nei, der kan man stole på Arbeiderpartiet.

Jeg synes det er et lavmål i politikken at til og med statsministeren prøver å skape den frykten. Den norske regjering er meg bekjent den eneste regjering i verden som har et stort opposisjonsparti som hvert år når de har lagt fram statsbudsjettet, i den siste fireårsperioden, faktisk har brukt mindre oljepenger enn det regjeringa har brukt – altså er mer ansvarlig enn regjeringa. Det burde regjeringa sette pris på når landet er i krevende situasjoner, men isteden blir vi altså møtt av en retorikk som prøver å skape inntrykk av at vi skulle bli uansvarlig.

I samme kategorien vil jeg si det er når statsministeren og andre gir uttrykk for at Arbeiderpartiet er mot aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Til alt overmål bruker de Drammen som eksempel. Drammen

har gjennomført sin aktivitetsplikt fordi den foregående regjering, med meg som statsråd, i 2009 foreslo at det skulle være mulig å stille krav om aktivitet ved utbetaling av sosialhjelp. Når det da blir framstilt som at det er noe Arbeiderpartiet er imot, synes jeg det er et lavmål i retorikk.

Vi har hørt at vi skal få mindre forskjeller. I så fall er det ny kurs. Vi har hørt at vi skal få bærekraftig velferd. Jeg håper det betyr at flere skal betale skatt, og at folk skal være villig til å betale skatt, men det kan også bety kutt i velferden. Det blir spennende å se hva som skjer framover med en regjering som har et svekket parlamentarisk grunnlag. Det blir spennende tider. Fra Arbeiderpartiets side skal vi på tradisjonelt ansvarlig vis bidra til å få flertall for en annen politisk kurs enn regjeringa står for.

Arild Grande (A) [14:59:42]: La meg først få gratulere Erna Solberg med å ha levert den trolig mest innholdsfulle talen en statsminister noensinne har levert fra denne talerstol. Å holde en hel tale uten å nevne et eneste politisk tiltak er faktisk en prestasjon. Som en forklaring på hvorfor, sier hun i replikkordskiftet med Jonas Gahr Støre at de ikke vil drukne trontalen i tiltak og i stortingsmeldinger. I stedet drukner regjeringen trontalen og trontaledebatten i beskrivelser og selvsagtheter.

Men ser vi bak retorikken og bak de fine ordene, ser vi en regjering som sier én ting, men gjør det stikk motsatte. For eksempel sier man vakkert at man ønsker et bærekraftig velferdssamfunn, men arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er svekkede muligheter. Regjeringen har prioritert skatteutt og gjort Norge mer oljeavhengig.

De snakker fint om arbeidslinjen, men mange unge står utenfor arbeidslivet, og vi ser en fallende andel i arbeid. De snakker varmt om små forskjeller i samfunnet, men politikken har konsekvent økt forskjellene i samfunnet. Og de snakker om kampen mot arbeidslivskriminalitet, men har ikke prioritert området. Resultatet er at arbeidslivskriminaliteten har blitt grovere og mer sammensatt, og at den er på vei inn i stadig nye næringer.

Vi har lenge forsøkt å få avklart hva effekten av regjeringens politikk mot arbeidslivskriminalitet har vært, men vi får ingen svar.

Vi kommer i løpet av perioden til å fortsette kampen for et seriøst, organisert og trygt arbeidsliv for alle, og nå har ikke regjeringen lenger det flertallet den hadde før sommeren. Det gir større muligheter for at vi i Stortinget kan gjøre den jobben regjeringen ikke gjør. Første steg kan tas allerede i dag ved at man stemmer for Arbeiderpartiets forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å be-

grense bruken av tidsbegrenset innleie, nettopp for å sikre et trygt arbeidsliv.

Regjeringen og vi som er i salen, har bedt om og fått folkets tillit. Én ting er å presentere selvsagtheter – det får regjeringen vurdere om den ønsker å gjøre. Verre er det hvis man presenterer en politikk, men ikke gjennomfører den. Men ille er det når man sier én ting, men gjør det stikk motsatte. Erfaringer fra andre land viser at det er en farlig vei hvis folk mister troen på at politikerne står for det de lover, og det faktisk viser seg at de står for det stikk motsatte.

Turid Kristensen (H) [15:02:51]: Mobbing i skolen – det er tre ord som gjør at det knytter seg i magen på de aller fleste som hører dem, tre ord som betyr at barn og unge lever i en hverdag som ingen barn og unge skal behøve å leve i, en hverdag i frykt og redsel, en hverdag i ensomhet, en hverdag uten et godt fellesskap, for noen en hverdag med vold, for mange en hverdag med gjentatte krenkelser og fornærmelser, tre ord som også framstår som et mareritt for alle foreldre.

Dette er langt fra den hverdagen vi ønsker for våre barn og unge. Alle barn og unge fortjener en trygg og god skoledag, et godt læringsmiljø i skolen.

Flere regjeringer har jobbet for å komme mobbeproblematikken til livs. Mye gjøres også ute i kommunene og fylkene, og mange kommuner, f.eks. min hjemkommune, Lørenskog, har opprettet rådgivende og støttende team mot mobbing. Dessverre ser vi at denne kampen langt fra er over. Mer enn 50 000 elever oppgir at de mobbes to eller flere ganger i måneden. Det er nesten et helt årskull elever. Det betyr bare at vi må gjøre mer.

Regjeringen la i forrige periode fram en helhetlig antimobbepolitikk med en rekke konkrete tiltak. Vi har forsterket det forebyggende arbeidet, vi har sikret at det skal nytte for barn og unge å si fra, og vi har tydeliggjort ansvaret som kommunene og fylkene har. Regjeringen er tydelig på at mobbing ikke skal skje, og vi har fått et regelverk som har nulltoleranse mot mobbing. Det er elevens opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. All mistanke om mobbing skal varsles og følges opp av rektor med konkrete tiltak. Elevene skal få hjelp helt til de har det trygt og godt på skolen. Skoler og kommuner som ikke følger opp Fylkesmannens vedtak, kan få dagbøter.

En viktig endring er at det er innført en aktivitetsplikt til erstatning for den byråkratiske vedtaksplikten, og den sikrer at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det godt på skolen. Og det er straffbart å bryte aktivitetsplikten. Det er avgjørende at både foreldre og barn har god kunnskap om hva de har krav på, og ikke minst hvem de kan kontakte.

Det er hjerteskjærende å lese og høre om alle barn og unge som får sin barndom ødelagt – for ikke å snakke om alle tilfellene som ender med at noen tar sitt eget liv, det er rett og slett en tragedie. Selv de som kommer seg gjennom skolegangen, er i mange tilfeller preget av mobbingen resten av livet.

Jeg er glad for at vi har fått på plass en ny antimobbepolitikk. Som nytt medlem av utdannings- og forskningskomiteen ser jeg fram til å være med i arbeidet mot mobbing. Det er mange store og viktige oppgaver som ligger til denne komiteen, men dette er definitivt en av de aller viktigste.

Kari Henriksen (A) [15:06:13]: Regjeringa opptre som en Bør Børson i filmen. Som han lærte seg byspråk, har Høyre lært seg honnørord – som «fellesskap» og «samlende». Men politikken er vanskelig å få øye på. Faktisk er den ikke ulik det vi ser gjennom vinduene – grå og ugjennomtrengelig. Da Arbeiderpartiet opptredte samlende i forrige periode, ble det kritisert. Men når Høyre nå har lært seg ordet «samlende», ja, da skal det bli vei i vellinga. Sannheten er at denne regjeringa står svakere nå enn noen gang. Dersom valget av stortingspresident var et eksempel på å opptre samlende, vet vi hva vi har i vente. Det er som å si at man er for mindre forskjeller, men fører en politikk som øker dem. Men det er jo det Høyre kan – si noe og gjøre noe annet.

Arbeiderpartiet er tydelige og ansvarlige i sin politikk. Flere i jobb, en mer aktiv næringspolitikk, flere lærere, ambisiøse klimamål, bedre integrering og mer internasjonalt samarbeid for mennesker på flukt er noen av våre ansvarlige saker. Vi er til og med så ansvarlige at vi vil ha ting gjort, vi vil ikke bare prate om dem.

I morgen er det en historisk dag når vi for første gang skal få se hvordan Solberg-regjeringa vurderer budsjettforslaget sitt i et likestillingsperspektiv. Da Stortinget behandlet likestillingsmeldinga i fjor, fikk vi nemlig flertall for at regjeringa hvert år skal levere et tillegg til statsbudsjettet som gir en likestillingsvurdering av statsbudsjettet i sin helhet. Dette er nytt av året, og mange har ment at likestillingen går i revers, så dette er kanskje ikke den artigste delen av arbeidet regjeringa har gjort. Regjeringspartiene stemte da også mot dette forslaget. Nå er forventningene store om at regjeringa oppfyller Stortingets bestilling på dette området.

Regjeringa valgte også å fjerne redegjøringsplikten, noe de fikk flertall for. Det er som om en lærer sier til elevene sine: «Det er viktig at dere gjør leksene, men jeg kommer ikke til å sjekke om dere har gjort dem.» Men stortingsflertallet ville noe annet: Regjeringa må nemlig innføre redegjøringsplikten igjen, etter en «leksefri» periode i 2018. Så, til Stefan Heggelund, det er mer likestil-

lingsarbeid å gjøre i regjeringa og i partiet Høyre. Det gjelder å ikke hvile på sine laurbær.

Abid Q. Raja (V) [15:09:15]: Aller først vil jeg benytte anledningen til å takke alle velgerne som har stemt på Venstre, og ikke minst på det borgerlige prosjektet, som har hatt trua på at vi styrer landet på en forutsigbar og skikkelig måte og ikke gikk inn på et prøveprosjekt med to andre partier, som nå har kommet inn på Stortinget. Jeg tror ikke det hadde vært en riktig retning for landet.

Hvis man spoler seks–sju måneder tilbake, var det kanskje ikke så mange som trodde på at det skulle bli et borgerlig, ikke-sosialistisk, flertall, men det ble det jo. Under valget var det også en del krefter som ikke ville Venstre særlig vel. Det var løpeseddelaksjoner visse steder i landet. Det ble laget falske løpesedler med vår logo og med informasjon og budskap som vi ikke hadde laget. Dette er krefter vi har måttet kjempe imot som et lite parti med små ressurser. I tillegg ble det laget en kampanje på sosiale medier med videoer som også hadde et falskt budskap – om hva en stemme på Venstre skulle bidra til, osv.

Til tross for alt dette og alle målingene som viste at det kom til å gå skikkelig dårlig med Venstre, at vi skulle havne langt under sperregrensen, klarte vi å komme over sperregrensen. Til tross for statistikken om at vi ved annethvert valg er under, har vi gjort det historiske å komme over sperregrensen to valg etter hverandre, og vi har klart å skape en forutsigbar regjering. Det mandatet vi har fått fra velgerne, skal vi klare å forvalte på en skikkelig og god måte.

Det har vært en del spekulasjoner om at det blant velgerne våre er noen som har gitt taktiske stemmer. Jeg tror ikke det finnes så mange taktiske stemmer. Grunnfjellet i Venstre er fremdeles liberale og moderate velgere som ønsker en ny retning for landet Norge, særlig med fokus på skole, miljø, samferdsel og de sakene som Venstre står for. Så kan man alltså snakke om hvem som har fått hvilke mengder av taktiske stemmer, og at taktiske stemmer ikke finnes på sosialistisk side. Jeg vil anta at enkelte har stemt taktisk på partier også på den andre siden. Men uavhengig av det: De som eventuelt har stemt på oss av taktiske grunner, har jo også stemt for at de ønsker en forutsigbar, borgerlig regjering. Vi lovet velgerne gjennom valget at det skulle vi bidra til å skape, og det kommer vi til å bidra til å skape også gjennom disse fire årene.

Det er store og små saker som vi kan glede oss over fra forrige periode. Jeg kommer til å tegne meg igjen for å gå inn på enkelte av de sakene, særlig for å understreke hvor bra nasjonal transportplan vi har laget, ikke bare for Asker og Bærum og Akershus, fylket som jeg repre-

senterer, men for hele landet Norge. Den innsatsen vi gjorde i forrige periode, akter vi å fortsette og forsterke i perioden som kommer.

Kristian Tonning Riise (H) [15:12:29]: Vi har lagt bak oss en valgkamp med mange spissede debatter – sånn skal det kanskje også være. Men for enkelte i denne debatten må jeg si det virker som om valgkampen ikke er helt avsluttet.

Jeg bet meg spesielt merke i innlegget til representanten Wilkinson fra SV, som med stor moralsk patos virkelig var indignert over regjeringens angivelige kutt i pleiepenger. Flere andre har også vært inne på det samme – om ikke i like indignerte vendinger.

Bakgrunnen for dette angivelige kuttet er at regjeringen har fremmet forslag om endringer som vil gi en anslått årlig merkostnad på om lag 560 mill. kr – altså mer enn en dobling av utgiftene til pleiepenger. Opp mot 9 000 flere barn og familier får det.

Så er Høyre den første til å være enig i at vi også må kunne diskutere nedsidene når vi foretar justeringer i ulike ordninger, selv om endringene i sum øker statens utgifter. Men det er et eksempel på politisk latskap, en kritikk som går på autopilot, når man nærmest beskylder regjeringen for å angripe de svakeste i samfunnet for å finne penger til skatteuttak, når utgangspunktet for debatten altså er at utgiftene til en velferdsordning er mer enn doblet.

Jeg synes lite om en måte å argumentere på der man konsekvent betviler hverandres intensjoner. Min innfallsvinkel er i alle fall den at alle representantene for alle partiene i denne salen går på jobb hver dag fordi de ønsker å gjøre det beste for landet. Da må jeg si at når det gjelder denne saken om pleiepenger, var innfallsvinkelen til Kristelig Folkeparti langt mer konstruktiv, en langt bedre tilnærming til debatten, der man søker å finne gode løsninger. Det tror jeg også er en tilnærming som kommer til å bære flere politiske frukter de neste fire årene enn den innfallsvinkelen hvor man konsekvent skal svartmale dem på motsatt side av den politiske fløyen og betvile andre politikeres intensjoner.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:15:02]: Trygghet har vært oppe som en viktig bærebjelke i denne trontaledebatten, men det kan se ut som om regjeringen tar veldig lett på trygghet på ett område, og det gjelder trygghet for mat. Vi har i Norge en veldig interessant og viktig politisk debatt de kommende årene om hvilken type matproduksjon vi skal ha, og hva som skal være de viktige grunnbjelkene for politikken i Norge.

Det er interessant å se at stadig flere melder seg på i diskusjonen om betydningen av matpolitikken. Blant annet sier Forsvarets forskningsinstitutt klart ifra at vi slett ikke kan være sikre på at den store førimporten fra

Brasil, som vi nå gjør oss avhengige av, kommer til å fortsette i årene vi har foran oss. De er tydelige på at kampen om soya, kampen om fôrressursene, kommer til å bli tøffere, og at bl.a. et land som Kina vil kunne ha sterke strategiske interesser i å kjøpe opp de samme ressursene som vi gjør oss avhengige av.

Alternativet er naturligvis at vi styrker vår egen trygghet og styrker vår egen, norske matproduksjon basert på de ressursene som vi har her i Norge. Da er det interessant f.eks. å se hvordan virkeligheten utvikler seg i et fylke som mitt hjemfylke, Hedmark. Der har vi viktige kornarealer som nå er under sterkt press. De siste årene har kornarealer gått ut av drift, og istedenfor blir det gras. Sånn svekkes den samlede selvforsyningen når gras ellers i Distrikts-Norge legges brakk, bl.a. i statsministerens egen landsdel, på Vestlandet, eller i distriktene i nord.

Vi må tvert imot føre en aktiv politikk og bygge på det beste som den norske landbruksmodellen har gitt oss: sysselsetting i hele Norge, trygg mat og ikke minst verdiskaping som også kommer andre arbeidstakergrupper til gode, enten det er snakk om snekkere, elektrikere eller mekanikere. Derfor er dette også et spørsmål om vi skal sentralisere aktivitet og arbeidsplasser i Norge, i tillegg til tryggheten for maten vår, som vi alle har i fellesskap.

Det er også interessant å se at andre tilknyttede grupper – helsevesenet og ikke minst folk som er interessert i folkehelse – ser betydningen av en aktiv politikk for å sørge for god og sunn mat. Vi vet at antibiotikaresistens kommer til å bli kanskje verdens største helseproblem om noen få år. Da må vi sørge for at vi fortsatt har mulighet til å spise både trygge egg og trygt kjøtt i årene som kommer.

Abid Q. Raja (V) [15:18:19]: Som jeg sa tidligere, har vi gjennom siste periode overopplylt forrige regjeringens nasjonale transportplan. En jernbane som forfalt, har vi hentet inn igjen, og vi har tettet gapet på etterslepet. Så har vi hatt de store reformene, som de andre partiene har vist seg å være imot, bl.a. veiselskapet. Innimellom har noen av dem vært imot, og noen ganger har de vært for, avhengig av hva som passet dem, men vi vet at veiselskapet var en riktig prioritering å gjøre i forrige periode. Vi har også bidratt til å få på plass en skikkelig jernbanereform som vil ta oss inn i framtiden.

I den nasjonale transportplanen som vi lagde, ligger det nå inne 50 pst. statlig finansiering av både Fornebubanen og Bybanen i Bergen, metrotunnel i Oslo, men også at Ullandhaug og baneløsning på Nedre Romerike kan rulleres inn når det viser seg nødvendig og mulig. Men det er også andre store prosjekter: Det er togtunnelen i Oslo, Ringeriksbanen, intercity osv., og ikke minst

at vi gjennom NTP har lagt opp til å fjerne godsfattigdommen som det lå til rette for under den forrige regjeringen. Jeg tror NTP-en er veldig bra. Den kommer til å sy sammen landet Norge. Jeg tror vi trenger å satse på infrastruktur, og gjennom denne neste fireårsperioden kommer Venstre til å bidra til at nettopp jernbanen, kollektivandelen, får sin berettigede andel.

Så er det store og små saker som alle stortingsrepresentanter brenner for. De siste fire årene har jeg jobbet hardt for svømmeopplæring i barnehagen, og det er fordi våre unger er de ungene i Norden som er dårligst i stand til å redde sitt eget liv. Mens andelen svømmedyktige i nordiske land er på over 90 pst., er andelen blant tiåringer i Norge kun 50 pst. Kun 50 pst. av våre tiåringer er i stand til å ta svømmeknappen. Det har vi tatt et lite løft for og har startet med en prøveordning med svømmeopplæring i barnehagen. Det har vi forsterket gjennom de siste fire årene, takket være engasjementet fra Venstre. Vi håper at det skal bli en fullskala ordning for alle barn i Norge, og at man lærer å svømme fra barnehagen av.

Et annet lite hjertebrann jeg har hatt, er religionsfrihet. Det var et lite engasjement som startet her på Stortinget for tre år siden. Vi samlet noen lands parlamentarikere, signerte en erklæring på Nobels Fredssenter. Det har nå blitt en global bevegelse, og vi har forankring i over 60 land. Den store konferansen i fjor samlet over 100 parlamentarikere fra 60 land, og Angela Merkel åpnet konferansen. Vi har hatt god støtte av nåværende regjering, som – med Børge Brende i spissen – har bidratt positivt, og årets Trygve Lie-symposium, også i New York, hadde dette som tema.

Jeg er veldig glad for at alle partier i Stortinget har vært med i denne religionsfrihetsgruppen på Stortinget. Jeg tror vi kan være enige om én ting, og det er at vi må hegne om de menneskerettighetene som gjelder for Europa og for verden, at de er universelle. Det kommer dette Stortinget til å bidra til å løfte fram også i den perioden som kommer, det føler jeg meg ganske trygg på, og jeg ser fram til å jobbe med alle partier tverrpolitisk for å bidra til å forsterke den innsatsen vi har hatt de siste tre årene, nettopp på religionsfrihetsfeltet globalt.

Hadia Tajik (A) [15:21:29]: Denne trontaledebatten har nokre klare trekk. Høgre er meir oppteken av å fortelja Arbeidarpartiet kva Arbeidarpartiet eigentleg meiner, enn å fortelja veljarane kva Høgre sjølv meiner. Me har høyrte ein trontale som jamt over har vore meir grå enn han har vore blå. Visjonar og planar er det ganske lite av. Det me derimot får, er beskrivingar av at framtida kjem til å verta krevjande. Men me får få løysingar, og me får få forslag eller tiltak.

Sjølv vil me i Arbeidarpartiet ha fleire i arbeid, bl.a. gjennom ei aktivitetsreform for unge uføre, slik at fleire får moglegheit til å stå i jobb, og ikkje minst ei kompetansereform for å få fleire inn i arbeidslivet, men òg for å halda fleire i arbeid i åra som kjem. Me treng at alle bidreg, me har ikkje råd til noko anna. Me fekk høyra lite om tiltak og varsel i trontalen, men det er i alle fall vår forventning til budsjettet i morgon. Me er nøydde til å skapa før me kan dela. Då treng me fleire i jobb og færre på trygd.

Representanten Tina Bru skrytte av at ein kunne tru ho var Karita Bekkemellem i debattar om likestillingspolitikk. Det er ei utsegn eg ikkje kan stilla meg bak. Me er ikkje alle sosialdemokratane. Ein sosialdemokrat forstår problemet og klarer å gjera noko med det, mens ein frå Høgre – slik me no har erfart i to dagar med denne debatten – gjerne kan forstå problemet, og dei klarer kanskje å beskriva det, men viljen til å gjera noko med det er fråverande. Det er ikkje berre fedrekvoten som er eit eksempel på det, der ein fortel at ein ønskjer meir likestilling og fleire moglegheiter overfor fedrar. Heile trontalen er eit eksempel på det. Med Høgre og Framstegspartiet sitt tempo for å sørgja for at far skal få fleire moglegheiter til å ha tid med ungane sine, vil det i realiteten ta 400 år før fedrar tek ut 14 veker pappaperm i Noreg. Det kan jo henda at Høgre og Framstegspartiet er nøgde med det tempoet, men det er ikkje me. Likestilling kan ikkje venta, ungars behov kan ikkje venta, og eg er veldig glad for at fleirtalet ser ut til å gå for ei auking i fedrekvoten – for Noreg kan betre enn dette.

Så er det òg slik at veljarane har talt. Høgre–Framstegsparti-regjeringa står svakare enn før. Arbeidarpartiet kjem til å fremja forslag på ei rekkje område – for å få fleire i arbeid, for at fleire skal fullføra vidaregåande skule, og for at me skal ha eit sterkt offentleg helsestell. Alleie i dag vil ein få moglegheit til å stemma over forslag om å avgrensa innleige. Me samarbeider gjerne med andre til det beste for landet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:24:44]: Det var en imponerende effektiv president. Jeg så at det var igjen flere talere på talerlisten da jeg ba om ordet for ett sekund siden – og så fikk jeg ordet.

Det er noe forunderlig med denne debatten, for det er noen tema som har gått igjen gang på gang. Det gjelder bl.a. diskusjonen om hvordan en skal dele Norge. Representant etter representant har sagt: Hva er fornuften i at en skal lage en region som inneholder Østfold, Akershus og Buskerud – fra Halden til Hardangervidda? Men ingen av dem som har brukt makten sin til å tvinge det igjennom, går opp og forsvarer det. Hva er det for noe? Nå har en brukt massiv tvangsmakt for å gjennomføre en reform, og så er det ingen av partiene som står

bak, som faktisk går opp og forsvarer det. Hvorfor er det sånn? Jo, fordi Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at det er en dårlig løsning. Hvis en ser at det er en dårlig løsning, kan en ikke være så ærekjær at en tvinger igjennom en løsning som en selv er imot. Jeg er sikker på at hvis enkelte Høyre-representanter, enkelte Fremskrittsparti-representanter, enkelte Kristelig Folkeparti-representanter og Venstre-representanter tenker seg om, vil de si: Jeg er egentlig imot, for jeg ser at det er dysfunksjonelt, jeg ser at det ikke blir noen bedre organisering av Norge, men vi skal gjøre det likevel – av prinsipp.

Sånn kan ikke et land styres. Det er forunderlig at ikke Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at det nå er en mulighet til å rette opp de feilene som ble gjort i vår. Det er ikke et nederlag, det er et framskritt, og det er som Abraham Lincoln sa: Jeg gir ikke mye for en mann som ikke er klokere i dag enn han var i går.

Det er lov å skifte standpunkt, det er lov å tenke seg om.

Og så er det en ting til som er forunderlig: Vi har en statsminister som ikke klarer å svare på om hun ønsker å legge fram en ny regjeringserklæring, ikke klarer å svare på om hun skal ha en ny plattform for en Høyre–Fremskrittsparti-regjering. Det er helt tydelig uenighet mellom Fremskrittspartiets parlamentariske leder, Hans Andreas Limi, som i går sa at han vil ha en ny plattform, og statsministeren, som ikke klarer å være tydelig. Det er forunderlig at det skal gå langt ut i en ny stortingsperiode før vi vet hva regjeringen faktisk vil. Alle vi som var i valgkampen, husker hvordan Høyre og Fremskrittspartiet var veldig uenig i saker, og så sa statsministeren: Det er valgkamp, så vi må akseptere det. Nå er det ikke valgkamp, nå skal landet styres. Da trenger en et styringsdokument der en vet veien, og en skal ha en redegjørelse og ordentlig debatt.

Disse to dagene viser at det er ingen nye ideer og bedre løsninger i Høyre og Fremskrittspartiet. Det er bare gamle ideer og sentraliserende løsninger som står igjen. Men kjære medrepresentanter: Tenk dere om, og ikke tving igjennom løsninger dere er imot, som f.eks. Viken.

Trond Helleland (H) [15:27:49]: Jeg blir nesten rørt over at Hallingskarvet er nevnt i nesten hvert eneste innlegg fra Senterpartiet, og av mange i Arbeiderpartiet. Som utflyttet halling er det å høre at mitt kjære distrikt, Hallingdal og Buskerud, blir nevnt gang på gang, noe som varmer mitt hjerte. Vi hadde en runde på dette i går. Jeg er litt overrasket over at det viktigste tiltaket opposisjonen ser ut til å kunne samle seg om, er at en skal beholde dagens fylkeskommune – en opposisjon som flere ganger har forsøkt med regionreform uten å lyk-

kes. De ser at Venstre og Kristelig Folkeparti har fått framforhandlet en regionreform med oss, og de er uenige i resultatet. Så presenterer de et alternativ, og det er å gå tilbake til, eller beholde, dagens fylkeskommune – lite spenstig.

Mange, særlig fra Arbeiderpartiet, har i denne debatten pekt på at det er grått ute. Det virker også som det har påvirket humøret til Arbeiderparti-representantene. De er sure og grinete, det er det samme som går igjen i innlegg etter innlegg. Det som stadig påpekes, er at regjeringens grunnlag er svekket. Det er i hvert fall ikke på grunn av Arbeiderpartiets framgang. Det var ingen partier som gikk mer tilbake enn Arbeiderpartiet, så det er i så fall andre partier på den siden som har noe å snakke om når det gjelder det.

Jeg ser fram til et konstruktivt samarbeid i Stortinget. Jeg håper på at dagen i morgen blir en dag som viser at regjeringen har mange politiske saker som skal legges fram, mange politiske saker som skal drøftes i Stortinget. Det regjeringen gjorde i denne trontalen, var å presentere to hovedvisjoner. Den første er et bærekraftig velferdssamfunn, som jeg tror alle egentlig deler, selv om noen mener det er et innholdsløst begrep. Vel, da skal vi i dette huset fylle det med innhold. Den andre er et trygt Norge, som jeg i hvert fall håper at alle deler visjonen om: ha et forsvar og et politi som kan ivareta beredskapen og sikkerheten i vårt land.

Jeg er ikke veldig imponert over ansatsene til å vise at vi ikke har tiltak, når opposisjonen overhodet ikke har presentert noe nytt. Det er en repetisjon av valgkampen, og den kan vi godt fortsette, men nå kommer altså statsbudsjettet i morgen, og da vil det bli full anledning til å dykke ned i enhver sak som blir omtalt i budsjettet.

Jeg tenkte også jeg skulle gi en stemmeforklaring når jeg står her oppe. Høyre vil stemme for forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, om pleiepenger – men vil naturligvis presisere at dette også må ses i en budsjettssammenheng – og vi vil stemme for forslag nr. 2, om fastleger. Det er et godt forslag som vi mener er riktig.

Så er det forslag nr. 3, fra Audun Lysbakken. Der er ikke Høyre enig i konklusjonene eller premissene til Lysbakken og SV, om at «den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge» – som det står – nødvendigvis er konklusjonen, men det vi er enig i, er at det er behov for en stortingsmelding om ulikhet og utenforskap. Hvis en da kunne være så snill og fjerne «innen sommeren 2018», sånn at regjeringen får tid til å gjøre dette på en ordentlig og god måte, er jeg sikker på at vi skal få en god debatt om det, og da vil vi stemme for.

Forslagene fra Arbeiderpartiet stemmer Høyre imot.

Så er det forslagene fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt. Når det gjelder forslag nr. 7, ligger basepolitikken vår fast, den har vi ikke tenkt å gjøre noe med, så det

stemmer vi imot. Men forslag nr. 8, som er spennende, går på å markere 100-årsjubileet for allmenn stemmerett i 2019. Jeg mener at Stortinget er demokratiets høyborg i Norge – og vi har hatt stemmerettsjubileum i 2013 for kvinnelig stemmerett – så jeg anmoder Bjørnar Moxnes om å sende det forslaget over til presidentskapet i stedet for til regjeringen, slik at vi kan få en verdig markering av stemmerettsjubileet i 2019. Jeg anmoder om oversendelse til presidentskapet, og da vil vi støtte det.

Det siste forslaget, fra Miljøpartiet De Grønne, vil Høyre stemme imot. Det viser til at en skal gjøre noe i statsbudsjettet i 2018. Det budsjettet er skrevet og har gått i trykken, og det er naturlig at det blir en del av budsjettdebatten som Stortinget skal ha utover høsten.

Knut Arild Hareide (KrF) [15:32:36]: Venstre og Kristeleg Folkeparti har iallfall makta å setje regionane på dagsordenen. Og sjølv om me har ein trontaledebatt, tenkjer eg at den debatten vil fortsetje, bl.a. på bakgrunn av dei forslaga som Senterpartiet og Arbeidarpartiet har fremja i denne salen, og som òg vil bli debaterte og behandla i løpet av denne hausten. Så det kjem me tilbake til.

Når me skal summere opp ein trontaledebatt, vil eg seie at det har vore ein spennande og god debatt. Han har tydeleg fått fram at me no har ein annan og ny parlamentarisk situasjon i parlamentet vårt. Det gir nye moglegheiter for alle, og det er viktig at me opptrer med ansvar og klokskap i den situasjonen.

Trontaledebatten gir òg moglegheiter til å løfte debattar som me ikkje nødvendigvis har til dagleg i denne salen. For Kristeleg Folkeparti har det vore viktig å reise spørsmål om religionen sin plass i samfunnet vårt, viktige spørsmål om menneskeverd og kampen mot eit sorteringssamfunn, som det òg vil vere viktig for oss å løfte vidare – rett nok da òg meir konkretisert i forslag.

Me løfta òg ein dugnad om ideell sektor, for me har meint at det har vore ei blindsoner. Eg er litt usikker på korleis eg skal tolke engasjementet i salen ut frå debatten, men eg kan vel summere opp med at det er ingen som har sagt at dei ikkje vil vere med på den dugnaden – sjølv om iveren kanskje kunne ha vore litt større òg.

Når det gjeld dei forslaga som ligg her, er òg Kristeleg Folkeparti interessert i å støtte forslaget frå SV, med den endringa som representanten Helleland ønskte her. Me ser her for oss ei melding i tråd med Magnhild Meltveit Kleppas utjamningsmelding i si tid. Det er på høg tid, og me stiller oss bak det.

Me støttar òg forslag nr. 5, frå Arbeidarpartiet, om 14 veker pappapermisjon. Men eg har lyst til å presisere at for Kristeleg Folkeparti ligg intensjonen vår i at me skal få dei nye vekene i ein auke av permisjonen. Det er det me legg til grunn, og eg har lyst til å presisere det.

Når det gjeld forslag nr. 4, frå Arbeidarpartiet, om innleige, kjem me ikkje til å støtte det. Det er bl.a. fordi regjeringa har sendt på høyring eit forslag som me i utgangspunktet er godt nøgde med, og me vil vente på den vidare behandlinga.

Når det gjeld forslag nr. 6, frå Arbeidarpartiet, om tilbod om lærlingplass, har Kristeleg Folkeparti som politikk at me ønskjer å auke lærlingtilskotet. Me har sagt at me ønskjer ein auke opp til nivå med kostnaden ein plass har i vidaregåande opplæring. Her deler me altså intensjon, men me har litt andre verkemiddel enn Arbeidarpartiet, og me støttar såleis ikkje forslag nr. 6.

Det vil seie at me støttar forslaga nr. 1, nr. 2, nr. 3 og nr. 5, og så stiller me oss positive til at forslaget frå Raudt om markering blir sendt over til presidentskapet.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:36:42]: Det er fra opposisjonens side gjentatte ganger i denne debatten påpekt at det nå er en ny situasjon i Stortinget, at regjeringens parlamentariske grunnlag er svekket, og at det blir en mer krevende periode for regjeringspartiene. Ja, det gjenstår å se. Det er fortsatt et ikke-sosialistisk flertall i Stortinget, selv om det ikke foreligger en samarbeidsavtale mellom de fire partiene på ikke-sosialistisk side. Flertallet er der.

Det er noen som har uttrykt en viss bekymring over at regjeringen og regjeringspartiene skal gå tom for politikk og ideer. Spesielt representanten Slagsvold Vedum har viet mye oppmerksomhet til det. Jeg vet ikke om det er helt ærlig ment – for kanskje sitter noen og håper på at det er nettopp det som skjer. Jeg kan love at det er ingen grunn til bekymring, for det vil komme mye god politikk utover denne høsten. Selv i påvente av en avklaring med Venstre er det klart at regjeringspartiene og regjeringen skal levere mange politiske saker og komme med mange politiske forslag. Jeg synes statsministeren besvarte det på en utmerket måte i replikkordvekslingen med Slagsvold Vedum tidligere i dag.

Om det ikke skulle bli en månelanding, blir det altså mange konkrete politiske saker. Vi skal ha flere over fra offentlige ytelser og inn i arbeidslivet. Vi skal øke sysselsettingen. Vi skal fortsette å bygge ny og bedre infrastruktur, som vi har gjort i denne perioden. Vi skal ha helsekøene videre ned. Vi skal ha en streng og rettferdig innvandringspolitikk, vi skal fokusere på god integrering og ikke minst økt arbeidsdeltakelse for dem som bosettes i Norge, og vi skal ivareta folks trygghet. Så det er ingen grunn til å bekymre seg over det politiske verkstedet verken i regjeringspartiene eller i regjeringen. Det kommer mye god politikk, og vi skal utforme en politisk plattform når vi får en avklaring på de samtalene som pågår med Venstre.

Til forslagene som er fremmet: Fremskrittspartiet vil stemme for og støtter de to forslagene fra Kristelig Folkeparti, det om pleiepengeordningen og også forslaget som går på en evaluering av fastlegeordningen. Vi støtter også forslaget fra SV, hvor man ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot økende ulikhet. Økende ulikhet kan man jo diskutere, så premissene har vi nok litt forskjellige oppfatninger om. Det kan allikevel være bra å få en melding som belyser problemstillingene, under forutsetning av at man ikke pålegges å fremlegge en melding innen sommeren 2018. Til slutt til forslaget fra Rødt om et jubileum: I likhet med det som Hellesland fra Høyre sa, vil vi også støtte det hvis det oversendes til presidentskapet, og at presidentskapet gjør en vurdering av om Stortinget skal gjennomføre en jubileumsmarkering.

Helt til slutt: Tusen takk for debatten.

Marit Arnstad (Sp) [15:40:42]: Det positive med denne trontaledebatten har vært å se alle de nye representantene som i dag og i går har vært på Stortingets talerstol og bidratt til en trontaledebatt med mange gode og varierte innlegg. Det har vært veldig bra.

Jeg har sittet underveis i trontaledebatten og lurt på: Hva har egentlig trontalen og trontaledebatten gitt svar på? Den har gitt svært få svar. Hvilke planer har denne regjeringen framover? Hvilke initiativ vil bli tatt? Hvor er de nye ideene? Hvor er de bedre løsningene? For eksempel: Hva inneholder begrepet «modernisering», som statsministeren var inne på? Er det bare den gode, gamle sentraliseringen? Er det flere skjema, mer rapportering i offentlig sektor? Hva er egentlig moderniseringen? Det er jo et generelt munnhell.

Hva mener kommunalministeren når han sier at kommunereformen skal fortsette? Hva kan vi forvente? Er det 150 kommuner vi skal forvente i tida framover? Er det flere tvangssammenslåinger vi skal forvente i tida framover? Er det omfattende prosesser som stjeler tid og arbeid i kommunene, vi skal forvente oss? Nei – ingen svar på det.

Statsministerens innlegg i dag var en slags mini-finanstale, og det tror jeg ærlig talt er det beste en kan oppvise på akkurat dette tidspunktet. Statsbudsjettet er i alle fall ferdig planlagt, sjøl om det meste andre ikke ser ut til å være planlagt. I den mini-finanstalen har man betont hvor alvorlig situasjonen har vært de siste årene, og de internasjonale forholdene, og man har lovprist liberalisert frihandel og EU. Men den viktigste støttestaven gjennom disse årene har vært vår egen valuta, så vi må prise oss lykkelige for at vi holder oss utenfor eurososonen.

Det er tydelig at Høyre og Fremskrittspartiet – og kanskje også Venstre, når en hører representanten Abid

Q Raja – mener at de vant valget. Men Høyre gikk tilbake 1,8 pst., og Fremskrittspartiet gikk tilbake 1,2 pst. Regjeringen har ikke lenger muligheten til å veksle flertall mellom Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er ikke lenger noen samarbeidsavtale. Nå er det faktisk en reell mindretallsregjering statsministeren må forholde seg til. Jeg tror det tar litt tid før en mentalt erkjenner mindretallets posisjon, men det kommer nok etter hvert.

Forlik, som statsministeren inviterer til, er vel og bra, men hvis forlik skal fungere i Stortinget, må også regjeringen forvalte de forlikene de inngår, på en klok måte. En må jo spørre seg om regjeringen har forvaltet politireformforliket med Arbeiderpartiet på en klok måte, når Arbeiderpartiet før valget, i juni, fant grunn til å fremme et eget forslag fordi regjeringen ikke fulgte opp det forliket regjeringen inngikk. En må ha respekt for de forlikene som regjeringen velger å inngå, og det har vært litt av denne regjeringens problem.

Representanten Limi sa tusen takk for debatten. Jeg skal slett ikke si det. Jeg skal nok tegne meg en gang til – vi har fortsatt litt debatt igjen.

Audun Lysbakken (SV) [15:44:16]: Jeg ble i grunnen litt glad av denne debatten, og det er kanskje ikke den normale sinnsstemningen etter 16 timer med debatt i Stortinget. Men jeg blir glad fordi debatten så tydelig har vist at vi har en ny politisk situasjon i Stortinget, at regjeringspartiene er på defensiven. Det er kanskje derfor Høyres gruppe og andre har vært såpass sutrete til tider i denne debatten, har vært veldig opptatt av å snakke om andre og åpenbart har problemer med å takle en situasjon der det sikre flertallet og samarbeidsavtalen er tapt. Men det gir altså muligheter for å danne andre flertall i saker som er viktige for mange mennesker rundt om i dette samfunnet.

Det er grunn til å påpeke at det er ikke dårlig parlamentarisk praksis at Høyre blir nedstemt. Det er ikke udemokratisk at Høyre kommer i mindretall. Det er et resultat av valgresultatet og av at det i mange saker vil være sånn at partier som mener noe annet, har flertall. Det er det ingen grunn til å være lei seg for. Det må man forholde seg til. De borgerlige partiene har selv stilt seg sånn at tyngdepunktet i regjeringen ligger veldig langt til høyre, på en måte det egentlig ikke er grunnlag for i dette Stortinget.

Debatten har vært veldig tydelig på hva det er høyresiden ikke ønsker å snakke om. Representanten Slagsvold Vedum har allerede nevnt sentralisering. I tillegg er det to andre tema de ikke vil snakke om. Det ene er rettferdig fordeling, og det andre er miljø og klima. Når SV har snakket så mye om pleiepenger i denne debatten, er det for det første fordi det er så viktig for de ganske få

mennekene det gjelder, og fordi det haster sånn med å gi de mest utsatte familiene trygghet, men det er også fordi det er et eksempel på et tydelig veivalg for vårt samfunn når det nå blir tøffere tider. Hvem er det som skal bære byrdene ved det? Skal vi få enda flere usosiale kutt som rammer folk som har lite? Skal vi få en utvikling i skattesystem og arbeidsliv som bidrar til økt ulikhet, eller skal de største byrdene legges på de bredeste skuldrene? Og på samme måte: Er det vilje til å handle i møte med klimaproblemene og komme i gang med å kutte utslipp etter fire års stillstand?

Mindre overraskende er det kanskje at det fortsatt ikke er noe tegn til større uavhengighet fra Donald Trump fra den norske høyresiden. Det kommer fram i det som har vært sagt om både atomvåpen og basepolitikk i denne debatten, men det er saker Stortinget helt sikkert skal komme tilbake igjen til.

Jeg skal ta en liten stemmeforklaring til slutt. SVs gruppe kommer til å stemme for de to forslagene fra Kristelig Folkeparti. Jeg vil bare presisere at selv om Stortinget vedtar noe på pleiepenger i dag, kan det ikke bety at ikke Stortinget skal ha en ordentlig debatt når det forslaget som er fremmet om konkrete endringer i pleiepengeordningen, går til arbeids- og sosialkomiteen. Jeg mener det ikke minst er viktig å påpeke etter at det ble så tydelig tidligere i dag at statsministeren er fornøyd med de delene av ordningen som vårt forslag tar sikte på å endre.

Jeg er gjerne med på å gjøre den lille endringen i SVs forslag nr. 3 som det ble bedt om. Det var kanskje litt utålmodig å forlange stortingsmelding «innen sommeren 2018». Jeg skal heller ikke kreve at den meldingen blir laget på våre premisser, men det er godt hvis vi kan få en melding, så den endringen vil jeg gjerne ha. Så vil SV stemme for samtlige forslag fra Arbeiderpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, faktisk samtlige forslag fra andre opposisjonspartier, og med det har vi innledet et godt og konstruktivt samarbeid i det nye Stortinget.

Jonas Gahr Støre (A) [15:48:32]: Jeg kvapp nesten da jeg hørte den trivelige Trond Helleland skulle illustrere hvor sint han var for tonen hos opposisjonen. Vi har vært mye gladere enn det, Helleland. Det har vært en god debatt. Det har vært en oppklarende debatt. La meg ta noen av punktene.

For det første har det vært en avklaring av hvorfor Høyre og Fremskrittspartiet har snakket så mye om fortiden. Det har til og med igjen vært å høre om arven fra de rød-grønne årene som på en måte den store forklaringen på utfordringer Norge har. Det er etter å ha hørt en trontale som vi fant mer grå enn blå. Så har vi kanskje fått svaret på hvorfor Kongen ikke varslet ny politikk, nye tiltak, en stor reform. Det var, som Erna Solberg sa,

ikke en trontale som druknet i tiltak. Det kan man trygt si. Den var på tørt land. Den hadde to overordnede tema. Men svaret er jo at vi har en svekket regjering som egentlig er et forretningsministerium, som venter på en avklaring av hva som er dens politikk, om den får en utvidelse ved Venstre, ny regjeringsplattform, eller om Limi skal forhandle om en plattform hvor han skal fjerne eiendomsskatten – til fortvilelse for sin ordførerkollega i Hvaler kommune, som sier at da må eldreomsorgen avvikles. Det er hans ordfører. Men det får vi vente med å ta.

For det andre virker det som om det er en regjering som har problemer med å ta inn over seg at den nå er en reell og vaskeekte mindretallsregjering. I innleggene har det vært påfallende at Høyres representanter særlig har vist til at nå er det opposisjonens og særlig Arbeiderpartiets ansvar å vise ansvar – ansvarlighet – så ting skal gå rett vei, og det etter at Høyre i forrige periode latterliggjorde Arbeiderpartiet for at vi inngikk forlik. Det tar vi med oss som en erfaring når vi nå skal gå til denne perioden.

Statsministeren advarer mot resolusjonsmakeri fra flertallets side. Det mener jeg er på grensen til arroganse overfor Stortinget. Men Erna Solberg behøver ikke å uroe seg, for vi skal ta vare på helheten. Vi skal søke flertall der det er mulig og få til ny politikk på de områdene hvor det trengs kursendring. Det ser vi fram til.

For det tredje har det vært en debatt som også hadde lyspunkter av ideologi. Nå er ikke akkurat Viken et ideologisk tema, kanskje, men det kjære Buskerud som min venn Helleland er så glad i, vil altså forsvinne i en stor region som de aller færreste – det finnes ingen egentlig – er aktive forsvarere av. Kanskje kan vi gjøre noe med det.

Så skuffer aldri representanten Heggelund. Han har på forutsigbar måte forklart hva andre partier egentlig mener, bl.a. Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet: Kristelig Folkeparti går på tvers av egen politikk når de gjennomfører Kristelig Folkepartis program om flere uker permisjon til far. Men viktigst: Han vil beholde familien som en viktig samfunnsinstitusjon, og den er nå truet av fire nye uker til far. Vel, vel, jeg tror det skal gå bra. Men mantraet er: Likestilling blir til av seg selv, politikken skal ikke ha noe med det å gjøre. Om færre fedre tar fjorten uker, sier vi oss heller skuffet over norske menn. Det flertallet som mener det, er gått, er borte, og det er bra, og vi skal bruke det for framskritt. Det er direkte lovende for den perioden som kommer.

Når det gjelder stemmeforklaring, skal jeg veldig kort si det slik: Når det gjelder forslagene nr. 1 til og med nr. 6, svarer vi ja, til forslag nr. 7 nei, forslag nr. 8 ja og forslag nr. 9 nei. Det har vi også oversendt til sekretariatet, så det kan gjengis når vi skal stemme.

Trine Skei Grande (V) [15:52:11]: Jeg vil også begynne med – som mange andre også har sagt – at jeg blir litt optimistisk når jeg ser mange av de nye representantene her i dag. Jeg synes det både i dag og i går er blitt holdt mange gode innlegg fra de nye, både unge og gamle og menn og kvinner, så jeg tror at dette taler godt for parlamentets framtid.

Da jeg begynte på talen min i går, brukte jeg et Havel-sitat om at politikk også er det umuliges kunst, ikke bare det muliges kunst. Det er nemlig viktig at vi med de utfordringene vi nå står overfor, f.eks. innen klima og teknologi, må klare å tenke nytt utover det vanlige politiske tankesettet for å utvikle politikk og løsninger for framtida – for dette er utfordringer vi aldri har hatt foran oss før.

Derfor er det ganske interessant, hvis man setter seg ned og ser på de forslagene som ble fremmet i går, at Arbeiderpartiets tydeligvis viktigste sak i denne tid – der vi også må finne fram til det umuliges kunst – er å reversere fylkesinndeling. Det var så mange reverseringsforslag som ble fremmet i går, at jeg bare satt og ventet på at noen måtte foreslå at Beatles, ABBA og Everly Brothers ble gjenforent, sånn at vi fikk tilbake alle de gamle tidenes store helter. Det er ikke de løsningene vi skal ha for framtida. De løsningene vi skal ha for framtida, krever djerpe, nye forslag, og da må man også ha andre alternativer enn bare å gå tilbake, bare reversere, bare drømme om en eller annen fortid som en eller annen gang fantes.

Men jeg tok egentlig ordet for å forklare stemmegivningen til Venstre. Vi stemmer for forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Vi stemmer for forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Vi stemmer også for Audun Lysbakkens forslag om en melding om ulikhet. Og jeg synes det er ganske rart – og litt freidig, når han tydeligvis får et flertall for dette i denne sal – å si at dette er et tema som ingen har snakket om. Det var mitt hovedtema, og det er et så viktig tema at vi stemmer for Audun Lysbakkens forslag. Jeg håper han kan ta til seg det.

Forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, stemmer vi imot – fordi vi er imot det. Forslag nr. 5 stemmer vi for – fordi vi alltid har vært for det. Forslag nr. 6, om lærlingplasser, er en type gammeldags tankegang fra Arbeiderpartiet fra 1980-tallet om at bare man kommer med en garanti, er det fikset. For meg som var et barn av ungdomsgarantier, har jeg merket at de ikke funker i virkeligheten.

Forslag nr. 7, fra Bjørnar Moxnes, er vi uenig i. Men jeg håper, som alle andre, at forslag nr. 8, om en markering av 100 år med allmenn stemmerett, kan oversendes presidentskapet. Da vil det også få vår støtte, sjøl om jeg – på vegne av oss liberale – må påpeke at når det gjelder det å feire at stemmeretten i Norge i 2019 er 100 år, er det interessant at det kommer fra Rødt, når vi vet at året

før den ble innført i Norge, ble den fjernet av kommunistene i Russland.

Forslag nr. 9, fra Une Aina Bastholm, tar vi egentlig ikke helt seriøst, for det budsjettet legges fram i morgen. Så å tro at det at vi fatter et vedtak nå kl. 16, skal gjøre at ting er annerledes i morgen kl. 10, tror vi ikke noe på. Dette må vi fikse gjennom budsjettarbeidet.

Une Bastholm (MDG) [15:55:57]: Jeg kan jo på vegne av oss nye, faste representanter i salen begynne med å takke for debatten, jeg også. De som har vært her lenge, har også vært veldig flinke. (Latter i salen) – Det var ikke ment så ironisk som det hørtes ut. (Igjen latter i salen)

Hvis vi skal ta regjeringen på ordet, er det fremste prosjektet deres for det neste året å sikre at velferdsstaten vår er bærekraftig – sosialt, økonomisk og miljømessig. Det ble sagt i trontalen, og det ble også sagt av statsministeren i morges. Hva regjeringen legger i dette rent konkret, vil vi kanskje se i morgen, når neste års statsbudsjettforslag blir lagt fram. Uansett er det nå en helt ny situasjon på Stortinget – som flere har vært innom – og det gir grunnlag for også å danne et stortingsflertall som konkretiserer akkurat dette ønsket fra regjeringen.

Jeg merker meg også at statsministeren vil ha et konstruktivt samarbeid med Stortinget, og takker for det. Miljøpartiet De Grønne er et verdibasert, blokkuavhengig parti. Vi vil ta initiativ til forlik og reformer og er åpne for å være med i et flertall sammen med både opposisjonen og regjeringspartiene.

Allerede nå har De Grønne tatt til orde for et klimaforlik med skjerpede mål, klimabudsjett og konkrete tiltak for å kutte norske utslipp. Vi har også fremmet et forslag om en rusreform for å sikre skadeforebygging og individuell helsehjelp til rusavhengige. Her vet jeg det ligger politikk som både Høyre og Arbeiderpartiet er enig i, for det har de i sine programmer. Dette er to eksempler på store og brede politiske grep som Stortinget kan gjøre for å ta Norge to skritt nærmere sosial og miljømessig bærekraft.

Statsministeren er tydelig på at oljealderen vil ta slutt, og at Norge ikke kan stole på at vi har høye oljepriser i all framtid. Det er helt riktig, og som i mange andre vanskelige endringsprosesser er erkjennelsen av at man trenger en endring, første steg for å komme videre. Den logiske konsekvensen av det statsministeren sier, er at Norge også er nødt til å sette en dato for når vi skal slutte å subsidiere ny leting etter olje og gass. Det er det norske folk som tar den risikoen nå, og om oljeprisen har falt til bunns – og nå må dere følge med – når vi sitter og skal tjene inn igjen det vi har investert i de siste prosjektene, har vi ikke bare tatt risikoen. Vi har også tatt kostnaden, og vi går glipp av store inntekter til det norske folk.

Jeg er nok enig i at trontalen alt i alt hadde få visjoner om Framtids-Norge. Helt konkret mener jeg at et grønt samfunn også er et bedre samfunn. Det kunne ha kommet mye bedre fram. Jeg håper regjeringen virkelig tør å satse på det grønne skiftet og et bærekraftig Norge og ikke bare ser på det som en byrde.

Så kan jeg gi en liten stemmeforklaring – det er mer en stemmeavklaring. Vi får ofte høre at vi er imot mye, men denne gangen er jeg lett å ha med å gjøre: Miljøpartiet De Grønne stemmer for alle forslagene.

Bjørnar Moxnes (R) [15:59:36]: Erna Solberg sa i sin tale at antallet i jobb falt fra 2008, og at de fleste nye jobbene gikk til arbeidsinnvandrere. Det har hun rett i. Fra 2008 til 2016 falt antall sysselsatte blant nordmenn med 70 000 personer. I samme periode økte antall sysselsatte fra EU-land i Øst-Europa med 90 000 personer.

Vi i Rødt ønsker arbeidsinnvandrere fra EØS-området velkommen til å jobbe i Norge. Det vi ikke godtar, er at folk med norske lønns- og arbeidsvilkår blir erstattet av folk som jobber under dårligere vilkår. Det er sosial dumping satt i system, og det er dette som nå skjer. Lønns- og arbeidsvilkår blir i flere bransjer raskt ødelagt av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Likevel ser vi en manglende evne og vilje hos regjeringen til å ta de grepene som trengs. De kommer med handlingsplaner, men det monner ikke i møte med systematisk sosial dumping og organiserte kriminelle.

Skal vi unngå et sammenbrudd for den norske modellen i viktige bransjer, må vi handle nå. Norske politikere må ta et valg: EUs prinsipper for maksimal konkurranse om jobbene eller den norske modellen i arbeidslivet.

Vi i Rødt velger den norske modellen. Derfor går vi inn for nasjonale tiltak mot sosial dumping. Vi krever at EØS-borgere skal ha en ansettelses- og arbeidskontrakt med lønnsvilkår etter norske tariffavtaler for å få oppholdstillatelse for å arbeide i Norge. Dette betyr ikke stengte grenser. Dette betyr at vi demmer opp for sosial dumping ved å gjøre det ulovlig for arbeidsgivere å ansette EØS-borgere uten en kontrakt som følger norske tariffavtaler. Skal en slik bestemmelse ha noen effekt, må arbeidsgiver straffes hardt for brudd på bestemmelsen.

Det ville ikke vært mulig å utvikle en norsk modell i arbeidslivet uten at tilnærmet alle var i arbeid. Det er heller ikke mulig å opprettholde denne modellen i arbeidslivet når bedriftseierne har nærmest ubegrenset tilgang på arbeidsfolk fra fattigere land som kan utnyttes. Derfor trengs det nasjonale tiltak mot sosial dumping av den typen Rødt nå går inn for.

Vi vil gjerne få med oss hele Stortinget på forslaget vårt når det gjelder markeringen av 100-årsjubileet for

allmenn stemmerett, ved å oversende det til presidentskapet. Utover det kommer Rødt som vanlig til å søke konsensus og stemmer for de andre forslagene.

Marit Arnstad (Sp) [16:02:50]: En av de tingene jeg tror vi kommer til å oppleve i denne perioden, er et nokså sjøllrettferdig Venstre, som gang på gang kommer til å insistere på at det er bare deres tanker som er moderne – sjøl om tankene er ganske innholdsløse, som f.eks. regionreformen, en reform uten noen form for oppgaveoverføring, hvor det stort sett har handlet om å sitte på noen bakrom på Stortinget og tegne et kart over Norge. Det er sørgelig, men slik tror jeg det er, og alle vi andre kommer til å bli kalt gammeldagse hvis vi har andre meninger enn Venstre.

Det framstår som om vi har en regjering som er litt uten en plan. Da må jeg få lov å utfordre statsministeren litt: Vil det bli forhandlet mellom Høyre og Fremskrittspartiet, og hvis det blir forhandlet, vil det bare være et internt dokument, eller vil det bli framlagt en regjeringsplattform for denne regjeringen i Stortinget? Det ville vært i tråd med det Stoltenberg II-regjeringen gjorde i 2009. Hvis svaret fra statsministeren på det er nei, virker det som om det er en smule planløst fra regjeringen. Da virker det som om en fram til Venstre har bestemt seg for om en skal i regjering eller ikke, bare skal flyte videre – behandle et statsbudsjett imens og så håpe at det skjer noe etter jul. Men hvis det skjer noe etter jul, må en vel kunne forvente at Stortinget da blir forelagt en regjeringsplattform for en regjering som eventuelt er utvidet – det ville vært godt i tråd med Willoch i 1983 – og at det blir en erklæringsdebatt i Stortinget, på linje med det vi har hatt i dag. Jeg synes statsministeren skal gi oss et konkret svar på om det blir en ny regjeringsplattform, når vi kan forvente en ny regjeringsplattform, og om den vil bli lagt fram for Stortinget.

Jeg skal bruke det siste minuttet på å gi en kort stemmeforklaring. Senterpartiet vil stemme for forslagene nr. 1–6. Vi mener at forslag nr. 7 indikerer en debatt som dette stortinget etter hvert er nødt til å ta, men Senterpartiet vil avvente muligheten for å ta det som en bredere debatt i stedet for å ta stilling til et forslag som angår sikkerhets- og forsvarspolitikken, rett over bordet i Stortinget. Forslag nr. 9 er også et forslag vi kommer tilbake til i forbindelse med statsbudsjettet som framlegges i morgen, og vi kommer derfor ikke til å stemme for det. Vi er glade for at forslag nr. 8 blir oversendt presidentskapet, og vi støtter intensjonen i det forslaget.

Statsminister Erna Solberg [16:05:47]: Jeg har bare noen korte merknader på slutten av denne debatten. Jeg skal ikke våge meg inn på å gi karakterer eller ros til debatten, jeg bare registrerer at det alltid er spennende

med et nytt storting. Noen innlegg er nye, noen har vi hørt før.

Jeg skjønner at Arbeiderpartiets nye stempling av denne debatten og trontalen er at politikken til regjeringen er grå og ikke blå, og at det ikke er noen nye ideer. Vel, før har jeg hørt stempling om at vi har for få visjoner. Nå har vi presentert de to hovedretningene regjeringen sa er det viktige for de neste fire årene, og vi har konsentrert oss om det, i et håp om at vi faktisk løfter oss og tar den diskusjonen om hva det er som står foran oss fremover. Da etterlyser man gjerne virkemidlene, istedenfor å ta debatten om det. Men sånn er vel politikken: Man får kritikk for det man ikke sier, og ikke debatt om det man faktisk sier.

Jeg mener at regjeringen har mye god politikk, men det er riktig at vi skal forhandle med Venstre. Vi skal først forhandle og se om det blir en regjeringsutvidelse. Bli det en regjeringsutvidelse, vil det selvfølgelig også legges frem en ferdigforhandlet regjeringsplattform for Stortinget. Det vil også være det hvis det ikke blir regjeringsutvidelse, og Fremskrittspartiet og Høyre har ferdigforhandlet det. Men vi har ikke noen tidsplan for dette, for det er ikke slik at dette er et forretningsministerium. Dette er en regjering hvis grunnlag fra forrige periode fortsatt er til stede. I tråd med demokratiske tradisjoner i Norge vil den fortsette inntil det fremsettes et flertall som er imot regjeringen, som altså har mistillit til det som er regjeringens politikk. Vi vil sørge for at vi får igjennom våre saker i Stortinget, men vi vil ha en god plan, og hovedgrepene er altså nevnt som hoveddelene av trontalen og den debatten som er her.

Forretningsministerium i Norge har vi bare etter at statsministeren har innlevert sin avskjedsøknad, og jeg kan love Jonas Gahr Støre at det har jeg ingen planer om å gjøre. Vi kommer altså ikke til å være et forretningsministerium, vi kommer til å være en svært arbeidende og hardt arbeidende regjering som leverer nye forslag, og Stortinget har mye å begynne med. Det ligger allerede mer enn 18 saker, tror jeg, til behandling i Stortinget, og siden det ikke er noen regjering som skiftes ut, betyr det at det for de ulike komiteene bare er å gyve løs på de sakene fra regjeringen som ligger klar til behandling fremover. Det skal ikke være lange perioder hvor Stortinget ikke får muligheten til å være i dialog om politiske saker med regjeringen.

Denne regjeringen kommer til å ha vilje til å prioritere fremover. Det er en viktig del av det signalet vi har sendt, når vi også sier at det er bærekraften fremover for hele vårt velferdssamfunn. Det er mange deler av vårt samfunn som bidrar til den bærekraften, men det er viktig at vi alltid sørger for det viktigste først, og det viktigste er å ruste mennesker samtidig som vi skaper nye jobber.

Audun Lysbakken (SV) [16:09:09]: Det er viktig at statsministeren ikke forstår kritikken om gråhet som en bestilling om mer blåhet. Slik var det virkelig ikke ment. (Humring i salen)

Men det var representanten Skei Grandes innlegg som fikk meg til å tegne meg på nytt. Jeg representerer et parti som er stolt av sin reformistiske tradisjon. Vi er for å forandre samfunnet gjennom reformer, reformer som skal forbedre Norge. Men det er jo helt meningsløst som utgangspunkt for politikk at man er for enhver reform. Vi er for gode reformer, og vi er imot dårlige reformer. Det betyr at selv om noen prøver å få det til at «reverse-ring» i seg selv er et ord man ikke bør bruke, og som er noe negativt, vil jeg gjerne nevne en hel haug med ting jeg synes bør reverseres etter denne regjeringen, fordi det er dårlige reformer, som bl.a. Venstre har vært med på. Det gjelder arbeidsmiljøloven – endringene der bør reverseres, svekkelsen av fagbevegelsens maktmidler i arbeidslivet bør reverseres, kutt i pleiepengeordningen bør reverseres, kutt for uføre forsørgere bør reverseres, privatisering av alt fra jernbane til fisk bør reverseres, den dårlige omleggingen av klimapolitikken, som har ført til en for tynn avtale med EU, bør reverseres. Listen er lang.

Representanten Skei Grande synes at jeg burde være mer takknemlig for at det blir flertall for vårt forslag om en stortingsmelding. Jeg er veldig glad for at det blir flertall for det. Men jeg tror det jeg sa, var at jeg syntes høyresiden hadde snakket lite om ulikhet i debatten. Jeg var bare ikke klar over at representanten Skei Grande ville føle seg rammet av det.

Jonas Gahr Støre (A) [16:11:17]: Statsministeren sa at det var både nye stemmer, gamle stemmer og kjente stemmer. Hennes er jo en av dem, som en erfaren parlamentariker og nå også som statsminister. Noen innlegg har vi hørt før, og jeg synes også at jeg har hørt statsministerens innlegg før.

Takk for belæringen om forretningsministeriets definisjon. Det jeg sa, var at det virker som om regjeringen sitter som et forretningsministerium. Jeg er klar over at denne regjeringen nå kan fortsette på et flertall som den mener at den har, inntil den ikke har det, men det er det inntrykket at man sitter i påvente. Marit Arnstad stilte veldig konkrete spørsmål til statsministeren – om det kommer en erklæringsdebatt, om vi får en avklaring av grunnlaget for denne regjeringen, eller den regjeringen, som Stortinget skal debattere på ny. Jeg synes det var uklart hva slags svar vi fikk på det.

Statsministeren peker på at hun har lansert to veldig spennende ideer – bærekraftig velferd og at vi skal ha beredskap og sikkerhet i landet vårt. Det er Arbeiderpartiet enig i. Spørsmålet er hvordan. Hvilken politikk skal

forme det? Bærekraftig velferd – skal det gjennomføres gjennom en ansvarlig økonomisk politikk, reduserte forskjeller, flere i arbeid, å få opp andelen folk i jobb? Hvordan det skal gjøres, er jo hva politikken handler om. Jeg mener at en trontaledebatt som normalt bobler over av ideer, framlegg og forslag som en regjering har – varsel om meldinger, reformer, tiltak – har vi ikke hatt med denne debatten.

Når det gjelder beredskap og sikkerhet, sluttet vi forrige periode med vesentlig kritikk mot regjeringen for hvordan den arbeider med disse spørsmålene. Den klarreste kritikken kom mot hvordan man ivaretar kritisk infrastruktur, og hemmeligholdet rundt det. Fredag får vi antakeligvis landmaktstudien, som slutfører en meget mangelfull behandling av langtidsplanen for Forsvaret. Vi fikk altså langtidsplanen for Forsvaret for to våpengrener og ikke for den tredje, og vi har ikke fått debattert den i helhet. Det er dette politikken handler om – innholdet i den.

Jeg kan love statsministeren at vi kommer til å se etter flertall for å følge opp på disse områdene – bærekraftig velferd, beredskap og sikkerhet. Men det er hvordan regjeringen kommer til Stortinget for å få sitt flertall, som blir interessant i denne nye parlamentariske situasjonen, som også regjeringen nå må ta inn over seg – og ikke minst Høyre og Fremskrittspartiet på Stortinget. Det er de som skal arbeide for å få flertallsløsninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Knut Arild Hareide på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4–6, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- forslag nr. 9, fra Une Aina Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Under debatten er forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, endret. Forslaget lyder i endret form:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge.»

Under debatten er forslag nr. 8, fra Rødt, gjort om til et oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Presidentskapet om å sørge for at 100-årsjubileet for den allmenne stemmeretten markeres på egnet måte i 2019.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes presidentskapet uten realitetsvotering – og anser det som vedtatt.

Før voteringen starter, vil presidenten understreke at dersom noen representanter skulle komme til å stemme feil, er det viktig å si fra umiddelbart i tilknytning til voteringen. I dette stortinget kan det bli flere skarpe voteringer. Det er derfor viktig at representantene konsentrerer seg om voteringen, og sier fra umiddelbart dersom det er blitt feil. Dere får en bekreftelse på skjermen om hvordan dere har stemt.

Det votes over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etterleve baseerklæringen og sørge for at det ikke finnes permanente utenlandske militærbaser på norsk jord, også når det gjelder såkalt «rotasjonsbasert» trening.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 sørge for at klimagassutslippene reduseres i tråd med målet om at de skal ned med 40 pst. innen 2030, dvs. reduserer Norges utslipp med 1,6 millioner tonn CO₂ i 2018.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak som sikrer at alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett sikres tilbud om læreplass etter Vg2.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om å øke fedrekvoten i foreldrepermisjonen til 14 uker, for å gi barn og fedre tid sammen og bidra til likestilling i arbeidslivet.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 61 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å begrense bruken av tidsbegrenset innleie for å sikre et tryggere arbeidsliv.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i pleiepengeordningen som sikrer mer økonomisk trygghet og forutsigbarhet for foreldre med pleie- og omsorgsoppgaver.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere fastlegeordningen og fremme sak til Stortinget med forslag om endringer i ordningen som sikrer at målene for fastlegereformen innfris.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder – med den endrede ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [16:25:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.26.
